

Вершник без голови

Томас Майн Рід

Майн Рід

Вершник без голови

(Дивовижна техаська історія)

Переклад Володимира Митрофанова

ПРОЛОГ

Техаський олень, що заліг на ночівлю серед прерії (1), раптом прокидається, розбуджений тупотінням кінських копит.

Він не залишає свого лігва, навіть не одразу зводиться на ноги. В цих місцях, де він почуває себе господарем, живуть і дикі коні, що мають звичай пастися ночами. Він тільки підводить голову й, виставивши роги над високою травою, дослухається, чи не почує знову того звуку.

Аж ось кінське тупотіння долинає знов, але цього разу в ньому чути й щось нове. Це — дзвін металу, лункі удари підків об каміння.

Зачувши цей звук, такий промовистий для його вуха, олень миттю змінює поведінку. Підхопившись зі свого лігва, він мчить прерією навскач, а тоді спиняється, щоб подивитись назад, на того, хто порушив його сон.

(1) Прерія — північноамериканська рівнина з мішаною рослинністю, переважно трав'янистою.

В ясному світлі місяця, що лине з південного неба, [5] він упізнає свого найбезжальнішого ворога — людину. Вона наближається верхи на коні.

Гнаний інстинктивним страхом, олень уже ладен тікати далі, та щось у цьому вершнику — якийсь неприродний вигляд — змушує його прикипіти до місця.

Торкаючись тремтливими стегнами вершків високої трави та обернувшись назад, він невідривно дивиться на непроханого гостя, і в його великих карих очах відбиваються водночас страх і подив.

Чому ж олень так довго не зводить очей з коня та вершника? Кінь як кінь, чудова тварина, — засідланий, загнuzданий, з усіма належними прикрасами на збруї. Усе в нього на місці, нічого йому не бракує, ніщо не може викликати подиву чи тривоги. Ну, а вершник, людина? Е, стривайте! От із н и м таки щось негаразд, щось у ньому незвичайне й моторошне — чогось йому бракує!

О небо! В нього ж немає голови!

Навіть нерозумна тварина здатна це помітити, отож, подивившись ще якусь хвилю зляканими очима, не в змозі збагнути, що то за химерна потвора глузує. з його оленячої уяви, охоплений жахом олень знов кидається навітки й спиняється лише тоді, коли, перепливши річку Леону, залишає те страхіття аж ген за бистрою її течією.

А тим часом вершник без голови, анітрохи не зважаючи на сполоханого оленя — навіть не помітивши ні його самого, ні його панічної втечі, — їде собі далі.

Він теж простує до річки. Та, на відміну від оленя, начебто нікуди не квапиться, а посувається вперед тихою, повільною ступою, безгучно, мов на якійсь урочистій церемонії.

Скидається на те, що він увесь поринув у задуму,— бо зовсім попустив поводи й не перешкоджає коневі раз у раз скубати траву по дорозі. Та й ні словом, ні порухом не поганяє його вперед, коли той, наполоханий дзвяканням койота(2), спиняється, задирає голову й злякано хропе.

Як видно, ним цілком заволоділо якесь глибоке почуття, і жодна звичайна подія не може привернути його увагу. А що то за почуття — цього він не виказує ні словом, ні звуком. Переляканий олень, власний кінь,

(2) Койот — луговий вовк.

[6]

луговий вовк та ще опівнічний місяць — оце й усі свідки його мовчазної задуми.

Плечі вершника загорнуті в серапе (3), поли якого під подувами вітру відхиляються і відкривають частину його тулуба; на ногах у нього високі гетри з ягуарової шкіри; маючи такий надійний захист від нічної роси й тропічних злив, він їде вперед, мовчазний, як зорі, що сяють над його головою, байдужий до всього, як цикади, що сюрчать у траві, як нічний вітрець, що ворухить поли його серапе.

Нарешті щось начебто пробуджує вершника від задуми, і його кінь надає ходи. Струшує головою, радісно ірже і, витягши шию та роздувши ніздрі, мчить клусом, а потім учвал. Та причина цього лише одна: кінь зачув, що близько річка.

Він не спиняється, аж поки не заходить у воду так глибоко, що бистра течія хлюпає йому в боки й сягає до колін вершникові. Тварина жадібно п'є, а напившись, перепливає на той бік річки й жваво піднімається схилом берега.

Нагорі кінь зупиняється, так ніби вершник дає йому час обтруситися. Лунко бряжчать стремена і збруя: здається, то гуркоче грім у хмарі нічних випарів, білих, як бризки водоспаду.

Та ось із цієї світної хмари виринає постать вершника без голови. Він знову простує вперед. Кінь, тепер уже начебто керований острогами й поводами, більш нікуди не збочує, а біжить прудко і впевнено, ніби ця дорога йому давно знайома.

Попереду аж ген до обрію розкинувся відкритий простір прерії. На тлі ясно-синього неба видніє темна постать, схожа на потворного кентавра; поступово віддаляючись, вона зрештою зникає з очей у примарному місячному присмерку.

Розділ I ВИГОРІЛА ПРЕРІЯ

Проміння полудневого сонця лине з ясного блакитного неба на неозору рівнину Техасу десь за сотню миль від старовинного іспанського міста Сан-Антоніо-де-Бе-

(3) Серапе — широкий мексиканський плащ-покривало.

[7]

хар. Аж ось серед цього золотого сяйва виникає низка предметів, що ніяк не пасують до навколишнього краєвиду, бо виказують присутність людей там, де немає і знаку людських осель.

Предмети, про які йдеться, неважко розпізнати. Навіть з великої відстані видно, що це вози-фургони — усі із сніжно-білим полотняним верхом, напнутим на заокруглені ребра підпор.

Тих фургонів десять — видимо замало як на торговий караван чи урядовий обоз. Найімовірніше, вони належать якомусь переселенцеві, що приплив до цього берега й верстає тепер шлях до одного з нових поселень на річці Леоні.

Фургони повзуть прерією дуже повільно, так що здаля їхнього руху майже непомітно. Між фургонами темніють силуети запряжної худоби, а що обоз таки посувається вперед, видно хіба з того, як то кидається навтіки сполохана зі свого пообіднього лігва антилопа, то з криком шугає вгору з трави цибатий кроншнеп. І жодне з них не може збагнути, що то за дивовижні, чудиська вдерлися до їхніх привільних володінь.

Ніде більше по всій прерії не помітиш ані поруху — не пролетить птах, не пробіжить звір. О цій порі дня все живе під тропічним небом завмирає або ж ховається в затінок. Лише людина, спонукувана пожадливістю чи марнославством, нехтує закони природи й кидає виклик пекучому сонцю.

Певно, і власник тієї валки фургонів із таких, бо, незважаючи на виснажливу полудневу спеку, уперто простує далі.

Те, що він переселенець — та ще й неабиякий, — засвідчує багато прикмет. І ті десять великих фургонів піттсбурзького виробництва, що їх насилу тягнуть по восьми мулів; і розмаїтий вантаж, який вони везуть: сила-силенна всякого харчу, дорогі — й не просто дорогі, а розкішні — меблі, живий товар у вигляді темношкірих жінок та дітлахів; і чималий гурт піших чорних, і кольорових невільників, які бредуть поряд з фургонами або, збивши до крові босі ноги, ледве шкандибають позаду; і легка, запряжена пещеними кентуккійськими мулами дорожня карета на чолі обозу, з чорним кучером, що впріває від спеки у своїй лівреї. Усе говорить про те, що це не якийсь бідний житель північних штатів шукає собі нового притулку, [8] а заможний південець їде вступати у володіння вже придбаною садибою.

І це справді так. Обоз належить плантаторові, який дістався кораблем до Матагорди, що на березі Мексиканської затоки, і тепер перетинає прерію, прямуючи до своєї нової оселі.

У групі вершників, що, як і годиться, їдуть на чолі обозу, — сам плантатор, Вудлі Пойндекстер, високий худорлявий чоловік років п'ятдесяти, з жовтавим хворобливим обличчям, суворий і гордовитий на вигляд. Одяг на ньому простий, але видимо дорогий: вільний альпаковий сюртук, чорний шовковий жилет і нанкові штани. З-під жилета видно сорочку з найтоншого полотна, комірець якої пов'язано чорною стрічкою. На ногах, засунутих у стремена, — черевики з м'якої, добре вичиненої шкіри; на голові — крислатий солом'яний капелюх, що затіняє обличчя.

Поряд з ним два вершники, один праворуч, другий ліворуч: юнак, якому не більше двадцяти років, і чоловік, років на шість-сім старший за нього. Перший — син плантатора; щирим веселим обличчям він дуже різниться й від суворого батька, й від

похмурого, навіть лиховісного з виду третього вершника, що доводиться йому двоюрідним братом.

Юнак одягнений у бавовняну блузу небесно-блакитного кольору й штани з тієї самої тканини — вбрання, що якнайкраще пасує до південного клімату й разом з білою панамою дуже личить йому.

Його двоюрідний брат — відставний офіцер з волонтерів — у військовій формі з синього сукна та синьому сукняному кашкеті.

Трохи осторонь їде ще один вершник, про якого, зважаючи на його білу шкіру,— щоправда, не таку вже й білу,— теж годиться щось сказати. Грубі риси обличчя, дешевий одяг, червонястий плетений канчук у правій руці, яким так вправно орудує цей чолов'яга,— усе виказує в ньому наглядча над пішим супроводом каравану, наглядча і погонича водночас.

У кареті, або ж так званій каріолі, яка являє собою щось середнє між фургоном і колясою, сидять дві дівчини. Одна з них із сніжно-білою шкірою, це дочка — єдина дочка — Вудлі Пойндекстера, друга, з чорним як ніч обличчям,— її служниця.

Караван переселенців прибув сюди з берегів Міссісіпі, із штату Луїзіана. Сам плантатор родом не з цього [9] штату, тобто він не креол (4); проте обличчя його сина, а ще дужче — тендітне личко, яке час від часу визирає з-за завісок карети, виразно свідчать про те, що вони належать нащадкам однієї з тих молодих французенок, які понад сто років тому перепливли Атлантичний 'океан, везучи з собою в скриньках папери, що засвідчували їхню добродесність.

Вудлі Пойндекстер, власник великих цукрових плантацій, один з найвизначніших і найбундючніших аристократів Півдня, уславився своєю марнотратною гостинністю, яка зрештою і змусила його продати свій маєток на Міссісіпі й разом з родиною та мізерними рештками "нігерів" (5) перебраться в дикі прерії ігівденно-західного Техасу.

Сонце вже майже сягнуло зеніту, і подорожні ступають по власних тінях. Зморені лютою спекою, білі вершники мовчки сидять у сідлах. Навіть піший чорний супровід, менш чутливий до сонця, облишив свої безугавні балачки й, поділившись на купки, тихо плен-тає за фургонами. Лише вряди-годи урочисту, мов на похороні, тишу порушує різкий, як постріл, виляск батога або гучне басовите "вйо!", що злітає з товстих губ того чи того чорношкірого візника.

Поволі, неначе навпомацки, посувається обоз. Та дороги, власне, й немає. Її позначають лише сліди возів, що проїхали тут раніш,— ледь помітні колії, залишені колесами серед гінкої трави.

Та навіть і таке повільне просування дається запряжній худобі дуже нелегко. На думку плантатора, до кінцевої мети їхньої подорожі залишається не більш як двадцять миль. Він сподівається дістатися туди ще завидна,— тим-то обоз і не стає перепочити о цій спе-котній полудневій порі.

Раптом наглядч дає візникам знак зупинитися. Він саме проїхав ярдів на сто вперед і тепер рвучко осадив коня, так ніби побачив попереду якусь перешкоду.

І ось уже він швидко скаче назад до обозу. Весь його вигляд промовляє: щось

негаразд. Що ж там таке?.. Останнім часом багато говорять про індіанців — нібито вони знов почали з'являтися в цих краях. Невже там

(4) Креоли — нащадки іспано-португальських завойовників і французьких поселенців у Латинській Америці.

(5) Нігер — зневажливе прізвисько американських негрів.

[10]

і справді ті червоношкірі розбійники? Та ні, навряд — у поведінці наглядача не помітно справжньої тривоги.

— Що сталося, містере Сенсومه? — запитує плантатор, коли той під'їжджає.

— Вся трава вигоріла. У прерії була пожежа.

— Була? Але ж тепер її немає? — швидко питає власник обозу, занепокоєно позирнувши на карету.— Де горить? Я не бачу ніякого диму.

— Ні, сер... ні...— затинаючись, бурмоче наглядач. Він уже зрозумів, що даремно зняв тривогу.— Я й не кажу, що там і тепер горить, а тільки що горіло й що вся земля стала чорна, мов винова десятка.

— Ну то й що з того? Хіба не однаково, якою прерією їхати — чорною чи зеленою?

— Що за дурниці, Джоше Сенсومه, зчиняти таку бучу з нічого й даремно лякати людей! Гей ви, нігери! Ану беріться за батоги та поганяйте мулів! Поганяй! Поганяй!

— Але ж послушайте, капітане Колхауне,— заперечує наглядач чоловікові, що так гостро вичитав йому.— Як ми знайдемо дорогу?

— Знайдемо? Що це ви торочите? Хіба ж ми збилися з дороги?

— Боюся, що таки збилися. Колії далі не видно. Вона вигоріла разом з травою.

— То й що? Переїдемо згорілу ділянку й без колії. А на тому боці знову натрапимо на неї.

— Атож,— простодушно відказав наглядач, який хоч і був "східняком", проте побував і на західних околицях і знав дещо про життя на кордоні.— Якщо він тільки там є, той бік. Бо я чогось його не побачив, дарма що дивився з сідла.

— Ану, нігери, поганяй! Поганяй, кажу! — пустивши повз вуха наглядачеві слова, закричав Колхаун. А тоді вдарив коня острогами й поскакав уперед, даючи зрозуміти, що його наказ має бути виконаний беззастережно.

І ось фургони знов рушають, але, доїхавши до вигорілої ділянки, зупиняються вже без будь-чийого наказу. Вершники з'їжджаються до купи порадитись. Становище скрутне — усі бачать це з одного погляду на випалену рівнину попереду. А там, аж ген до обр'ю, лише одноманітна, чорна, як пекло, пустка. Ніде ані цятки зелені — ні листочка, ні стеблинки, ні травинки. Пожежа була нещодавно, під час літнього сонцестояння.[11] Буйні, соковиті трави, яскраві квіти прерії — все згоріло на попіл у лютому, спустошливому вогні.

І попереду, і праворуч, і ліворуч, скільки сягає око, все те саме чорне згарище. Та й небо над ним уже не ясно-блакитне, а майже синє, і сонце, не закрите хмарами, ніби вже не сяє, а й собі супитьсь, дивлячись на похмуру землю.

Наглядач сказав правду: ніяких слідів колії не лишилося. Буйний вогонь,

випаливши дощенту соковиту траву, стер з лица землі й відбитки коліс, що позначали дорогу.

— Що ж нам робити? — Це запитує сам плантатор, і в голосі його звучить розгубленість.

— Діяти, дядечку Вудлі! їхати вперед, що ж нам іще лишається? Адже річка має бути десь там? Якщо не вийдемо просто до переправи, то рушимо берегом проти течії або за течією — там побачимо.

— Послухай, Кассію, а що, як ми заблукаємо?

— Такого не може бути. Гадаю, не так уже й багато трави вигоріло. І якщо навіть ми трохи відхилимося, то врешті однаково вийдемо до річки.

— Ну що ж, небоже, тобі видніше. Я покладаюся на тебе.

— Не бійтесь, дядечку. Я виходив і не з такої халепи... Ану, нігеріГ, рушай! За мною!

З цими словами відставний офіцер, кинувши само-вдоволений погляд на карету, у вікно якої визирнуло трохи затьмарене тривогою дівоче личко, вдарив коня острогами й рішуче поскакав уперед.

Заляскали батоги, затупотіли копита восьми десятків мулів, забряжчали колеса, і валка фургонів рушила далі.

Тепер мули йдуть швидше. їх немовби підганяє незвична для їхніх очей чорна рівнина, і, ледве торкнувшись копитом згарища, вони квапляться підняти ногу. Молоді тварини сполохано хропуть. Та незабаром вони заспокоюються і за прикладом старших знову йдуть рівною ступою.

Так караван проходить мило чи більше, посуваючись нібито навпростець від того місця, звідки рушив. Потім фургони спиняються. їх спинив той-таки самозваний провідник. Він стримує поводами свого коня і має вже далеко не такий самовпевнений вигляд, як перше. Здається, він сумнівається, чи туди вони їдуть.

Тим часом краєвид — якщо можна назвати це згарище [12] краєвидом — помітно змінився, хоча й не на краще. Все довкола, аж до обрію, таке саме чорне. Але місцевість уже не схожа на рівнину — вона стала хвиляста. Невеликі довгасті узвишся змінюються видолінками. І не те щоб тут зовсім не було дерев — але й назвати деревами ті цурпалки, що стримлять то там, то там, аж ніяк не випадає. Вони були деревами до пожежі — різними видами акації, що росли поодинці й купками, — але вогонь пожежі їхне пірчасте листя, і тепер від них лишилися тільки обвуглені стовбури та чорне гілля.

— Ти збився з дороги, небоже? — питає плантатор, квапливо під'їжджаючи до відставного офіцера.

— Ні, дядечку, пока що ні. Я спинився, щоб роздивитись довкола. Річка має бути десь там. Поїдемо отим видолінком. Нехай рушають далі. Ми не збилися з дороги, я за це ручуся.

І знову вперед — з положистого схилу, потім видолінком, потім ще на одне узвишся, — а там знову зупинка.

— Ти таки збився, Касе? — знову запитує плантатор, і собі виїхавши на узвишшя.

— Хай йому чорт, дядечку! Здається, й справді так,— не дуже чемно відказує небіж, іще не бажаючи цьому вірити.— Та й хто в біса не збився б на цьому клятому згарищі!.. А втім, ні, ні! — каже він, побачивши, що до них під'їжджає карета, й приховуючи розгубленість.— Тепер я бачу. Ми їдемо як треба. Річка отам. Рушаймо далі.

Рушає він сам, хоча й не так рішуче, як раніш. Рушають за ним і чорні візники, які, хоча й не дають-нічого знака, вже помітили його невпевненість. Якби хто їх спитав, вони могли б сказати, що обоз давно вже їде не прямо, а кружляє видолінками між купами обгорілих дерев.

Та ось усі чують радісний вигук провідника, до якого враз повернулася пригасла самовпевненість. Ніби у відповідь дружно ляскають батоги, перекочується веселий гомін. Обоз знову натрапив на колію, яку залишили колеса не менш як десятка возів. І проїхали вони тут зовсім недавно: колія і відбитки копит ще свіжі. Як видно, з годину тому цією вигорілою прерією пройшов подібний до їхнього караван фургонів. Як і вони, він може простувати тільки до річки Леони: отож чи це не урядовий обоз, відряджений до форту Індж? А коли так, то їм треба лише триматись його сліду — адже до [13] форту й до кінцевої мети їхньої подорожі веде одна дорога, тільки форт іще трохи далі.

Кращої нагоди ніхто не міг і сподіватися. Провідник, який перед тим видимо розгубився,— хоча й не признавався в цьому,— знов підбадьорився і ще бундючніше, /ніж раніш, дає наказ рушати далі.

Десь із милю вони їдуть слідами фургонів, що пройшли попереду; та ці сліди ведуть не навпростець, а звиваються між купами обгорілих дерев. З обличчя Кассія Колхауна поволі зникає самовпевнений вираз, і воно дедалі хмурніє. І ось уже на ньому можна побачити глибокий розпач: провідник нарешті збагнув, що слід сорока чотирьох коліс, яким він веде свій караван, залишено десятима піттсбурзькими фургонами та легкою каретою — тими самими, які зараз їдуть за ним і з якими він дістався сюди від самісінької Матагорди!

Розділ II СЛІД ВІД ЛАСО

Сумніву не було: фургони Вудлі Пойндекстера їхали слідами власних коліс.

— Гаки наші сліди!..— зрозумівши це остаточно, пробурмотів Колхаун, грубо вилаявся і спинив коня.

— Наші сліди? Про що це ти, Кассію? Ти ж не хочеш сказати, що ми їдемо...

— Своїми власними слідами. Атож, дядечку, так воно і є. Як видно, ми виписали повне коло. Погляньте, осьде заднє копито мого коня — з половиною підкови, а он сліди нігерів. Та й місце я впізнав. Ми на тому самому пагорку, з якого рушили після останньої зупинки. Оце не пощастило! Дурно проїхали добрячі дві милі.

Тепер на обличчі Колхауна відбивається не тільки розгубленість — на ньому видно й люту досаду, й сором. Адже це через нього обоз лишився без справжнього провідника. Той чоловік, якого вони найняли в Матагорді, вів їх аж до останньої стоянки, а там, посварившись із зарозумілим відставним капітаном, зажадав розрахунку й повернув назад.

Саме це — та ще недоречна самовпевненість, з якою він узявся вести караван,— і є причиною того, що [14] небіж плантатора відчуває тепер пекучий сором. Почуття провини стає особливо дошкульним, коли під'їжджає карета і прекрасні очі бачать його ганьбу.

Пойндекстер більш ні про що не питає. Вони таки збилися з дороги — це тепер зрозуміло всім. Навіть босоногі негри впізнали сліди своїх великих ніг і збагнули, що йдуть тут уже вдруге.

І знову всі спиняються, і знову білі вершники збуджено обговорюють становище. А становище скрутне — так вважає сам плантатор. їм уже напевне не завершити своєї подорожі до вечора, як він сподівався. Та це ще не найгірше лихо, яке може їх спіткати. Є й інші цілком імовірні загрози. У вигорілій прерії скрізь чигає небезпека. Можливо, їм доведеться перебути тут цілу ніч, не маючи води, щоб напоїти мулів. А може, ще день і ніч — або й довше,— хто ж його знає, скільки це може тривати?

Як же їм знайти дорогу? Сонце вже перейшло зеніт, але ще надто високо в небі, щоб сказати з певністю, куди воно хилитиметься. Тільки десь згодом вони зможуть визначити сторони світу.

Та що це їм дасть? Навіть знаючи, де схід і захід, північ і південь, вони безпорадні — бо втратили напрям.

Колхаун став обережний. Він більше не береться вести обоз. Після такої очевидної і ганебної невдачі йому просто не вистачає духу на нову спробу.

Вони радяться хвилин десять, але марно. Ніхто не може запропонувати якийсь новий план. Ніхто не знає, як вибратися з цієї чорної пустки, що затьмарює не лише сонце та небо, але й обличчя кожної людини, яка в ній опиняється.

Ген у небі з'явилася згряя чорних грифів. Ось вони підлітають ближче, ще ближче. Деякі сідають на землю, інші кружляють над головами заблукалих подорожніх. Чи не віщує поява птахів якогось лиха?

Минає ще з десять тяжких, гнітючих хвилин. І раптом, наче благословенний дар небес, до людей повертається надія. В чому ж річ? Просто до них скаче якийсь вершник!

Оце несподіванка! Хто б міг сподіватися побачити людину серед цього згарища? В усіх очах водночас спалахнула радість — у цьому вершникові подорожні бачать свого рятівника. [15]

— Він їде сюди, правда ж? — спитав плантатор, не вірячи власним очам.

— Так, батьку, просто до нас,— відповів його син Генрі, зняв капелюха й почав вимахувати ним над головою і гукати, щоб привернути увагу вершника.

Але вершник і сам уже помітив застряглі серед прерії фургони й, пустивши коня чвалом, невдовзі під'їхав так близько, що з ним можна було заговорити. Та він натяг поводи свого коня аж тоді, коли поминув фургони й під'їхав до плантатора і його супутників.

— Мексиканець! — прошепотів Генрі, глянувши на одяг вершника.

— Тим краще,— так само пошепки відказав Пб-йндекстер.— Тоді він напевне має

знати дорогу.

— Нічого мексиканського в ньому немає, окрім ганчір'я,— пробурмотів Колхаун.— Ось я зараз побачу... Buenos dias, caballero! Esta vosotros Mexicano? (6)

— Ш, ні,— з усмішкою заперечив незнайомиць.— Аж ніяк не мексиканець. Коли хочете, я можу говорити з вами по-іспанському, але гадаю, ви краще зрозумієте мене по-англійському. Адже це ваша рідна мова, правда?

Колхаун, подумавши, що зробив якусь помилку чи схибив у вимові, нічого на це не відповів.

— Ми американці, сер,— сказав Пойндекстер: у ньому озвалася зачеплена національна гідність. Потім, неначе побоюючись образити незнайомця, від якого сподівався допомоги, додав: — Атож, сер, усі ми американці, з південних штатів.

— Щоб зрозуміти це, досить поглянути на ваших людей,— мовив вершник, з ледь помітною зневагою подивившись на чорних невільників.— І ще, як я бачу,— додав він,— ви вперше подорожуєте прерією. Ви збилися з дороги?

— Так, сер, і майже втратили надію знайти її, якщо ви не візьмете на себе клопіт допомогти нам.

— Ну який там клопіт! їдучи прерією, я цілком випадково натрапив на ваш слід, зрозумів, що ви заблукали, й одразу ж поскакав сюди, щоб показати вам дорогу.

— Як де люб'язно, сер. Ми будемо вам дуже вдячні. Мене звать Пойндекстер, Вудлі Пойндекстер, із штату Луїзіана. Я купив садибу на річці Леоні, недалеко від

(6) Добрий день, кабальєро! Ви мексиканець? (Ісп.)

[16]

форту Індж. Ми сподівались дістатися туди ще завидна. Чи можна на це розраховувати?

— Авжеж. Ви будете там до кінця дня, якщо послухаетесь моєї ради.

З цими словами незнайомиць від'їхав трохи вбік і спинився на узвишші, озираючи довколишню місцевість, так ніби хотів визначити напрям, у якому мали їхати подорожні.

Стоячи отак на видноті, вершник і його кінь являли собою прегарну картину, варту того, щоб її описати.

Породистий гнідий кінь,— хоч би й під арабського шейха,— широкогрудий, із струнками, як стебла тро-стини, ногами, плавно заокругленими крижами й розкішним густим хвостом; а на ньому вершник — молодий, щонайбільш років двадцяти п'яти, досконалої будови, з благородними рисами обличчя, одягнений у мальовниче вбрання мексиканського ранчеро (7)— коротку оксамитову куртку, білі полотняні штани з тасьмою по боках, чоботи із шкіри буйвола з важкими острогами; стан його оперезаний ясно-червоним шовковим шарфом, на голові — глясுவатий чорний капелюх, оздоблений золотим позументом. Уявіть собі отак убраного вершника, що сидить у глибокому мавританському сідлі, зробленому в Мексиці, зі шкіряним чапраком, тисненим старовинними візерунками,— на зразок тих чапраків, які були на конях конкістадорів (8),:— тож уявіть собі такого красеня — і перед вашим внутрішнім зором

постане достеменний образ того, на кого дивилися плантатор та його супутники.

А з-за завісок карети на нього дивилися ще одні очі, в яких світилось особливе почуття. Уперше в житті Луїза Пойндекстер побачила людину, яка досі уявлялася їй тільки в мріях,— справжнього героя. Незнайомець міг би пишатися, коли б знав, яку хвилю почуттів збудив він у душі юної креолки.

Та він того не знав і не міг знати. Він навіть і не здогадувався про присутність дівчини. Лише мигцем позирнув на запорошену карету — як ото дивляться на нічим не примітну мушлю, зовсім не думаючи про те, що, можливо, в ній ховається коштовна перлина. — Ні, клянуся честю! — промовив він, обертаючись

(7) Ранчеро — скотар.

(8) Конкістадори — іспанські завойовники нових земель в Америці (XVI ст.).

[18]

до власника фургонів.— Я не бачу ніяких прикмет, якими ви могли б керуватися. Але сам дорогу туди знаю. Вам треба перейти Леону на п'ять миль нижче від форту. Я й сам їду до того броду, отож ви зможете йти слідами мого коня. До побачення, панове!

Отак зненацька попрощавшись, він ударив коня острогами й поскакав геть.

Його від'їзд був такий несподіваний, що здався плантаторові та його супутникам майже нечемним. Та не встигли вони зауважити щось із цього приводу, як побачили, що незнайомець скаче назад. Секунд за десять він знову став перед ними. Всі чекали почути від нього про те, що змусило його повернутися.

— Боюся, сліди мого коня вам мало допоможуть. Після пожежі тут побували мустанги (9). Вони залишили тисячі своїх слідів. Щоправда, мій кінь підкований, але ви навряд чи зможете вирізнити відбитки його копит, тим більше, що на цьому згарищі всі кінські сліди майже однакові.

— Що ж нам робити? — розпачливо спитав плантатор.

— На жаль, містере Пойндекстере, я не можу затриматись, щоб вивести вас до річки. Я везу спішну депешу до форту. Якщо ви таки загубите мій слід, тримайтесь так, щоб сонце було у вас праворуч, а ваші тіні падали ліворуч під кутом близько п'ятнадцяти градусів до напрямку руху. І так навпростець миль із п'ять. А тоді побачите попереду верхівку високого дерева — кипариса. Ви впізнаєте його, бо вона відсвічуватиме червоним. їдьте просто до того дерева. Воно стоїть на березі річки, а поруч там і брід.

Молодий вершник знову напнув поводи, наготувавшись поскакати геть, та щось спиноло його. То були блискучі темні очі, які дивилися на нього з-за завісок карети. Він тільки тепер помітив їх.

Власниця тих очей ховалася в тіні, але й там було досить видно, щоб побачити її прекрасне личко. Навіть більше — вершник помітив, що її очі звернеш на нього і в них світиться жвава цікавість, аж мало не приязнь.

Він мимоволі відповів сповненим захватом поглядом, який йому навряд чи вдалося приховати. А тоді, щоб не здатися зухвалим, рвучко одвернувся і знову загово-

(9) Мустанг — дикий кінь.

[19]

рив до плантатора, що саме закінчив дякувати йому за допомогу.

— Я не заслуговую на подяку,— відказав незнайомиць,— бо залишаю вас і ви можете знову збитися з дороги. Але, як я вже казав, часу в мене обмаль.— І він подивився на годинник, так ніби не хотів рушати далі сам-один.

— Ви дуже люб'язні, сер,— сказав Пойндекстер.— Але гадаю, що, керуючись вашими порадами, ми таки вийдемо до річки. Сонце вкаже нам...

— Ні, я оце подивився на небо й боюся, що нічого вам сонце не вкаже. На півночі збираються хмари. Десь за годину вони можуть закрити сонце — так чи так, а це станеться раніше, ніж ви побачите той кипарис. Отже, нічого не вийде... Стривайте! — мовив він, трохи подувавши.— Я знайшов раду. Ви поїдете слідом відмоголосо!

Кажучи це, він зняв з луки сідла згорнуту кільцями мотузку й кинув її вільний кінець на землю, а другий прив'язав до кільця на сідлі. Потім, піднявши капелюха — головним чином до карети,— вдарив коня острогами й знову помчав вигорілою прерією.

Його ласо, спадаючи з крижів коня, простяглося ярдів на десять позаду й залишило на згарищі звивисту смугу, так наче там проповзла змія.

— Дуже дивний хлопчина! — зауважив плантатор, дивлячись услід вершникові, що зник у хмарі чорної куряви.— Мабуть, треба було спитати, як його звать.

— А я б сказав, дуже зухвалий хлопчина,— похмуро мовив Колхаун, повз чию увагу не пройшов ні погляд, кинутий незнайомцем на карету, ні той, якому він був відповіддю.— Що ж до його імені, то не думаю, що це багато важить. Він міг би назватися й вигаданим ім'ям. У Техасі повно таких жевжиків, що, потрапивши сюди, прибирають нове ім'я — чи то задля милозвучності, чи то з якихось інших міркувань.

— Слухай, кузене Касе,— озвався молодий Пойндекстер.— Ти несправедливий до нього. Як на мене, він чоловік благородний і освічений, гідний найкращого ймення.

— Благородний? Оцей виряджений павич! Де там у біса! Я ще ніколи не бачив, щоб благородні люди напинали на себе мексиканське ганчір'я. Це роблять тільки пройдисвіти. Б'юсь об заклад, що і цей з таких.

Поки тривала ця невелика суперечка, прекрасна пасажирка [20] в кареті, нахилившись до віконця, з неприхованою цікавістю проводжала очима вершника, який швидко віддалявся.

Певно, саме цим і пояснювався той уїдливій тон, яким заговорив до неї Колхаун.

— Що з тобою, Лу? — спитав він, під'їхавши зовсім близько й стишивши голос, щоб його не почули інші.— Здається, тобі не терпиться? Може, ти хотіла б поїхати разом з тим хизуном? То ще не пізно — я дам тобі свого коня.

Дівчина відкинулася на сидінні карети, явно невдово-лена й цими словами, і тоном, яким їх було промовлено. Але її невдоволення не вилилось у сердиту гримасу чи гнівну тираду — Луїза приховала його, і єдиною її відповіддю Колхауну був дзвінкий сміх, куди образливіший для нього.

— Он як! Отож я й подумав, що все це не просто так, бо бачив, як ти видивлялась у

віконце. Так наче хотіла призначити побачення цьому розцяцькованому кур'єрові. Певно, тебе привабило його барвисте вбрання? Кажуть, птаха впізнають по пір'ю. Але в цього птаха пір'я чуже. І, може, я ще колись видеру його разом із добрячим клаптем шкіри.

— Як тобі не сором, Кассію! Ти говориш непристойності!

— Це тобі має бути соромно, Лу, бо ти поводишся непристойно. Дозволяєш собі зацікавитись звичайнісіньким волоцюгою, вирядженим, наче блазень! Та він же всього-на-всього листоноша, якого найняли офіцери форту!

— Листоноша, кажеш? Ну, то я дуже хотіла б отримувати любовні листи з рук такого листоноші,

— Коли так, то скачи за ним і скажи йому про це. Мій кінь до твоїх послуг.

— Ха-ха-ха! Оце насмішив! Та навіть якби я задля жарту надумала наздогнати цього незвичайного кУР'єра, то де там це зробити на твоїй ледачій шкапі. Він так мчить на своєму гнідому, що зникне з очей, поки ти встигнеш поміняти для мене сідло. Ні, я його не наздожену, хоч би й як хотіла. А могла б і захотіти!

— Стережись, щоб тебе не почув батько.

— Стережись, щоб він не почув тебе,— відказала Дівчина вже поважним тоном.— Ти мій двоюрідний брат, і для тата — бездоганний взірець, але не для [21] мене, аж ніяк. Я ніколи не давала тобі приводу думати інакше, хіба не правда?

Відповіддю на це дошкульне запитання була похмура мовчанка, за якою вгадувалося роздратування.

— Атож, ти мій кузен,— провадила Луїза суворим тоном, зовсім не схожим на той, яким вона говорила досі,— але не більше. Не більше, капітане Кассію Кол-хауне! Не треба давати мені ніяких порад. Є тільки одна людина, від якої я повинна приймати поради й вислуховувати докори. Отож, паничу Касе, прошу тебе — не читай мені моралі, як оце щойно. Мої думки — і мої вчинки теж — вони тільки мої, і так буде доти, доки я зустріну людину, перед якою схочу відповідати за них. Але то будеш не ти!

Отак висловившись, дівчина зміряла двоюрідного брата поглядом, у якому палали гнів і погорда, й знов відкинулася на подушки сидіння. Завіски на віконці карети зійшлися — капітан мав зрозуміти, що розмові край.

Вражений, мов ударом батога, цією гострою відповіддю, він з полегкістю почув голосні вигуки візників. Фургони рушили й подалися вигорілою прерією, такою ж чорною, як і капітанові думки.

Розділ III ДОРОГОВКАЗ СЕРЕД ПУСТКИ

Тепер подорожні могли їхати спокійно: звивистий слід від ласо тягся безперервно й був такий помітний, що ним легко могла б іти й мала дитина.

Той слід вів не навпростець: він обминав чагарники, а часом відхилявся вбік і там, де не було дерев чи кущів. Подорожні зрозуміли, що вершник зумисне обирав таку дорогу, де б вільно проїхали фургони,— бо при кожному відхиленні бачили збоку чи то западини, чи то інші перешкоди.

— Який дбайливий юнак! — зауважив Пойндек-стер.— Таки шкода, що я не спитав,

як його звать. Та якщо він служить у форті, ми ще зустрінемося з ним.

— Напевне зустрінемося,— озвався його син.— І сподіваюся, що скоро.

Дочка плантатора, сидючи в затінку карети, почула й батькові слова, й братову відповідь. Вона не сказала [22] нічого, але її погляд, кинутий на Генрі, ніби промовляв, що вона всім серцем поділяє його сподівання.

Радіючи з того, що їхня нелегка подорож незабаром закінчиться і він ще до заходу сонця дістанеться до свого новоприданого маєтку, плантатор був у пречудовому гуморі. Забувши про свою аристократичну пиху, він виявляв незвичайну поблажливість до всіх навколо: жваво розмовляв з наглядачем, спинився пожартувати з дядьком Сціпіоном, який насилу шкандибав на збитих ногах, підбадьорив тітоньку Кло, що тримала на руках немовля.

"Прекрасно! — може вигукнути якийсь сторонній спостерігач, уведений в оману подібними небуденними картинами, що їх так зворушливо змальовують наймані писаки на службі в самого нечистого.— Яка все ж таки чудова річ — оце наше патріархальне рабовласництво! А тим часом ми стільки говоримо й робимо, щоб знищити його! Таж будь-яка спроба зруйнувати цю віковічну споруду, цей гідний наріжний камінь благородної нації — то не що інше, як надмір нерозумної чутливості, чистісінька філантропічна дурниця! О ви, непримиренні вороги рабовласництва! Навіщо ви повстаєте проти нього? Чи ви не знаєте, що одні повинні терпіти страждання, тяжко працювати й голодувати, щоб інші могли жити в розкошах і неробстві? Що одні мають бути рабами, щоб інші були вільними?" Такі заклики — що від них лишається тільки гірко заплакати — лунають останнім часом чи не занадто часто. Горе тому, хто їх виголошує, і горе нації, яка їх співчутливо слухає!

Радісне піднесення Пойндекстера поділяли всі його супутники, за винятком Кассія Колхауна. Воно відбивалось і на обличчях чорних невольників, які вважали плантатора джерелом і володарем їхнього щастя — чи нещастя,— всемогутнім, майже як Бог.

Вони любили його менше, ніж Бога, зате боялися дужче, хоч він був зовсім не лихий господар — як порівняти з іншими. Він не вбачав ніякої втіхи в тому, щоб мордувати своїх рабів. Йому подобалось, коли вони ситі й одягнені, вгодовані так, щоб аж лисніла шкіра,— адже їхній вигляд свідчив і про заможність самого господаря. Щоправда, він час від часу шмагав їх нагаєм,— це, як він запевняв, ішло їм тільки на користь,— але жоден з його "гурту" не мав на шкірі [23] слідів жорстоких катувань, чим залюбки вихвалялася більшість рабовласників на берегах Міссісіпі...

Отож не дивно, що в товаристві такого взірцевого господаря всім було хороше, і невольники, бачачи його радість, і собі весело гомоніли.

Але цього радісного піднесення не вистачило до кінця подорожі. Через деякий час воно згасло — щоправда, не враз і не з чиеїсь вини, а з причин, аж ніяк не залежних від будь-кого з подорожніх.

Як і сказав незнайомиць, сонце сховалося за хмарами раніше, ніж вони побачили кипарис.

Власне, в цьому не було нічого такого, щоб збудити тривогу. Слід ласо, як і перед

тим, чітко вирізнявся на згарищі, і їм не було потреби визначати напрям за сонцем. Та сам вигляд повитого хмарами неба вплинув на всіх гнітюче, і веселощі поступово вщухли.

— Так наче це вже вечірні сутінки,— зауважив плантатор, діставши свій золотий годинник,— а насправді ще тільки третя година! Як добре, що той молодик залишив нам таку надійну провідну нитку. Коли б не він, ми могли б проблукати по цьому попелищі до самого смерку, а може, довелося б тут-таки й заночувати.

— Ото була б чорна постіль! — жартівливо докинув Генрі, щоб розмова стала трохи веселішою.— Ох, і наснилося б мені всяких страхіть, якби випало тут ночувати.

— І мені теж,— озвалась його сестра, визирнувши з-за завісок карети й оглядаючи довколишній краєвид.— Я напевне побачила б уві сні й пекло, і Плутона з Прозерпіною ІО, і...

— Го-го! — вискалився чорний кучер, записаний у книгах плантації як Плутон Пойндексте р.-'■ Панночка побачила б м е н е серед оцеї чорної прерії! Оце-то чудасія, го-го-го!

— Не радив би вам усім надто тішитися,— втрутився до розмови похмурий плантаторів небіж, що саме під'їхав до них,— бо, може, таки й доведеться спати на цій чорній постелі. Будемо сподіватись, що не станеться ще й чогось гіршого.

— Що ти хочеш цим сказати, Касе? — запитав плантатор.

(10) Плутон і Прозерпіна — в античній міфології бог і богиня підземного світу.

[24]

— А те, дядечку, що цей ваш провідник завів нас не туди. Я ще не можу сказати цього напевне, але, здається, справи наші кепські. Ми пройшли більш як п'ять миль — та, мабуть, і всі шість,— а де ж той кипарис? Я пильно оглянув весь обрій і, хоч на свої очі ще не нарікаю, не побачив ніде нічого схожого на дерево.

— Але навіщо б йому нас обдурювати?

— А, навіщо? Ото ж бо й воно. Він міг мати на це різні причини.

— То наведи нам хоч одну з них! — зачіпливо мовив дзвінкий голос із карети.— Ми готові тебе вислухати.

— Ти готова слухати все, що тобі скаже якийсь пройдисвіт,— насмішкувато відповів Колхаун.— А якщо я висловлю свої міркування, ти, напевне, поблажливо назвеш їх фальшивою тривоگوю.

— Це залежатиме від того, які будуть ці міркування, паничу Кассію. Гадаю, тобі варто спробувати переконати нас. Хто ж може припустити, що такий досвідчений офіцер і мандрівник зчинить фальшиву тривогу?!

Колхаун відчув, що з нього глузують, і, певно, не став би казати того, що намірявся, якби не втрутився сам Пойндекстер.

— Ну ж бо, Кассію, поясни нам, що ти маєш на думці,— чемно, але владно зажадав він.— Те, що ти сказав, викликає не тільки цікавість. З якої б це речі тому молодикові потрібно було завести нас не туди?

— Та ні, дядечку,— відповів колишній капітан уже не так затято, як перше.— Я ж

не кажу, що він таки завів нас, а тільки що скидається на те.

— Як це розуміти?

— Ну, хто знає, що може статися. Трапляється, що в цих місцях нападають на обози, такі, як наш,— та навіть і більші,— грабують, убивають...

— Який жах! — вигукнула Луїза із скоріше вдаваним, ніж справжнім, переляком.

— Індіанці? — спитав Пойндекстер.

— Атож, і індіанці. Часом вони, а часом і білі влаштовують такий собі маскарад, і не тільки мексиканці. На це треба лише трохи коричневої фарби, перуку з кінського хвоста, прикрашену пір'ям, та ще добрячого галасу. І якщо нас пограбує ватага отаких білих індіанців, у цьому не буде нічого дивного. Та й винуватити нам не буде кого, крім самих себе,— за те, що простодушно повірили першому-ліпшому зустрічному.

— О Боже, Кассію! Це ж таки серйозне звинувачення. [25]

Невже ти хочеш сказати, що цей кур'єр,— якщо він справді кур'єр,— заманює нас у пастку?

— Ні, дядечку, я цього не кажу. Я кажу тільки, що таке трапляється. Отож, можливо, він і заманює нас.

— Можливо, але мало ймовірно,— з притиском озвався з карети глузливий голос.

— Ні! — вигукнув юний Генрі, який хоч і їхав трохи попереду, але чув їхню розмову.— Твої підозри несправедливі, кузене Кассію. Як на мене, це не що інше, як обмова. І я можу це довести. Погляньте-но сюди!

Юнак уже спинив свого коня й показував на якийсь наче стовп обіч стежки, що його вже встиг пильно роздивитись. То був високий стрункий кактус — його зеленого соковитого стовбура не брав вогонь.

Та Генрі Пойндекстер показував своїм супутникам не на Саму рослину, а на невеликий чотирикутний клаптик цупкого паперу, настромлений на одну з колючок кактуса. Кожен, хто знайомий із звичаями цивілізованого світу, впізнав би в ньому візитну картку. І то справді була картка.

— Ось послухайте, що тут написано,— сказав юнак, під'їхавши ближче до кактуса, й прочитав уголос: — "Кипарис уже видно".

— Де? — спитав Пойндекстер.

— Тут намальовано руку,— відповів Генрі,— і гіка-зівний палець, напевне, показує напрям.

Усі очі враз звернулися туди, куди показував палець, намальований на картці.

Якби світило сонце, вони з першого ж погляду побачили б кипарис. Але небо, яке ще так недавно сяяло блакиттю, тепер було свинцево-сіре, і хоч як вони напружували зір, проте не могли побачити на обрії нічого схожого на верхівку дерева.

— Нічого там немає,— заявив Колхаун, до якого повернулася звична самовпевненість, і знову вдався до звинувачень: — Це просто ще один із хитрих підступів, якими той негідник заманює нас у свої тенета.

— Ти помиляєшся, кузене Кассію,— озвався той самий голос, який так часто суперечив йому.— Подивися в мій бінокль. Якщо твої хвалені очі тебе не зраджують, ти

побачиш у долині щось дуже схоже на дерево — високе дерево, що цілком може бути кипарисом, коли кипариси тут такі самі, як на мочарах Луїзіани.

Колхаун не захотів узяти в кухні її театральний [26] бінокль. Він знав, що її слова підтвердяться, бо Луїза ніколи не говорила неправди.

Замість нього бінокля взяв Пойндекстер і, налаштувавши його на свої короткозорі очі, виразно побачив червонястий кипарис, що стримів над краєм прерії.

— Таки правда,— мовив він,— його вже видно. Молодик виявився чесним, а ти був несправедливий до нього, Касе. Та я не дуже вірив, що він замишляє проти нас щось лихе... Гей, містере Сенсоне! Звеліть візникам поганяти!

Колхаун, не маючи охоти ні розмовляти далі, ні залишатися в товаристві своїх супутників, з люттю вдарив коня острогами й поскакав прерією.

— Дай-но мені глянути, Генрі,— попрохала Луїза брата, притишивши голос.— Я хочу побачити ту руку, що так добре нам прислужилася. Зніми картку, братику, вона там уже не потрібна — адже ми вгледіли дерево.

Зовсім не здогадуючись про справжню причину сестриноного прохання, Генрі охоче виконав його. Він зняв картку з кактуса й кинув її Луїзі на коліна.

— Моріс Джеральд! — прошепотіла юна креолка, прочитавши ім'я на картці.— Моріс Джеральд! — схвильовано повторила вона й сховала картку на грудях.— Хто б ти не був, звідки б не прийшов і куди б не лежала тобі дорога, відтепер нас пов'язала одна доля! Я відчуваю це, знаю це так само напевне, як і те, що в мене над головою небо! О, яке похмуре, лиховісне небо! Чи не віщує воно мені таке саме лихе майбутнє?

Розділ IV ЧОРНИЙ НОРД

Поринувши в свої думи, дівчина якусь хвилю сиділа мовчазна й зажурена, стиснувши скроні тендітними білими руками. Здавалось, уся душа її силкується чи то осмислити минуле, чи сягнути внутрішнім зором у майбутнє.

Та її задума — хоч би чим вона була викликана — тривала недовго. Луїзу повернули до дійсності занепокоєні вигуки, що долинули крізь віконце карети. [27]

Вона впізнала братів голос, в якому вчувалася тривога :

— Поглянь, батьку! Невже ти їх не бачиш?

— Де, Генрі? Де?

— Онде, позад фургонів. Ну, тепер бачиш?

— Так, бачу, але не можу збагнути, що це таке. Вони скидаються на... на...— Пойндекстер не знаходив порівняння.— Ні, навіть не можу сказати, на що.

— На водяні смерчі? — спробував підказати відставний капітал; помітивши незвичайне видиво, він зволив знову приєднатися до супутників.— Але ж такого не може бути — ми надто далеко від моря. Я ніколи не чув, щоб хтось бачив їх у прерії.

— Хоч би що це було, але вони не стоять на місці,— сказав Генрі.— Дивіться! Вони то зближуються, то віддаляються. Якби не це, вони схожі були б на величезні колони з чорного мармуру.

— Або на велетнів, або на упирів! — жартівливо докинув Колхаун.— Вони мов чудиська з іншого світу, яким заманулось прогулятися цією зловісною прерією.

Колишній офіцер тільки зусиллям волі примушував себе жартувати. Насправді йому, як і іншим, було не до сміху.

Та й не дивно. Над північним краєм прерії раптом виникло щось із десятків чорних стовпів. Жоден з подорожніх ніколи ще не бачив нічого подібного. Ті стовпи не мали певної форми й раз у раз змінювали свої обриси, розмір і місце: то якусь хвилю стояли нерухомо, то ковзали над згарищем, наче велетні на ковзанах, та ще й вихилялись і вклонялися один до одного, немов у якомусь химерному танці. Не треба було й напружувати уяву, щоб добачити в них стародавніх титанів, які відродилися тут, у техаській прерії, і оце витанцьовували після добрячої п'ятики з самим Бахусом ".

Спостерігаючи це небачене й нікому з подорожніх не відоме явище, яке здавалося їм надприродним, кожен проймався дедалі більшою тривогою. Душі їхні заповонило передчуття близької небезпеки. Всі з жахом зрозуміли, що насувається якесь грізне стихійне лихо.

Ще тільки-но забачивши на обрії ті дивовижні стовпи, весь обоз зупинився. У негрів — і в тих, що йшли

" Б а х у с, або В а к х — в античній міфології одне з імен бога виноградарства Діоніса.

[28]

пішки, і у візників — із грудей вихопився переляканий крик. Тварини враз стали, як укопані; коні, тремтячи зі страху, сполохано заіржали, мули голосно заревли.

Та це були не єдині звуки серед прерії. Від загадкових чорних стовпів теж долинав глухий, із присвистом, гук, що нагадував шум водоспаду. Час від часу його розтинали громохкі вибухи, схожі на рушничні залпи чи на далекі удари грому.

Той гук дедалі дужчав, ставав виразнішим. Небезпека — хоч би яка вона була — неухильно наближалася!

На обличчях подорожніх застиг жах. Не становив винятку і Колхаун: він уже й не пробував жартувати. Всі очі прикипіли до низького, затягнутого хмарами неба та до величезних чорних стовпів, що насувалися на обоз, неначе намислили розтрошити його.

В цю моторошну мить подорожні раптом почули крик з протилежного боку, і, хоч у ньому теж звучала неприхована тривога, всім трохи полегшало на душі.

Обернувшись туди, вони побачили вершника, що скакав учвал просто до них.

Кінь був чорний, як сажа; так само чорний був і вершник, навіть на обличчі. Та його однаково впізнали: це був той самий незнайомець, слід ласо якого вів їх через прерію.

Жінки бистріші на розум, ніж чоловіки, і дівчина в кареті перша впізнала вершника.

— Вперед! — гукнув він, тільки-но опинився на відстані, з якої подорожні могли його почути.— Вперед, мерщій уперед!

— Що це діється? — спитав плантатор, охоплений панічною тривогою.— Нам щось загрожує?

— Так. Я не сподівався цього, коли залишив вас. Тільки діставшись до річки, побачив, що насувається небезпека.

— Яка?

— Норд.

— Ви маєте на увазі бурю?

— Так.

— Ніколи не чув, щоб норд був небезпечний,— обізвався Колхаун,— хіба що кораблям у морі. Я знаю, він несе холод, але...

— І багато чого гіршого, ніж холод, сер,— перебив його вершник.— Ви пересвідчитесь на собі, якщо не поквипитесь уникнути його... Містере Пойндекстере,— [29] знову обернувся він до плантатора, і голос його звучав нетерпляче й наполегливо,— повірте мені, що вам і всім вашим супутникам загрожує велика небезпека. Норд не завжди такий страшний, але цей... Погляньте отуди. Ви бачите ті чорні стовпи?

— Ми вже дивились на них і ніяк не могли зрозуміти, що це таке.

— Не в них річ, вони тільки провісники бурі. Подивіться далі. Бачите оту чорну хмару, що розходить по небу? Ото її і слід боятися. Я не хочу наганяти на вас зайвого страху, але мушу застерегти: ця хмара несе смерть! Вона шириться і суне просто сюди. Єдиний порятунком від неї — це швидкість. Якщо ви не поквипитесь, буде надто пізно. За десять хвилин вона накриє вас, і тоді... Не баріться, сер, благаю вас! Накажіть своїм візникам поганяти чимдуж! Так велить вам саме небо!

Після таких невідступних закликів плантаторові й на думку не спало щось заперечувати. Він звелів обозові негайно рушати і гнати щодуху.

Тварин, як і людей, заповонив такий жах, що візникам навіть не довелося пускати в діло батоги.

Карета й група вершників, як і раніше, їхали попереду. Незнайомець відстав від них і тримався за фургонами, так ніби охороняв караван від загрози, що насувалася ззаду. Час від часу він спиняв коня, озирався, і щоразу його погляд виказував дедалі більшу тривогу.

Помітивши це, плантатор під'їхав до нього й запитав :

— Небезпека ще не минула?

— На жаль, не можу сказати нічого втішного,— відповів той.— Я сподівався, що вітер змінить напрям.

— Вітер, сер? Та його ж немає. Ані війне.

— Тут немає. А отам — справжній буревій, і він мчить просто на нас... О небо, він щомить наздоганяє нас! Навряд чи ми встигнемо переїхати згарище.

— Що ж робити? — вигукнув плантатор, ще дужче наляканий цією звісткою.

— Ваші мули не можуть рухатися швидше?

— Ні, на більше вони просто нездатні.

— Тоді боюся, що ми таки не встигнемо! Дійшовши такого лиховісного висновку, незнайомиць

знову спинився й став дивитися на чорні смерчі, ніби визначаючи, з якою швидкістю вони наближаються.

Різкі зморшки, що лягли коло його уст, виказували не просто досаду, а щось більше.

— Ні, не встигнемо! — вигукнув він, рвучко обернувшись.— Вони посуваються швидше за нас, куди швидше. У нас немає ніякої надії втекти від них.

— О Боже, сер! Невже загроза така страшна? Хіба не можна нічого зробити, щоб уникнути її?

Незнайомець відповів не одразу. Він якусь хвилю мовчав і, здавалося, щось обмірковував; погляд його вже не звертався до неба, а перебігав по фургонах.

— Невже немає жодного способу врятуватися? — спитав плантатор з нетерпінням людини, якій загрожує небезпека.

— Є! — радісно відказав вершник, так ніби в нього нарешті сяйнула щаслива думка.— Є один епосі б. Я просто не подумав про нього раніше. Ми не зможемо втекти від буревію, але уникнути небезпеки зможемо. Хутчій, містере Пойндекстере! Звеліть своїм людям закутати голови мулам — і коням теж,— а то їх засліпить, і вони покажуться. Ковдри, плащі — все згодиться. А тоді нехай люди поховаються у фургонах і щільно позапинають їх з усіх боків. Про карету я подбаю сам.

Давши ці настанови, що їх Пойндекстер разом із наглядачем негайно взяли виконувати, молодий вершник поскакав уперед.

— Ласкава пані,— спиняючи свого коня біля карети, мовив він з усією можливою за таких обставин ґречністю,— вам треба щільно запнути всі завіски на вікнах. Нехай ваш кучер перейде в карету. І ви також, панове,— звернувся він до Генрі й Колхауна.— І ви, сер,— до Пойндекстера, який саме під'їхав до них.— Місця всім вистачить. Ховайтеся, дуже вас прошу! Не гайте часу. За дві-три хвилини буря домчить сюди.

— А ви, сер? — спитав плантатор, видимо стурбований за людину, яка доклала стільки зусиль, щоб урятувати їх від невідомої, але грізної небезпеки.— Самі ви як?

— Зараз не час говорити про мене. Я знаю, чого слід чекати. Такі бурі для мене не первина. В карету, мерщій, благаю вас/ Лишилися лічені секунди. Чуєте, як завиває? Мерщій, поки нас не накрила хмара куряви!

Плантатор та його син разом зіскочили з коней і зайшли в карету. Колхаун і далі вперто сидів у сідлі. [31]

Чого б то в і н мав ховатися від якоїсь уявної небезпеки, що нібито зовсім не лякає цього незнайомця в мексиканському вбранні?

Тим часом молодий вершник озирнувся і, побачивши наглядача, який не встиг сховатися, звелів йому негайно залізти в найближчий фургон. Той квапливо виконав його наказ. Тепер незнайомець уперше за весь цей час дістав змогу подбати й про себе.

Відв'язавши від сідла своє серапе, він швидко розгорнув його і накинув на голову коневі, а тоді, відтягнувши поли назад, зав'язав їх на його шії, як ото зав'язують мішок. Потім так само швидко і вправно розмотав свій шарф з китайського шовку, обвинув його навколо капелюха й заклав один край за стрічку, а другий спустив над крисами,

так що вийшла шовкова запона.

Перш ніж зовсім закрити обличчя, вершник знов обернувся до карети й з подивом побачив, що Колхаун і досі сидить у сідлі. Хоч він уже й почував підсвідому неприязнь до цього чоловіка, проте людяність взяла гору.

— Сер, я ще раз дуже прошу вас сісти в карету. Якщо ви цього не зробите, вам доведеться гірко пошкодувати. Не мине й десяти хвилин, як ви, можливо, загинете!

Переконаність, з якою було вимовлено ці слова, справила враження. Стикаючись з ворогом віч-на-віч у бою, Кассій Колхаун не був боягузом. Та цього разу він мав справу не з людиною, не із звичайним смертним,— ворог, що наступав на обоз, був загадковий і незбагнений. Він уже провіщав своє наближення лунким, наче грім, гуркотом і чорними тіннями, які немовби змагалися з мороком ночі. Хто б не відчув страху перед лицем такої навальної руйнівної сили!

І відставний офіцер не наважився знехтувати ці грізні застереження — і земні, й небесні. З удаваною нехиттю,— щоб ніхто не зміг назвати його боягузом,— він зліз із коня й сховався в кареті за щільно запнутими завісками.

Те, що сталося далі, годі змалювати словами. Жоден з подорожніх не спостерігав цього видовища, бо ніхто не наважувався й визирнути назовні. Та навіть коли б такий сміливець і знайшовся, він однаково б нічого не побачив. Хвилин через п'ять після того, як мулам [32]позакутували голови, обоз оповила непроглядна темрява.

Ми можемо описати лише початок тієї страшної бурі, що його встигли побачити подорожні. Один із смерчів, що насувався на обоз, зіткнувся з фургонами й розсипався на густий чорний пил — так наче з неба раптом линув пороховий дощ. Та головне було ще попереду.

На якийсь час трохи проясніло, і на подорожніх війнуло жаром, наче з величезної печі. А потім із свистом налетів поривчастий крижаний вітер і сповнив прерію таким завиванням, немовби то озвалися разом усі Еолові сурми |(2), сповіщаючи появу самого Короля Бур.

Минула ще мить — і норд уже бурхав між фургонами. Обоз, що застряг на субтропічній рівнині, раптом огорнуло таким холодом, який буває хіба тільки серед айсбергів у Північному океані.

Нічого вже не було видно, нічого не чути — лише завивання буревію та його глухий рев, коли він ударяв у боки фургонів. Мули, інстинктивно повернувшись крижами до вітру, стояли непорупіяі ** принишклі. Голосів людей, Щ° напружено перемовлялись у фургонах і каретг, було майже не чути за шумом бурі.

Всі отвори були щільно затулені, бо невдовзі виявилось, що досить вистромити голову з-під полотнища фургона — і можна задихнутися. Повітря було вщерть сповнене попелу, збитого вітром зі згарища й перемеленого на дрібнісінький ядучий пил.

Понад годину кружляли в повітрі чорні хмари пилу, і весь той час подорожні просиділи у своєму добровільному ув'язненні. Нарешті за віконцем карети почувся голос, що ніс їм звільнення.

— Можна виходити! — сказав незнайомиць, відкинувши свій шовковий шарф на

криси капелюха.— Буря не вщухла, вона триватиме до кінця вашої подорожі, а може, й ще днів зо три. Але вам більш нема чого боятися. Весь попіл змело геть. Змело й понесло вперед, і ви навряд чи наздоженете його по цей бік Ріо-Гранде.

— Сер! — мовив плантатор, квапливо сходячи з приступки карети.— Ми вам завдячуємо... завдячуємо...

— Життям, батьку! — підказав йому Генрі.— Сподіваюся, сер, ви зробите нам ласку й назвете своє ім'я?

(12) Еол — у давньогрецькій міфології бог вітру.

[33]

— Моріс Джеральд,— відповів незнайомець.— Хоч у форті я більш відомий як Моріс-мустангер (13).

— Мустангер! — зневажливо пробурмотів Колхаун, але так, щоб почути його могла тільки Луїза.

"Якийсь мустангер!" — подумав аристократ По-йндекстер, і його палка вдячність враз охолола.

— Тепер вам не потрібен провідник — ви знайдете дорогу без мене й без мого ласо,— сказав ловець диких коней.— Кипарис онде, їдьте просто на нього. Коли перейдете річку, побачите прапор над фортом. Ви ще встигнете доїхати завидна. А я не можу більше баритись і мушу попрощатися з вами.

Сам сатана верхи на пекельному коні не був би такий схожий на себе, як був схожий на нього Моріс-мустангер, коли вдруге залишав плантатора з його обозом.

Та ні чорна від попелу постать, ні невисоке становище не могли зашкодити йому в очах тієї, що в думках своїх уже віддала йому перевагу над усіма,— в очах Луїзи Пойндекстер.

Почувши його ім'я, хоча вже й відоме їй, вона ніжно притисла до грудей візитку і в млосній задумі прошепотіла:

— Морісе-мустангере, хоч ти зараз і чорний як ніч, хоч ти й не бозна-хто,— ти полонив серце креолки. Боже мій, Боже! Він надто схожий на Люцифера (14) — я не можу гордувати ним!

Розділ V ОСЕЛЯ ЛОВЦЯ ДИКИХ КОНЕЙ

Там, де Ріо-де-Нуесес, або Горіхова річка, вбирає у свої води добру сотню річечок і струмків, що помережили карту, наче віти розложистого дерева, лежать надзвичайно мальовничі місця. На всі боки простяглася прерія з дубовими й горіховими гайками, які то там, то там по берегах зливаються в суцільні зелені смуги.

Подекуди ці довгасті гаї переходять у справжні хащі, де ростуть переважно різні види акації, а поміж ними — і копайський бальзам, і креозотовий чагарник,

(13) Мустангер — ловець диких коней.

(14) Люцифер — за біблійною легендою, архангел, який повстав проти Бога й був скинутий у пекло.

[34]

і дике алое, і химерний цереус, і кактуси, і деревоподібна юка.

Ці колючі рослини осоружні оку сільського господаря,— адже ростуть вони на зовсім пісних, неродючих ґрунтах,— проте незмінно ваблять ботаніків і всіх, хто любить природу, особливо коли цереус розкриває свої величезні, немов воскові, квітки, а фукієра підносить над чагарями розгорнутий прапор розкішного ясно-червоного цвіту.

Але не вся місцевість така. Є тут і ділянки родючого чорнозему, на якому виростають великі дерева з пишними кронами: індіанське мильне дерево, горіхи, в'язи, кілька різновидів дуба, подекуди кипариси й тополі,— і ці гаї, що міняться всіма відтінками зелені й вражають око розмаїтістю обрисів, таки справді прекрасні.

Струмки там кришталево чисті, і в них відбивається ясна блакить неба. Хмари майже ніколи не заслоняють сонця, місяця й зірок. Туди немає дороги демонам хвороб — жодна пошесть не навідує цих благословених місць.

Та хоч який принадний цей край, цивілізована людина ще не влаштовує тут свого житла. Його стежками мандрують лише червоношкірі бродяги прерії — команчі (5),--та й то тільки верхи на конях, коли виряджаються в свої набіги на поселення по берегах Нижньої Нуесес або Леони.

Мабуть, саме тому справжні діти природи, дикі тварини, обрали ці місця собі за домівку. В жодній іншій частині Техасу ви не побачите стільки оленів і полохливих антилоп. На кожному кроці трапляються тут кролі — і звичайні, і велетні-"мули", трохи рідше тхори, опосуми, дикі свині.

Оживляють краєвид і прегарні барвисті птахи. З шурхотом злітає зі стежки лісова перепілка; ширяє в повітрі королівський гриф; край горіхового гаю вигріває на сонці свій розкішний комір величезний дикий індик; серед пірчастого листя акації мигтить химерний, схожий на ножиці хвіст чудернацького птаха-кравця, якого тутешні мисливці називають "райським птахом".

Дивовижної краси метелики, широко розгорнувши крильця, пурхають у повітрі, а коли сідають перепочити на якусь яскраву квітку, то здаються їй пелюстками. Величезні оксамитові джмелі дзижчать серед усипаних

(15) Команчі — індіанське плем'я

[35]

цвітом чагарників, змагаючись із не набагато більшими за них колібрі.

Та не всі жителі цього прекрасного краю мирні й безневинні. Більш ніде в Північній Америці немає таких великих гримучих змій — вони ховаються в густій траві, так само як і ще небезпечніші мокасинові змії. Тут може вжалити і отруйний тарантул, і скорпіон, а отруйна стонога лише проповзе по шкірі людини — і вже спричинить гарячку, яка може призвести до смерті.

Серед дерев та чагарів по берегах річок можна побачити плямистого оцелота, пуму (16), а також їхнього більшого й дужчого родича — ягуара; саме в цих місцях проходить північна межа його поширення.

По узліссях самотньо й тихо скрадається худий техаський вовк, а інший представник цього роду, боягуз койот, віддає перевагу відкритій прерії і шукає здобичі тільки гуртом із своїми братами.

В тій-таки прерії, поряд із кровожерними хижаками, живе і найкраща, найблагородніша з усіх тварин, найрозумніший і найвірніший чотириногий друг людини — кінь. Незалежний від людських примх, не знаючи ні вуздечки, ні сідла, ні в'юків, він живе собі там вільним і диким життям, як велить його неприборкана вдача.

Та навіть і в цих заповідних місцях він не завжди має спокій. І тут його переслідує, полонить і приборкує людина, і людина ця — Моріс-мустангер.

На березі Аламо — чи не найпрозорішої з річечок, що впадають у Ріо-де-Нуесес,— стояла оселя, скромна, як і більшість осель у Техасі, й, певна річ, така ж мальовнича.

То була хатина, споруджена з розколотих уподовж стовбурів юки, вбитих сторч у землю, з покрівлею із цупкого гостроконечного листа цієї ж таки гігантської деревоподібної лілії.

Щілини між стояками, на відміну від інших будівель у Західному Техасі, були не замазані глиною, а завішані зсередини кінськими шкурами, що трималися не на цвяхах, а на колючках мексиканського столітника.

Високі крутосхили, що підносилися над долиною річки, були вкриті деревами й кущами, які правили за

(16) Оцелот, пума — хижі тварини з родини котів.

[36]

матеріал для хатини: тією ж таки юкою, агавами та іншими невибагливими рослинами. Зате внизу, на родючих ґрунтах долини, бував справжній ліс, що тягся на кілька миль обабіч річки. Там росли переважно шовковиці, дуби, горіхи. Ця зелена смуга не виходила за межі долини, і верхівки дерев ледь сягали горішнього краю урвищ.

Ліс не скрізь був суцільний. Подекуди з боку річки його потісняли невеликі зелені луки з навдивовижу соковитою травою, яку мексиканці називають грама.

На краю одного з таких природних газонів, що дугою заходив у ліс, і стояла згадана проста оселя. Галявину півколом обступали дерева, і їхні стовбури скидалися на колони, що підтримують склепіння якогось лісового амфітеатру.

Та оселя стояла в затінку під деревами, і складалося враження, що таке затишне місце обрано свідомо, аби приховати її від чужого ока. Хатину можна було побачити лише з боку річки, та й то тільки опинившись просто навпроти неї. А малий розмір і бляклий колір стін та покрівлі робили її ще непомітнішою.

Хатина була зовсім невеличка — не більша за намет — і не мала вікон чи інших отворів, окрім дверей та ще ^іба димаря крихтної глигіяної грубки, притуленої до однієї із стін. Двері — легка дерев'яна рама, обтягнута кінською шкурою,— трималися на завісах з тієї ж таки шкури.

Позад хатини був піддашок, підпертий шістьма стовпами й покритий листям юки. Його оточувала огорожа з поперечних жердин, прив'язаних до стовбурів навколишніх дерев.

Така сама огорожа тяглася навколо прилеглої ділянки лісу, завбільшки з акр (17), що починалася за хатиною і впиралась у крутосхил. Земля там була порита й

поколупана безліччю відбитків кінських копит, а подекуди і втоптана до твердого, і це свідчило, що та ділянка править за кораль — загороду для диких коней, мустангів.

І справді, в загороді стояло з десяток чи більше коней. Їхні дикі очі й збуджена поведінка промовисто свідчили, що зловлено їх зовсім недавно і вони тяжко страждають у неволі.

Усередині хатина мала вигляд досить чепурний і

(17) Акр — міра площі (0,4 га).

[37]

затишний. Кінські шкури, що висіли на стінах шерстю досередини, непогано прикрашали оселю. Цей своєрідний килим з великих клаптів гладенької, лискучої шерсті різних мастей — чорної, гнідої, білої, рудої, рябої — тішив око і свідчив про неабиякий смак господаря.

Умебльована хатина була вкрай просто. Саморобне складане ліжко з дерев'яних козел, обтягнутих кінською шкурою, дві табуретки, зроблені за тим самим зразком, та ще грубий стіл, збитий з юкових обапал-ків,— ото й усі меблі. В дальшому кутку притулилося щось ніби ще одна постіль — з тих-таки незмінних кінських шкур.

Що було зовсім несподіваним у цій примітивній оселі — то це полиця з книжками, пера, чорнильниця, поштовий папір з конвертами і газета на столі.

Були там ще й інші речі, що нагадували про цивілізацію і навіть більше — про вибагливість господаря: велика шкіряна дорожня скриня, дорога двоцівкова рушниця, карбований срібний келих, мисливський ріг і свисток.

На підлозі стояв сякий-такий кухонний посуд, здебільшого бляшаний, а поряд у кутку — великий обплетений лозою бутель, в якому тримали, мабуть, щось міцніше за воду з Аламо.

Решта речей більше пасувала до цієї хатини: мексиканське сідло с високою лукою, вуздечка з наголовачем із плетеного кінського волосу, такі самі поводи, купа ремінців із сириці.

Отака була оселя мустангера — зовні і всередині,— таку вона мала обстанову. Не бачили ми ще тільки її мешканців, яких було двоє.

На одній з табуреток посеред хатини сидів чоловік, але це не міг бути сам мустангер. Він аж ніяк не скидався на господаря. Навпаки, з усієї його зовнішності, особливо з виразу звичної покори на обличчі, можна було напевне впізнати слугу. І хоч яка непоказна була оселя, де він оце сидів, ніхто все ж —таки не помилився б і не сказав, що то її господар.

А тим часом він не був ні вбого вдягнений, ні голодний з вигляду, та й взагалі не справляв враження людини, яка терпить у чомусь нужду. То був дебелий чолов'яга, з буйною рудою чуприною та червоним обличчям, у грубому — наполовину плисовому, наполовину вельветиновому — вбранні. З плису були короткі, [38] до коліна, штани й гетри, з вельветину — колись темно-зеленого, а тепер зовсім вицвілого, брудно-рудого кольору — схожа на мисливську куртка з великими кишенями на грудях і по боках. На голові в чоловіка, довершуючи його вбрання, стримів фетровий капелюх з широкими

спущеними крисами. Ми ще не згадали про цупку полотняну сорочку, червону бавовняну хустку, недбало пов'язану на шиї, та грубі ірландські черевики.

Та не треба було ні ірландських черевиків, ні плисових штанів з гетрами, щоб визначити, звідки він родом. Губи, ніс, очі, вигляд і манери виразно показували, що він ірландець. А коли б у кого й виник щодо цього сумнів, то він умить розвіявся б, тількино той товстун озвався бодай словом,— а він час від часу справді озивався,— бо таку вимову можна надбати лише в ірландському графстві Голуей.

Крім нього, в хатині начебто нікого не було, отож здавалося, що він говорить сам до себе. Та насправді це було не так. На постілці з кінської шкури перед теплою грубкою, мало не встромивши носа в попіл, лежав чотириногий товариш того чоловіка і, судячи з вигляду, його співвітчизник — великий ірландський хорт. Скидалося на те, що собака розуміє мову свого земляка. В усякому разі, той говорив до нього так, ніби пес тямить кожне його слово.

— Що, Таро, золото моє? — приязно спитав чоловік у плисових штанях.— Хотів би зараз бути вдома, у Баллібалласі? Побігати б по кам'яних плитах у дворі старого замку, еге ж? Та й підгодуватися б тобі не завадило, щоб не світив отак ребрами,— усі до одного полічити можна! Е, мій голубе, я б і сам туди хоч зараз! Та хто ж зна, коли наш панич надумає вертати додому й візьме нас із собою. Ну-ну, не журися, Таро! Ось скоро він поїде до селища, то обіцяв і нас узяти. Хоч якась буде втіха, еге ж? А то я вже, грім мене побий, місяців зо три не був у форті. Може, здибаю там котрогось давнього знайомого серед ірландських солдатів, яких туди прислали. Ото б ми з ним хильнули на радощах! Еге ж, Таро?

Почувши своє ім'я, собака підвів голову й тихенько чмихнув у відповідь.

— Та я б і зараз ковтнув крапельку,— мовив чоловік, кинувши пожадливий погляд на бутель у кутку.— Ще й як ковтнув би! От тільки бутель уже майже [39] порожній, панич може помітити. Та й нечесно брати щось, не спитавшись дозволу, правда ж, Таро?

Собака знов підвів голову від попелу й так само чмихнув.

— Ти ж підтакнув мені того разу! А тепер як тебе розуміти? Га, Таро?

Собака знову чмихнув — чи то від невеличкої застуди, чи то від попелу, що попав йому в ніс.

— Знову "так"? То ось що хоче сказати ця безсловесна істота! Ні, ні, не спокушай мене, старий злодюжко! Я й краплини у рот не візьму. От тільки вийму затичку і трохи понюхаю. Панич і не знатиме про це, а коли й дізнається, то нічого не скаже. Від того, що я понюхаю, віскі не зіпсується.

З цими словами чоловік підвівся з табуретки й пішов у куток, де стояв бутель. Хоч він і запевняв, що наміри його цілком безневинні, проте вигляд мав злодійкуватий, так ніби не дуже вірив у власну чесність чи боявся не встояти перед спокусою.

Він трохи почекав, прислухаючись і озираючись на відчинені двері, тоді взяв бутель, вийняв затичку й підніс його до носа.

Деякий час він так і стояв, уткнувши носа в бутель, і тільки раз у раз тихенько

чмихав, майже так само, як перед тим собака, чиє чмихання він витлумачував як схвальні відповіді на свої запитання. А сам тепер чмихав від утіхи, зваблений пахощами духовитого міцного напою.

Та цієї втіхи йому вистачило ненадовго. Мало-помалу денце бутля піднімалося дедалі вище, а шийка відповідно опускалася до витягнутих їй назустріч губів.

— Побий мене грім! — вигукнув чоловік, ще раз скося позирнувши на двері.— Моя грішна плоть безсила проти духу цього чудового віскі! Хіба ж можна не покуштувати його? Ет, що буде, те й буде! Я тільки крапельночку, на кінчик язика... Нехай і обпечусь, дарма... Ага, осьде воно!..

Він замовк, і шийка бутля діткнулася його спраглих губ. Та діло не обмежилось "крапельночкою на кінчик язика" — булькання рідини промовисто свідчило про те, що ірландець дозволив собі добре промочити й горлянку, та, мабуть, і не тільки горлянку.

Нарешті, кілька разів прицмокнувши і голосно гмукнувши від захвату, ірландець квапливо заткнув бутель, [40] поставив його на місце, а сам шаснув назад і знову сів на табуретку.

— Ач, який ти злодюжка, Таро! — звернувся він до собаки.— Це ж ти довів мене до гріха! А проте дарма, панич нічого й не помітить. Та й однаково він скоро поїде до форту, от і зробить новий запас.

Якусь хвилю грішник сидів мовчки — чи то думаючи про свою провину, чи то просто втішаючись тим, як розбирає його випите віскі. Та довго мовчати він не міг і незабаром озвався знову.

— Хотів би я знати,— пробурмотів він,— чого це панича Моріса так. тягне до селища? Каже, що знов поїде туди, тільки-но зловить отого плямистого мустанга. Та й нав'яз-бо йому той плямистий! Мабуть-таки, то не простий собі кінь, коли панич уже тричі ганявся за ним, але так і не зміг запопасти. А був же на своєму гнідому, та де там! Тепер, каже, не заспокоїться, аж поки не зловить того коника. Ото ще дурниця! Та нехай би він уже скоріше доп'яв свого, бо доведеться ще нам скніти тут до самого судного дня... Ч-ш-ш! Що там таке? — вигукнув ірландець, побачивши, що Тара підхопився зі своєї постілки і з гарчанням метнувся до дверей.

— Феліме! — почувся голос знадвору.— Феліме!

— Панич приїхав,— пробурмотів Фелім, підводячись із табуретки й рушаючи до дверей слідом за собакою.

Розділ VI ПЛЯМИСТИЙ МУСТАНГ

Фелім не помилився: то був голос його господаря, Моріса Джеральда.

Вийшовши надвір, слуга побачив мустангера, що вже під'їжджав до хатини. Як і слід було сподіватися, господар сидів верхи на своєму гнідому, але той здавався майже чорним від поту. На грудях та боках коня біліла присохла піна.

Гнідий був не сам. На туго напнутому ласо, прив'язаному до сідла, за ним ішов товариш, а точніше — бранець. Щелепи того другого коня міцно стягував шкіряний зашморг, закріплений ременем, що обвивав його [41] шию одразу ж за вухами. Це не давало коневі кусатися.

То була дика кобила цілком незвичайного вигляду, а власне, масті — такої рідкісної, якої не побачиш і серед величезних табунів у широкій прерії, де досить часто трапляються коні найдивовижнішої масті. На її темно-шоколадній, подекуди майже чорній шкірі були розкидані однакові розміром білі плями, та ще й так рівно, як ото темні плями на світлій шкурі ягуара. Ця незвичайна масть ішла в парі з бездоганною будовою: лошиця була широкогруда, крутобока, із стрункими ногами, а голова її могла правити за взірець кінської вроди. Як на мустанга, вона видавалася чималою, хоча й була менша за звичайного англійського коня, менша навіть за гнідого — також мустанга,— що допоміг полонити її.

Прекрасна полонянка належала до табуна, що вподобав собі пасовисько у верхів'ях Аламо,— саме там мустангер тричі ганявся за нею. Всупереч прислів'ю, яке твердить, що за третім разом неодмінно має пощастити, він упіймав своє щастя лише за четвертим разом. З допомогою чарівної мотузки із зашморгом на кінці Моріс полонив-таки цю тварину, що її з якихось тільки йому відомих причин так прагнув здобути.

Фелім ще ніколи не бачив, щоб його господар повертався з ловів такий радісний і збуджений, навіть як той приводив за собою на ласо п'ять чи шість мустангів — а таке траплялося нерідко. Та ще ніколи не випадало Фелімові побачити й таку красуню, як зловлена того дня плямиста кобила. Ця тварина могла збудити захват і не в такого знавця коней, як колишній помічник стайничого в замку Баллах.

— Гіп-гіп-ура! — вигукнув він, побачивши господареву здобич.— Хвала Пречистій Діві й святому Патріко— ^ ві! >(8) Паничу Морісе, ви таки запопали цю плямисту! Оце лошиця, бий мене грім! Справжня красуня! Не диво, що вам так кортіло зловити її. Боже правий, якби її вивести на ярмарок у нас в Баллінасло, можна було

б заправити скільки завгодно, й ніхто б і торгуватися не став! Ну й красуня! Де ж ми її поставимо, паничу? В коралі разом з іншими?

— Ні, там її можуть захвицати. Припнемо її під повіткою. А гнідий перебуде цю ніч під деревами про-

(18) Святий Патрік вважається покровителем Ірландії.

[42]

сто неба. Якщо в ньому в хоч трохи лицарства, він не буде проти. Скажи, Феліме, чи ти бачив коли таке прекрасне створіння? Я, звичайно, маю на думці кінську красу.

— Ні, паничу Морісе, зроду не бачив! А я ж таки мав справу з неабиякими кіньми в нас у Баллібалласі. Ну й красуня, просто взяв би її та з'їв! Хоч, правду сказати, вигляд у неї такий, що вона сама з'їсть кого хочеш. Ви ще не пробували її об'їжджати?

— Ні, Феліме, я не хочу з цим квапитися. Ось матиму час, то візьмуся до неї як слід. Шкода було б занастити таке чудо природи. Почну приборкувати її уже в селищі.

— То ми ідемо до селища, паничу? Коли?

— Завтра. Вирушимо на світанку, щоб за день дістатися до форту.

— Хвалити Бога! Ну й радий же я! Не за себе, паничу Морісе, а за вас. Ви, мабуть, і не знаєте, що віскі в нас уже на денці? З того, як воно хлюпає в бутлі, його там заледве на раз лишилося. Ті шахраї у форті нечисті на руку. Мало того, що недоливають, так ще

й розводять водою, отож нема в ньому справжньої міцності. Побий мене грім, галона (19) добрячого ірландського віскі нам вистачило б утричі надовше, ніж оцього американського пійла, як називають його самі янкі.

— Щодо віскі не турбуйся, Феліме. Гадаю, там ще вистачить і на сьогодні, і на те, щоб налити у флягу для завтрашньої подорожі. Не журися, старий баллібал-лахцю! Ходім краще поставимо під повітку нашу плямисту красуню, а потім уже поговоримо на дозвіллі про новий запас того питва, що його, як я знаю, ти любиш більш за все на світі, окрім хіба себе самого.

— І вас, паничу Морісе! — докинув ірландець, кумедно підморгнувши.

Господар засміявся і скочив з коня.

Плямисту кобилу поставили під повітку, гнідого тимчасово припнули до дерева, і Фелім заходився чистити його за всіма правилами, заведеними у прерії.

Тим часом мустангер, зовсім знесилений цілоденними ловами, упав на свою постіль із кінської шкіри. Ще ніколи, за жодним мустангом, йому не доводилось ганятися так довго й запекло, як за цією плямистою

(19) Галон — міра місткості (4,54 л),

[43]

лошицею. Та на те була своя причина, про яку не знав ні Фелім, ні вірний гнідий — ніхто, крім самого му-стангера.

Незважаючи на те, що він уже кілька днів майже не злазив із сідла, а три останні провів у невідступній гонитві за плямистою лошицею, незважаючи на страшенну втому, мустангер ніяк не міг заснути. Він раз у раз підхоплювався з ліжка й ходив туди-сюди по хатині, так ніби щось не давало йому спокою.

Ось уже кілька ночей він неспокійно совався в ліжку, перевертався з боку на бік, і вже не тільки слуга Фелім, а й собака Тара почали дивуватися, що це таке з їхнім господарем.

Фелім міг би приписати це палкому бажанню му-стангера зловити плямисту лошицю, але він знав, що гарячкове збудження охопило господаря раніше, ще до того, як він довідався про існування цієї незвичайної тварини. Лошиця вперше трапила мустангерові на очі лише через кілька днів після його повернення з форту і, отже, не могла бути причиною, через яку так змінився його настрій. А те, що він кінець кінцем зловив її, здавалося, лише посилило його збудження, хоча мало б заспокоїти. Принаймні так вважав Фелім, а оскільки вони з господарем були, як то кажуть, молочні брати, він зрештою вирішив запитати в того навпростець, що його непокоїть.

Отож, коли мустангер знову почав крутитися в ліжку, він почув Федімове запитання:

— Паничу Морісе, заклинаю вас Пречистою Дівою, скажіть, що з вами таке?

— Нічого, Феліме, нічого, друже. Чому ти думаєш, що зі мною щось негаразд?

— Боже правий! Та як же мені не думати! Ви ж і на хвильку очей не склепили, відколи ото приїхали востанне із селища. Чи ви там щось таке побачили, що вам сон одібрало? Невже це через котрусь із тих мексиканських дівчат — "мучачас", чи як їх

там звуть? Та ні ж бо, нізащо не повірю, щоб хтось із давнього роду Джеральдів міг спокуситися тим бісовим насінням.

— Дурниці, мій добрий друже! Зі мною все гаразд. Не знаю, що це ти собі вигадав.

— Та ні, паничу, нічого я собі не вигадав. А коли хтось тут щось і вигадує, то це ви. Як ото коли спите, хоч таке тепер і не часто буває. [44]

— Коли сплю? Що ти хочеш сказати, Феліме?

— Що я хочу сказати? А те, що тільки-но ви заплющите очі й трохи задрімаєте, як ураз починаєте бубоніти, наче на сповіді в пастиря.

— Та невже? І що ж я таке кажу?

— Ну, я, паничу, мало що можу второпати. Чую тільки, як ви щораз повторюєте якесь довженне ім'я, таке, що й кінця йому немає, а починається воно з "по".

— Ім'я? Яке ім'я?

— А Господи, хіба ж я знаю? Я по різних школах не навчався, то де мені його запам'ятати, таке довге. Та перед цим ви називаєте ще одне ім'я, і його я можу вам нагадати. Це ім'я жіноче, хоч у нас на батьківщині його майже не почуєш. "Луїза", паничу Морісе,— ось як ви кажете, а тоді вже оте на "по"...

— Е! — перебив його мустангер, видимо не бажаючи розмовляти на цю тему.— Мало яке ім'я я міг десь випадково почути. Буває, людині такого насниться, що й не знаєш, звідки воно взялося!

— Та ні! Вам сниться те, що було насправді, паничу, і вві сні ви говорите про якусь гарненьку дівчину — нібито вона виглядає з карети із завісками, а ви кажете їй запнути ті завіски, бо насувається якесь лихо, і ви хочете її врятувати.

— Хотів би я знати, звідки набрали мені в голову такі дурниці.

— От і я б хотів це знати,— з притиском мовив Фелім, утупивши в свого молодого господаря скрадливий, але пильний погляд.— І звісно ж,— провадив він,— я хотів би, коли можна, спитати вас, паничу Морісе, чи не закохалися ви, не дай Боже, в дочку котрогось із тутешніх янкі? Ой леле, та ж це булЧ> б таке лихо! І що сказала б тоді ваша золотокоса й голубоока красуня-наречена, котра— живе за кільканадцять миль від Баллібаллаха?

— Ну-ну, Феліме! Чи не здається тобі, що ти одбився здорового глузду?

— Ні, паничу, не здається.. Хоч є й таке, чого б я залюбки одбився.

— Чого ж саме? Сподіваюся, не мене?

— Вас, паничу? Та ніколи в світі! Я маю на думці цей бісів Техас. От його я таки хотів би одбитися й поїхати разом з вами додому. Ну скажіть, чого б вам оце марнувати тут час на дурниці? Та ви ж цими своїми ловами й на прожиток не заробите, а як і [45] заробите, то що з того? Вашій старій тітці в замку Баллах уже не довго жити на цьому світі, а коли вона помре, увесь той чудовий маєток дістанеться вам, хоч би яка лиха вона до вас була. Атож, власність є власність, і ніякий бісів син у вас її не відбере! Мустангер весело засміявся.

— Он ти який законознавець, Феліме! З тебе вийшов би першорядний адвокат. Але слухай, ти, здається, забув, що я від самого ранку не мав у роті ані ріски. Що там у нас

є в коморі?

— Ет, паничу, не дуже там густо. Ви ж нічого не вполювали за ці три дні, поки ганялися за своєю плямистою кобилкою. Є трохи холодної оленини й кукурудзяні коржі. Коли хочете, я посічу те м'ясо і підігрю в горнятку.

— Гаразд, я почекаю.

— А може, щоб легше чекалося, вип'єте крапельночку віскі?

— І то діло, налий.

— Чистого чи з водою? Хоч воно й дурниця — зовсім не той смак.

— З водою. Тільки принеси свіжої з річки. Фелім узяв срібний келих і вже рушив до дверей,

коли Тара зненацька підхопився і з сердитим гарчанням кинувся надвір. Фелім з деякою осторогою пішов за ним.

Та за хвилину собака перестав гавкати, а тоді радісно заскавулів, як видно, впізнавши когось із давніх знайомих.

— Це старий Зеб Стамп,— обережно визирнувши за двері, сказав Фелім і вже сміливо переступив пофіг, щоб разом і привітати гостя, і виконати доручення господаря.

Чоловік, що так упевнено підійшов до хатини мус-тангера, відрізнявся від її мешканців не менш, ніж вони один від одного. То був високий, добрих шести футів на зріст чоловік у великих чоботях з дубленої алігаторової шкіри та в заправлених у широкі халяви штанях із грубого домотканого сукна, колись пофарбованого кизилловим відваром, а тепер геть брудного від часу; в сорочці з оленячої шкіри, надягненій на голе тіло, та в пошитій із солдатської ковдри куртці, що давно витерлась до основи і втратила свій первісний зелений колір. Ото було й усе його просте, щоб не сказати нужденне, вбрання, яке доповнював дуже пошарпаний [46] сіро-рудий повстаний капелюх з обвислими крисами.

Спорядження гостя свідчило, що він мисливець, із тих, які віддавна промишляють у лісах Північної Америки. Під правою рукою в нього на черезплічник ременях висіли сумка з кулями та великий, вигнутий серпом ріг для пороху; куртку оперізував грубий пояс із шкіряними піхвами, з яких стриміло саморобне рогове руків'я довгого мисливського ножа.

Від більшості техаських мисливців цього чоловіка відрізняло те, що він не носив ні мокасинів з гетрами, ні довгої шкіряної сорочки з торочками по подолку. На його скромному одязі не було вишивки чи інших оздоб, на зброї та спорядженні — ніяких карбованих візерунків,— одне слово, нічого, що виказувало б бажання їх власника якось прикрасити себе. Усе мало вкрай простий, майже примітивний вигляд, так ніби самій вдачі мисливця було огидне всяке хизування. Навіть рушниця — його вірна зброя і головне знаряддя його промислу — скидалася скоріш на грубу довгу залізяку, припасовану до неполірованого, потемнілого від часу бруска дерева. Коли мисливець ставив її прикладом на землю, дуло сягало йому до плеча.

Цей невибагливо вдягнений і споряджений чоловік виглядав років на п'ятдесят,

обличчя мав смагляве, з суворими, як на перший погляд, рисами. Та, придивившись ближче, неважко було добачити за ними схильність до спокійного, незлобивого гумору. Жваві вогники у його невеликих сірих очах говорили про те, що мисливець добре розуміє жарт, а при нагоді й сам може пожартувати.

Ірландець Фелім уже згадував його ім'я: то був Зебулон Стамп, або "старий Зеб Стамп", як називали його дуже нечисленні знайомі.

"Уроджений і питомий кентуккієць",— як казав він сам, коли його питали, звідки він родом,— Зеб Стамп провів свої молоді роки там-таки в штаті Кентуккі, серед пралісів по берегах Міссісіпі, не визнаючи іншого діла, крім полювання. Не зрадив він свого покликання й тепер, у зрілому віці, перебравшись у дикі хащі південно-західного Техасу.

З того, як вистрибував навколо гостя Тара, радісно вітаючи його в свій собачий спосіб, можна було здогадатися й про дружні стосунки між Зебом Стампом і Морісом-мустангером. [47]

— Добрий вечір! — коротко мовив Зеб, заступаючи вхід до хатини своєю великою постаттю.

— Добрий вечір, містере Стампе! — відповів господар, підводячись йому назустріч.— Заходьте, сідайте.

Мисливець широко ступнув через поріг і незграбно /вмостився на табуретці, де перед тим сидів Фелім. Вона була така низька, що Зебові коліна опинилися проти підборіддя, а довга цівка рушниць піднеслася, мов спие^ на кілька футів над його головою.

— Чорт би їх узяв, оці табуретки! — пробурчав він, видимо невдоволений такою позою.— Та й стільці заразом. Як на мене, то куди краще вмоститися на колоді — хоч знатимеш, що вона під тобою не розвалиться.

— Спробуйте пересісти сюди,— мовив господар, показуючи на шкіряну скриню в кутку.— Тут вам буде зручніше.

Старий Зеб послухався і, випроставшись на весь свій велетенський зріст, пересів на скриню.

— Ви, як завжди, пішки, містере Стампе?

— Ні. Моя стара худобина стоїть припнута до дерева. Я сьогодні не полював.

— Ви, здається, ніколи не полюєте верхи?

— Я ще не з'їхав з глузду. А верхи полюють тільки безмозкі телепні.

— Але ж скрізь у Техасі так заведено.

— Заведено чи не заведено, але це дурнячий спосіб, його вигадали ледачі дурні! Пішки я за день уполюю більше, ніж за тиждень на конячому хребті. От в а м кінь таки потрібен, бо ваше діло зовсім інше. Та коли вирушаєш на ведмедя, чи на оленя, чи на дикого індика, то, гупаючи верхи лісом, і сам нічого до ладу не побачиш, і всю дичину на мильо довкола розполохаєш. А свою стару кобилу я тримаю тільки на те, щоб перевозити здобич, і ні на що інше вона мені не потрібна.

— Вона десь тут, ви казали? То, може, нехай Фелім поставить її під повітку. Ви ж

заночуєте в нас?

— Та за цим я, власне, і прийшов. Тільки про конячину не турбуйтеся, я її добре припнув. А на ніч пущу пастися.

— Попоїсте з нами? Фелім якраз готує —вечерю. На жаль, нічого особливого в нас немає, сама січена оленина.

— Немає нічого кращого за добру оленину, от хіба лише ведмежатина. Тільки й те й те краще смажити на [48] жару. Та, здається, ми все-таки поласуємо сьогодні смажениною. Містере Феліме, коли ви зводите прогулятися до моєї кобили, то знайдете там індика — він прив'язаний до сідла. Я підстрелив його по дорозі сюди.

— Оце нам пощастило! — вигукнув мустангер.— Бо, правду кажучи, комора наша зовсім порожня. Останні три дні я ганявся за рідкісним мустангом і так захопився, що навіть не брав з собою рушниці. Тож і ми з Фелімом, і Тара страшенно зголодніли.

— А що то за мустанг? — з неприхованою цікавістю спитав мисливець, пустивши повз вуха останні слова господаря.

— Така собі шоколадна лошичка з білими плямами. Чудова тварина!

— Сто чортів, друже! Та задля цього діла я ж сюди й добирався!

— Он як?

— Я бачив того мустанга. Може, то й кобила, не знаю, бо вона не підпускала мене ближче, як на півми-лі. Я кілька разів бачив її у прерії і оце прийшов сказати вам, щоб ви її зловили. І слухайте чому. Після нашої зустрічі, вже коли я запримітив того мустанга, я був у селищі на Леоні. А туди саме приїхав один чоловік, котрого я знав ще на Міссісіпі. Це багатий плантатор, що звик жити собі на втіху, а особливо любив приймати в себе гостей. Скільки всякої дичини постачив я йому до столу — і не злічити. Його прізвище Пойндекстер.

— Пойндекстер?

— Еге ж. Це прізвище добре відоме на Міссісіпі, від Орлеана до Сент-Луїса. Тоді він був дуже багатий, та, гадаю, і тепер не бідний, бо привів із собою не менш як сотню негрів. До того ж з ним приїхав і небіж, його прізвище Колхаун. Цей теж має грубі гроші й не знає, куди їх подіти, як не позичити дядькові. І, певне, він так і зробить, бо на те є свої причини. А тепер, друже, я скажу, чому приїхав до вас. Той плантатор має дочку, яка страшенно любить коней. В Луїзіані вона їздила на таких норовистих, які тільки там були. А оце почула, як я розповідав старому про плямистого мустанга, і не давала йому спокою, поки той не пообіцяв купити їй цього коня, скільки б він не коштував. Сказав, що ладен викласти за нього хоч і дві сотні доларів, коли то справді такий уже чудовий кінь. [49]

Звісно, як почують про це тамтешні мустангери, то всі як один подадуться на лови, отож я, нікому нічого не кажучи, й прискакав сюди чимдуж на своїй старій конячині. Зловіть плямистого мустанга — і ті дві сотні ваші, це вже повірте Зебові Стампу!

— Може, вийдете зі мною на хвилинку, містере Стампе? — сказав молодий ірландець, підвівшись і ступаючи до дверей.

Мисливець, трохи здивований цим несподіваним запрошенням, пішов за ним.

Моріс Джеральд привів гостя до повітки за хатиною і спитав:

— Чи не схожий цей мустанг на того, про якого ви казали?

— Та щоб я пропав, коли це не він! Уже зловили! Ну й пощастило ж вам, друже,— дві сотні доларів наче з неба впали! А лошиця таки варта цих грошей, геть до останнього цента! Прегарна худобинка! Ото зрадіє міс Пойндекстер! Мабуть, аж танцюватиме з радості!

Розділ VII НІЧНІ ПРИКРОЩІ

Несподівано дізнавшись про те, що Моріс, ніби вгадавши його бажання, вже зловив плямистого мустанга, старий мисливець страшенно зрадів. Ще дужче піднесла його настрої добряча порція рідини з бутля, де, всупереч побоюванням Феліма, вистачило кожному й по ковтку "для апетиту" перед смаженим індиком, і ще по одному, щоб запити з'їдене, і ще по кілька — до люльки після вечері.

Тим часом за столом точилася жвава балачка. Як ведеться серед жителів прерії, багато говорили про індіанців, переповідали різні мисливські історії. Зеб Стамп знав їх безліч, отож і вів розмову здебільшого він, та так, що з уст враженого Феліма раз у раз злітали здивовані вигуки.

Проте ще задовго до півночі балачка згасла. Може, почасти й через те, що спорожнів заповітний бутель, та була ще одна, імовірніша причина, яка змусила співрозмовників подумати про відпочинок. Уранці мустангер збирався вирушити до селища на Леоні, і всі мали встати рано, щоб приготуватися до подорожі. [50] Дикі коні були ще майже не приборкані, і їх належало зв'язати одне з одним, щоб не розбіглися в дорозі, та й чимало інших справ залишалося на ранок.

Мисливець пустив пастися на довгій мотузці свою "стару худобину" — так він називав миршаву конячину, на яку сідав верхи досить рідко,— і повернувся з ветхою поруділою ковдрою, що звичайно правила йому за постіль.

— Лягайте на моєму ліжку,— запропонував гостинний господар,— а я постелю собі кінську шкуру на підлозі.

— Ні,— відказав гість.— Ці ваші полицки не для Зеба Стампа-. Я люблю спати просто на землі. На ній і сон здоровілий, і нема куди падати.

— Коли так, то влаштовуйтеся на підлозі. Отут затишне місце. Зараз я постелю вам шкуру.

— Не треба ніякої шкури, друже, марна ваша праця. Старий Зеб Стамп не спатиме на підлозі. Його постіль — зелена трава прерії.

— Як? Невже ви збираєтесь ночувати просто неба? — здивовано спитав мустангер, побачивши, що гість перекинув через плече свою стару ковдру й рушив до дверей.

— А тільки так.

— Але ж ніч дуже холодна, майже як під норд!

— Ну й біс із нею! Краще вже трохи змерзнути, ніж до ранку задихатися в чотирьох стінах.

— Та ні, ви, певне, жартуєте, містере Стампе?

— Мій молодий друже! — з притиском промовив мисливець, не відповідаючи прямо

на запитання.— Ось уже шість років, як Зеб Стамп не вкладався спати під покрівлю. Колись я мав таку собі домівку в дуплі величезного платана, ще на Міссісіпі, коли була жива моя стара,— задля неї я і влаштував те житло. А коли вона померла, я перебрався спочатку до Луїзіани, а потім уже сюди. І відтоді в мене над головою тільки синє небо Техасу — і вдень, і вночі.

— Ну, коли ви хочете спати надворі...

— Таки хочу,— коротко відказав мисливець і, переступивши поріг, подався до лужка, що був між хатиною і річкою.

Він узяв із собою не лише свою стару ковдру — на руці в нього висіла скручена кільцями мотузка з кінського волосу, ярдів шість чи сім завдовжки, так зване кабрієсто, що ним звичайно припинають коней на [51] пасовищі. Але цього разу мотузка призначалась на інше.

Пильно оглянувши траву на кілька ярдів навколо себе,— світив місяць, і видно було досить добре,— Зеб Стамп ретельно розіклав на траві мотузку, обвівши нею оглянуту місцину так, щоб усередині можна було лягти. А тоді вступив у те коло, закутався в ковдру і спокійно простягся на траві. За якусь хвилину він начебто вже й спав.

Він таки справді спав — про це свідчив його рівний і гучний віддих. Маючи добре здоров'я і чисте сумління, Зеб Стамп завжди засинав одразу ж, тільки-но лягав.

Та спочивати йому довелось не довго. Весь час перед тим за кожним його рухом стежила пара цікавих очей — то були очі Феліма О'Нїйла.

— Правий Боже! — пробурмотів ірландець сам до себе.— З якого це доброго дива старий обгородився мотузкою?..

Якийсь час цікавість змагалася в ньому з чемністю, але зрештою взяла гору перша, і тільки-но мисливець захропів, як Фелім підкрався до нього, труснув за плече й виклав своє запитання.

— Хай тобі чорт, клятий ірландський осел! — вигукнув Зеб Стамп, не приховуючи досади.— Я був подумав, що це вже ранок... Навіщо я обводжу себе мотузкою? Та навіщо ж, як не на те, щоб не залізла якась погань!

— Яка погань, містере Стампе? Змії, чи що?

— Та звісно ж, що змії, хай тобі абищо! Іди-но вже спати.

Незважаючи на те, що йому так гостро вчитали, Фелім повернувся до хатини видимо задоволений. "Як не рахувати індіанців,— не раз казав він,— то найгірше в Техасі — це всяке отруйне гаддя. Відколи тут живу, я ще жодної ночі не спав як годиться: з думки не йдуть ці клятві плазуни, а тільки-но заснеш — і вві сні їх побачиш. Ото шкода, що святий Патрік не навідав Техасу перед тим, як спочити в бозі" (20).

Живучи в лісі, на відлюдді, Фелім майже ні з ким не спілкувався, отож і не знав про таку властивість кабрі-єсто. Він вирішив одразу ж застосувати нове знання на

(20) За легендою, святий Патрік знищив в Ірландії всіх отруйних змії.

[52]

ділі. Тихенько, щоб не збудити господаря, який уже спав, він зайшов до хатини, зняв з кілка волосяну мотузку, а тоді вислизнув надвір і, поступово розмотуючи

мотузку, виклав її навколо стін оселі.

Спорудивши свій оборонний вал, він повернувся до хати і, переступаючи поріг, пробурмотів сам до себе:

— Ну, Феліме О'Нйле, цю ніч ти вже спатимеш спокійно, хоч би скільки було того гаддя в Техасі!

Після цих Фелімових слів навколо хатини мустанге-ра запала цілковита тиша. Така сама тиша була і в хатині: земляк святого Патріка, вже не боячись нападу плазунів, простягся на кінській шкурі і майже миттю заснув.

Якийсь час здавалося, що всі втішаються незворушним відпочинком — і люди, й собака Тара, й полонені дикі коні. Тишу порушувала тільки "худобина" Зеба Стампа, скубучи траву на пасовищі.

Та невдовзі виявилось, що й сам старий мисливець не спить. Він перевертався з боку на бік, наче йому не давала заснути якась неспокійна думка.

Перевернувшись так разів з десять, Зеб сів і невдоволено озирнувся довкола.

— Хай йому чорт, тому нахабному ірландському йолопові! — процідив він крізь зуби.— Зіпсував мені весь спочинок, бісова душа! От би витягти його з хатини та й скинути в річку — була б йому добра наука! Аж руки сверблять це зробити, і стримує мене тільки повага до його господаря — хоч той теж ірландець, але людина гідна... Певне, я вже так і не засну до ранку.

Виливши отак свою досаду, мисливець знову загорнувся в ковдру й ліг на траву.

Але заснути не міг і тепер: чути було, як він совається й перевертається з боку на бік. Нарешті він знову сів, і з його уст полинув потік слів, дуже подібний до першого, тільки цього разу погроза скупати Феліма в річці прозвучала ще певніше й рішучіше.

Зеб начебто ще вагався, чи виконати йому свою погрозу, коли раптом побачив щось таке, що повернуло його думки на інше. 'Футів за двадцять від того місця, де він сидів, по траві, звиваючись, повзла довга тонка істота. За формою тіла та лискучою, сріблястою проти місяця шкірою неважко було розпізнати, що то за плазун.

— Змія! — пошепки мовив Зеб Стамп, не зводячи очей з рептилії.— Цікаво, що ж це за порода шастає [53] тут серед ночі? Для гримучої начебто завелика, хоч у цих краях трапляються гримучки майже такі самі завбільшки. Але ця надто світла кольором та й тілом затонка. Ні, це не гримучка... А-а, впізнав! Це ж "курочка". Мабуть, шукає яєць. От бісова душа, суне просто на мене!

В голосі його не вчувалося страху, навіть коли він побачив, що змія повзе до нього. Мисливець знав: вона не перелізе через волосяну мотузку, а торкнувшись до неї, поверне назад, неначе то вогненна смуга. Почуваючи себе в безпеці у своєму магічному колі, він міг спокійно стежити за непроханою гостею, навіть якби то була найотруйніша з усіх змій прерії.

Але ця змія не була отруйна. Навпаки — зовсім нездатна заподіяти якусь шкоду, за що й дістала просторічну назву "курочка". А тим часом серед північноамериканських плазунів це один з найбільших.

Зеб сидів і дивився на змію, і на обличчі його відбивалася тільки цікавість, та й то

не хтозна-яка. У мисливця, що звик ночувати просто неба, це видовище не викликало ні подиву, ні ляку, навіть коли змія підповзла ще ближче і, трохи підвівши голову, ткнулася в мотузку.

Після цього вже й зовсім нічого було боятися, бо "курочка", наразившись на кабриєсто, миттю повернула назад і поповзла геть.

Якусь хвилю мисливець сидів нерухомо, спостерігаючи, як змія плазує по траві. Здавалося, він не знав, що робити — чи то наздогнати і вбити плазуна, чи дати йому зникнути так само тихо, як він і з'явився. Якби то була гримуча або мокасинова змія, Зеб розчавив би їй голову підбором свого важкого чобота. Але на мирну "курочку" його неприязнь не поширювалась — про це свідчили й ті кілька слів, що їх він пробурмотів їй услід, поки вона поволі віддалялася:

— Бідолашний плазун, нехай собі живе! Він мені не ворог, хоча й висмоктує часом індичі яйця і тим зменшує поголів'я індиків. Але ж так йому призначено від природи, то й не варт за це його винуватити. А от винуватити того дурноверхого ірландця, що нахабно розбуркав мене, я таки маю причину. Страх як хочеться добряче провчити його, тільки так, щоб не образити цим мого молодого друга... Стривай! Богом присягаюся, придумав!.. Саме те, що треба, не будь я Зеб Стами! З цими словами старий мисливець, обличчя якого [54] враз прибрало веселого й лукавого виразу, підхопився на ноги і, пригнувшись, побіг навздогін за плазуном. За кілька широких кроків він наздогнав "курочку" і, розчепірівши пальці, кинувся на неї. В наступну мить довге лискуче тіло змії вже звивалось у нього в руках.

— Ну, містере Феліме, начувайся! — вигукнув він так, наче звертався до зловленого плазуна.— Я нажену на твою бісову ірландську душу такого страху, що ти в мене до ранку не заснеш. А як ні — то, значить, я дурень, що не годен відрізнити орла від індика. Оце тобі буде добрий товариш на цю ніч!

Виголосивши таку тираду, Зеб підійшов до хатини і, скрадаючись у її затінку, пустив змію всередину мотузяного кола, яким Фелім так завбачливо обгородився перед сном.

Повернувшись до своєї трав'яної постелі, мисливець знов обгорнув плечі старою ковдрою і пробурмотів:

— Плазун звідти через мотузку ніяк не вибереться — це ясно. Так само ясно й те, що, шукаючи виходу, він повзатиме по всій хатині. І якщо десь за півгодини не залізе на того ірландського бевзя, то старий Зеб Стамп сам бевзь... Еге! Що це там? Здається, вже...

Якби мисливець і хотів сказати ще щось, то однаково не почув би й сам себе, бо в цю мить зчинився такий гвалт, що, напевне, переполохав усе живе по берегах Аламо й на кілька миль в окрузі.

Почалося з людського крику — чи, краще сказати, зойку,— такого, що міг вихопитися тільки з ірландської горлянки. І справді, той моторошний звук видав не хто інший, як Фелім О'Нїл. Та вже наступної миті голос його потонув у хорі собачого гавкоту й кінського форкання та іржання, і цей лемент тривав кілька хвилин

безперестанку.

— Що сталося? — запитав мустангер, підхопившись з ліжка й навпомацки пробираючись до свого нажаханого слуги.— Який біс у тебе вселився, Феліме? Чи ти побачив привида?

— Ой паничу! Куди гірше, Бог мені свідок! На мене напала змія! Геть усього покусала! О святий Патріку, я нещасний пропачий грішник! Тепер я напевне помру!

— Покусала, кажеш? Де? — спитав Моріс, квапливо засвічуючи світло, і разом зі старим мисливцем, що вже прибіг до хатини, почав оглядати тіло слуги.— Не бачу ніяких укусів,— провадив він, повертаючи Феліма на [55] всі боки й пильно досліджуючи кожну п'ядь його

шкіри.

— Жодної подряпинки,— коротко докинув Стамп.

— Не покусала? Ну, хвалити Бога! Але ж вона повзала по мені, от наче й зараз відчуваю, холодна, мов

милостиня.

— А чи була тут взагалі змія? — спитав Моріс, не дуже вірячи Фелімовим словам.— Мабуть, це тобі просто наснилося, Феліме.

— Ой ні, не наснилося, паничу! Справжнісінька змія! Хай мене грім поб'є, коли брешу!

— Схоже на те, що змія таки була,— сухо зауважив мисливець.— Ану подивимось, може, й знайдемо її. Та все ж дивно. Навколо хатини лежить волосяна мотузка, то як же змія перелізла через неї?.. Ага, онде вона! — Зеб Стамп показав у куток, де, згорнувшись кільцями, лежала змія.— Е, та це ж усього-на-всього "курочка"! — вигукнув він.— Від неї шкоди не більш, як від голуба. Не могла вона тебе покусати, містере Феліме, але ми її однак скараємо.

З цими словами старий мисливець схопив плазуна, підняв високо над головою і так пожбурих на підлогу, що мало не вибив з нього дух.

— Ну от, містере Феліме! — мовив він, довершуючи справу підбором свого важкого чобота.— Тепер лягай собі й спи спокійно до самого ранку. Чого-чого, а змій уже можеш не боятися.

Штовхаючи ногою поперед себе мертвого плазуна, Зеб Стамп вийшов з хатини. А тоді, весело посмію-ючись сам до себе, знову простягся на моріжку на весь свій велетенський зріст — уже втретє за ту ніч.

Розділ VIII СЛІД ОТРУЙНОЇ СТОНОГИ

Коли із змією було покінчено, скрізь довкола відновився мир і спокій. Скавуління собаки затихло разом з криками Феліма. Мустанги знову тихо стояли під тінчастими деревами.

У хатині теж запала тиша; чути було тільки, як час від часу неспокійно перевертається на своїй постілці Фелім, що втратив віру в захист властивості кабріесто.

Та й надворі тишу порушував лише один звук, хоча [56] й зовсім не схожий на вовтузіння в хатині. Він був чимось середнім між крокодилячим риком і кумканням

жаби-вола; та оскільки цей звук виходив з ніздрів Зеба Стампа, то міг бути тільки хропінням заснулого мисливця. А його неабияка гучність свідчила, що той спить здоровим, міцним сном.

Так воно й було. Мисливець заснув майже в ту саму мить, як востаннє ліг усередині свого мотузяного кола. Помстившись ірландцеві за урваний сон, він ураз заспокоївся і тепер знову спокійнісінько хропів.

Майже годину тривав цей перегук таких різних звуків, і до нього вряди-годи долучався крик великої вухатої сови чи жалісне квиління койота.

Аж ось знову, так само зненацька, гримнув уже знайомий хор, що його заспівувачем знову був той-таки горлатий ірландець.

— Ой лишенько! — заволав він так, що одразу збудив не тільки свого господаря в хатині, але й гостя надворі.— Пресвята Богородице! Пречиста Діво! Порятуй мене, порятуй!

— Від чого тебе рятувати? — спитав мустангер, знову схоплюючись з ліжка й похапцем засвічуючи світло.— Що з тобою таке, бісів ти сину?

— Ще одна змія, ваша милосте! Ой, та ще й куди лихіша за ту, яку вбив містер Стамп, от щоб я пропав! Вона покусала мені груди. Де вона проповзла, там так усе горить, немов наш коваль у Баллібалласі припік розжареним залізом!

— Хай тобі сто чортів, поганий ти тхір! — загорлав Зеб Стамп, ставши на порозі зі своєю ковдрою на плечах і заповнивши собою весь дверний отвір.— Це вже другий раз ти збудив мене, клятий ірландський дурню!.. Ви вже мені пробачте, містере Джеральде, я знаю, дурні є скрізь, і в Америці їх не менше, ніж в Ірландії, але такого дурноверхого йолопа, як оцей ваш Фелім, мені ще зроду не траплялося бачити. Як на мене, то ми сьогодні так і не заснемо, коли не втопимо його в річці!

— Ой, містере Стампе, любий, не кажіть такого! Клянуся вам обом, що тут ще одна змія. Я певен, вона й досі в хатині. Ось лише хвилину тому вона повзала по мені.

— Мабуть, це тобі наснилося,— напівзапитально мовив мисливець, уже спокійнішим тоном.— Кажу ж [57] тобі, ніяка техаська змія не переповзе через волосяну мотузку. А ота, певне, була вже в хатині, коли ти надумав обгородитись. Навряд, щоб їх залізло сюди аж дві. Ось ми зараз подивимось...

— Ой лишенько! Та ви погляньте! — закричав ірландець, задираючи сорочку на грудях.— Осьде її слід, якраз на ребрах! Я ж вам кажу, що тут була ще одна змія! О пресвята Богородице, що ж зі мною буде? Пече, як вогнем!

— Змія? — вигукнув Стамп, підступивши до переляканого ірландця й наблизивши до нього свічку.— Де ж пак, змія! Ні, хай їй сто чортів, це не змія! Це ще гірше!

— Ще гірше за змію? — в розпачі заволав Фелім.— Гірше, кажете, містере Стампе? Ви гадаєте, це небезпечно?

— Ну, хтозна, як воно повернеться. Все залежатиме від того, чи знайду я тут поблизу що треба і чи скоро знайду. А як ні, містере Феліме, то не ручуся...

— Ой містере Стампе, краще й не кажіть!

— Що це? — спитав Моріс, побачивши на грудях у слуги довгу червону смужку, неначе проведену навскоси розпеченим залізним стрижнем.— Що воно таке, скажіть? — повторив він з тривогою в голосі, помітивши, як похмуро оглядає мисливець той дивний знак.— Я ніколи такого не бачив. Це щось небезпечне?

— Дуже небезпечне, містере Морісе,— відповів Стамп, жестом запрошуючи мустангера вийти за двері й говорячи пошепки, щоб не почув Фелім.

— Але що це таке? — нетерпляче спитав мустангер.

— Слід отруйної стоноги.

— Отруйної стоноги? Вона вкусила його?

— Та наче ні. Але цього й не потрібно. їй досить проповзти по шкірі, щоб убити людину.

— Сили небесні! Невже це правда?

— Так, містере Морісе. Я не раз бачив, як здорові чоловіки врізали дуба від такої-от смужки на тілі. Треба його рятувати, не гаючи часу, бо скоро в нього почнеться страшна гарячка, а тоді потьмариться розум, як ото коли вкусить скажений собака. Та лякати його поки що не треба, ось я побачу, чи не можна йому допомогти. Є в цих місцях одна така рослина, і якби мені її швидко знайти, то ми б його легко вилікували. Та от, як на те, бісів місяць сховався за хмарами, й шукати доведеться навпомацки. Я знаю, отам на [58] крутосхилі цього зілля багато, ото ж ви йдіть заспокойте бідолаху, а я подивлюся, чим йому зарадити. За хвилину-дві повернуся.

Ця їхня розмова, що велася пошепки та ще й за дверима, замість погамувати Фелімів страх, розбуркала його до краю, і ледве старий мисливець зник у темряві, подавшись на пошуки рятівної рослини, як ірландець прожогом вискочив з хатини, ще відчайдушніше репетуючи.

Минуло кілька хвилин, перш ніж господар спромігся його заспокоїти, запевнивши,— хоча й сам не дуже в те вірив,— що ніякої небезпеки немає.

А ще за хвилину по тому в дверях з'явився Зеб Стамп, і, поглянувши на нього, обидва — й слуга, й господар — відчувли полегкість. І впевнений вираз його обличчя, і спокійні рухи краще від будь-яких слів говорили: він таки знайшов те, що шукав. У правій руці мисливець тримав кілька темно-зелених довгастих кружалець, обтиканих гострими колючками. Моріс упізнав листя добре знайомого йому кактуса о р е г а н о.

— Не журися, містере Феліме! — заспокійливо сказав Зеб Стамп.— Тепер тобі нема чого боятися. Осьде зіллячко, яке враз витягне з тебе гарячку,— швидше, ніж згорить кинута в огонь пір'їна... Та годі тобі репетувати, друже! Ти ж побудив усіх звірів, птахів і плазунів на двадцять миль в окрузі. Якщо ти й далі так горлатимеш, сюди збіжаться з гір команчі, а це буде куди гірше за оту бісову стоногу... Містере Морісе, пошукайте, чим його перев'язати, а я тим часом наготую припарку.

Витягши з піхов ножа, мисливець передусім позрізав з листя колючки, а тоді зняв цупку шкіру, дрібно покришив соковитий м'якуш і, розрівнявши його на поданій мустангером чистій полотнинці, з мисливською вправністю приклав цю, як він казав, "припарку" до червоної смуги на Фелімових грудях, що її, всупереч поясненню Зеба

Стампа, залишили не кігтики стоноги, а її отруйні жувальця, які раз по раз впиналися в шкіру сплячого.

"Припарка" подіяла майже одразу: сік кактуса виявився доброю протиотрутою, і потерпілий, позбувшись страху, щасливий з того, що тепер його життя в безпеці, поринув у глибокий, цілющий сон. А самозваний лікар після марних пошуків стоноги,— ця гидка істота, на [59] відміну від змій, не боїться волосяної мотузки,— мовчки вийшов з хатини, знову вмовстився на своїй зеленій постелі й спокійно проспав до ранку.

З першим променем світанку всі троє були вже на ногах. Фелімова гарячка минула, а з нею і його нічний страх. Нашвидку поснідавши рештками смаженого індика, почали квапливо готуватися до від'їзду. Колишній помічник стайничого з Баллібаллаха разом с техаським мисливцем готував диких коней до подорожі через прерію, міцно прив'язуючи їх одне до одного, а тим часом Моріс клопотався коло свого гнідого та плямистої лошиці. Особливо багато уваги приділяв він прекрасній полонянці: розчісував їй гриву і хвіст, зчищав з лискучої шерсті плями грязюки, що свідчили про те, як уперто він ганявся за цією твариною, перш ніж накинув ласо на її горду шию.

— Та годі вам, друже! — вигукнув Зеб Стами, з подивом спостерігаючи за мустангером.— Зовсім ні до чого аж так її чепурити. Вудлі Пойндекстер не з тих, хто відмовляється від свого слова. Ви й так отримаєте ті дві сотні, не будь я Зеб Стами. І хай мене чорти візьмуть, коли вона не варта цих грошей!

Моріс нічого не відповів на слова старого мисливця, проте ледь помітна усмішка в кутиках його уст давала ознаки, що кентуккієць зовсім не так зрозумів причину його ретельності.

Не минуло й години, як мустангер вирушив у дорогу верхи на своєму гнідому, ведучи за собою на ласо плямисту лошицю. Позаду, під наглядом Феліма, легким клусом біг табунець призначених на продаж мустангів. Зеб Стами, молотячи п'ятами по боках свою "стару худобину", насилу встигав за ними. А позад усіх, обережно ступаючи по колючій траві, тюпав Тара.

Хатину залишили напризволяще, щільно причинивши обтягнуті кінською шкірою двері, щоб туди не забрели непрохані чотириногі гості. І тепер навколишню тишу час від часу порушувало тільки пугукання вухатої сови, або пронизливий крик пуми, або жалісне дзявкання голодного койота. [60]

Розділ ІХ ПРИКОРДОННИЙ ФОРТ

Над фортом Індж на високій щоглі майорить американський прапор, кидаючи колихливу тінь на незвичайну, цікаву для допитливого ока картину.

Це картина справжнього прикордонного життя,— вірогідно змалювати яке зміг би хіба що Верне-молодший (2),— життя напіввійськового й напівцивільного, напівдикого й напівцивілізованого, де можна побачити людей, що різняться між собою і кольором шкіри, і одягом, і родом занять і належать відповідно чи то до різних полюсів цього строкатого світу, чи то до численних проміжних верств.

Та й місце дії — сам форт як такий — має не менш дивовижний вигляд. Отой прапор майорить не над бастіонами й зубчастими мурами, отіняє не каземати й таємні

ходи, не рови, вали й бруствери — там немає нічого притаманного справжній фортеці. Є лише грубий частокіл із стовбурів алгаробії, всередині якого споруджено навіс-стайню на двісті коней. Поза частоколом стоїть з десяток будівель найпримітивнішої архітектури — здебільшого просто плетені з гілля та обмазані глиною хатини-хакале. В найбільшій будівлі міститься казарма, за нею — лазарет та інтендантські склади; з одного боку гауптвахта, з другого — на кращому місці — їдальня та офіцерські помешкання; усе те вкрай просте на вигляд — стіни поштукатурено й вибілено вапном, якого так багато по берегах Леони, — усе дуже чисте й охайне, як і належить бути місцю, де розквартироване військо великої цивілізованої нації. Такий-от він, форт Індж.

Трохи далі в око впадає ще одна група будівель, майже така сама на вигляд, як щойно змальована під назвою форт. І хоч прапор їх не отіняє, вони також перебувають під його захистом, бо саме йому завдячують своїм виникненням і існуванням. Це зародок одного з тих селищ, які звичайно з'являються поблизу американських військових постів, щоб у не дуже далекому майбутньому стати містечками, а може, й великими містами.

(21) Верне-молодший — Орас Верне, французький художник XIX ст., автор парадних історичних картин.

[61]

А тим часом його населення складається з маркітанта (22), в чийй крамничці можна купити всякий дріб'язок, що не входить до військового пайка; з господаря заїзду та бару при ньому, що приваблює нероб гранчастими пляшками на полицях; двох картярів-професіоналів, які, конкуруючи між собою, з допомогою фараона і монте (23) видобувають із кишень місцевого воїнства переважну частину його платні, кільканадцяти темнооких сеньйорит досить сумнівної репутації і такого ж числа мисливців, пого'ничів, мустангерів та людей без певних прикмет — такі крутяться коло військових поселень чи

не в кожній країні.

Будинки, в яких мешкав ця різномаста людність, розташовано не без ладу. Як видно, всі вони належать одному підприємцеві. Вони стоять навколо "площі", де, замість ліхтарних стовпів чи статуй, над витоптаною травою стримить стовбур усохлого кипариса та ще кущ

акації.

Річка Леона — тут вона ще майже струмок — тече позад форту й селища. Попереду розкинулась яскраво-зелена рівнина, облямована вдалині темнішою смугою лісу, де могутні дуби, горіхи й в'язи борються за існування з колючими кактусами та безліччю витких і повзучих рослин-паразитів, майже невідомих ботанікам. На південь і на схід уздовж берега річки розкидано будинки — це садиби плантаторів. Деякі з них, дуже прості на вигляд, споруджено недавно, кілька інших, претензійнішої архітектури, видимо давнішого походження. Один з них привертає особливу увагу — великий будинок з пласким дахом і зубчастим парапетом; його білі стіни вирізняються на зеленому тлі парку, що обступив його півкільцем. Це — гасієнда (24)

Каса-дель-Корво.

Звернувши погляд на північ, ви побачите чудернацьку самотню гору — величезний скелястий конус, що на кількасот футів підноситься над рівниною; а за ним у туманній далині видно хвилясті обриси Гуадалуп-ських гір, що вивершують те високе й майже не досліджене плоскогір'я, Льяно-Естакадо.

(22) Маркітант — дрібний торговець їстівними припасами й предметами солдатського вжитку.

(23) Фараон, монте — азартні картярські ігри.

(24) Гасієнда — садиба й будинок поміщика в Мексиці, Техасі й Південній Америці.

[62]

Погляньте вгору — і ви побачите небо, напівсалфіро-ве, напівбірюзове. Удень — ясне-ясне, без жодної хмаринки, тільки з золотим кружалом сонця; уночі — всіяне зорями, немовби викуваними із ясної сталі, з чітко окресленим місячним диском, що виблискує щирим сріблом.

Погляньте вниз о тій порі, коли вже зникли зорі й місяць і насичений пахощами квітів вітрець з Мексиканської затоки налітає на прапор над фортом і розгортає його перед вранішнім світлом; тож погляньте — і ви побачите оту картину, що її мав би намалювати Верне, таку яскраву й виразну, таку багату різноманітними постатями, вбранням, барвами, що її годі описати пером.

На цій живій картині ви розпізнаєте людей у військовій формі Сполучених Штатів: у голубій — піхотинців, у темнішій, майже синій — драгунів і в ледь зеленкуватій — кінних стрільців. Не всі вони у повній формі — лише черговий офіцер, начальник варти й самі вартові, їхні товариші, вільні від служби, тиняються коло казарми і в загорожі, де стайня, у червоних фланелевих сорочках, м'яких капелюхах і нечищених чоботях.

їх можна побачити і в товаристві людей, одягнених аж ніяк не по-військовому: кремезних мисливців у сорочках з оленьчої шкіри й таких самих гетрах, скотарів і мустангерів, убраних під мексиканців, та й самих мексиканців у широких білих штанях, із серапе на плечах, у чоботях з величезними острогами та хвацько зсунутих набакир глянсуватих сомбреро. Деякі розмовляють з індіанцями, що прийшли сюди торгувати чи вести мирні переговори,— їхні намети видно трохи оддалік, а червоні, зелені, сині ковдри, накинуті на плечі, надають їхнім постатям мальовничості і майже класичної краси, якої не можуть зіпсувати навіть страхітливо розмальована шкіра й липке від бруду чорне волосся, подовжене пасмами з кінських хвостів.

Уявіть собі цей строкатий натовп у різноманітному вбранні, що говорить про походження, рід занять і становище його власників; докиньте то там, то там чорношкірого сина Африки — офіцерського слугу чи посильного з котроїсь сусідньої плантації; уявіть, як ці люди стоять окремими купками й про щось балакають або ж походжають по вільній місцині, де спинилося кілька фургонів; уявіть ще дві невеликі гармати на [63] лафетах і поруч зарядні ящики; один чи два намети, де живуть офіцери, що задля оригінальності воліють спати під полотняною покрівлею; зіставлені в піраміду гвинтівки солдатів варти... Уявіть собі все це — і перед вашим внутрішнім зором

постане правдива картина військового форту на кордоні Техасу, на самому краю цивілізованого світу.

Десь за тиждень після того, як плантатор з Луїзіани приїхав у свій новий дім, на парадному плаці перед фортом Індж, звернувши погляди на гасієнду Каса-дель-Корво, стояли троє офіцерів.

Усі вони були молоді — найстаршому не більш як тридцять років. Дві поперечні нашивки в нього на погонах свідчили, що це капітан; другий, з однією нашивкою, був старший лейтенант, а третій, наймолодший, судячи з його чистих погонів, не дослужився ще й до лейтенанта.

Вони саме були вільні від служби й знічев'я завели розмову про нових мешканців Каса-дель-Корво, тобто про плантатора з Луїзіани та його сім'ю.

— Буде щось ніби новосілля, — сказав піхотний капітан, маючи на увазі запрошення, що стосувалося всіх офіцерів гарнізону. — Спершу обід, потім танці — неабияка подія! Певне, побачимо там усіх місцевих аристократів і красунь.

— Аристократів? — засміявся лейтенант драгунів. — Гадаю, таких тут небагато набереться, а красунь, мабуть, і ще менше.

— Ви помиляєтесь, Генкоку. На берегах Леони вистачає і тих, і тих. Сюди прибилося кілька добре відомих у країні родин. І вже без сумніву, вони будуть на святі в Пойндекстера. Коли ж говорити про аристократів, то сам господар там такий аристократ, що вистачить на всіх гостей. Що ж до красунь, то я ладен закластися, що його дочка перевершить усіх в окрузі. Іntenдантовій племінниці вже не бути тут першою

красунею.

— О-он як? — протягло мовив наймолодший офіцер, з кінних стрільців, і в тоні його вчувалося, що капітанові слова дошкулили йому. — Виходить, ця міс Пойндек-стер має бути з біса гарна.

— Атож, вона справді на диво гарна, коли залишилась така сама, якою я бачив її востаннє на балу [64] в Лафурша. Там було кілька молодих креолів, то вони так упали коло неї, що мало не дійшло до дуелі.

— То вона кокетка? — з осудом запитав стрілець.

— Аж ніяк, Кросмене. Зовсім навпаки, повірте моєму слову. Вона дівчина поважна і, гадаю, дасть відко-ша кожному, хто спробує повестися з нею запанібрата. Горда, як і її батько! Це в Пойндекстерів спадкове.

— Дівчина якраз для мене, — жартівливо мовив молодий драгун. — Коли вона й справді така гарна, як ви кажете, капітане Слоумене, мені не лишається нічого іншого, як закохатись у неї. Я ж бо, на відміну від Кросмена, ще не попався ні в чий тенета. І хвалити Бога!

— Ось що, Генкоку, — відказав йому піхотний капітан, чоловік поміркованої вдачі, — я не люблю битись об заклад, але ладен поставити будь-які гроші: побачивши Луїзу Пойндекстер, ви такого більш не скажете, якщо, звісно, не покривите душею.

— Отакої, Слоумене! Даремно ви за мене турбуєтесь. Я не раз бував під вогнем

прекрасних очей, і мені нема чого боятися.

— Але не таких прекрасних.

— Чортівня якась! Ви змушуєте чоловіка закохатися в цю дівчину, ще й не бачивши її. Мабуть, вона справді рідкісна, незрівнянна красуня.

— Атож, саме така вона була, коли я бачив її востаннє.

— А коли ж це було?

— Бал у Лафурша? Стривайте, зараз пригадаю... Років з півтора тому. Ми саме повернулися з Мексики. Вона тоді тільки-но почала показуватись у світі. Як ото мовиться: "Зійшла нова зоря на небозводі, народжена для слави, осяйна".

— Півтора року — чимало часу,— розважливо сказав Кросмен,— а надто для дівчини, та ще й креолки. Вони ж бо часто вискакують заміж, коли ще й шістнадцяти не мине. Чи не втратила її краса своєї свіжості?

— Гадаю, що ні. Я міг би піти туди пересвідчитись, та їм тепер, мабуть, не до гостей: готуються до свята. А от наш майор уже побував у Каса-дель-Корво й повернувся в такому захваті від краси міс Пойндекстер, Що пані майорша мало не наскубла йому чуприну.

— Ну, капітане Слоумене! — вигукнув драгунський лейтенант.— Слово честі, ви так розпалили мою цікавість, [65] що я вже майже закоханий у ту Луїзу Пойндекстер.

— Та перше ніж ви закохаєтесь остаточно,— серйозно мовив каштан,— дозвольте мені застерегти вас. У красуні є сторож, такий собі лихий дух.

— Певне, брат? Так звичайно говорять про брата.

— Брата вона має, але це не він. Її брат — добрий, благородний юнак, єдиний із знайомих мені Пойндекстерів, кого не точить власна гордість.

— Тоді аристократичний батько? Ну, навряд чи він буде проти того, щоб поріднитися з Генкоками.

— А от я цього не певен. Адже Генкоки — янки з півночі, а він — гордий південець! Та я мав на думці не старого Пойндекстера.

— Хто ж тоді той лихий дух? Чи, може, він справді не людина, а дух?

— Та ні, людина, принаймні на вигляд. Це її кузен, досить неприємний тип. Звуть його Кассій Колхаун.

— Я начебто десь чув це ім'я.

— Я теж,— докинув стрілець.

— Його чув майже кожен, хто був так чи так причетний до мексиканської війни, тобто брав участь у поході Скотта (25). Про Кассія Колхауна тоді чимало говорили й здебільшого не дуже схвально. Він був капітаном у полку волонтерів о штату Міссісіпі — він звідти родом,— але його частіше бачили за картярським столом, аніж у полкових казармах. Там сталося два чи три випадки, після яких він здобув лиху славу задираки. Але то було ще перед мексиканською війною. Серед новоорлеанських шибайголів його добре знали і вважали небезпечним.

— То й що? — трохи зачіпливо спитав молодий драгун.— Кого цікавить, чи він

небезпечний, той містер Кассій Колхаун, чи ні? В усякому разі, мені до нього байдужісінько. Ви ж самі казали, що він їй тільки кузен, хіба не так?

— Мабуть, не тільки. Я маю підстави гадати, що він залицяється до неї.

— І вона приймає його залицяння?

— Цього я сказати не можу. Я лише знаю, чи, певніше, здогадуюсь, що він у великій шані в її батька.

(25) Йдеться про американо-мексиканську війну 1846-1848 рр., внаслідок якої Техас і Каліфорнію було остаточно відірвано від Мексики й приєднано до США.

[66]

І мені казали чому,— щоправда, це тільки чутки, але цілком вірогідні. Звичайна історія: залежність через позичені гроші. Пойндекстер уже далеко не той багатій, що був колись, а то б ми ніколи не побачили його в цій глушині.

— Коли його дочка справді така принадна, як ви кажете, то, мабуть, тут незабаром з'явиться і капітан Кассій Колхаун?

— Незабаром? То ви нічого не знаєте? Він уже тут, приїхав разом з Пойндекстерами й оселився в їхньому домі. Дехто каже, що й він уклав свої гроші в цю плантацію. Не далі як сьогодні вранці я бачив його в барі: він дудлив віскі й хизувався, як і раніш.

— Такий смаглявий чоловік років тридцяти, в синьому сюртуку напіввійськового крою і з револьвером Кольта при боці?

— Атож, і з-мисливським ножом у внутрішній кишені. Оце ж він і є.

— Вигляд у нього досить зухвалий,— зауважив молодий стрілець,— і якщо він справді задирака, то зовнішність це тільки підтверджує.

— До біса його зовнішність! — із серцем вигукнув драгун.— Ми ж бо офіцери війська дядька Сема (26), і нам не личить боятися чийогось там вигляду, та й самого того задираки. Нехай лиш спробує зачепити мене, то я покажу йому, що вмю спускати курок так само швидко, як і він.

У цю мить сурма покликала їх до ранкового шикування — цієї церемонії в невеличкому прикордонному форті дотримувались так само неухильно, як і в армійському корпусі,— і троє офіцерів розійшлися готувати свої роти до огляду, що його провадив майор, комендант форту.

Розділ X КАСА-ДЕЛЬ-КОРВО

Маєток, або ж гасієнда, Каса-дель-Корво простягся вдовж лісистій долини Леони більш як на три милі і вдвічі далі сягав на південь у прерію.

"Дядько Сем"-образний вислів, що означає Сполучені Штати Америки. [67]

Сам будинок, що його звичайно, хоча й неправильно, також називали гасієндою, стояв на віддалі гарматного пострілу від форту Індж, і звідти було трохи видно білі стіни — решту будинку заступали високі дерева, що росли по берегах річки.

Місце для гасієнди було обрано не зовсім звичайне, що, безперечно, впливало з міркувань оборони: будинок закладали в ті часи, коли поселенцям ще загрожували

набіги індіанців; а втім, ця небезпека не минула й тепер.

Річка випикує тут закрут у формі підкови — таку собі дугу на три чверті кола, а гасіенду споруджено на прямій, що з'єднує її кінці, а краще сказати — на прилеглий до неї площі всередині дуги. Звідти й назва: "Каса-дель-Корво", або ж "Будинок на закруті".

Чільна стіна будинку дивиться на прерію, що розляглась аж ген до обрію, утворивши перед будинком такий розкішний луг, що проти нього будь-який королівський парк видасться тісною загородою.

Архітектурний стиль Каса-дель-Корво, так само як і інших великих поміщицьких будинків у Мексиці, найкраще б назвати мавритансько-мексиканським: це одноповерхові будівлі з пласким дахом — а с о т е є ю,— обнесеним з усіх боків парапетом; на вимощеному плитами внутрішньому подвір'ї, що зветься паті о,— фонтан і кам'яні сходи на дах; у чільній стіні — масивні дерев'яні ворота головного входу, а обабіч них — по два чи три віконця з міцними залізними ґратами. Оце, в загальних рисах, опис мексиканської гасієнди, і Каса-дель-Корво мало чим різнилася від цього зразка, поширеного майже на всьому величезному терені Іспанської Америки (27).

Такий-от будинок із садибою прикрашав новопридбані володіння плантатора з Луїзіани.

Поки що будинок не зазнав ніяких змін ні зовні, ні всередині — коли не брати до уваги його мешканців. У дворі та внутрішніх приміщеннях, де колись можна було побачити лише людей, вигляд яких незаперечно свідчив про їхнє іспанське походження, тепер впадали в око обличчя наполовину англосаксонського, наполовину франко-американського типу, а замість багатої, співучої мови Андалусії чулася різка горлова напівтев-

(27) Так за тих часів називали нинішню Латинську Америку.

[68]

тонська говірка, що її лише вряди-годи перебивала м'якіша французька мова креолів.

Більш помітні переміни сталися поза стінами будинку, де стояли купкою, мов невеличке сільце, криті листям юки хатини-хакале, що колись були оселями пеонів(28) та іншого під'яремного люду. Там, де серед прерії, брязкаючи острогами, гордо виступав високий худий вакеро(29) у крилатому чорному капелюсі й картатому серапе, тепер походжає владний наглядач у синій вовняній куртці, раз по раз ляскаючи канчуком; а там, де червоношкірі нащадки ацтеків(30), ледь прикривши тіло овечою шкурою, сумно бродили коло своїх хакале, тепер від рана до темна сокотять веселою новоорлеанською говіркою, співають і танцюють сини та дочки Африки, неначе спростовуючи твердження, що рабство — це лихо.

Чи на краще така переміна в маєтку Каса-дель-Корво?

Був час, коли англійці відповіли б на це одностайним "ні!" — так що ні в кого б не виникло ані найменшого сумніву в їхній щирості.

О людська несталість і лицемірство! Наше так довго плекане співчуття до рабів

виявилось чистісінькою облудою. Пішовши на поводу в олігархії(31),— не в родовій аристократії нашої країни (вона занадто горда, щоб вдатися до таких нищих підступів), а в олігархії вискочнів-інтриганів, які пролізли до керма влади в усіх галузях життя,— отож, пішовши на поводу в цих запеклих змовників проти прав народу, Англія зрадила свої так гучно проголошені засади й знехтувала довіру, яку відкрито виявили до неї всі нації.

Зовсім інше було на думці в Луїзи Пойндекстер, коли вона сіла в крісло перед великим дзеркалом і звеліла своїй покоївці Флорінді причепурити її до прийому гостей, на яких уже чекали в гасієнді.

Саме того дня було призначено новосілля, і десть за годину вже мали подавати на стіл святковий обід. Цим

(28) Пеони — наймані польові робітники, цілковито залежні від поміщика-ісшшця*

^ Вакеро — пастух (ієп.).

Л[Ацтеки — індіанці, що в давнину населяли Мексику.

Олігархія (грецьк.— влада небагатьох) — політичне й економічне панування невеликої купки експлуататорів.

[69]

можна б і пояснити трохи збуджений вигляд молодої креолки, особливо помітний Флорінді, але насправді було не так. Покоївка мала свої міркування з приводу того, що не дає спокою її господині, і про це свідчила розмова, яка точилася між ними.

А втім, навряд чи можна назвати це розмовою: скоріше молода пані просто думала вголос, а її повірниця луною відгукувалась на її думки. Луїза змалечку звикла дивитись на свою чорношкіру служницю як на річ, що перед нею можна ні з чим не критися, точнісінько як ото перед стільцями, столом, канапою чи іншими меблями в кімнаті. Різниця була лише в тому, що ця річ мала деякі ознаки живої істоти і вміла відповідати, коли до неї зверталися.

Прийшовши до кімнати, Флорінда хвилин з десять без упину базікала про всяку всячину, тимчасом як її господиня лише зрідка докидала кілька слів.

— Ой, панночко Луї! — казала негритянка, захоплено перепускаючи між пальцями пасма лискучого волосся молодої господині.— Які ж гарні у вас коси! Ну чисто тобі іспанський мох, що звисає з кипариса! Тільки вони у вас іншого кольору і лисніють, мов цукрова полива.

Як уже згадувалося, Луїза Пойндекстер була креолка, тож навряд чи "треба говорити, що волосся вона мала темне й пишне — мов іспанський мох, як простодушно визначила негритянка. Але не чорне, а густого каштанового кольору — такого, як ото буває панцир черепахи або шкура зловленого взимку соболя.

— Ах,— провадила далі Флорінда, розгладжуючи велике пасмо, що відбивало каштановим полиском на її чорній руці,— якби ж то я мала такі чудові коси, а не оцей бісів смушок, що в мене на голові, усі б попадали мені до ніг, усі як є!

— Про що це ти, дівчино? — спитала молода господиня, немовби нараз прокинувшись від мрій.— Що ти сказала? Попадали б до твоїх ніг? Хто?

— Та ну, хіба ж панночка не розуміє?

— Кажу ж тобі, не розумію.

— Закохалися б у мене. Ось що я хотіла сказати.

— Але хто, хто?

— Та всі білі джентльмени. Молоді плантатори, офіцери з форту — ну геть усі! Якби мені ваші коси, панночко Луї, я б їх усіх заповонила. [70]

Молода креолка весело засміялася, уявивши собі, яка була б Флорінда з її, Луїзиними, розкішними косами.

— То ти гадаєш, коли б ти мала такі коси, як у мене, перед тобою не встояв би жоден чоловік?

— Б ні, панночко, не самі лиш коси, а й ваше прегарне личко, й білу, мов молоко, шкіру, й вашу струнку постать, і гордий погляд... Ой, панночко Луї, ви ж просто сліпуча красуня! Я чула, так казали білі джентльмени. Та й нащо мені від когось чути, я ж бо й сама бачу.

— Ти навчилася говорити лестощі, Флоріндо.

— Та ні, ні, панночко! Ні слова лестощів, ані словечка, присягаюсь апостолами!

Той, хто хоч раз поглянув би на її господиню, і без цих ревних запевнень служниці повірив би у щирість її захвату, дарма що він міг видатись трохи перебільшеним. Сказати, що Луїза Пойндекстер красуня, означало тільки повторити одностайну думку людей, які її оточували. Досить було одного погляду, щоб переконатися в цьому. Її краса впадала в очі всім — і знайомим, і незнайомим,— а проте розповісти про неї дуже важко. Таке обличчя неможливо описати пером. Навіть пензель міг би дати хіба що бліду його подобу, бо жоден художник, хоч би який здібний, не спромігся б відтворити на мертвому полотні те невловне чарівне світло, що його випромінювали очі дівчини, осяваючи все її обличчя. Риси його були бездоганно класичні — саме такий тип жіночої вроди ми бачимо у витворах Фідія і Праксітеля (32) ; але в усьому грецькому пантеоні немає обличчя, схожого на Луїзине, бо воно було не образом богині, а обличчям земної жінки, куди привабливішим для людського ока.

Ледь помітно випнута нижня губка й ще виразніші заокруглилки під щоками 'виказували палку вдачу, і хоча трохи позбавляли обличчя високої одухотвореності, проте навряд чи зменшували його красу. Багато хто з чоловіків напевне добачив би у такому відхиленні від класичних взірців особливу чарівність — адже Луїза Пойндекстер постала б перед ними не як божество, що йому треба поклонятись, а як жінка, створена для кохання.

На захоплену похвалу Флорінди вона лише засміялася — безтурботно, але без найменшого відтінку недові-

(32)Фідій, Праксітель — давньогрецькі скульптори.

[71]

ри. Молодій креолці не треба було нагадувати про її вроду. Вона добре знала, що вродлива, бо не раз затримувала погляд на своєму відображенні у дзеркалі, перед яким її чепурила служниця. Лестощі негритьянки не дуже зворушили Луїзу — не дужче, ніж

коли б до неї лашився улюблений спаніель,— і наступної миті вона знов поринула в задуму, з якої перед тим її вивели балачки служниці.

Та, незважаючи на замислений вигляд господині, Флорінда не вмовкала. Щось вочевидь не йшло в неї з думки — якась таємниця, що її вона твердо постановила собі розгадати.

— Ах! — провадила вона, ніби сама до себе.— Якби Флорінді хоч половину панноччиної краси, вона б ні на кого й не глянула і ні за ким би не зітхала!

— Зітхала? — перепитала господиня, вражена її останніми словами.— Що ти хочеш цим сказати?

— Ой Боже ж мій, панночко Луї, таж Флорінда не така сліпа, як вам здається! Не сліпа й не глуха. Вона ж бачить, як ви все сидите на одному місці й словечком не озветесь, тільки зітхаєте, тяжко так зітхаєте! На нашій старій плантації в Луїзіані з вами ніколи такого не було.

— Флоріндо! Боюся, ти втрачаєш глузд! Чи, може, ти залишила його там, у Луїзіані? Певно, на тебе так впливає тутешній клімат, га, дівчино?

— Ой, панночко Луї, та ви б спитали про це в себе самої. Ви не гнівайтесь, що я отак із вами навпростець. Флорінда — ваша невільниця, вона любить вас, як чорна сестра. Їй сумно, коли ви отак зітхаєте. Тим-то вона й говорить вам усе як є. Ви не розгнівались?

— Та звісно, що ні. Чого б я мала гніватись на тебе, дівчино? Я не гніваюсь, та й не казала тобі, що гніваюсь. Але ти помиляєшся. Те, що ти нібито бачила або чула, то тільки твоя фантазія. Щоб я зітхала — де ж пак! Маю зараз інший клопіт: сьогодні в нас буде мало не сотня гостей, та ще й здебільшого незнайомі. Будуть і молоді плантатори, й офіцери, яких ти заманила б у тенета, коли б мала мої коси. Ха-ха-ха! А от я не бажаю зваблювати їх, ані одного! Отож роби з моїми косами що хочеш, тільки не плети з них тенет.

— Ой, панночко Луї, ви це правду кажете? — спитала негритянка з неприхованою цікавістю.— Кажете, жоден з тих джентльменів вам не до вподоби? А там є два чи три дуже-дуже гарні. Один плантатор, двоєофіцери, [72] усі молоді. Ви ж знаєте, про кого я кажу. Всі вони так коло вас упадали! Ви певні, панночко, що не зітхаєте за котримсь із них?

— Знову ти про ті зітхання! — засміялася Луїза.— Годі, Флоріндо, ми гайнуємо час. Не забувай, що я маю заздалегідь бути у вітальні, зустрічати всіх отих гостей. А мені потрібно хоч півгодини, щоб перепочити й набратись доброго настрою перед таким великим прийомом.

— Не турбуйтеся, панночко Луї, не турбуйтеся. Я одягну вас швидко, ви ще матимете хтозна-скільки часу. Та й що там вас одягати! Боже мій, на вас хоч що надягни, ви однаково прегарна. Нехай і в балахоні, в яких ото збирають бавовну,— і то будете красуня.

— Ти стала така підлесниця, Флоріндо! Я починаю думати, що тобі від мене чогось треба. Може, хочеш, щоб я помирила тебе з Плутоном?

— Ні, панночко. Плутон мені більше не приятель. Він показав себе таким боягузом, як ото нас спостигла буря в чорній прерії! Ой, панночко Луї, і що б ми робили, коли б не трапився нам отой молодий білий джентльмен на гнідому коні!

— Коли б не він, люба моя Флоріндо, то ні тебе, ні мене тут, напевне, зараз не було б.

— Ой панночко, а який же він гожий із себе, правда? Ви ж бачили його прегарне обличчя. І його густе волосся — воно достоту такого ж кольору, як ваші коси, тільки трохи кучерявиться, як от у мене. Куди там до нього тому молодому плантаторові чи офіцерам з форту! Наші негри кажуть, ніби він така ж сама потолоч, як і вони, просто злидень з білою шкірою. Ну й що з того? Зате він такий красень, що я й сама б за ним зітхала. Еге ж, справжнісінький красень!

До цієї хвилини молода креолка мала незворушний вигляд. Але тепер їй забракло сили. Чи то випадково, чи то зумисне, Флорінда торкнула в душі господині найчутливішу струну.

Та Луїза аж ніяк не хотіла звіряти свою таємницю, нехай би й рабині, і вона зітхнула з полегкістю, почувши надворі гучні голоси,— то була слухна нагода закінчити туалет, а разом з ним и дражливу розмову, в яку вона воліла б не заглиблюватись. [73]

Розділ XI НЕСПОДІВАНИЙ ГІСТЬ

— Гей ти, нігере! Де твій хазяїн?

— Мас' (33)Пойндекстер, сер? Старий чи молодий?

— На біса мені молодий? Я кажу про містера Пойндекстера. Де він?

— Еге, сер, вони обоє вдома, чи то пак обоє не вдома, і старий хазяїн, і молодий — мас' Генрі. Вони отам біля річки, де роблять нову огорожу. Еге, сер, вони обоє там.

— Біля річки? Це далеко звідси?

— Еге, сер. Нігер гадає, десь миль зо три-чотири, як не більше.

— Три-чотири милі? Та ти, нігере, як я бачу, геть дурний. Плантація містера Пойндекстера не може сягати так далеко, а він, здається мені, не з тих, хто ставить огорожі на чужій землі. Слухай-но! А коли він має повернутися, хоч це ти знаєш?

— Вони обоє скоро мають бути, і молодий хазяїн, і старий, і мас' Колхаун теж. Еге, тут сьогодні великий день — нюхніть лиш, як пахтить з кухні. Ого-го! Буде все, що ви хочете,— і смаженина, і варенина, і печеня, й пироги, й курчата. Незгірш як ото колись на Міссісіпі. Еге, дай Боже здоров'я старому мас' Пойндекстеру! З ним не пропадеш. А вас, пане, не кликали? Ви не знайомі з нашим хазяїном?

— Хай тобі чорт, нігере, хіба ти мене не пам'ятаєш? А я оце придивився до твоєї чорної мармизи і впізнав тебе.

— Милий Боже! Та невже це мас' Стамп, що возив нам на стару плантацію оленину та індиків? Еге ж, таки він!.. Та звісно ж, мас' Стампе, цей нігер добре вас пам'ятає, так наче бачив тільки 'завчора. Я чув, ви заходили днями, та мене тут не було. Я ж тепер кучер, вожу в кареті нашу молоду хазяйку, нашу кралю міс Лу. Бог свідок, мас', вона

таки прегарна панночка. Кажуть, до неї навіть Флорінді далеко братися... Ну, та дарма, мас' Стампе, ви пождіть трохи, поки вернеться старий хазяїн. Він уже от-от має бути.

— Ну що ж, коли так, то почекаю,— сказав мисливець, неквапливо злязючи з сідла.— І ось що, хлопче,— провадив він, віддавши поводи негрові.— Підкинь лиш

(33) Мас' — просторічне від англійського "мастер" — хазяїн, пан.

[74]

моїй кобилі з півдесятка кукурудзяних качанів. Я більш як двадцять миль гнав худобину щодуху, блискавкою мчав, аби тільки прислужитись своєму хазяїнові.

— О, містере Зебулоне Стампе, це ви? — почувся дзвінкий голосок, і на веранді з'явилася Луїза По-йндекстер.— Я так і подумала,— сказала вона, підходячи до поруччя,— хоча й не сподівалася побачити вас так скоро. Ви ж казали, ніби маєте їхати кудись далеко. Ну, та я рада, що ви знову тут, і тато з Генрі будуть раді... Плутоне, збігай-но до Кло-кухарки, спитай, чим вона може нагодувати містера Стампа. Ви ж іще не обідали, я певна. І одяг на вас запорошений, тож ви просто з дороги? Гей, Флоріндо! Ану мерщій до буфету, принеси чогось випити. Сьогодні так жарко, містера Стампа, напевне, мучить спрага... Що вам більше до смаку — портвейн, херес, кларет? А, згадала, ви завжди найдужче любили мононгахільське віскі. Здається, в нас і воно є. Пошукай, Флоріндо. А ви, містере Стампе, заходьте на веранду, сідайте. Ви питали про тата? Він має повернутися з хвилини на хвилину. А я тим часом спробую розважити вас.

Якби молода господиня замовкла й раніше, вона однаково не дістала б скорої відповіді. Навіть і тепер минуло кілька секунд, перш ніж Зеб Стамп спромігся заговорити. Він стояв, утупивши в неї очі, й ніби зацікавився од захвату.

— Богом присягаюся, міс Луїзо! — нарешті здобувся він на слово.— Коли я бачив вас на Міссісіпі, я думав, що ви найчарівніше створіння на землі. Та тепер бачу, що ви найчарівніша не тільки на землі, а й на небі. От побий мене грім!

Старий мисливець не дуже й перебільшував. Свіжа після туалету, із щойно зачесаними й ще не торкнутими сонцем і вітром лискучими косами та розрум'янілими від холодної води щоками, в легкій, напівпрозорій сукні з білого індійського мусліну, що гарно облягала її струнку постать, Луїза Пойндекстер справді-таки могла б правити за взірець чарівності, коли й не на небі, то на землі — без сумніву.

— Побий мене грім! — знову вигукнув мисливець.— Мені на віку траплялося бачити жінок, яких я мав за красунь, та й моя небіжчиця була доволі гожа з себе, коли я тільки-но зацікавився з нею в Кентуккі, таки справді гожа. Але ось що я скажу, міс Луїзо: якби [75] взяти в кожній з тих жінок найкраще, що в них було, й скласти до купи, то все одно не вийшло б і тисячної частки такого ангела, як ви.

— Ай-ай-ай! Містере Стампе, містере Стампе, і це ви отаке кажете?! Я бачу, ви стали тут у Техасі справжнім кавалером. Коли так піде й далі, глядіть, щоб ви не втратили своєї прямоти. Тепер я вже таки певна, що вам треба добре випити... Поквапся там, Флоріндо!.. Ви, здається, сказали, що найкраще вам

смакує віскі?

— Коли й не сказав, то подумав, а це майже те саме. Ваша правда, міс, віскі смакує мені краще за всі ті заморські вина, і як я вже десь на нього натраплю, то ніколи не промину нагоди. Щодо цього Техас мене
анітрохи не змінив.

— Мас' Стампе, ви розводите віскі водою? — спитала Флорінда, виходячи із склянкою, до половини наповненою "Мононгахілою".

— Ні, дівчино. На біса мені вода! Досить з мене тієї, що я випив зранку, поки їхав сюди. Цілісінький день не брав у рот справжнього питва, навіть і не нюхав.

— Любий містере Стампе! Невже отак і питимете? Воно ж обпече вам горло. Може, дати трохи меду чи
цукру?

— Тільки зіпсувати питво, міс. Воно солодке й без присмак, особливо коли зазирнеш у склянку. Ось зараз побачите, як я його п'ю. Ану, покуштуємо!

Старий мисливець підніс склянку до рота і, зробивши три великих і четвертий маленький ковтки, віддав її порожню Флорінді. А тоді лунко зацмокав губами, майже заглушивши вражені вигуки, що водночас вихопились у молодій господині та її служниці.

— Ви казали, обпече? Аж ніяк. Воно тільки змастило мені горлянку, так що я можу тепер побалакати з вашим батьком про те, задля чого приїхав,— про отого плямистого мустанга.

— Ой, справді! Я зовсім забула... Та ні, не те щоб аабула, просто думала, ви ще не встигли дізнатися. А що, в якісь новини про того красеня?

— Красеня — це добре сказано. Так воно і є. А ще краще буде сказати — красуню.

— Що ви маєте на увазі?

— Цей мустанг — вона. Лошиця.

— А-а, так... То, кажете, ви чули про неї щось нове після того, як були в нас минулого разу? [76]

— І чув, і бачив її, і руками торкався.

— Он як?

— Її вже зловлено.

— Справді? Яка приємна новина! Я буду страшенно рада побачити цю красуню й проїхатись на ній верхи. Відколи ми в Техасі, я ще не мала жодного пристойного коня. Тато пообіцяв, що купить мені цього мустанга за будь-яку ціну. А хто ж той щасливчик, якому так поталанило?

— Ви питаєте, хто зловив лошицю?

— Атож. Хто він?

— Ну звісно, що мустангер.

— Мустангер?

— Еге ж, та ще такий, що куди до нього всім у цій прерії. Ні їздити верхи ніхто не годен, як він, ні ласо кидати. Що там ті хвалені мексиканці! Я ще не бачив жодного мексиканця, що так добре справлявся б з кіньми, як цей молодик. А тим часом у ньому

нема й краплиночки мексиканської крові, так само, як і в мені.

— Як його звуть?

— Та, бачте, прізвища його я ніколи не чув, а ім'я знаю — Моріс. Тут, у форті, його звуть Морісом-му-стангером.

Старий мисливець був не такий спостережливий, щоб помітити, з яким жадібним інтересом поставлено це запитання. Не помітив він і того, як спалахнули Луїзи-ні щоки, коли вона почула його відповідь.

Але ні те, ні те не пройшло повз увагу Флорінди.

— Ой, панночко Лу! — вигукнула вона. — Та чи ж не так звати й хороброго молодого джентльмена, того, що врятував нас отоді в чорній прерії?

— Атож, Богом присягаюся! — підтвердив мисливець, так що молодій господині не довелося відповідати на це запитання. — Тепер і я згадав, він розказував мені про цю пригоду сьогодні ж таки вранці, перед тим як ми вирушили. Оце ж він і є. Той самий хлопчина, що зловив плямисту лошичку і вже веде її сюди разом з десятком інших мустангів. Вони мають бути тут ще до смерку. А я чимдуж прискакав на своїй старій худобині попередити про це вашого батька, щоб він не проґавив нагоди. Бо як про ту плямисту провідають тут в околиці, то, гляди, хтось ще й перехопить, я ж знаю, як воно буває. Отож і подумав про вас, міс Луїзо, — ви ж бо так захотіли її мати, коли я вам про неї [77] сказав. Ну, а тепер можете не турбуватися — вона буде ваша, старий Зеб Стами ручиться за це.

— Ой, містере Стампе, який же ви добрий! Я дуже, дуже вдячна вам. А тепер пробачте, я мушу на хвилинку вас залишити. Батько от-от повернеться. У нас сьогодні званий обід, і мені доведеться приймати страшенно багато гостей. Флоріндо, подбай, щоб містера Стампа нагодували. Іди зараз же, дівчино, не барися... І ще ось що, містере Стампе, — провадила молода господиня, підступивши ближче до мисливця й стишивши голос. — Якщо той... молодий джентльмен з'явиться, коли в нас будуть гості, — а він же з ними, певно, не знайомий, — то чи не подбаєте ви, щоб його не обминули увагою? Тут у нас на веранді буде вино і все таке інше... Ви мене розумієте, любий містере Стампе?

— Побий мене грім, міс Луїзо, ні! Цебто не зовсім. Щодо питва і всякого такого іншого я розумію. А от що то за молодий джентльмен, про котрого ви говорите, аж ніяк не доберу.

— Та ви ж добре знаєте, кого я маю на думці! Отого молодого джентльмена... ну, того, що, як ви сказали, має привести коней.

— А, он ви про кого! Про Моріса-мустангера, еге ж? Ну, то ви не дуже помилилися, назвавши його джентльменом, хоч далеко не кожного мустангера можна так назвати і далеко не кожен на це заслуговує. Але цей таки справді джентльмен від голови до п'ят — і родом, і вихованням, і поведженням, — дарма що він усього-на-всього ловець коней та ще й ірландець.

Коли Луїза Пойндекстер почула ці слова, що так збігалися з її власною думкою, в очах її зблиснули

радісні вогники.

— Та мушу сказати вам щиро,— вів далі мисливець, і його видимо непокоїв якийсь сумнів,— цей хлопець не з тих, до кого можна виявити отаку гостинність із других рук. Колись у нас на Міссісіпі казали: "Гордий, як Пойндекстер",— то оце й він такий. Ви мені пробачте, міс Луїзо, що в мене це вихопилось. Я просто забув, що розмовляю з однією із Пойндекстерів,— мозісе, й не з найгордішою, та вже напевне з найгарнішою із цього

роду.

— Ой, містере Стампе! Хоч би ви що мені сказали, я не ображуся. Ви ж добре знаєте, що я просто не можу образитись на вас, нашого доброго старого велетня. [78]

— Той, хто посмів би вас чимось образити, міс, був би гірший за найпослідушого карлика.

— Дякую, дякую! Я знаю ваше щире серце, вашу відданість. Може, колись, містере Стампе... може, колись,— ніби вагаючись, проте не маючи на думці нічого певного, мовила дівчина,— мені знадобиться ваша дружня допомога.

— Вам не доведеться її чекати, міс Пойндекстер, це вам обіцяє старий Зеб Стами. І нехай його назвуть поганим тхором і підлим шакалом, коли він не стоятиме за вас до останнього подиху.

— Ще й ще раз дякую вам!.. Але ви хотіли щось сказати? Щось про гостинність із других рук?

— Атож.

— Ви мали на увазі...

— Я мав на увазі, що не буде пуття, коли я запрошу Моріса-мустангера випити чи попоїсти у вашому домі. Якщо цього не зробить ваш батько, хлопчина ні до чого не доторкнеться й піде геть. Зрозумійте, міс Луїзо, він не з тих людей, яких пригощають у кухні.

Молода креолка відповіла не одразу. Здавалося, вона обмірковує якусь складну проблему, що цілком поглинула її думки.

— Гаразд,— мовила вона врешті, і тон її свідчив про те, що вона дійшла певного рішення.— Не турбуйтеся, містере Стампе. Вам не треба буде його пригостати. Ви тільки дайте мені знати, коли він приїде,— якщо тільки на той час ми не будемо за столом, бо тоді, звісно, він має зрозуміти, що ніхто не зможе вийти до нього. Ну, а якщо він з'явиться саме тоді, то ви вже затримайте його на деякий час, згода?

— Та певне ж, коли ви мене просите.

— Отже, домовились. Тільки дайте мені знати, що він прийшов. Я сама пригощу його.

— Ну, міс, коли це зробите ви, він напевне втратить апетит. Досить тільки глянути на вас, я вже не кажу — почути ваш ніжний голосочок, то й голодний вовк їсти не захоче. Он я й сам, коли приїхав сюди, ладен був сирого індика проковтнути, а тепер і думати про те забув. Хоч і місяць міг би жити без їжі.

У відповідь на таке очевидне перебільшення дівчина дзвінко засміялась і показала на протилежний бік патію, де з дверей кухні саме вийшла її служниця з тацею в руках, а

за нею — Плутон, ще з більшою і важчою тацею. [79]

— Любий ви наш велетню! — з удаваним докором відказала вона.— Нізачо не повірю, ніби у вас пропав апетит. Онде йдуть Плутон і Флорінда. З тим, що вони несуть, вам буде куди веселіше, ніж зі мною. Отож я залишаю вас утішатися всім тим. До побачення, Зебе, до побачення, або, як кажуть тутешні люди, hasta luego!(34)

Весело промовивши ці слова, Луїза Пойндекстер з безтурботним виглядом перейшла веранду і, тільки коли залишилася сама-одна у своїй кімнаті, дала волю поважнішим думкам, що прохоплювались у вимовлених пошепки, сповнених прихованого змісту словах:

— Це моя доля, я відчуваю... я знаю! Я боюся її, але не маю сили уникнути... Не маю сили, не можу, не хочу!

Розділ XII ПРИБОРКАННЯ ДИКОЇ ЛОШИЦІ

Чи не найприємніша частина мексиканського будинку — та, де за підлогу править дах, а за стелю небо,— так звана асотея. За гарної погоди — а в цьому сонячному краю вона завжди гарна — асотеї віддають перевагу перед вітальнею, а надто в пообідні години, коли сонце забарвлює в рожевий колір укриті снігом вершини гір Орїсаба, Попокатепетль, Толука та "Сестер-близ-нят", коли п'янки херес і мадера збуджують уяву синів та дочок Андалусії, нащадків конкістадорів, і вони тїднімаються на дахи своїх осель окинути оком уславлені землі, завойовані їхніми предками.

О цій порь мексиканський кабальєро у прикрашеному вишивкою вбранні хизується своїм пишним виглядом перед якоюсь сеньйоритою, пахкаючи їй в обличчя димом своєї сигари. О цій порі чорноока красуня прихильно слухає палкий шепіт закоханого, чи, може, тільки вдає, ніби слухає, а сама, тамуючи біль серця, крадькома позирає на далеку гасієнду, де живе той, кого вона вірно любить.

Цей приємний звичай — бавити надвечірні години на асотеї — залюбки наслідують і всі ті, кому випало

(34) До побачення! (Ісп.)

[80]

оселитись у мексиканських будинках. Звісна річ, не була винятком і родина луїзіанського плантатора.

От і того вечора, залишивши їдальню, і господарі й гості зібрались не у вітальні, а на даху, і призахідне сонце кидало своє скісне проміння на таке жваве й таке вишукане товариство, яке навряд чи й ступало колись на асотею Каса-дель-Корво. Гості прогулювалися по викладеній різноколірними плитками підлозі, збивалися в окремі купки або стояли біля парапету, звернувши очі на розлогу рівнину,— стільки прекрасних жінок і гожих чоловіків не збиралося тут навіть тоді, коли попередній господар приймав у себе околишніх ідальго (35) щонайблакитнішої крові в усій Коауїлі й Техасі.

Товариство, що з'їхалося привітати Вудлі Пойндекстера у його новому тєхаському маєтку, теж могло пишатися своєю родовитістю. То був цвіт довколишніх поселень, і не

тільки тих, що розкинулись по берегах Леони, а й більш віддалених. Гості з Гонсалеса, з Кастровілла й навіть із Сан-Антошо — давні знайомі плантатора, що, як і він, переселилися до південно-західного Техасу,— і декотрі з них проїхали верхи більш як сто миль, щоб побувати на його першому великому "прийомі".

Плантатор не пошкодував ні зусиль, ні грошей, щоб надати цьому святу належної пишноти. Блискучі мундири та еполети офіцерів з форту, військовий оркестр того ж таки походження, добірні вина з льохів Каса-дель-Корво, куплені разом з маєтком,— одне слово, таке свято, як новосілля в Пойндекстерів, навряд чи й пам'ятав хто на берегах Леони.

Не менше вразила всіх і господиня дому, прекрасна дочка плантатора, донедавна найперша красуня Луїзіани, чия слава випередила її приїзд до Техасу,— вона походжала між зачарованих її красою гостей з усмішкою королеви й ласкавістю богині.

До неї, мов до яскравої зірки, були звернені десятки очей. Для багатьох дивитися на неї було справжнім щастям, але, мабуть, не менше знайшлося б і таких, кого точили зовсім інші почуття,— адже далеко не всіх тішить така краса.

А чи була щаслива лона сама?

Це запитання може видатися дивним, майже безглуздим. Оточена друзями, залицяльниками — з-поміж них

І д а т ь г о — іспанський дворянин.

[81]

принаймні один уже мало не молився на неї, а з десятків інших ще тільки чекала така доля,— молодими плантаторами, адвокатами, майбутніми державними діячами, дехто з яких уже здобув собі ім'я на цій дорозі, синами Марса — при зброї і такими, що зовсім недавно були при зброї,— чи ж могла вона не пишатися, не почувати себе безмірно щасливою? Отож таке запитання могла поставити хіба що людина стороння, незнайома із вдачею креолок, а надто із вдачею жінки, про яку йдеться.

Та був серед цього блискучого товариства один чоловік, аж ніяк не сторонній, хто чи не найпильтше стежив за кожним порухом молоді господині й намагався розгадати його значення. Тим чоловіком був Касій Колхаун.

Куди б вона не пішла, він рушав за нею, але не слідком, не тінню, а віддалік, крадькома переходячи з місця на місце, чи то нагору, чи то вниз, а тоді ставав десь осторонь з удавано неуважливим виглядом, але весь час не спускав з ока двоюрідну сестру,— неначе перевдягнений поліційний агент, що вистежує злочинця.

Хоч як це дивно, він начебто зовсім не зважав на те, що Луїза казала у відповідь на компліменти, якими засипали її залицяльники, домагаючись бодай її усмішки, навіть на такі промовисті й поважні, з якими впадав коло неї молодий драгун Генкок. Усе те він слухав цілком незворушно, як ото слухаєш розмову, що не стосується ні тебе самого, ні твоїх знайомих. І тільки коли всі піднялися на асотею і Касій Колхаун побачив, як Луїза підійшла до парапету й пильно задивилася вдаль, стало очевидно, що він справді стежить за нею, і це не пройшло повз увагу декого з гостей. Ті, що стояли ближче до нього, ще не раз помічали такі його погляди, бо не раз повторювалось і те, що

спричиняло їх.

Щокілька хвилин молода господиня Каса-дель-Кор-во підступала до парапету і немовби шукала очима щось на обрії. Чому вона так робила, ніхто не знав. Та ніхто про те й не замислювався, окрім Кассія Колхау-на. Що ж до нього, то він таки мав свої здогади, і ті здогади краяли йому серце. А коли ген на краю прерії у світлі призахідного сонця з'явилися якісь рухливі цятки і ті, хто дивився туди з асотеї, невдовзі розпізнали в них табун коней у супроводі кількох вершників, [82] відставний каштан уже міг сказати майже напевне, хто веде ту кавалькаду.

І ще одна людина напружено вдивлялася в ту далеку з'яву, хоча й з іншої причини. Задовго до того, як табун серед прерії привернув увагу гостей Вудлі Пойн-декстера, дочка плантатора вже помітила його — тільки-но на обрії з'явилася хмарка куряви, така легенька й невиразна, що вгледіти її могли лише ті очі, які саме її шукали.

Від тієї миті молода креолка, й далі жваво розмовляючи з гістьми, нишком стежила, як та хмарка куряви все наближається, і вже здогадувалась, що то за курява, але думала, що знає про це сама вона.

— Дикі коні! — промовив майор, комендант форту Індж, поглянувши в кишенькову зорову трубку.— Хтось жене їх сюди,— додав він, ще раз піднісши до ока трубку.— А-а, тепер бачу — це Моріс-мустангер, він час від часу поповнює нашу стайню. Схоже на те, що він простує сюди, до вашої садиби, містере Пойн-декстере.

— Коли це той молодик, якого ви назвали, то цілком можливо,— відказав власник Каса-дель-Корво.— Я домовився з ним, щоб він зловив для мене десятків зо три коней, то оце, мабуть, перша партія... Атож, здається, це таки він,— додав старий Пойндекстер, подивившись у зорову трубку.

— Я певен, що це він,— озвався син плантатора.— Отой вершник — Моріс Джеральд, я впізнав його.

Те саме могла б сказати й плантаторова дочка, але не озвалась і словом. Навпаки, вдавала, ніби все те анітрохи її не цікавить. Вона вже помітила недобрый погляд, що весь час невідривно стежив за нею.

Тим часом табун наблизився до садиби. Моріс Джеральд рівно сидів у сідлі, ведучи за собою на кінці ласо плямисту лошицю.

— Яка чудова! — воднораз вигукнуло кілька голосів, коли полонену лошицю, що аж тремтіла, збуджена незвичайною обстановкою, підвели до будинку.

— Вона цілком варта того, щоб спуститися вниз і поглянути на неї ближче,— сказала майорова дружина, дама запальної вдачі.— Хто хоче зійти вниз? Як ви, міс Пойндекстер?

— Та певне.

Відповідь молодій господині потонула в хорі інших голосів: [83]

— Ходімо вниз!.. Усі ходімо вниз!..

На чолі з майоровою дружиною дами збігли вниз кам'яними сходами. Чоловіки спустилися слідом за ними, і за хвилину ловець коней, який усе ще сидів у сідлі, та його полонянка опинилися в центрі загальної уваги.

Генрі Пойндекстер, що поспішив униз найперший, уже встиг щиро й приязно привітатися з мустангером. Луїза лише злегенька вклонилась у відповідь на його уклін. Якби вона виявила більшу увагу до торговця кіньми,— навіть зважаючи на те, що він уже мав честь познайомитися з нею,— це неабияк шокувало б добірне товариство.

Із усіх жінок лише майорова дружина привіталася з мустангером приязно, але й у її тоні вчувалася поблажлива зверхність. Зате його винагородив швидкий промовистий погляд, коли він зустрівся очима з молодою креолкою.

Та й не тільки її очі дивилися на мустангера прихильно. Він і справді був дуже гожий із себе, дарма що геть запорошений. Двадцять миль дороги наче зовсім не стомили його. Свіжий вітер прерії розрум'янив його обличчя, ледь бронзова від засмаги мідна шия у відкритому комірі сорочки ніби ще додавала його вроді мужності, і навіть дорожня курява в густій кучерявій чуприні не могла згасити природного блиску його волосся. Уся його зграбна постать виказувала неабияку силу та витривалість. Не одна пара жіночих очей крадькома позирала на нього, сподіваючись упіймати погляд молодого мустангера. Гарненька інтендантова небога захоплено до нього всміхалася. Дехто казав, ніби й дружина інтендантова накидає на нього оком, та, мабуть, то був просто наклеп, що йшов від лікаревої дружини, найпершої пліткарки в селищі.

— Як я бачу,— сказав Вудлі Пойндекстер, оглянувши з усіх боків дику лошицю,— це і є той мустанг, про якого казав старий Зеб Стамп?

— Той самісінький,— відповів на це сам старий мисливець, пробираючись до Моріса Джеральда, щоб допомогти йому.— Атож, містере Пойндекстере, це та самісінька тварина, та ще й лошичка...

— Еге ж,— підтакнув плантатор.

— Поки я доїхав туди, цей хлопчина уже встиг її зловити. Отож я наспів саме вчас, бо вона могла б піти повз ваші руки, а це ж засмутило б міс Луїзу. [84]

— Ваша правда, містере Стампе! Ви такий дбайливий щодо мене. Не знаю навіть, чим я зможу вам віддячити,— сказала Луїза.

— Віддячити? Як я розумію, це означає зробити щось добре й мені. Це буде, міс, зовсім неважко. Та й не зробив я для вас анічогісінько аж такого — проїхався трохи прерією, ото й тільки. А побачити отаку красуню, як ви, верхи на цій лошичці, в капелюсі з перами та спідниці з довгим хвостом,— самого вже цього досить, щоб старий Зеб Стамп побіг вистрибом аж до Скелястих гір і назад.

— Ой містере Стампе, чи відучу я вас колись правити лестощі? Ви лиш озирніться довкола! Скільки тут таких, що заслуговують на ваші компліменти куди більше, ніж я!

— Та вже ж! — мовив Зеб, кинувши неуважний погляд на дам.— Хіба я що кажу — гожих жіночок тут до біса, таки справді до біса, а проте, як ото казали в нас у Луїзіані, другої такої Луїзи Пойндекстер годі шукати.

У відповідь на цю галантну мову пролунав дружний сміх, у якому можна було вчути хіба що зо два-три жіночі голоси.

— Я винен вам за цього мустанга двісті доларів,— мовив плантатор до Моріса, показуючи на плямисту ло-пщю.— Здається, саме таку ціну назвав вам містер Стамп?

*

— Я до цього торгу непричетний,— відказав мустангер, значливо, але люб'язно всміхаючись.— Отож не можу взяти від вас гроші. Ця лошиця не продається.

— Он як! — сказав плантатор, відступаючи назад з гордовито-розчарованим виглядом.

Його друзі плантатори, так само як і офіцери з форту, не могли приховати подиву, почувши, що Моріс Джеральд відмовився від такої щедрої пропозиції. Дві сотні доларів за невіждженого мустанга, тимчасом як звичайна ціна становила від десяти до двадцяти доларів! Та чи він при своєму розумі, цей мустангер?

Але той не дав їм часу розмірковувати на цю тему.

— Містере Пойндекстере,— повів він далі тим самим люб'язним тоном,— ви дали мені таку добру ціну за інших коней — і до того ж заплатили наперед,— що я хотів би зробити подарунок, як кажуть у нас в Ірландії, на щастя. За цим нашим звичаєм, коли купівля відбувається в домі покупця, подарунок роблять не [85] йому самому, а котрійсь із жінок у його родині. То чи не дозволите мені перенести цей ірландський звичай і сюди, в Техас?

— Авжеж!.. А чом би й ні! — озвалося враз кілька голосів, два чи три з них з виразним ірландським акцентом.

— Ну звісно, містере Джеральде,— відповів плантатор, поступаючись своїм консерватизмом на користь загальної думки.— Робіть як вам завгодно.

— Дякую, панове, дякую! — сказав мустангер, кинувши поблажливий погляд на людей, що вважали себе мало не його господарями.— Так от, нехай ця лошиця буде моїм подарунком на щастя, і, якщо міс Пойндекстер згодиться прийняти його, я почуватиму себе щедро винагородженим за ті три дні, що я згаяв на лови. Навіть якби ця плямиста красуня була найбез-душнішою кокеткою, то й тоді навряд чи важче було б її полонити.

— Я приймаю ваш подарунок, сер, приймаю з вдячністю,— уперше за весь час озвалася молода креолка, невимушено виступаючи наперед.— Але мені здається...— провадила вона, показуючи на плямисту лошицю й водночас запитливо дивлячись в очі мустангеро-ві,— мені здається, що ваша полонянка ще не приборкана. Вона аж тремтить зі страху перед невідомим майбутнім. І ще, чого доброго, не послухається поведів, якщо вуздечка буде їй не до душі. То що ж мені тоді, бідолашній, робити?

— А таки правда, Морісе! — сказав майор, не зрозумівши потаємного змісту Луїзиних слів і звертаючись до того, хто тільки й міг їх розгадати.— Міс Пойндекстер має рацію. Мустанг ще зовсім не вижджений, це видно кожному. Ну ж бо, мій друже, навчіть його дечого!.. Дами й панове! — провадив майор, обернувшись до товариства.— Це видовище варте вашої уваги, особливо тих із вас, хто ще ніколи його не бачив... Ану, Морісе, сідайте верхи й покажіть нам своє мистецтво. Як видно, ця лошиця — твердий горішок.

— Ваша правда, майоре, горішок твердий! — відказав мустангер, швидко скинувши оком, тільки не на чотириногу полонянку, а на молоду креолку, і та, щоб не зрадити

себе, тремтячи відступила за спину інших.

— Дарма, друже,— підбадьорював мустангера майор.— Хоч. очі в неї палають просто-таки диявольсь— [86] ким вогнем, ставлю десять проти одного, що ви зіб'єте їй норову. Ну ж бо!

Відмовитись мустангер ніяк не міг — це означало б назавжди втратити свою репутацію доброго їздця. То був виклик його вправності, його вершницькому вмінню; адже здобути визнання в преріях Техасу — річ дуже нелегка.

Він заявив про свою згоду тим, що легко зіскочив з сідла, передав поводи коня Зебові Стампу, а сам рушив до дикої лошиці. Ніяких приготувань не було, тільки попрохали публіку звільнити місце. Це прохання було виконано вмить: усі жінки й переважна більшість чоловіків повернулись на асотею.

Моріс Джеральд підійшов до лошиці з самим лише ремінцем із шкіри-сириці, накинув його зашморгом на морду тварини, потім перепустив за вухами, наче вуздечку, і з самим лише тим поводом у руці скочив їй на спину.

Уперше дика лошиця відчула на собі людину, вперше їй було завдано такої кривди.

Пронизливе злісне іржання промовисто виказало і її почуття, і рішучий намір опиратися. В ньому виразно вчувалось обурення цією спробою поневолити її.

Керована своїм конячим інстинктом, тварина стала дибки і стояла так якусь хвилю. Вершник, сподіваючись підступу, обхопив руками її ший і, щосили стискаючи їй горлянку, неначе прикипів до неї всім тілом. Коли б він цього не зробив, лошиця могла б перекинутись на спину й роздушити його під собою.

Потім вона вдалася до іншого підступу, звичайного для мустангів: почала хвицати задом,— і то було ще одне серйозне випробування для вершника, бо втриматись на коні при цьому дуже важко. З чистого зухвальства мустангер відмовився від сідла та стремен, які стали б йому тепер у великій пригоді, але тоді він не міг би похвалитися тим, що приборкав несідлано-го мустанга,— а тільки це вважають у преріях геройством.

Та врешті він обійшовся й без сідла. Коли лошиця почала хвицати, мустангер спритно повернувся в неї на спині, вхопився руками за її боки і, впершись носачами їй у лопатки, не дав себе скинути.

Ще двічі або тричі пробувала тварина скинути вершника, але щоразу його вправність переважала; і тоді, неначе зрозумівши, що всі її спроби марні, розлючена [87] лошиця перестала хвицати, зірвалася з місця й помчала таким шаленим чвалом, ніби хотіла забігти на край світу.

Та десь ця гонитва мала скінчитися, тільки, певна річ, не на очах у глядачів, що нікуди не йшли і чекали повернення мустангера. Дехто гадав — і казав уголос,— що він уже загинув чи принаймні тяжко покалічений, і один з присутніх дуже бажав, щоб так і було. А в іншій людини на саму думку про це болісно стискалося серце, так ніби від щасливого повернення мустангера залежало її власне життя. Чому Луїза Пойндекстер, дочка гордовитого луїзіанського плантатора, красуня не лише за провінційною міркою, якій досить було сказати одне слово, щоб стати дружиною котрогось із найродовитіших

і найбагатших людей у країні,— чому вона дала місце в своєму серці чи бодай у думках бідному ловцеві коней з Техасу? То була загадка, незбагненна й для неї самої, попри весь її розум.

Можливо, Луїза ще й не зайшла так далеко, щоб закохатися в нього. Сама вона про це не замислювалась, бо якби замислилась і все розважила, то, може, й відступила б зі страху перед певними наслідками, що неодмінно спали б їй на думку.

Молода креолка знала тільки те, що в неї виник якийсь дивний інтерес до цього незвичайного молодика, який із самого початку збудив у ній романтичні поривання і дуже різнився від тих пересічних безликих чоловіків, що з ними вона знайомилась у так званому "світі".

Знала вона й те, що цей інтерес, викликаний словом, поглядом, жестом, почутим чи поміченим тоді серед чорної, випаленої прерії, не тільки не пригасає в її душі, а навпаки, дедалі зростає.

Луїза відчула це й тоді, коли Моріс-мустангер знову з'явився верхи на дикій лошиці — ба ні, вже не дикій, не зловорожій до нього, а впокореній, з похиленою головою і слухняним виглядом, з якого всім було видно, що вона визнала свого господаря.

І, не давши нічого взнаки й навіть сама того не усвідомлюючи, молода креолка пройнялася таким самим відчуттям.

— Міс Пойндекстер,— звернувся до неї мустангер, зіскочивши на землю й анітрохи не зважаючи на гучні оплески, якими його зустріли,— чи не зводили б ви [88] підійти до лошиці, накинути їй на шию ласо й відвести її до стайні? Якщо ви це зробите, вона вважатиме вас за свою господиню і завжди коритиметься вашій волі — вам досить буде тільки показати їй оце ласо, яким її полонено.

Манірна цнотливиця обурилася б на цю пропозицію, кокетка відхилила б її, а боязка дівчина злякано сахнулася б. Та не така була Луїза Пойндекстер, у чиїх жилах текла кров заповзятливої французької іммігрантки. Ані миті не вагаючись, без тіні манірності чи страху, вона виступила зі свого аристократичного оточення і зробила як їй сказано: взяла волосяну мотузку, вправним рухом накинула на шию приборканій лошиці й повела полонянку до стайні Каса-дель-Корво.

А тим часом у неї бриніли у вухах і відлунювали в серці сповнені якогось таємничого, віщого змісту мустангерові слова: "Вона вважатиме вас за свою господиню і завжди коритиметься вашій волі — вам досить буде тільки показати їй оце ласо, яким її полонено".

Розділ XIII СНІДАНОК У ПРЕРІЇ

Перші рожеві промені вранішнього сонця торкнулись прапора над фортом Індж, і їх відсвіт упав на плац перед офіцерськими квартирами, де вже снували якісь темні постаті.

У тому тьмяному світлі стало видно невеликий фургон, запряжений парою зграбних мексиканських мулів. Тварини сердито били копитами, махали хвостами й щулили вуха, немовби хотіли сказати, що їм уже набридло стояти в запрязі й не терпиться вирушати, а водночас і застерігали тих; хто стовбичив там без діла, щоб не наvertsалися

їм під копита.

Власне кажучи, без діла там ніхто не стояв, окрім хіба височенного чоловіка в куртці, пошитій із ковдри, та в повстяному капелюсі з обвислими крисами. В тому чоловікові навіть у сутіні неважко було впізнати Зеба Стампа, старого мисливця. Та й він не стояв, а сидів на своїй "старій худобині", яка зовсім не поривалася в дорогу так, як мексиканські мули чи її господар.

Решта постатей навколо була весь час у русі — люди [90] метушилися, квапливо снували сюди й туди, від фургона до дверей будинку й знов назад до фургона. Було їх із десятеро, по-різному вдягнених, з різним кольором шкіри, та здебільшого солдати — хоча й різних родів військ, проте всі в однаковій робочій одежі. Двоє з них скидалися на кухарів, а ще двоє чи троє — на офіцерських денщиків із тимчасово звільнених від гарнізонної служби солдатів.

На більш законних підставах належав д% цієї верстви чепуристий негр, що ходив по плацу з дуже поважним виглядом, бо прислужував самому майорові, комендантові форту. А очолював увесь той різномастий гурт і керував його діями сержант з трьома нашивками на рукаві, якому доручено було навантажити фургон усілякими наїдками та напоями,— одне слово, всім потрібним для сніданку на лоні природи.

Сніданок улаштували з розмахом — про це свідчили кількість і розмаїття припасів, що їх накладали у фургон: там були пакунки й кошики різних форм і розмірів; довгастий ящик, з якого стирчали шийки дванадцяти пляшок, обгорнуті срібним папером, а яскраво розфарбовані бляшанки та пласкі коробки з сардинами обіцяли чимало ласощів, яких не знайдеш у Техасі.

Та хоч який багатий і вишуканий був увесь той добір припасів, знайшовся серед людей на плаці один, хто не вважав, що всього там досить. Тим невдоволеним гурманом виявився Зеб Стамп.

— Слухайте, сержанте,— довірчо мовив він до поважного наглядача.— Я оце дивлюсь і не бачу, щоб у фургон поклали хоч трохи чогось кукурудзяного. Як на мене, то в прерії ще не перевелися люди, яким воно смакує краще, ніж оті французькі витребеньки — шампанеї чи як їх там.

— Кукурудза смакує краще за шампанське? Це ж кому — коням, чи що?

— Під три чорти коней! Я кажу не йро кукурудзяне зерно, а про мононгахільське віскі.

— А-а, тепер зрозумів. Ваша правда, містере Стампе, без віскі ніяк не обійтись... Гей, Помпею, здається, десь там стояв наготований бутель?

— Еге ж, сержанте! — озвався чорношкірий майорів слуга, що саме вийшов з дверей будинку з великим бутлем у руках.— Осьде він, той віскі! — додав він, ставлячи бутель у фургон. [91]

Тепер, на думку старого мисливця, все було повантажено, і він почав нетерпеливитись.

— Ну що, сержанте, чи все готове? — запитав він, неспокійно соваючись у сідлі.

— Та не зовсім, містере Ставше. Кухар каже, треба ще досмажити курчат.

— Хай вони западуться, ті курчата, разом із кухарем! Де їм братися до дикого індика прерії! А як же я його вполюю, коли сонце викотиться миль на десять над землею? Майор загадав мені хоч би там що добути добрячого індика. Нехай би сам спробував добути його після сходу сонця, та ще як оця тарадайка гуркотітиме за спиною. Ви, сержанте, не вважайте диких птахів такими дурнями, як ваші солдати з форту. З усіх хитрих тварин у цій прерії індик чи не найхитріший, і, щоб уполювати його, треба встати з сонцем чи й раніше,

— Атож, містере Стампе. Я знаю, майор хоче почастувати гостей індичатиною, він сам мені казав і сподівається, що ви таки вполюєте дорогою індика.

— Певно, що він сподівається! А то ще, гляди, захоче, щоб я добув йому язик і карк бізона, дарма що тих бізонів на півдні Техасу вже років двадцять і духу нема. І хоч би що там писали в своїх книжках оті європейці, а надто французи,— нема тут більше бізонів, та й годі. Ї ведмеді, олені, дикі кози, є багато диких індиків, але щоб добути якусь дичину на обід, треба дуже рано поснідати. Як я не матиму доволі часу, то не обіцяю вести ваш обоз та ще й полювати дорогою. Отож, сержанте, коли хочете, щоб ваші високі гості поласували сьогодні індичатиною, нумо вже їхати.

Переконаний міркуваннями старого мисливця, сержант зробив усе можливе, щоб скоріше рушити в дорогу разом зі своїми білими й чорними підлеглими. І невдовзі обоз із провізією, очолюваний Зебом Стам-пом, уже посувався широкою рівниною, що розкинулась між Леоною і Ріо-де-Нуесес.

Не минуло й двадцяти хвилин після від'їзду фургона та його обслуги, як на тому ж таки плаці почало збиратися зовсім інше на вигляд товариство.

З'явилися дами верхи на конях, але їх супроводили не груми, як це заведено в Англії, а люди їхнього ж таки кола — друзі чи знайомі, батьки, брати, чоловіки, [92] наречені. Незабаром усі або майже всі, хто був на новосіллі в Пойндекстерів, зібралися на плаці.

Був там і сам плантатор, і його син Генрі, племінник Кассій Колхаун і дочка Луїза — дівчина приїхала верхи на плямистій лошиці, що так вразила всіх на святі в Касадель-Корво.

Ця прогулянка із сніданком була замислена як віддяка за гостинність: майор та офіцери форту виступали в ролі господарів і запросили плантатора та його друзів. На гостей чекала і розвага, може, й не така вже вишукана, проте цілком відповідна до часу та місця. Їм вирішили показати дивовижне й рідкісне видовище — лови диких коней.

Таку виставу можна було влаштувати тільки ген у прерії, де водилися мустанги,— миль за двадцять на південь від форту. Тим-то й належало вирушити якомога раніш і послати поперед себе фургон з провізією до сніданку.

На той час, як перші сонячні блиски затанцювали на прозорій воді Леони, товариство вже наготувалося вирушити з плацу в супроводі загону драгунів, якому було наказано їхати позаду. Так само, як і попередня група, вони мали провідника — але не старого мисливця у вицвілій сукняній куртці та безформному повстяному капелюсі,

верхи на вбогій шкапі, а гарно вбраного й спорядженого вершника на чудовому коні, з усіх поглядів гідного бути за провідника такому добірному товариству.

— Можна рушати, Морісе! — гукнув майор, пересвідчившись, що всі зібралися.— Ми готові їхати за вами... Дами й панове! Цей юнак добре знає улюблені місця і звички диких коней. Коли хтось у Техасі й може показати нам справжні лови, то це він, Мо-ріс-мустангер.

— Не перехвалюйте мене, майоре,— відповів молодий ірландець, чемно вклонившись товариству.— Я не беру на себе так багато. Я тільки обіцяю показати вам, де знайти мустангів.

"Він такий скромний!" — мовила подумки одна з присутніх, аж затремтівши на гадку про те, чому й сама боялася повірити.

— Ну, то вперед! — скомандував майор.

Весела кавалькада на чолі з мустангером рушила з плацу, і прапор над фортом, тріпочучи на вранішньому [93] вітерці, немовби посилав їй навздогін своє прощальне вітання.

Проїхати до сніданку двадцять миль прерією вважається в Техасі за суцільний дріб'язок, легеньку прогулянку. До такого звичні тут і чоловіки, і жінки, й коні. Цю відстань товариство пододало менш як за три години без будь-яких ускладнень, ото хіба що на останніх трьох милях усім уже страшенно хотілося їсти.

На щастя, фургон з провізією, який вершники випередили по дорозі, прибув слідом за ними, і задовго до того, як сонце сягнуло зеніту, весь гурт уже тішився чудовим сніданком у затінку величезного дерева на березі Ріо-де-Нуесес.

У дорозі не сталося нічого вартого особливої згадки. Мустангер, що був за провідника, скакав, як і годилося, попереду. Решта вершників, крім одного чи двох, бачили в ньому не більш як слугу й помічали хіба що тоді, коли він показував своє вершницьке вміння — з маху перескакував через струмки та виярки, тимчасом як усі інші мусили переходити їх убрід чи обминати кружною стежкою.

У поведінці мустангера можна було добачити хизування, бажання показати себе. Саме таку думку висловив Кассій Колхаун. Можливо, що цього разу відставний каштан сказав правду.

Та якщо навіть так, то можна зрозуміти й мустангера. Чи були ви коли-небудь на полюванні в Англії, де шлейфи вершниць тягнуться за ними по траві й скрізь довкола гордовито коливаються капелюшки з перами? Були? Ну, то й як? Отож постережіться й не судіть мустангера з Техасу. Зважте на те, що він був під вогнем не менш як двадцяти пар прекрасних очей, і декотрі з них променилися щирим захватом. Згадайте, що серед них були й очі Луїзи Пойндекстер. Коли ви подумаєте про все це, то вас навряд чи здивує бажання мустангера трохи покрасуватися.

Були й інші вершники, що так само хотіли показати своє молодецтво, а тим і свою мужність. Молодий драгун Генкок раз у раз поривався довести, що він не вчора сів на коня; та й лейтенант кінних стрільців час від часу залишав інтендантову племінницю, щоб усі побачили, який з нього вправний їздець, і, чуючи схвальний шепіт жінок,

дивився не тільки на ту, котру всі вважали його коханою. [94]

О дочко Пойндекстера! І в салонах цивілізованої Луїзіани, і в преріях дикого Техасу з твоєю появою настає кінець миру та спокою. Хоч би де ти була, скрізь навколо тебе зроджуються романтичні мрії і спалахують бурхливі пристрасті.

Розділ XIV МАНАДА

Навіть коли б Моріс Джеральд був повновладним господарем прерії і все живе в ній корилося його волі, то й тоді він навряд чи зміг би обрати краще місце для ловів, ніж те, до якого привів офіцерів та їхніх гостей.

Від іскристого трунку з німецьких винарень ясна блакить неба почала здаватися ще яснішою, а зелень прерії ще зеленішою, коли раптом, перекриваючи гомін голосів, недоказані компліменти й веселий сміх, розлігся крик мексиканця-вакери, поставленого дозорцем на найближчому узвишші:

— Mustenos!

Моріс Джеральд, якого гостинні господарі теж запросили до столу, одним духом допив вино і, швидко скочивши в сідло, гукнув у відповідь:

— Cavallada?(36)

— Ні,— відказав мексиканець.— Manada.

— Про що це вони там белькочуть? — спитав Колхаун.

— "Мустеньйос" — це по-мексиканському мустанги,— пояснив майор,— а "манада" — табун диких кобилиць. О цій порі кобилиці збиваються в окремі табуни, осторонь від жеребців, і підпускають їх до себе тільки тоді...

— Коли "тоді"? — нетерпляче запитав відставний капітан, уриваючи пояснення.

— Коли на них нападають осли,— з невинним виглядом відповів майор.

Усі засміялися, немовби майорова відповідь була не така вже й простодушна і ховала в собі натяк на певну особу.

Колхаун збагнув це, і на якусь мить йому аж мову одібрало, але тільки на мить. Не така він був людина,

(36) Табун диких жеребців (ісп.).

[95]

щоб мовчки проковтнути невдало сказане слово. Навпаки, побачив тут нагоду дотепно відповісти й зараз же з неї скористався.

— О-он як? — повагом мовив він, не звертаючись ні до кого зокрема.— А я й не знав, що осли в цих краях такі небезпечні.

Кажучи це, Колхаун не дивився на Луїзу Пойндекстер, але якби подивився, то помітив би її схвальний погляд. Хоч молода креолка й не мала до нього теплих почуттів, проте вмiла цінувати дотепність і не могла не віддати належне його відповіді. То, може, каштанові справи були ще не зовсім безнадійні?

Про це подумали і молодий драгун Генкок, і лейтенант кінних стрільців. Обидва помітили той схвальний погляд і дійшли висновку, що Кассій Колхаун таки здобув — або напевне здобуде — сердечну прихильність своєї двоюрідної сестри.

Таке відкриття прикро вразило обох офіцерів, особливо драгуна. Та думати про це

не було часу — манада наближалася.

— На коней! — подумали й вигукнули майже всі водночас.

І враз між конячими щелепами, що ревно жували жовте зерно, опинилися залізні вудила, через шиї тварин, ще мокрі після швидкого двадцятимильного гону в задусі тропічного ранку, було перекинуто поводи, і не встиг би ніхто полічити до ста, як усе товариство — і чоловіки й жінки — сиділо в сідлах, готове пустити в роботу хлисти й остроги.

Якраз тоді дикі кобилиці з'явилися на узвишші, де перед тим стояв дозорець. А він — і сам мустангер — був уже в сідлі і, ввігнавшись усередину табуна, намагався накинути ласо на котрусь із них. Кобилиці мчали шаленим чвалом, сполохано іржали й хропли, так наче їх переслідувало якесь страхіття. Косуючи очима назад, вони не бачили поперед себе ні фургона, ні вершників, що скупчилися коло нього, і неухильно мчали просто на них.

— За ними хтось женеться,— сказав Моріс Дже-ральд, помітивши, які наполохані мустанги.— Що там таке, Креспіно? — гукнув він до мексиканця, якому мало бути видно, хто переслідує табун.

На хвилю запала тиша — всі чекали відповідь На деяких обличчях можна було помітити розгубленість [96] і навіть тривогу. Адже за мустангами могли гнатися й індіанці!

— Un asino cimmaron! — почулася відповідь мексиканця, яка майже нікому ні про що не говорила.— Un macho! (37)— додав він.

— Он воно що... Так я й подумав,— тихо промовив мустангер.— Треба спинити цього негідника, а то він зіпсує нам лови. Поки він їх переслідує, вони так і гнатимуть аж на край світу.— І знову гукнув до мексиканця: — А він далеко?

— Зовсім близько, доне Морісію. Мчить просто на мене.

— Спробуй накинути на нього ласо. А не зможеш — стріляй. Треба будь-що покласти край цій гонитві.

Ніхто ще не розумів, який переслідувач женеться за табуном, бо тільки мустангер знав, що означають слова "un asino cimmaron" і "un macho".

— Поясніть нам, у чому річ, Морісе,— зажадав майор.

— Погляньте отуди,— відповів молодий ірландець, показуючи на узвишшя.

Цих слів було досить, щоб усі очі звернулися на гребінь узвишшя, де, мов птах на крилах, мчала тварина, яку вважають взірцем дурості й повільності.

Але "asino cimmaron" дуже різнився від свого затурканого, отупілого свійського родича. То був великий самець, майже такий самий завбільшки, як мустанги, що за ними він гнався, і хоч біг він не швидше за найпрудкішого з них, проте й не відставав і зі справжньою ослячою впертістю все гнався і гнався.

Ця жива картина на зеленій траві прерії розгорталася так швидко, як буває хіба що в театрі чи на іподромі. Ті, хто спостерігав її, заледве встигли обмінятися й десятком слів, а дикі кобилиці вже опинились майже перед ними. І раптом, наче вперше помітивши групу вершників, вони забули про свого страшного переслідувача й

метнулися вбік.

— Дами й панове! — гукнув мустангер, побачивши, що дехто з вершників насилу стримує своїх коней.— Залишайтеся всі на місці, коли можете! Я знаю, де звичайно буває цей табун. Він подався саме туди. Ми знайдемо його там і матимем кращу нагоду до ловів. А якщо почати переслідування зараз, мустанги розбі-

(37) Дикий осел! Самець! (Ісп.)

[97]

жуться по отих чагарях, і ми їх більше не побачимо... Гей, сеньйоре Креспіно! Ану вліпи кулю в цю тварюку. Він же не надто далеко для пострілу, правда?

Мексиканець відчепив від сідла свою куцу рушницю, квапливо приклав її до плеча і вистрілив.

Осел обурено заревів, але було видно, що постріл не завдав йому ніякої шкоди. Креспіно схибив.

— Я повинен спинити його! — вигукнув Моріс Дже-ральд.— А то він гнатиме мустангів до самого вечора!

Сказавши це, він ударив коня острогами, і гнідий, мов випущена з лука стріла, помчав за ослом, який, незважаючи ні на що, й далі гнав учвал.

Мустангер пустив свого гнідого навперейми, і той сягнистим скоком виніс його на відстань, з якої вже можна було кинути ласо. Довга мотузка блискавкою злетіла в повітря, і всі побачили, як зашморг майнув над довгими вухами осла.

Кинувши ласо, мустангер спинився й зробив півоберт: гнідий крутнувся, неначе навколо осі, і, звично скорившись волі господаря, весь напружився, чекаючи посмику.

Всі затамували віддих. Осел з розгону напнув мотузку, а тоді став диба, важко перекинувся на спину й завмер, так ніби йому влучила в серце куля.

Проте він був ще живий, тільки заляклий з переляку й придушений зашморгом, що туго затягся на його шиї. Та мексиканець не дав ослові очуняти: підійшов і гострим мачете(38) перерізав йому горлянку.

Ця пригода затримала початок ловів. Усі чекали, що робитиме далі їхній провідник, Моріс-мустангер. А той зліз з коня й пішов по своє ласо. Він зняв зашморг із шиї вбитого осла й почав згортати мотузку кільцями, коли раптом щось змусило його заквапитись, і він, уже на бігу згортаючи ласо, кинувся назад і скочив у сідло.

Лише кілька вершників помітили мустангерів поспіх — решта була заклопотана своїми наполоханими кіньми. Та ті, що помітили, спостерігали його дії з подивом. Адже він сам радив не квапитися з ловами. Вони не бачили підстав до такої несподіваної переміни, от хіба тільки те, що Луїза Пойндекстер, верхи на своїй плямистій лошиці, раптом відокремилась від них і

(38) Мачете — великий важкий ніж.

[98]

погналася вчвал за табунем диких кобилиць, так ніби хотіла випередити всіх у ловах.

Та мустангер був певен, що причина не в тому. Дівчина навряд чи могла вчинити

таку нечемність зумисне. А от чи не винна тут плямиста лошиця? Мустангер упізнав у щойно зниклому табуні той самий, з якого він її виловив. Отже, не лишалося сумніву: побачивши своїх товаришок, плямиста разом з вершницею гайнула слідом, щоб знову приєднатися до них.

Отак розважив мустангер, і такого самого висновку незабаром дійшли всі.

У рицарському пориві навздогін за Луїзою Пойндекстер кинулися мало не всі чоловіки, що там були. Попереду мчали Колхаун, Генкок і Кросмен, за ними — з десяток молодих плантаторів, адвокатів, урядовців, і кожен сподівався, що саме йому пощастить завернути втікачку.

Та майже ніхто з них не почував справжньої тривоги. Всі знали: Луїза Пойндекстер чудово їздить верхи, перед нею широка рівнина, гладенька, як доріжка іподрому, і нехай собі її мустанг жене, поки стане духу, скинути її з сідла він не скине,— отож навряд чи загрожує дівчині якась серйозна небезпека.

Лише один з вершників не поділяв цієї впевненості, і він же таки перший виказав занепокоєння. То був сам мустангер.

Він пустився навздогін за дівчиною останній, бо спочатку затримався, згортаючи ласо, а потім мусив знову сідати в сідло, і через те, коли його кінь зірвався з місця, між ним і рештою вершників було вже кроків із сто.

Колхаун приблизно на стільки ж вихопився поперед інших, з усією відчайдушністю своєї вдачі поганяючи коня, який і так мчав щодуху. Драгун і лейтенант кінних стрільців трохи відстали, а за ними вже скакали гуртом усі інші.

Моріс Джеральд дуже скоро перегнав той гурт, потім одного по одному випередив двох офіцерів і, нарешті, неухильно пориваючись усе вперед та вперед, показав копита свого коня й Кассію Колхаунові.

Коли гнідий закрив від його очей цятку плямистого мустанга, відставний капітан аж засичав з люті й крізь зуби пустив навздогін йому прокльон.

Сонце, що вже сягнуло зеніту, освітлювало незвичайну картину. Серед широкої прерії стрімголов летів [99] табун диких кобилиць; ярдів за чотириста позаду мчала така сама кобилиця з вершницею на спині; за нею, приблизно на тій самій відстані, гнався мальовничо вбраний вершник на гнідому коні з видимим наміром будь-що перехопити її; ще далі позаду розтягся низкою цілий гурт вершників, військових і цивільних, а ген за ними скакав чвалом загін драгунів, що тільки-но від'їхав від групи чоловіків і жінок — усі вони були також верхи на конях, але стояли чи, краще сказати, тупцяли на місці, збуджено жестикулюючи.

За двадцять хвилин ця картина змінилася. Дійові особи на розкішному зеленому килимі прерії залишилися ті самі, але розташування їх стало іншим, або, в кожному разі, відстань між ними збільшилась. Мана-да віддалилася від плямистого мустанга, мустанг — від гнідого, а гнідий... Та його суперників уже й не видно було, і їх міг побачити хіба гострозорий орел, що ширяв у сапфіровій високості.

Дикі кобилиці, мустанг зі своєю вершницею і вершник на гнідому коні лишилися самі серед неозорі прерії.

Розділ XV ВТІКАЧКУ ПЕРЕХОПЛЕНО

Упродовж іще однієї милі гонитва тривала без видимих змін.

Дикі кобилиці й далі не збавляли ходу, але вже не іржали зі страху. Плямиста лошиця час від часу озивалася до них, та колишні товаришки ніби й не чули її іржання. Вершниця сиділа в сідлі, не виказуючи ані найменшої тривоги.

Тим часом гнідий кінь був неспокійний, хоча й не такою мірою, як його господар: той уже починав упадати в розпач.

— Ну ж бо, коню! — сердито поганяв він гнідого.— Що з тобою сьогодні? Згадай-но, ти ж уже раз наздогнав цю лошицю, хоч то було й не так легко. Але ж сьогодні вона з вершницею. Поглянь туди, ти, дурню! Ця вершниця мені дорожча над усе в світі, дорожча й за тебе, й за мене самого... А плямиста начебто стала ще прудкіша. Може, того, що її виїжджено, чи, може, коні взагалі краще ходять під сідлом... Що буде, як [100] я згублю її з очей? Ото вже справді не смішки. Дівчина може втрапити в неабияку халепу. Та що там у халепу! В небезпеку, у велику небезпеку. Якщо я згублю її з очей, її напевне спіткає біда!..

Отак бурмочучи сам до себе, Моріс Джеральд скакав далі. Тепер він ні на мить не спускав з ока ледь помітну постать вершниці, яка все ще віддалялася від нього, й раз по раз тривожним поглядом прикидав відстань між нею і собою.

Раптом, уперше за час гонитви, йому спало на думку, що він міг би гукнути до дівчини. Та якби вона й почула голос, то навряд чи розрізнила б слова й зрозуміла пересторогу. Отож він не став гукати — почасти через це, а почасти тому, що все-таки сподівався ще наздогнати Луїзу, а головним чином тому, що знав: зупинити мустанга можна тільки ділом, слова тут нічого не зарадять.

Досі він тішив себе надією, що от-от наблизиться на таку відстань, щоб накинути, на лошицю ласо й знову підкорити її собі. Та дедалі ця надія почала згасати.

Тепер вони мчали серед чагарів, що рясно вкривали прерію, а подекуди переходили в суцільні зарості. Це додало мустангерові тривоги. Плямиста лошиця могла забитися в хащі або зникнути з очей за чагарями.

Диких кобилиць тепер було видно лише час від часу, дедалі рідше. Скоро вони мали зовсім зчезнути. Скидалося на те, що їхня давня товаришка вже не зможе наздогнати табун.

Але хіба від того щось зміниться? Якщо дівчина загубиться серед прерії або в чагарниках, то однаково, чи вона буде сама, чи між диких коней,— і те, й те дуже небезпечне.

Та раптом мустангер згадав про куди страшнішу небезпеку, таку страшну, що він спохмурнів ще дужче й сам незчувся, як розпачливо вигукнув:

— О небо! Що, як сюди забредуть жеребці? Вони люблять товктися серед цих чагарів. Лише тиждень тому я їх тут бачив. А тепер же... атож, тепер саме та пора, коли вони шаліють!

Моріс знову щосили вдарив гнідого острогами, і кінь, що й так гнав шаленим чвалом, ледь повернув голову й докірливо позирнув на нього.

І саме в цю напружену хвилину дякий табун зник з очей гнідого та його господаря і, мабуть, так само й з очей плямистої лошиці та її вершниці. В тому не було [101] нічого загадкового: просто кобилиці забігли ще далі в чагарі, і густа хаща поглинула їх.

Зникнення табуна подіяло на плямисту лошицю, мов якісь чари. Неначе за наказом, вона раптом побігла повільніше і за хвилю стала, як укопана.

Тим часом Моріс, і далі женучи чвалом, вилетів на широку зелену галявину й побачив утікачку, що стояла нерухомо, наче статуя. А вершниця спокійно сиділа в сідлі, тримаючи в руках поводи, і ніби чекала на нього.

— Міс Пойндекстер! — засапано промовив мустан-гер, під'їхавши до неї.— Який я радий, що ви таки скорили цю дику істоту. А то я вже почав боятися...

— Боятися, сер? Чого?

— Та за вас же,— відповів він трохи розгублено.

— О, дякую, містере Джеральде. Але хіба мені загрожувала якась небезпека? Ви справді так гадаєте?

— Якась небезпека! — проказав за нею ірландець, чимдалі дужче дивуючись.— Верхи на ошалілому мустангу, серед дикої прерії?

— То й що? Вона ж не могла мене скинути. Я добре вмю триматися в сідлі, сер.

— Я знаю, міс, але все ваше вміння дуже мало б вам зарадило, якби ви заблукали в цих заростях, де й корінний техасець навряд чи знайде дорогу. А до того вже йшлося.

— Подумаєш, заблукала б! Оце і б та небезпека, якої ви боялися?

— Не тільки. Ви могли зустріти...

— Індіанців? — жваво перебила його дівчина.— А що, як і зустріла б? Команчі ж тепер у мирі з нами. І вони напевне не скривдили б жінки, ці хоробрі воїни. Так казав нам майор, коли ми їхали сюди. Повірте мені, сер, я була б тільки рада зустріти цих благородних дикунів, побачити їх вільними серед їхньої рідної прерії, верхи на конях, а не такими, як бачила досі по наших селищах,— затурканими й вічно п'яними від "вогненної води".

— Я схиляюсь перед вашою сміливістю, міс, але якби мав честь бути одним з ваших друзів, то дозволив би собі застерегти вас. Ті "благородні дикуни", як ви їх називаєте, не завжди тверезі й у прерії і не такі вже шанобливі до жінок, як вам казали. І коли б ви зустріли їх...

— Коли б я зустріла їх і вони виявили якісь лихі [102] наміри, я б просто гайнула повз них і повернулася до своїх друзів. І нехай би хто спробував наздогнати мене на моїй прудконогій лошиці. Он навіть вам це насилу вдалося, хіба не правда?

Очі молодого ірландця, й перед тим уже здивовані, розширилися ще дужче, і тепер у його погляді злилися подив і недовіра.

— Але...— вимовив він нарешті,— ви ж не хочете сказати, що не втратили влади над лошицею... що вона вас не понесла? Чи я маю розуміти це...

— Ні, ні, ні! — квапливо відказала дівчина, ледь помітно зніяковівши.— Вона таки понесла... цебто спочатку... Але потім... уже потім я побачила, що можу легко спинити її. Та, власне, так я й зробила, ви ж бачили?

— А могли б спинити й раніше?

Це запитання підказала мустангерові дивна думка, що раптом сяйнула в нього, і він нетерпляче очікував відповіді.

— Та мабуть... мабуть, могла. Певно, що змогла б, якби трохи дужче напнула поводи. Але розумієте, сер, я люблю проїхатись добрим чвалом, особливо у прерії, де можна не боятися наскочити, на —порося, курку чи дітлаха.

Моріс вражено дивився на неї. Ще ніколи в житті,— навіть у його рідній країні, де жінки славляться своєю мужністю й передусім хвацькою верховою їздою,— йому не траплялося зустріти вершницю, яка зрівнялася б з цією, що була тепер перед ним. Від подиву й захвату він не міг навіть здобутися на якесь слово.

— Сказати правду,— з чарівною щирістю вела далі дівчина,— я нітрохи не засмутилася тим, що лошиця мене понесла. Всі оті балачки, пусті компліменти часом набридають. Мені хотілося подихати свіжим повітрям і побути на самоті. І от бачите, містере Джеральде, якраз випала добра нагода: не треба було щось пояснювати, вибачатися.

— Вам хотілося побути на самоті? — спитав мустан-гер, видимо розчарований.— Тоді пробачте, що я завадив вам у цьому. Повірте, міс Пойндекстер, я поїхав за вами, бо таки був певен, що вам загрожує небезпека.

— Ви дуже люб'язні, сер, і тепер, коли я знаю, що небезпека справді була, я вам щиро вдячна. Скажіть, адже ви мали на увазі індіанців?

— Ні, не тільки... Власне, про індіанців я й не думав. [103]

— Ще якась небезпека? Яка ж, сер? Скажіть мені, щоб я стереглась її надалі.

Моріс відповів не одразу. Його увагу привернув якийсь звук, і він обернувся, так наче й не чув запитання.

Зрозумівши, що він щось почув, креолка й собі прислухалась. До неї долинуло пронизливе й уривчасте іржання, потім знов і знов, а тоді — тупотіння копит. Наближаючись, ті звуки немовби стрясали навколишнє повітря.

Для ловця коней усе те не було загадкою. І слова, які вихопилися з його уст, водночас відповіли й на попередив запитання дівчини.

— Дикі жеребці! — вигукнув мустангер, не приховуючи тривоги.— Я й думав, що вони десь у цих заростях. Так і є.

— Це та небезпека, про яку ви казали?

— Атож.

— А чого їх слід боятися? Це ж усього-на-всього мустанги.

— Ваша правда, загалом їх боятися нема чого. Та саме тепер, о цій порі року, вони стають люті, мов тигри, і майже такі ж підступні. Атож, розлючений дикий жеребець небезпечніший за вовка, пантеру чи ведмедя.

— Що ж нам робити? — спитала дівчина, уперше виказавши острах. Вона під'їхала майже впритул до мустангера, що одного разу вже вирятував її з небезпеки, і, стривожено дивлячись йому в очі, чекала відповіді.

— Якщо вони нападуть на нас,— відказав той,— ми матимемо тільки два способи

врятуватися. Або залізти на дерево, покинувши наших коней їм на поталу...

— Або? — спитала креолка спокійно: видно було, що в неї стане духу знести найтяжчі випробування.— Все що завгодно, тільки не покидаймо коней! Це був би ганебний порятунок.

— Та ні, це просто неможливо зробити. Я не бачу ніде такого дерева. Отож у разі нападу нам лишається тільки звиритись на наших коней. На жаль,— провадив мустангер, немов оцінюючи поглядом плямисту лошицю, а тоді свого гнідого,— вони вже й так сьогодні добре підбилися. Ще й досі не відсапались обоє. Оце для нас тепер найгірше. Дикі жеребці напевно не стомлені. [104]

— Нам треба рушати зараз же?

— Ш, зачекаймо. Чим довше наші коні відпочинуть, тим краще. Жеребці, може, ще й не повернуть сюди, або як і повернуть, то не нападуть на нас. Усе залежатиме від того, як вони настроєні. Якщо б'ються між собою, то можуть накинутись і на нас. Вони тоді втрачають, якщо можна так сказати, будь-який глузд і нападають на всіх своїх родичів, навіть коли в тих на спині вершники... Атож, так воно і є — між ними бійка. Послухайте, як вони іржуть. І сунуть сюди!

— Слухайте, містере Джеральде, то чом би нам зараз же не податися геть від них?

— Це була б марна спроба. По цей бік відкрита рівнина, і ніде сховатися. Ми не встигнемо від'їхати, як вони нас помітять і враз доженуть. Нам треба їхати в той бік — єдине безпечне місце, яке я можу пригадати, саме там. Судячи з того, що я чую, зараз вони перекрили нам цю дорогу, і якщо ми рушимо зарано, то неминуче з ними зіткнемося. Треба перечекати, а тоді спробувати проскочити позад них. Якщо нам пощастить і вони не доженуть нас протягом двох миль, ми дістанемось до місця, не менш безпечного, аніж кораль у Каса-дель-Корво. Ви певні, що дасте собі раду з лошицею?

— Цілком певна,— не вагаючись, відповіла дівчина: перед лицем такої загрози кривити душею не випадало.

Розділ XVI ВТЕЧА ВІД ДИКИХ ЖЕРЕБЦІВ

Обоє сиділи в сідлах, вичікуючи. Дівчина була спокійніша за мустангера, бо цілком звірилася на нього. Вона й досі не зовсім розуміла, яка перед ними небезпека, але не мала сумніву, що то справді щось страшне, коли вже Моріс Джеральд так тривожиться. А думаючи про те, що його тривога спричинена почасти й страхом за неї, почувала мимовільну втіху.

— Гадаю, тепер можна ризикнути,— мовив мустангер. Перед тим він якийсь час пильно наслухав.— Здається, вони вже поминули ту прогалину, якою ми маємо їхати. Дуже вас прошу, будьте уважні. Міцно сидіть у сідлі й добре тримайте поводи. Там, де буде змога, скачіть поруч мене, але ні в якому разі не [105] відставайте більш як на довжину хвоста мого гнідого. Мені доведеться їхати попереду, показувати дорогу... Ага! Вони повернули сюди... підходять до краю галявини... Ну, пора!

Глибоку тишу, що перед тим на хвилю запала в прерії, роздер такий гвалт, який можна почути хіба що в переповненій божевільні: пронизливе іржання диких жеребців

скидалося на дикі зойки шаленців, але було куди гучніше. До нього долучалося лунке тупотіння, тріск зламаного гілля, страшне хропіння, клацання зубів, глухі удари копитами по боках, згуки люті й болю, і все те зливалось у суцільне ревище, яке ледве витримували вуха, і сама земля неначе двигтіла й хиталася на своїй осі.

Мустангер розумів: там точилося жахливе побоїсько між дикими жеребцями. Їх ще не було видно, але вони щомить наближалися, продираючись крізь чагарі й далі шаліючи в бійці.

Аж ось він дав команду рушати, і саме тоді в проміжку між чагарниками показався різномастий табун. Ще мить — і мустанги вщерть заповнили той вузький прохід і нестримно, мов гірська лавина, ринули на галявину.

То була навала найдосконаліших у природі істот — бо з цього погляду навіть людина має поступитися перед конем. Тільки не перед убогою свійською конячиною, з її запалим хребтом, викривленими ногами й похиленою головою,— адже заледве один кінь із тисячі зберігає справжню кінську поставу, та й того спотворюють ножиці баришника чи жокея,— ні, йдеться про дикого коня, що народився серед зеленого різнотрав'я і росте та розвивається на волі, немов квітка в його рідній прерії.

Немає прекраснішого видовища, ніж табун диких жеребців, що скаче прерією у такому-от войовничому запалі. Та це видовище не тільки прекрасне — воно й страхітливе, аж надто страхітливе, щоб тішити людське око, та ще око боязкої жінки. А особливо коли дивитися на такий табун з відкритої місцини, ризикуючи стати — його жертвою.

Саме в такому становищі опинилися вершник на гнідому коні та вершниця на плямистій лошиці. Перший з досвіду знав, чим воно загрожує, друга не могла не зрозуміти небезпеки, побачивши табун на власні очі.

— Сюди! — гукнув Моріс, давши коневі остроги й [106] забираючи вбік, щоб обминути табун ззаду.— О Боже, вони нас помітили! Швидше, швидше, міс Пойндекстер! Пам'ятайте: йдеться про ваше життя!

Та нагадувати було зайве. Поведінка диких жеребців досить промовисто свідчила, що тільки швидкість може врятувати плямисту лошицю з її вершницею.

Вихопившись на відкриту галявину й побачивши осідланих коней, мустанги раптом угамувалися і, немов послушавшись досвідченого ватажка, стали в ряд, як ото кавалеристи, що їх спинено у розпалі атаки. Здавалося, вони на час забули про свою взаємну ворожнечу і об'єдналися, щоб напасти на спільного ворога або протистояти спільній для всіх небезпеці.

Можливо, ця коротка затримка виникла з несподіванки, але, так чи так, вона була на користь вершникам. За ті лічені секунди, поки вона тривала, обоє встигли минути табун і опинитись на шляху до порятунку.

Та до самого порятунку було ще далеко. Певності, що їм пощастить утекти, вони не мали, бо мустанги, збагнувши їхній намір, круто повернули й із злісним іржанням пустились учвал слідом за ними. З цієї хвилини почалася прудка, невпинна гонитва через прерію, змагання на швидкість між кіньми без вершників і кіньми з вершниками.

Час від часу Моріс озирався через плече, і, хоч відстань між ними й табуном, виграна ще напочатку, не зменшувалась, з його обличчя не сходив тривожний вираз. Коли б він був сам, то міг би тільки посміятися зі своїх переслідувачів, бо знав, що його гнідий — також мустанг — перескаче будь-якого суперника. Не те — плямиста лошиця: вона бігла як ніколи повільно, неначе зовсім не хотіла врятуватися від переслідування,— як ото кінь, коли його ведуть з рідної стайні.

— Що б це мало означати? — пробурмотів мустангер сам до себе.— А що, як вона ще впреться перед стрибком? Тоді нам кінець. Там важитиме кожна секунда.

— Вони не доганяють нас? — запитала Луїза, помітивши його тривогу.

— Поки що ні. На жаль, попереду в нас буде чимала перешкода. Побачим, як ми її подолаємо. Я знаю, ви вправна вершниця і не злякаєтеся стрибка. Але ваша лошиця... Щодо неї я не певен. Ви знаєте її краще. Як по-вашому, чи зможе вона стрибнути через... [107]

— Через що, сер?

— Зараз побачите. Ми вже під'їжджаємо до того місця.

Уявіть собі цю розмову двох вершників, які мчать поряд прерією, покриваючи щохвилини майже милю.

Як і казав мустангер, вони невдовзі побачили перешкоду — серед прерії з'яв крутий яр, не менш як п'ятнадцять футів завширшки і такий самий завглибшки, що тягся в обидва боки скільки око сягало.

Повернути праворуч або ліворуч було не можна: це дало б мустангам змогу пуститися навскоси й надолужити відстань. Яр треба було перетнути, бо інакше табун напевне наздогнав би їх. А перетнути його вони могли лише в один спосіб — стрибком щонайменше на п'ятнадцять футів.

Моріс знав, що його кінь зможе зробити такий стрибок — йому це була не первина. А плямиста лошиця?

— Як гадаєте, вона зможе перескочити? — занепокоєно спитав він, коли вони, вже трохи повільніше, під'їхали до краю того провалля.

— Я певна, що зможе,— почув він тверду відповідь.

— А ви — чи втримаєтесь ви в сідлі? Креолка зневажливо засміялася.

— І це питає ірландець! Я певна, сер, якби ви сказали таке котрійсь із ваших співвітчизниць, вона б не на жарт образилася. Навіть я, уродженка болотистої Луїзіани, вважаю ваше запитання не дуже чемним. Чи втримаюсь я в сідлі! Та я втримаюсь, хоч куди б вона мене понесла!

— Але, міс Пойндекстер,— нерішуче мовив мустангер,— а що, як вона все-таки не зможе? Коли ви маєте хоч найменший сумнів, то чи на краще залишити її? Я певен, що мій кінь легко перенесе на той бік нас обох. Покинувши лошицю тут, ми напевне врятуємося від переслідування. Адже дикі жеребці...

— Покинути мою Луну! Щоб її забили на смерть чи роздерли на шматки! Ні, ні, містере Джеральде. Моя плямиста надто дорога мені. Ми з нею разом перескочимо це провалля, як зможемо. А як ні, то разом скрутимо собі в'язи... Вперед, моя люба!

Бачиш, це той, хто наздогнав тебе, полонив і приборкав. Доведи йому, що твій дух ще не зламано, що ти здатна скинути з себе і дружні, і ворожі пута. Стрибни так, як ми з тобою не раз стрибали останнім часом. Ну, летімо!

І, не чекаючи, поки мустангер подасть приклад, [108] відважна креолка стрімголов помчала до краю провалля і перелетіла його так, як, очевидно, робила "не раз останнім часом".

В ту хвилину, коли мустангер стежив за її стрибком, його заповоняли три думки, чи, точніше, трое почуттів. По-перше, він нетямився з подиву; по-друге — відчував невимовний захват; а от третє почуття визначити не так просто. Воно виникло в ньому тієї миті, коли він почув слова: "Моя плямиста надто дорога мені".

"Чому?" — думав він — і коли вдарив гнідого острогами, і тоді, коли летів на ньому понад зяючим проваллям.

Та хоч як щасливо втікачі подолали перешкоду, це ще не давало їм певності в порятунку. Диких жеребців те провалля зупинити не могло. Моріс знав про це й озирався назад з такою самою тривогою, як і раніш. А може, навіть з більшою. Хоч яка була коротка затримка перед проваллям, а проте дала переслідувачам відчутну перевагу. Від самого початку гонитви мустанги ще не були так близько, як тепер. Моріс не мав сумніву, що, досягши краю провалля, вони навіть не сповільнять чвалу й перескочать яр, не зупинившись, одним махом.

"А тоді? Що буде тоді?" — подумки запитав себе мустангер і аж зблід, не знаходячи відповіді.

Перескочивши через провалля, він не забарився ні на мить і скакав далі рівним чвалом, а його супутниця, як і перед тим, їхала близько позад нього. Та тепер мустангер, здавалося, не поривався вперед так, як досі. Він ніби вагався, не міг дійти певного рішення.

Проскакавши так ще трохи, мустангер натяг поводи і круто повернув коня, так наче раптом вирішив податися назад.

— Міс Пойндекстер! — мовив він до дівчини, яка саме порівнялася з ним.— Далі ви поїдете без мене.

— Чому, сер? — спитала Луїза, сильно потягнувши на себе поводи і миттю спинивши свою лошицю.

— Якщо ми поїдемо разом, вони наздоженуть нас. Треба якось зупинити цих знавіснілих тварюк. І зробити це можна тільки тут, іншої нагоди не трапиться... Бога ради, ні про що не питайте! Ще десять секунд — і буде запізно. Бачите, онде блищить вода? То ставок. Скачіть просто туди. Там буде дві високі огорожі, перед ставком вони сходяться. Ви побачите прохід, а збоку лежать жердини. Якщо я на той час не над'їду, скачіть [109] у ту загороду, злязьте з коня й перекрийте жердинами прохід.

— А ви, сер? Ви ж ризикуєте життям!

— За мене не бійтеся. Сам я майже нічим не ризикую. Якби не ваша лошиця... Ну ж бо, благаю вас, скачіть! Не спускайте з очей ставка, він буде вам за маяк. І не забудьте перекрити прохід. Ну ж бо, вперед!

Секунду чи дві дівчина ще вагалася, наче їй не вистачило рішучості залишити того, хто стільки зробив задля її порятунку, а зараз, можливо, сам наражався на смертельну небезпеку.

На щастя, вона була не з тих полохливих дівчат, які в скрутну хвилину втрачають глузд і тягнуть на дно свого рятівника. Вона вірила своєму супутникові, була певна, що він знає, як краще вчинити,— отож знову пустила свою лошицю чвалом і чимдуж помчала вперед до ставка.

Тієї ж миті Моріс ударив острогами гнідого й помчав назад, туди, де вони щойно перескочили через яр. Відіславши свою супутницю, він видобув із кобури на сідлі найдосконалішу зброю, якою будь-коли послуговувались у прерії — чи то для нападу, чи для захисту — проти індіанців, бізонів або ведмедів. То був шестизарядний револьвер системи полковника Кольта, і не якийсь там дешевий "удосконалений зразок" фірми Діна, Адамса чи котрогось із безлічі подібних до них фальшувальників, а справжній виріб "краю мускатних горіхів" з маркою "Гартфорд" на казеннику (39).

— Вони стрибатимуть там, де вужче, як і ми,— пробурмотів мустангер, стежачи за дикими жеребцями, що були ще по той бік провалля.— Якби мені пощастило покласти хоч одного, то, може, це спинило б інших чи принаймні затримало на деякий час, щоб плямиста втекла на безпечну віддаль. Їх веде отой великий, рудий. Він і стрибатиме перший. Мій револьвер б'є напевне на сто метрів. Можна стріляти!

Водночас з останніми словами пролунав постріл. Найбільший із жеребців, рудої масті, полетів сторч головою, покотився по траві і впав якраз на тому місці, звідки мали стрибати інші.

(39) "Краєм мускатних горіхів" називають в Америці штат Коннектикут, де в місті Гартфорді є збройовий завод.

[110]

Кілька мустангів, що скакали одразу позад нього, вмить спинилися, а за ними й весь табун.

Моріс не став дивитися, що мустанги робитимуть далі. Скориставшись із замішання в табуні, який утратив ватажка, він вирішив зберегти решту набоїв і повернув назад, за плямистою лошицею, яка вже проскакала більшу частину дороги до ставка.

Чи то мустангів налякала загибель їхнього ватажка, чи просто їм став на заваді його труп, що лежав саме там, звідки тільки й можна було перескочити яр,— але далі вони не погнались, і Моріс, сам-один серед прерії, спокійно скакав навздогін за своєю супутницею.

Він знайшов Луїзу в загороді, на березі ставка. Вона слухняно виконала всі його настанови, крім однієї: прохід був відкритий, а жердини так і лежали на землі. Дівчина ще сиділа в сідлі, і тепер, побачивши мустанге-ра живого й здорового, лише тремтіла, розгублена, сповнена вдячності, яку годі було передати словами.

Небезпека минула.

Розділ XVII ПАСТКА НА МУСТАНГІВ

Усі страхиття лишилися позаду, і молода креолка з цікавістю роздивлялася навколо.

Вона побачила невелике озеро — по-техаському "ставок",— на берегах якого лишилося безліч слідів кінських копит: певно, тут був улюблений водопій диких коней. Висока огорожа з жердин охоплювала озеро та прилеглу до нього ділянку і двома широкими крилами заходила далеко в прерію, утворюючи щось ніби лійку, у вужчому кінці якої був прохід; коли його перекидали жердинами, загорода запиралась, і коні не могли ні зайти, ні вийти.

— Що це таке? — спитала дівчина, показуючи на огорожу.

— Пастка на мустангів,— відповів Моріс.

— Пастка на мустангів?

— Загорода, щоб ловити диких коней. Вони заходять між ці крила, що, як ви бачите, простягнуті далеко в прерію. Тварин приваблює вода, або їх заганяє сюди гурт мустангерів. А коли вони опиняться в цьому корі— [111] лі, спіймати їх уже не важко. Тут їх беруть на ласо заіграшку.

— Бідолашні тварини! Це ваша загорода? Ви ж му-стангер, так ви нам казали?

— Атож, я мустангер, але не ловлю коней в такий 'спосіб. Я волю робити все самотужки й рідко спілкуюся з іншими мустангерами. Тим-то мені ця загорода не підходить — тут потрібно щонайменше два десятки загоничів. А моя зброя, коли можна так сказати, це моє ласо.

— І ви орудуєте ним вельми вправно! Я чула про це, та й сама сьогодні бачила.

— Ваші слова дуже втішні для мене, але ви помиляєтесь. У преріях є люди, мов народжені для ласо,— це мексиканці. І те, що ви так люб'язно назвали вправністю, видалося б їм просто незграбністю.

— А може, містере Джеральде, ви з скромності переоцінюєте своїх суперників? Мені казали про вас зовсім інше.

— Хто?

— Ваш друг, містер Зебулон Стамп.

— Ха-ха! Старий Зеб — кепський знавець, коли йдеться про ласо.

— Мені теж хотілося б навчитись кидати ласо,— промовила молода креолка.— Кажуть, ніби це не ли-чить жінці. А чому, коли в цьому немає нічого поганого, а людині подобається?

— Не личить жінці? Та не менше, ніж стрільба з лука чи катання на ковзанах! Я сам знаю одну дівчину, яка чудово кидає ласо.

— Вона американка?

— Ні, мексиканка, живе на Ріо-Гранде, але часом приїздить сюди, на Леону: в неї тут родичі.

— Молода?

— Так, приблизно вашого віку, міс Пойндекстер.

— А яка на зріст?

— Трохи нижча за вас.

— Але, напевне, куди гарніша? Я чула, що мексиканки набагато переважають нас, американок, вродою.

— Як на мене, то креолки до цього поділу не входять,— галантно зауважив мустангер.

— Цікаво, чи я змогла б навчитися кидати ласо? — знов повернула на своє молода креолка, ніби й не почула його компліменту.— Чи мені вже пізно починти?а— [112] Кажуть, мексиканців навчають цього змалку, тим-то вони такі мастаки в цьому ділі.

— Зовсім не пізно,— запевнив її Моріс.— Рік чи два практики — і ви кидатимете ласо цілком вправно. Я й сам усього три роки як почав, а...— Мустангер замовк, щоб не вийшло, ніби він вихваляється.

— А тепер ви кидаєте його, як ніхто в Техасі,— докінчила за нього дівчина.

— Ні-ні! — зі сміхом заперечив він.— То все вигадки Зеба Стампа. Він оцінює мою вправність, порівнюючи її зі своєю.

"Що це — скромність? — думала молода креолка.— Чи він просто насміхається з мене? Якби це було справді так, я б просто збожеволіла!"

— Певно, ви хотіли б повернутися до свого товариства? — спитав Моріс, помітивши її неухвалений погляд.— Ваш батько, мабуть, уже турбується, що вас так довго немає. І ваш брат, і кузен...

— Так, справді,— квапливо мовила Луїза чи то з жалем, чи то з досадою в голосі.— Я зовсім забула. Дякую вам, сер, що нагадали про мій обов'язок. Вертаймося.

Знову сівши в сідло, вона поволі, якимось знехотя, взяла поводи й торкнула коня острогами, так неначе їй шкода було покидати ту "пастку на мустангів".

Коли вони знов виїхали на відкриту рівнину, Моріс подався зі своєю супутницею до місця їхнього сніданку в прерії найкоротшою дорогою, навпростець.

Дорога йшла дуже примітною місцевістю, у Техасі такі називають "бур'яновими преріями" — ще від часів перших поселенців, що не завдавали собі клопоту шукати милозвучних назв.

Уродженка Луїзіани побачила навколо себе величезний розкішний квітник, що простелився, здавалось, аж до небокраю,— квітник, насаджений і виплеканий самою природою.

Це прекрасне видовище здатне зворушити й пом'якшити навіть найзашкарублішу душу. Я знаю одного неписьменного звіролова, звичайно сліпого до краси, який, проходячи такою-от "бур'яною прерією", щоразу спиняється серед квітів, які буяють ген довкола на рівні його грудей, з хвилину милується їхніми ніжними віночками, а тоді мовчки простує далі, з теплішим [113] почуттям до людей і твердішою вірою у всемогутність небес.

— Ох, яка краса! — в захваті вигукнула молода креолка, мимохить спиняючи коня.

— Вам подобається цей дикий краєвид, міс Пойн-декстер?

— Подобається? Мало сказати, сер! Я бачу тут усе найяскравіше і найпрекрасніше, що є в природі: зелену траву, дерева, барвисті квіти,— все, що ми вирощуємо великою працею, а зробити таким досконалим ніколи не можемо. Тут нічого не бракує — цей дикий сад бездоганний з будь-якого погляду.

— Тут немає будинків.

— Як на мене, вони тільки зіпсували б картину. Я люблю краєвид без будинків — щоб ні цегляні стіни, ні черепичні дахи, ні димарі не вдиралися в зелень дерев. Під тими деревами я хотіла б жити, під тими деревами хотіла б...— з її уст мало не злетіло слово "кохати", та вона вчасно похопилась і сказала зовсім інше: —...вмерти.

Молодий ірландець вчинив жорстоко, не признавшись дівчині, що її слова — то немовби відлуння його власних думок і почуттів, через які він і жив тепер у дикій прерії. Якби не ті почуття, що переросли майже в пристрасть, він навряд чи коли став би Морісом-мустангером.

•Романтичні почуття не можна задовольнити бутафорією. Не підживлені реальністю життя, вони дуже скоро захиріють. Моріс посоромився б признатись самому собі, що коней він ловить задля розваги, аби тільки жити в прерії. Власне, колись він, може, й думав так, але останнім часом цілком перейнявся гордістю ловця-професіонала.

Його відповідь була стримана й прозаїчна.

— Боюся, міс, що вам скоро набридло б таке суворе життя — без покрівлі над головою, без товариства, без...

— А вам, сер? Вам же воно не набридає? Якщо мені сказали правду — а це сказав ваш друг містер Стамп,— то ви живете таким життям уже декілька років. Це так?

— Цілком так. Просто я не маю іншої професії.

— Якби ж то і я могла сказати про себе те саме! Я так заздрю вам і певна, що була б щаслива, довіку живучи серед цієї прекрасної природи. [114]

— На відлюдді? Без друзів? Навіть без покрівлі над головою?

— Я такого не казала. Але я й досі не знаю, як живете ви. Ви ж маєте будинок?

— Ну, він не заслуговує на таку гучну назву,— засміявся мустангер.— Хатина — ось слово, яке більше пасує до мого хакале.

— Де вона стоїть? Десь там, де ми сьогодні були?

— Не дуже далеко звідси. Щось із милю. Бачите оті верхівки дерев на заході? Вони затіняють мою хатину від сонця й захищають від бурі.

— Як би я хотіла поглянути на неї! Ви кажете, зовсім проста хатина?

— Зовсім проста.

— І стоїть на відлюдді?

— На десять миль навколо — жодного житла.

— Серед дерев? Мальовнича?

— Ну, це як на чие око.

— Мені хотілося б побачити її і скласти свою думку. Ви кажете, всього миля звідси?

— Миля туди, миля назад, отож дві.

— Пусте. Це не забере й двадцяти хвилин.

— Чи ми не зловживемо терпінням ваших родичів?

— Чи, може, вашою гостинністю? Пробачте, містере Джеральде,— провадила дівчина, і на обличчя її раптом набігла тінь.— Я про це не подумала. Мабуть, ви живете не сам? Хтось іще ділить з вами ваше... хакале, як ви його назвали?

— Так, справді. Відколи я тут, зі мною живе одна людина...

Тінь на дівочому обличчі видимо потемніла.

Перш ніж мустангер встиг доказати, в уяві його супутниці виник образ людини, що могла ділити з ним оселю: дівчини її літ, можливо, трохи повнішої, із смаглявою шкірою, ледь косуватими очима-мигдалинами, з блискучими, мов перлини, зубами, легким рум'янцем на щоках та густими, наче хвіст гнідого, косами; на шиї — намисто, на зап'ястках і кісточках ніг — браслети; коротка, вигадливо вишита спідничка, на тендітних ніжках — мокасини та хутрянні гетри з торочками й шнурівкою. Ось який образ подруги мустангера нараз постав перед внутрішнім зором Луїзи Пойн-декстер.

— Може, тій людині, що живе з вами, не сподобається поява гості, та ще й незнайомої? [116]

— Навпаки, він завжди радий гостям, і знайомим, і незнайомим. Мій молочний брат — дуже товариська людина, але в нас на Аламо йому, бідоласі, не часто трапляється когось бачити.

— Ваш молочний брат?

— Атож. Його звать Фелім О'Нїл — він, як і я, родом із Смарагдового острова (40), з графства Голуей, тільки його ірландська вимова ще помітніша.

— Ірландська вимова... Хотіла б я почути, як говорить уродженець графства Голуей. Кажуть, там вона найвиразніша. Це правда, містере Джеральде?

— Мені судити не випадає, бо я й сам з Голуею. Та якби ви погодилися на півгодинки скористатися Фелі-мовою гостинністю, то мали б добру нагоду скласти власну думку.

— З великою охотою. Це ж буде щось таке нове, незвичайне. А тато й усі інші почекають. Там і без мене жінок вистачає, а як хтось і занудьгує, то нехай пошукає наших слідів. От і будуть їм лови, яких вони хотіли. Отже, сер, я приймаю ваше запрошення.

— Боюся тільки, що не буде чим вас почастувати. Фелім кілька днів залишався сам, а мисливець він ніякий, отож у коморі в нього, мабуть, не густо. Добре, що ви встигли поснідати перед усіма тими перегонами.

Та не Фелімова комора спонукала Луїзу Пойндекстер звернути з дороги й не його ірландська вимова; і не таке вже велике було в неї бажання побачити мустангера-роче хакале. Нею владно керувало інше почуття, якому вона не мала сили опиратись, і дівчина скорялася йому, так наче вірила, що то її доля.

Вона побувала у відлюдній хатині на березі Аламо й з видимою цікавістю оглянула і зовні, і всередині це незвичайне житло; з приємним подивом побачила в хатині книжки, письмове приладдя та інші речі, що свідчили про тонкий смак господаря; залюбки слухала Фелімові балачки; не відмовилась і від частування, покуштувавши потроху всього, що їй пропонували, окрім, хіба, особливо невідступної "крапельночки з оцього-от свіжісінького бутля", — і нарешті поїхала, видимо весела й задоволена.

Та її піднесений настрій тривав недовго — лише доти, доки його жилили нові, цікаві враження. Знов їдучи

(40) Поетична назва Ірландії.

[117]

квітчастою прерією, дівчина замислилась, і раптом у неї майнула одна думка, від якої аж похололо серце.

Може, вона згадала про свого батька, брата та друзів, яких змусила так довго непокоїтись за її долю? Чи злякалася, що її поведінка може здатись легковажною?

Ні, аж ніяк. Темна тінь набігла на Луїзине чоло посеред квітучої прерії від зовсім іншої, куди боліснішої думки. Цілий той день — і тоді, коли їхали з форту, і наздогнавши її серед прерії, і рятуючи від небезпеки під час втечі, і коли вони стояли на березі озера, а потім разом верталися через прерію, і в своїй скромній оселі,— одне слово, скрізь і весь час,— її супутник був дуже чемний до неї, поводився, як справжній джентльмен, і не більше!

Розділ XVIII РЕВНОЩІ ХОДЯТЬ НАЗИРЦІ

Із більш як сорока вершників, що вирушили на допомогу Луїзі, лише кілька чоловік заглибились далеко в прерію. Втративши з очей табун диких кобилиць, плямисту лошицю й мустангера, вони почали губитися один від одного і невдовзі розтеклися по широкій рівнині — поодинці, по двоє, а то й купками по трое-четверо. Більшість їх, не маючи ніяких мисливських навичок, дуже скоро збилися зі сліду мустангів і подалися за іншим слідом, можливо, того ж таки табуна, але давнішим.

Загін драгунів на чолі з молодим офіцером, недавнім випускником військової школи у Вест-Пойнті, також збився на хибний слід, а за ним потяглись і всі, хто їхав позаду.

Місцевість, де йшли пошуки, була нерівна, то там, то там помережана пасмугами чагарів. За тими чагарями та узвишсями розрізнені купки шукачів скоро перестали бачити одна одну, і хвилин через двадцять після того, як вони вирушили, дикий птах, ширяючи у високості, міг би вгледіти з півсотні вершників, що виїхали в дорогу гуртом, а тепер чимдуж мчали в різні боки.

Лише один з них не збився зі сліду. Він весь час їхав самотою на дужому рудому коні, хоча й не вельми гарному, зате прудкому й витривалому. Синій сюртук напіввійськового крою і синій же кашкет виказували [118] в тому вершникові відставного кавалерійського капітана Кассія Колхауна. І то був справді він, єдиний, хто не згубив сліду і чимдуж мчав уперед, підганяючи свого рудого хлистом та острогами. Та й самого його підганяла думка, гостріша за остроги, змушувала напружувати всі сили, щоб досягти мети.

Витягши вперед шию, мов голодний гончак, він летів тим слідом, сподіваючись, що наслідки гонитви винагородять його за все.

Які то мають бути наслідки, Колхаун і сам до ладу не знав, але з того, як він час від часу поглядав на сидельні кобури, з яких стриміли руків'я двох револьверів, неважко було зрозуміти: в душі його визрівав якийсь лихий замір.

Можливо, Колхаун також давно втратив би слід, коли б не одна щаслива для нього обставина: сліди обох коней були йому знайомі. Один з них, більший, він пам'ятав з болісною виразністю. Він бачив відбитки цих копит на чорній землі вигорілої прерії.

Якесь підсвідоме чуття підказало тоді Колхаунові запам'ятати слід мустангера, і тепер він одразу його впізнав.

їдучи знайомими слідами, відставний каштан дістався чагарів і невдовзі виїхав на галявину, де так несподівано зупинилась була плямиста лошиця. Досі він читав сліди впевнено, але тепер збився. Відбитки підків так само чітко вирізнялися серед слідів, залишених копитами диких кобилиць, але підковані коні вже не скакали чвалом — вони, мабуть, спинилися тут і стояли поряд.

Куди ж далі? Серед слідів дикого табуна вже не було видно відбитків підків, не бачив він їх і ніде поблизу. Земля навколо була тверда, всяяна дрібним камінням. На ній могли залишити сліди тільки коні, що скачуть гінким чвалом, а не біжать підтюпцем. А саме так, підтюпцем, рушили звідти плямиста кобила та мустангерів гнідий, і так вони пройшли з сотню ярдів, перш ніж знову помчали вчвал до озера.

Колхаун не знав, що й думати. Він кружляв і кружляв по галявині, рушав слідом диких кобилиць, тоді знову вертався назад і ніяк не міг визначити, куди подалися далі підковані коні. Його вже брав розпач, коли раптом він побачив самотнього вершника, що наближався, їдучи тим самим слідом.

Відставний капітан одразу впізнав вершника. Той величезний чоловік у грубому вбранні, з довгою боро— [119] дою, що сягала гудзиків на його вицвілій куртці, верхи на неймовірно вбогій шкапі, гіршої за яку не знайшлося б на сто миль довкола, був його давній знайомий. Кассій Колхаун знав Зебулона Стампа, так само як і той його, ще тоді, коли обидва вони не ступали на землю Техасу.

— То що, містере Колхауне, не знайшли панночки? — спитав мисливець з незвичайною для нього поважністю.— Ні, не знайшли,— провадив він, ніби прочитавши відповідь на розгубленому обличчі відставного капітана.— Побий мене грім, коли я знаю, де вона в біса поділася! І от же що дивно: як та клята кобила могла понести таку вправну вершницю?.. Ну, та нічого страшного скоїтись не може. Мустангер напевне зловить ту худобину на свою мотузку, і вона більш не дурітиме. А чого це ви тут зупинилися?

— Я не можу збагнути, куди вони звідси поїхали. Сліди показують, що вони тут стояли, а от далі відбитків підків я не бачу.

— Еге ж, ваша правда, містере Кассію. Отут вони стояли, та ще й дуже близенько одне до одного. Тож за дикими кобилами вони далі не поскакали. Певно, що ні. А куди ж тоді?

Зеб Стамп запитально подивився на землю, наче сподівався відповіді від неї, а не від Кассія Колхауна.

— Я ніде не бачу їхніх слідів.

— Не бачите? Зате я бачу. Погляньте-но сюди. Бачите, там, де трава пририта?

— Ні.

— Ет, хай вам абищо! Та їх же видно, як ніс на обличчі. Онде великі підкови, а трохи збоку — малі. Отуди вони й поїхали, а за кобилицями скакали тільки досюди. То що, подамося за ними?

— Аякже!

Без дальших розмов Зеб рушив новим слідом, невидимим для його супутника, але для нього таким помітним, як він оце щойно дуже образно сказав.

Незабаром той слід побачив і Кассій Колхаун — коли вони досягли місця, де втікачі знов пустили своїх коней чвалом, рятуючись від табуна диких жеребців, і де підкови залишили глибокі відбитки в зеленому дернику.

Та дуже скоро слід знову зник — точніше, він зник би для не такого зіркового ока,— але Зеб Стамп [120] розрізнув його серед сотень інших кінських слідів, що потолочили землю.

— Еге! — вигукнув старий мисливець, видимо здивований тими новими слідами.— Що ж це тут таке діялось? Дуже цікаво!

— Це ж усе копита диких кобилиць,— сказав Колхаун.— Виходить, вони пробігли по колу й знову повернулися сюди?

— Коли й повернулися, то вже після того, як тут проїхали вершники. Схоже на те, що вони помінялися місцями.

— Що ви хочете цим сказати, містере Стампе?

— А те, що вже не вершники гналися за кобилицями, а кобилиці за вершниками.

— Звідки ви знаєте?

— Хіба ж ви не бачите, що відбитки підків геть затоптані кобилицями?.. Кобилицями?.. Е ні! Побий мене грім, це не кобилячі сліди, вони на добрий дюйм більші. Тут проскакали жеребці. Та ще й цілий табун. Милій Боже, невже вони...

— Що?

— Погналися за плямистою. Коли так, то міс Луїза була у великій небезпеці. їдьмо далі!

Не чекаючи відповіді співрозмовника, старий мисливець пустив свою шкапу підтюпцем, і Колхаун подався слідом за ним, домагаючись, щоб він пояснив свої незрозумілі слова. Та Зеб не став нічого пояснювати, тільки махнув рукою, ніби хотів сказати: відчепись, мовляв, не заважай.

Якийсь час він пильно придивлявся до сліду, намагаючись розрізнити відбитки підків,— а це було не так легко, бо подекуди їх зовсім затоптали копита дикого табуна. Лише час від часу мисливець добачав їх, усе так само їдучи підтюпцем на своїй конячині. І тільки тоді, коли він опинився за сто ярдів від провалля, з його обличчя збіг заклопотаний вираз, і він зволив дати пояснення, якого від нього знов зажадали.

— Он воно що,— мовив Колхаун, почувши те пояснення.— А звідки ви знаєте, що їм пощастило втекти?

— Погляньте отуди.

— Мертвий мустанг? І начебто недавно вбитий... Про що ж це говорить?

— Про те, що мустангер убив його.

І ви гадаєте, це так налякало решту, що вони не погналися далі? [121]

— Далі вони не погналися, та не тільки з переляку. Ось що їм завадило...— Зеб кивнув на труп жеребця.— Милій Боже, ото був стрибок! — І він показав на провалля,

над яким вони тепер стояли.

— Невже ви гадаєте, що вони перескочили на той бік? — спитав Колхаун.— Це неможливо.

— А таки перескочили, це ж ясно як Божий день. Хіба ви не бачите їхніх слідів і тут, і з того боку? І міс Пойндекстер перша. Побий мене грім, оце-то дівчина!.. Вони запевне перескочили обоє ще до того, як застрелили жеребця, бо інакше не змогли б. Тільки тут можна перемахнути цей яр. Чорт його бери, ну й розумник же той мустангер, поклав його просто на дорозі в табуна, саме там, де вони мали стрибати!

— То ви гадаєте, що він і моя кузина разом перескочили це провалля?

— Не те щоб разом,— пояснив Зеб, не підозрюючи, що ховається за цим запитанням.— Я ж уже казав, плямиста перескочила перша. Бачите її сліди на тому боці?

— Бачу.

— Ну, то хіба не видно, що по них ідуть сліди мустангерового коня?

— А-а, справді.

— Жеребці туди не стрибали, жоден з цілого табуна. Тепер я бачу, як усе воно було. Той хлопчина спинився там і вліпив кулю в цього поганця. А то було однаково що замкнути за собою двері. Мустанги побачили, що йому капець, і повернули геть. Отуди, понад яром, онде їхні сліди.

— А вони не могли обминути яр і гнатися далі?

— Щоб так дістатися на той бік, їм довелося б пробігти десять миль — п'ять до кінця яру і п'ять назад. Ні, містере Колхауне, такого бути не могло. Отож вам нема чого тривожитись за міс Луїзу: хто-хто, а вони за нею більше не гналися. А вона та мустангер, перескочивши яр, подалися собі далі, тихо й мирно, мов два голубочки. Всі страхіття минулися, і тепер вони обоє, мабуть, уже простують назад до фургона, де на них чекає вся компанія.

— їдьмо! — нетерпляче вигукнув Колхаун, так наче й досі вважав, що Луїзі загрожує небезпека.— їдьмо, містере Стампе! Мерщій вертаймося туди!

— Зробіть ласку, не підганяйте мене,— відказав Зеб, неквапливо злязючи з сідла й витягаючи з піхов свій [122] мисливський ніж.— Вам доведеться хвилин з десяток почекати.

— Почекати? Чого? — невдоволено запитав Колхаун.

— Поки я злуплю шкуру з цього жеребчика. Шкура добряча, в селищі за неї дадуть усі п'ять доларів. А п'ять доларів у прерії не щодня отак валяються.

— Під три чорти ту шкуру! — злісно вигукнув роздратований Колхаун.— Покиньте її, і їдьмо!

— Е ні, такої дурниці я не зроблю,— спокійнісінько озвався мисливець, розрізаючи гострим ножом шкуру на череві вбитого мустанга.— Ви собі можете їхати, містере Колхауне, а Зеб Стамп і з місця не зрушить, поки не завдасть цю шкуру на спину своїй старій худобині. От що вже ні, то ні.

— Ну, Зебе, як же я можу їхати сам? Ви ж добре знаєте, що я не знайду дороги!

— Та воно, мабуть, так. Я й не казав, що знайдете.

— Слухайте, ви, впертий старигане! Мені зараз дорога кожна мить. А ви зніматимете цю шкуру не менш як півгодини.

— Хвилин двадцять, не більше.

— Ну, нехай двадцять. Для мене ці двадцять хвилин важать куди більше, ніж п'ять доларів. Ви казали, скільки вона коштує? То покиньте її, і я заплачу вам ці гроші.

— Он як! Щедро, нічого не скажеш, з біса щедро. Та я на таке пристати не можу. То була б чистісінька підлота, гідна хіба що якогось ницого мексиканця,— взяти гроші отак ні за що, а ми ж із вами знайомі і нам по дорозі. Та як подивитися з другого боку, то я просто не можу покинути шкуру, що коштує п'ять доларів, гнити отут серед прерії, не кажучи вже про те, що поки мені трапиться знов сюди завернути, її геть знівечать грифи та койоти.

— Це просто казна-що! Що ж мені робити?

— Ви так дуже поспішаєте? Жаль, та нічого не вдієш... Аж ні, стривайте! Вам ні до чого дождити мене. Ви й самі любісінько знайдете дорогу до фургона. Бачите оте дерево на обрії, високу тополю?

— Бачу.

— Добре. А не пригадуєте, чи бачили її раніше? Та чудна тополя скидається більш на церковну дзвіницю, аніж на дерево.

— А-а, так-так,— мовив Колхаун.— Тепер, коли ви [123] сказали, я пригадав. Ми проскакали повз, неї, коли гналися за дикими кобилицями.

— Достеменно так. А коли пригадали, то що вам завадить проскакати повз неї ще раз і знов піти слідом диких кобилиць, тільки назад? Він і виведе на те саме місце, звідки ви вирушили, і де, певно ж, вас уже дожидає ваша двоюрідна сестричка, міс Пойндекстер, і вся весела компанія, розпиваючи оті свої французькі шампанеї. Дай Боже, щоб вони тільки їх і пили й не чіпали віскі, бо мені таки захочеться ковтнути того трунку, коли повернуся...

Та Колхаун давно вже не слухав цього велемовного монологу. Тільки-но впізнавши дерево, він ударив острогами свого рудого коня і погнав шаленим чвалом, тимчасом як старий Зеб лишився чаклувати над любою йому шкурою.

— Побий мене грім! — вигукнув мисливець, звівши очі й помітивши, що співрозмовник безцеремонно зник.— Не треба великого розуму, щоб здогадатися, з якого дива такий поспіх! Може, я й не вельми кмітливий, та, мабуть, не помилюся, коли скажу, що це справжнісінькі ревнощі, і вони ходять назирці!

Зеб Стамп не помилився. Не що інше, як ревнощі, змусили Кассія Колхауна так квапливо рушити назад — чорні ревнощі, які вперше спалахнули в ньому серед вигорілої прерії і розпалювались щодень дужче,— підживлювані й тим, що він бачив на власні очі, й тим, що йому тільки ввижалося,— аж поки взяли гору над усіма іншими почуттями й цілком заповнили його душу.

Уся та історія з плямистою лошицею — і те, що мустангер подарував її Луїзі й виїздив для неї, і те, що Луїза прийняла такий щедрий дарунок, навіть не намагаючись

приховати своєї радості,— разом з іншими спостереженнями так вплинула на збуджену уяву Кассія Колхауна, що він став вважати Моріса-мустангера найнебезпечнішим своїм суперником.

Здавалося б, нижче суспільне становище ловця диких коней мало втримати відставного капітана від такого певного висновку чи нехай навіть підозри. Мабуть, так воно й було б, якби він менше знав вдачу Луїзи Пойндекстер. Але, спілкуючись із нею багато років, він розумів, що нема чого покладати якісь надії [124] на її аристократичне походження і виховання: надто незалежними й сміливими до відчайдушності завжди були її погляди та поведінка. Більшість жінок із станових міркувань не зважилися б не лише на нерівний шлюб, а й на необачний вчинок, але Кассій Колхаун, малюючи в своїй розпаленій уяві поведінку двоюрідної сестри, знав, що для неї таких міркувань не існує.

Роздратований подіями того дня, якого йому так не щастило, він поспішав назад, туди, де влаштували сніданок. Схоже на дзвіницю дерево напровадило його на слід диких кобилиць, і тепер він не боявся заблукати. Треба було тільки триматись уже знайомої дороги. Колхаун скакав швидким клусом — куди швидшим, ніж хотілося б його стомленому коневі,— і гіркі думи, що вже з годину були його єдиними супутниками, особливо гіркі серед тихої безлюдної прерії,— дедалі дужче поривали його вперед.

Не стало йому легше й тоді, коли він побачив попереду ще двох вершників, які могли б скласти йому товариство, бо їхали туди ж, куди й він. І хоч Колхаун бачив тільки їхні спини, та й то з чималої віддалі, проте легко впізнав обох. Це були саме ті двоє, що посіяли в його душі гіркоту.

Вони теж поверталися слідом диких кобилиць, що на нього виїхали з бічної стежки за хвилю перед тим, як Колхаун їх побачив. Вони їхали поряд — так близько одне до одного, що мало не торкалися сідлами,— і, певно, цілком захоплені розмовою, не помітили самотнього вершника. Обоє начебто не дуже поспішали повернутися до товариства, бо їхали мало не ступою, і вершниця раз по раз трохи відставала.

Те, як близько вони їхали, як сиділи в сідлах, не зважаючи ні на що довкола, і, нарешті, як притримували коней,— все те і ще кілька дрібніших деталей, що не пройшли повз увагу Колхауна, збудило — чи, точніше, посилило — в ньому таку підозру, що він мало не задихнувся з люті.

Спершу йому, палкому південцеві, захотілося чимдуж поскакати до них і брутально урвати ту довірчу розмову. Скоряючись цьому пориванню, відставний капітан знов ударив острогами свого змореного коня, і той знехотя пішов чвалом.

Та за кілька секунд Колхаун раптом сповільнив скок,— певно, змінивши рішення. Ті двоє не почули [125] тупотіння його коня й навіть гадки не мали, що хтось їде за ними, хоч він був уже за якихось двісті ярдів. Колхаун добре чув сріблястий голосок двоюрідної сестри, що була явно говіркішою. Яка ж то мала бути цікава розмова, коли вони навіть не помітили його наближення!

От якби він міг підслухати, про що вони говорять! Здавалось, у відкритій прерії це

зробити неможливо. Та, може, все-таки спробувати? Її двоє вочевидь так захопилися розмовою, що можна було сподіватися щось почути. Та й трава прерії була м'яка, мов оксамит, і коні ступали по ній майже безгучно.

Колхауна брала така нетерплячка, що він не міг змусити себе їхати повільно й пустив свого рудого однохіддю — звичним для коней південно-західних штатів швидким алюром. Піднімаючи копита не більш як на дюйм над землею, майже ковзаючи ними по траві, кінь тихо посувався вперед — тихо, але досить швидко, і за якийсь десяток секунд уже наздогнав плямисту лошицю та гнідого коня мустангера.

Тоді Колхаун притримав коня і змусив іти так само повільно, як ті, а сам нахилився вперед і став жадібно прислухатися. Видно було, що він замислив щось страшне і ось-ось чи то вибухне брутальною лайкою, чи то вхопиться за ніж або револьвер.

Його дальшу поведінку мало визначити те, що він почує.

Та з волі випадку — а може, й провидіння — він не почув ні слова. Хоч двоє вершників не помічали нічого навколо, проте коні їхні не були такі неухважливі. Ступою рудий кінь ішов важко — давалася взнаки й утома, — і чуткі вуха плямистої та гнідого враз уловили звук його копит, і обоє, наче за командою, сіпнули головами догори й голосно заіржали.

Колхауна побачили.

— О, кузен Кас! — вигукнула Луїза не так здивовано, як невдоволено. — Ти тут? А де батько й Генрі, де всі інші?

— Чому ти питаєш про це мене, Лу? Я знаю не більше за тебе.

— Он як? Хіба ти не поїхав нам назустріч? І вони теж... Ой, твій рудий весь у піні! Так наче ти скавав на ньому не менше, ніж ми.

— Авжеж. Я подався за тобою з самого початку, хотів допомогти тобі. [126]

— Справді? То, виходить, ти їхав за нами? Дякую, кузене! Я саме дякувала й містерові Джеральду, що теж помчав за мною і великодушно вирятував нас із Луною з дуже скрутного становища, я б сказала навіть — із страшної небезпеки. Ти знаєш, що за нами погнався табун диких жеребців і ми тікали від них, просто-таки рятуючи своє життя?

— Так, знаю.

— Ти бачив, як вони гналися за нами?

— Ні. Я дізнався про це зі слідів.

— Зі слідів? Ти так добре розрізняєш сліди?

— Мені пояснив їх Зеб Стамп.

— О, він теж був з тобою? І ви їхали тими слідами аж до... Куди ви доїхали?

— До яру серед прерії. Зеб сказав, що ти перескочила його. Це правда?

— Перескочила Луна.

— А ти була в сідлі?

— Та де ж би я ще могла бути? Ти таке питаєш, кузене Касе! Де б, ти думав, я була? Вчепилася їй за хвіст, чи що? — Луїза засміялась, та раптом сміх її урвався, і вона спитала зовсім іншим тоном: — А ти? Ти теж перескочив на той бік? І поїхав за нами

далі?

— Ні, Лу. Від яру я одразу рушив сюди, сподіваючись, що ти вже повернулася. Отак і натрапив на тебе.

Ця відповідь начебто задовольнила Луїзу.

— Ага. Ну, я рада, що ти наздогнав нас. Ми їхали повільно. Луна так стомилася, бідолашна! Просто не знаю, як вона добудеться додому.

Відколи до них приєднався Колхаун, мустангер не озвався ані словом. Хоч би яке приємне було для нього товариство молоді креолки, він спокійно полишив її на кузена і тепер мовчки їхав попереду, ніби знову ставши тим, ким мав бути того дня,— тільки провідником.

А проте відставний каштан весь час недовірливо стежив за ним, і, коли помічав — чи тільки уявляв собі,— що Луїза прихильно поглянула в той бік, в очах його спалахувала диявольська злість.

Коли б ті троє вершників їхали довше, їхня подорож могла б закінчитися трагічно. Та, на щастя, з'явилися інші учасники сніданку в прерії. Луїзу оточили звідусіль, і хор захоплених вигуків та привітань заглушив усякі інші думки. [127]

Розділ XIX ВІСКИ З ВОДОЮ

У селищі, яке виникло під прапором форту Індж, цьому зародку майбутнього міста, найвизначнішою будівлею був заїзд, або ж "готель". А загалом, це прикмета, спільна для всіх техаських міст, як нових, так і заснованих сорок років тому,— давніших там і немає, окрім кількох —старих міст іспано-мексиканського походження, де головними будівлями були фортеці та монастирі, що їх тепер теж подекуди перетворено на заїзди.

Хоч "готель" форту Індж був найбільшим будинком у селищі, проте ні справді великими розмірами, ні виглядом своїм він не вирізнявся, та й навряд чи претендував на якийсь архітектурний стиль. То була дерев'яна споруда у формі літери "Т", збита з обтесаних колод. У поздовжній її частині містилися кімнати для приїжджих та їдальня, а поперечна являла собою одне велике приміщення бару, або ж, як його ще називають в Америці, салу ну,— де відвідувачі пили, курили й залюбки плювали на підлогу.

Біля дверей, на стовбурі дуба із спиляною верхівкою красувалася вивіска, де з обох боків кожен міг побачити зображення славного героя тих країв, генерала Захарі Тейлора (4), а під ним — єдино можливу назву: "Напоготові".

До цього слід додати, що хоч зовні будинок той не дуже вабив око, зате всередині, особливо як зайти че|>ез бар, вас і справді були напоготові зустріти чи то склянкою "м'ятного", чи "шеррі-коблеру", чи джину з сиропом, чи будь-якого іншого мішаного напою, відомого на захід від Міссісіпі,— звісно, за умови, що ви так само напоготові заплатити за все те готівкою.

Якщо ви коли-небудь подорожували південними чи південно-західними штатами Америки, вам не треба змальовувати той бар, бо ніщо не зітре у вашій пам'яті спогаду про такий самий бар готелю, в якому ви, собі на лихо, зупинялися. Ви уявите також довгий прилавок, що тягнеться через усе приміщення попід поздовжньою стіною, де на полицях вишикувались рядами

(41) Захарі Тейлор — американський генерал, що брав участь у війні з Мексикою 1846-1848 рр., згодом президент США.

[128] пляшки та карафки з напоями не тільки всіх кольорів веселки, а й усіх їх можливих відтінків; і дженджуристого молодика, що снує між полицями й прилавком, так званого бармена,— тільки не назвіть його буфетником, бо можете дістати пляшкою по зубах,— цей молодий джентльмен у блакитній бавовняній блузі, чи в білій полотняній куртці, чи, може, в батистовій сорочці з мереживними рюшами далеко не першої свіжості, змішуючи для вас "шеррі-коблер", дивиться вам просто у вічі й розмовляє з вами про останні політичні події, а тим часом вино, лід і вода, переливаючись із склянки в склянку, аж наче променяються й відсвічують над його напوماженою головою райдужним сяйвом.

Ви, що подорожували південними штатами, певно ж, не забули його? То мої слова нагадають вам і його самого, і все, що його оточує: бар з полицями й різнобарвними пляшками, де він почуває себе повновладним господарем, довгий прилавок, посипану білим піском підлогу з недокурками сигар і темними плямами тютюнової жуйки, дух м'яти, полинової настоянки й лимонної шкурки, серед якого в'ються рої мух та кусючих москітів. Усе те не могло не закарбуватись у вашій пам'яті.

Хоч готель "Напоготові" — його ще часом називали й таверною — мало чим різнився від інших подібних закладів Техасу, проте мав і деякі особливі прикмети. Його власником був не заповзятливий янкі, а німець, чиї співвітчизники не тільки в Америці, а й по всьому світі славляться як найкращі ресторатори. Він сам порядкував у своєму барі, і, коли ви заходили туди, вам змішував напої не дженджуристий молодик з напахче-ною чуприною і в сорочці з рюшами, а статечний германець, що мав такий тверезий вигляд, наче ніколи не куштував — хоч і чимала була спокуса нижчої, оптової ціни — тих чудових трунків, якими пригощав своїх клієнтів. Прізвище власника, ще з батьківщини, було Обердоффер, але місцевий люд перехрестив його на "старого Доффера".

Бар при готелі "Напоготові" мав ще одну особливу прикмету, хоч, може, й не варто називати її особливою, бо вона властива й іншим барам у тих краях. Як уже згадувалося, бар містився в поперечній частині будинку готелю, спорудженого у формі літери "Т". Прилавок там тягся вдовж прилеглої до готелю стіни, а з обох кінців були двері, що виходили на головну площу [129] майбутнього міста. Завдяки такому розташуванню дві? рей повітря в приміщенні ніколи не застоювалось, а це багато важить у місцевості, де термометр половину року показує більш як тридцять градусів у затінку.

Техаські готелі, та, можна сказати, й усі готелі в Сполучених Штатах, водночас правлять і за біржу, й за клуб. Справді-бо, дешевшого й зручнішого приміщення годі й шукати, і, мабуть, саме через те клубів в Америці зовсім обмаль.

Навіть у великих містах Атлантичного узбережжя немає ніякої потреби в так званих клубах. Помірні ціни в готелях, чудова кухня, вишукана обстановка — усе це обмежує розвиток клубів, які в Америці, мабуть, завжди будуть зайвими й

чужорідними.

Та все ж таки це зауваження стосується передусім південних і південно-західних міст, де готельні бари та салуни стали улюбленими місцями відпочинку й зустрічей. Там і товариство збирається більш різномасте, ніж деінде. Гордий плантатор не гребує, та й не смів погребувати, пити в одному приміщенні з "білою потолоччю", бідняками, часто не менш гордими за нього.

Так само й у барі готелю "Напоготові" часто можна було побачити вкупі представників усіх верств і професій, які тільки траплялися в навколишніх селищах. Не бувало там лише селян, бо селян як таких в Америці, а тим паче в Техасі, просто немає.

Мабуть, відколи старий Доффер почепив перед готелем свою вивіску, його бар ще не бачив такого великого гурту людей, а сам він, стоячи за прилавком, не обслужив стількох клієнтів, як того вечора, коли учасники сніданку в прерії повернулися до форту Індж.

Майже всі, хто їздив у прерію, за винятком лише дам, відчули потребу на півгодинки заглянути до "Напоготові" й перехилити склянку на сон грядущий, і, коли голландський годинник, що здавався трохи недоречним серед барвистих пляшок, показав одинадцятку, до бару один за одним посунули відвідувачі: офіцери з форту, плантатори з навколишніх маєтків, маркітанти, інтендантські підрядчики, картярі-професіонали й люди без певного діла. Зайшовши, кожен простував до прилавка, замовляв улюблений напій, а тоді приєднувався до котрогось із гуртків, що вже зібрались довкола.

Один гурток привертав особливу увагу. Там було з десятеро чоловіків, половина — у військових мунди— [130] рах. Серед них і три вже знайомі нам офіцери: піхотний каштан Слоумен та два лейтенанти — драгун Ген-кок і кінний стрілець Кросмен. З ними був ще один військовий, найстарший літами і "найвищий чином — він носив майорські відзнаки і, як найстарший у форті офіцер, командував тамтешнім гарнізоном.

Вони розмовляли жваво й невимушено, так наче всі були молодшими офіцерами одного чину. Розмова точилася навколо подій минулого дня.

— Скажіть, майоре, ви, певно, знаєте,— спитав Ген-кок,— де все-таки була та панночка?

— Звідки мені знати? — відказав майор.— Спитайте її кузена, містера Кассія Колхауна.

— Ми його вже питали, але нічого певного не почули. Схоже на те, що він знає не більше за нас. Він зустрів їх уже тоді, як вони їхали назад, недалеко від нашого привалу. Їх не було дуже довго, і, судячи з того, як спітніли їхні коні, вони добре попоганяли. За цей час можна було з'їздити на Ріо-Гранде або й далі.

— А ви помітили, який повернувся Колхаун? — спитав піхотний капітан.— Аж чорний з обличчя, ніби щось гризло йому душу.

— Атож, він був таки похмурий,— погодився майор.— Та невже ви гадаєте, капітане Слоумене, що причина того...

— Ревнощі, авжеж, і не що інше.

— Що? До Моріса-мустангера? Та ні, не може бути! В усякому разі, це дуже й дуже сумнівно.

— Чому, майоре?

— Любий мій Слоумене, міс Пойндекстер — аристократка, а Моріс Джеральд...

— А може, й він високого роду, хто його знає.

— Ха! — зневажливо вигукнув Кросмен.— Торговець кіньми! Майор правду каже, це неможливо, неймовірно.

— Ой панове! — мовив піхотний капітан, значливо хитаючи головою.— Ви не знаєте міс Пойндекстер так, як знаю її я. Вона дуже свавільна дівчина, і то ще м'яко кажучи. Певно, ви й самі це помітили.

— Е-е, Слоумене,— жартівливо підкусив його майор,— ви, я бачу, хочете полихословити. Мабуть, самі зітхаєте за міс Пойндекстер, дарма що прикидаєтесь байдужим до жінок. Так от, я б зрозумів, якби ви приревнували її до нашого красеня Генкока чи, скажімо, [131] до Кросмена, коли б серце його було вільне. Але де мустангера... ні, ні... і

— Цей мустангер — ірландець, майоре, і я думаю, що він...

— Хоч би хто він був,— перебив майор, побіжно глянувши на двері,— ось він прийшов і може сам відповісти. Хлопець він щирий, і ви дізнаєтеся від нього про все, що вас так цікавить.

— Ой, навряд...— пробурмотів Слоумен, тимчасом як Генкок і ще двоє чи троє офіцерів, послухавшись майорової поради, обернулися до мустангера.

Мовчки пройшовши по притрушеній піском підлозі, мустангер став на вільному місці біля прилавка.

— Склянку віскі з водою, будь ласка,— скромно звернувся він до господаря.

— Віскі з водою...— повторив той, не дуже кваплячись прислужитися новому клієнтові.— Так, віскі з водою... Це коштувати дванадцять цент.

— Я не питав вас, скільки це коштує,— відказав мустангер,— а попросив дати мені склянку віскі з водою. Є у вас віскі?

— Так-так,— догідливо мовив німець, наляканий різкою відповіддю.— Є віскі, багато віскі з водою. Ось він.

Поки йому готували нехитрий напій, Моріс невимушено, але скромно 'відповів на привітання офіцерів. З більшістю він був знайомий, бо мав у форті ділові стосунки.

Вони вже, як радив майор, намірилися звернутись до нього із запитаннями, та їм завадила поява нового відвідувача.

То був Кассій Колхаун. Розпитувати мустангера про те, що їх цікавило, при ньому не випадало.

Із звичайним своїм зухвалим виглядом Колхаун підійшов до гурту офіцерів та цивільних і недбало кивнув головою, як ото вітаються люди, що разом перебули день і не бачилися лише якусь годину. Видно було, що відставний каштан коли й не п'яний, то добре напідпитку. Його очі збуджено блищали, обличчя було неприродно бліде, кашкет з'їхав набакир, і з-під нього на чоло вибилися скуйовджені пасма волосся. Усе

те свідчило, що він випив більше, ніж дозволяв здоровий глузд.

— Ну що, панове,— голосно мовив він до гурту, в якому був майор, і ступив до прилавка,— вип'ємо [132] так, щоб аж стіни задвигтіли? А то старий Доффер-Пфедфер скаже, що даремно переводить світло! Частую всіх! Що ви на це?

— Згода!.. Згода!..— озвалося кілька голосів.

— А ви, майоре?

— З приємністю, каштане Колхауне.

Як було заведено, ті, що мали пити разом, ставали в ряд перед прилавком, і кожен вигукував назву напою, який був йому до смаку. Різних напоїв замовили майже стільки ж, скільки чоловік стояло в гурті.

— А мені темного! — вигукнув Колхаун і одразу ж додав: — З гіркою настоянкою.

— Бренді з гіркою для вас, містер Кольхаун? — перепитав господар, улесливо нахилившись через прилавок до відставного капітана, якого вважали співвласником великого маєтку.

— Та вже ж, пришелепуватий німчиську! Я й сказав — темного, хіба ні?

— Так-так, майн гер (42), усе є так! Бренді з гіркою... бренді з гіркою...— повторював німець, кваплячись поставити карафку перед нечемним клієнтом.

Коли чимала майорова компанія долучилася до тих, що вже стояли із склянками біля довгого прилавка, там не лишилось ані щілинки вільної. Чи то випадково, чи зумисне, Колхаун став з самого краю, праворуч від запрошеної ним компанії, і таким чином опинився поряд з Морісом Джеральдом, що стояв собі сам-один, спокійно пив віскі з водою і кутив сигару.

Обидва дивилися в різні боки й начебто не помічали один одного.

— Маю тост! — вигукнув Колхаун, узявши з прилавка свою склянку.

— Слухаємо! — озвалося кілька голосів.

— Хай живе Америка для американців, і хай згинуть усякі зайди, а надто кляті ірландці!

Виголосивши цей зухвалий заклик, він ступив крок назад і штовхнув Моріса Джеральда, що саме підніс до рота склянку. Трохи віскі хлюпнулось із склянки просто мустангерові на сорочку.

Чи була то випадковість? Ніхто й на мить цього не припускав. Після такого тосту вчинок відставного капітана не міг здатися чимось іншим, як свідомою, наперед обміркованою образою.

(42) Мій пане (нім.).

[133]

Усі присутні чекали, що мустангер зараз же кине^{*} ся на свого кривдника. Та як же вони були здивовані й розчаровані, коли побачили, що той нібито й не думає нічого такого. Дехто навіть вирішив, що він мовчки проковтне образу.

— Якщо він змовчить,— прошепотів Генкок на вухо Слоуменові,— його слід би витурити звідси.

— Не турбуйтеся,— відповів піхотний каштан так само пошепки.— Він не змовчить.

Як ви знаєте, я не люблю битись об заклад, але ладен поставити свою місячну платню за те, що мустангер цього не подарує. І ще одну за те, що містер Кассій Колхаун матиме в його особі неабиякого суперника, хоч зараз хлопець начебто більше заклопотаний своєю гарною сорочкою, ніж тим, що йому завдано образи. От дивак!

Поки вони шепотілися, той, про кого вони розмовляли й до кого, говорячи банальною фразою, були прикуті всі погляди, стояв собі біля прилавка. Тільки поставив свою склянку, вийняв з кишені шовкову хусточку і тепер старанно витирав вишиваний перед сорочки.

В усіх його рухах відчувався незворушний спокій, що аж ніяк не скидався на боягузтво, і ті, хто почав був сумніватися в ньому, зрозуміли, що помилились і що це ще не кінець. Усі мовчки чекали, як піде далі.

Довго чекати не довелось. Уся та пауза, поки перешіптувались офіцери, тривала не більш як двадцять секунд, а тоді знов почалася дія — чи, власне, діалог, що мав привести до неї.

— Я ірландець,— мовив мустангер, ховаючи хусточку до кишені.

Хоч якою простою могла здатися ця відповідь і хоч як вона забарилась, усі добре зрозуміли її значення. Виклик було прийнято, і це не стало б ясніше навіть тоді, коли б Моріс Джеральд підійшов і вщипнув Кас-сія Колхауна за ніс. Простота відповіді, зайвий раз свідчила про серйозні наміри ловця диких коней.

— Ви? — зневажливо озвався Колхаун, обернувшись до нього й узявшись руками в боки.— Ви — ірландець? Богом присягаюся, сер, нікол" б цього не подумав! Судячи з вашого одягу й вишивки на сорочці, я скоріш сказав би, що ви мексиканець.

— Не розумію, що вам до мого одягу, містере Кассію Колхауне. Та коли ви вже облили мені сорочку, то я дозволю собі змити крохмаль і з вашої!

З цими словами мустангер узяв свою склянку, і не [134] встиг відставний капітан одвернути голову чи відступити вбік, як рештки мононгахільського віскі залили йому обличчя, і він почав несамовито чхати й кашляти, на неприховану втіху майже всіх, хто був у барі.

Та схвальне перешіптування одразу ж змовкло. Тепер було не до розмов, і після кількох схвальних вигуків запала глибока тиша. Всі розуміли, що справа зайшла надто далеко. Ця сварка неминуче мала скінчитися поединком, і ніяка сила вже не могла його відвернути.

Розділ XX НЕБЕЗПЕЧНА СИТУАЦІЯ

Діставши той алкогольний душ, Колхаун схопився за револьвер і висмикнув його з кобури. Та, перше ніж кинутись на супротивника, він на мить спинився, щоб утерти з очей віскі.

Мустангер уже тримав у руці такий самий револьвер і стояв, готовий відповісти пострілом на постріл.

Найполохливіші з присутніх подалися до дверей, штовхаючи один одного й кваплячись якнайшвидше опинитися на безпечній віддалі. Кілька чоловік лишилися в барі, просто розгубившись, ще кілька — цілком свідомо, бо були сміливіші й

холоднокровніші чи, може, просто інстинкт самозбереження підказав їм, що при спробі втекти можна дістати кулю в спину.

На кілька секунд знов запала така тиша, що чути було б, якби на підлогу впала голка. Така пауза часто виникає між рішенням і дією, коли свідомість уже зробила своє, а тіло ще тільки має почати.

Може, якби зітнулися інші супротивники, ця пауза була б коротша. Люди менш досвідчені стріляли б одразу ж. Але ті двоє, що стояли оце один проти одного, були не з таких. Обидва не раз бачили вуличні сутички — та й самі брали в них участь — і знали, як дорого часом коштує невдалий постріл. І той, і той твердо поклав собі стріляти тільки напевне, так, щоб не схибити. Оце й спричинило паузу.

Для тих, хто стояв надворі, не наважуючись навіть зазирнути в двері, ця тиша була майже болісною. Звуки пострілів, які от-от мали пролунати, послабили б напруження. Отож усі були мало не розчаровані, по— [135] чувши натомість гучний і владний голос майора — одного з тих небагатьох, що лишилися в барі.

— Спиніться! — звелів він тоном людини, яка не звикла до заперечень, і, вихопивши з піхов шаблю, махнув нею поміж супротивниками.— Не стріляйте, я наказую вам обом! Опустіть револьвери, а ні — то Богом присягаюся, відрубаву руку першому, хто торкнеться курка! Спиніться, я вам кажу!

— Чому? — вигукнув Колхаун, червоний від люті.— Чому, майоре Рінгвуде? Після такої образи, та ще й від якогось злидня...

— Сварку почали ви, капітане Колхауне.

— А мені начхати! Однаково це йому так не минеться. Відступіться з дороги, майоре. Ця сварка вас не стосується, і ви не маєте права втручатись!

— Он як? Ха-ха! Слоумене, Генкоку, Кросмене, ви чуєте? Я не маю права втручатись!.. Слухайте ви, містере Кассію Колхауне, відставний каштане! Здається, ви забули, де ви, сер. Чи не уявляєте ви собі, що ви у штаті Міссісіпі, серед ваших "благородних південців", які мордують своїх рабів? Тут, сер, військовий форт, де все підлягає військовим законам, а мене поставлено командувати цим фортом. Отож наказую вам сховати свій револьвер у кобуру, з якої ви його витягли. І зараз же, бо підете в мене на гауптвахту, як найпо-слідущий солдат у гарнізоні!

— Он як? — глузливо вишкірився південець.— Ну й чудовим же краєм має стати у вас Техас! Виходить, хоч би як тебе образили, ти вже не маєш права відплатити, не діставши на те дозволу майора Рінгвуда? Оце такий ваш закон?

— Зовсім ні,— відказав майор.— Я не з тих, хто не дав людям чесно звести порахунки. Ви і ваш суперник вільні застрелити один одного, коли вже вам цього хочеться. Але не отак зопалу. Зрозумійте, містере Колхауне, що ваші стрільби загрожують життю інших людей, аж ніяк до них не причетних. Я й сам не хочу підставити себе під кулю, призначену не мені. Почекайте, доки ми всі відійдемо на безпечну відстань, а тоді паліть собі на втіху. Ну як, сер, таке вас влаштовує?

Якби майор був іншою людиною, суперники навряд чи послухалися б. Та його поважали і як офіційну особу — коменданта форту,— і як людину, старшу літами; до

того ж усі знали, що він чудово володіє зброєю й не дозволяє нікому легковажити його наказу— [136] ми. І коли він витяг шаблю, то був не просто собі показний жест. Суперники зрозуміли це, і обидва, наче за мовчазною згодою, опустили револьвери, хоча й далі тримали їх у руках.

Колхаун стояв, насупивши брови й скрегочучи зубами, мов хижий звір, якому не дали напасти на жертву. Мустангер поводився спокійно і, хоч як це було дивно для ірландця, не виказував ні гніву, ні роздратування.

— Отже, ви обидва наполягаєте на поединку? — спитав майор, розуміючи, що залагодити сварку миром навряд чи можливо.

— Я не маю до цього великої охоти,— скромно відповів Моріс.— Якщо містер Колхаун перепросить за те, що він сказав і зробив...

— Нехай перепросить, він перший завівся! — озвалися кілька присутніх.

— Школи в житті! — бундючно промовив відставний каштан.— Кассій Колхаун до такого не звик. Ха, перепрошувати! Та ще й кого — оцю виряджену мавпу!

— Годі! — вигукнув молодий ірландець, уперше виказуючи гнів.— Я дав йому нагоду врятувати своє життя. Він відмовився, і тепер, присягаюся Богом, один з нас не вийде звідси живий! Майоре, дуже прошу вас і ваших друзів залишити нас. Я не можу терпіти далі його нахабство!

— Ха-ха-ха! — глузливо засміявся Колхаун.— Він дав мені нагоду врятувати своє життя! Вийдіть звідси, всі вийдіть! Ось я зараз покажу йому!

— Стривайте! — гукнув майор, не наважуючись повернутися до нього спиною.— Так не можна. Ви ще, гляди, почнете стріляти, перше ніж ми вийдемо. На той час ми вже маємо бути за дверима. Крім того, панове,— провадив він, звертаючись до всіх, хто був у барі,— слід дотримувати певних правил. Якщо вони хочуть стрілятися, треба, щоб і той, і той мали рівні шанси. Щоб були однаково озброєні й стріляли водночас.

— Авжеж! Так і має бути! — в один голос підтримали його ті, що стояли навколо, й подивилися на суперників: чи згодні вони з цією пропозицією.

— Ви не заперечуєте? — спитав їх майор.

— Я не можу заперечувати проти чесних умов,— відповів ірландець.— Аж ніяк.

— Я стрілятиму з тієї зброї, яку тримаю в руці,— затято відрубав Колхаун. [137]

— Згоден! Ця зброя і мені до душі! — озвався його супротивник.

— Я бачу, у вас обох шестизарядні револьвери системи Кольта, номер два,— сказав майор, подивившись на зброю в їхніх руках.— Поки що все гаразд, озброєні ви однаково.

— Чи немає в них ще якоїсь зброї? — спитав молодий Генкок, гадаючи, що у відставного капітана десь тгід сюртуком схований ніж.

— У мене нічого більш немає,— відповів ірландець так щиро, що всі повірили йому на слово.

Очі присутніх звернулися до Колхауна, що видимо вагався. Він зрозумів, що треба зізнатись.

— Ну звісно,— мовив він,— я маю при собі й ножа. Ви ж не можете зажадати, щоб я

віддав його. Кожному вільно битися тією зброєю, яку він має.

— Але ж, капітане Колхауне,— не вгавав Генкок,— ваш суперник не має ножа. Якщо ви не боїтесь зітнутися з ним на рівних, то повинні віддати свій.

— Певно, що повинен! — почувлися голоси.— Повинен, а то ж як?

— Ну ж бо, містере Колхауне,— заспокійливо мовив майор.— Шість пострілів — цілком досить для будь-якої розсудливої людини, і холодна зброя вам ні до чого. Ви ще й не вистріляєте всіх набоїв, як один з вас...

— К бісу ніж! — перебив його Колхаун, розстібаючи сюртук. Діставши ніж, він пожбував його в найдавший куток бару, а тоді хвалькувато, щоб залякати супротивника, додав: — Для такого розцяцькованого птаха він мені не знадобиться. Я покладаю його з першого пострілу.

— Почекаймо, поки дійде до діла, отоді й поговоримо. Лякайте своїми гучними словами птахів, містере Колхауне, а мене вам не злякати!.. Покваптеся, панове! Мені вже не терпиться покласти край цим нахабним погрозам!

— Собака! — не тямлячи себе, просичав "благородний південець".— Мерзенний ірландський собака! Зараз ти в мене завиєш і поповзеш у свою будку! Я тобі...

— Як вам не сором, каштане Колхауне! — перебив його майор, якого підтримали й інші.— Ваші слова непристойні й недоречні в порядному товаристві. Потерпіть ще хвилину, а тоді говоріть що вам заманеться... А тепер, панове,— провадив він, звертаючись до [138] присутніх,— лишилося тільки одне: подбати про те, щоб вони не почали стріляти, доки ми всі не вийдемо звідси.

Одразу ж постало питання: як це зробити? За такої напруженої ситуації навряд чи досить було простої обіцянки. Супротивники — принаймні один з них — могли й не дотримати її і спустити курки раніше.

— Треба дати їм якийсь сигнал,— знов заговорив майор,— і щоб жоден з них до сигналу не стріляв. Чи може хтось сказати, що б могло бути сигналом?

— Дозвольте мені,— озвався розважливий капітан Слоумен, виступаючи наперед.— Нехай вони обидва вийдуть разом з нами. Як ви знаєте, в кожному кінці цього приміщення є двері, зовсім однакові. Потім один зайде в одні двері, а другий — у другі, і тоді нехай стріляють, але не раніше, ніж переступлять поріг.

— Чудово! Саме те, що треба! — озвалося кілька

ГОЛОСІВ:

— Але який буде сигнал? — спитав майор.— Постіл?

— Ні. Готельний дзвін.

— Краще й не придумаєш, так усе буде по справедливості,— підсумував майор і рушив до дверей.

— Майн готт , майоре! — зойкнув власник готелю, вибігаючи з-за прилавка, де стояв досі, заціпенілий зі страху.— Майн готт! Невже панове стріляти в моєму барі? Ах! Вони ж бити всі мої пляшки, мої чудові дзеркала, мій кришталевий годинник, що коштувати сто... двісті доляр! Вони розілляти мої чудові вина! Ах! Майоре, це розор'яти мене. Майн готт, цілком ро-зор'яти!

— Не тривожтеся, Обердоффере,— сказав майор, спиняючись.— Я певен, що всі збитки вам буде відшкодовано. Та хай там як, а зараз вам треба десь перебути, поки мине небезпека. Якщо ви залишитесь у своєму барі, вас дуже просто може продірявити сліпа куля, а це куди гірше, ніж розілляти ваші вина.

З цими словами майор залишив наполоханого німця і швидко вийшов надвір, де вже були обидва супротивники, що вийшли різними дверима перед тим.

Обердоффер не довго стояв на посиляній піском підлозі свого бару. Майже в ту мить, як майор зник за

(43) Боже мій (нім.).

[139] надвірними дверима, німець зачинив за собою внутрішні, і порожній бар, з його яскравими лампами, барвистими пляшками й дорогими дзеркалами, поринув у тишу, серед якої чути було тільки цокання кришталевого годинника.

Розділ XXI ДУЕЛЬ МІЖ ЧОТИРЬОХ СТІН

Залишивши бар, майор більше не втручався у приготування до поединку. Йому, командирові форту, не годилося сприяти дуелі й навіть наглядати, щоб було дотримано правил. Та молодші офіцери охоче перебрали цю справу на себе й одразу ж заходились визначати умови.

Це не забрало багато часу. Про все головне вже домовились, лишалося тільки доручити комусь із присутніх ударити в дзвін, який мав стати сигналом до початку двобою. Це також не становило труднощів, бо, зрештою, було однаково, хто дзвонитиме. Навіть дитина могла дати сигнал до тієї кривавої сутички.

Коли б якийсь чужинець випадково опинився в ту хвилину на так званій "площі" перед готелем "Напоготові", він навряд чи й збагнув би одразу, що там діється. Ніч стояла досить темна, проте можна було розгледіти юрбу людей коло готелю, переважно військових, бо до офіцерів, що вийшли з бару, приєднались інші, а також і вільні від варті солдати: довідавшись, що на площі сталася якась пригода, вони поспішили з форту туди. Прибігли й сьак-так одягнені жінки — дружини солдатів, пралі, "сеньйорити" сумнівної репутації — і розпитували тих, що випередили їх, чого зчинилася вся та буча.

Всі розмовляли пошепки. Було відомо, що на площі присутні командир форту та інші офіцери, і це стримувало тих, хто, може, й хотів би погаласувати.

Юрба, що отак самопливом зібралася на площі, стояла не перед самим готелем, а на відкритій місцині, ярдів за десять від будинку. Проте всі очі дивилися туди з такою напруженою увагою, з якою дивляться лише на захопливе, надзвичайне видовище. Усі стежили за двома чоловіками, що стояли біля протилежних [140] кінців масивної дерев'яної будівлі, де містився готельний бар, що, як уже сказано, мав двоє дверей.

Хоч тих двох розділяли важкі, збиті з колод стіни і вони не бачили один одного, проте рухи їхні були однакові, неначе обидва діяли за спільною нечутною командою. Кожен стояв біля вхідних дверей бару, з яких лилося яскраве світло, падаючи широкими скісними смугами на грубу ринь біля будинку,— але не проти дверей, а ледь збоку, осторонь від світла. Обидва трохи нахилилися вперед — наче бігуни перед

змаганням, готові в першу-ліпшу мить зірватися з місця. Обидва невідривно дивились у двері, всередину бару, звідки чулося лише цокання годинника. Весь їхній вигляд виразно промовляв: вони чекають тільки умовного сигналу, щоб ускочити туди.

Про те, що їхні наміри дуже серйозні, неважко було здогадатися й ще з деяких ознак. Обидва стояли в сорочках, без капелюхів і не мали на собі нічого такого, що могло б якось зв'язати їхні рухи, а на обличчях у них була написана непохитна рішучість; така ж рішучість проглядала і в їхніх позах.

Та щоб зрозуміти їхні наміри, не треба було довго міркувати. Навіть чужинець, випадково опинившись на площі, враз збагнув би, що тут ідеться про життя і смерть. Міцно затиснуті в руках супротивників зведені револьвери, напружені пози, сторожке мовчання юрби глядачів і зосереджена увага, з якою всі дивилися на двох чоловіків перед дверима, краще від будь-яких слів говорили про страшну небезпеку, яка була в тому, що робили ці двоє, а коротше кажучи — про те, що їхній поєдинок міг закінчитися тільки смертю!

Так тривало аж до вирішальної хвилини. Супротивники стояли, не спускаючи з ока дверей, у які кожен з них мав зайти, — можливо, то були двері в небуття. Обидва чекали сигналу, щоб переступити поріг і кинутись у бій, що неминуче мав урвати життя одному з них, а може, й обом.

Вони чекали не загальновідомої фатальної команди ♦Готуйсь! Стріляй!" Ні, сигнал було вибрано інший, і нарешті він пролунав.

Чийсь гримкий голос коротко гукнув:

— Дзвони!

Коло обпиляного стовбура дерева, на якому висів готельний дзвін, можна було розгледіти три-чотири [141] темні постаті. Почувши наказ, вони враз заворушилися* і водночас із тим, як звелися й сіпнулися їхні ледь помітні в темряві руки, розлігся лункий удар дзвона. Той дзвін, що його досі чули тільки з радісної нагоди, коли він скликав людей на весілля, які символізують продовження життя, тепер лунав для всіх провісником смерті.

Довго дзвонити не довелося. Ще не відбринів перший удар дзвона, а люди, приставлені до нього, вже побачили, що їхні послуги більше не потрібні. Супротивники стрімголов кинулись у двері, наступної ж миті почувся різкий тріск пострілів та брязкіт розбитого скла, і люди коло дзвона, розваживши, що гомону й так задосить, покинули мотузку й разом з усіма почали дослухатися до того, що діялося в барі.

Ніхто, крім самих супротивників, не бачив, як відбувалася ця дивна дуель. З першим же звуком дзвона вони зникли за дверима. Жоден не затримався й на мить — це означало б показати себе боягузом. Адже на них дивилося близько ста очей, і всі глядачі знали умову дуелі: стріляти лише тоді, як перейдено поріг.

Тільки-но суперники опинилися всередині, поєдинок розпочався. Пролунали перші постріли, і приміщення оповив дим. І той, і той лишилися на ногах, хоч обидва були поранені. Притрушену білим піском підлогу забарвила кров.

Удруге вони вистрілили також майже водночас, але вже навмання, бо не бачили

один одного за димом.

Потім ляснув ще один постріл, одразу ж за ним — ще один, і запала тиша. Перед тим було чути, як супротивники тупають по підлозі. Теперь замовк і цей звук.

Тиша тривала. Може, вони застрелили один одного і обидва були вже мертві? Ні. Ще два майже одночасні постріли сповістили, що супротивники живі. А та пауза виникла через те, що вони якийсь час не могли розгледіти один одного крізь дим і стояли, вичікуючи. Жоден не озивався й не ворухився, щоб не зрадити себе звуком.

Потім знов запала така сама тиша, але цього разу ще триваліша. І знов її розітнули один по одному два постріли, а тоді стало чути, як важко впали на підлогу двоє тіл.

З бару долинуло-лкесь вовтузіння, грюкіт перекину— [142] тих стільців,— і, нарешті, ще один постріл, одинадцятий. І то був останній постріл.

Люди на площі бачили тільки хмари порохового диму, що пливли з обох дверей, затьмарюючи світло ламп, та час від часу короткі спалахи, за якими лунав тріск пострілів,— ото й усе.

Зате чули вони куди більше. Спершу, тільки-но бамкнув дзвін, пролунали постріли, а тоді почулися й інші звуки — раптовий брязкіт розбитого скла, гуркіт меблів, що їх перекидали суперники в запеклій боротьбі, тупотіння ніг по дощаній підлозі, час від часу знов виляски револьверних пострілів,— не чули вони тільки голосів двох людей, чий розбурхані почуття спричинилися до всього того шарварку.

Дослухаючись до тих звуків та до проміжків тиші, якими вони переривались, юрба не могла до ладу збагнути, що за ними ховається. Тільки з пострілів можна було здогадатись, що діється в барі. Глядачі налічили їх одинадцять і, затамувавши віддих, чекали дванадцятого.

Та замість пострілу почули голос мустангера:

— Мій револьвер біля вашої скроні! Я маю ще один заряд. Перепросіть або готуйтеся умерти!

З цих слів усі зрозуміли, що поєдинок доходить кінця. Найсміливіші підступили до дверей і побачили разючу картину. Супротивники лежали крижем на підлозі, обидва в закривавленому одязі, обидва поранені й геть знесилені; пісок навколо них потемнів від крові, й на ньому видніли звивисті сліди там, де вони повзли один до одного, щоб вистрілити востаннє; один з них, у роздертих вельветових штанях, оперезаний червоним шарфом, трохи підвівшись над другим, тримав біля його скроні дуло револьвера й погрожував йому смертю.

Отака картина постала перед очима глядачів, коли легеньким протягом між двома дверима винесло з бару пороховий дим і вони змогли розгледіти, що діється всередині.

Одразу ж озвався й другий голос. То був голос Кол-хауна — але вже не гучний і зухвалий, а тихий, жалісний, мало не шепіт:

— Годі, чуєте... Заберіть зброю. Я... я перепрошую. [143]

Розділ XXII невідомий благодійник

У Техасі дуель не дивина. Здебільшого надвечір третього дня про неї вже не говорять, а за тиждень і зовсім забувають,— певна річ, за винятком самих учасників та

їхніх родичів і близьких друзів. Так буває навіть тоді, коли в поєдинку зійдуться особи відомі, шановані в суспільстві. А коли учасники дуелі — люди нижчого стану або ж, як це часто трапляється, чужі в тих краях, то про їхні звитяги часом забувають того ж таки дня, і вони лишаяються тільки в пам'яті самих звитяжців — частіше одного, вцілілого,— та ще хіба котрогось нещасливця з публіки, що навернувся під сліпу кулю чи удар ножем, призначені не йому.

Мені не раз траплялося бути свідком сутичок, які виникали просто серед вулиці, й бачити, як безневинні перехожі, що безтурботно йшли собі збоку, ставали жертвами тих "диких" дуелей — були поранені чи навіть і вбиті. Та я ніколи не чув, щоб винуватці діставали якусь покару чи відшкодовували заподіяні збитки. Такі випадки звичайно відносять до розряду "нещасливих пригод".

Хоч Кассій Колхаун и Моріс Джеральд з'явилися у селищі порівняно недавно,— щодо мустангера, то його там узагалі бачили, тільки коли він час від часу приїздив до форту,— поєдинок між ними збудив просто-таки небувалу цікавість: про нього говорили цілих дев'ять днів! Лиха й зухвала вдача відставного капітана і дивний спосіб життя мустангера зробили їхню дуель неабиякою подією, і переваги та вади кожного з них жваво обговорювали в селищі, а надто там, де вони пролили кров один одного,— в готельному барі.

Переможець здобув повагу й придбав нових друзів; його супротивника підтримував мало хто. Більшість сприйняла наслідок поєдинку із задоволенням, бо хоч як недовго жив Колхаун у тій окрузі, але встиг уже дозолити своїм бундючним нахабством не одному завсідникові бару. Майже всі вважали, що молодий ірландець провчив задираку по заслугі, і раділи з його перемоги.

Як переживав відставний капітан свою поразку, ніхто не знав. У готелі "Напоготові" його більше не бачили, і причина, була всім відома. Він не показувався на [144] люди не з сорому, а через тяжкі рани, що надовго поклали його в ліжку і, якби не добре лікування, могли б звести й у домовину.

Моріс-мустангер також мусив сидіти між чотирьох стін. Хоч його рани були й не такі небезпечні, проте йому довелося залишитись у готелі Обердоффера й не виходити із своєї невеличкої, скупо вмебльованої кімнати: незважаючи навіть на лаври переможця, власник готелю ставився до нього зверхньо й недбало.

У хвилину свого тріумфу, одразу ж після поєдинку, Моріс знепритомнів від втрати крові. Везти його кудись було не можна, і тепер, лежачи в поганенькій готельній кімнатці, яку йому надали, він, можливо, чадом думав про те, якою дбайливою увагою і розкішшю оточено його пораненого суперника. На щастя, при ньому був Фелім, без якого йому довелося б зовсім скрутно.

— Святий Патріку! Це ж просто ганьба! — обурювався вірний слуга.— Та й яка ганьба — запхати джентльмена в таку діру, не більшу за стійло. Такого джентльмена, як ви, паничу Морісе!.. А їжа й питво! Ой! Та перше-ліпше годоване ірландське порося відвернуло б носа від такого! А знаєте, що патякав там унизу той старий Доффер?

— Мій любий Феліме, я не знаю і знати не хочу, що там каже внизу містер

Обердоффер, та коли ти не хочеш, щоб він почув, що кажеш тут нагорі т и, то притиш трохи свій голос. Не забувай, мій друже, що перегородки тут зовсім блаженські — дощечки й тиньк.

— Диявол їх бери, ті перегородки, хай вони згорять! Коли вам байдуже до того, що про вас кажуть, то мені так само байдуже, що мене почують, чхати я на це хотів. Однаково той бісів німчисько геть занедбав нас, гірше вже не буде. А все ж, паничу Морісе, я мушу вам це викласти, щоб ви таки знали.

— Гарзд, викладай. Що ж він там такого каже?

— А ось що. Я сам чув, як він казав одному зі своїх приятелів, що змусить вас заплатити не лише за кімнату, харч і прання, а й за розбиті пляшки, посуд, дзеркала — геть за все, що там побили й потрошили того вечора.

— За все — мене?

— Атож, вас, паничу Морісе. А з того янки не візьме й пенса. Отака підлота, тільки клятий німчисько й міг таке вигадати. Коли вже хтось має платити, нехай [146] платить той, хто винен, а не ви, нащадок Джеральдів з Баллібаллаха! Сто болячок йому на голову, тому бісовому Дофферу!

— А він не пояснив, чому платити маю тільки я, ти не чув?

— Чув, паничу, аякже. Знов-таки чорна підлота. Він каже, ви в нього мов та синиця в жмені, і він вас не випустить, поки не заплатите по рахунку.

— Щодо цього він трохи помиляється. Мабуть, доведеться йому піти зі своїм рахунком і до журавля в небі. Я згоден заплатити за половину збитків, не більше. Можеш так йому й сказати при нагоді. А як по правді, Феліме, то я не знаю, де взяти грошей і на те. Певно, там багато чого перебито. Пригадую, щось дуже бряжчало — чи то дзеркало розбилося, чи годинник, чи ще там щось.

— Велике дзеркало, паничу, і якась кришталева цяцька на годиннику. Кажуть, вона коштує двісті доларів. Та я не вірю. Мабуть, і половини не потягне.

— Навіть коли так, це для мене неабищо, а надто тепер, у цій скруті. Боюся, Феліме, доведеться тобі поїхати на Аламо й привезти дещо з наших реліквій. Щоб виплутатись із цієї халепи, я змушений буду продати свої остроги, срібний келих, а може, й рушницю.

— Та що ви, паничу! Як же ми будемо жити без рушниці?

— Яюсь проживемо, друже. Мабуть, їстимемо конину. Ласо нас прогодує.

— Та, їй-Богу, це не буде гірше за харчі старого Доффера. У мене після них щораз кольки в животі.

На цьому розмова урвалася: хтось раптом, не постукавши, відчинив двері. На порозі з'явилась досить брудна прислуга — важко було визначити з вигляду, чи то чоловік, чи жінка, — з плетеним кошиком у довгій жилавій руці.

— Що це таке, Гертрудо? — спитав Фелім — він, як видно, вже знав служницю.

— Джентльмен приніс.

— Який джентльмен, Гертрудо?

— Не знаю, майн гер, незнайомий джентльмен.

— Джентльмен? Хто б то міг бути? Ану поглянь, що там, Феліме.

Фелім відкрив кошик і подав "господареві. Кошик був чималий і важкенький. Там стояло кілька пляшок,— [147] як видно, з вином та іншими напоями,— а між ними видніли всілякі ласощі: й солодощі, й інші делікатеси, вироби кондитера і кухаря. В кошику не видно було ні листа, ні записки, але, судячи з того, як гарно й ретельно все було спаковано, його приготували жіночі руки.

Моріс перебрав і роздивився все, що там було,— як гадав Фелім, щоб визначити його вартість. Насправді мустангер найменше думав про те — він шукав записку.

Та записки не було, взагалі ні клаптика паперу, навіть візитної картки.

Щедрий вміст кошика — все воно нагодилося дуже до речі — свідчив про те, що його прислала людина заможна. Але хто б то міг бути?

Моріс думав про невідомого благодійника, і в його уяві несамохіть поставав Прекрасний образ. Невже то був дарунок від Луїзи Пойндекстер? Хоч таке й здавалося малоймовірним, проте він ладен був повірити, і серце його солодко завмирало.

Та чим далі він думав, тим виразніше розумів, яке неймовірне те його втішне припущення, надія танула, і від неї лишалася тільки слабка, примарна тінь.

— "Джентльмен приніс",— мовив Фелім, чи то сам до себе, чи до господаря.— Вона сказала — джентльмен. Як на мене, то дуже щедрий джентльмен. А от хто він? Як по-вашому, паничу?

— І гадки не маю. Хіба що хтось з офіцерів форту. А втім, навряд чи хто з них міг подбати про мене в такий спосіб.

— Ваша правда. То не вони. Ніякий не офіцер, і ніякий не джентльмен пакував цей кошик.

— Чому ти так думаєш?

— Чому я так думаю? Ой, паничу, ви ще питаєте! Хіба не видно, які ніжні пальчики це робили? Погляньте лишень, як гарненько все позагортано. Чоловік так ніколи не зможе. Ні, це зробила жінка, і я ладен присягтися, що справжня дама.

— Дурниці, Феліме! Я не знаю жодної дами, що могла б виявити до мене таку увагу.

— От що вже неправда, то неправда! Зате я знаю. Та й чи не була б то чорна невдячність, якби вона не подбала про вас, після всього, що ви для неї зробили? Чи ж не ви врятували їй життя?

— Про кого ти говориш, Феліме? [148]

— Ой, не прикидайтеся, паничу! Ви ж добре знаєте, що я кажу про ту кралю, яка приїздила до нашої хатини на плямистій кобилці. І ви ж таки їй ту кобилку подарували й не взяли за неї ані цента. Та коли не вона прислала цей кошик, то Фелім О'Нілл найбільший дурень з усіх, що народилися в Баллібалласі!.. Бий мене сила Божа, паничу, згадав я оце наш рідний край і подумав: а що сказала б ваша голубоока любка, коли б дізналася, в якій ви тут небезпеці?

— Де та небезпека! Усе вже минулося. Лікар каже, що за тиждень я зможу виходити. Отож хай тебе це не турбує.

— Та ні, паничу, я ж не про те, ви й самі знаєте. Здається мені, у вас інша рана —

не від свинцевої кулі, а від прекрасних очей. А може, ще хтось має таку саму рану, тим-то й прислав вам оце все.

— Ти кругом помиляєшся, Феліме. Певно, цей кошик принесли з форту. Та хоч би хто його прислав, нам нема чого з ним церемонитись. Ану берімося, покуштуймо, що там є!

Хоч з якою видимою втіхою ласував поранений присланими наїдками та напоями, проте ще більше тішили його власні думки, мрійні здогади щодо людини, якій він мав дякувати за той чудовий дарунок.

Чи то справді була молода креолка — родичка і, як казали, наречена його найлютішого ворога?

Навряд чи це можливо.

А як не вона, то хто ж іще?..

Мустангер віддав би коня, цілий табун, усе на світі, аби тільки знати напевне, що то дарунок Луїзи Пойндекстер.

Минуло два дні, а таємничий благодійник так і лишався невідомим.

Згодом поранений отримав ще один приємний сюрприз, дуже подібний до першого,— такий самий кошик, а в ньому знов пляшки та свіжі ласощі.

Спробували й цього разу розпитати служницю-німке-ню, але з тими ж наслідками: "джентльмен приніс", той самий "незнайомий джентльмен". Додати вона могла тільки те, що "джентльмен" був "дуже чорний", у глянсуватому капелюсі, і під'їхав до готелю верхи на мулі.

Скидалося на те, що мустангер не дуже зрадив з [149] такого опису невідомого благодійника, але своїх думок з цього приводу він не звірив навіть Фелімові.

Та ще через, два дні, коли з'явився третій кошик — його привіз той-таки "чорний джентльмен" у глянсуватому капелюсі й верхи на мулі,— Морісові думки повернулися з небес на землю.

Цю переміну спричинив не вміст кошика, що нічим не різнився від двох попередніх,— а зміст записки, прив'язаної стрічкою до плетива.

— То це всього-на-всього Ісідора! — пробурмотів мустангер, побачивши напис на згорнутому папірці. Потім з байдужим виглядом розгорнув його і став читати.

Записку було написано по-іспанському. Ось її дослівний переклад:

"Донові Морісіо Джеральду.

Дорогий сеньйоре!

Цей тиждень я гостювала в дядечка Сільвіо. Там я почула, що Вас поранено й що в готелі не приділяють Вам належної уваги. Прийміть, будь ласка, цей скромний дарунок як пам'ятку про ту величезну послугу, яку Ви мені зробили. Пишу, вже сидячи в сідлі, і зараз мій кінь понесе мене додому, до Ріо-Гранде.

Мій благодійнику, рятівнику мого життя і ще дорожчого для жінки — честі! Прощавайте, прощавайте!

Ісідора Коварубіо де Лос-Льянос".

— Спасибі тобі, мила Ісідоро! — тихо мовив Моріс, згортаючи записку й недбало

кидаючи на ліжко.— Завжди вдячна, дбайлива, добра. Коли б не Луїза Пойндекстер, може, я й покохав би тебе.

Розділ XXIII КЛЯТВА ПОМСТИ

Нудячись у своїй кімнаті, Колхаун не міг би похвалитися такою відданою турботою про себе. Хоч і лежав він серед розкошів, проте знав, що немає в світі людини, якій він був би дорогий. До денця душі себелюбний, він не вірив у приязнь і не мав друзів, і тепер, прикутий до ліжка,— а як він знав, воно могло стати й смертель— [150] йим лежем,— карався думкою, що нікого не обходить, чи лишиться він живий, чи помре.

Коли до нього й виявляли якесь співчуття, то тільки з родинного обов'язку. Та й навряд чи могло бути інакше. Його поведінка щодо двоюрідних брата й сестри не прихилила і їх до нього, а його дядько, гордий Вудлі Пойндекстер, почував до Колхауна мало не відразу, змішану з підсвідомим острахом.

Щоправда, це почуття виникло у плантатора не так давно, і причиною його стали особливі стосунки між ним і племінником. Як уже мимохідь згадувалось, то були стосунки боржника й позикодавця, і в ролі боржника опинився старий Пойндекстер. Той борг поступово так зріс, що Кассій Колхаун уже став фактичним власником усього маєтку Каса-дель-Корво і в першу-ліпшу мить міг заявити на нього свої права.

Добре розуміючи цю свою перевагу, Колхаун останнім часом використовував її, щоб домогтися руки своєї двоюрідної сестри Луїзи, в яку він давно вже був безтямно закоханий. Він переконався майже напевне, що сама дівчина нізащо не погодиться стати його дружиною: вона лишалася байдужою до всіх його залицянь і навіть не завдавала собі клопоту приховувати свою байдужість. Тоді він пустив у діло свою особливу владу над її батьком і твердо постановив собі не відступатися й не приймати жодних заперечень.

Тож і не дивно, що, лежачи з важкими ранами в ліжку, відставний капітан не був оточений такою дбайливою увагою родичів, яку вони могли б виявити до нього за інших обставин.

Поки над ним тяжів страх смерті — а так воно й було якийсь час,— Колхаун начебто трохи полагіднів до своїх домашніх. Але той мирний настрій тривав не довго, і, тільки-но хворий відчув, що починає одужувати, до нього знов повернулася уся його вроджена злостивість, ще й посилена гіркотою недавньої поразки. Він завжди любив хизуватися своєю зухвалістю й верховодити в будь-якому гурті, що збирався навколо нього, і сама думка про те, що тепер ніхто в Техасі не повірить у його вищість, боляче краяла йому душу.

Показатися переможеним в очах усіх дам селища, а надто в очах коханої жінки, та ще й зазнавши поразки від того, кого він вважав своїм суперником у коханні,— якогось безрідного пройдисвіта,— знести це було йому понад силу. Певно, така ганьба пригніти— [151] ла б кожного; що ж до Колхауна, то його мало не корчило з люті й гіркої досади.

Та він і не думав опанувати себе, як зробив би на його місці хтось інший. Коли вже він не уникнув тієї ганьби, то міг помститись її винуватцеві й вирішив будь-що це

здійснити. Отож, ледве відійшовши від страху за своє життя, він почав невідступно думати про помсту.

Моріс-мустангер повинен умерти! Як не від його, Колхаунової руки, то від чиєїсь іншої,— можливо, від руки людини з цього ж таки селища. Він знав, що знайти спільника буде неважко. У широких преріях Техасу не менше найманих убивць, ніж по італійських містах. Хоч як це прикро, але немає такого місця на землі, де золото не скеровувало б кинджал убивці. А золото Колхаун мав — більш ніж досить, щоб здійснити свій чорний задум,— і саме на нього покладався.

Лежачи сам-один у своїй кімнаті, відставний капітан докладно обмірковував план убивства мустангера.

Він не мав наміру — вчинити це власними руками. Зазнавши поразки, він боявся зітнутися знову з тим самим супротивником, навіть якби трапилась нагода напасти несподівано. Після поединку з мустангером у ньому раптом прокинувся боягуз, і він потребував співучасника — чужої руки, що завдала б удару замість нього.

Як на те, він знав підхожу людину, принаймні вважав її за таку. То був один мексиканець, що саме отаборився в селищі,— мустангер, як і Моріс, але з тих, з ким молодий ірландець волів не заходити в стосунки.

Загалом, люди цієї своєрідної професії мають у Теха-сі лиху славу. Це здебільшого мексиканці або метиси (44), хоч трапляються серед них і французи та американці. Майже всі вони — покидьки цивілізованого суспільства, а нерідко й карні злочинці, і, можливо, для деякого з них це неспокійне й небезпечне діло є засобом заглушити гризоти нечистого сумління.

Коли ці люди живуть у селищах, вони звичайно не дають спокою іншим своїми нескінченними п'яними сварками та бійками, а зустрітися з ними десь у безлюдній прерії просто-таки небезпечно. В історії Техасу відомий не один випадок, коли мустангери, збившись у гурт, на якийсь час ставали справжньою бандою

(44) Метиси — в Америці нащадки білих і індіанців.

[152] розбійників і, перевдягнені та загримовані під індіанців, грабували подорожніх.

Саме з таких був і той мексиканець, про якого згадав Кассій Колхаун. Відставний капітан запам'ятав його, бо не раз бачив у готельному барі, зокрема й того вечора, коли сталася дуель. Був мексиканець і серед тих, що несли його на ношах додому, і з деяких слів, кинутих ним на адресу Моріса-мустангера, Колхаун зрозумів: ця людина ірландцеві аж ніяк не друг. А вже згодом дізнався, що мексиканець ненавидить Моріса Джеральда так само люто, як і він.

Обміркувавши все те, відставний каштан запросив мексиканця на розмову, і відтоді вони часто зустрічалися й щось обговорювали, замкнувшись у Колхауно-вій кімнаті.

Ніякої підозри ці відвідини в домі не викликали, та Колхаун про те й не турбувався. Його гість торгував кіньми та рогатою худобою, і в них могли бути свої справи. Так розважив би кожен. Так, зрештою, вважав спочатку й сам мексиканець, бо в першій їхній розмові і йшлося майже тільки про справи. Хитрий південець і не думав отак

відразу розкрити свій намір перед незнайомцем і тільки наприкінці, коли було укладено дуже вигідний для мексиканця контракт на купівлю коней і йому подали на вибір різні напої, почав обережно розпитувати про його взаємини з Морісом-мустангером.

З тієї першої розмови відставний капітан довідався цілком досить, щоб упевнитись: він міг розраховувати на допомогу цієї людини в усьому, що буде йому потрібно, аж до вбивства.

Мексиканець не приховував своєї ворожості до молодого ірландця. І хоч певної причини її він не назвав, з окремих натяків у розмові Колхаун міг здогадатися, що причина їхньої ненависті до Моріса Джеральда одна, та сама, яка споконвіку, ще від часів Стародавньої Трої, викликає розбрат між чоловіками,— жінка!

Прекрасною Єленою в цьому разі була якась чорноока сеньйорита, що жила на Ріо-Гранде, куди Моріс-мустангер час від часу їздив у справах. І та сеньйорита почала віддавати йому перевагу перед своїм співвітчизником.

Мексиканець не назвав ім'я дівчини, та Колхаун, слухаючи його розповідь, нишком сподівався, що тій [153] сеньйориті пощастить полонити серце його суперника, мустангера.

Поки відставний капітан одужував, між ним і чоловіком, що мав стати зняряддям його помсти, відбулося ще кілька розмов, і, певно, вони мали досить часу, щоб дійти згоди й усе обговорити.

Дійшли вони згоди чи ні і які були їхні диявольські задуми — про те знали тільки вони самі. А люди навколо помітили одне — що відставний капітан Кассій Колхаун і Мігель Діас, відомий на прізвисько Койот, начебто дуже заприятелювали між собою,— і майже всі дивувалися з тієї взаємної прихильності, яка не обіцяла нічого доброго.

Розділ XXIV НА АСОТЕЇ

На техаських плантаціях лежнів немає. День там починається зі сходом сонця, і дзвін, гонг чи пастушачий ріжок, скликаючи темношкірих трударів до праці, водночас піднімає з м'яких ліжок і їхніх господарів.

Так було заведено в Каса-дель-Корво за попереднього власника, так лишилось і тепер. Щоправда, сім'я американського плантатора зберегла цей звичай не з поваги до традицій, а з вимог самої природи. В цьому краю майже вічної весни просто шкода гаяти в ліжку чудові вранішні години. Для відпочинку, або ж сіести, тут призначено післяполудневий час, коли все у природі никне під яскравим, усміхненим сонцем, неначе переситившись його надто щедрими дарами.

Та на світанку все живе знов радо вітає перші сонячні промені. Тропічні птахи розпушують своє барвисте пір'я, квіти розгортають зарошені пелюстки, підставляючи їх під палкі цілунки сонця. Уся природа знову славить це сліпуче божество.

Чарівна, мов барвиста пташка серед зеленого листя, прекрасна, мов квітка прерії, була й та, що цієї вранішньої години з'явилася на асотеї Каса-дель-Корво. Сама вранішня зоря, яка щойно встала зі свого рожевого ложа, не зрівнялася б свіжістю з молодого креолкою, що стояла, звернувши погляд до небокраю, з-за якого поволі

випливала гаряча золота куля техаського сонця. [154]

Вона стояла біля самого краю асотеї, і рука її лежала на кам'яному парапеті, ще вологому від нічної роси. Перед її очима був сад, обведений блискучою дугою річки, далі — високий крутосхил протилежного берега, а ген за ним — широка, неозора прерія.

Чи дивилась вона на той краєвид, яким не можна було не замилуватися? Ні.

Дівчина не помічала навіть сходу сонця, хоч здавалося, ніби вона, мов ревна язичниця, вишила помолитися йому.

Чи слухала вона дзвінкі співи пташок, що линули з саду та навколишніх гаїв?

Ні, вона не чула й не бачила нічого довкола. Стояла й дивилася перед себе невидючим поглядом, а думки її блукали десь далеко.

Серед ясного блакитного неба не було й хмаринки — а на її чолі лежала темна тінь. Навколо весело щебетали пташки — а в її очах застиг смуток.

Вона стояла сама. Нікому було помітити її сумний настрій, нікому спитати, чого вона сумує.

Причину виказали кілька пошепки мовлених слів, що ніби несамохіть злетіли з її уст:

— А може, він тяжко поранений?.. Може, навіть смертельно?..

За кого ж вона так тривожилась? Чи не за того пораненого, що лежав у кімнаті внизу, зовсім близько від неї,— за свого двоюрідного брата Кассія Колхауна?

Навряд чи це було так. Ще напередодні лікар сказав, що небезпека минула і поранений незабаром одужає. Та й кожен, хто почув би далі її сумний монолог, дуже скоро допевнивсь б, що вона має на думці когось іншого.

— А я не можу навіть послати когось до нього. Не можу довідатись, як його здоров'я. Я не довіряю нікому з наших людей. А що, як він лежить хтозна-де, занедбаний, без догляду? Якби ж я могла послати йому хоч записку, хоч що-небудь, але так, щоб ніхто не знав. І де ж це подівся Зеб Стамп?..

І, наче якийсь інстинкт підказував їй,— що Зеб Стамп ось-ось може над'їхати, Луїза звернула погляд на рівнину за річкою, де проходила дорога, що сполучала форт Індж з плантаціями на пониззі Леони. Та дорога тяглася через прерію віддалік від річки й наближалась до неї тільки в одному місці — там, де річище круто вигиналося, врізаючись у крутий берег. У напрямі фор— [155] ту дорогу було видно десь на півмилі, і там її перетинала стежка, що вела через брід до гасієнди. З другого ; боку — вниз по річці — відкрита прерія тяглася приблизно на таку саму відстань, а далі починалися зарості і вже годі було щось побачити.

Дівчина видивлялася на дорогу в напрямі форту. Зеб Стамп мав би з'явитися звідти. Але там не видно було ні його, ні взагалі душі живої.

Засмучуватись Луїзі ніби й не було чого. Адже Зеб не обіцяв їй приїхати. І дивилася вона туди тільки з якоїсь несвідомої спонуки.

Та трохи згодом уже щось інше змусило її повернутись і пильно озирнути рівнину з другого боку.

Якщо вона сподівалася побачити там когось, то цього разу її сподівання справдились. Там, де дорога виходила із заростей, між деревами з'явився якийсь вершник. Спершу дівчині здалося, що то чоловік, одягнений начебто на арабський лад, але, придивившись пильніше, вона з певністю розпізнала у вершнику жінку, хоч та й сиділа в сідлі по-чоловічому. Обличчя вершниці запинав прозорий шарф, і його майже не було видно, та все ж Луїза розгледіла гарний овал смаглявого обличчя, рум'янці на щоках і променисті, наче зорі, очі.

Ні довгий шарф вершниці, що вільно спадав додолу, ні її незвичайна поза в сідлі не могли приховати від Луїзи того, що й постать у неї не менш гарна, ніж обличчя.

Кроків за десять позад вершниці їхав чоловік на мулі. З його одягу і з того, на якій віддалі він тримався, неважко було здогадатися, що то всього лише слуга.

— Цікаво, що це за жінка? — тихо мовила Луїза Пойндекстер і швидким рухом піднесла до очей лорнет, щоб краще роздивитись дивну вершницю.— Хто вона така? — повторила замислено і, опустивши лорнет, дивилася далі вже простим оком.— Звичайно, мексиканка, а чоловік на мулі — її слуга. Певно, якась знатна сеньйора. А я думала, що всі вони виїхали на той бік Ріо-Гранде, до Мексики. В руках у слуги кошик. Цікаво, що там може бути? І чого вони їдуть до форту... чи то до селища? Уже втретє на цьому тижні я бачу, як вона тут проїжджає. Мабуть, звідкись із плантацій на пониззі. І що за чудернацький спосіб їздити верхи! Боже ти мій! А втім, кажуть, що всі мексиканки так їздять. Що, якби й мені спробувати? Звичайно, цей [156] спосіб куди зручніший, але в Штатах напевне сказали б, що він не для жінок. Уявляю собі, який крик зчинили б наші пуританські матусі! Ха-ха-ха!..

Та сміх молодой креолки одразу ж урвався. На чоло її набігла тінь, так наче хмара заслонила сонце. Але то не був смуток, що потьмарював обличчя дівчини досі. Щоки в неї нараз поблідли — мабуть, її стурбувало щось не менш серйозне.

Причину цієї раптової переміни можна було пояснити тільки рухами огорнутої шарфом вершниці по той бік річки. За хвилю перед тим із кущів край дороги вискочила вилорога антилопа і враз пустилася навітки, а вже наступної миті чудовий кінь мексиканки повним чвалом гнався за сполоханою твариною. Тим часом вершниця, зірвавши з обличчя шарф, кінці якого маяли за її спиною, якось дивно крутила правою рукою в повітрі.

— Що вона там робить? — здивовано мовила дівчина на асотеї.— А-а! Он воно що! Це ж ласо!

Сеньйора не забарилася показати, як досконало вона орудує цим національним знаряддям: вправно накинула зашморг на шию антилопи, а ще за мить та непорушно лежала на землі.

Слуга мексиканки швидко під'їхав туди, зіскочив з мула і, нахилившись над поваленою антилопою, добив її ударом ножа. Тоді прилаштував тушу позад сідла, виліз на мула й подався за своєю господинею, яка вже встигла згорнути ласо, знов запнути обличчя шарфом і їхала собі далі, наче нічого й не сталося.

Саме в ту мить, коли зашморг злетів у повітря, й набігла на обличчя молодой

креолки темна тінь. Та викликав її не подив, а зовсім інше, куди прикріше почуття.

Те почуття не скоро минуло. Воно затьмарювало обличчя дівчини,— хоч рука з лорнетом майже заслонила його,— поки на дорозі було видно постаті тих двох вершників, і навіть тоді, коли вони зникли з очей за акаціями.

— Невже це вона? Мого віку, казав він, трохи нижча на зріст. Усе наче збігається, в усякому разі, з такої відстані. Живе на Ріо-Гранде, часом приїздить на Лео-ну навідати родичів. Кого? Хто вони, ті родичі? Чому я не спитала в нього? О Боже, невже це таки вона? [157]

Розділ XXV НЕВІДІСЛАННИЙ ДАРУНОК

Ще кілька хвилин після того, як сеньйора з ласо та її супутник зникли з очей, Луїза Пойндекстер стояла на асотеї, поринувши в роздуми, пов'язані з тією не зовсім звичайною сценою, свідком якої вона щойно була. Її поза і вираз обличчя свідчили, що думки її не стали веселіші.

Скоріш навпаки. Раз чи два перед тим вона вже давала волю своїй уяві, гадаючи, ким могла бути та вправна амазонка, не раз замислювалась і про те, чого вона їздить тією дорогою. А щойно побачена сцена враз обернула її невиразні здогади на цілком певну й дуже прикру підозру.

Луїза відчула якусь полегкість аж тоді, коли із заростей акації, там, де зникли ті двоє, показався інший вершник, а ще більшу — коли побачила, що він повернув на стежку до гасієнди, і, піднісши до очей лорнет, упізнала в ньому Зеба Стампа.

Обличчя молодої креолки враз проясніло, майже повеселішало. Поява щиросердого й чесного мисливця здалася їй добрим знаком.

— Ось кого мені так бракувало! — радісно вигукнула вона.— Він однесе мою записку, а може, й скаже мені, хто та жінка. Він же напевне зустрівся з нею по дорозі. Оце й дасть мені змогу повести розмову так, щоб Зеб ні про що не здогадався. Після всього, що сталося, я мушу бути обережна навіть з ним. О Боже! Хіба б я отак крилася, коли б знала, що й в і н прихильний до мене! Ота його байдужість — вона ж просто образлива! І це до мене, до Луїзи Пойндекстер! Ну ні! Якщо так триватиме й далі, я вирвуся з цих тенет, нехай... нехай навіть це розіб'є мені серце!

Мабуть, зайве пояснювати, що тим, чия прихильність так багато важила для дівчини, був аж ніяк не Зеб Стами. А от дальша її мова вже була звернена до старого мисливця, що на той час спинив свою кобилу перед гасієндою.

— Любий містере Стампе! — вітав його дзвінкий голос, який йому так приємно було чути.— Як я рада вас бачити! Злазьте з коня і йдіть сюди. Я ж знаю, ви звичний до крутосхилів і не зупинитесь перед якимись [158] там кам'яними сходами. А краєвид, що відкривається з цієї вершини, буде вам винагородою.

— На тій вашій вершиш є й кращий вид, і, щоб побачити його, Зеб Стамп ладен вилізти хоч на димар пароплава. Це ви самі, міс Луїзо. Зараз іду, ось тільки поставлю свою стару худобину, це всього хвилечка — і коза хвостом крутнути не встигне. Ворушись, старенька! — злізши з сідла, звернувся він до своєї кобили.— Чого хнюпишся? Ходімо, і, може, Плутон пригостить тебе на сніданок кукурудзою.

— Ого-го, мас' Стампе! — озвався й сам чорний кучер, з'являючись у патію.— Цей нігер так і зробить — сипне їй повну міру добрячої жовтої кукурудзи. Еге ж. А ви собі йдіть нагору до молодой хазяйки, Плутон вашої кобили не зобидить.

— Ну, Плутоне, ти й справді нігер хоч куди. Іншим разом, коли знов приїду, я привезу тобі опосума, та з таким ніжним м'ясом, наче в курки-дволітки. Ось що ти в мене дістанеш,— пообіцяв Зеб і рушив нагору, переступаючи за кожним кроком через східець, а то й через два.

За хвилину він був уже на даху, і молода господиня ще раз привіталася з ним.

Її збуджений вигляд і та квапливість, з якою вона потягла його до віддаленого краю асотеї, не минули уваги спостережливого мисливця, і він зрозумів, що його запрошено зовсім не для того, щоб милуватися краєвидом.

— Скажіть мені, містере Стампе,— мовила дівчина, не випускаючи з тендітних пальчиків його грубої куртки й допитливо зазираючи в очі мисливцеві,— ви ж, певно, все знаєте. Як він себе почуває? Чи небезпечні його рани?

— Якщо ви питаєте про містера Колхауна...

— Ні-ні! Про нього я все знаю. Я кажу не про містера Колхауна.

— Ну, міс Луїза, тоді я знаю ще тільки одного пораненого в цій окрузі, і це Моріс-мустангер. То, може, ви про нього питаєте?

— Так... так! Розумієте, хоч він, на жаль, і посварився з моїм двоюрідним братом, я не можу лишатися байдужою до його долі. Ви ж знаєте, він врятував мені життя, ще й не раз, а двічі. Скажіть, він дуже небезпечно поранений?

У голосі дівчини звучала така непідробна тривога, [159] що Зеб не став просторікувати далі й відповів навпростець:

— Ніякої небезпеки немає. Одна куля влучила йому в ногу над кісточкою — то просто подряпина, так наче кіт дернув. А друга пробила ліву руку — теж нічого страшного, ото тільки кровіці з нього витекло чимало. Та тепер уже все гаразд, і десь за два-три дні він зможе { вставати з ліжка й ходити. Каже, якби йому в сідло та ; поганяти годинку по прерії, то це б його вилікувало краще за всіх лікарів Техасу. Та й я так гадаю. Одначе ; лікар, що навідує його, отой хірург із форту, ще не дозволяє йому вставати.

— А де він лежить?

— У готелі, там-таки, де була вся та стрілянина.

— Мабуть, його там погано доглядають? Я чула, що той готель дуже вбогий. І годують, певно, не так, як треба хворому. Ви побудьте тут, містере Стампе, я зараз повернуся. Я хочу передати йому дещо, то, може, ви зробите мені таку послугу? Правда ж, зробите? Я певна, що так. Заждіть мене тут, я на хвилинку...

Не чекаючи відповіді, Луїза легко збігла вниз і скоро повернулася з чималим кошиком, напакованим, як видно, різними ласощами та й дечим до ласощів.

— Ось, любий Зебе, ви передасте оце містерові Дже-ральду? Тут Флорінда поклала деякі дрібнички — поживні напої, трохи варення та ще дечого такого, чого часом хочеться хворим. Такого в готелі, певно, не дістанеш. Тільки не кажіть йому, від кого

це, ні йому, ні комусь ще. Не скажете? Я знаю, що ні, добрий ви наш велетню.

— Ви можете покластися на Зеба Стампа, міс Луїзо. Жодна жива душа й гадки не матиме, хто прислав усі ці наїдки. От тільки щодо всяких там печив, цукерок і всього такого, то мустангерові гріх нарікати. Йому їх нанесли стільки, що вистачить на добру сотню ласунів.

— Он як? Уже принесли? Хто ж?

— Оцього, міс Луїзо, старий Зеб вам сказати не може, бо й сам не знає. Чув тільки, що їх приносить у кошиках мексиканець, начебто чийсь слуга. Та я й сам його бачив. Атож, зустрів оце ло дорозі до вас. Він їхав слідом за якоюсь жінкою, що сиділа в сідлі по-чоловічому, як заведено в мексиканок. Мабуть, він її слуга, бо їхав оддалік і тримав у руках кошик, точнісінько такий, як оті два, що вже є в Моріса. Схоже, що то вони везли до готелю нові ласощі. [160] Розпитувати Зеба далі не було потреби, його слова сказали більш ніж досить. Усе стало до болю зрозумілим. Луїза Пойндекстер мала суперницю. Ота сеньйора з ласо, напевне, була як не наречена, то кохана Моріса Джеральда!

Тож не випадково — хоч Зеб Стамп навряд чи міг таке припустити — кошик, що його молода креолка перед тим поставила на парапет і тримала рукою, раптом хитнувся і з брязкотом упав на кам'яні плити подвір'я. Пляшки побилися вщент, і все, що в них було, потекло струмком попід стіною.

Порух руки, що спричинив те лихо, міг здатися мимовільним і незумисним, та насправді він був добре обміркований. Перехилившись через парапет, Луїза дивилася на діло рук своїх і відчувала, що й серце її розбито, як оті скалки пляшок, що блищали на камінні внизу.

— Як прикро! — вигукнула вона, силкуючись приховати свою муку.— Все пропало! Що скаже Флорінда?.. Та, зрештою, коли про містера Джеральда, як ви кажете, так піклуються, то все це йому й ні до чого. Я рада, що він доглянутий, адже він зробив мені не одну послугу. Тільки, містере Стампе, я дуже прошу вас нікому нічого не казати. І що я питала про нього, теж не кажіть. Ви ж знаєте, його супротивником у тій дуелі був мій двоюрідний брат, то не треба, щоб у селищі пішли якісь розмови. Милий Зебе, ви обіцяєте?

— Як хочете, то й заприсягнуся. Ні словечка, міс Луїзо, нікому ні словечка. На старого Зеба ви можете покластися.

— Я знаю. Ходімо вже звідси. Сонце починає пекти. Зараз ми спустимося вниз і побачимо, чи не знайдеться там скляночки вашого улюбленого мононгахільського віскі. Ходімо!

Легкою ходою, з удавано веселим виглядом молода креолка перейшла асотею і, наспівуючи вальс "Нью-Орлеан", рушила вниз кам'яними сходами. Старий мисливець, радо прийнявши її запрошення, ішов слідом і хоча вже давно вважав себе стійким до жіночих чарів, та й думки його в ту хвилину були поглинуті обіцяною "Мононгахілою", проте не міг не замилувати-ся гарними, неначе виточеними із слонової кістки плечима дівчини, що були в нього перед очима.

Та милувався він тим прекрасним видовищем не довго. Спустившись униз, молода

господиня одразу ж [161] попросалася. Тепер, коли Зеб Стамп несамохіть зняв їй полуду з очей, Луїза враз охолела до розмови і, вже не маючи про що розпитувати, залишила його наодинці із склянкою віскі, а сама швидко подалася до себе в кімнату, щоб сховати своє горе від чужих очей.

Уперше в житті Луїзу Пойндекстер мучили ревності. То було її перше справжнє кохання — атож, вона покохала Моріса Джеральда.

Ота мексиканська сеньйора так дбайливо турбувалася про нього, звичайно ж, не з простої дружби. Певно, їх пов'язували тісніші взаємини... Ось які думки снувались у голові прибитої горем молодій креолки.

Судячи з того, що казав Моріс, і з того, що вона бачила на власні очі, сеньйора з ласо була саме такою жінкою, яку мав покохати мустангер. Хто ж бо, як не вона, мала всі ті принади, що могли полонити його!

її постать, наближена скельцями лорнета, видалась Луїзі досконалою. Обличчя було видно не так добре, і вона не склала про нього певної думки. Чи дорівнювало воно красою постаті? Чи було настільки прекрасним, щоб збудити кохання в серці такого стриманого в своїх почуттях чоловіка, яким здавався Моріс-мустангер?

Молода господиня Каса-дель-Корво не мала б спокою, якби не дістала відповіді на ці запитання. Ледве дочекавшись, поки Зеб Стамп поїхав, вона звеліла сідлати плямисту лошицю, сама-одна гайнула до річки, перейшла її вброд і виїхала на дорогу на тому боці.

Ідучи в напрямі форту, вона, як і сподівалась, невдовзі зустріла мексиканську сеньйору, що поверталася з селища,— та, власне, коли говорити точно, не сеньйору, а сеньориту — зовсім молоду жінку, не старшу за неї саму.

Там, де вони зустрілися, дорога йшла в затінку дерев, і мексиканці не треба було захищатись від сонця. Вона їхала з непокритою головою, спустивши шарф на плечі, і її коси пишністю й густотою могли змагатися з гривною дикого коня, а кольором — з вороновим крилом. Вони гарно облямовували обличчя, що, незважаючи на темний відтінок шкіри, було справді чарівне.

Правила чемності дозволяли при зустрічі кинути на незнайомку лише один побіжний погляд, і та відповіла молодій креолці таким самим швидким поглядом. Та, роз'їхавшись урізнобіч, обидві не втримались, обернулися в сідлах і зміряли одна одну й другим. [162] Думки їхні не дуже різнилися. Луїза Пойндекстер уже чула дещо про молоду особу, яку щойно зустріла, а та знала про її існування.

Ми не будемо переповідати, про що думала після їхньої зустрічі мексиканська сеньйорита. Скажемо тільки, що думки молодій креолки стали ще похмуріші, ніж перед виїздом на ті оглядини, і всю дорогу до Каса-дель-Корво вона сиділа в сідлі у такій позі, яка краще за всякі слова виказувала її глибоку тугу.

— Гарна! — мовила вона, поминувши свою гадану суперницю на дорозі.— Атож, надто гарна, щоб бути йому просто другом!..

Може, якби Луїза говорила не сама до себе, вона була б скупіша на похвалу.

"Тепер я вже знаю напевне,— провадила вона подумки.— Він кохає її! Кохає!.. Ось

звідки його холодна байдужість до мене. А я... я втратила розум і кинулася в ці тенета, сподіваючись знайти в них своє щастя. Тепер мені треба вирватися з них! Забути про нього! Ах, легко сказати... А чи зможу я?.. Я більше не бачитимуся з ним. Принаймні це я можу. Після всього, що сталося, він не покажеться в нашій садибі. Ми можемо зустрітись лише випадково, але таких випадків я пильно уникатиму. Ах Морісе Джеральде, підкорювачу диких коней! Ти підкорив собі й людську душу, яка тепер довго страждатиме... може, й довіку!"

Розділ XXVI ЗНОВУ НА АСОТЕЇ

Забути людину, яку ти палко покохав, просто неможливо. Кажуть, рани сердець, що не знайшли взаємності в коханні, добре виліковує час, а ще краще — розлука. Та ні час, ні розлука не можуть погамувати нападів туги за втраченим коханням і заспокоїти серце, в якому назавжди лишилася болісна порожнеча.

Луїзою Пойндекстер заволоділо почуття, яке нелегко було побороти. Хоч воно зажеврило й недавно, але розгорялося бурхливо, долаючи всі перепони. Це почуття вже набрало досить сили, щоб не зважати на такі житейські міркування, як згода батьків чи становище в суспільстві, і [63] сійинилося б ні перед чим — в усякому разі, оскільки це залежало б від самої дівчини. Щодо першої згаданої перепони, то Луїза була вже повнолітня і, як більшість її співвітчизниць, вважала, що може сама собі дати раду. А щодо другої — то коли, скажіть, справжнє кохання оглядалося на суспільні забобони? Така розважливність суперечить самій його природі. Принаймні в почутті Луїзи Пойндекстер її не було й знаку.

Навряд чи то було перше захоплення в її житті. Але вперше вона зазнала розчарування, і це геть позбавило її душевного спокою, хоч спочатку дівчина й сподівалася, що час притамує її сердечний біль. Вона гадала, що матиме собі двох надійних помічників — свою волю і вроджену життєрадісність. Але минали дні, і вона перестала вірити в їхню силу, бо ні те, ні те не допомогло їй викреслити з пам'яті людину, яка заволоділа всіма її думками.

Часом вона ненавиділа мустангера — чи переконувала себе в цьому,— і в такі хвилини їй здавалося, що вона могла б або сама вбити його, або ж спокійно дивитись, як його вбивають у неї на очах, і пальцем не ворухнути, щоб урятувати його. Але то були тільки хвилини, а між ними траплялися години тверезіших роздумів, коли Луїза усвідомлювала, що в її нещасті не винен ніхто, крім неї самої.

Та не в тому була річ. Навіть якби Моріс Джеральд був її найлютішим ворогом чи ворогом усього людства, самим Люцифером, з яким Луїза колись порівняла його в своїй розбурханій уяві,— то й тоді вона не перестала б кохати його.

І в тому не було нічого неприродного, нічого такого, що суперечило б жіночій вдачі чи людській вдачі взагалі. У свідомості людини розум і почуття — такі ж різні речі, як вода і вогонь. Щоправда, іноді вони мирно вживаються і течуть одним річищем, але частіше йдуть урізнобіч. Іншими словами, ми можемо кохати ту саму людину, яку палко ненавидимо чи навіть зневажаємо.

Ненавидіти чи зневажати Моріса Джеральда молода креолка просто не могла. Вона

лише намагалася збайдужіти до нього. Та то була марна спроба, з якої нічого не вийшло. Луїза не мала сили заборонити собі підніматись на асотею і дивитися на дорогу, де вперше [164] побачила свою суперницю. Щодня, мало не щогодини її знов і знов тягло туди. *

Та навіть більше. Незважаючи на своє тверде рішення всіляко уникати зустрічей з тим, хто змусив її так страждати, вона часто сідала на коня й вирушала з дому. Вона гасала прерією, їздила вулицями селища з єдиною надією — побачити його.

Через три дні після свого болісного прозріння вона знов побачила — як і тоді, з асотеї — ту мексиканку з ласо, що їхала дорогою до селища в супроводі того самого слуги з кошиком — цією скринькою Пандори (45), яка принесла Луїзі стільки горя. Аж тремтячи з ревнощів, дівчина дивилася на них і гірко заздрила своїй щасливій суперниці — адже та їхала до нього.

Теперь вона знала про мексиканку трохи більше, але й не так багато — власне, лише як її звать і хто вона така. То була донья Ісідора Коварубіо де Лос-Льянос, дочка багатого поміщика з Ріо-Гранде й племінниця власника маєтку на Леоні, за милю від Каса-дель-Кор-во. Серед американських поселенців на Леоні вона мала славу норавливої молоді особи, що майстерно кидала ласо й могла приборкати будь-якого дикого коня, але аж ніяк не власні примхи.

Усе це не тільки не згасило ревливих підозрінь Луїзи Пойндекстер, а навпаки, ще дужче розпалило їх. Вона сама була волелюбна й незалежна, і їй подобались такі риси в інших. Отож вона вважала, що ті риси мають подобатися всім. А коли так, то навряд чи міг лишитися байдужим до них і молодий ірландець.

Минуло ще кілька днів, але сеньйорита з ласо більше не показувалась.

◆ Мабуть, він уже одужав від своїх ран і більше не потребує постійного догляду", — міркувала молода креолка.

Вона, як уже не раз останніми днями, стояла на асотеї з лорнетом у руках.

Був ранній ранок, невдовзі після сходу сонця, — саме та година, коли на дорозі з'являлася мексиканка. Луїза невідривно дивилась туди, звідки та сеньйорита звичайно виїжджала. Аж раптом, випадково глянувши в інший бік, вона побачила... побачила таке, що викли-

Скринька Пандори — в грецькій міфології вмістилище всіляких бід і нещасть. [165] кало в неї почуття куди більше, ніж подив. Дорогою від селища верхи на коні їхав Моріс Джеральд!

Хоч він сидів у сідлі трохи напружено і їхав повільним клусом, то був, поза всяким сумнівом, він. Скельця лорнета підтвердили це і виявили ще одну деталь: ліва рука його була в черезплічнику.

Упізнавши мустангера, Луїза швидко відступила від парапету и тихенько скрикнула.

Що було причиною того болісного вигуку? Поранена рука мустангера чи блідість його обличчя, яку дівчина теж розгледіла в лорнет?

Пі те, ні те. І не подив. Ш, не жаль і не подив прозвучали в тому скрику, а гірка туга

й сердечний біль. у *

Хворий одужував. Сестрі-жалібниці вже не треба було їздити до нього. Він їхав до неї сам!

Ховаючись за парапетом і суцвіттями юки, Луїза Пойндекстер стежила за вершником, що їхав дорогою по той бік річки. Крізь скельця лорнета вона добре бачила кожний його рух, навіть вираз обличчя. Щось ніби радість ворухнулось у душі дівчини, коли вона помітила, як він час від часу обертається й поглядає на Каса-дель-Корво. Те почуття стало ще виразнішим, коли мустангер спинив коня в затінку придорожніх дерев, майже напроти гасієнди, і довго не рушав з місця, пильно видивляючись на будинок. Луїза майже ладна була повірити, що в ту мить він думав про неї.

Але то був лише кволий зблиск радості й надії, що одразу ж згас, наче заслонений чорною тінню останній промінь сонця під час затемнення. І, мов ота чорна тінь, її знов огорнула туга, і їй здалося, ніби все довкола поринуло в морок.

Моріс Джеральд поскакав далі і зник з очей у заростях, де зникала й дорога, якою він їхав.

Куди ж він поїхав? Певна річ, навідати донью Ісідо-ру Коварубіо де Лос-Льянос, куди ж би ще?

І дарма що не минуло й години, як він проїхав назад. Вони могли зустрітись і в тих заростях, мало не на очах ревнивої суперниці, приховані тільки листям дерев. Години було цілком досить для побачення закоханих, що могли дозволити собі зустрічатись хоч і кожного дня.

Дарма що, їдучи дорогою, він знову раз у раз кидав погляди на Каса-дель-Корво і знову спинився під деревами й стояв деякий час, не зводячи очей з будинку. [166]

Ні, то він просто глузував з неї чи, може, зловтішався. Ну що ж, він мав усі підстави радіти. Але навіщо така жорстокість, коли уста його ще не охололи від поцілунків? Поцілунків доньї Ісідори Коварубіо де Лос-Льянос!

Розділ XXVII "Я КОХАЮ ТЕБЕ!"

Луїза Пойндекстер знову на асотеї, з новою душевною мукою. Широкі кам'яні сходи знову привели її туди, звідки вона щораз спостерігала сцени, які заповдіювали їй тільки біль. Вона вже не раз подумки давала собі слово не ступати більше на ті сходи, принаймні найближчим часом. Але щось сильніше за її сильну волю ставало на перешкоді. І наступного ж дня, перше ніж сонце встигало висушити росу на травах прерії, Луїза порушувала своє слово.

Як і напередодні, вона стояла біля парапету, дивлячись на дорогу по той бік річки. Як і напередодні, побачила там вершника з рукою в черезплічнику й швидко відступила, щоб той не помітив її.

Він знов їхав туди ж таки й так само кидав довгі погляди на гасієнду, а потім спинився під деревами навпроти.

У серці молодії креолки боролися надія і страх. Якоїсь хвили вона ладна була навіть показатися йому на очі. Але страх переміг, і в наступну мить вершник зник у заростях.

Куди він поїхав?

Це риторичне запитання було точнісінько те саме, що й напередодні. І відповідь на нього була та сама.

Куди ж, як не на побачення з доньєю Ісидорою Коварубіо де Лос-Льянос!

Чи був у цьому хоч якийсь сумнів?

А коли й був, то він мав скоро розвіятись. Не минуло й двадцяти хвилин, як на тій самій дорозі з'явилася плямиста, як леопард, лошиця з вершницею в сідлі й поскакала в тому самому напрямі.

Ревниве серце креолки не витримало. Ніяка правда не завдала б їй більших страждань, ніж підозра, що краjala її серце. І вона вирішила пересвідчитись у [167] всьому сама, нехай би навіть це вбило в ній останній кволий промінець надії.

Вона заглибилась у зарості, де хвилин за двадцять перед тим зник мустангер. На дорогу падали тремтливі тіні акацій. Луїза нечутно їхала по м'якому дернику понад узбіччям дороги, щоб кінь не зачепив копитом і камінця. Довге пірчасте листя акацій звисало майже їй до очей, переплутуючись із перами на її капелюшку. Вона сиділа в сідлі пригнувшись, так наче боялася, щоб її не помітили, і пильно дивилася вперед.

Невдовзі вона виїхала на гребінь пагорба, з якого відкривався дальший краєвид. Там вона побачила великий будинок, оточений деревами. То була гасієнда дона Сільвіо Мартінеса, дядька доньї Ісидори. Луїза знала вже й це.

На рівнині внизу видно було й інші будинки, але тільки до того будинку й дороги до нього прикипів насторожений і допитливий погляд молодої креолки.

Деякий час вона стояла, отак спостерігаючи, але марно: нікого не видно було ні в будинку, ні коло нього. Та й на приватній дорозі, що вела до садиби, так само як і на загальному путівці, теж не було ані душі. На пасовищі бродило кілька коней, але всі без сідел і вершників.

Може, донья Ісидора виїхала до Моріса на побачення? Чи, може, він зайшов у дім?

Де вони тепер — у гаю чи в будинку? Якщо в гаю, то чи знає про це дон Сільвіо? А якщо в будинку, то чи він удома, чи схвалює цю зустріч?

Ось які запитання мучили молоду креолку, коли вона раптом почула кінське іржання, а потім і цокіт копит на кам'янистій дорозі.

Дівчина подивилася вниз і побачила мустангера, що піднімався крутим схилом пагорба просто до неї. Вона могла б помітити його й раніше, якби вся її увага не була прикута до гасієнди.

Він їхав сам, як і тоді, коли поминав Каса-дель-Кор-во. Ніщо не говорило про те, що він недавно був у чиемусь товаристві, а надто в товаристві коханої жінки.

Уникнути зустрічі з ним Луїза не могла: було запізно. Плямиста лошиця вже відповіла на вітання свого давнього знайомого. Отож і вершниця мусила лишитися на місці, чекаючи, поки мустангер під'їде до неї.

— Доброго ранку, міс Пойндекстер,— мовив він, бо [168] і в прерії не заведено, щоб дама віталася перша.— Ви сама?

— Сама, сер. А чом би й ні?

— Кругом же зарості... А втім, я згадав, ви ж казали мені, що любите їздити верхи

на самоті.

— Здається, ви теж це любите, містере Джеральде. Чи, може, ви не завжди їздите на самоті? Я не помиляюся?

— Слово честі, я справді люблю їздити сам. А останнім часом маю нещастя жити в тутешньому готелі, чи, краще сказати, в заїзді, то там цілий день такий гамір, що й здоровому важко знести, не те що хворому, як оце тепер мені. Після всього того шарварку прогулянка верхи по цій тихій дорозі — просто насолода. Під цими тінястими акаціями з їхніми пишними зеленими віялами, що тріпочуть на вітерці, будь-який хворий забуде про свої недуги. Ви згодні зі мною, міс Пойндекстер?

— Вам краще знати, сер,— на мить збентежившись, відказала дівчина.— Ви ж так часто тут буваєте.

— Часто? Та я тільки вдруге сюди приїхав, відколи зміг знову сісти в сідло... Але пробачте, міс Пойндекстер, а звідки ви взагалі знаєте, що я тут буваю?

— О,— мовила Луїза, червоніючи й бліднучи,— цього не можна було не помітити. Я маю звичку проводити багато часу на асотеї. Там так гарно, особливо раннім ранком, коли ще не жарко, дме свіжий вітрець, співають пташки в саду, і краєвид навколо чудовий. З нашого даху добре видно й цю дорогу. Звідти я й бачила вас, коли ви проїжджали,— звичайно, тільки доти, доки ви не заїхали під ці тінясті акації.

— То ви мене бачили? — спитав Моріс, зніяковівши, але не від натяку, прихованого в останніх словах,— його він просто не міг зрозуміти,— а від згадки про те, як, їдучи відкритою ділянкою дороги, він раз у раз дивився на Каса-дель-Корво.

— Та хіба ж я могла не побачити? — швидко відповіла молода креолка.— Від нас до дороги заледве шістсот ярдів. Навіть жінку — меншу за вас і на меншому коні — і то було добре видно. Коли я побачила, як сцритно вона накинула своє ласо на бідолашну анти-лопку, то одразу зрозуміла, що це та сама сеньйорита, чесноти якої ви так люб'язно мені змалювали.

— Ісідора?

— Ісідора.

— Ай справді. Вона ж якийсь час тут гостювала. [169]

— І дуже дбала про містера Моріса Джеральда?

— Атож, і це правда. Вона була дуже добра до мене, а я так і не мав нагоди їй подякувати. Хоч як приязно вона до мене ставиться, проте люто ненавидить нас, іноземців, і нізащо б не погодилась переступити поріг готелю містера Обердоффера.

— Он як! Мабуть, вона воліє зустрічатися з вами під цими тінястими акаціями?

— Я зовсім не бачився з нею, принаймні вже багато місяців, і тепер, мабуть, не скоро побачуся, бо вона поїхала додому, на Ріо-Гранде.

— Ви кажете мені правду, сер? Ви не бачилися з нею?.. Вона вже поїхала звідси?

— Поїхала,— відповів Моріс, видимо здивований.— Ну звісно, я з нею не бачився. Та й дізнався про те, що вона була тут, тільки коли лежав хворий і вона надсилала мені всякі ласощі. Правду кажучи, вони були мені дуже до речі. Готельна кухня далеко не з найкращих, та й містер Обердоффер ставиться до мене не дуже прихильно. Донья

Ісідора надто щедро віддячила мені за ту невелику послугу, що я їй колись зробив.

— Послугу? Чи можна спитати, яку саме, містере Джеральде?

— Авжеж. То була чиста випадковість. Просто мені трапилася нагода заступитися за цю дівчину й урятувати її від індіанців — Дикого Кота і його одноплемінців-семінолів. Вона попалась їм до рук, коли їхала з Ріо-Гракде в гості до свого дядька, дона Сільвіо Мартінеса,— онде видно його будинок. Ті негідники були п'яні, і їй загрожувала, може, й не смерть, але чимала небезпека. Одне слово, бідолашна дівчина опинилася в скруті, і їй було б нелегко вирватись, коли б я випадково не проїжджав там.

— І оце ви називаєте невеликою послугою? Ви надто скромні в своїх оцінках, містере Джеральде. Та якби хтось зробив таке для м е н є...

— То чим би ви віддячили йому? — спитав му-стангер з притиском на останньому слові.

— Я б покохала його,— швидко відказала дівчина.

— А коли так...— Моріс під'їхав майже впритул і, нахилившись до неї, прошепотів їй на вухо так палко, що аж дивно було чути від нього, завжди такого стриманого: — А коли так, то я віддав би половину свого життя за те, щоб побачити вас у руках Дикого [170] Кота і його п'яних одноплемінців, а другу половину — за те, щоб вирятувати вас із небезпеки!

— Ви правду кажете, Морісе Джеральде? Не жартуйте зі мною, я не дитина. Скажіть щиро! Це правда?

— Так, правда! Клянуся небом! Найсолодшою миттю в моєму житті була та, коли під

час верхової прогулянки одна чарівна жінка нахилилася до мене в сідлі й поцілувала мене.

Найніжнішим поцілунком, що його звідав Моріс Джеральд, був поцілунок Луїзи Пойндекстер, коли вона, звівшись у стременах і поклавши руку йому на плече, палко вигукнула:

— Хай буде що буде! Я кохаю тебе!.. Я кохаю тебе!

Розділ XXVIII ЗАБОРОНЕНА ВТІХА

Відтоді як у Техасі з'явилися перші англосаксонські поселенці, а можна сказати, й на сто років раніше — від часів колонізації цього краю нащадками конкістадорів,— найбільшим клопотом були стосунки з індіанцями.

Незалежно від того, чи були ці законні господарі країни в стані відкритої війни з поселенцями, чи йшли на тимчасове замирення, вони завжди лишалися незмінною темою розмов. Коли точилася війна, говорили про постійну небезпеку нападу індіанців; коли випадало замирення — про те, який час воно може тривати, чи надовго червоношкірі закопали свої томагавки (46).

І тоді, як Техас належав до Мексики, і після того, як його завоювали американці, не було нагальнішої теми розмов ні за сніданком, ні за обідом, ні за вечерею. В багатих гасієндах плантаторів і в убогих мисливських хатинах слова "ведмідь", "ягуар", "вепр" звучали рідше й викликали не такий страх, як слово "індіанець". Індіанцями в Техасі

лякали дітей,— як ото в нас їх лякають домовиками,— і вони довго не могли заснути на своїх набитих мохом матрациках, так само як і їхні батьки.

Томагавк — невеличка сокира, зброя індіанців. "Закопати томагавки" — укласти мир. [171]

Незважаючи на міцні мури, що робили гасіенду схожою більше на фортецю, ніж на мирну оселю, мешканців Каса-дель-Корво також не обминуло те тривожне відчуття постійної загрози, спільне для всіх, хто жив при кордоні. Доти вони мало знали про індіанців, та й то лише зі слів інших, але поступово, день по дню, все краще розуміли, що то за небезпека не дав спокійно спати навколишнім поселенцям.

Вони почали вірити, що все те — не пустий страх, а коли хтось із них ще сумнівався, то лист від майора, коменданта форту, отриманий тижнів за два після сніданку в прерії, мав остаточно розвіяти всі їхні сумніви.

Листа привіз рано-вранці кінний стрілець, і плантаторові подали його перед самим сніданком, коли він ішов до столу, за яким уже сиділа вся його родина — дочка Луїза, син Генрі та племінник Кассій Колхаун.

— От несподівана новина! — вигукнув плантатор, швидко перебігши очима листа.— І досить прикра, якщо це правда. Та коли майор так певен, то, гадаю, помилки бути не може.

— Прикра новина, тату? — спитала його дочка, нараз червоніючи.

За цим запитанням стояло й інше, не висловлене вголос:

"Про що майор міг написати? Я зустріла його вчора на дорозі серед акацій. Він бачив мене з... Невже про це? Боже мій! Якщо батько дізнається..."

— Команчі на стежці війни — ось що пише майор.

— Ото й тільки? — мовила Луїза, так ніби новина не варта була того, щоб через неї тривожитись.— Ви налякали нас, сер. Я думала,, сталося щось гірше.

— Щось гірше! Ти говориш дурниці, дитино! В Те-хасі немає нічого гіршого за команчів на стежці війни, нічого й наполовину небезпечнішого.

Луїза могла б сказати, що є небезпеки й не менші, принаймні такі, від яких не легше врятуватися. Може, вона пригадала втечу від диких жеребців або слід ласо.

Проте вона змовчала. Тепер Обізвався "Колхаун:

— То майор певен, що індіанці пішли війною? Що він пише, дядечку?

— Пише, що про це вже кілька днів ходила чутка, але не дуже вірогідна. А тепер вона підтвердилась, Учора ввечері до форту прийшов Дикий Кіт, ватаї семінолів, з гуртом своїх одноплемінців. Вони сказали, [172] що команчі по всіх своїх стійбищах у Техасі вже з місяць як поставили розмальовані стовпи й танцюють навколо них танок війни. Кілька загонів уже рушили в набіги, і їх от-от можна чекати й у нашій околиці.

— А той Дикий Кіт, хто він сам? — мовила Луїза, пригадавши розповідь мустангера.— Хіба можна довіряти зрадникові? Він напевне не менший ворог білим, ніж своїм братам — індіанцям.

— Твоя правда, дочко. Ти сказала про ватага семінолів майже тими самими

словами, що й майор у приписці до свого листа. Він радить нам не довіряти тому двоєдушному старому негідникові, що напевне перекинеться до команчів, як тільки це стане йому вигідно... А втім,— провадив далі плантатор, відкладаючи набік листа й беручись до кави та вафель,— будемо сподіватися, що ми взагалі не побачимо тут червоношкірих — ні семінолів, ні команчів. Гадаю, зубчасті парапети Каса-дель-Корво приведуть їх до тями, і вони обминуть наш дім стороною.

Перше ніж хтось устиг озватися, в дверях їдальні з'явилося чорне обличчя кучера Плутона, і розмова перейшла на інше.

— Чого тобі, Плутоне? —' спитав господар.

— Го-го! Мас' Вудлі, цьому Нігерові нічого не треба. Тільки сказати панночці Луї, хай швидше кінчає снідати, бо плямиста вже під сідлом, жде не діждеться залізячки між зуби. Еге! Аж танцює на камінні, так хоче на травичку в прерію.

— Ти збираєшся їхати в прерію, Луїзо? — спитав плантатор, спохмурнівши й не приховуючи свого невдоволення.

— Так, тату. Я думала проїхатись.

— Не можна.

— Он як?

— Я тільки хочу сказати, щоб ти не їдила сама. Це не личить дівчині.

— Чому, тату? Я ж часто їжджу сама.

— Атож, чи не занадто часто.

Останні слова змусили дівчину злегка почервоніти, хоч вона й не була певна, що саме хотів сказати батько. Та допитуватись вона не стала, а навпаки, визнала за краще остерегтись, і це видно було й з її відповіді.

— Гаразд, тату, коли ти не дозволяєш, я більш не їдитиму. Виходить, ви цілий день будете десь там у своїх справах, а мені сидіти ув'язненій у цьому [173] похмурому будинку? Оце так, по-твоєму, я маю жити

з Техасі?

— Зовсім ні, дочко. Я не проти, щоб ти їдила собі верхи скільки захочеш, але нехай тебе супроводять або Генрі, або кузен Кассій. Я тільки забороняю тобі виїжджати самій. І маю на те свої причини.

— Причини? Які ж це?

Запитання злетіло з Луїзиних уст мимоволі, і вона ту ж мить пошкодувала про нього. З її збентеженого вигляду було видно, з якою тривогою вона чекає відповіді.

Але відповідь начебто заспокоїла її.

— Які ж тобі ще причини,— сказав плантатор, видимо намагаючись пригасити доччину підозру посиленням на вже відомі речі.— Цілком досить і того, що пише майор. Не забувай, доню, ти вже не в Луїзіані, де жінка може їздити куди хоче, не боячись, що її хтось образить чи скривдить. Тут, у Техасі, таке може спіткати тебе на кожному кроці, а то ще й гірше. Кругом

індіанці...

— Я ніколи не заїжджаю так далеко від дому, щоб боятися індіанців. Не далі, як на

п'ять миль.

— На п'ять миль! — вигукнув з іронічною посмішкою відставний капітан.— Та це те саме, що й на всі п'ятдесят, кузино Лу! Тут не менше шансів зіткнутися з червоношкірими за сто кроків від дому, ніж за сто миль. Коли вони стають на стежку війни, їх можна чекати будь-де й будь-коли, Я вважаю, що дядечко Вудлі має рацію: ти чиниш дуже нерозумно, їздячи отак сама.

— О, ти так вважаєш? — гостро мовила дівчина, кинувши зневажливий погляд на двоюрідного брата.— А дозволь тебе спитати, сер, чим мені допоможе твоє товариство, коли я й справді зустрінуся з команчами, хоч я певна, що така небезпека мені анітрохи не загрожує? Ну й гарна ж буде картина — ми з тобою серед войовничої ватаги розмальованих дикунів! Ха-ха! В небезпеці опинишся ти, а не я, бо я поскачу собі геть, покинувши тебе рятуватись як знаєш. Де ж пак,

— велика мені небезпека — за п'ять миль від дому! Нехай знайдеться в Техасі такий вершник, хоч би й дикун, що на відстані п'яти миль наздожене мене на моїй Луні. Та й тобі куди братися, містере Касе!

— Замовкни, дочко! — звелів старий Пойндекстер.— Я не бажаю чути таких безглузвих балачок. А ти не [174]звертай на неї уваги, небоже. Навіть коли б і не індіанці, то в цих краях чимало всякого іншого наброду, не менш небезпечного. Одне слово, я забороняю тобі їздити хтозна-куди, як ти це робила останнім часом.

— Хай буде по-твоєму, тату,— сказала Луїза, підводячись від столу й рушаючи до дверей.— Я, звісно, послухаюсь тебе, хоч сидіння без руху напевне зашкодить моему здоров'ю... Іди, Плутоне! — додала вона, звертаючись до негра, що досі стояв на порозі й усміхався.— Відведи Луну в кораль, на пасовище, куди завгодно. Коли хоче, хай собі вертається в свою рідну прерію — мені вона більше не потрібна.— З цими словами Луїза швидко вийшла з їдальні, полишивши чоловіків за столом думати над тим, що вона сказала.

Але то були не останні її слова. Ідучи коридором до своєї кімнати, вона, сама того не помічаючи, вимовила пошепки кілька запитань, відповіді на які можна було тільки здогадами.

— Про що тато міг дізнатися? Чи це тільки підозри? Хто міг йому щось сказати? Чи знає він про нашу зустріч?

Розділ XXIX КОЙОТ УДОМА

Колхаун устав з-за столу майже так само раптово, як і Луїза, але, залишивши їдальню, він не пішов до своєї кімнати, а подався з дому.

Його рани ще не зовсім загоїлись і боліли, проте він досить одужав, щоб ходити по саду, до стайні чи коралю — одне слово, коло будинку.

Та цього разу він вирушив у дальшу прогулянку. Чи то збуджений розмовою за сніданком, чи, може, занепокоєний майоровим листом, він, здавалося, на час забув про біль та кволість і, спираючись на костур, хоробро пошкандибав понад річкою в напрямі форту •Індж.

Вийшовши на пустирище, що лежало на півдорозі між гасієндою й фортом і, як

видно, не мало певного власника, він невдовзі добувся туди, куди хотів. Серед заростей акації, затіненої вищими деревами, в самісінькій гущавині стояла груба хатина, сплетена з гілляччя і обмазана глиною,— так зване хакале. То була [175] оселя мустангера-мексиканця Мігеля Діаса — лігво, що цілком пасувало його господареві, жорстокому недолюдкові, який не дарма дістав промовисте прізвисько Койот, або ж Вовк Прерії.

Того вовка далеко не завжди можна було застати в його лігві — він лише інколи там ночував та ще вряди-годи, продавши гурт зловлених мустангів, дозволяв собі якийсь час нічого не робити й пожити поблизу селища, куди його вабили ниці втіхи, які там можна було знайти.

Колхаунові пощастило застати господаря вдома, але не пощастило побачити його тверезим. Щоправда, той був не такий уже й п'яний, бо встиг проспатися й трохи прочуматись від звичного для себе стану.

— А, сеньйоре! — побачивши на порозі гостя, вигукнув він.— Чсірт забирай! От кого не чекав! Sientese! Сідайте! Беріть стільця. Осьде він, стілець! Ха-ха-ха!

Сміх стосувався предмета, названого стільцем. То був череп мустанга, що правив за стілець. У хатині був ще один такий самий "стілець", грубий стіл, сяк-так збитий з обаполків юки, та вкрита кінською шкурою купа тростини замість ліжка, на якій напівлежав господар,— і більш нічого. Отакий вигляд мала оселя Мігеля Діаса.

Колхаун, стомившись після важкої прохідки, прийняв запрошення і сів на кінський череп. Він не гаяв часу й одразу ж заговорив про діло.

— Сеньйоре Діасе,— почав він,— я прийшов до вас, щоб...

— Сеньйоре американо! — вигукнув ще хмільний ловець коней, уриваючи його пояснення.— Навіщо зайві слова? Carrambo! (47) Ніби я й так не знаю, чого ви прийшли. Ви хочете, щоб я прибрав того бісового ірландця!

— Атож!

— Атож. А я пообіцяв вам зробити це за п'ятсот песо (48)— як настане час і випадє зручна нагода. І зроблю. Мігель Діас не ламає свого слова. Але час ще не настав, сеньйоре капітане, і нагоди не випало. Вбити людину чисто — це вам неабищо. Навіть у преріях є небезпека, що діло розкопають. А як розкопають...

(47) Чорт забирай! (Тен.)

(48) Песо — іспанська грошова одиниця; тут — у значенні "долар".

[176]

Ха! Що мене тоді чекає? Не забувайте, сеньйоре капітане, що я мексиканець. Коли б я був вашого роду, то простісінько порішив би дона Морісіо і вийшов сухим з води. Скинув би все на сварку, та й годі. Maldito! (49) А з нами, мексиканцями, розмова інша. Досить угородити в когось мачете й випустити з нього кров — і ти уже вбивця, і ви ж таки, американці, у вашому дурному суді з дванадцятьма чесними присяжними, пошлете бідолашного чоловіка на шибеницю. Carrambo! Важити отак своїм життям я не збираюся. Я ненавиджу того ірландця не менше за вас, але не стану сам устромляти голову в зашморг. Треба перечекати, доки настане час і випадє нагода. Еге ж, чорт

забирай, час і нагода!

— Час настав, і нагода випала! — збуджено вигукнув наймач, нахилиючись до найманого вбивці.— Ви казали, що могли б легко зробити це, якби почалися заворушення серед індіанців?

— Певно, що казав. Якби було так...

— То ви ще не чули новин?

— Яких новин?

— Команчі стали на стежку війни.

— Carrambo! — вигукнув Койот, підхопившись зі свого тростинового ложа, наче справжній вовк, що зачув здобич.— Santissima Virgen! (50) Ви правду кажете, сеньйоре капітане?

— Чистісіньку правду. Ця звістка щойно дійшла до форту. Відомості надійні — від самого коменданта.

— Ну, коли так...— замислено мовив мексиканець.— Коли так, то дон Морісіо може вмерти. Команчі можуть убити його. Ха-ха-ха!

— Ви певні?

— Я був би ще більше певен, якби за його скальп дали не п'ятсот, а тисячу доларів.

— Він вартий цих грошей.

— Яких?

— Тисячі доларів.

— Ви обіцяєте?

— Обіцяю.

— Тоді команчі таки знімуть з нього скальп, сеньйоре капітане. Повертайтеся до Каса-дель-Корво і спіть

(49) Прокляття! (Ісп.)

(50) Пресвята Діво! (Ісп.)

спокійно: при першій же нагоді ваш ворог залишиться без чуприни. Ви мене розумієте?

— Розумію.

— І готуйте вашу тисячу.

— Вона на вас чекає.

— Carrambo! їй не доведеться довго чекати. Adios! Adios! (51)

— Santissima Virgen! — вигукнув той нечестивий горлоріз, коли його гість пошкандибав геть з очей.— Оце-то поталанило! Хапнути тисячу доларів за те, щоб прибрати молодчика, якого я й сам хотів порішити, задурно!.. Команчі на стежці війни! Carrambo, невже це правда? Коли так, треба знайти своє індіанське вбрання. Ось уже три роки після того клятого замирення воно лежить без діла. Viva la guerra de los Indios! (52) І дай Боже успіху моїй виставі у прерії!

Розділ XXX ЛИСТУВАННЯ СТІЛАМИ

Луїза Пойндекстер дуже любила ті розваги, що їй повелося вважати чоловічими. Не проминула вона й стрільби з лука. Лук і стріли були в її руках наче іграшки, з якими

вона робила все, що хотіла.

Навчилася вона того мистецтва в індіанців юма. Останні представники цього могутнього колись племені ще й тепер трапляються на пониззі Міссісіпі, поблизу Пойнт-Купе та затоки Атчафалайя.

Уже давно Луїза не брала до рук свого лука, навіть не розпакувала після того, як разом з іншими речами його привезли в одному з фургонів до Каса-дель-Корво. Відколи приїхала туди, вона все не могла вибрати хвилини, щоб повправлятися з цією зброєю Діани (53), і її чудовий лук із дерева маклюри та сагайдак з опереними стрілами так і лежали занедбані в коморі.

Та ось настав день, коли дівчина витягла їх на світ і вшанувала своєю увагою. Це сталося невдовзі після тієї розмови за сніданком, коли батько заборонив їй виїжджати верхи самій. Луїза без жодного слова ско-

(51) До побачення! (Ісп.)

(52) Хай живе індіанська війна! (Ісп.)

(53) Діана — в римській міфології богиня полювання.

[178]

рилася, і навіть більше — не тільки перестала їздити сама, а й відмовлялася виїжджати в чийомусь товаристві.

Плямиста лошиця знуджено стояла в стійлі або несамовито гасала по коралю, дивуючись, чому на її спині більш не буває сідла — отого дивного предмета, котрий, як ніщо інше, нагадував їй про неволю.

Та Луїза не забувала про свою Луну і хоч більше не їздила верхи, проте щодня, мало не щогодини, згадувала про неї і дбала, щоб її добре доглядали. Плямисту годували добірним зерном із засіків Каса-дель-Корво, найсоковитішою травою прерії, а пила вона холодну прозору воду з Леони. Плутон залюбки чепурич лошицю, без кінця чистив її скреблом та щітками, і шерсть на ній лисніла не гірше, ніж його власна чорна шкіра.

Решту часу міс Пойндекстер ділила між обов'язками господині дому і стрільбою з лука. Здавалося, лук і стріли замінили їй прогулянки верхи — улюблену розвагу, якої вона була тепер позбавлена.

Місцем для своїх стрілецьких вправ вона обрала сад з прилеглими гайками, що його з трьох боків огинала річка, а з четвертої замикала задня стіна гасієнди.

Той мальовничий сад був закладений у давноминулі дні, про що свідчили й екзотичні старі дерева, й потьмянілі від часу статуї різця іспанських скульпторів, які нагадували про минувшину не тільки своїм виглядом, а й тим, кого зображували. Там можна було побачити увічнені в камені постаті великого Конде, Кампеадора, першовідкривача американського континенту Колумба, двох видатних конкістадорів Кортеса і Пісарро, уславленої своєю красою і відданістю індіанки Малінче (54).

Та не серед цих кам'яних постатей вправлялась у стрільбі Луїза Пойндекстер, хоча її не раз можна було побачити перед статуєю Малінче. Вдивляючись у подобу індіанської дівчини, молода креолка не осуджувала своєї червоношкірої посестри, яка

не встояла перед чужоземним завойовником. У глибині душі вона відчувала, що не їй кидати камінці в ту статую: адже й вона

(54) Конде — французький полководець XVII ст.; Кампеа-Дор — славнозвісний іспанський рицар XI ст.; Кортес — іспанський офіцер XVI ст., завойовник Мексики; Пісарро — іспанський конкістадор XVI ст., завойовник держави інків (територія нинішнього Перу); Малінче (Маріна) — мексиканська індіанка, перекладачка Кортеса, що стала його дружиною. [179]віддала своє серце чоловікові, чиє ім'я було куди менш відоме за Кортесове, хоч він, на її думку, й заслуговував слави.

Тепер Луїза щодня виходила з дому з луком та стрілами, але не спинялася перед тими статуями. Вона простувала далі, під високі дерева, що півколом обступали сад на березі понад закрутом річки. То були здебільшого місцеві дерева — тополі, шовковиці, пекани,— що їх садівник, закладаючи сад, великодушно залишив рости там, де їх, може, не одне століття тому посадила сама природа.

Молода креолка любила сидіти під зеленим склепінням тих лісових красенів або ж прогулюватись берегом прозорої річки, що сонно текла собі поряд. Там дівчина могла бути наодинці сама з собою. Хоч який був суворий батько, але заборонити їй таку невинну втіху він не мав причин. Коли у відкритій прерії на дівчину справді могла чигати якась небезпека, то тут у саду, за широкою і глибокою річкою та надійними мурами гасієнди, що їх годі було подолати без допомоги високої драбини, боятися чогось просто не випадало. Отож плантатор не тільки не заперечував проти тих самотніх прогулянок дочки, а навпаки, радів, що вона взяла їх собі за звичай, і підозра, яка виникла була в нього — та й не марно — помалу почала розвіюватись.

Зрештою, його могли й увести в оману. Лихі язики завжди раді дошкулити людині, тож чи не став він однією з їхніх жертв? Може, та зустріч дочки з мустан-гером, про яку йому розповіли, була й незумисною? Могли ж вони зовсім випадково зустрітись на дорозі під тими акаціями. А проїхати далі, не озвавшись ані словом до людини, що двічі врятувала її від страшної небезпеки, було б з боку Луїзи просто нечемно. Цілком імовірно, що нічого більше за всім тим і не стоїть — тільки звичайнісінька вдячність.

На користь Луїзи свідчило й те, що вона слухняно відмовилася від своїх прогулянок верхи. Звичайно вона так легко не поступалася. Отже, ця заборона не дуже зачепила її, і виходило знову ж таки, що сумніватись у її чистоті й невинності не було ніяких підстав.

Отак міркував люблячий батько, що міг тільки гадати, бо не мав змоги зазирнути в душу своєї дитини. Якби вони жили в іншій країні чи належали до іншої верстви суспільства, він міг би просто запитати її і [180] зажадати прямої відповіді. Але цей спосіб аж ніяк не прийнятий на Міссісіпі, де десятирічний син чи дочка, якій ще не минуло й п'ятнадцяти, обурилися б проти такого розпитування й назвали б його інквізиторським.

Ще менше міг покладатися Вудлі Пойндекстер на своє батьківське право. Його дочка, ця "красуня-креол-ка", за останні роки надто звикла до свого гордого титулу та загального схиляння, а це нерідко присипляє або й зовсім убиває в людині природніші

душевні порухи. І хоч він був її батько й за законом мав над нею владу, проте сам добре розумів, як недалеко сягнула б та влада, коли б стала проти доччиної волі.

Отож плантатор радів і з того, що дочка послухалась його і, замість гасати верхи по прерії, вдовольнялася прогулянками в саду, де стріляла з лука в пташок, які необачно наvertsалися їй на очі.

П'ятдесятирічний батьку, хіба ж можна бути таким наївним? Невже ви забули свою власну молодість, і ті мрії, що надихали вас, і хитрощі та виверти, до яких ви вдавалися, і байки, що їх розказували, аби тільки приховати те, що, може, було найблагороднішим пориванням вашої душі?

Мабуть, батько красуні Луїзи не пам'ятав нічого такого, хоч міг би й пригадати дещо із своїх молодих літ. Та він, певно, все те забув, бо інакше не проминув би нагоди піти за дочкою в сад і нишком подивитись, що вона робить під деревами на березі річки. Тоді він побачив би, що її розвага не така жорстока, як можна було подумати. Дівчина не пронизувала стрілами пташок, що довірливо пурхали навколо неї. Як видно, вона воліла показувати свою стрілецьку майстерність в інший спосіб: настромляла на вістря клаптик паперу й пускала стрілу за річку, в гайок на тому березі.

Побачив би він і ще дивовижнішу картину. Через деякий час та стріла, ніби не вподобавши місця, куди її послано, й бажаючи повернутися в прекрасні руки, що пустили її в повітря, прилітала назад до саду з тим самим, чи, може, подібним, клаптиком паперу, настромленим на вістря.

Невтаємниченому глядачеві це дивовижне явище могло б видатися загадковим чи навіть надприродним. Та сторонніх глядачів там не було, а ті двоє, що по черзі напинали тятину й пускали туди-сюди ту саму стрілу, добре все розуміли. [181]

"Кохання на замок не замкнеш", — твердить давнє прислів'я, хоч воно, може, й не зовсім пасує до техаської прерії, де замків не знають.

А от інше прислів'я, що несе в собі майже ту саму думку, придатне до всіх місць і часів: "Як є охота, знайдеться й нагода". І навряд чи щось могло б підтвердити його краще, ніж оті польоти стріли над річкою Леоною.

Луї за Пойндекстер виявила охоту. Моріс Джеральд знайшов нагоду.

Розділ XXXI ХИТРОМУДРА ПЕРЕПРАВА

Те листування стрілами не могло тривати довго. Які б то були закохані, коли б вони вдовольнилися спілкуванням на віддалі польоту стріли! Серця, сповнені кохання, прагнуть битися й палати разом, поруч, відчуваючи удари одне одного. Як і в десь рай земний, то оце він!

І Моріс Джеральд, і Луїза Пойндекстер прагнули нових зустрічей.

І ці зустрічі відбувалися — уже не при зрадливому світлі сонця, а тихої опівнічної години, і тільки зорі були свідками отих таємних побачень. Уже двічі зустрічалися закохані під деревами на краю саду, двічі обмінялися палкими клятвами під холодним сьайвом зір. Умовились і про третю зустріч.

А гордий плантатор, який чи не над усе пишався своєю дочкою, навіть не здогадувався, що вона повсякдень порушує його батьківську волю. Що його дочка, його

єдина дочка, дівчина з давнього аристократичного роду, красуня, розумниця, яка мала все, щоб вигідно вийти заміж, скрадається вночі на побачення з ловцем коней! Якби йому таке бодай наснилось, він підхопився б із свого м'якого ліжка, неначе від гуку сурми, що провіщає кінець світу.

Вудлі Пойндекстер нічого такого не підозрював. Та й підозрювати не міг — надто вже неймовірне і страхітливе все воно було. Саме через те він і думки такої не припускав, а коли б вона раптом і майнула в нього, він одразу ж прогнав би її геть.

Йому сподобалося, що дочка слухняно скорилась [182]

Йому, хоч він волів би, щоб вона не відмовилася зовсім від прогулянок верхи, а їздила в супроводі брата чи кузена. Та Луїза не погоджувалася на це, а він не дуже наполягав. Зрештою, йому легко було вволити ту доччину примху, бо, поки дівчина лишалася вдома, не могло з'явитися знов і причини, що змусила його до такого суворого заходу.

Луїзіна поступливість так переконала плантатора, що він уже майже шкодував про свою заборону. Ніщо не тривожило його ні вдень, ні вночі, і він почав навіть думати про те, щоб скасувати її.

Ніч була така, які бувають тільки на півдні, коли ясний повний місяць тихо пливе на сапфіровому небесному склепінні, коли далекі гори не оповиті серпанком і, здається, до них рукою сягнути; коли стихає вітрець і лапате листя тропічних дерев непорушно завмирає, ніби дослухаючись до дивовижного нічного хору, в якому злилися голоси всіх живих істот, що є в природі,— звірів, птахів, плазунів і комах.

То була така ніч, коли тільки й гуляти удвох із тією єдиною в світі, що з якогось таємничого веління природи полонила твоє серце, коли тобі так хочеться, щоб її білі руки обвили твою шию, і її прекрасні очі дивилися в твої, і ти бачив їх збуджений блиск, що здається ще принаднішим у таємничому світлі місяця.

Уже давно піхотний барабан і кавалерійська сурма сповістили спочинок гарнізонів форту Індж, і час наближався до півночі, коли від дверей готелю Обер-доффера від'їхав вершник і, повернувши на дорогу, що йшла понад річкою на пониззя, невдовзі залишив позаду селище і запізнілих гультяїв, які, блукаючи вулицями, могли б побачити його.

Як уже згадувалось, та дорога вела повз гасієнду Каса-дель-Корво протилежним берегом річки. Згадувалось і про те, що саме там вона виходила на відкритий простір, де був лиш один невеликий гайок. Та окрема купа дерев — їх називають у прерії "острівцями" — стояла якраз при дорозі, якою поїхав нічний вершник, покинувши селище.

Діставшись до того острівця, вершник зліз з коня, припнув його до дерева, а тоді зняв з луки сідла скручену кільцями довгу мотузку з кінського волосу і, надівши її на руку, швидко пішов на ближчий до гасієнди край гайка. [183]

Перш ніж вийти з тіні дерев, він подивився на небо й на ясний місяць. Спочатку в погляді його було тільки німе запитання, потім майнуло занепокоєння, і він стиха мовив сам до себе:

— Мабуть, марно чекати, поки той красень піде на спочинок. Здається, він надумав

гуляти до ранку.

Цей нехитрий дотеп, яким частенько тішаться підпилі опівнічники по великих містах, начебто трохи розвеселив і нічного дозорця прерії, і на якусь хвилю обличчя його проясніло. Та потім на нього знов набігла тінь тривоги. Чоловік стояв і дивився на відкриту смугу прерії, що пролягла між ним і річкою. На протилежному березі чітко вимальовувались проти неба темні обриси гасієнди Каса-дель-Корво.

— А що, як там хтось таки не спить? Навряд, година вже пізня. Хіба що кого-небудь гризе нечисте сумління... Е, та там же є один такий! Якщо він не спить, то дуже просто може помітити мене на цій видноті. Мені б то й байдуже, коли б ішлося тільки про мене... Та доведеться ризикнути, іншої ради немає, клянуся святим Патріком! Той бісів місяць зайде не скоро, а небо он яке яснісіньке. Ні, не можна змушувати її чекати. Доведеться-таки йти при світлі. Ну що ж, рушаймо!

З цими словами він швидко, але обережно перейшов відкрите місце і опинився на кручі над річкою. Тоді, не затримуючись там, подався вниз звивистою, певно, вже знайомою йому стежкою. За хвилину він уже стояв біля води, якраз проти того місця, де на протилежному березі в затінку величезної тополі був причалений невеличкий човен.

Якусь хвилю чоловік пильно видивлявся через річку. Немовби промацував очима той берег — чи не ховається там хто в затінку дерев.

Як видно, допевнившись, що під деревами нікого немає, він підняв зашморг свого ласо,— бо то воно було в нього в руці,— зробив кілька обертових рухів і метнув його через річку. Зашморг упав на ніс човна, зачепив його, і чоловік перетяг суденце до себе.

Ступивши в човен, він узяв весла, що лежали на дні, вклав їх у кочети й переїхав на той бік, туди, де раніше стояв човен. Там він вискочив на берег, витяг човна з води, щоб його не знесло течією, і, сховавшись у затінку тополі, став чекати чи то якогось сигналу, чи появи ще когось, з ким він умовився там зустрітись.

Якби хто побачив, як він скрадається, то напевне [184]

подумав би, що то злодій, який хоче "обчистити" Каса-дель-Корво. Але, почувши пошепки мовлені слова, що злітали з уст нічного гостя, кожен відкинув би таку неподобну підозру. Той чоловік і справді зазіхав на дещо в стінах гасієнди, але то були не гроші, не коштовні прикраси й не фамільне срібло. Йому потрібна була інша коштовність, найдорожча,— сама господиня Каса-дель-Корво.

Навряд чи треба пояснювати, що той нічний вершник, який залишив свого коня в гайку на протилежному березі й так хитромудро переправився через річку, був не хто інший як Моріс-мустангер.

Розділ XXXII СВІТЛО И ТІНЬ

Йому не довелося довго чатувати під тополею. Тієї ж таки хвилі, як він ступив у човен, одне з вікон гасієнди, що виходило в сад, тихенько відхилилось і деякий час лишалося прочинене, так ніби хтось, наміряючись вийти з дому, вагався й хотів допевнитись, що ніяких перешкод немає.

Тендітна біла рука, що притримувала вікно, безперечно, належала жінці, і, судячи з коштовних перснів, що яскріли в місячному сяйві, жінці знатного роду; і, коли незабаром її струнка постать з'явилася на сходах, що вели до саду, вже неважко було впізнати в ній Луїзу Пойндекстер.

То справді була вона.

Кілька секунд дівчина стояла наслухаючи. Ось до неї долинув тихий сплеск води під веслом. Чи то їй тільки причулося? Вона могла й помилитись, бо довкола розлягався безугавний хор цикад. А втім, байдуже. Час побачення настав, і Луїза не хотіла лічити хвилини, а надто після двох годин стомливого чекання у своїй кімнаті.

Легкою ходою спустившись до саду, вона прослизнула повз статуї та кущі й нарешті поринула в тінь великої тополі, де її палко обняли простягнені назустріч руки мустангера.

Якими словами змалювати ті солодкі обійми, ще солодші через те, що вони таємні? Як передати ті високі [185] почуття, що рвуться з грудей закоханих у такі хвилини? Їх просто неможливо описати пером на папері.

І тільки згодом, коли минуло довге щемливе забуття й закохані, повернувшись з небес на землю, заговорили про звичайні житейські справи, їхня розмова стала такою, що її вже цілком можна переповісти.

Розпочала ту розмову дівчина.

— Завтра ти знов прийдеш, любий? Завтра опівночі, гаразд?

— І завтра, і позавтра, й без кінця — якби тільки мені вільно було це сказати!

— А чому ні? Чому тобі не вільно?

— Завтра на світанку я їду на Аламо.

— Он як? Це дуже потрібно?

У голосі молодой креолки прозвучали нотки невдоволення. Щоразу на згадку про відлюдну хатину на березі Аламо в ній прокидалося якесь прикре почуття.

Але чому? Її ж там так гостинно прийняли. Здавалося б, спомин про ті відвідини мав стати одним з найприємніших у житті Луїзи Пойндекстер. А проте не став.

— Є на те поважні причини.

— Поважні причини? Тебе там хтось чекатиме?

— Тільки Фелім і ніхто більше. Сподіваюся, він там живий і здоровий. Я відіслав його десять днів тому, коли ще ніхто не знав про заворушення серед індіанців.

— Тільки Фелім? Це правда, Морісе? Любий, скажи мені правду! Тільки він?

— Чому ти про це питаєш, Луїзо?

— Я не можу сказати чому. Якби я розповіла тобі, про що часом думаю, то вмерла б із сорому.

— Не бійся, скажи. От я не міг би приховати від тебе нічого, просто не міг би. То скажи мені, що тебе тривожить, люба.

— Ти справді хочеш цього, Морісе?

— Ну звісно, хочу. І певен: хоч би які були твої тривоги, я зможу їх розвіяти. Я розумію, що наші стосунки негожі, принаймні їх визнали б такими, якби дізналися про

них. Оце ж тому я й маю поїхати на Аламо.

— Надовго?

— Усього на день, щонайбільше на два. Тільки забрати деякі дорогі мені речі й попрощатися зі своїм життям у прерії.

— Он як? [186]

— Ти начебто здивована?

— Ні, тільки заінтригована. Я не розумію тебе. А може, й ніколи не зрозумію.

— Це Дуже проста річ, Луїзо,— те, що я вирішив. Я знаю, ти пробачиш мені, коли я все тобі розкажу.

— Пробачити, Морісе? За що ти просиш пробачення?

— За те, що не відкрив тобі своєї таємниці. Адже я... я не той, за кого мене вважають.

— Боронь Боже, щоб ти не був тим, за кого вважаю тебе я,— благородною, мужньою, гарною, рідкісною людиною! О Морісе, ти навіть не знаєш, як я шаную, як кохаю тебе!

— Люба моя, і я так само шаную тебе і кохаю. І саме через те зважуюсь на розлуку.

— Розлуку?

— Атож, кохана, але вона триватиме недовго.

— Як недовго?

— Поки пароплав перетне Атлантичний океан і повернеться назад.

— Це ж ціла вічність! Але чому?

— Мені треба поїхати на батьківщину, в мою рідну Ірландію, що її, як ти знаєш, усі тут зневажають. Сьогодні вранці я отримав листа, яким мене викликають туди. Ї я охоче їду, бо, судячи з цього листа, скоро зможу повернутись і довести своєму гордому батькові, що бідний ловець коней, який полонив серце його дочки... Я полонив його, Луїзо?

— Ти ще питаєш! Мало сказати полонив! Ти ж знаєш, що скорив його, і воно ніколи не вирветься з цього полону. Не смійся, Морісе, ні з мене, ні з мого бідного серця — воно тепер довіку твоє!

Після цих палких слів, якими горда красуня цілком віддалася під владу чоловіка, що завоював її душу й серце, закохані знов кинулись в обійми одне одному й, забувши про все на світі, не чули навіть, як навколо запала глибока тиша.

Замовкли коники в зеленій траві, і цикади серед листя дерев, і пересмішник на вершечку великої тополі, і дрімлюга в посрібленому місяцем небі,— так наче все живе, скоряючись велінню самої природи, нараз при-' нишло, щоб не заважати священному таїнству кохання.

Але насправді раптова тиша мала іншу причину. Звуки кроків на посипаній рінню доріжці саду, кроків [187] обережних, чутних тільки гострому вуху,— ось що змусило вмовкнути всі нічні голоси.

Нічого того закохані не чули. Не бачили вони й темної тіні — чи людини, чи, може, самого диявола,— що нечутно ковзала серед квітів, то завмираючи біля статуї, то

ховаючись у затінку кущів, аж поки прикипіла до стовбура дерева кроків за десять від того місця, де вони цілувались.

Вони й гадки не мали, що в цю хвилину неземного щастя, коли все навколо них завмерло, та тиша виказує їхню палку мову, а зрадливий місяць освітлює кожний поривчастий рух.

Нічний свідок, що темною тінню ховався за деревом, усе чув і все бачив. Стоячи так близько, він підслухав кожне їхнє слово, навіть млосні зітхання й шепіт, а в сріблястому світлі місяця виразно побачив найменші жести.

Навряд чи треба називати того ницого підглядача. Ім'я Кассія Колхауна саме навертається на думку.

То був справді він.

Розділ XXXIII БОЛІСНЕ ВІДКРИТТЯ

Як сталося, що двоюрідний брат Луїзи Пойндекстер не спав такої пізньої ночі — або, власне кажучи, такого раннього ранку? Чи хтось попередив відставного капітана про те побачення, чи, може, просто невиразна підозра змусила його залишити свою спальню і обійти дозором сад?

Іншими словами — чи став він свідком зустрічі закоханих випадково, чи вистежив їх зумисне?

Слушне перше. Чиста випадковість, а точніше випадковість і місячна ніч дали йому змогу зробити відкриття, що тепер палило його душу пекельним вогнем.

Стоячи опівночі на асотеї, куди він піднявся без певної причини, і отруюючи духмяне повітря тютюновим димом, відставний капітан начебто не виявляв ніякої тривоги. Рани, що їх він дістав у поєдинку з мустангером, уже загоїлись, і хоч згадка про ту ганьбу й досі збурювала в ньому чорну лють, проте гіркоту поразки певною мірою заглушувала надія на помсту, для здійснення якої він уже дещо зробив. [188]

Як і Луїзин батько, Колхаун був дуже задоволений з того, що вона останнім часом не виїжджає з дому, бо саме за його таємною порадою старий Пойндекстер заборонив дочці їздити самій. Так само як і той, він не підозрював, чому дівчина раптом захопилася стрільбою з лука, й не надавав цьому ніякого значення. Він почав навіть тішити себе надією, що Луїзина байдужість до нього просто вдавана або й узагалі існує тільки в його уяві. Останніми днями дівчина ніби полагідніла, і ця приємна зміна ще дужче схияляла його до думки, що, може, він і помилявся у своїй ревнивій підозрі.

Колхаун і дотепер не мав ніяких певних доказів її прихильності до молодого ірландця, а що нових причин тривожитись не виникало, то він ладен був повірити, що їх справді немає.

У такому вмиротвореному настрої він і піднявся на асотею. З того, як він безтурботно запалив сигару й став курити, було очевидно, що, незважаючи на пізню годину, він прийшов туди без якоїсь певної мети. Може, йому просто захотілося на час залишити свою задушну спальню й подихати свіжим повітрям, чи то помилуватися красенем-місяцем, хоч загалом таких романтичних нахилів за ним не водилося.

Та хоч як воно було, а відставний капітан запалив сигару, став лицем до річки і,

спершись на парапет, з видимим задоволенням кутив. Не порушив його спокою і вершник, що з'явився за річкою і поїхав відкритою рівниною. Колхаун знав, що там проходить дорога. Отже, то міг бути якийсь подорожній, що вирішив скористатися з нічної прохолоди і їхати далі, адже ніч була така, що звабила б у дорогу навіть дуже стомлену людину. А може, то котрийсь плантатор повертався додому з селища, затримавшись на зайву часинку в готельному барі.

Коли б це було вдень, відставний капітан напевне впізнав би вершника, а тепер, при світлі місяця, бачив тільки, що то чоловік на коні, та й годі. Він машинально вів за ним очима, як ото, буває, замислившись, стежиш за якимось зовсім не потрібним тобі предметом, що пливе за водою. І тільки коли вершник порівнявся з гайком напроти гасієнди і, притримавши коня, повернув під дерева, Колхаун зацікавився його поведінкою.

— Що б це, в біса, могло означати? — пробурмотів він сам до себе, вийнявши з рота недопалок сигари.— Ах ти ж чорт, він зліз із коня! — провадив він, коли [189] невідомий з'явився пішки на ближчому краю гайка.— І йде сюди, просто до закруту річки... О, вже спускається з кручі, та так швидко, наче вже не раз там ходив. Невже він хоче пробратися в наш сад? Тоді йому доведеться переплисти річку, а чи варта справа заходу? І якого біса йому треба в саду? А може, це злодій?..

То було перше, що спало Колхауну на думку, але він одразу відкинув це припущення. Щоправда, в іспа-но-американських країнах навіть жебраки їздять верхи, то чого б не їздити й злодієві. Та все ж навряд щоб чоловік отак серед ночі прискакав на коні красти садовину чи городину.

Чого ж тоді йому треба?

Те, що невідомий залишив свого коня в гайку, а сам пішов до річки пішки — та ще й скрадаючись, як можна було помітити навіть у тьмяному світлі місяця,— досить промовисто свідчило, що його наміри навряд чи чесні, й наводило на думку про якусь зловмисну мету.

Що ж він міг замислити?..

Відколи невідомий спустився з кручі, Колхаун більш не бачив його. Чагарі на протилежному березі сховали його від очей.

З яким же наміром він туди забрався?

Уже чи не вдесьте відставний капітан, дедалі дужче тривожачись, запитував себе про це, коли раптом до нього долинув такий звук, ніби щось кинули в річку. Звук був тихий, але Колхаун виразно почув, як щось тверде хлюпнулось об воду.

— Наче весло,— пробурмотів він.— Авжеж, так і є. Богом присягаюся! Той злодюга вкрав наш човен і веслує просто до саду. Чого ж йому все-таки треба?..

Та відставний капітан не збирався розгадувати ту загадку на даху. Він вирішив тихенько спуститися вниз, підняти з ліжок дядька та двоюрідного брата, взяти з собою когось із слуг, а тоді влаштувати засідку й схопити непроханого гостя.

Він уже зняв руку з парапету й хотів був іти, коли його вухо вловило ще один звук, що змусив його знов нахилитись і визирнути в сад.

Той звук долинув не від річки і зовсім не скидався на сплеск води. Здавалося, то був скрип прочинених дверей чи вікна і почувся він десь унизу, зовсім близько.

Перехилившись через парапет, щоб з'ясувати, в чому [90] річ, відставний капітан побачив таке, що обличчя його враз стало біле, як місяць на небі, а серце аж похололо.

Вікно було прочинене в спальні його двоюрідної сестри Луїзи. Він добре знав те вікно. А сама дівчина вже стояла на сходах, що вели до саду, з видимим наміром зійти туди. У широкій білій сукні, що вільно спадала з плечей, та легенькій хустинці на голові, вона була схожа на німфу ночі, дочку місяця, яку він щедро оповив срібним серпанком.

Колхаун миттю зміркував, що її поява якимось чином пов'язана з тим невідомим, який саме переправлявся через річку.

А хто ж міг бути той чоловік? Та хто ж би ще, як не Моріс-мустангер!

Таємна зустріч! Та ще й наперед умовлена! Щодо цього не було ніякого сумніву, а якби й був, то вмить розвіявся б, коли постать у білій сукні легко ковзнула вниз кам'яними сходами, промайнула по садових доріжках і зникла між дерев, під якими звичайно стояв човен.

Наче прибитий до місця якоюсь невідомою силою, відставний капітан і далі стояв на асотеї, не в змозі ні вимовити слова, ні навіть ворухнутися. І тільки коли біла сукня зникла з очей і з-за дерев долинули тихі голоси, він отямився й став міркувати, що робити далі.

Він облишив свій намір збудити інших мешканців гасієнди — принаймні на якийсь час. Спершу він сам стане свідком Луїзиної ганьби, а вже тоді... тоді...

В ту хвилину душевного сум'яття Колхаун просто не міг загадувати наперед. Спонукуваний лише сліпою люттю, він квапливо збіг сходами, перейшов увесь будинок і подався до саду.

Він ішов і відчував дивну млість. Ноги під ним тремтіли й підгиналися — і коли він спускався сходами, і коли йшов садом. Тремтіли й тоді, як він стояв, сховавшись за деревом, і спостерігав оту сцену, що роздирала йому душу нестерпним болем.

Він чув клятви закоханих, їхні палкі освідчення, чув про намір мустангера поїхати наступного ранку й незабаром повернутися з якимись таємничими доказами, що мали змінити його життя. З гіркою мукою почув він, як Луїза умовляла мустангера відмовитися від того наміру і як він зрештою переконав її на своє. Потім Колхаун побачив, як вони кинулись одне одному [191] в обійми,— саме тоді його нога нервово шарпнулася на камінцях, і той звук урвав скрекотіння цикад.

Чому ж він не кинувся тоді до них і не поклав край тій нестерпній для нього сцені, чому ударом ножа не звалив суперника до своїх ніг і ніг його коханки? Чому не зробив цього з самого початку, коли тільки-но побачив їхню зустріч і вже не потребував дальших доказів того, що його двоюрідна сестра зганьбила себе?

Колись відставний капітан не був таким стриманим. То що ж усе-таки спинило його? Чи не отой досконалий взірець зброярської майстерності, що виблискував ворованою крицею при боці його суперника,— навіть у світлі місяця можна було

впізнати в ньому шестизарядний револьвер Кольта?

Можливо, що так воно й було. В усякому разі, хоч як поривало Колхауна помститися тут-таки, на місці, щось змусило його не тільки побороти спокусу, а й піти звідти в найбільшню для нього мить — коли ті двоє востаннє злилися в обіймах,— отож, розпалений ще дужче, ніж раніше, він квапливо подався до будинку й полишив закоханих, які так нічого й не підозрювали, закінчувати своє прощання, що, напевне, мало затягтися ще надовго.

Розділ XXXIV ЛИЦАРСЬКІ НАСТАНОВИ

Куди ж подався Кассій Колхаун?

Певна річ, не до спальні. Хіба можна було спати з таким болем у серці!

Ні, він поспішив до кімнати свого двоюрідного брата, Генрі Пойндекстера. Майже побіг покрученими переходами будинку, не спинившись навіть для того, щоб узяти свічку.

Та свічка й не знадобилася б. Гратчасті віконниці в кімнаті Генрі були відслонені й пропускали досить місячного світла, щоб розгледіти все, що треба. Видно було й стіни кімнати, і її просту обстановку: вмивальник, невеликий столик, кілька стільців та ліжко з прозорою запоною проти москітів.

Юнак лежав на ліжку під запоною і спав тим тихим безтурботним сном, який буває тільки в людей з чистим сумлінням. Його гарна голова спокійно лежала на [192] подушці, й навколо неї безладно розметались буйні лискучі кучері.

Колхаун відхилив запону, і місячне проміння, впавши на обличчя юнака, висвітлило його мужні й благородні риси. Як різьблене різнилося це обличчя від того, що схилилося зараз над ним! Хоч обидва вони були вродливі, проте на одному лежала печать ангельської цноти, на другому — нечистої сили.

— Прокинься, Генрі!.. Прокинься!..— уривчасто мовив Колхаун, торсаючи сонного за плече.

— Га? Що?.. А, це ти, кузене Касе... Що сталося? Невже індіанці?..

— Гірше, ніж індіанці, куди гірше! Мерщій вставай і побачиш сам. Швидше, бо буде запізно! Ходімо, подивися на свою ганьбу, на ганьбу своєї родини! Ну ж бо, швидше, поки ім'я Пойндекстерів не стало посміховищем для всього Техасу!

Після такого закликів нікому б не захотілося спати, і вже й поготів — одному з Пойндекстерів; отож молодший представник цього роду вмить підхопився з ліжка й став посеред кімнати, заанімілий з подиву.

— Одягатись нема коли,— збуджено наставляв його Колхаун.— Ні, стривай, штани надягни. А все інше к бісу! Нема в нас часу на такі дрібниці. Швидше, та швидше ж!

Не минуло й хвилини, як молодий плантатор був одягнений у свій звичайний костюм — штани та бавовняну креольську блузу,— і, скорившись волі двоюрідного брата, квапливо йшов за ним садовою доріжкою, хоча й досі не розумів, навіщо той так безцеремонно підняв його з ліжка.

— В чому річ, Касе? — запитав він, побачивши, що Колхаун зупиняється.— Що все це означає?

— Зараз сам побачиш. Стань отут біля мене. Подивись між ті дерева, під якими стоїть човен. Бачиш там що-небудь?

— Щось біле. Схоже на жіночу сукню... Так-так... То жінка!

— Атож, таки жінка. І хто вона, по-твоєму?

— Не можу сказати. А хто?

— А поруч неї ще одна постать, темна...

— То начебто чоловік?.. Еге ж, чоловік.

— А хто він, як ти гадаєш?

— Звідки мені знати, Касе. А ти знаєш?

— Знаю. То Моріс-мустангер! [193]

— А жінка?

— Луїза, твоя сестр а... в його обіймах! Наче вражений кулею в серце, юнак похитнувся,

а тоді кинувся вперед.

— Стривай! — сказав Колхаун, схопивши його за руку.— Ти забув, що в тебе немає зброї. А той негідник, я знаю, озброєний. На, візьми оце і оце...— Він дав двоюрідному братові свій револьвер і ніж.— Я хотів був сам з ним розправитися, ще тоді, одразу ж, але подумав, що краще буде тобі, братові, покарати кривдника твоєї сестри. А тепер іди, хлопче! Тільки пильнуй, щоб не влучити в неї, але йому нізащо не дай утекти. Ніяких слів чи попереджень. Тільки-но вони розступляться, стріляй йому в живіт, а як буде мало шести куль, добий ножем. Я стоятиму поблизу і, коли треба, допоможу тобі. Ну, йди! Підкрадься тихенько і пошли того мерзотника просто в пекло!

Та Генрі Пойндекстер не потребував тих блюзнірських порад. Адже то була його сестра, його прекрасна сестра — заблудла й занапащена!..

В одну мить він опинився поруч і став перед лиходієм, що зганьбив її.

— Підлий негідник! — крикнув він.— Зараз же забери свої брудні руки від моєї сестри! Луїзо, відійди і дай мені вбити його! Відійди, сестро! Відійди, кажу!

Коли б Луїза послухалася брата, то цілком можливо, що в наступну мить Моріс Джеральд уже не жив би; хіба що в нього стало б духу вистрілити першим і самому вбити Генрі Пойндекстера — а зробити це, з його досвідом і вмінням орудувати своїм шестизарядним "кольтом", йому було б неважко.

Та, замість витягти з кобури револьвер чи ще якимось захищатися, він лише намагався вивільнитись із обіймів дівчини, що вперто не відпускала його, і, як видно, боявся тільки за неї.

Генрі теж не міг вистрілити в гаданого лиходія, бо боявся влучити в сестру, і, стримуваний цим побоюванням, усе не спускав курка.

Виникла мимовільна пауза, що зрештою стала рятівною для всіх трьох. Луїза, миттю збагнувши ситуацію, нараз випустила з обіймів свого коханого і майже в ту саму мить обхопила руками руки брата. Вона знала, що Моріс не візьметься до зброї. Тільки Генрі міг накоїти лиха, і треба було спинити його.

— Іди звідси, йди! — гукнула вона до мустангера, [194] силкуючись вдержати

юнака, що не тямив себе з гніву.— Брат хибно зрозумів те, що бачив. Іди, я сама йому поясню. Ну ж бо, Морісе, йди!

— Генрі Пойндекстере,— сказав молодий ірландець, перш ніж послухатись Луїзи й піти.— Хоч ви й зволь-ли назвати мене негідником, але це зовсім не так. Дайте мені час, і я доведу, що ваша сестра склала про мене правдивішу думку, ніж її батько, брат чи кузен. Я прошу всього півроку, і якщо на той час ви не переконаєтесь, що я гідний її довіри, її кохання, то можете застрелити мене, де тільки натрапите, як паскудного койота, що перебіг вам дорогу. А тим часом прощайте.

Слухаючи слова мустангера, Генрі вже не так поривався випручатись із сестриних рук, що виявилися дужчими за його власні. Його спроби дедалі млявішали й нарешті зовсім припинились, коли від річки долинув хлюпінт води, сповістивши, що непроханий опівнічний гість Каса-дель-Корво подався назад у дику прерію, яку він обрав собі за домівку.

Уперше довелося мустангерові повертатися звідти в такий примітивний спосіб, уплав. Досі він переправлявся в човні, що його потім перетягала назад дівоча рука з допомогою легенького ласо, свого часу подарова-гого Луїзі Пойндекстер разом із плямистою лошицею.

— Брате, ти несправедливий до нього! Атож, несправедливий! — почала переконувати брата Луїза, тільки-но мустангер зник з очей.— О Генрі, любий, якби ти тільки знав, який він благородний! Він і на думці не має якось скривдити мене. Ось якраз перед цим він казав, як збирається діяти, щоб не пішов поговор... ну... цебто щоб я була щаслива... Повір мені, брате, він справжній джентльмен. Та коли б і ні... коли б він навіть був простого роду, як ти вважаєш, то я все одно вчинила б так само, все одно, бо я кохаю його!

— Луїзо, скажи мені правду. Не так, як братові, а як самій собі. Я сьогодні побачив досить, щоб і без твоїх слів зрозуміти, що ти кохаєш цього чоловіка. Але скажи, чи не скористався він з твого... з твого нерозважливого почуття?

— Ні, ні і ще раз ні! Життям тобі присягаюся. Він надто благородний. Та навіть якби я... Ні, Генрі, він ні в чому не винен! Коли й слід когось винуватити, то тільки мене. Ой брате! Ну навіщо ти так образив його?

— Хіба я його образив? [196]

— Образив, Генрі, тяжко й незаслужено.

— Тоді я поїду за ним і перепрошу. Якщо ти кажеш правду сестро, я повинен це зробити. Зараз же й поїду. Він мені ще з першого разу сподобався, ти ж знаєш. Я не міг повірити, що він здатен на підступний вчинок. Та й тепер не вірю. Ходімо додому, сестро, тобі треба лягти спати. А я негайно поїду до готелю, може, ще застану його там. Я просто не матиму спокою, поки не перепрошу його за свою нечемність.

Так говорив великодушний брат, ніжно ведучи сестру за руку, і в душі його не було вже й тіні гніву, а тільки жаль. Він квапливо йшов до гасієнди, щоб, не гаючи часу, поїхати за молодим ірландцем і перепросити за свої слова, що їх, зважаючи на обставини, цілком можна було вибачити.

Коли ті двоє зникли в домі, в саду з'явилась і третя постать, що досі скрадалася за кущами, а тепер випросталась і рушила за ними до будинку. То був їхній двоюрідний брат Кассій Колхаун.

Він також мав намір поїхати слідом за мус-тангером.

Розділ XXXV НЕГОСТИННИЙ ГОСПОДАР

"Шмаркатий боягуз! Дурень! Та й сам я дурень, що поклався на нього. Мав би знати наперед, що вона заб'є баки дурному теляті й дасть тому мерзотникові змогу втекти. Я ж міг сам пальнути в нього з-за дерева і вбити, як поганого пацюка! Ще й нічим не ризикуючи, навіть своєю репутацією. Без найменшого ризику! Дядько Вудлі тільки подякував би мені, та й усі в селищі сказали б, що я вчинив гаразд. Мою двоюрідну сестру, дівчину знатного роду, звабив якийсь пройдисвіт, торговець кіньми! Та хто б сказав хоч слово проти мене! Яка була нагода! І чому я пропустив її? Ах ти ж чорт, чи випаде така ще коли?!"

Отакі думки допікали відставного капітана, поки він, тримаючись оддалік, ішов за двоюрідним братом і сестрою до гасієнди.

— Цікаво,— пробурмотів він сам до себе, заходячи на подвір'я,— чи той шмаркач серйозно говорив? їхати перепрошувати негідника, що обдувив його сестру! Ха— [197] ха! Добрий був би дотеп, тільки тут не до сміху... О, здається, він справді надумав їхати, бо з чого б то такий шум у стайні? Онде, виводить коня! Боже праведний, він таки їде!

Двері стайні, як то заведено в мексиканських гасієндах, виходили на викладене плитами внутрішнє подвір'я. Досі вони були ледь прочинені, та саме коли відставний капітан поглянув туди, двері розчахнулись від поштовху зсередини, і на порозі з'явився чоловік, ведучи за собою осідланого коня.

Чоловік був у панамі й накинутому на плечі плащі. Та Колхаун одразу впізнав свого двоюрідного брата Генрі і його карого коня.

— Дурень! Ти таки випустив його з рук! — просичав він, коли юнак під'їхав ближче і вже міг його почути.— Віддай мені револьвер і ніж. Це забавки не для твоїх тендітних пальчиків. Ну? Чого ж ти не скористався з них, як я тобі казав? Це ж треба — вчинити таку дурницю!

— Знаю, я справді вчинив дурницю,— спокійно відказав молодий плантатор.— Я образив — тяжко образив — благородну людину.

— Він образив благородну людину! Ха-ха-ха! Та ти божевільний, присягаюсь небом, божевільний!

— Я був би божевільний, кузене Касе, коли б послухався твоєї поради. На щастя, до цього не дійшло. Але дечого накоїти я встиг і цілком заслуговую, щоб назвати мене й гірше, ніж дурнем. Та оскільки це сталося за особливих обставин, я все-таки можу сподіватись на прощення. Так чи так, але спробую його дістати і їду зараз же, не гаючи часу.

— Куди це ти їдеш?

— За Морісом-мустангером. Перепросити за свою негідну поведінку.

— Негідну поведінку! Ха-ха-ха! Ти, певно, жартуєш?

— Ні, я серйозно. їдьмо зі мною, і побачиш сам.

— То я скажу тобі ще раз, що ти божевільний. І не просто божевільний, а геть безмізкий клятий ідіот. Ось ти хто, клянуся Христом-Богом і генералом Джексоном!

— Ти не дуже чемний, кузене Касе, хоч після тих слів, що я сам сьогодні вживав, я ладен вибачити тобі. Може, колись і ти, за моїм прикладом, перепросиш за свою грубість.

І, не сказавши більш ні слова, молодий плантатор, [198] людина справді рідкісного благородства, скочив у сідло й виїхав з подвір'я.

Колхаун стояв, аж поки стукіт копит майже завмер удалині. Тоді, неначе щось його підштовхнуло, швидко рушив верандою до своєї кімнати й повернувся вже в довгій куртці з грубої червоної тканини; потім пішов до стайні і незабаром з'явився знову, ведучи осідланого й загнужданого коня. Він так обережно вів коня по кам'яних плитах подвір'я, ніби викрадав його, і, тільки опинившись за межами гасієнди, на м'якій траві прерії, скочив у сідло й швидко поскакав геть.

З милю чи більше він їхав тією самою дорогою, якою подався й Генрі Пойндекстер. Та ніщо не говорило про те, що відставний капітан хоче наздогнати двоюрідного брата: того вже давно й не чути було вдалині, а Колхаун їхав собі легким клусом, так наче й не думав за ним гнатися.

Так само як і Генрі, він їхав проти течії річки, в напрямі до форту. Але десь на півдорозі між Каса-дель-Корво і фортом спинив коня й, роздивившись довкола, звернув на стежку, що вела між чагарями до берега річки. їдучи тією стежкою, він тихо бурмотів сам до себе:

— Дарма, лишилася ще одна нагода, теж непогана, хіба тільки дорожча. Вона обійдеться мені в тисячу доларів. То й що? Зате я нарешті позбудусь того триклятого ірландця, що отруєє мені все життя! Він казав, що рано-вранці поїде до своєї оселі. Цікаво б знати, о котрій годині. Вони тут у прерії як і вдосвіта встануть, то вважають, що вже пізно. Ет, пусте. Койотові вистачить часу, щоб перестріти його на дорозі. Здається, це та сама дорога, якою ми їхали тоді в прерію. Він згадував свою хатину на Аламо. Так зветься річка, на березі якої ми снідали. Його кубло має бути десь недалеко звідти. Мексиканець напевне знає, де воно чи принаймні як туди їхати,— а для нашого діла й цього досить. На біса нам та його хатина! її господар навряд чи доїде туди. Дорогою йому можуть трапитись індіанці. Повинні трапитись, і ще до сходу сонця!

Отак міркуючи вголос, Колхаун дістався до іншого "кубла" — до хакале мустангера-мексиканця, що й було метою його поїздки.

Зіскочивши з сідла й припнувши коня до дерева, він підійшов до хатини.

Двері були розчинені навстіж, і в хатині лунав розко— [199] тистий звук, в якому неважко було впізнати хропіння сонної людини. Але не тієї, що спить спокійним, рівним сном. Воно то уривалося, то змінювалось гучним рохканням і невиразними словами, що їх, заплітаючись, вимовляв язик, неначе розпухлий від надміру випитого нещодавно спиртного. Брутальна іспанська лайка пересипалася побожними чи, скоріш, блюзнірськими вигуками: "Sangre de Cristo! Jesus! Santissima Virgen! Santa Maria! Dios!

Madre de Dios!" (55) — так наче господар хакале вів уві сні розмову чи не з усім католицьким пантеоном.

Колхаун стояв на порозі і слухав.

— Mai... dit... to! — вигукнув сонний і гикнув.— Buen... nas nove... dad... des! Добрі новини, por sangre Cris... to!.. Атож, сеньйоре 'мерикано, чудові новини! Індіанці... команчі на стежці війни — el rastro de guerra! Благослови Боже к... команчів!..

— Цей мерзотник геть п'яний! — сам незчувшись як, уголос промовив гість.

— А, сеньйоре! — вигукнув господар, трохи прочумавшись від звуку людського голосу.— Хто має честь... чи то пак, я маю щастя... я, Мігель Діас, або ж Койот, як звать мене бродяги... Ха-ха! К... койот!.. Е! А як звати вас? Вас, сеньйоре!.. Mil demonios! ь(6) Хто ви такий?..

Підвівшись на своєму тростиновому ложі, п'яний мексиканець якийсь час сидів, утупивши напівзапитливий, напівбезтямний погляд у гостя, що порушив його хмільний сон. Та це тривало не більш як з десятків секунд. А тоді господар хакале, щось бурмочучи собі під ніс, знову завалився на ліжку, і гучне, розкотисте хропіння сповістило, що він і Думати забув про гостя.

— Ще одну нагоду втрачено! — крізь зуби процідив Колхаун, з досадою повертаючи від дверей.— Тверезий дурень і п'яний шахрай — добра мені компанія на таке діло, як мое! От клятий неталан! Усе сьогодні проти мене! Мабуть, годин зо три мине, поки цей кнур проспиться. Цілих три години... а тоді яка з нього користь? Буде надто пізно... надто пізно!

З цими словами він узявся за поводи й став обіч коня, ніби не знаючи, що робити далі.

(55) Кров Христова! Ісусе! Пресвята Діво! Свята Маріє! Боже! Матір Божа! (Ісп.)

(56) Тисяча чортів! (Ісп.)

[200]

— Нема чого тут дождити! Поки з його клятої голови вийде хміль, уже настане світанок. Краще їхати назад до гасієнди й чекати там. Або ж... або ж...

Яка ще можливість спала йому на думку в цю критичну мить, відставний капітан уголос не сказав. Але хоч би що то було, воно поклато край ваганням і спонукало його до негайної дії. Одним порухом зірвавши з дерева поводи й перекинувши їх через голову коня, він скочив у сідло й поскакав геть від хатини, але не туди, звідки приїхав, а в зовсім інший бік.

Розділ XXXVI ТРОЄ НА ОДНІЙ ДОРОЗІ

Навряд чи хто зміг би заперечити, що подорож верхи гладенькою зеленою прерією — то така втіха, якої не зрівняти ні з чим. А хто мав щастя її зазнати, той і н е стане заперечувати. Коли у вас жвавий кінь, біля сідла сумка з добрячим припасом та фляга з коньяком, а в сидельному чохлі повна скринька сигар, ви можете вирушати в цілоденну подорож і не боятися, що вона вам надокучить. А ще коли разом з вами їхатиме добрий приятель, що, як і ви, любить природу й відчуває її красу, ця подорож,

хоч би яка вона була довга й нелегка, залишиться у вашій пам'яті на багато років. Ну, а коли то буде жінка, яка збудила у вас палкі почуття, то радість від подорожі житиме у вашому серці повік.

О, якби всім подорожнім у прерії випадало таке товариство, дикий простір Західного Техасу дуже скоро заповнили б приїжджі з усіх усюд, його неозорі рівнини перестали б бути "глухим бездоріжжям", і на них, куди не кинь оком, юрмилися б вичепурені багаті нероби.

То краще нехай усе залишиться як є. А так, якщо ви вирушите в прерію і, опинившись за околицею селища, звідки почали свою подорож, звернете вбік від "битого шляху", позначеного слідами заледве п'ятьох-шістьох коней, що колись проїхали там перед вами, то можете їхати годину, день, тиждень, місяць або й цілий рік — і не побачити ніде жодної подібної до вас істоти.

Лише той, хто сам подорожував великою рівниною Техасу, знає, що являє собою насправді цей неозорий [201] простір, уявити який однаково що уявити безмежність. Та ще хіба морські мандрівники якоюсь мірою зрозуміють мене. Адже так само, як можна перетнути Атлантичний океан — навіть тим курсом, яким звичайно йдуть кораблі,— й не зустріти жодного суденця, так можна місяцями їхати й техаською прерією серед цілковитого — і, здається, вічного — безлюддя!

Та навіть океан не справляє враження такого безмежжя. Мандруючи його обширами, ви не спостерігаєте ніяких змін, і ніщо не говорить про те, що ви посуваєтесь уперед. З усіх боків — довкола вас і над вами — весь час начебто та сама неозора блакитно-синя поверхня з перекинутою над нею величезною чашею неба, майже такого ж, хіба трохи світлішого, кольору. Здається, ніби стоїш нерухомо в центрі неосяжного кола, під височенним склепінням,— і ви мимоволі втрачаєте реальне відчуття отих "безмежних відстаней".

Інша річ у прерії. Купки дерев і чагарників, поодинокі дерева, узвишся, пагорби, кам'яні брили — усі ті, сказати б, віхи — безнастанно перебігають у вас перед очима, ви бачите, що їдете вперед, долаєте відстань, і вже саме це змушує вас проїнятися відчуттям безмежності того простору.

Не часто трапляється так, щоб подорожній милувався красою прерії в самотині, особливо на південному заході Техасу. Ті, кому випадає не дуже безпечна дорога цією дикою пусткою, що її команчі вважають землею своїх предків, їздять щонайменше по двоє-троє, а здебільшого гуртом по десять або й двадцять чоловік.

А проте часом можна побачити там і самотнього подорожнього. Приміром, тієї ночі, коли сад гасієнди Каса-дель-Корво став свідком уже відомих нам ліричних і драматичних сцен, аж троє подорожніх одинцем перетинали рівнину, що простяглась на південний захід від берегів річки Леони.

Якраз тієї хвилини, коли роздратований невдачею Колхаун від'їжджав від хакале мустангера-мексикан-ця, перший з тих нічних подорожніх залишив позад себе околиці селища при форті Індж і подався в напрямі річки Нуесес або ж котроїсь її притоки.

Навряд чи треба пояснювати, що він їхав верхи. У Техасі пішоходів можна побачити

тільки в містах і на плантаціях.

Той вершник сидів на доброму, дужому коні, з чийо— [202] го жвавого й пружного скоку було видно, що він здатен нести свого вершника дуже далеко й не пристати в дорозі.

Чи дуже далеко зібрався їхати вершник, сказати з його вигляду було важко. Своїм одягом і спорядженням він не різнився від першого-ліпшого тегасця, що вирушив кудись миль за десять. Певно, він звідкись повертався, бо навряд щоб такої пізньої години виїхав з дому. А серапе, недбало накинута на його плечі, могло служити й для захисту від нічної роси.

Але тієї ночі роси не було, та й там, куди простував вершник, не лежало жодного селища, отож скидалося все-таки на те, що він вирушив в дальшу дорогу, кудись аж ген у прерію, хоч начебто й не дуже поспішав, так ніби йому було байдуже, коли, він туди дістанеться. Навіть навпаки — він начебто цілком поринув у якісь свої думи чи спогади й так замріявся, що не звертав уваги ні на дорогу, ні на свого коня. Поводи вільно лежали в коня на шиї, і він ішов своєю волею, проте не спинявся й нікуди не збочував, а неухильно простував уперед, так наче вже не раз скакав тією дорогою.

Отак повагом, не підганяючи коня ні хлистом, ні острогами, їхав собі той подорожній, аж поки зник у тьмяному серпанку далекого місячного світла.

Майже в ту мить, коли він зник удалині, на околицю селища виїхав ще один вершник і, ніби діставши умовний знак від першого, поскакав тією ж таки дорогою.

Судячи з його одягу, він також вирушив у досить далеку подорож. На плечах його був широкий застебнутий на пряжку біля коміра плащ, поли якого вільно звисали на крижі коня.

На відміну від першого вершника, цей видимо поспішав і раз у раз підганяв коня то хлистом, то острогами. Здавалося, він будь-що хотів когось наздогнати. Чи не отого першого подорожнього, який щойно зник удалині? На користь цього припущення свідчило й те, що він час від часу нахилився в сідлі й пильно вдивлявся вперед, ніби сподівався побачити на обрії чийось постать.

о їдучи так само й далі, і цей зник з Очей якраз там, де його попередник,— коли б хтось стежив за ними з форту чи з селища. [203] За дивним збігом обставин,— якщо це справді був випадковий збіг,— тієї ж таки хвилини й з того ж таки невеличкого тегаського селища виїхав третій вершник і поскакав прерією в .тому ж напрямі, що й два перші.

Він також був одягнений, наче зібрався в далеку дорогу. Довга червона куртка ховала від ока його постать, а широка пола, відхилившись на стегні, прикривала короткий мисливський карабін, приторочений навскоси на крилі сідла.

Як і перший вершник, він їхав без поспіху, повільним клусом — надто повільним навіть як на далекого мандрівника. Зате в поведінці його виразно бачився неспокій, і цим він нагадував вершника, що їхав перед ним.

Та була в поведінці тих двох подорожніх істотна різниця. Коли вершник у темному плащі явно нетерпеливився наздогнати когось попереду, то другий, у червоній куртці,

здавалося, був поглинутий тільки тим, що діється позаду. Він то оглядався, зводячись на стременах, то повертав коня й пильно озирав дорогу, якою щойно проїхав,— і весь час сторожко прислухався, ніби чекав, що хтось його переслідуватиме.

Назираючи отак і далі, й цей вершник доїхав туди, де зникли з очей два перші, і так само зник. Нікого він не наздогнав, і ніхто не наздогнав його.

Хоч відстань між тими трьома вершниками, що їхали прерією, була майже однакова, проте один одного вони не бачили. Другий, що їхав посередині, не міг побачити двох інших, а ті не могли побачити його.

І ніхто б не зміг осягти одним поглядом усіх трьох чи принаймні двох із них, хіба що велика техаська сова з верхівки якогось високого пагорба чи дрімлюга з іще вищої високості, де вона полює нічних метеликів.

Через годину, коли трое подорожніх від'їхали від форту Індж миль на десять, відстань поміж ними змінилася.

Перший вершник якраз під'їхав до широкої, схожої на алею прогалини між буйними лісовими заростями, що розкинулись обабіч неї скільки сягало око. Ту прогалину можна було порівняти з морською протокою: її гладенька зелена поверхня вирізнялася на тлі темної зелені заростей, як вода серед суходолу. Місяць, [204] що стояв над її дальшим кінцем, освітлював цю природну алею десь на півмилі попереду, а далі, там, де вона повертала вбік, її заступала ^темна стіна дерев.

Перед тим як уїхати в цю алею, перший з трьох вершників начебто завагався, вперше за всю дорогу. Він спинив коня і якусь хвилю сидів у сідлі, видивляючись уперед. Уся його увага була прикута до прогалини між заростями. Назад він не озирнувся й разу.

Та хоч би яка була причина того пильного погляду, тривав він не довго. Нібито задоволений побаченням, вершник тихо погукнув на коня й рушив уперед.

Він не бачив позаду подорожнього в темному плащі, але той уже вгледів його і скакав слідом за ним на відстані не більш як півмилі.

Помітивши його, той вершник тихенько скрикнув. У голосі його чулася полегкість: певно, він був радий, що нарешті наздоганяє того, за ким так уперто скакав десять миль. Погнавши коня ще швидше, він скоро також досяг краю прогалини між заростями, але встиг тільки побачити, як перший вершник зник у чорній тіні дерев за її поворотом.

Ані секунди не роздумуючи, подорожній у темному плащі поскакав слідом за ним і невдовзі так само зник там, де й перший.

Куди більше часу минуло, поки й третій вершник під'їхав до тієї прогалини. Але замість податися нею далі, як два перші, він звернув убік, до узлісся, і, залишивши коня під деревами, вийшов на прогалину пішки — навскоси через зарості.

Як і раніше, раз у раз оглядаючись, так наче більше клопотався тим, що в нього позаду, ніж тим, що попереду, чоловік у червоній куртці дійшов до повороту й, як і ті двоє, зник у темряві.

Минула ще година, а невгамовний хор нічних голосів, що його вже двічі уривав

стукіт кінських копит і один раз — людська хода, і далі розлягався в заростях.

Потім він знов урвався — цього разу раптовіше й на довший час. Його урвав звук, зовсім не схожий ні на кінське тупотіння, ні на ходу людини. То був різкий і лункий виляск пострілу з нарізної зброї.

Як за владним помахом диригентської палички на-раз змовкає цілий оркестр, так само, нажахані тим уривчастим звуком, змовкли враз і всі нічні голоси [20]

в прерії. Перестав нявчати в хащах тигровий кіт, замовкло на узліссі квиління койота, навіть ягуар, що не боїться в лісі ніякого ворога,— і той умить припинив із страху перед незбагненим для нього виляском.

Та після пострілу не чути було інших звуків — ні стогону пораненої людини, ні крику підстреленого звіра,— і заспокоєний ягуар невдовзі знов почав страхати лісових жителів своїм хрипким риком. А друзі й вороги — звірі, птахи, комахи й плазуни,— не зважаючи на його віддалений рик, знов завели на всі голоси, і невдовзі в заростях лунав звичний гомін, так що, навіть якби ми з вами стояли поруч, нам доводилося б щосили напружувати голос, аби почути .один одного.

Розділ XXXVII ПРОПАЖА

Дзвін на подвір'ї Каса-дель-Корво уже двічі дзвонив до сніданку, а ще раніш озивався й ріжок, що скликав невільників з далеких ділянок плантації.

"Робочі руки", що працювали неподалік, уже зібралися коло своїх "квартир" і, купками посідавши на траві чи на колодах, жваво й з видимим задоволенням гомоніли про свій сніданок, що, як звичайно, складався з кукурудзяної каші із свининою, коржів та "кави" з різного збіжжя.

Зібралась у своїй їдальні і плантаторова сім'я. Уже настав час братися до їжі, коли виявилось, що одного з родини ще немає.

Не було Генрі.

Спочатку ніхто не надав цьому особливого значення. Чекали, що він от-от з'явиться. Та минуло кілька хвилин, а юнака все не було, і плантатор спокійно зауважив, що загалом Генрі не має звичаю спізнюватись до столу і просто дивно, мовляв, де це він так загаявся.

У південно-західних штатах Америки заведено збиратися до сніданку в певний час і сідати за стіл усією сім'єю. Такий звичай зумовлений особливостями поширених там страв: більшість їх — як-от віргінське печиво, гречані млинці, вафлі — смачні тільки поки гарячі, просто з вогню, отож сім'я снідає саме тоді, коли куховарка умлівав коло розжареної плити. А лежневі, [206]

що спізниться до сніданку, доводиться їсти холодне печиво і лишитися без млинців та вафель. Тим-то на південних плантаціях снідати майже ніколи не спізнюються.

Отож було й справді дивно, що Генрі Пойндекстер ще не з'явився в їдальні.

— Де ж це хлопець так загаявся? — уже вчетверте запитував батько, хоча й не сподівався на відповідь.

Та ніхто за столом йому й не відповів — ні Луїза, ні Колхаун. За хвилю Луїза й сама поставила схоже риторичне запитання. Але в погляді й тоні її відчувалося якесь дивне

занепокоєння, хоч помітити його можна було, тільки пильно придивившись до її обличчя.

Навряд чи вона так уже турбувалась через те, що її брат спізнився до столу. То був надто незначний випадок, щоб через нього непокоїтись, а Луїзу щось видимо непокоїло.

Що ж саме? Ніхто її про це не спитав. Батько взагалі не помітив нічого дивного в її погляді, а тим менше Колхаун, що й сам намагався приховати якийсь неспокій під маскою вдаваної байдужості. Відколи зайшов до їдальні, він не обізвався жодним словом і старанно ховав очі від двоюрідної сестри, тоді як звичайно не спускав з неї погляду. Сидячи за столом, він помітно нервувався і раз чи два аж здригнувся, коли до кімнати зайшов слуга. Було цілком очевидно, що він страшенно чимось збуджений.

— Дуже дивно, що Генрі запізнився до сніданку,— чи не вдесьте вже зауважив плантатор.— Не може ж він і досі бути в ліжку? Ні, ні, він ніколи не спить так допізна. А як десь пішов, то не міг зайти так далеко, що не чув ріжка. Та, може, він усе ж таки в своїй кімнаті? Хто його знає... Плутоне!

— Го-го! Це ви мене гукаєте, мас' Вудлі? Ось я тут. Чорний кучер, до обов'язків якого входило й прислужувати коло столу, очікувально стояв за стільцями.

— Піди до спальні Генрі і, якщо він там, скажи йому, що ми вже давно почали снідати.

— Він не там, мас' Вудлі.

— Ти був у його кімнаті?

• Еге, був... Чи то ні, в кімнаті не був, був у стайні. Хотів почистити паничевого коня й засипати йому кукурудзи. Го-го! Та того коня там нема, ще зранку не було. Я ж бо встав до світа. Нема коня, нема сідла [207] й вуздечки, то, певно, нема й панича Генрі. Поїхав десь, як усі ще спали.

— Ти цього певен? — спитав плантатор, дуже занепокоєний тією новиною.

— Ще й як певен, мас' Вудлі. У стайні сам лиш рудий мас' Колхауна. Плямиста в загороді, а паничево-го карого ніде нема.

— Це ще не означає, що панича Генрі немає в його кімнаті. Зараз же йди і подивися!

— Го-го, я миттю, мас'! Та тільки не знайде там цей нігер молодого панича. Він десь там, де і його кінь.

— Дуже дивно все це чути,— сказав плантатор, коли Плутон вийшов з кімнати.— Щоб Генрі поїхав з дому, та ще й уночі... Куди він міг поїхати? І гадки не маю, до кого б то йому податись о такій годині! Негр каже, ніби його ще з ночі не було чи, може, з раннього досвітку. От хіба що він у форті, з тими молодими офіцерами. Але, сподіваюся, не в барі?

— Та ні, туди він не піде,— озвався Колхаун, начебто здивований відсутністю Генрі не менш за самого плантатора. Але ніяких здогадів не висловив і нічого не сказав про сцену, свідком якої був минулої ночі.

"Здається, він нічого не знає,— думала Луїза.— Якщо ні, то все ще може лишитися

таємницею між мною і братом. Генрі я напевне умовлю. Але чому його досі немає? Я цілу ніч не спала, все чекала його. Певно, він наздогнав Моріса, і вони помирилися. Сподіваюся, що так, нехай навіть і в барі. Генрі не дуже охочий до таких розваг, але після того спалаху, під впливом каяття, міг і порушити свій звичай. І хіба можна його осуджувати? Нічого страшного в тому немає— адже він був у доброму товаристві..."

Важко сказати, куди б завели дівчину ті роздуми,— завершення вони не мали, бо саме повернувся Плутон.

Негр зайшов до їдальні з незвичайно поважним виглядом, з чого можна було здогадатися, що він приніс неабиякі новини.

— Ну? — гукнув господар, не чекаючи, поки Плутон заговорить.— Він там?

— Ні, мас' Вудлі,— відповів негр, і голос його здригнувся від хвилювання.— Його там нема... панича Генрі нема. Але... але...— нерішуче провадив він.— Нігерові тяжко казати, але... там його кінь.

— Його кінь? Де? Сподіваюся, не в спальні?

— Ні, мас', не там... і не в стайні, а там... біля воріт.

208

— Його кінь біля воріт? Але чому тобі тяжко про це казати?

— Тому, мас' Вудлі... тому що той кінь... кінь панича Генрі... тому що він...

— Та кажи ж ти до пуття, недорікуватий нігере!

Чому "тому що"? Голова в коня не на місці? Чи, може, він загубив хвоста?

— Ой, мас' Вудлі, нігер боїться, що кінь загубив більш як голову чи хвоста... боїться, чи він не загубив їздця.

— Що? Карий скинув Генрі з сідла? Не мели дурниць, Плутоне! Мій син чудовий вершник. Не може такого бути, щоб він не вдержався в сідлі... не може бути!

— Ой ні! Я не казав, що скинув. Милій Боже! Я боюся, щоб не гірш... Ой, любий мас', нічого я вам більш не скажу. Ідіть самі до воріт і подивіться.

Плутонові слова — хоч він і не сказав нічого певного,— а особливо його дивна поведінка, викликали вже справжню тривогу, отож не тільки сам плантатор, а й його дочка та племінник квапливо підвелися з-за столу й слідом за чорним кучером пішли до воріт гасієнди.

Те, що вони там побачили, сповнило всіх трьох жахливим передчуттям.

Один з негрів-невільників стояв, тримаючи за вуздечку осідланого коня. Карий кінь, ще мокрий від нічної роси, нечищений і видимо негодований, хропів і бив копитом, так наче зовсім недавно уникнув страшної небезпеки, на яку наразився разом з вершником. На його лопатках, передніх ногах, на крилах сідла було виразно видно якісь темні цятки, плями й пасмуги — темніші від слідів роси, темніші від його карої шерсті, схожі кольором на скипілу кров. Так, то були цятки, плями й пасмуги крові!

Звідки прибіг той кінь?

пРеРії— Негр-невільник перейняв його на довколишній рівнині, коли, гнаний

інстинктом, з попущеними поводками, що теліпалися в нього між ніг, він біг до гасієнди.

Чий то був кінь?

Такого запитання не виникало ні в кого. Всі присутні •шали, що то кінь Генрі Пойндекстера. у . (1)ХТО не спитав і чия то кров на шерсті коня та сідлі, троє, кого ця справа найближче стосувалась, поду— [209] мали про ту саму людину, що одному з них доводилася сином, другій — рідним, а третьому — двоюрідним: братом.

Ті темні плями, на які вони дивилися безтямними очима, були кров'ю Генрі Пойндекстера. Вони в тому не сумнівалися.

Розділ XXXVIII МЕСНИКИ

Швидко, але, як видно, правильно витлумачивши ті страшні докази, знавіснілий від горя батько скочив у сідло й погнав чвалом до форту.

Колхаун сів на свого коня й помчав слідом за ним.

Тривожна звістка дуже скоро поширилась по всій окрузі. Прудкі вершники рознесли її вгору й униз по річці, аж до найвіддаленіших плантацій.

Індіанці на стежці війни! Вони вже тут, під боком, знімають скальпи! Молодий Пойндекстер став їхньою першою жертвою!

Генрі Пойндекстер — благородний і великодушний юнак, що не мав жодного ворога в цілому Техасі! Хто ж, як не індіанці, міг пролити цю невинну кров? Тільки команчі здатні на таку жорстокість.

Ніхто з вершників, які ще тієї ж години з'їхалися на плац форту Індж, не мав сумніву, що це вчинили команчі. Лишалось тільки невідомим — як, коли і де.

На перше з цих питань досить переконливо відповідали плями крові на шерсті коня та сідлі. Той, кому належала ця кров, був застрелений або пронизаний списом просто в сідлі. Найбільше плям було з правого боку, і вони мали такий вигляд, наче по них щось мазнуло,— це було помітно й на лопатці коня, й на крилі сідла. Певно, те "щось" було тілом вершника, що безживно падало з сідла на землю.

Деякі з присутніх — прикордонні старожили, що мали досвід у таких справах,— з не меншою певністю визначали й час, коли вчинено злочин.

За їхніми словами, кров була пролита близько десяти годин тому.

Був уже полудень. Отже, вбивство сталося десь о другій годині, ночі. [210]

Та чи не найбільшу вагу мало третє запитання — принаймні тепер, коли злочин уже було вчинено.

Де його вчинено? Де шукати тіло?

А відтак — і де шукати вбивць?

Ось які справи обговорювала рада місцевих плантаторів і військових, спішно зібрана у форті Індж і керована комендантом форту, поруч якого мовчки стояв прибитий горем батько.

Остання проблема була особливо складна. На компасі прерій, так само як і на компасі мореплавців, тридцять два румби, отож будь-яка експедиція, що вирушає на пошуки воєнного загону команчів, має вибирати з-поміж тридцяти двох можливих напрямків, і тільки один буде правильний.

Хоч було відомо, що рідні краї тих диких кочівників на заході, це не могло багато зарадити в пошуках: адже словом "захід" означували величезне півколо, що тяглося на сотні миль. До того ж команчі вийшли на стежку війни і цілком могли підступити до загубленого на берегах Леони поселення й зі сходу. Це було навіть імовірніше, бо ті винахідливі воїни часто вдавалися до таких воєнних хитрощів.

Вирушати навмання, маючи лише одну можливість із тридцяти двох, здавалося просто нерозумним. Пропозиції поділитися на кілька груп і шукати в різних напрямках не підтримав майже ніхто, та й сам майор рішуче відхилив її. Убивць могло бути й з тисячу, а переслідувачів — удесятеро менше: півсотні драгунів з гарнізону форту й десь стільки ж вершників з місцевого населення. Загін мав триматися разом, бо окремі групи індіанці могли відрізати від інших і нищити поодиночі.

Цей доказ визнали переконливим. Навіть нещасний батько і начебто не менш уражений горем двоюрідний брат пристали на думку обачнішої більшості, підтриману авторитетом коменданта форту.

Отож ухвалили вирушити одним загonom.

Але в якому напрямі? Про це й далі точилися суперечки.

Розсудливий піхотний капітан привернув до себе загальну увагу, запропонувавши з'ясувати, куди міг поїхати юнак, якого вважали вбитим. Хто бачив Генрі Поиндекстера останній?

Передусім узялися розпитувати його батька та двоюрідного брата. [211]

Плантатор востаннє бачив сина в їдальні за вечерею і гадав, що той одразу ж пішов спати. і

Колхаунова відповідь була не така однозначна й мало кого задовольнила. Він розмовляв з двоюрідним братом пізніше, тоді побажав йому на добраніч, і в нього склалося враження, що той мав іти до своєї спальні. j

Чому ж Колхаун приховував те, що сталося насправді? Чому не розповів про сцену в саду, свідком якої він

був? п

Чи не боявся він розкрити перед людьми свою принизливу роль у всій тій історії? —'i

Та хоч би що його спонукало, а правду він приховав, і відповідь його здалася багатьом нещирою. і

Нещирість відставного капітана видалася б їм ще очевиднішою, якби вони мали причини його підозрювати або принаймні довший час на те, щоб обміркувати його відповідь. Та несподівано світло сягнуло з того боку, звідки його ніхто не чекав. Власник готелю "Напоготові", який прийшов на ту раду без запрошення, проштовхався наперед і заявив, що хоче повідомити про дещо важливе, а власне, про те, чого вони марно дошукуються: коли Генрі Пойндекстера бачили востаннє й в якому напрямі він поїхав.

Свідчення Обердoffера, викладені наполовину по-англійському, наполовину по-німецькому, зводилися ось до чого.

Моріс-мустангер, що після своєї дуелі з капітаном Колхауном мешкав у його готелі, того вечора дуже пізно кудись поїхав — як, до речі, і в попередні кілька вечорів. До готелю він повернувся аж десь після півночі й, побачивши, що там ще відчинено — в барі сам* пиячила компанія багатих гультяїв,— зробив те, ще давно мав би зробити: зажадав рахунок і, на превеликий подив старого Доффера, розплатився за все де останнього цента.

Де він узяв ті гроші й чому так поспіхом залишив готель, знав, за словами Обердоффера, хіба що "готт" (57) — А сам власник готелю знав тільки те, що мустангері поїхав, забравши з собою весь свій "мольох",— які звичайно робив, вирушаючи в прерію ловити диких коней. Через те німець гадав, що він і тепер подався ні оті свої лови.

(57) Бог (нім.).

[212]

Та яким чином усе оце стосувалося справи, що її обговорювала рада? А таки неабияким, хоча й з'ясувалося це тільки наприкінці розповіді, коли свідок виклав істотніші відомості.

Хвилин за двадцять після того, як мустангер поїхав, у двері готелю постукав "Генріх Пойндекстер" і запитав про містера Моріса Джеральда, а коли йому сказали, що той недавно поїхав, і пояснили, куди він міг податися, "мольодий дшентльмен" швидко поскакав туди ж, наче мав намір його наздогнати.

То було все, що знав і міг розповісти містер Обердоффер. . . .

Хоч у його свідченнях були деякі незрозумілі деталі, проте загалом вони давали загонові ключ до пошуків, указуючи, в якому напрямі слід вирушати. Якщо Генрі Пойндекстер поїхав з Морісом-мустангером чи слідом за ним, його треба було шукати на тій дорозі, якою мав їхати ловець диких коней.

Чи знав хтось, де мустангерова оселя?

Ніхто не міг назвати певного місця, хоч декотрі гадали, що вона має бути десь у верхів'ях річки Нуесес, на її притоці Аламо.

Отож і ухвалили їхати шукати зниклого юнака або його тіло на береги Аламо, де могло знайтись і тіло мустангера,— і тоді довелось б мститися кривавим дикунам не за одного вбитого, а за двох.

Розділ XXXIX КАЛЮЖА КРОВІ

Хоч загін був досить великий — куди більший за ті, що їх звичайно збирають прикордонні жителі, вирушаючи на пошуки сусіда, який заблудився в прерії,— проте посувався дуже обережно.

На те була причина. Команчі стали на стежку війни.

Вперед послали розвідників і слідопитів — шукати и витлумачувати сліди, або ж "знаки". Та, проїхавши прерією майже десять миль на захід від Леони, ніяких слідів вони не знайшли. Дерен був сухий і твердий, і на ньому міг би залишити відбитки копит тільки кінь, що скакав чвалом. Таких відбитків там не було.

<*а десять миль від форту рівнину перетинає широка смуга лісових заростей, що

тягнеться ген на північний [2]13] захід і на південний схід. То справжнісінькі техаські джунгли, густо переплетені ліанами і майже непрохідні для людей і коней.

У тих джунглях, як їхати навпростець від форту, є прогалина, де проходить стежка — найкоротший шлях до верхів'їв Нуесес. То така собі природна алея, яку з обох боків щільно обступають дерева. А може, то й штучна просіка, якась давня воєнна стежка команчів, прокладена ще за часів їхніх набігів на Тамауліпас, Коауїлу й Нуево-Леон(58).

Слідопити знали, що та прогалина виходить до Ала-мо, і повели нею загін.

Невдовзі вершники побачили, що один із слідопитів, який пішов уперед пішки, стоїть біля краю заростей, так ніби щось знайшов і чекав на них.

— Що там таке? — гукнув майор і, випередивши інших, під'їхав до нього.— Сліди?

— Еге ж, майоре, сліди, і дуже багато. Погляньте, отут, де земля м'якша. Бачите?

— Сліди коня.

— Двох коней, майоре,— шанобливо виправив його слідопит.

— Справді, двох.

— А далі начебто й чотирьох, але їх залишили ті самі двоє коней. Спершу вони їхали вперед цією просікою, а потім вернулися назад.

— Молодець, Спенглере. То що ви з цього зрозуміли?

— Небагато,— відказав Спенглер, що був у гарнізоні найманим розвідником.— Як по суті, то зовсім небагато. Я далеко не заходив і робити певних висновків не можу, але одне вже ясно: тут убито людину.

— Які ви маєте докази? Знайшли тіло?

— Ні. Ані тіла, ані навіть волосинки з голови, як я можу гадати, тут немає.

— А що ж є?

— Кров, велика калюжа крові — наче з цілого бізона. Ходімо, побачите самі. Тільки ось що,— додав слідопит, стиснувши голос.— Коли ви хочете, щоб я дослідив усе як належить, звеліть іншим лишитися там, особливо тим, що попереду.

Це застереження, певно, передусім стосувалося план-

(58) Тамауліпас, Коауїла, Нуево-Леон — мексн канські штати.

[214]

татора та його племінника, бо слідопит нишком позирнув на них.

— Авжеж,— відказав майор.— Гаразд, Спенглере, я подбаю, щоб вам ніхто не заважав. Панове! Я прошу вас кілька хвилин не рушати далі. Моему слідопитові треба самому оглянути цю дорогу. З ним можу поїхати тільки я.

Звісно, це майорове прохання насправді було наказом, тільки в чемній формі, бо звертався він до людей, начебто йому не підлеглих. Проте всі до одного послухались і лишилися на місці, а майор рушив уперед за слідопитом.

Кроків через п'ятдесят Спенглер зупинився.

— Бачите, майоре? — спитав він, показуючи на землю.

— Треба бути сліпому, щоб не побачити,— відказав майор.— Калюжа крові, і, як ви

казали, така, наче тут зарізали бізона. А якщо вся вона з однією людини, то я сказав би, що тієї людини вже нема живої.

— Мертва! — мовив слідопит.— Умерла ще раніше, ніж ця кров устигла потемніти.

— Чия ж це, по-вашому, кров, Спенглере?

— Тієї людини, яку ми шукаємо,— плантаторового сина. Тим-то я й не хотів, щоб старий їхав сюди.

— А може, нехай би знав усю правду. Так чи так згодом дізнається.

— Слушно кажете, майоре. Та все ж таки краще спершу з'ясувати, як того хлопця вибили з сідла. А це для мене поки що загадка.

— Звісно як! Його ж убили індіанці, команчі. Хіба Це не їхніх рук діло?

— Аж ніяк,— упевнено відказав слідопит.

— Чому ви так думаєте, Спенглере?

— Тому що коли б тут були індіанці, на землі лишилося б не чотири сліди, та й то від двох коней, а не менше як сорок.

Атож, ви маєте рацію. Не схоже, щоб один ко-манч зважився на вбивство.

. Це вбивство вчинив не команч, майоре, і взагалі ніякий не індіанець. Просікою йдуть сліди двох коней. Як бачите, це відбитки підків, і вони ж таки вертаються назад. Команчі не їздять на підкованих конях, хіба Що на крадених. На обох тих конях їхали білі вершники^ Один слід залишив мустанг, але великий, а дру-гии копита американського коня. Туди, в глиб зарос— [215] тей, мустанг ішов попереду, це видно з того, що на деякі його сліди наклались інші. А звідти перед вів американський кінь, а мустанг ішов за ним, хоча й важко сказати, на якій відстані. Може, я краще побачу, якщо ми проїдемо до того місця, звідки вони повернули назад. Це має бути не дуже далеко.

— То їдьмо туди,— сказав майор.— Зараз я звелю, щоб усі лишалися на місці.— І, голосно віддавши наказ, щоб там його почули, він поїхав за слідопитом.

Ті два сліди тяглися в глиб заростей ще ярдів на чотиреста, хоч майор бачив їх тільки там, де ґрунт був м'якіший, в затінку дерев. Слідопит пояснив, що коні й далі ішли так, як він казав: туди — мустанг попереду, а назад — навпаки.

Аж ось сліди урвалися — від того місця, як ми вже знаємо, вершники повернули назад. Та, перше ніж повернути, вони якийсь час постояли там під великою тополею. Про це свідчила подовбана копитами земля коло стовбура дерева.

Слідопит зліз з коня й, нахилившись додолу, почав пильно роздивлятися ті сліди.

— Вони стояли тут удвох,— сказав він за кілька хвилин,— і стояли довгенько, хоч з коня жоден не злазив. Певне, розмовляючи, притому спокійно, і саме оцього я ніяк не можу збагнути. Мабуть, вони посварилися потім.

— Якщо це правда, Спенглере, то ви просто-таки чаклун. Ну як ви могли про все те дізнатися?

— Зі слідів, майоре, зі слідів. Усе досить просто. Ось бачите, відбитки підків обох коней раз у раз перекриваються, та ще й так, що видно: вони, цебто коні, були тут разом, але їм не стоялося на місці, і вони переступали ногами. А щодо часу — то

вершники встигли викурити по цілій сигарі, майже до решти, так що, як то кажуть, аж губи обпікало. Осьде недопалки — ними й люльки не натопчеш.— Слідопит нахилився, підняв з землі два недопалки сигар і подав майорові.— І з цього ж таки,— провадив він,— я доходжу висновку, що ті двоє, хоч би хто вони були, не мали один щодо одного ворожих намірів, поки стояли під цим деревом. Люди не закурюють разом, збираючись після того перерізати один одному горлянку чи розтрити голову. Сварка між ними сталася напевне вже після того, як вони викурили сигари. А що вона таки сталася, не може бути сумніву. І один з них порішив другого — це [216] так само певне, майоре, як і те, що ви сидите зараз у сідлі. А з того, що нас сюди привело, я можу здогадуватись і кого вбито. Бідолашний містер Пойндекстер ніколи вже не побачить свого сина живого.

— Дуже загадкова історія,— зауважив майор.

— Та вже ж, хай їй чорт!

— Ну, а тіло — де б воно могло бути?

— Оце для мене найбільша загадка. Якби тут були замішані індіанці, мене б це анітрохи не дивувало — вони могли забрати труп з собою. Але ніяких індіанців тут не було, жодного червоношкірого. Запевняю вас, майоре, один з тих двох вершників знищив другого, дослівно-таки знищив. А от що він зробив з тілом — просто не збагну. Мабуть, тільки він сам може сказати.

— Неймовірна річ! — з притиском мовив майор.— Просто якась загадка!

— Може, ми ще й розгадаємо цю загадку,— сказав Спенглер.— Треба простежити сліди коней далі, від того місця, де сталося вбивство. Може, вони щось підкажуть. А тут ми нічого більш не дізнаємось. Вертаймося, майоре. Казати йому?

— Містерові Пойндекстеру?

— Так.

— Ви певні, що вбито таки його сина?

— Та ні, не так щоб дуже певен. Я певен тільки, що кінь, на якому зараз їде старий,— один з тих двох, що побували тут минулої ночі, отой другий, американський. Я порівняв сліди. І якщо молодий Пойндекстер сидів на ньому, то боюся, що справи його кепські. Дуже підозріло, що другий вершник назад їхав з а ним.

— Спенглере, а чи маєте ви хоч якусь гадку,, хто міг бути той другий?

— Аніякісінької, майоре. Якби не Доффер, я б ніколи й не подумав про Моріса-мустангера. Воно правда, це слід підкованого мустанга, але чи його мустанга, я не знаю. Та ні, не може бути. Молодий ірландець не з тих людей, що нападають ззаду.

— Я згоден з вами.

— Так от, якщо Генрі Пойндекстера вбито і вбив його Моріс Джеральд, то, напевне, між ними був чесний поєдинок, і плантаторів син зазнав поразки. Отак я розумію. Та де подівся труп,— бо, втративши стільки крові, ніхто не виживе,— оцього я ну ніяк не збагну. Треба піти далі по слідах. Може, вони й виведуть нас до розгадки. То сказати старому про мої здогади? [217]

— Ні, краще не треба. Він і так уже чимало знає. Йому буде легше довідатися про

цю страшну правду поступово. І нічого не кажіть йому про те, що ми бачили. Повертайтеся до того місця, де кров, і шукайте дальших слідів, а я спробую провести загін за вами так, щоб ніхто нічого не помітив.

— Гарзд, майоре,— сказав слідопит.— Я вже начебто здогадуюсь, куди піде той слід. Дайте мені десять хвилин і рушайте далі за моїм сигналом.

З цими словами Спенглер поїхав до тієї калюжі крові. Там він швидко обдивився довкола і звернув у бічну прогалину.

В умовлений час пролунав його гучний посвист. Судячи із звуку, слідопит відійшов мало не на милю й був тепер десь збоку від місця жахливого злочину.

Почувши той сигнал, майор, що вже встиг повернутися до свого загону, дав наказ рушати. Він їхав поряд із старим Пойндекстером та ще кількома плантаторами, але ні слова не сказав їм про дивовижні відкриття слідопита.

Розділ XL ПОЗНАЧЕНА КУЛЯ

Перше ніж загін наздогнав слідопита, сталася невелика пригода. Майор повів своїх людей не прогалиною, а навпростець крізь зарості. Такий шлях було обрано не випадково: майор не хотів, щоб нещасний батько зазнав нових страждань, побачивши кров — кров його сина, як гадав слідопит. Те моторошне місце лишилося осторонь; ніхто, крім майора та слідопита, про нього й не здогадувався, і загін посувався вперед, нічого не знаючи й не гадаючи.

Вони пробиралися вузькою звіриною стежкою, де заледве могли проїхати поряд два вершники. Місцями та стежка виходила на галявини, але за кілька ярдів знову заглиблювалась у зарості.

Раптом на галявину, куди вони саме виїжджали, з хащі вискочив ягуар — звір, рідкісний своєю яскравою красою, навіть як на тропічні джунглі. Природа вигадливо розфарбувала його жовту шкуру чорним розсипом кілець, кружалець, плям, що зливалися в один химерний візерунок. Той величезний пістрявий [218] кіт, гнучкий і дужий, що пружним стрибком вискочив на галявину, не міг не привернути уваги вершників, хоч яка серйозна мета їх вела. Двоє з них вистрілили навздогін звірові, що метнувся в хащі.

То були Кассій Колхаун і один молодий плантатор, що їхав поряд з ним.

Ягуар упав мертвий — куля прошила йому хребет.

Хто ж із двох зробив такий вдалий постріл? Обидва — і Колхаун, і молодий плантатор — приписували ту честь собі. Вони стріляли разом, але в ціль влучила тільки одна куля.

— Ось зараз я вам доведу! — впевнено заявив відставний капітан, злазячи з коня.

Він підійшов до вбитого ягуара, витяг ніж і, звертаючись до всіх, хто там був, сказав:

— Куля має бути в тілі звіра, правда ж, панове? Якщо ця куля моя, на ній є мої ініціали — дві літери "К" — і півмісяць. Мені роблять кулі на окреме замовлення, отож я завжди можу впізнати дичину, яку сам убив.

З того, як хвалькувато Колхаун підніс догори вийняту кулю, неважко було

здогадатися, що він казав правду. Найцікавіші під'їхали глянути ближче. Куля справді була позначена ініціалами відставного капітана, і, отже, суперечка розв'язалася не на користь молодого плантатора.

Невдовзі після того загін дістався до місця, де чекав слідопит, і рушив за ним далі.

Там уже не було відбитків копит двох підкованих коней. На стежці виднів лише один слід, та й то такий невиразний, що подекуди розрізнити його міг тільки Спенглер. Той слід ішов крізь зарості, час від часу виходив на галявини і, нарешті, виписавши коло, вивів їх знову на ту саму прогалину, тільки трохи далі на захід.

Хоч Спенглер і не був першорядним слідопитом, проте їхав тим слідом так швидко, що інші ледве встигали за ним. Він уже знав, котрий кінь пройшов там уночі — то був мустанг, що стояв під тополею, поки його вершник курих сигару, той самий мустанг, глибокі відбитки чиїх копит слідопит бачив на землі, просяклій людською кров'ю.

Поки був сам, Спенглер пройшов трохи й слідом американського коня. Та незабаром він зрозумів, що той слід виведе назад у прерію, звідки вони приїхали, [219]а далі, як видно, до поселень на Леоні. Отож слідопит облишив його і повернувся до сліду підкованого мустанга, майже певний, що цей слід приведе його до розгадки кривавої таємниці, а може, й до лігва самого вбивці.

Коли перед тим він якийсь час не міг збагнути, чому подекуди перекриваються сліди двох коней, то тепер його не менш спантеличив цей поодинокий слід. Він тягся не прямо, як ото коли вершник поганяє коня вперед, а виписував зигзаги, то збочував із стежки, то повертався на неї, часом кружляв на місці,— так ніби мустанг був без вершника або той заснув у сідлі.

Чи міг то бути слід коня, що ніс на собі людину, яка щойно вчинила вбивство і, збурена тим кривавим ділом, поспішала втекти від місця злочину?

Спенглер так не думав. Та й узагалі не знав, що думати. Він був остаточно збитий з пантелику і чесно зізнався в цьому майорові, коли той спитав його, що показує слід. А видовище, яке невдовзі після того постало перед його очима і водночас перед очима всіх, хто їхав за ним, не тільки не прояснило таємниці, а й зробило її ще незбагненнішою.

Та' навіть більше. Те, що досі було всього лише загадкою й будило здогади та роздуми, раптом обернулося жахом, та ще й таким приголомшливим, який могло викликати тільки щось надприродне. І ніхто не сказав би, що на те не було причини.

Та й хто б не вжахнувся усім еством, коли б побачив вершника, що рівно і впевнено сидів на коні, засунувши ноги в стремена й тримаючи в руках поводи,— одне слово, звичайного собі на вигляд вершника,— але, придивившись пильніше, помітив би, що йому начебто чогось бракує, а придивившись ще пильніше, зрозумів, що тому вершникові бракує голови!

Саме таке видовище й постало перед очима слідопита Спенглера та цілого загону, змусивши всіх ураз спинити коней, так наче перед ними раптом запала бездонна прірва.

Сонце вже стояло при заході, якраз проти них, і його розжарений диск мало не

торкався зеленого краю прерії. Вогненно-червоне проміння світило людям просто в очі й заважало дивитися туди. Проте всі вони бачили ту химерну постать — вершника без голови!

Коли б тільки хтось один з них сказав, що бачить таку прояву, супутники напевне взяли б його на сміх [220] як божевільного. Навіть і двох могли б так само висміяти. Але те, що бачили всі водночас, не підлягало ніяким сумнівам, і божевільним назвади б хіба того, хто наважився б заперечувати це незбагненне явище.

Та нікому й на думку таке не спало. Всі очі дивилися в одному напрямі, всі погляди прикипіли до того, що було або справді вершником без голови, або ж досконало зробленою величезною лялькою.

Чи була то лялька? А як ні, то що воно було?

Ці запитання перебігли водночас у свідомості всіх. Та жоден не міг відповісти на них, навіть і самому собі, отож не озивався ані словом. Усі прикикло сиділи в сідлах, сподіваючись почути якесь пояснення від інших, але ніхто не міг його дати.

Чути було тільки приглушені вигуки, в яких лунав подив і жах. Та ніхто не висловив навіть ніякої гадки.

Коли його вперше побачили, вершник без голови — примарний чи справжній — саме в'їжджав у прогалину, до другого кінця якої наблизився загін. Якби він попростував далі, то неминуче зустрівся б з ними віч-на-віч, — звісно, якби в них стало духу на таку зустріч. Та він спинився в ту ж мить, що й вони, і начебто дивився на них з не меншою осторогою.

Кілька хвилин стояла така тиша, що було б чути, якби хтось кинув на траву недокурок сигари. За ці хвилини лише поодинокі сміливці намагались як слід роздивитися ту химерну прояву — більшість вершників перелякано тремтіли в своїх сідлах, нічого не тямлячи з жаху. Але й тим небагатьом, хто зважився глянути у вічі моторошній таємниці, сподіваючись розгадати її, завадило проміння призахідного сонця. Вони побачили тільки, що то великий, гарної будови кінь з вершником на спині, а постать самого вершника приховували бахматі штани й щось ніби широкий плащ, яким були огорнуті плечі та тулуб.

Та що там постать, коли на ній не було голови! Людина без голови, верхи на коні, в невимушеній і зграбній позі, на підборах блискучі остроги, в одній руці поводи, друга, як і годиться, вільно лежить на стегні...

Сили небесні! Що ж воно таке?

А чи не була то примара? Хіба ж могло воно бути живою людиною? [221] Ті, що роздивлялися на таємничого вершника, не вірили ні в примари, ні в якісь потойбічні явища. Багатьом з них не раз траплялося стикатись віч-на-віч із найдикішою природою і змагатися з її найлютішими стихіями. Не такі вони були люди, щоб вірити в духів. Але те загадкове, просто-таки надприродне видиво вселило сумнів навіть у найгартованіші душі, і не було в загоні такого сміливця, що не запитував би себе подумки: "А чи це не примара? Хіба ж може воно бути живою людиною?"

Надприродними були й виміри тієї прояви. Вона здавалась удвічі більшою від

звичайної людини на звичайному коні і скидалася скорше на величезну кінну статую,— хоч, може, то була просто омана, спричинена заломленням променів у тремтливих хвилях гарячого повітря над розжареною сонцем рівниною.

Та довго розмірковувати не випадало, не було часу навіть розгледіти до ладу те потойбічне видиво, на яке, приставивши долоні дашком до очей від сліпучого сонця, дивилися всі вершники загону. Ніхто не міг розрізнити ні кольорів одягу вершника, ні масті його коня. Видно було тільки обриси — чорний силует на золотому тлі неба,— та хоч він то стояв до них передом, то повертався боком чи задом, це було те саме незбагненне явище — вершник без голови!

А може, то все-таки була примара? Не могло воно бути живою людиною!

— Та це ж диявол на коні! — вигукнув один з прикордонних старожилів, що не злякався б його сатанинської величності і в такій подобі.— Клянуся все-вишнім, це сам диявол!

Його грубий регіт, що розлігся за тим блюзнірським вигуком, ще дужче настрахав боязкіших супутників і, здавалося, сполохав навіть вершника без голови. Круто повернувши коня,— повертаючись, той так пронизливо заіржав, аж ніби струснулась чи то земля, чи повітря,— він швидко поскакав геть.

Помчав просто назустріч сонцю і мчав усе далі, аж поки лише рухом став відрізнитися від тих плям, що їх досі не можуть пояснити вчені,— а тоді й зовсім зник з очей, так наче в'їхав просто в сліпучий сонячний диск! [222]

Розділ ХІІ ЧОТИРИ ВЕРШНИКИ

Загін шукачів під командою майора був не єдиний, що виїхав з форту Індж того багатого на події ранку.

Не був він і перший. Задовго перед ним, тільки-но розвидніло, з околиці селища вирушив набагато менший загін — усього чотири вершники — й подався в напрямі річки Нуесес.

Ті вершники не могли виїхати на пошуки тіла Генрі Пойндекстера. На той час ніхто й не думав, що юнака вбито чи принаймні що він десь пропав. Кінь без вершника ще не приніс тієї сумної звістки, і всі в селищі безтурботно спали, й гадки не маючи, що пролилася невинна кров.

Хоч ті два загони вирушили майже з того самого місця й у тому самому напрямі, вони різнилися між собою не тільки числом. Вершники, що виїхали раніше, були всі іспанської крові чи, може, мішаної іспано-ацтекської. Іншими словами, то були мексиканці.

Щоб визначити це, не потрібно було б ні досвіду, ні великої проникливості — досить було тільки поглянути на них. їхній спосіб їздити верхи, вузькі стегна, що особливо впадали в око, коли вони сиділи в своїх високих сідлах, широкі барвисті серапе, що огортали їхні плечі, вельветові штани, великі остроги на чоботях, крилаті сомбреро — усе те виказувало в них або мексиканців, або людей, що перейняли мексиканський одяг і манери.

Та, безсумнівно, ті четверо належали до справжніх мексиканців. І смагляво-жовта

шкіра, і правильний овал обличчя, і гострі борідки, і чорні, коротко підстрижені чуприни були непомильними прикметами іс-пано-ацтекської народності, що населяє тепер прадавню землю Монтесуми (59).

Один з чотирьох вершників помітно вирізнявся з-поміж інших своєю міцною будовою, мав кращого коня, дорожчий одяг, багатшу зброю і спорядження, та й усе інше незаперечно свідчило, що він ватажок тієї четвірки.

То був чоловік років тридцяти п'яти — сорока, але

(39) Монтесума — верховний вождь ацтеків за часів завоювання Мексики іспанцями.

[223] гладенькі округлі щоки та короткі, ретельно підстрижені бакенбарди надавали йому молодшого вигляду. Він міг би видатись досить вродливим, якби не холодний хижий погляд і не різкі риси обличчя, що виказували брутальну — коли не просто жорстоку — вдачу. Цього неприємного враження не пом'якшував навіть гарно окреслений рот, що відкривав у посмішці два разки білих зубів,— у тій кривій посмішці проглядало щось сатанинське.

Та не за ці зовнішні прикмети його прозивали ім'ям тварини, добре відомої у преріях Техасу. Те непривабливе прізвисько — Койот — він дістав за свою вдачу та поведження.

Як же сталося, що Койот їхав прерією о такій ранній порі, видимо тверезий та ще й на чолі загону,— коли того ж таки ранку, всього кілька годин тому, його бачили у власному хакале п'яного, такого п'яного, що він навряд чи збагнув, що до нього приїхав гість, не кажучи вже про те, щоб належно гостя зустріти?.

Таку раптову й справді дивну перемену не "дуже важко пояснити. Для цього досить розповісти, що робив Койот після того, як поїхав Колхаун, і аж до тієї хвилини, коли ми побачили його верхи на коні в прерії, у товаристві трьох співвітчизників.

Поїхавши від його хакале, Колхаун залишив двері відчинені навстіж, як вони й були доти. Так двері й простояли відчинені аж до ранку, тимчасом як Койот і далі хропів у непробудному сні.

На світанку він прокинувся від вогкого холоду, що закрадався у двері з вранішнім туманом. Трохи прочулавшись, він підхопився з кінської шкури, що вкривала його тростинове ложе, і почав ходити по хатині, люто клянучи холод і двері, які його напустили.

Здавалося б, господар мав одразу ж зачинити двері, але не зачинив. То був єдиний отвір,— коли не брати до уваги шпар у ветхих стінах,— що пропускав до хакале світло, а без світла Койот не міг здійснити свого наміру, задля якого, власне, він і встав.

Та сірого вранішнього світла, що тільки-но почало сотатися в двері хакале, було йому замало. Койот мацав руками довкола себе, спотикався й кляв усе на світі, аж поки, зрештою, знайшов те, що шукав; великий гарбузовий бутель на ремінцях, що правив за посуд для води, а частіше — для спиртного.

Дух, що пішов по хатині, коли господар відіткнув [224] бутель, засвідчив, що й зовсім недавно в ньому був трунок, міцніший за воду, а що його там уже немає,

сповістив новий потік лайки з уст розчарованого господаря.

— Sangre de Cristo! — з лютою досадою загорлав той, для певності ще й труснувши бутля.— Ані краплини— й блосі ніде втопитись! А в мене аж язик до зубів прилипає і в горлянці так пече, ніби я жару наковтався. Ах ти ж чорт, просто несила терпіти! Що ж то його діяти? Це вже ранок, чи що? Атож. Треба рушати до селища. Може, сеньйор Доффер уже відчинив свою пастку на ранніх пташок. Коли так, то її навідає і койот. Ха-ха-ха!

Почепивши бутель на шию і накинувши на плечі серапе, Койот подався до селища.

Готель був усього за кількасот ярдів від його хатини, на тому самому березі річки, й до нього вела стежка, якою Койот міг би пройти і з зав'язаними очима. Отож за двадцять хвилин він, злегка дохитуючись, підійшов до вивіски "Напоготові".

Йому пощастило: Обердоффер був уже в барі, обслуговував ранніх гостей — купку солдатів, що потайки прийшли з форту перепустити по чарці після сну.

— Майн готт, міштер Дійас!— привітав господар гостя, безцеремонно полишаючи шістьох клієнтів, що пили в борг, задля одного, що, як він знав, заплатить готівкою.— Майн готт, чи це вас я бачить так рано? Я знаю, чого ви хоче. Ви хоче, щоб я льяти в оцей ваш великий пляшка мексиканський горілка. Аг... аг...— як це він?

— Агвардіенте! Ви вгадали, кабальєро. Саме цього я й хочу.

— Доляр... це коштувати один доляр.

— Carrambo! Ще б мені не знати, коли вже стільки разів платив! Ось вам долар, а ось посуд. Наливайте мерщій!

— Ха! Ви поспішати, майн гер! Гаразд, я вас не затримувати. Певно, ви їхати в муштанговий прерій? Тільки я боїться, що отой ірландець усе там зльовить перед вас. Він поїхав ще з ніч. Душе пізно поїхдв з мій готель, після північ, душе пізно їхати в дорогу. Але він дивний людина, отой муштангер, міштер Моріс Ше-ральд. Ти не знаєш, чого від нього чекати. Але я нічого проти нього не скаже. Він був мій добрий клієнт. Заплятив за свій рахунок, як багатий людина, та ще [225] й лишитись у нього чимальо. Майн готт, стільки там у нього долярів, повні кишені!..

Почувши, що ірландець поїхав, як висловився Обер-доффер, у "мустангову прерію", Койот не міг приховати цікавості. Спершу він виказав її здивованим вигуком, потім видимим нетерпінням, що прозирало в усіх його жестах, поки він і далі слухав те нескінченне базікання. Та водночас він явно не хотів, щоб його збудження помітили. Замість розпитати власника готелю докладніше чи якимось іще виявити свій інтерес, він байдужно процідив:

— Мене воно все не стосується, кабальєро. А мустангів у прерії стільки, що вистачить на всіх ловців. Ну ж бо, сеньйоре, наливайте скоріш моє агвардіенте.

Трохи ображений тим, що йому не дали попліткувати, німець, не заходячи в дальшу розмову, швидко наповнив бутель, подав його клієнтові і, кинувши в шухляду під прилавком срібний долар, повернувся до своїх військових гостей, що були приязніші до нього, бо пили на рахунок.

Хоч як кортіло мексиканцеві спершу випити, проте він вийшов з бару, навіть не

відіткнувши бутля, так наче вже й не думав про нього. Тепер його поривало щось сильніше, ніж звичайне бажання перехилити чарку, щось таке, що змусило його на час забути про спрагу.

Та хоч би що то було, а повело воно його не додому. Спершу він обійшов одну за одною три хатини на околиці селища — дуже подібні до його власної і з такими ж, як він сам, мешканцями,— і аж тоді подався до свого хакале.

Тільки тепер Койот помітив на стежці відбитки кінських підків, а далі побачив і те, що коня припинали до дерева поблизу хатини.

— Carrambo! — вигукнув він, збагнувши, що означає той слід.— То це ж капітан-американо був тут уночі. Чорт мене забирай! Я щось таке ніби пригадую, але думав, що то мені наснилося. Здогадуюсь, чого він приїздив. Дізнався про від'їзд дона Морісію. Мабуть, завітає і ще, як розважить, що я вже проспався. Ха-ха! Та тбКер це вже ні до чого. Я й так усе знаю і обійдуся без його настанов. А тоді хай несе тисячу доларів. Mil pesos! 60 Ціле багатство! Тільки-но вони потраплять мені

(60) Тисяча песо! Лсты

[226] до рук, я одразу ж гайну на Ріо-Гранде, і тоді побачимо, що скаже Ісідора!

Виголосивши цей монолог, Койот пробув у своєму хакале не довше, ніж потрібно було, щоб похапцем проковтнути кілька шматків смаженини й запити їх добрячою порцією агвардіенте. Потім він загнуздав і осідлав свого коня, надів величезні остроги, прилаштував до сідла короткий карабін, засунув у сидельні кобури по револьверу, почепив на пояс мачете в шкіряних піхвах і, скочивши в сідло, швидко поїхав геть.

Перше ніж виїхати у відкриту прерію, він на якийсь час затримався на околиці селища, дожидаючи трьох вершників, що мали супроводити його,— Койот сказав їм, що йому потрібна буде їхня допомога в одному таємному ділі.

Ті троє співвітчизників, напевно, були втаємничені в його план чи принаймні знали, що місцем дії мають бути береги Аламо. Коли, проїхавши трохи прерією, Койот повернув убік, вони гукнули йому, що він поїхав не туди.

— Я добре знаю Аламо,— сказав один з них, також мустангер.— Не раз ловив там коней. Треба їхати на південний захід. Найкоротша дорога туди — отією прогалиною між хащами. А ви, доне Мігелю, рушили просто на захід.

— Он як? — зневажливо відказав ватажок четвірки.— Ти часом не грінго (61), сеньйоре Вісенте Барахо? Не забувай, чого ми туди їдемо і що наші коні підковані. Індіанці не їздять просто з форту Індж на Аламо, щоб... ну, та байдуже що. Ти мене зрозумів?

— Ай справді! — вигукнув "сеньйор Вісенте Барахо".— Прошу пробачення, доне Мігелю. Carrambo! Я про це й не подумав.

І троє Койотових поплічників без дальших розмов рушили слідом за ним.

їхали мовчки, майже не озиваючись один до одного, аж поки дісталися заростей на кілька миль далі від прогалини, про яку казав Барахо. Опинившись під прикриттям дерев, усі четверо злізли з коней, і тут почалася така сцена, яку можна порівняти хіба з тим, що діється в чоловічій гримувальні якогось провінційного театру перед виставою

кривавої драми з життя дикунів.

(61) Грінго — зневажлива мексиканська назва американців.

[227]

Розділ XLII ГРИФИ НАД ХАЩЕЮ

Тим, хто подорожував південними рівнинами Техасу, напевне, траплялося бачити звичайну для тих місць картину — зграю чорних грифів над прерією. Збившись до купи по сотні й більше, вони виписують у повітрі широкі кола й спіралі, то спускаються вниз, майже торкаючись трави чи верхівок дерев, то шугають у височінь на широко розпростаних крилах, що їх зубчасті краї чітко вимальовуються на тлі неба,— і те видовище, таке характерне для тропічних країн, завжди привертає до себе увагу.

Мандрівник, що вперше побачить його, неодмінно спинить коня й з цікавістю спостерігатиме той політ. Та навіть людина, звична до таких картин, не проїде байдуже й мимоволі подумає про те, чого кружляють грифи.

Ті стерв'ятники злітаються марно. Зграя грифів у повітрі свідчить, що десь унизу — хоч бачить подорожній те місце, хоч ні — лежить нерухомо якась тварина, а може, й людина — мертва чи коваюча.

Уранці після тієї лиховісної ночі, коли три поодинокі вершники перетнули прерію, видовище, подібне до щойно описаного, можна було побачити й над заростями, куди вони по черзі в'їхали. Велика зграя чорних грифів виписувала кола над верхівками дерев недалеко від того місця, де вже знайома нам прогалина повертала й заглиблювалася далі в хащу.

На світанку їх там ще не було. Та менш як за годину вже сотні стерв'ятників, розпроставши крила, ширяли над хащею, і їхні темні тіні повільно пливли по тому зеленому морю.

Опинившись на прогалині й помітивши лиховісну хмару чорних птахів, будь-який техасець одразу ж зрозумів би, що там пахне смертю. А проїхавши далі, натрапив би й на видимий доказ того — затоптану кінськими копитами калюжу крові.

Та грифи кружляли не саме над тим місцем. Центр кіл, що їх вони виписували в повітрі, лежав трохи осторонь, серед хащі, і ото там, напевне, й була здобич, що принадила всю зграю.

Того раннього ранку в прерії не трапилося жодного [228] подорожнього — ні техасця, ні чужинця,— що міг би пересвідчитись, чи правдиве це припущення,— але воно було таки правдиве.

У заростях, десь за чверть милі від місця, политого кров'ю, лежала вподобана хижими птахами жертва.

То була не мертва тварина — а людина, чоловік. Чоловік молодий, з благородними рисами обличчя й стрункою постаттю,— скільки можна було роздивитися під плащем, що огортав простерте навznak тіло,— і гарний із себе навіть по смерті.

Чи справді він був мертвий?

З першого погляду будь-хто сказав би, що так; так само вважали й чорні птахи. Його поза та обличчя свідчили про це досить промовисто.

Він лежав горілиць, неприродно закинувши голову назад, не заслоняючи обличчя від сонця. Його руки й ноги були непорушно простягнені на кам'янистому ґрунті, так наче перестали йому коритись.

Поблизу ріс величезний дуб, але його тінь не сягала того чоловіка: він лежав поза межами зеленого шатра, і скісне сонячне проміння, що тільки-но пробилось в зарості, падало на його бліде обличчя, нібито ще блідіше од відсвіту білої панами, яка лише трохи затіняла його.

Те обличчя не було застигле, як у мерця, але не скидалось і на обличчя сонної людини. Усе ж таки воно здавалося скоріш мертвим. Очі були напівзаплющені, і між віями видніли блискучі розширені зіниці.

Чи був той чоловік мертвий?

Чорні птахи, безперечно, вважали, що так.

Але насправді вони помилялися.

Чи то промінь сонця пробився крізь напівзаплющені повіки, чи то відпочинок відновив природні, сили організму, але раптом молодик розплющив очі й ворухнувся всім тілом. Потім трохи звівся, сперся на лікоть і здивовано роззирнувся навколо.

Грифи шугнули високо в повітря і якийсь час нижче не спускалися.

— Я мертвий чи живий? — пробурмотів він сам до себе.— Сплю чи прокинувся? Що зі мною? Де я?

Сонце засліплювало його, і він нічого не бачив, поки не прикрив очі долонею. Але й після того все наче розпливалось перед очима.

— Дерева вгорі... й навколо... Лежу на камінні — це я й кістками відчуваю. Якесь хаща... Як я тут опинив— [229] ся?.. Ага, згадав,— мовив він, якусь хвилю подумавши.— Я вдарився головою об дерево. Атож, онде й та гілляка, що вибила мене з сідла. Болить ліва нога... А, пригадую, я забив її об стовбур. О Боже, здається, вона зламана!..

З цими словами він спробував звестися на ноги. Але нічого з того не вийшло. Забита нога не корилась йому: вона була зламана чи звихнута й дуже набрякла в коліні.

— Де ж кінь? Ну звісно, втік. Тепер він уже, мабуть, у стайні Каса-дель-Корво. Та, зрештою, байдуже. Навіть коли б він стояв отут поруч, я однаково не здерся б на нього... А т о й? — трохи помовчавши, знов озвався він.— Боже милий, ото був жах! Не дивно, що й піді мною кінь злякався... Що ж мені робити? Нога, мабуть, таки зламана. Я не зрушу з місця без чиеїсь допомоги. А хто сюди заїде? Хіба що тоді, коли мене зжеруть оті бридкі птахи. Ну й мерзенні ж тварюки! Он як витягають дзьоби — наче вже певні, що поласують мною!.. Скільки ж це я тут пролежав? Здається, сонце ще не дуже високо. Коли я сів у сідло, тільки-но починало світати. Мабуть, з годину лежав непритомний. Хай йому чорт, кепські справи! Нога напевне зламана, я відчуваю, а хірурга ж тут немає, тільки кам'янисте ложе серед техаських заростей. На багато миль довкола — суцільні хащі, самому мені з них не вибратись, і допомоги сподіватись нема від кого. На землі — койоти, у повітрі — грифи... Боже ж ти мій, і чому я поїхав без поводів! Може, то була моя остання поїздка верхи!..

Обличчя молодика спохмурніло, і чим більше він думав про страшну небезпеку, якою обернулася для нього та невелика пригода, тим дужче воно хмурніло.

Він ще раз спробував стати на ноги — й на превелику силу встав, але тільки впевнився, що може розраховувати лише на одну ногу. Стояти отак не було ніякого сенсу, і він знову ліг.

Минуло дві години, але нічого не змінилося. Він почав був гукати на допомогу, але облишив ті спроби, бо був певен, що його однаково ніхто не почує.

Від крику пересохло в горлі й страшенно захотілося пити. А втім, у його становищі спрага була неминуча, тож, мабуть, крик тільки прискорив її напад.

Невдовзі спрага стала така нестерпна, що порівняно з нею навіть біль у нозі видався дрібницею.

— Якщо я залишуся тут, спрага вб'є мене,— мірку— [230] вав бідолаха.— Треба присилувати себе добутися до води. Десь тут у заростях, не дуже далеко, має бути струмок. Я повинен дістатись туди, хоч би довелося повзти на руках і колінах. На колінах! Служити мені може тільки одне... Та іншої ради немає, треба спробувати. Чим довше я тут лишатимусь, тим буде гірше. Сонце піднімається все вище й уже починає пекти мені голову. Я можу зомліти, а тоді... койоти, грифи...

Ця моторошна думка змусила його здригнутись і замовкнути. Та трохи згодом він обізвався знов:

— Якби ж то я знав туди дорогу! Сам струмок я добре пам'ятаю. Він тече до крейдяної прерії. Мабуть, десь на південний схід звідси. Спробую повзти туди. Добре, що світить сонце, показує напрям. Коли я знайду воду, може, все ще якось минеться. Боже, дай мені сили добутися до води!..

З цими словами він, тягнучи за собою по кам'янистому ґрунті скалічену ногу, поповз крізь хащу, мов величезна ящірка, якій перебили хребет.

Отак, мов ящірка, він повз і далі. За кожним порухом його проймав гострий біль, але страх, що краяв душу, був ще болісніший і не давав йому спинитися. Чоловік добре знав, що напевне загине, як не знайде води. І ця моторошна думка гнала його вперед.

Раз у раз йому доводилося спинятись і перепочивати. На самих руках і колінах узагалі далеко не порачкуєш, а ще коли одна нога тобі не служить, то й поготів.

Він посувався вперед повільно, на превелику силу. До того ж його весь час гризла непевність: чи той він обрав напрям? І тільки страх перед смертю змушував його неухильно повзти далі.

Так він проповз із чверть милі, коли раптом йому спало на думку спробувати інший спосіб, щоб просуватися швидше чи принаймні мати якусь переміну.

— Якби мені костура,— пробурмотів він,— то, може, я б спромігся сяк-так шкандибати... Ага, ніж на місці. Яке щастя, що я не загубив його! А онде й підхоже деревце. Якраз те, що мені треба.

Він витяг з піхов на поясі мисливського ножа, зрізав той молоденький дубок і, обцюкавши гілки, зробив з нього грубенський костур з розсохою на кінці. Тоді зіп'явся на ноги, прилаштував розсоху під пахву й пошкандибав уперед.

Він знав, як важливо неухильно триматися взятого [231] напрямку, і, з самого початку рушивши на південний схід, посувався туди й далі.

То було нелегко. За компас йому правило тільки сонце, яке в південних широтах Техасу о цій порі року стоїть опівдні майже в зеніті, і саме цієї точки воно вже сягнуло. До того ж він пробирався крізь зарості й мусив щохвилини збочувати, шукаючи якоїсь прогалинки. Трохи підказував йому дорогу ледь помітний схил місцевості, бо струмок, найімовірніше, мав бути десь у низинці.

Отак помалу, короткими переходами, раз у раз ненадовго спиняючись перепочити, він подолав близько милі, коли раптом натрапив на стежку, протоптану в хащі дикими тваринами. Вона була ледь помітна, але тяглася навпростець і, судячи з усього, вела до водопою — струмка, озера чи джерела.

Для нього не мало значення, що то буде,— аби тільки вода,— і, вже не зважаючи ні на сонце, ні на схил місцевості, він подався тією стежкою, спираючись на свій костур, а коли надто стомлювався від нього, то й поповзом, як перше.

Та радісне передчуття, що охопило його, коли він вийшов на звірину стежку, тривало недовго. Вона не привела його нікуди, урвавшись на прогалині, зусібіч оточеній непрохідною хащею. З гірким розчаруванням бідолаха збагнув, що стежка вела не до прогалини, а від неї. Він пішов не в той бік!

Хоч як було прикро, але довелось повернути назад. Залишитись на тій глухій прогалині означало б приректи себе на неминучу смерть.

Він знову пошкандибав стежкою і невдовзі поминув те місце, де натрапив на неї. Тільки нестерпна спрага змушувала його через силу тягтися вперед. А вона ставала щомить нестерпніша.

Він пробирався поміж деревами — переважно то були акації, перемежовані подекуди кактусами й агавами. Вони майже не захищали від полудневого сонця, що пронизувало своїм прямовисним промінням їхнє ажурне листя й пекло як вогнем. Лісовий блукач спливав потом, а це ще дужче посилювало спрагу, і врешті вона стала пекельною мукою.

Навколо нього, лиш рукою сягнути, звисали з гілля лискучі стручки акації м е с к і т о, повні медового соку. Та й якби надрізати перший-ліпший кактус чи агаву, сік так і бризнув би. Але сік плодів акації надто [232] солодкий, а в кактусів та агав — ядучо-гіркий, і ні той, ні той його не надив. Він знав, що не вгамує ними спраги, а навпаки — тільки роз'ятрить її ще дужче. Тим-то й не зривав соковитих стручків і байдужно поминав кактуси й агави.

На додачу до всіх його мук бідолаха відчував, що скалічена нога зовсім зраджує його. Вона так набрякла, що страх було глянути. Кожний крок завдавав йому пекучого болю. Нехай би він і справді йшов до того сподіваного струмка, та чи стане йому сили добутися туди? А не стане, то не буде й ніякої надії на порятунок. Йому залишиться тільки лягти серед хащі й померти!

Скорої смерті він не сподівався. Хоч як боліли забита об дерево голова й пошкоджене коліно, самі собою вони не могли спричинити фатального кінця. Боятися

треба було іншого: смерті від спраги — найжахливішого кінця, який тільки можна собі уявити.

Думка про такий кінець знову штовхнула його вперед. І, хоч як тяжко давався йому кожний крок, хоч який біль пронизував усе його тіло, він уперто посувався далі.

А тим часом чорні грифи все так само ширяли в повітрі, невідступно посуваючись туди, куди шкандибала чи повзла знеможена людина. Вони летіли за нею вже більш як милю, проте жоден птах не відбився від гурту — навпаки, їх навіть побільшало, бо, зачувши здобич, до зграї приставали все нові хижаки. І хоч людина була ще жива і рухалась, вони бачили, що сили її тануть. Інстинкт — чи, певніше, досвід — підказував грифам, що скоро вона стане їхньою здобиччю.

Чорні тіні птахів знов і знов перетинали стежку, якою брів страдник, і сповнювали його серце лиховісним передчуттям.

Навколо стояла цілковита тиша. Грифи у польоті взагалі не кричать, навіть коли чують поживу. Цвіркунів і деревних жаб угамувало пекуче сонце. Навіть потворна рогата жаба, й та принишкла, сховавши своє пухирчасте тіло між камінням.

Тишу глухої хащі порушував тільки шурхіт одежі бідолашного подорожнього, що безперервно чіплялася за колючі рослини, та ще час від часу його крик — марне волення про допомогу.

Піт обливав його тіло і зміщувався з кров'ю, бо колючки кактусів та пазуристі шпичаки агав так [233] подерли йому шкіру на обличчі, руках і ногах, що на ній живого місця не лишилося.

Бідолаха був на грані розпачу, та, власне, вже й перейшов ту грань: знову марно погукавши якусь хвилю, він упав крижем на землю і завмер, зневірений 4 байдужий до всього.

Та, власне, це його і врятувало. Лежачи отак долілиць, він уловив вухом тихий, ледь чутний звук, якого ніколи не почув би на ногах. І хоч він майже губився серед тиші, чоловік упізнав той звук, бо саме його так прагнув почути. То було дзюрчання води!

Радісно скрикнувши, він підхопився на ноги, так •наче й не був скалічений, і рушив туди, звідки долинав звук.

З подвоєним завзяттям переставляв він свій важкий костур. Навіть забита нога начебто допомагала йому йти. Сила духу та любов до життя змагались із зневірою й страхом смерті.

Любов до життя переважила, і за десять хвилин, лежачи на траві, біля кришталево чистого струмка, той чоловік тільки дивувався, як могла завдати йому таких неймовірних мук звичайна спрага.

Розділ XLIII КЕЛИХ І БУТЕЛЬ

Ми знов у хатині мустангера. Знов його вірний слуга сидить на табуретці посеред хатини. Знов його собака лежить на постілці перед коминком, устроївши носа в теплий попіл.

Чоловік і собака на тих самісіньких місцях, що й тоді, і майже в тих самих позах, а

загалом у хатині багато що змінилось, і це одразу впадає в око.

Оббиті кінською шкурою двері, як і раніш, тримаються на шкіряних завісах, і гладенькі шкури мустангів так само вилискують на стінах. Стіл з юкових обапол-ків також стоїть на місці, і нехитре ліжко, і дві табуретки, і постіль слуги. Та не видно на стіні рушниці; десь поділися срібний кубок, мисливський ріг, свисток; не висять на своїх місцях сідло, вуздечки, ремінці, серапе; зникли книжки, чорнило, пера, папір.

З першого погляду можна подумати, що хакале пограбували індіанці. [234]

Та ні. Коли б так, то Фелім не сидів би спокійно на табуретці й на голові в нього не було б його рудої кучми.

Хоч із стін' усе знято, проте нічого з хатини не винесено. Всі речі там, але в інших місцях, і кілька перев'язаних мотузкою пакунків, скиданих. купою на підлозі,— серед них і шкіряна скриня,— свідчать про готування до переїзду.

Спаковано ще не все, але видно, що день від'їзду наближається.

Та, незважаючи на ці переміни, одна річ і досі стоїть на своєму звичному місці — це заповітний бутель. І Фелім бачить його частіше, ніж будь-що інше в хатині, бо хоч куди б він дивився, а очі його незмінно повертаються до тієї посудини в лозовому плетиві, що так спокусливо виставлена в кутку.

— Ах ти ж мій скарбе, ось ти де! — уже вкотре звертається він до бутля.— В твоєму благословенному лоні більш як дві кварта чудового трунку, а тобі хоч би що. Якби бодай десяту частинку його та в мій шлунок, ото була б йому користь! Правда ж, Таро?

Почувши своє ім'я, собака підвів голову й озирнувся навколо, немовби запитуючи, чого від нього хочуть. Та побачивши, що Фелім говорить сам до себе, він знов поклав голову на місце.

— Ет! Мені не треба відповіді, друже. Я й сам добре знаю. Мені б і скляночки звідти вистачило, але ж панич сказав — ні краплі, то я вже й не смію. Хоч після всього того пакування в мене аж язик до рота прилипає, наче я туди пластир упхав. Ну просто ганьба, їй-Богу, що панич Моріс узяв з мене слово не чіпати питва, та ще й тепер, коли воно йому ні до чого. Він же сам казав, що повернеться сюди тільки на одну ніч, то не вип'є ж він за вечір дві кварта! Хіба що отой старий гріховодник Стамп з ним приїде. А то справжня прірва, хай йому абищо! Він може влити в себе стільки віскі, що й паничеві нічого не лишиться... Та, хвалити Бога, є хоч одна втіха — скоро ми поїдемо звідси в наш рідний старий Баллібаллах. Отам уже я вип'ю на радощах! І не якоїсь американської погані, а справжнього ірландського! Гіп-гіп ура! Сама вже думка про це тішить серце. Гіп-гіп ура!

Підкидаючи капелюха до стелі й ловлячи його на льоту, —повеселілий ірландець ще кілька разів вигукнув своє сміховинне гасло. Потім угамувався і якийсь час [235] сидів мовчки, як видно, наперед смакуючи подумки ті втіхи, що чекали на нього в Баллібалласі.

Та невдовзі думки його повернулися до ближчих речей, а головне — до бутля в кутку хатини. Фелім прикипів до нього поглядом, і в очах його дедалі Увиразніте блищав жадібний вогник.

— Ах ти, моя золота посудинко! — знову звернувся він до бутля.— Яка ж ти все-таки й гарна! Так і тягне тебе поцілувати. Ти ж не викажеш мене, як я тебе цмокну разочок? Не викажеш, правда? Тільки один разочок. Шкоди з того нікому не буде. Та й панич, напевне, нічого не скаже, як дізнається, скільки пороху я тут наковтався, пакуючи всі оті речі. Мабуть, він і не сподівається, що я дотримаю слова, бо тепер усе не так, як раніш,— ми ж бо їдемо звідси. То як же не випити за щасливу дорогу. Недарма кажуть: сухо поїдеш — ні з чим приїдеш! Я так і поясню паничеві, коли він вернеться, то він і гніватись не буде. Є і ще одна причина: ось уже десять годин, як він мав приїхати, а його й досі нема. Ото й скажу, що випив лиш малу крапельночку, бо дуже тривожився за нього. Він і словом мені не дорікне, клянуся святим Патріком! Я тільки нюхну, а там хай буде як буде... Лежи, Таро! Я нікуди не йду,— заспокоїв він собаку, що побачив, як він рушив до дверей, і теж підхопився.

Тварина не зрозуміла Фелімового наміру: він визирнув з дверей на стежку, аби тільки подивитись, чи не їде господар, що міг завадити йому приклястися до бутля.

Пересвідчившись, що на обрії ясно, він шаснув у куток, відіткнув бутля, підніс його до рота й ковтнув аж ніяк не "малу крапельночку". Тоді поставив бутель на місце, повернувся й сів на табуретку.

Кілька хвилин він сидів тихо, потім знову заговорив сам до себе, проте час від часу звертався й до своїх слухачів — то до собаки, то до бутля в кутку.

— О Боже, і де ж це запропав панич? Казав, буде тут о восьмій ранку, а тепер уже, як вірити техаському сонцю, не менш за шосту пополудні. Мабуть, щось там його затримало. Як ти гадаєш, Таро?

Цього разу Тара зволив ствердно чмихнути, засунувши носа надто глибоко в попіл.

— Сили небесні! Чи не сталося з ним якогось лиха? Бо що ж тоді робити нам з тобою, старий ти собацюро? Як ми дістанемося до нашого рідного Баллібаллаха? [236] Хіба що продамо паничеві речі. Отой келих — він із щирого срібла, то самого його нам вистачить, щоб доїхати... Ах ти ж чорт! ось про що я раптом згадав: я ж ніколи ще не пив з тієї прегарної посудинки. А з неї, мабуть, і питво смачніше. Цікаво, чи справді так? Та й саме час покуштувати.

Кажучи це, ірландець дістав із шкіряної скрині срібний келих, знов одіткнув бутля й налив собі, мабуть, з півсклянки.

Вихиливши віскі одним духом, він поцмокав губами, так наче хотів упевнитись, чи то справді добрий напій.

— Хай йому чорт, просто не знаю, чи так смачніше,— мовив він, усе ще тримаючи в одній руці келих, а в другій бутель.— Як я пригадую, то, мабуть, таки смачніше з бутля. Але отак, зі спогаду, не можна судити — я ж так давно прикладався до бутля, що вже й забув, як воно з нього смакує. Треба покуштувати разом з того і з того. Ось ми зараз це й зробимо.

Фелім підніс до рота бутель і, кілька разів ковтнувши, поставив його на місце. Тоді з глибокодумним виглядом, як справжній знавець, знову поцмокав губами.

— Ет, лиха година, знов я домилився! — сказав він, хитаючи головою.— Зовсім

навпаки. Із срібла пити смачніше. Чи, може, це мені тільки здалося? Треба, мабуть, ще раз покуштувати з келиха. Я ж пив із нього тільки раз, а з бутля двічі. Виходить несправедливо. А справедливість має бути над усе. Не годиться кривдити цей гарненький срібний келишок. Ні, хай йому чорт, не годиться!

Срібний келих знову пішов у діло, і знову добряча порція рідини з бутля опинилася в ньому, щоб ту ж мить зникнути в ненаситному череві вельми тямущого знавця.

Чи виніс він присуд на користь келиха, чи все-таки віддав перевагу бутлєві — невідомо. Як видно, покуштувавши вчетверте, він розважив, що на якийсь час з нього досить, і облишив обидві посудини.

•Та, перше ніж він встиг повернутися на свою табуретку, йому сяйнула нова думка: вийти з хатини й подивитися, чи не видно десь на дорозі господаря.

— Ходім, Таро! — гукнув він, рушаючи до дверей.— Піднімемось нагору й поглянемо, що діється на рівнині. Якщо панич Моріс десь там їде, ми його ще здаля [237] вгледимо. Ходімо, старий собацюро! Паничеві буде приємно, що ми з тобою так турбуємося за нього.

Перейшовши стежкою вкриту заростями долину, ірландець із собакою піднявся виярком у крутосхилі й опинився на краю прерії. Звідти йому добре видно 'було майже голу рівнину, що розлягалася перед його очима більш як на милю на схід.

Сонце було в нього позаду, над самим обрієм, але ще яскраво світило з безхмарного неба. Ніщо не заслоняло Фелімові огляду, лиш подекуди над пласкою зеленою прерією стриміли поодинокі кактуси чи стовбури юки. Тією відкритою рівниною й койот не пробіг би непомі-■ чений. І тільки ген-ген удалині бовваніла темна смуга заростей по берегах струмка, що перетинав прерію.

Ірландець стояв і мовчки видивлявся туди, звідки мав приїхати його господар.

Невдовзі його терпіння було винагороджене. З віддалених заростей виїхав вершник і попростував до Ала-мо. І хоч він був ще далеко, десь більш як за милю, вірний слуга одразу впізнав свого господаря. Хіба міг він не впізнати смугастого серапе — справжнього виробу індіанців навахо,— що його мустангер завжди брав із собою в дорогу? Воно весело вигравало барвами у промінні призахідного сонця, і на зеленому тлі рівнини чітко вирізнялись його червоні, білі й сині смуги.

Тільки одне здивувало Феліма: чому такого гарячого надвечір'я господар надяг серапе на плечі, замість згорнути його і приторочити позад себе до сідла.

— Ти бачиш, Таро? Ну чиста тобі чудасія, правда ж? Пече так, що хоч м'ясо смаж на камінні, а нашому паничеві начебто й байдуже. Чи він, не дай Боже, не застудився в тій Дофферовій норі? Там же тільки свиням жити. Наша халупа проти неї — і то мов панський палац.

Ірландець якусь хвилю помовчав, не спускаючи з ока вершника, що вже проїхав половину дороги від заростей і щомить наближався.

Коли він озвався знову, тон його помітно змінився. В голосі, як і раніш, звучав щирий, майже веселий подив, але водночас у ньому чулися й притамовані нотки тривожного сумніву.

— Боже милий! — вигукнув він.— І що це таке панич вигадав! Мало йому було серапе на плечах, то ще напнув його на голову!.. Та він, мабуть, просто жартує, Таро, хоче нас із тобою здивувати. Надумав, бач, покепкувати [238] з нас!.. Боже, а й справді чудно! Так наче в нього нема голови. Та таки й нема! Ой лишенько, що ж це воно? Пресвята Діво! Коли б не знати, що це панич, то й злякатися можна!.. А чи справді це панич? Якийсь він ніби замалий... А голова? Святий Патріку, спаси нас і помилуй, де ж голова? Сховав під серапе? Та ні, не видно! О господи, щось воно не те! Що б це могло означати, Таро?

Тепер у Фелімовому голосі бринів уже мало не жах; те саме було написане й на його обличчі.

Вигляд і поза собаки також свідчили про неабияке збудження. Тара стояв трохи попереду, весь підібгавшись, наче от-оя. мав зірватися з місця; очі його світилися диким вогнем і не відривались від вершника, що був уже не більш як за двісті ярдів.

У відповідь на Фелімове запитання, яким він закінчив свій довгий монолог, собака похмуро завив. Потім, неначе щось його підштовхнуло, кинувся вперед і помчав назустріч тій дивній постаті, що так вразила його супутника, та не менш вразила і його самого.

Щодоуху женучи вперед, він пронизливо повискував; те дивне повискування було зовсім не схоже на басовитий гавкіт, яким він звичайно зустрічав господаря.

Фелім і так уже був переляканий усім побаченим, але ще дужче вжахнуло його те, що він побачив далі.

Коли собака, так само повискуючи, підбіг ближче, гнідий кінь, у якому колишній помічник стайничого давно вже впізнав мустанга свого господаря, круто повернув і поскакав назад у прерію.

І в ту хвилину, як він повертав, Фелім побачив — чи, може, йому привиділось — таке, що вразило його наче громом, від чого кров захолола у нього в жилах і все тіло пронизав нестримний дроз.

Він побачив голову — голову чоловіка, що сидів на коні,— але не там, де їй належало бути, не на плечах вершника, а в нього в руці, біля передньої луки сідла!

А поки кінь був до нього боком, Фелім побачив — чи то йому здалося — і обличчя, мертвно-бліде, поплям-лене засохлою кров'ю обличчя, що визирало з-за сидельної кобури.

Більше він нічого не бачив. У наступну мить він повернувся спиною до прерії і стрімголов помчав униз виярком.— так швидко, як тільки могли нести його обімлілі від жаху ноги. [239]

Розділ XLIV ЧЕТВЕРО КОМАНЧІВ

Ірландець тікав, не спиняючись і не озираючись назад, його вогненно-руда чуприна стояла сторч і трохи не піднімала на голові капелюха. Нарешті він вскочив у хатину, захряснув за собою двері й привалив їх кількома найбільшими пакунками, що лежали на підлозі.

Та навіть тоді він не відчув полегкості. Хіба ж могли двері, нехай би й узяті на

засув, захистити його від привида?

Адже те, що він бачив, напевне було потойбічною з'явою! Кому ще коли випадало дивитись на таке видовище: людина їде верхи на коні й тримає в руці власну голову! Хіба чув хто коли про таку дивовижу? Тільки не він, не Фелім О'Нїл.

Жах не полишав його, і він метався по хатині: то сідав на табуретку, то знов підхоплювався й скрадавсь до дверей, хоча й не наважувався не те що відчинити їх, а навіть виглянути в шпарку. Час від часу він висмикував з чуба волосину, стукав кулаком по голові й тер кулаками очі, ніби хотів допевнитися, що не спить, а справді бачив ту прояву, що нагнала на нього такого жаху.

Тільки одне давало йому якусь розраду, хоча й мізерну. Коли він тікав виярком і голова його була ще над краєм схилу, він таки раз озирнувся назад і тепер втішався тим, бо побачив, що вершник без голови був уже далеко в прерії і гінким чвалом скакав геть від Аламо. Коли б не ця згадка, ірландця, що не знаходив собі місця зі страху, мабуть, тіпало б ще дужче.

Довго він і слова вимовити не міг — та й не знав, що казати,— і з уст його злітали тільки мимовільні недоладні вигуки. Але поступово до нього повернувся коли й не спокій, то здатність міркувати, і язик став знову коритись йому. Отоді й посипалися нескінченні запитання та вигуки.

Тепер Фелім звертався тільки до самого себе: собаки в хатині не було, і він не міг брати участі в тій розмові. Говорив ірландець тихо, майже пошепки, так наче боявся, щоб його хтось не почув за стінами хакале.

— О Боже! О Боже! Ні, то був не він! Святий Патріку, оборони мене!.. Але що ж воно тоді було? [240]

Геть усе ж як у нього — і кїнь, і смугасте серапе, і гетри на ногах... Та й сама голова... Геть усе, крім обличчя. Я ж його таки бачив, хоча й не дуже роздивився. А хто б роздивився, коли воно всеньке в крові!.. Ні, то не міг бути панич Моріс! Ні, ні! То все мана. Мабуть, я заснув, і ото мені й наснилося... Чи, може, все воно од віскі? Та ні, я ж не стільки його випив. Два ковточки з келиха та ще два з бутля — ото й тільки. Це мені однаково що нічого. Я випивав і двічі по стільки — і то нічого, навіть язик не заплітався. Таки ж правда. А як я тоді був хмільний, то чого ж тепер тверезий? Не минуло ж іще й півгодини, як я оте бачив, а я ж таки тверезий, як суддя в своєму кріслі... Хай йому чорт, оце б мені якраз і не завадило лизнути крапельночку. Бо як ні, то я й заснути не зможу. Так і лежатиму цілу ніч, про все те думаючи... О Боже, Боже! І що ж воно таке було? І де панич, коли то був не він? Святий Патріку, зглянься на мене, бідолашного грішника, що лишився тут сам-один, а кругом тільки духи та привиди!..

Після цього звертання до католицького святого ірландець не менш ревно звернувся до іншого божества — відомого ще за давніх-давен Бахуса.

І там він дістав сподівану допомогу. Не минуло й години, відколи ірландець схилив коліна перед вівтарем того поганського бога, за який йому правив бутель з мононгахільським віскі,— і він звільнився коли й не від гріхів, то від усіх своїх страждань і лежав на підлозі хакале, забувши не тільки про страшне видиво, що так

недавно нажахало його до денця душі, а й про саму свою душу.

У хатині Моріса-мустангера не чути ані звуку — навіть годинник не нагадує своїм безугавним цоканням про те, що час спливає в небуття й що землю оповила нова ніч.

Звуки чути надворі, але такі, як завжди. Дзюрчання недалекого струмка, шерех листя на нічному вітерці, дзвінки співи цикад, самотній крик якогось звіра — звичайні звуки нічного лісу.

Настала північ, але місяць робить її схожою на ранок. Його сріблясте світло заливає землю, пробивається в темні лісові хащі й широкими скісними пасму-гами лягає між деревами. [241]

Серед тієї мінливої гри світла й тіні, видимо уникаючи освітлених місць, їде група вершників.

Хоч їх і небагато — всього четверо,— вигляд у них досить страхітливий. Яскраво розмальовані червоною фарбою оголені тіла, татуйовані обличчя, багрянні пера на голові, блиск зброї в руках — усе говорить про дику й грізну силу.

Звідки вони взялися?

На них воєнне вбрання команчів. Про це свідчать і їхні розмальовані тіла, і шкіряні пов'язки на головах із застромленими під них орлиними перами, і голі груди та руки, і грубі штани з оленьчої шкіри. То все певні прикмети, за якими можна впізнати цих знедолених господарів країни, що вирушили в розбійницький набіг.

Отже, ці четверо — напевне команчі, а коли так, то вони з'явилися з заходу.

Куди вони їдуть?

На це запитання відповісти ще легше. Вони саме наближаються до хатини, де непробудно спить знайомий нам п'яниця. Цілком очевидно, що саме ця хатина — хакале Моріса-мустангера — і є метою їхнього походу.

А що вони їдуть туди не з дружніми намірами, видно і з їхнього воєнного вбрання, і з того, як вони скрадаються в темряві, а потім на деякій віддалі від хатини злазять з коней і, припнувши їх під деревами, рушають далі пішки.

Вони йдуть обережно, намагаючись не шарудіти опалим листям і по змозі ховаючись у тіні, часто спиняються, видивляються вперед і наслухають, і все те без жодного слова, тільки за мовчазними знаками одного з них — мабуть, ватажка. Судячи з усього, вони хочуть підкрастися до хатини непомітно для тих, хто може бути всередині.

І вони таки досягають свого — принаймні коли дивитися збоку. Вони вже стоять біля самої хатини, і ніщо не свідчить про те, що їх хтось побачив чи почув.

Усередині хатини панує така ж непорушна тиша, як і в їхньому гурті. Звідти не долинає ані звуку, навіть сюрчання цвіркуна.

А проте хатина не порожня. Та, виявляється, можна допитись до того, що втратиш здатність не тільки говорити чи там хропти, а й голосно дихати,— і саме в такому стані тепер той, що спить у хатині. [242]

Четверо команчів підкрадаються до дверей і тихенько розглядають їх.

Двері зачинені, але по боках є шпари. Індіанці притуляють до них вуха й усі разом

пильно дослухаються.

Ні хропіння, ні віддиху, анічогісінько!

— Може, він ще не повернувся,— шепоче ватажок команчів чистісінькою іспанською мовою.— Хоча з того, коли він виїхав, йому давно пора бути тут. А може, знов кудись поїхав?.. Стривайте, я згадав: за хатиною має бути повітка для коней. Якщо він удома, його кінь напевне там. Заждіть тут, а я піду подивлюся.

Щоб оглянути ту нехитру стайню, досить і кількох секунд. Коня там немає.

Стільки ж часу йде на те, щоб придивитися до стежки, яка туди веде. Свіжих відбитків копит на ній теж не видно.

Пересвідчившись у цьому, ватажок повертається до своїх супутників, що й досі стоять перед дверима.

— Прокляття! — вигукує він уже голосно.— Його тут немає і сьогодні не було.

— Мабуть, треба зайти в хатину й подивитися,— каже один з індіанських воїнів так само по-іспанському.— Побачимо, як той ірландець тут влаштувався. Шкоди від цього нікому не буде.

— Певно, що ні! — озивається третій індіанець, також добре знайомий з мовою Сервантеса.— А зараз заглянемо і до його комори. Я так зголоднів, що ладен їсти сире м'ясо.

— Клянуся Богом! — додає останній із четвірки тією ж таки милозвучною мовою.— Я чув, що він має і спиртний припас. А коли так...

Та ватажок не дає товаришеві закінчити розпочатої фрази. Згадка про спиртне дає йому потужний поштовх до негайної дії.

Він штурхає ногою оббиті кінською шкурою двері, сподіваючись їх відчинити.

Двері не подаються.

— Прокляття! Замкнено зсередини. Щоб не залізли якісь непрохані гості — леви, тигри, ведмеді... а може, й індіанці. Ха-ха-ха!

Ще один удар ногою в двері, вже дужчий. Двері не відчиняються.

— Їх підперто чимось важким, так не відчинити. Та дарма, зараз побачимо, що воно там таке. [243]

З піхов видобуто мачете, і ось уже в кінській шкурі, набитій на легку дерев'яну раму, зяє велика діра. Ватажок застромлює в неї руку й помацки знаходить перешкоду.

За хвилину пакунки відсунуто, і двері розчиняються.

Індіанці заходять, а поперед них до хатини вливається широкий потік місячного сяйва, освітлюючи їм дорогу й даючи змогу роздивитися навколо.

Посеред хатини просто на підлозі лежить якийсь чоловік.

— Прокляття!

— Він спить?

— Коли не почув нас, то, мабуть, мертвий.

— Та ні,— каже ватажок, нахилившись над лежачим чоловіком:— Просто п'яний, як чіп! Це мустанге-рів слуга. Я колись бачив його. З того, який він зараз гарний, можна

напевне сказати, що його господаря немає і давненько не було. Сподіваюся, цей паскудник не вижлуктив увесь припас, щоб дійти до такого блаженного стану... А, осьде бутель! І пахне, мов троянда! Щось там ще хлюпотить, хвала Пресвятій Діві!

Кілька секунд — і рештки рідини в бутлі поділено на чотирьох. Кожному припадає ковтнути по раз, а ватажкові — й ще раз, і, хоч його особливе становище мало б зобов'язувати й до особливої чесності, він не заперечує проти такого несправедливого розподілу. Бутель умить порожніє.

Що ж буде далі?

Рано чи пізно господар хатини має повернутись. Непрохані гості явно хочуть зустрітися з ним, і, мабуть, дуже хочуть, коли завітали о такій пізній годині. А найдужче хоче цього їхній ватажок.

Чого ж їм треба, цим чотирьом команчам, від Мо-ріса-мустангера?

їхні наміри стають зрозумілі з дальшої розмови — адже поміж собою вони не роблять з цього таємниці.

Вони прийшли вбити його!

Призвідником цього чорного діла виступає ватажок, решта трое— лише помічники, слухняні знаряддя в його руках.

Для нього це діло першорядної ваги, йому не до жартів. Він мав отримати за вбивство тисячу доларів, не кажучи вже про деякі особисті, незалежні від грошей мотиви, що спонукають його до цього. Трьом його хоробрим воїнам перепаде по сотні — цілком досить, [244] щоб спокусити першого-ліпшого команча й підбити його на будь-який злочин.

Та немає потреби провадити далі цей маскарад. Тим більше, що маски вже нікого не вводять в оману. Атож, ці команчі — не хто інші як мексиканці, а їхній ватажок — Мігель Діас, мустангер.

— Треба влаштувати засідку й чекати на нього.— Це говорить сам Койот.— Хай там що його затримало, а він має скоро над'їхати. Ти, Барахо, піднімешся крутосхилом і назиратимеш за рівниною*— Решта залишиться тут зі мною. Він має їхати з того боку, від Леони. Ми перестрінемо його внизу, в кінці виярка, під великим кипарисом. Для нашого діла то найкраще місце.

— А що робити з цим? Чи не приспати його навіки? — озивається кровожерний Барахо, показуючи на ірландця, який, на своє щастя, й гадки не має про те, що діється навколо нього.

— Мертві не говорять! — підтримує його ще один із спільників.

— Глядіть, щоб він не заговорив проти нас гірше, ніж живий,— заперечує Діас.— Та й зовсім ні до чого його вбивати. Він і так наче мрець, бісів п'яничка. Дамо йому ще пожити. Мені заплатять тільки за смерть його господаря. Іди, Барахо, не гайся! Мерщій нагору. Дон Морісіо може з'явитися в будь-яку мить. Не приведи Боже нам схибити. Навряд чи випадє ще коли така нагода. Станеш на краю урвища. Звідти добре видно всю рівнину. Місяць такий ясний, що він не зможе під'їхати непомітно. І тільки-но його побачиш — чимдуж сюди. Не забувай, що нам ще треба буде встигнути засісти

під кипарисом.

Барахо збирається йти виконувати ватажкові настанови, але не видно, щоб дуже охоче. Минулої ночі йому не повелось: він чимало програв Койотові в монте і тепер хотів би відігратися,— а він же добре знає, що робитимуть його товариші, коли він піде чатувати.

— Поквапся, сеньйоре Вісенте,— каже Діас, помітивши, як не хочеться тому йти.— Якщо це діло в нас не вигорить, ти втратиш більше, ніж зміг би виграти в монте. Іди ж! — підганяє він далі.— Якщо дон Морісіо за годину не з'явиться, тебе хтось змінить. Іди!

Барахо скоряється і, вийшовши з хатини, рушає до свого поста над урвищем. [245]

Тим часом у хатині вже засвічено світло, і решта трое сідають коло столу. Такі люди, як вони, завжди мають при собі чим розважитись на дозвіллі. І ось уже на грубому столі між ними з'являється не вечеря, а колода іспанських карт, що її кожний мексиканський волоцюга носить під серапе.

Даму та валета викладено на стіл догори лицем — і гра починається. Цілком поринувши у свої розрахунки, картярі не помічають навіть, як минула година.

Койот банкує. Раз у раз поміж оббитих кінськими шкурами стін хатини лунають вигуки: "Дама вбита!.. Валет виграв!.." Шурхотять карти, дзвенять срібні долари.

Та раптом гру уриває якийсь гучний звук.

Це дикий крик п'яного ірландця, що проспався від алкогольної нестями й уперше побачив страхітливе товариство, яке не знати звідки взялося під одною з ним покрівлею.

Картярі зриваються з місць і вихоплюють з піхов мачете. Троє довгих гострих лез ось-ось проштрикнуть Фелімові груди.

Рятує його чиста випадковість. Ще одна раптова поява перебиває той лихий замір.

У дверях з'являється засапаний Барахо. Хоч і так зрозуміло, чого він прибіг, він усе-таки видушує з себе:

— їде!.. Вже під'їжджає до урвища... Швидше, хлопці, швидше!

Життя ірландця врятоване. Убивати його вже немає часу, та й не варто. Принаймні так вважають фальшиві команчі. Отож вони залишають його досипляти, а самі вискакують з хатини, щоб учинити куди вигідніше вбивство.

За кілька секунд вони вже під урвищем, у кінці виярка,— саме там має відбутися те вбивство. Причаївшись у затінку розложистого кипариса, лиходії чекають на свою жертву.

Всі четверо сторожко дослухаються, сподіваючись от-от почути тупіт кінських копит, що провістить її наближення.

Аж ось і він. Чутно, як клацають підкови на кам'янистому ґрунті,— але не рівномірно, а так, наче кінь ступає по нерівній поверхні. Вершник спускається крутосхилом! [246]

Із засідки його ще не видно. Та й сам виярк, як і вся долина внизу, потопає в темряві під буйними кронами дерев. Тільки в одному місці — обіч кипариса, під яким ховаються вбивці,— місячне світло вузькою смугою падає на землю. Але стежка, що

нею їхатиме приречений, проходить не там. Він має проїхати в тіні кипариса.

— Не вбивайте його одразу! — пошепки наказує Мі-гель Діас своїм поплічникам.— Він потрібен мені живий, десь на годину чи близько того. У мене з ним свої порахунки. Хапайте його і коня. То буде неважко, бо ми заскочимо його зненацька. А стане опиратися — пристрелимо. Тільки я стріляю перший.

Спільники обіцяють зробити все, як він каже.

Зараз вони матимуть нагоду довести це на ділі. Той, на кого вони чекають, уже спустився виярком і в'їхав під тінь великого кипариса.

— Кидай зброю! Злазь із коня! — кричить Койот, хапаючи коня за вуздечку, тимчасом як трое інших кидаються на чоловіка, що сидить у сідлі.

Той не чинить ніякого опору — не відбивається, не вихоплює ножа, не стріляє і навіть не озивається.

Перед ними чоловік, що рівно сидить у сідлі, всунувши ноги в стремена; вони хапають його за руки й за ноги — на дотик це звичайне людське тіло, але враження таке, ніби воно нічого того не відчуває!

Опирається тільки кінь. Він стає дибки, задкує і тягне за собою напасників.

Зрештою всі вони опиняються поза тінню, на яскраво освітленій прогалинці.

Боже милосердний! Що воно таке?!

Напасники пускають коня, сахаються назад, і в усіх разом вихоплюється відчайдушний крик. То крик дикого жаху.

Ту ж мить їх наче вітром змітає з-під кипариса, і вони стрімголов мчать до заростей, де залишили своїх коней.

Мов знавіснілі, вони злітають у сідла і, чимдуж поганяючи коней, скачуть геть.

Вони побачили те, що вже сповнило жахом і інші серця, куди хоробріші за їхні,— побачили вершника без голови! [248]

Розділ XLV ЗАГУБЛЕНИЙ СЛІД

А чи не була то примара? Хіба ж могло воно бути живою людиною?

Ось які запитання снувалися і в Койота, і в його нажаханих спільників. Про те саме запитував себе трохи раніш і переполоханий Фелім О'Нїйл. Та після того, як він кілька разів ревно припав до обплетеного лозою бутля, в голові у нього так потьмарилось, що бідолаха на якийсь час позбувся свого жаху.

Такі самі думки опосідали й інших людей, що бачили вершника без голови,— оту сотню чоловік, які на чолі з майором вирушили слідами кривавого злочину. Перед ними та загадкова проява постала раніше і в іншому місці — миль за п'ять на схід від хатини мус-тангера.

Стоячи лицем до заходу, так що сонячне' проміння світило їм просто в очі, вони бачили тільки обриси вершника й не могли розглядіти нічого такого, що навело б їх на думку про Моріса Джеральда.

Фелім же, навпаки, стояв до сонця спиною й дивився на схід, отож і побачив цілком досить, щоб упізнати у вершнику коли й не напевне свого господаря, то, безперечно, його подобу.

Такого ж висновку дійшли і четверо мексиканців, що знали мустангера на око, а вершника без голови побачили, в яскравому місячному світлі: на них те видиво нагнало не менше жаху, ніж на Феліма.

Вершники з пошукового загону хоча й не були так нажахані тим дивовижним явищем, але теж не знали, як його пояснити. Аж поки вершник без голови не зник з очей, ніхто не спробував висловити бодай якогось здогаду, коли не брати до уваги отого грубого жарту одного з прикордонних старожилів.

— Що ви на це скажете, панове? — спитав майор, звертаючись до людей навколо себе.— Мушу визнати, я просто не збагну, що воно таке.

— Може, це якась витівка індіанців? — озвався хтось.— Так ніби принада, щоб заманити нас у пастку?

— Коли так, то принада нікудишня,— зауважив ще один.— Не знаю, як хто, а я б на неї нізащо не спокусився. [249]

— Не думаю, що до цього причетні індіанці,— сказав майор.— Та, власне, й не знаю, що думати. А що скажете ви, Спенглер?

Слідопит мовчки похитав головою, здавалося, так само спантеличений.

— Чи припускаєте ви, що то перевдягнений індіанець? — не вгавав майор.

— Я знаю не більше за вас, майоре,— відказав той.— Напевне, щось воно таке, бо що б іще могло бути? Або то людина, або лялька.

— О, мабуть, таки лялька! — озвалося враз кілька чоловік з видимою полегкістю: таке пояснення їм цілком припало до душі.

— Хоч би що воно було — людина, лялька чи сам диявол,— мовив той самий прикордонний старожил,— я не знаю, чого б нам боятися піти його слідом. От тільки чи лишає воно по собі слід?

— Коли так,— сказав Спенглер,— то ми його побачимо. Слід, яким ми йдемо, тягнеться якраз у тому напрямі, принаймні скільки видно звідси. Будемо рушати, майоре?

— Авжеж. Така дрібниця не може відвернути нас від нашого діла. Вперед!

Вершники поїхали далі, хоча й не всі з однаковою охотою. Були серед них і такі, що, коли б їхня воля, залюбки повернули б назад. До них належав і Колха-ун, що, тільки-но побачивши ту химерну прояву, виказав такий страх, якого не відбилося на жодному іншому обличчі. Очі його враз неначе оскляніли, губи побіліли, нижня щелепа одвисла, і він насилу стримувався, щоб не цокотіти зубами.

Коли б не загальне замішання, його стан напевне впав би в око іншим. Та всі дивилися тільки на таємниче видиво, а коли воно кінець кінцем зникло з очей і загін рушив далі, відставний капітан затримався й тихо поїхав серед задніх, не привертаючи нічий

уваги.

Слідопит здогадався правильно: те місце, де з хвилину стояв вершник без голови, було якраз на шляху загону. Та, діставшись до нього, вони не побачили там ніяких

слідів, наче то справді була примара!

А втім, пояснювалось це зовсім просто. На тому місці, де кінь з таємничим вершником повернув назад, і на кілька миль далі рівнину вкривав щільний шар білої ріни. Мисливці називали те пустище "крейдяною [250] прерією". Подекуди камінці були зсунуті з місця й побиті, певно, підковами коня. Але ті ледь помітні . знаки розрізнило б лише око досвідченого слідопита.

Не стало видно й сліду, що ним загін ішов перед тим,— відбитків копит підкованого мустанга: рівниною нещодавно пробіг дикий табун, і розглядіти поодинокі відбитки було зовсім неможливо.

Вони могли б поїхати далі в той бік, куди поскакав вершник без голови. Дорогу їм показувало б сонце, а потім і вечірня зоря. Але їм був потрібен інший вершник — той, що їхав на підкованому мустангу,— і півгодини до смерку вони марно шукали його сліду, що загубився на білій рівнині.

Коли сонце сховалося за обрієм, Спенглер визнав, що слід утрачено остаточно. Загонові лишалося тільки повернутися до заростей і стати табором у підліску. Вирішили там заночувати, а рано-вранці знов шукати того сліду.

Та це їм не вдалося, принаймні в призначений час. Несподівана обставина змусила відкласти пошуки на-довше.

Тільки-но загін отаборився на ніч, як прискакав кур'єр з адресованою майорові депешею від командувача гарнізонів округи, чий штаб був у Сан-Антоніо-де-Бехарі. Депешу привезли до форту Індж, а вже звідти приставили майорові.

Прочитавши її, майор одразу ж дав наказ сідлати коней, і не встигли їхні боки обсохнути після недавньої їзди, як драгуни знов сиділи в сідлах.

У депеші сповіщалося, що команчі вчинили набіг на поселення поблизу самого Сан-Антоніо, за п'ятдесят миль на схід від Леони. То була вже не просто поголошка. Напасники вбили людей — дорослих і дітей,— підпалили їхні будинки. Майор дістав наказ надіслати до Сан-Антоніо скільки зможе солдатів. Тому так покwapно й знявся з табору драгунський загін.

Цивільні могли б і залишитись, проте дружба і навіть батьківська любов мусять скоритися перед необхідністю. Більшість людей вирушили на пошуки, зовсім не готувавшись,— тільки засідлали коней та почепили на плечі рушниці,— і тепер голод гнав їх по домівках.

Зовсім полишати пошуки ніхто не збирався. Ухвалили поновити їх, тільки-но перемінять коней і запасуть— [251]ся всім потрібним. А тоді, як одностайно вирішили всі, шукатимуть, поки знайдуть.

Кілька чоловік залишилося зі Спенглером, щоб пройти слідом американського коня,— той слід, як гадав слідопит, мав привести їх назад на Леону. Решта вирушили до селища разом з драгунами.

Перш ніж попрощатися з Пойндекстером і його друзями, майор розповів їм про те, чого доти волів не розкривати: про калюжу крові, сліди навколо неї та висновки, які зробив з них слідопит. Не маючи змоги брати участь у дальших пошуках, майор гадав,

що ті важливі відомості зможуть стати в пригоді для розкриття злочину. Він дуже не хотів кидати тінь підозри на молодого ірландця, з яким йому завжди приємно було зустрічатися в справах, проте почуття обов'язку переважило, і хоч сам майор не припускав, що мустан-гер міг учинити такий злочин,— чи, краще сказати, не вважав це за ймовірне,— проте мусив визнати, що деякі докази свідчать проти нього.

Та для плантатора і його друзів то була вже не підозра, а цілковита певність. Тепер, коли стало очевидно, що індіанці до злочину непричетні, вбивцею навпростець оголосили Моріса Джеральда.

У тому, що вчинено вбивство, ніхто не сумнівався. Розповідь Обердоффера давала початок тій страхітливій історії; повернення коня Генрі Пойндекстера без вершника і з закривавленим сідлом завершувало її. А те, чого в ній не вистачало, було дуже легко доповнено — почасти висновками слідопита, почасти здогадами та домислами.

Ніхто не завдав собі клопоту бодай більш-менш вірогідно визначити мотив злочину. Усе звернули на сварку Моріса Джеральда з Кассієм Колхауном: мовляв, свою ворожість до відставного капітана мустангер переніс і на родину Пойндекстерів.

У цьому міркуванні не було й краплини здорового глузду, але люди, що переслідують гаданого вбивцю, здебільшого не розмірковують про мотиви злочину — вони думають тільки про помсту.

З таким-от настроєм вони й роз'їхались, умовившись зустрітися наступного ранку, щоб знову вирушити слідами тих двох і шукати, аж поки знайдуть одного чи обох, живих чи мертвих. [252]

Ті, що зголосилися допомагати Спенглерові, лишилися там, де майор обрав місце для табору.

їх було всього з десятеро. Вирішили, що більшого загону залишати не варто. Команчів у тих місцях тепер уже чекати не випадало, та й інших небезпек, що потребували б значних сил, також не передбачалося. А на те, задля чого їх залишали, цілком вистачило б і двох-трьох чоловік.

Проте зосталося чоловік дев'ять-десять — хто з цікавості, а хто й просто для гурту. То були здебільшого молоді плантатори, і хоч старшим їхнього невеличкого загону вважали Колхауна, але всі мовчки розуміли, що насправді вони підлягатимуть Спенглерові, на якому лежали обов'язки провідника.

Коли головний загін поїхав, ці десятеро не полягали спати, а зібралися навколо багаття, що вже палахкотіло на галявині між чагарів. Вечерю вони мали добрячу — вдосталь і їжі, і питва,— бо ті, що поверталися до форту, позалишали їм свої припаси й розпочаті фляги. На такий невеличкий гурт усього того питва вистачило б на цілу ніч, навіть якби пити без перепочинку.

Та, незважаючи ні на такий достаток, ні на веселе тріскотіння вогню, справжньої втіхи навколо багаття не відчувалося. Усіх неначе скували лихі чари, потьмаривши для них ту втіху, з якою навряд чи зрівняється щось інше в цілому світі.

Ви можете собі вихваляти тихі радощі родинного вогнища. Часом я й сам, бувало, тужив за ними серед широкої прерії. Але тепер, вертаючись думкою назад і спокійно

порівнюючи те й те, я не можу не вигукнути: "Дайте мені нічний табір у прерії, і яскраве багаття, і тісний гурт моїх товаришів-мисливців, дайте мені ще хоч раз посидіти з ними коло вогню — і я радо віддам вам усі свої надбані статки й усю здобуту марну славу, а ще радніш — увесь той клопіт і працю, що й досі потрібні, аби зберігати їх!"

Похмурий настрої тих, що сиділи навколо багаття, пояснити було неважко: в них ніяк не йшло з думки оте лиховісне видиво, і невиразний острах, викликаний ним, глибоко засів у їхніх душах. Хоч як вони намагалися пояснити ту прояву — навіть обернути її на жарт,— а проте не могли позбутись гнітючого почуття, і жодний здогад їх не вдовольняв.

Загальний настрої поділяли і їхній провідник Спенглер, [253] і визнаний за ватажка Колхаун. Навіть більше — Колхаун, здавалося, потерпав як ніхто інший. Він похмуро сидів у затінку дерев, осторонь від багаття, і, відколи поїхали драгуни, не озивавсь ані словом. Не виявляв він і охоти приєднатися до молодих плантаторів, що розкошували коло вогню, а вперто сидів сам-один, ніби уникаючи допитливих сторонніх поглядів. Очі його й досі були мов невидючі, а обличчя спотворене жахом, що проступив на ньому з появою вершника

без голови.

— Слухайте, Касе Колхауне,— гукнув до відставного капітана один з молодиків, що вже не раз приклався до чарки й через те став дуже балакучий.— Ідіть сюди, друже, та випийте з нами! Ми всі співчуваємо вашому горю і постараємось допомогти вам і вашим родичам помститися. Але не можна ж весь час отак хнюпитись. Ідіть до нас, і вам усміхнеться сама "Мононгахіла"! Вона одразу звеселить вас, слово честі!

Чи то Колхаунові сподобалось, як витлумачили його похмурий вигляд, що таки не минув уваги інших, чи то раптом захотілося побути в гурті,— але він прийняв те запрошення і, підійшовши до багаття, опинився в колі захмелілих молодиків. Та, перше ніж сісти, відпив добрячий ковток з поданої фляги.

Від тієї хвилини настрої його змінився, мов за помахом чарівної палички. З обличчя враз збігла застигла гримаса жаху, і він так розвеселився, що декого це навіть здивувало. Такі веселощі аж ніяк не личили людині, чийого двоюрідного брата, як гадали, було вбито лише минулої ночі.

Приставши до того гурту як гість, Колхаун дуже скоро став поводитись, наче господар. Коли фляги інших спорожніли, він почав діставати свої, і, здавалося, їм не буде кінця. З його містких сидельних сумок з'являлася фляга за флягою — набуток, залишений йому численними приятелями, що поїхали разом з майором.

Прийнявши ватажкове частування й заохочені його прикладом, молоді плантаторські нащадки, що зібралися навколо багаття, весело гомоніли, співали, реготали, витанцьовували й навіть качалися по траві, аж поки втома переборола хміль. Геть зморені, вони попростягалися хто де впав, і, мабуть, не одного з них тієї ночі уперше в житті мучили п'яні кошмари. Відставний капітан уклався на траві останній.
[254]

Хоч ліг він останній, зате встав перший. Тільки-но затихла вся та веремія і гучне хропіння його п'яних товаришів сповістило, що вони поснули, він підвівся і, обережно ступаючи, пішов поміж сонними.

Так само скрадаючись, він пройшов на край табору, де припнутий до дерева стояв його кінь. Відв'язавши поводи й перекинувши їх через шию коня, Колхаун вибрався на сідло й безгучно поїхав геть.

З того, як він усе це робив, ніхто б не здогадався, що він напідпитку. Навпаки, всі його рухи виказували тверезу впевненість і добре зважений намір. Що ж то був за намір?

Може, любов до двоюрідного брата спонукала його самому знайти тіло і розкрити таємницю вбивства? Чи просто він хотів показати себе: ось, мовляв, який він ревний, подався на пошуки сам-один?

З тих слів, що машинально злітали з його уст, поки він їхав заростями, можна було й справді щось таке подумати.

— Хвалити Бога, місяць ясний, і я маю добрих шість годин, поки ті шмаркачі попродирають очі. Цілком досить часу, щоб винишпорити кожен закапелок цієї хащі на дві милі довкола, і якщо тіло там, то я неодмінно знайду його... Але що могло означати оте? Якби тільки я сам його бачив, то подумав би, що збожеволів. Але ж усі бачили, всі до одного! Сили небесні! Що воно могло бути?..

Ледве встиг він промовити останні слова, як з грудей його вихопився вигук, у якому бринів подив і жах: відставний капітан побачив щось таке, що змусило його рвучко спинити коня, немов перед лицем страшної небезпеки.

На той час він саме під'їхав бічною стежкою до знайомої нам прогалини в заростях і вже повертав на неї, коли помітив, що не сам-один мандрує там такої пізньої години.

Тією лісовою алеєю, наближаючись до нього, їхав ще один вершник — на такому самому, як і в нього, доброму коні, тільки їхав не ступою, як він, а швидким клусом.

Ще задовго до того, як невідомий нічний вершник під'їхав ближче, ясне місячне світло, заливаючи лісову прогалину, дало Колхауну змогу побачити, що в нього немає голови!

Помилитися відставний капітан не міг — досить було [255] й одного погляду. Сріблясте місячне проміння освітлювало вершникові плечі, але голови на них не було. То не могла бути омана, породжена грою місячного світла. Колхаун уже бачив цю постать і за ясного сонця.

Та тепер він побачив більше. Він побачив і голову — з мертвотним закривавленим обличчям, що визирало з-за сідельної кобури. До того ж упізнав коня, смугасте серапе на плечах вершника, гетри з ягуарової шкіри на його ногах, тиснений шкіряний чапрак — усе те належало Морісові-ліустангеру.

Відставний капітан мав час, щоб роздивитись усе аж до таких подробиць. Спинившись при виїзді з бічної стежки, він так і стояв там, немов прикутий жахом до землі. Здавалось, і кінь його був нажаханий не менше. Весь тремтячи, він стояв, наче

вкопаний, і не зрушив з місця навіть тоді, коли вершник без голови раптом зупинився проти них і його кінь злякано захропів і став дибки.

І тільки коли той гнідий кінь з диким іржанням, на яке враз озвався протяглим виттям собака, що біг слідком за ним, рвучко повернув і поскакав далі прогалиною,— аж тоді Колхаун трохи отямився від жаху і віднайшов мову.

— Боже милосердний! — вигукнув він тремтливим голосом.— Що воно може бути? Людина то чи диявол? Чи то хтось збиткується з мене? А може, весь цей день — тільки жахлива мана? Чи, може, я збожеволів... збожеволів... збожеволів...

За цими не вельми доладними словами відставний капітан спромігся й на дію — хапливу, але досить рішучу. Хоч яка була мета його нічної виправи, він очевидячки відмовився від неї і, круто повернувши коня, подався назад тією самою дорогою. Тепер він скакав куди швидше, ніж доти, і ні разу не спинився, аж поки дістався до свого табору.

Обережно ступаючи, він повернувся до вогнища й ліг на траву серед поснулих пияків. Та йому було не до сну, і він так і пролежав цілу ніч, тіпаючись, мов у пропасниці, і перші промені нового ранку освітили його змарніле, бліде обличчя та глибоко запалі безтямні очі. [256]

Розділ XLVI ЗВІРЕНА ТАЄМНИЦЯ

На світанку в гасієнді Каса-дель-Корво і навколо неї панувало незвичне пожвавлення.

На подвір'ї юрмилися люди, всі озброєні, але не однаково. Хто мав при собі довгу мисливську рушницю, хто дубельтівку, хто старовинного пістоля чи револьвера, а хто й великого ножа чи навіть томагавка. Так само різнилися вони й одягом: там можна було побачити й червоні фланелеві сорочки, й різноколірні куртки, пошиті з ковдр чи цупкого кентуккійського полотна, штани з рудого домотканого сукна чи синьої бавовняної діагоналі, повстяні капелюхи й шкіряні кашкети, грубі чоботи й гетри з оленьчої шкіри.

Увесь той гурт дужих озброєних чоловіків являв собою досить типову картину, що її можна побачити в прикордонних селищах Тесаху. Ні їхнє грубе вбрання, ні зброя, що була при них, нічого не говорили про мету, задля якої вони зібралися. Навіть якби вони мали щонаймирніші наміри, то все одно були б так само вдягнені й озброєні.

Та їхня мета нам відома.

Багато хто з них їздив на пошуки й напередодні, разом з драгунами. Решта — жителі віддалених плантацій та мисливці, яких тоді не було вдома,— приєдналися до них лише цього ранку. Загін зібрався більший, ніж напередодні, хоч військові з ним уже не їхали.

Серед усього того цивільного люду була група чоловіків, що могли б утворити окремий загін. Хоч вони й не належали до регулярного війська, проте назву мали трохи подібну. То були так звані "регулятори" (62). Вони не різнилися від інших ні одягом, ні озброєнням, і людина стороння ніколи б не впізнала "регулятора" серед натовпу. Та самі вони знали один одного.

Усі говорили про одне — про вбивство Генрі Пойн-декстера, у зв'язку з яким щоразу згадувалося й ім'я Моріса-мустангера. До цього долучали й ще одну тему — оту дивовижну прояву, що постала перед очима

(62) "Регулятори" — члени цивільних каральних загонів, що утворювались у новозаселених місцевостях для боротьби із злочинністю.

[257]

шукачів напередодні при заході сонця. Ті, що бачили її, розповідали про неї новачкам.

Дехто, спершу не повірив, вважаючи їхню розповідь за жарт. Та одностайне, й до того ж поважне, свідчення очевидців годі було знехтувати, і всім довелося визнати, що вершник без голови таки насправді існує.

Звісна річ, знов почали пробувати якимось пояснити те загадкове явище, й було висловлено чимало різних припущень. Та єдиним більш-менш вірогідним залишалось те, яке висунув ще напереродні один із старожилів: що кінь справжній, а вершник — просто велика лялька.

Але кому й навіщо знадобилось утнути таку штуку — цього пояснити ніхто навіть і не намагався.

Діло, задля якого вони зібралися, не потребувало довгих приготувань. Усі вже були наготові. Коні чекали поза стінами гасієнди: декотрих тримали за вуздечку плантаторові слуги, а більшість стояли припнуті де трапилось.

Усі знали, куди й чого їдуть, і чекали тільки сигналу Вудлі Пойндекстера, що сам очолив загін. А він тим часом чекав, чи не знайдеться провідника, що знає дорогу на Аламо й міг би довести їх до хатини Мо-ріса-мустангера.

Серед тих, що зібралися на подвір'ї Каса-дель-Корво, такої людини не було. Плантатори, крамарі, адвокати, мисливці, торговці кіньми й рабами і гадки не мали, де шукати ту річку Аламо. Тільки одна людина в окрузі була здатна провести загін куди треба — старий Зеб Стамп. Але Зеба ніде не могли знайти. Він, як звичайно, полював десь у хащах, і послані по нього люди один по одному верталися ні з чим.

Щоправда, була в самій гасієнді жінка, яка могла б показати шукачам дорогу до оселі гаданого вбивці. Та Вудлі Пойндекстер того не знав, і, мабуть, добре, що не знав. Якби хтось бодай натякнув гордому плантаторові, що його Луїза могла б провести його до відлюдної хатини на березі Аламо, його тяжкий сум за втраченим сином поєднався б із пекучим болем за ганебну поведінку дочки.

Останній посланець, що ходив шукати Зеба Стампа, повернувся до гасієнди без нього. Жага помсти не давала чекати далі, і загін шукачів вирушив у дорогу. [258]

Тільки-но вершники віддалилися від Каса-дель-Корво, як ті двоє, що могли б стати їм за провідників, зустрілися в стінах гасієнди.

То не була таємна чи наперед домовлена зустріч. Вона сталася цілком випадково: Зеб Стамп саме повернувся з полювання й привіз до гасієнди частину свого, як він казав, "здобутку", надбаного з допомогою його г несхибної рушниці.

Може, комусь іншому й не випало б того дня побачити молоду господиню, але для

Зеба вона, звісно, була вдома. Навіть сама хотіла поговорити з ним — так хотіла, що напередодні від рана до смерку майже весь час поглядала на дорогу за річкою.

Ось і тепер, тільки-но від'їхав гомінкий загін, вона звернула очі на ту дорогу й невдовзі була винагороджена за своє чекання, бо побачила мисливця, що з'явився вдалині верхи на своїй старій конячині, навантаженій здобиччю, і поволі їхав до гасієнди.

Яка це була радість — побачити ту величезну, незграбну постать! Дівчина одразу впізнала свого щирого друга, з яким могла поділитися найпотаємнішими думками. А вона ж якраз мала таємницю, що ось уже другий день краяла їй душу, і хотіла звірити її старому мисливцеві.

Отож задовго до того, як Зеб Стамп ступив на кам'яні плити патію, Луїза вже вийшла на веранду йому назустріч.

Усміхнений і безтурботний вигляд, з яким мисливець під'їхав до гасієнди, свідчив, що він ще нічого не знає про страшну подію, яка сповнила смутком весь дім. Побачивши, що зовнішні ворота зачинено й узято на засув та ланцюг, він помітно здивувався: такого звичаю в гасієнді доти не було — принаймні за нових господарів.

Ще дужче здивувало Зеба похмуре обличчя негра, що відчинив йому ворота, і він не втримався й спитав:

— Гей, Плутоне, друже мій, що це з тобою? Ти сьогодні наче єнот, якому відрубали хвоста. І чого це у вас ясного ранку ворота на засуві? Сподіваюсь, нічого лихого не сталося?

— Го-го, мас' Стампе, ото ж бо й є, що сталося. Та ще й таке лихо, що цьому Нігерові жаль і сказати. Еге, дуже, дуже велике лихо!..

— Ну ж бо! — вигукнув мисливець, зляканий його скорботним тоном.— Яке лихо, нігере? Та кажи ж ти [259] швидше, бо, мабуть, нема нічого страшнішого за твоє обличчя. Чи не сталося чого з твоєю молодого господинею, міс Луїзою?

— Ой ні, з міс Луї нічого не сталося, ні. Та й без того ой як погано! Мрлода панночка вдома. Заходьте, мас' Стампе. вбна й скаже вам ту даиху новину.

— А що, хіба твого хазяїна нема? Чи він теж удома?

— Ой ні, нема. Тепер його нема. Нема ні в домі, ні коло дому. Ще із чверть години як був, а тепер нема. Поїхав ген у прерію, туди, де з місяць тому були великі лови. Ви ж знаєте, мас'Зебе?

— У прерію? Чого він там не бачив? А ще хто з ним поїхав?

— Го-го, і мас' Колхаун там, і ще багато білих джентльменів. Дуже великий гурт, ось що я вам скажу.

— І панич Генрі з ними поїхав?

— Ой, мас' Стампе! Оце ж те й лихо, всеньке як є. Панич Генрі теж поїхав, та так і не вернувся. Тільки кінь його прибіг, весь перемазаний кров'ю. Еге, кажуть люди, помер наш панич Генрі.

— Помер? Ти що, глузуєш з мене, нігере?.. Чи ти серйозно це кажеш?

— Ой, мас' Стампе, ще й як серйозно. Тяжко цьому нігерові казати, але все воно

щира правда. Ото вони й поїхали шукати його мертве тіло.

— Ану тримай, занеси оце до кухні. Тут індик і дикі кури. А де міс Луїза?

— Я тут, містере Стампе. Ідіть сюди! — озвався добре знайомий мисливцеві дзвінкий голосок, але цього разу такий сумний, що старий Зеб ледве впізнав його.— На жаль, усе, що сказав вам Плутон, це правда. Мій брат пропав. Ніхто не бачив його з позаминулої ночі. Кінь його повернувся додому з плямами крові на сідлі. Ой Зебе, страшно навіть подумати!..

— Еге ж, новини невеселі. Він десь поїхав, а кінь вернувся без нього? Не хочу завдавати вам зайвого болю, міс Луїзо, та коли його ще шукають, то, мабуть, і я зможу прислужитися. Отож чи не розказали б ви мені трохи докладніш?

Луїза розповіла все, що знала. Змовчала тільки про сцену в саду та про її причину. А про те, що Генрі подався за мустангером, переказала тільки зі слів Обер-доффера, наче сама того не знала. Її голос раз по раз уривався з горя, а потім, коли вона розповідала, що [260] в убивстві запідозрили Моріса-мустангера,— і з обурення.

— Брехня! — вигукнув мисливець, так само обурений.— Підла брехня! Хотів би я знати, який поганій тхір таке вигадав. Не може цього бути. Мустангер нездатен на таке діло. Та й яка в нього на те причина? Коли б вони ще ворогували проміж себе, а то ні. Щодо мустангера я ладен поручитися, бо не раз чув, як гарно він говорив про вашого брата. От вашого двоюрідного брата, Каса, він таки не любить, та й хто його любить, хотів би я знати? Ви вже даруйте, що я таке кажу. А з Генрі — то зовсім інша річ. Якби ще між ними сталася якась сутичка чи сварка...

— Ні-ні! — вигукнула молода креолка, забувши з горя, що тим виказує себе.— Усе минулося. Генрі все зрозумів, він сам мені сказав, а Моріс...

Здивований погляд співрозмовника змусив її спинитися на півслові. Затуливши обличчя руками, дівчина гірко заплакала.

— Еге-ге,— пробурмотів Зеб,— то між ними щось таке було? Ви кажете, міс Луїзо, що ваш брат... е-е... посварився з...

— Ой, любий Зебе! — вигукнула вона, забравши руки від обличчя і благально дивлячись в очі мисливцеві.— Пообіцяйте, що нікому мене не викажете. Пообіцяйте як друг, як щира й чесна людина. Не викажете, правда ж?

У відповідь мисливець підніс свою велику, важку руку й лунко вдарив себе в груди.

За п'ять хвилин він уже знав таємницю, яку жінка рідко звіряє чоловікові — хіба тільки такому, що справді гідний всілякої довіри.

Старий мисливець здивувався куди менше, ніж можна було чекати. Він лише пробурмотів сам до себе:

— Так я й думав, що дійде до чогось такого, а надто після отієї гонитви у прерії.— А тоді лагідно й співчутливо заговорив до дівчини: — Ну що ж, міс Луїзо, я не бачу в цьому нічого такого, чого треба було б соромитись. Жінка лишається жінкою, хоч би де вона була, навіть і в прерії. І коли ви віддали серденько мустангерові, це зовсім не означає, що ви, як то кажуть, помилились вибираючи. Хоч він і ірландець, але не простий собі хлопчина, що ні, то ні. А все інше, про що ви оце мені розказали, тільки

підтверджує мою думку: не міг, ну просто не міг мустангер вчинити таке чорне [261]діло. Та й невідомо ще, чи було його взагалі вчинено. Будемо сподіватися, що ні. Які є докази? Лише те, що кінь повернувся з плямами крові на сідлі?

— На жаль, є й ще дещо. Вчора шукали цілий день. Поїхали по слідах і щось там побачили, але що — мені не сказали. Здається, батько не хотів, щоб я про те знала, а спитати в інших я... ну, побоялася. Сьогодні вони знов поїхали, зовсім недавно, за кілька хвилин перед тим, як ви з'явилися на дорозі.

— Ну, а мустангер? Як в і н усе те пояснює?

— Ой, я ж думала, ви знаєте. Його теж ніде не можуть знайти. Боже мій, Боже! А що, як і його вбила та сама рука, що піднялася на мого брата?

— То, кажете, вони їздили по слідах? Цебто і по його сліду, так я розумію? Якщо він живий, його треба шукати в хатині на Аламо. Чому ж вони не поїхали туди? А, згадав, ніхто ж, окрім мене, мабуть, не знає, як її знайти, а якщо їх вів той недолугий Спенглер, він, напевне, згубив слід у крейдяній прерії. Сьогодні вони знов поїхали туди ж таки?

— Так. Я чула, хтось казав про це.

— Ну, коли вони подалися шукати мустангера, то поїду, мабуть, і я. І можу побитись об заклад, що я знайду його раніше.

— Ой, тим-то я так чекала на вас. З батьком поїхало чимало лихих людей. Я чула, як вони лаялись, коли від'їжджали. Є там і кілька тих, що звать себе "регуляторами", то вони говорили про лінчування (63) і всякі такі речі. Декотрі присягалися жорстоко помститись. О Боже, якщо вони знайдуть його і він не зможе довести, що не винен, то страх навіть подумати, яка доля його спіткає! Вони всі такі розлючені, а серед них же ще й кузен Кассій — ви розумієте, що я хочу сказати? Любий Зебе, задля мене, задля нього, кого ви вважаєте своїм другом,— їдьте туди, на Аламо, їдьте мерщій! Треба, щоб ви випередили їх і застерегли його про небезпеку!.. Ваша конячина надто повільно ходить. Візьміть мою плямисту, візьміть будь-якого коня з нашої стайні!..

— В тому, що ви кажете, є правда,— перебив її мисливець, намірившись іти.— Схоже, що хлопцеві таки загрожують деякі прикросі, і я зроблю все, що

(63) Лінчування, або суд Лінча — самосуд, розправа без суду й слідства, що її чинять у США расисти, особливо над неграми.

[262]

зможу, аби відвернути цю загрозу. Не турбуйтеся, міс Луїзо, дуже квапитись не варто. Поки ще вони знайдуть туди дорогу, мине чимало часу. Отож поїду я краще на своїй старій худобині. Вона вже/® наготові, якщо тільки Плутон не розсідлав її. І не побивайтеся ви так, дитино моя! Може, ще й з вашим братом нічого лихого не сталося. А щодо мустангера, то я не маю й от стілець сумніву, що він ні в чому не винен.

З цими словами Зеб незграбно вклонився й пішов з веранди, а молода креолка побігла до своєї кімнати, щоб заспокоїти збурену душу молитвою про допомогу.

Розділ XLVII ПЕРЕХОПЛЕНИЙ ЛИСТ

Гнані нестямним страхом, Койот і троє його спільників кинулись до своїх коней і

сяк-так вибралися в сідла.

Вони вже й не думали про те, щоб повернутися до хакале Моріса Джеральда. Навпаки, єдиним їхнім бажанням було скоріш опинитись якнайдалі від тієї відлюдної хатини, власника якої вони щойно побачили в такій чудній подобі.

Що то був сам "дон Морісіо", жоден з них не сумнівався. Усі четверо знали його на око — а найкраще Діас,— в усякому разі, знали досить добре, аби з певністю сказати, що то він, ірландець. Вони впізнали його коня, його гетри з ягуарової шкіри, серапе роботи індіанців навахо, що різнилося формою від звичайних мексиканських серапе, і, нарешті,— його голову.

Вони не встигли роздивитись риси обличчя, але помітили на голові глясுவате чорне сомбреро, що його звичайно носив Моріс-мустангер. Воно впало їм в око, заблищавши в місячному світлі.

До того ж вони побачили великого собаку, і Діас пригадав, що не раз зустрічав його з ірландцем. Коли вони хотіли напасти на вершника, собака вискочив із темряви й з лютим гарчанням порвався до них, хоч вони вже й так тікали, не чувши під собою ніг.

Чимдуж поганяючи коней, вони проскакали порослою лісом долиною і одним з виярків — не тим, де збиралися вчинити вбивство, а дальшим — вихопились на край урвища. Але й там не спинилися ні на мить і погнали чвалом через рівнину, аж поки повернулись [263] до хащі, де перед тим так спритно перетворилися на команчів.

Обернутися знов на мексиканців було куди простіше й забрало менше часу. Водю з фляг вони квапливо змили з себе фарбу, так само квапливо дістали з великого дупла й понапинали на себе свою звичайну одіж і, знову скочивши на коней, поскакали в напрямі Леони.

Дорогою додому вони розмовляли тільки про одне: про вершника без голови. Усе ще охоплені жахом, вони ніяк не могли пояснити того неймовірного явища і, так ні до чого й не дійшовши, роз'їхалися по своїх хакале. — Прокляття! — вигукнув Койот, переступивши поріг і повалившись на своє тростинове ложе.— Заснеш тепер після такого! Святий Боже, ото страхіття! Аж уся кров у жилах захолола. А от зігрітися нема чим. Бутель порожній, пивниця зачинена, і всі кругом сплять... Матір Божа! Що воно могло бути? Привид? Та ні, я ж сам схопив його, і Вісенте схопив з другого боку. Під одягом було людське тіло чи щось дуже схоже. Ні, то не мана... А може, чиясь хитра витівка? Але кому й навіщо це потрібно? Хто ще, крім мене та моїх товаришів, влаштував би маскарад у прерії? Та ще й який моторошний!.. Тисяча чортів! А може, хтось випередив мене? Може, ще комусь обіцяно тисячу доларів, і він їх заробив? Що, як то таки був ірландець — мертвий і з власною відтятою головою в руках? Та ні, не може бути, просто не віриться... А що ж тоді?.. Стривай, здається, зрозумів. Ну певно, що зрозумів! Ного могли попередити про наш намір чи, може, він і сам щось запідозрив. Ото й утнув таку штуку, щоб нас налякати. Мабуть, ще й сам був десь поруч, дивився, як ганебно ми тікали... Прокляття! Хто ж міг нас зрадити? Наче й нікому. Та певне, ніхто ж не знав, що ми намислили. То як же він міг приготувати той диявольський сюрприз?.. А-а, зовсім забув! Ми ж їхали прерією за ясною дня. Він міг

побачити нас і здогадатися про наш намір. Ну звісно ж, що так. А потім, поки ми перевдягалися в хаші, він і зладнав того вершника. Оце єдине пояснення, іншого не придумаєш. Бісові дурні! Злякались опудала!.. Ну ні, хай йому чорт, не довго він радітиме! Завтра ж знов поїду на Аламо. Я з тією тисячею не розминуся, нехай хоч і рік на це піде. А як і ні, то д і л о однаково буде зроблено. Досить і того, що я втратив Ісідору. А може, це й не так, але сама лиш [264] підозра зводить мене з розуму. Якщо я дізнаюся, що вона таки впадає за ним, що вони зустрічалися після того, як... О, тоді я збожеволю і знищу не тільки того проклятого ірландця, а й кохану жінку. Атож, доньє Ісідоро Коварубіо де Лос-Льянос, ангеле краси й демоне облуди! Я можу задушити тебе в своїх обіймах, але можу і вбити! Те чи те — ось твоя доля. Отож вибирай!

Від цієї погрози, а також від того, що знайшлося вірогідне пояснення загадки, яка гнітила його, в мексиканця полегшало на душі, і невдовзі він заснув.

Прокинувся він аж тоді, коли до його хатини зазирнуло вранішнє світло, а з ним і гість.

— Хосе! — вигукнув Койот з подивом і неприхованою радістю.— Ти тут?

— Еге ж, сеньйоре.

— Радий бачити тебе, Хосе. І донья Ісідора тут, цебто на Леоні?

— Еге ж, сеньйоре.

— Так скоро й тут! Ще ж і двох тижнів не минуло, як вона поїхала звідси, хіба не так? Мене в селищі не було, але я чув про це. Я чекав від тебе звістки, Хосе. Чому ти не писав?

— Тільки тому, сеньйоре доне Мігелю, що не було нікого надійного, з ким ту звістку надіслати. Я мав для вас деякі новини, але не міг довірити їх комусь чужому. Хоч, на жаль, ви мені за них не подякуєте, одначе моє життя у ваших руках, і я пообіцяв, що ви знатимете все.

Койот підхопився, наче вжалений.

— Про неї і про нього? Це видно з твого обличчя. Твоя пані зустрічалася з ним?

— Ні, сеньйоре, скільки я знаю, після того першого разу не зустрічалася.

— Що ж тоді? — трохи спокійніше запитав Діас.— Вона гостювала тут, коли він оселився в готелі. Щось між ними було?

— Еге ж, доне Мігелю, щось таки було, і я це добре знаю, бо сам був посильним. Тричі відносив йому від доньї Ісідори кошики з ласощами, а останнього разу й листа.

— Листа? Ти знаєш, що там написано? Прочитав його?

— Завдяки вашій ласці до бідного хлопця я зміг і прочитати його, і навіть переписати.

— Він при тобі? [265]

— Еге ж. Бачите, доне Мітелю, ви даремно посилали мене до школи. Ось що написала йому донья Ісідора.

Діас нетерпляче схопив аркушик паперу й уп'явся в нього очима. То була копія записки, надісланої при кошику з ласощами.

Та замість розпалитися ще дужче, він начебто, навпаки, відчув полегкість.

— Хай йому чорт! — байдужно мовив він, згортаючи папірця.— Нічого особливого, Хосе. Твоя пані дякує йому за якусь послугу, ото й тільки. Якщо це все...

— Але це не все, сеньйоре доне Мітелю, оце ж тому я й прийшов. Мене послано до селища з дорученням. Ось воно.

— Он як, ще один лист?

— Еге ж, сеньйоре. Це вже таки справжній лист" а не мої карлючки.

Тремтячою рукою Діас узяв листа, розгорнув його й почав читати.

"Сеньйору донові Морісіо Джеральду.

Дорогий друже, я знову тут, гостюю в дядька Сільвіо. Не можу більше жити, не маючи звістки од Вас. Я нічого про Вас не знаю, і це просто вбивав мене. Чи Ви вже одужали? О, якби це було так! Як я хочу подивитись у Ваші очі, у Ваші гарні, глибокі очі, щоб упевнитися, що Ви вже зовсім здорові. Зробіть мені таку ласку. Ми можемо зустрітись через півгодини на пагорбі за будинком мого дядька. Приїздіть, я чекатиму на Вас!

Ісідора Коварубіо де Лос-Льянос".

— Прокляття! — обурено вигукнув Діас.— Це ж не що інше, як любовне побачення! І вона сама його призначав!.. Ну що ж! Запрошення буде прийняте, але не тим, кого так люб'язно звать. Рівно через півгодини, і клянуся богом помсти... Слухай, Хосе! Ця записка ні до чого. Того, кому її послано, немає ні в селищі, ні в околиці. Ніхто не знав, де він тепер. Це якась таємнича історія. Та дарма. Ти все одно йди до готелю і спитай про нього. Доручення треба виконати. А цього папірця залиш мені. Забереш його, коли вертатимешся, і віддавай своїй пані. Ось тобі долар на випивку. В сеньйора

Доффера добряче агвардіенте. До побачення. [266] Хосе не став ні про що питати і, взявши позичку, мовчки вийшов з хакале.

Тільки-но він зник з очей, як і сам Діас рушив із своєї хатини. Поспіхом засідлавши коня, він емрчнв у сідло й поїхав у протилежний бік.

Розділ XLVIII ІСІДОРА

Сонце щойно піднялось над обрієм, і його яскравий диск ще торкається трави прерії, немов начищений до блиску круглий золотий щит. Ясне проміння пробивається в зарості, що подекуди пожвавляють одноманітний краєвид прерії. Краплини роси ще звисають з пірчастого листа акацій, пригинаючи його додолу, і здається, ніби деревам шкода ночі, що минула, з її легким вітерцем і вологою прохолодою, куди любішими їм, ніж люта денна спека. І хоч птаство вже заворушилося — який-бо птах спатиме за такого осяйного сходу сонця! — проте для людей виходити з дому начебто ще зарано. Але ні, тільки не в техаській прерії! Тут ця година пробудження сонця — найприємніша пора дня, і мало хто марнує її в ліжку чи між чотирьох стін своєї оселі.

Ось і тепер на березі Леони, за три милі нижче від форту Індж, ми бачимо людину, що покинула домівку задля вранішньої прогулянки в заростях. Вона прогулюється не пішки, а їде верхи на дужому й жвавому коні, якому зовсім не до вподоби, що його раз у раз стримують. З опису цієї людини ви б подумали, що то чоловік, але оскільки все це діється на півдні Техасу, де живуть і мексиканці, то цілком можливо, що перед нами й

жінка. І нехай не введе вас в оману ні круглий капелюх на голові, ні серапе, накинуте на плечі від прохолодного вранішнього повітря, ні чоловіча манера сидіти в сідлі, що не личить жінці за європейськими уявленнями, ні навіть темний пушок над верхньою губою, який скидається на ледь помітні шовковисті юнацькі вусики й чи не найдужче вводить в оману: вам здається, ніби ви бачите якогось юного іспанця сі [267] смаглявим, але тонким обличчям, нащадка стародавніх ідальго, чий родовід сягає аж ген у добу Сіда (64).

Та якщо ви знайомі з іспано-мексиканським типом облич, ця остання прикмета не зіб'є вас з пантелику, і ви не відкинете свого припущення, що ота людина, яка їде зараз верхи серед техаської прерії, цілком може бути й жінкою. А придивившись ближче, впевнитесь, що так воно і в. Про це свідчить і тендітна біла рука, що тримає поводи, і маленька, взута в гарний черевичок ніжка, яка ледь торкається завеликого для неї дерев'яного стремена й поряд з ним здається ще меншою, і м'які, приємно заокруглені лінії зграбної постаті, видимі навіть під грубим серапе, і, нарешті, розкішні темні коси, зібрані у важкий вузол, що видніє ззаду з-під сомбреро.

Тепер уже не лишається сумніву, що перед нами жінка, хоч, може, не все в ній відповідає нашим уявленням про жіночність. Атож, ми бачимо донью Ісідору Коварубіо де Лос-Льянос.

Нехай вам здається, чудним її вбрання, а ще більше те, як вона сидить на коні. У ваших очах, незвичних до мексиканського оточення, і те, й те виглядає химерним, нежіночним, можливо, й непристойним. Але сама донья Ісідора так не думає, навіть і гадки не має, що в тому можна добачити щось дивне. Та й звідки б узятись таким думкам? Вона живе за звичаями своєї країни й свого народу і нічим не вирізняється серед співвітчизників.

Вона молода, але юною дівчиною її вже не назвеш. Позаду в неї двадцять весен, а може, й двадцять одна, і, мабуть, зайве казати, що для жінки, яка народилась і зросла під південним небом, то вже вік далеко не дівочий.

А проте її врода анітрохи не потьмяніла. Донья Ісідора й тепер така ж гарна, як і в свої "квітучі шістнадцять". А може, ще й краща. І не думайте, що отой темний пушок над губою позбавляє її обличчя жіночої принакності. Ні, скоріш робить його ще спокусливішим. Ви звикли до білявих саксонок, і з першого погляду той темний пушок над губою, може, й не потішить ваше око. Та погляньте ще раз — і повірте, ви зміните свою думку. За третім поглядом ваша байду-

(64) С і д — Сід Кампеадор — славнозвісний іспанський рицар XI ст.

[268] жість зовсім розвіється, а за четвертим ви відчуєте справжній захват!

А коли придивитесь ще пильніше, то остаточно допевнитесь, що отака прекрасна молода смаглявка з темним пушком над губою — одне з найчарівніших створінь, якими благодатна природа милує чоловіче око.

Оце така Ісідора Коварубіо де Лос-Льянос. І коли що й відбирає її жіночності, то не пушок над губою, а лихий, мало не хижий вираз, що часом набігає на її обличчя, відкриваючи під тією темною смужкою блискучі білі зуби.

Та навіть у такі хвилини вона прекрасна, хоч то вже скоріш краса дикої кішки, що викликає не так ніжну прихильність, як поштивий острах. І хоч коли на неї глянеш, одразу видно, що ця жінка наділена непересічним розумом, твердою і рішучою вдачею, відчайдушною відвагою,— усе це виразно відбивається на її тендітному, вродливому обличчі, на якому ніколи не побачиш найменших ознак слабкості чи остраху. Здається, рум'янці на її смаглявих щоках не згаснуть навіть перед лицем смертельної небезпеки.

Молода мексиканка їде сама порослою лісом долиною Леони. Неподалік видно будинок, але вона простує в протилежний бік. То гасієнда її дядька, дона Сільвіо Мартінеса, і саме звідти вона нещодавно вирушила.

У сідлі вона сидить твердо, наче влипла. Кінь під нею гарячий і має звичку виявляти свій норів, раз у раз пориваючись стати дибки. Але за вершницю можна не турбуватися: вона дасть собі раду з будь-яким конем.

На сідельній луці висить легке ласо, якраз до руки вершниці. Воно ретельно скручене кільцем, і з цього видно, що власниця ніколи не занедбує його, а отже, і вміє з ним поводитись. І вона таки вміє— кидає ласо не гірше за справжнього мустангера й дуже пишається своєю майстерністю.

Донья Ісідора їде не дорогою, яка тягнеться понад берегом річки, а путівцем, що починається від гасієнди її дядька й виходить на ту дорогу біля вершини пагорба, чи, власне, крутосхилу понад долиною Леонн.

Путівець там круто береться вгору, аж кінь починає сапати. Та ось вершниця вже на гребені, де проходить дорога, що належить усім і кожному.

Молода мексиканка напинає поводи. Але не для того,

269

щоб дати коневі перепочити,— просто вона приїхала туди, куди їй потрібно.

Обіч дороги прослалась чимала округла галявина акрів на два-три. Вона поросла травою, але ніде не видно жодного деревця — така собі невеличка прерія у прерії. Звідусіль її обступають колючі зарості, зовсім не схожі на те лісове шатро, з-під якого щойно виїхала вершниця. Цю суцільну стіну чагарників розтинають лише три ледь помітні стежки, що розходяться в різні боки від галявини.

Виїхавши майже на середину, молода мексиканка поплескує по шиї свого коня, щоб заспокоїти його. Та це навряд чи потрібно: коня вже вгамував крутий узвіз, і він більше не поривається вперед і не гарцює на місці.

— Я приїхала раніше,— тихо каже донья Ісідора сама до себе, дістаючи з-під серапе золотий годинник,— отож мушу зачекати, якщо він взагалі приїде. Та чи приїде? Боже, хоч би він уже досить одужав і зміг вибратися сюди!.. Я аж тремчу вся. Чи це так кінь тремтить з утоми? Ні, це в мене нервовий дрозж. Ніколи зі мною такого не було. Чи я боюся? Мабуть, що так. Дивна річ — боюся коханого чоловіка, єдиного, кого я справді покохала. Атож, те, що я почувала до дона Мігеля, було не кохання. Просто дівочі химери. І добре, що я їх позбулася. Добре, що він виявився боягузом. Це враз розвіяло мої романтичні мрії, відкрило мені очі на те, що ніякий він не герой. Я маю дякувати долі за це розчарування. Тепер я ненавиджу його, бо він, як я чула, став... Пресвята

Діво, невже таки правда, що він став... розбійником?! І все ж я б не побоялась зустрітись з ним, навіть і в оцьому безлюдному місці... Боже ж ти мій, боятися того, кого кохаєш, про кого знаєш, що він добрий, благородний,— і водночас не мати ніякого страху перед ненависною тобі людиною, жорстокою і безжальною! Як це дивно, незбагненно!.. А втім, що ж дивного? Я ж тремчу не зі страху перед небезпекою. Єдине, що мене страшить,— • це бути нелюбою йому. Ось звідки цей мій дроз, ось чому— я ще жодної ночі не спала спокійно, від того самого дня, як він визволив мене від п'яних дикунів... Я ніколи не казала про це йому і не знаю, як він сприйме моє освідчення. Але мушу сказати і таки скажу. Просто не можу зносити далі цю непевність. А якщо мої надії не справдяться — хай уже краще [270] розпач... нехай навіть смерть!.. Чш!.. Здається, тупотять копита! Хтось їде сюди! Він? Так, онде між деревами майнула мексиканська вишивка. Він любить носити наше вбрання. Та й не дивно — воно ж так йому личить!.. Пресвята Діво, а на мені серапе й сомбреро! Він може подумати, що це чоловік. Геть цю облуду! Нехай побачить мене жінкою, такою, яка я є...

Перетворення відбувається швидше, ніж у пантомімі. Скинуто серапе — і очам відкривається постать, на яку могла б позаздрити сама Геба(65) ; летить на траву сомбреро — і ми бачимо чарівну голівку, гідну різця Канови (66).

Чудова картина постає серед широкої зеленої галявини, наче оправлена в раму з колючих рослин, волохаті віти яких — мов руки, простягнуті на захист того витвору.

Бездоганної будови кінь, що ніби завмер, звівшись на задні ноги, роздимаючи ніздрі й сягаючи землі довгим пишним хвостом, і прекрасна вершниця, чия зовнішність і постава сповнені величі та шляхетності, являють собою немовби єдину мальовничу статую.

Напрочуд гарна поза вершниці. Вона напівсидить у сідлі, напівстоїть у стременах, тож добре видно кожний вигин її тіла, а злегка напружені руки й ноги лише додають йому виразності.

Всупереч тому, що вона тільки-но казала, на обличчі її не помітно страху. Не тремтять губи, анітрохи не поблідли щоки. Навпаки, вся вона випромінює кохання і впевненість, мов горда орлиця, що чекав на свого орла.

Може, хтось назве цю картину перебільшеною. Тим часом вона цілком узята з життя і змальована за живими спогадами, бо я мав не одну нагоду закарбувати її в пам'яті.

Аж раптом увесь вигляд молоді мексиканки блискавично змінюється: вона впізнав вершника, що сягнестим скоком виїжджав на галявину. Її ввело в оману золоте шитво. Цей вершник у мексиканському вбранні — не Моріс Джеральд, а Мітель Діас!

Радість у її погляді миттю згасав. Вона мляво опускається в сідло, і тепер її поза сповнена байдужості, за

(65) Геба — у грецькій міфології богиня вічної юності.

(66) Канова, Антоніо — славнозвісний італійський скульптор кінця XVIII — початку XIX ст.

[271]

якою прихована зневіра, а з уст її злітає зітхання — та ні, не зітхання, а болісний стогін.

Але й тепер на її обличчі нема й тіні страху — тільки розчарування і холодна зневага.

Койот озивається перший:

— О, сеньйорито! Хто б міг сподіватися зустріти вашу милість в такому глухому закутку! Тішите своєю вродою ці колючі чагарі?

— А вам що до того, доне Мігелю Діасе?

— Нерозумне запитання, сеньйорито! Ви ж знаєте, що мені до того. Вам добре відомо, як шалено я вас кохаю. Дурний тільки був, що освідчився в цьому й віддався вам у рабство. Оце ж бо й розхолодило вас так скоро.

— Ви помиляєтеся, сеньйоре. Я ніколи не казала, що кохаю вас. Я захоплювалася вами як верхівцем і так вам і сказала, та це не давало вам права витлумачувати ті мої слова по-своєму. Я мала на думці тільки вашу вправність, а не вас самого. Та й минуло вже три роки. Я була тоді просто дівчам, того віку, коли такі речі збуджують нашу уяву, коли ми ще не досить розумні й більше цінуємо зовнішній блиск, а не душу людини. Тепер я доросла жінка, і мої погляди зовсім змінилися... так, як і мало бути.

— Чорт забирай, чому ж ви сіяли в мені облудні надії? Пригадуєте, того дня, коли таврували худобу,— я тоді переміг найлютішого бика й приборкав най-дикішого коня з табунів вашого батька, коня, до якого жоден вакеро не наважувався навіть підійти... Так от, того дня ви всміхалися до мене, і в очах ваших світилось не просто захоплення, ні. Не заперечуйте, доньє Ісідоро! Я чоловік досвідчений і з виразу обличчя міг угадати ваші тодішні почуття. Тепер вони змінились, а чому? Тому що ви скорили мене своїми чарами, а точніше — тому що я здуру сказав вам про це, і ви, як і кожна жінка, дізнавшись про свою перемогу, збайдужіли до мене. Саме так, сеньйорито, саме так.

— Ні, не так, доне Мігелю Діасе. Я ніколи ні словом, ні поглядом не говорила вам про кохання і думала про вас лише як про досконалого верхівця, справжнього кабальєро. Ви тоді здавалися мені таким, а може, таким і були. Та ким ви стали тепер? Ви знаєте, що кажуть про вас і тут, і в нас на Ріо-Гранде?

— Я не принижуюся до того, щоб відповідати на обмови, хоч би звідки вони йшли — від фальшивих [272] друзів чи від брехливих ворогів. До того ж я приїхав сюди не давати пояснення, а вимагати їх.

— Від кого?

— Від вас, прекрасна доньє Ісідоро.

— Надто ви самовпевнені, доне Мігелю Діасе! Подумайте, сеньйоре, з ким ви розмовляєте. Не забувайте, що я...

— ...Дочка одного з найгордовитіших плантаторів у Тамауліпасі і небога такого ж самого плантатора в Техасі. Я про це не забуваю. Не забуваю й про те, що колись і я мав гасієнду, а тепер ловлю диких коней. Чорт забирай, то й що? Ви не з тих жінок, що зневажають чоловіка, нижчого становищем. У ваших очах бідний мустангер може

важити не менше, ніж власник сотні табунів. Натура у вас широка, і я маю певний доказ цього!

— Який доказ? — швидко спитала молода мексиканка, вперше виявляючи занепокоєння.— Що то за доказ широкої натури, яку ви так чемно мені приписуєте?

— Оцей миленький лист, що в мене в руці. Його написала донья Ісідора Коварубіо де Лос-Льянос такому ж, як і я, торговцеві кіньми. Гадаю, нема потреби показувати його ближче. Ви ж, певне, й так його впізнали?

Донья Ісідора впізнала свій лист — це видно було з того, як вона нервово сіпнулася у сідлі й метнула гнівний погляд на Діаса.

— Сеньйоре, як він потрапив до вас? — запитала вона, не приховуючи обурення.

— То байдуже. Головне — що він у мене, бо я давно хотів мати такий доказ. Не тому, що ви знехтували мною,— це я й так добре знаю,— а тому, що закохалися в іншого. Тут про це ясно говориться, ясніше й не скажеш. Ви хочете подивитись у його гарні очі? Тисяча чортів! То ви їх більше ніколи не побачите!

— Доне Мігелю Діасе, як це розуміти?

Голос молодої мексиканки ледь помітно затремтів, неначе вона чогось злякалася. Та й не дивно: обличчя Койотове в ту хвилину могло настрахати хоч кого.

Помітивши її переляк, він сказав:

— Ви недаремно боїтеся. Коли вже ви, люба моя, не дісталися мені, то не дістанетесь і нікому іншому. Я це твердо вирішив.

— Що вирішили? [273]

— Те, що я сказав. Ніхто інший не назве вас своєю, а Моріс-мустангер і поготів.

— Он як?

— Еге ж, отак. Пообіцяйте мені, що більш ніколи не побачитеся з ним, а ні — то ви не зрушите з цього місця!

— Ви, певно, жартуєте, доне Мігелю?

— Ні, донье Ісідоро, я говорю цілком серйозно. Досить було тільки поглянути на мексиканця, щоб

зрозуміти: він таки не жартує. Хоча в душі Койот був боягузом, тієї миті в очах його світилась холодна, жорстока рішучість, а рука вже тяглася до мачете.

Попри всю свою відвагу, донья Ісідора не могла побороти збентеження. Вона розуміла, що їй загрожує небезпека й що дуже мало надії її відвернути. Від першої ж хвилини зустрічі вона передчувала якусь загрозу, але тоді ще сподівалася, що поява Моріса-мус-тангера урве ту прикру розмову й поверне її на інше. Вона весь час сторожко дослухалася, чи не почує тупоту копит, і раз у раз нишком позирала крізь зарості туди, звідки він мав долинути.

Тепер їй не було на що сподіватися. Побачивши свого листа, вона зрозуміла: Моріс Джеральд не отримав його.

Надія, що досі жевріла в душі Ісідори, згасла, і в неї майнула думка про втечу. Але й це загрозувало небезпекою. Звісно, неважко повернути коня й помчати геть, проте її може наздогнати куля. Револьвер у Койота так само напихваті, як і мачете.

Молода мексиканка цілком усвідомлювала небезпеку свого становища. Будь-яка інша жінка на її місці впала б у розпач. Та не така була Ісідора Коварубіо де Лос-Льянос. Вона й узнаки не дала, що стривожена Койотовою погрозою.

— Дурниці! — вигукнула вона, майстерно вдаючи, ніби не повірила жодному його слову.— Ви жартуєте зі мною, сеньйоре! Хочете настрахати мене. Ха-ха-ха! А чого б мені вас боятися? Верхи я їжджу не гірше за вас і ласо кидаю так само вправно й далеко, як і ви. Ось подивіться, як добре я ним орудую!

Усміхаючись, донья Ісідора зняла з сидельної луки ласо і, мов на доказ своїх слів, почала крутити ним над головою.

Насправді вона мала зовсім інший намір, але Діас [274] того не зміркував. Здивований її поведінкою, він мовчки сидів у сідлі й дивився на неї.

І тільки тоді, коли зашморг обвинув його лікті, він усе збагнув, але було вже пізно. В наступну мить мотузка міцно припнула його руки до тулуба, і він уже не міг дістати ні до револьвера, ні до мачете.

Койот не встиг навіть спробувати звільнитися від зашморгу, бо, перш ніж сягнув рукою до мотузки, вона затяглась на його тілі, а тоді його сіпнуло так, що вибило. з сідла й, оглушеного, непритомного, кинуло на землю.

— Отак, доне Мігелю Діасе! — вигукнула та, що так круто змінила ситуацію і тепер сиділа на коні впівоберта до переможеного супротивника, а від луки її сідла до нього тяглося туго напнуте ласо.— Не погрожуйте мені більше! І не пробуйте пручатись. Тільки ворухніть пальцем — і я вдарю коня острогами! Підлий негідник! Хоч який ти боягуз, а таки вбив би мене... я побачила це в твоїх очах. Та ми помінялись ролями, і тепер...

Здивована тим, що Діас не озивається, вона замовкла й, не попускаючи ласо, придивилась пильніше до поваленого ворога.

Той лежав на землі, спійманий у зашморг, непорушний і німий, мов колода. Впавши з коня, він утратив і мову, й свідомість і був зовсім як мертвий. Кінь його забіг у зарості й час від часу голосно іржав.

— Пресвята Діво! Невже я вбила його? — вигукнула донья Ісідора, осаджуючи свого коня назад, але не повертаючи, ладна в будь-яку мить поскакати геть.— Бог мені свідок, я не хотіла цього, хоч цілком мала право й на таке — адже він намірявся вбити мене! Чи він справді мертвий, чи тільки прикидається, щоб заманити мене ближче? Ет, лишімо це на розсуд інших. Головне, що я можу спокійно їхати собі додому — тепер він не дожене мене. А потім пришлю сюди когось із гасієнди, і його розв'яжуть. Бувайте, доне Мігелю Діасе! До побачення!

З цими словами, які свідчили, що її не гризе сумління за той вчинок, молода мексиканка витягла з-за корсажа невеличкий гострий кинджал і перерізала мотузку біля самого сідла, а тоді вдарила коня острогами й помчала геть, залишивши Діаса лежати посеред галявини зв'язаного й непритомного. [275]

Розділ XLIX ЛАСО РОЗВ'ЯЗАНО

Сполоханий орел з криком зривається з великої всохлої тополі й шугає вгору. Його

зігнали гучні сердиті голоси, і він летить подивитись, що там скоїлося.

Один помах могутніх крил — і птах уже над галявиною серед заростей. Ширяючи' у високості й пильно вдивляючись униз, він бачить і всю ту галявину, і навколишні чагарі. На галявині перед ним постає картина, яка, напевне, тішить його око: там лежить крижем якийсь чоловік, непорушний і, мабуть, мертвий, а навколо з іржанням бігає, осідланий кінь. У заростях орел бачить двох самотніх вершниць. Одна, простоволоса, з розмаяними на вітрі косами, сидячи по-чоловічому на дужому коні, гінким чвалом скаче геть від галявини. Друга, на плямистому мустангу, в жіночому сідлі, належно вдягнена і в капелюшку, їде з протилежного боку в напрямі галявини, і хоч скаче вона не так швидко, проте на вигляд не менш збуджена.

Отаку картину бачить орел в високості.

Обидві ті вершниці нам знайомі. Перша, котра скаче геть>— Ісідора Коварубіо де Лос-Льянос; друга, що під'їздить до галявини,— Луїза Пойндекстер.

Чому перша їде звідти, ми вже знаємо. Лишається з'ясувати, навіщо простує туди друга.

Після розмови із Зебом Стампом молода креолка повернулася до своєї кімнати і, ставши на коліна перед різьбленою постаттю мадонни, звернулася до неї з молитвою. Як і всі креоли, вона була католичка й щиро вірила в заступництво небесних сил. Дивна й сумна була її молитва: дівчина молилася за людину, яку вважали вбивцею її брата.

Сама вона й на мить не припускала, що Моріс Джеральд міг вчинити такий жахливий злочин. То була просто неймовірна річ. Якби в Луїзи виникла хоч найменша підозра, її серце не витримало б.

Вона прохала для нього не прощення, а заступництва. Благала святу Діву оборонити його від ворогів, що ними були її ж таки друзі.

Ту скорботну молитву, пошепки звернену до неба, раз по раз уривали тяжкі ридання. Луїза дуже любила брата й гірко тужила за ним, але її туга не могла [276] заглушити іншого почуття, сильнішого за кровні узи. Оплакуючи загибель брата, дівчина молилася за порятунок коханого.

Коли вона підвелася з колін, погляд її мимохідь упав на лук, що допомагав їм з Морісом так хитромудро листуватися.

"О, якби мені й тепер послати стрілу, щоб попередити його про небезпеку! Хто знав, чи випадє мені ще коли взяти в руки свій лук!"

Ця думка потягла за собою іншу: чи не лишилося якихось слідів їхнього таємничого листування там, звідки вона посилала свої записки?

Згадала дівчина й про те, що останнього разу Моріс подався через річку вплав, а не переправився в човні, якого вона потім мала перетягти назад своїм ласо. Отож його ласо, напевне, так і лишилося в човні!

Напередодні, вражена горем, вона й не подумала про це. А тим часом ласо могло стати доказом їхніх нічних побачень, що про них, як гадала Луїза, знали тільки вони удвох і той, хто тепер назавжди замовк.

Сонце вже підбилося над обрієм, і його яскраве проміння лилось до кімнати крізь

засклені двері. Дівчина відчинила їх і переступила поріг, наміряючись піти до човна. Та на веранді вона спинилася, почувши голоси, що долинали згори.

Розмовляли двоє: її покоївка Флорінда та чорношкірий кучер. Поки господаря не було вдома, вони піднялись на асотею подихати повітрям.

Унизу чути було кожне їхнє слово, хоч молода господиня й не думала слухати їх зумисне. Тільки почувши знайоме ім'я, вона зацікавилася їхньою балачкою.

— Того молодика звать Джеральд. Моріс Дже-ральд — отаке його ім'я. Кажуть, він ірландець, та коли це правда, то він аніскілочки не схожий на тих ірландців, що роблять у Новому Орлеані. Го-го! Як на мене, він дужче скидається на джентльмена-плантатора, ось на кого!

— Виходить, Плутоне, ти не віриш, що то він убив панича Генрі?

— Чого б то я мав вірити такій дурниці! Го-го! Щоб він убив панича Генрі! Це однаково якби я його вбив... Милій Боже! Ото недурно кажуть: про вовка річ, а він навстріч! Го-го! Ти поглянь, Флоріндо, це ж таки той, про кого ми говоримо. Онде, бачиш?

— Де? [278]

— Та онде ж, за річкою. Бачиш — чоловік на коні. Ото і є Моріс Джеральд, той самий, котрого ми стріли тоді в чорній прерії. А потім він подарував панночці Лу плямисту кобилицю. Оце ж його вони всі тепер шукають. Го-го! Шукають, та не там, де треба. У прерії вони його сьогодні не знайдуть.

— А ти не радий з цього, Плутоне? Я ось певна, що він не винен. Такий хоробрий та гожий молодий джентльмен! Та він ніколи цього не...

Молода господиня не стала слухати далі. Вона швидко повернулася в дім і рушила на асотею. Коли вона піднімалася сходами, серце її билосся так лунко, що вона не чула власної ходи. їй дуже важко було не виказати свого хвилювання перед тими двома, що збудили його своєю розмовою.

— Що ви там побачили, що так галасуєте? — спитала вона, приховуючи свої почуття під удаваною суворістю.

— Го-го! Міс Луї, погляньте отуди! Молодий джентльмен!..

— Який ще молодий джентльмен?

— Та той, котрого поїхали шукати... Котрий...

— Я нікого не бачу.

— Го-го! Він саме заїхав за дерева. Отам, дивіться, отам! Бачите — чорний капелюх, оксамитова куртка із срібними гудзиками... Оце ж і є той молодий джентльмен.

— Мабуть, ти все-таки помилився, паничу Плутоне. Тут багато хто так одягається. А той вершник надто далеко, щоб так напевне його впізнати, та взагалі його вже майже не видно... Ось що, Флоріндо, спускайся-но вниз і швиденько приготуй мені капелюшок і костюм. Я хочу проїхатися верхи. А ти, Плутоне, мерщій іди сідлай Луну, поки сонце ще не дуже високо. Отож поквартися!

Коли слуги зникли на сходах, Луїза знов повернулася до парапету, тяжко дихаючи від збудження. Тепер, коли її ніхто не бачив, вона могла вільно видивлятися на прерію і

зарості за річкою.

Та було вже пізно. Вершник зник з очей.

"Дуже схожий на нього, а все ж таки начебто не він. Ні, мабуть, не він. Якби то був він, чого б йому їхати туди?.."

Зненацька серце її болісно стислося. Вона пригадала, як одного разу вже запитувала себе про це. [279]

Лишатися на асотеї не було сенсу. І через десять хвилин Луїза уже в'їжджала в зарості за річкою, де зник той вершник у мексиканському вбранні.

Вона їхала швидко, пильно озираючи дорогу попе-реду.

Раптом, трохи не доїхавши до гребеня крутосхилу над Леоною, дівчина напнула поводи: вона почула оддалік чийсь голоси.

Вона прислухалась. Розмовляли далеченько, і слів вона не розрізняла, проте дочула, що голосів два — чоловічий і жіночий.

Що то за чоловік? І що за жінка? На цю думку серце молодій креолки знову стислося.

Вона під'їхала ближче й знову спинилась і прислухалась.

Розмовляли по-іспанському. Та їй від того не полегшало. Саме цією мовою і говорив би Моріс Джеральд з Ісідорою Коварубіо де Лос-Льянос. Луїза теж знала її цілком досить, щоб зрозуміти зміст розмови, але вона стояла ще надто далеко, щоб розрізнити слова. Голоси звучали збуджено, так наче співрозмовники сварилися. Молоду креолку це анітрохи не засмутило.

Вона під'їхала ще ближче, знов напнула поводи й стала дослухатися.

Чоловічий голос більш не озивався. Говорила жінка, різко й твердо, ніби погрожуючи.

Потім на хвилю запала тиша, яку урвало швидке тупотіння кінських копит, а тоді все знов затихло і серед тієї тиші знов озвалася жінка: спершу голосно, погрозливим тоном, а далі тихіше, немов говорила сама до себе. А коли вона змовкла, знову затупотіли копита: скидалося на те, що один кінь швидко поскакав геть.

Ото було й усе, та ще крик орла, що, сполоханий тими сердитими голосами, злетів з дерева й тепер ширяв над галявиною.

Луїза добре знала ту галявину, що віднедавна стала для неї такою любою. Голоси долинали звідти. Востаннє дівчина спинилася зовсім близько від її краю і тепер не зважувалася рушити далі: боялася виявити гірку правду.

Аж ось вона поборолла нерішучість і швидко виїхала на галявину.

Там бігав сюди-туди загнуданий і осідланий кінь, а посеред галявини нерухомо лежав чоловік із затисну-тими зашморгом ласо руками, з вигляду вже неживий. [280]

Поряд валялися сомбреро та серапе, але вочевидь не його.

Що б мала означати вся та картина?

Чоловік був одягнений у багатий костюм мексиканського ранчеро. Чапрак і збруя його коня теж були мексиканського виробу й видимо дорогі.

Коли молода креолка побачила все те, серце її радісно застрибало в грудях. Живий

чи мертвий, але це був саме той чоловік, якого вона бачила з асотеї, і, певна річ, не Моріс Джеральд.

Вона від самого початку сумнівалась і не хотіла вірити, що то він, і ось тепер її сумнів підтвердився.

Луїза під'їхала ближче й подивилася на простертого долі чоловіка. Спинила погляд на обличчі,— той лежав горілиць,— і їй здалося, ніби вона вже десь його бачила, але пригадати напевне не могла.

Було очевидно, що він мексиканець. І не тільки з одягу, а й з обличчя, кожна риса якого свідчила про іспано-американське походження.

Загалом той чоловік на вигляд не справляв поганого враження. Навпаки, його можна було назвати досить гожим із себе. Але не це змусило Луїзу Пойндекстер злізти з коня й співчутливо нахилитися над незнайомцем. До такого милосердя її спонукала радість, яку вона відчула, пересвідчившись, що він не той, хто міг би бути на його місці.

"Здається, він живий." Атож, дихає".

Дихати йому заважав зашморг ласо. Дівчина вмить попустила його — мотузка легко подалася під її пальцями.

"Тепер йому дихатиметься вільніше. Але що ж із ним сталося? Накинули ласо, коли він сидів у сідлі, й стягли його на землю? Дуже схоже на те, що так воно й було. Та хто це зробив? Я чула тут жіночий голос. А чи справді жіночий? Ні, помилитися я не могла... Але ж осьде чоловічий капелюх і серапе, і це не його речі. Може, тут був ще один чоловік, який поїхав разом із жінкою? Ні, звідси поскакав один кінь... О, хвалити Бога, він приходить до тями й зараз усе'пояснить сам".

— Вам трохи полегшало, сер?

— Сеньйорито, хто ви? — спитав Мігель Діас, підводячи голову й тривожно озирючись довкола.— А де вона?

— Про кого ви питаєте? Я тут, крім вас, нікого не бачила. [281]

— Чорт забирай! Дуже дивно. Ви не зустріли жінки верхи на сірому коні?

— Я чула голос жінки, коли під'їжджала сюди.

— Скажіть краще — голос дияволиці, бо тільки так можна назвати Ісідору Коварубіо де Лос-Льянос!

— То це вона таке з вами зробила?

— Вона, хай їй лиха година!.. А де вона тепер? Скажіть мені, сеньйорито.

— Я не знаю. З тупоту копит, вона нібито поскакала вниз. Мабуть, таки вниз, бо я під'їхала з протилежного боку.

— Ага, вниз... тобто додому... Дякую, сеньйорито, за те, що звільнили мене від ласо,— бо я певен, що це зробили ви. То чи не відмовилися б ви й допомогти мені вилізти на коня? Гадаю, що як я вже сяду в сідло, то зможу їхати. Так чи так, а тут мені залишатися не можна... Я маю поблизу ворогів... Сюди, Карліто! — гукнув він до коня і якось особливо свиснув.— Іди сюди! Не бійся цієї чарівної сеньйорити. Це не вона так брутально розлучила нас, та ще й мало не назавжди. Сюди, мій коню, сюди!

Почувши той посвист, кінь підбіг до господаря, що вже звівся на ноги, й дав узяти

себе за вуздечку.

— Якби ви мені трішечки допомогли, ласкава сеньйорито, я б вибрався на сідло. А тоді вже мені не страшні будуть переслідувачі.

— Ви думаєте, вас переслідуватимуть?

— Хто знає. Я ж казав вам, що маю ворогів. Та не про те мова... От кволість ще не минула. То як, чи зволите ви мені допомогти?

— Та певне, сер. Допоможу чим тільки зможу.

— Дякую вам, сеньйорито! Дуже, дуже дякую.

Молода креолка на превелику силу допомогла охлялому вершникові сісти в сідло, де він, похитавшись трохи, зрештою вмовстився більш-менш рівно.

— До побачення, сеньйорито,— мовив він.— Я не знаю, хто ви. Бачу тільки, що не нашого роду. Мабуть, американка. Та не в тім річ. Ви така ж добра, як і прекрасна, і, якщо колись трапиться нагода, Мігель Діас віддячить вам за все, що ви сьогодні для нього Зробили.

Сказавши це, Койот поїхав з галявини, але не швидко, а повільною ступою, так наче йому важко було втримувати рівновагу. А проте він скоро дістався до краю галявини й зник серед заростей. [282]Далі він поїхав не однією з трьох доріг, а вузькою стежиною, ледь помітною в чагарях.

Молодій креолці усе те здавалося сном — і, може, не так неприємним, як дивним. Та вона враз повернулася до похмурої дійсності, піднявши з трави, де лежав Діас, клаптик паперу й прочитавши, що там написано. То був лист, адресований "донові Морісію Джеральду" і підписаний Ісідорою Коварубіо де Лос-Льянос.

Тепер і Луїзі Пойндекстер не завадила б чиясь допомога, щоб сісти в сідло, як ото й чоловікові, що кілька хвилин як поїхав звідти.

Дорогою додому, до Каса-дель-Корво, переїжджаючи вбхід Леону, дівчина спинила свою лошицю посеред річки й довго сиділа в сідлі непорушно, втупивши очі в бистру воду, що шумувала біля її ніг. На обличчі в неї відбився глибокий розпач. Здавалося, ще трохи — і та вода прийме красуню-креолку в своє лоно.

Розділ L СУТИЧКА З КОЙОТАМИ

Багрянні тіні техаського надвечір'я вже спускалися на землю, коли страдник, чий виснажливий перехід крізь зарості описано вище, нарешті добувся до лісового струмка.

Напившись донесхочу, він простягся на траві і дав спочинок думкам після тривалого й болісного напруження, що ні на мить не попускало їх від самого ранку. Скалічена нога боліла, але тепер біль не так дошкуляв йому. Про те, що буде далі, він не замислювався, бо був надто стомлений. Йому хотілося тільки одного — відпочити, і свіжий надвечірній вітрець, повіваючи між пірчастим листям акацій, немов заколисував його.

Грифи вже порозліталися по хащах на ночівлю, і, не бачачи більш над собою тієї лиховісної зграї, лісовий блукач незабаром заснув.

Та спав він не довго. Знову заболіла нога, і він прокинувся. І саме біль, а не квиління койотів, не давав йому спати аж до ранку. На тих вовків прерії, що никали

довкола, він майже не зважав: як і шакали, вони накидаються тільки на мертвого або вмирущого, а він про смерть і не думав.

Безсонна ніч тяглася гнітюче довго, і бідоласі здава— [283] лося, що день уже ніколи не настане. Аж нарешті благословилося на світ, та ранок не приніс йому нічого втішного. Знов з'явилися лиховісні птахи, та й койоти не зникли. У сьайві вранішнього сонця над ним, як і напередодні, маяли чорні крила, а з усіх боків раз у раз чулося бридке виття і дзявкання.

Він підповз до струмка і знову напився води. Тепер його брав голод, і він роззирався довкола, шукаючи очима якоїсь поживи.

Неподалік росло пеканове дерево. На його гілках футів за шість над землею висіли горіхи. Страдник поповзом, відчуваючи за кожним рухом нестерпний біль, добувся до пекана, сьак-так спромігся збити костуром кілька горіхів і трохи вгамував голод.

Що було діяти далі?

Податися куди-інде він не мав змоги. Найменший рух завдавав болю.

Він так і не знав, яких дістав ушкоджень, а надто що скоїлося з його ногою: вона так розпухла, що годі було визначити це напевне. Йому здавалося, що в нього розбита колінна чашечка або звихнутий суглоб. Так чи так, мине чимало днів, поки він зможе вільно рухати ногою. А що ж робити тепер?

На те, що хтось нагодиться йому на допомогу, бідолаха майже не сподівався. Уже скільки він гукав, аж захрип — і все марно. А втім, і тепер він час від часу через силу кричав, але то були лише поодинокі спалахи надії, що змагалася з розпачем.

Отож він не мав іншої ради, як лишитися там, де був, і, усвідомивши це, знову простягся на траві й поклав собі терпіти, скільки стане сили.

Потрібне було неймовірне терпіння, щоб отак мовчки зносити ту пекельну муку. І хоч нещасний його мав, проте вряди-годи з уст йому таки вихоплювався мимовільний стогін.

Не відчуваючи нічого, крім болю, він якийсь час уже й не тямив, що діється навколо. Над ним усе так само кружляли чорні птахи, але він звик до цього й не звертав на них уваги — навіть і тоді, коли котрийсь із них спускався так низько, що чути було, як його крила зі свистом розтинають повітря мало не над самим вухом.

О! А це що таке? Якийсь зовсім інший звук!..

До нього долинало щось ніби тупотіння маленьких [284] ніг по піщаному березі струмка, а також уривчастий, збуджений віддих.

Страдник озирнувся побачити, що воно таке.

"Та це ж усього-на-всього койоти!" — подумав він, побачивши десятків зо два цих тварин, що скрадливо снували сюди-туди по обидва боки струмка чи сиділи на траві оддалік.

Доти він не мав страху перед тими полохливими тварюками — тільки відчував огиду. Але їхні хижі погляди й зухвала поведінка занепокоїли його. Було очевидно: койоти замислили щось лихе!

Тепер він пригадав напівзабуті розповіді про те, як ці тварини, звичайно не

страшні, бо дуже полохливі, часом нападають на людину знесилена й неспроможна боронитися, особливо коли чують дух крові. А його тіло було подерте колюччям рослин, і одяг просякка кров'ю, яка ще не встигла засохнути. Її Дух розходився

В ГарЯЧОМУ ПОВІТРІ, І КОЙОТИ НЕ МОГЛИ НЕ ПОЧУТИ ЙОГО!

Ото, певне, він і не давав їм спокою, аж вони вочевидь мало не шаліли.

Так воно було чи не так, а бідолашний молодик уже не сумнівався, що койоти збираються напасти на нього.

Він не мав ніякої іншої зброї, крім мисливського ножа, що, на щастя, лишився в нього на поясі. Його рушниця й револьвер були в чохлах при сидлі, і кінь помчав геть разом з ними.

Отож молодик витяг з піхов ножа і, звівшись на праве коліно, наготувався захищатись.

Він зробив це вчасно. Уже наступної миті, осмілілі від того, що досі їх не відганяли, до краю збуджені дедалі відчутнішим духом крові й спонукувані вродженою хижістю, койоти підступили так близько, що їм лишалося тільки кинутись на знеможену людину.

І вони кинулися. Ще мить — і не менш як півдесятка хижаків водночас уп'ялися зубами в руки, ноги й тулуб своєї жертви.

.Напруживши всі сили, молодик скинув їх із себе й завдав кілька ударів ножом. Один чи два койоти, тяжко поранені гострим лезом, заскавучали й подалися геть, але їхнє місце заступили інші, за ними — ще і ще, аж поки всі два десятки збилися до купи.

Вій став відчайдушний, смертельний. Кілька вовків уже лежали вбиті, але це не тільки не відстрашило інших, а навпаки, розлютило ще дужче, і вони запекло поривалися — вперед. Усе переплелось: хижакі лізли [285] один на одного, щоб допасти до жертви. Ніж бив уже навмання, а рука, що тримала його, щомить слабшала, і удари завдавали напасникам дедалі менше шкоди.

Останні сили нещасного танули. Він відчув страх за своє життя. Та й не дарма — смерть дивилась йому в обличчя.

І в цю фатальну мить з уст його злетів вигук. Дивна річ — у тому вигуку звучав не жах, а радість! А ще дивовижніше було те, що, почувши його, койоти враз відступили.

Сутичка припинилась, і на короткий час запала тиша. Та причиною цього був не сам вигук жертви хижаків, а те, що його викликало.

Почулося тупотіння коня, що скакав сягнистим чвалом, а потім гучний гавкіт собаки.

Знесилений молодик почав гукати на допомогу. Кінь скакав десь зовсім близько. Вершник, що їхав на ньому, не міг не почути тих вигуків.

Та ніякої відповіді не було. Кінь проскакав мимо, і тупотіння його копит почало віддалятися. Бідолаху знов охопив розпач. А підступні хижакі з новим завзяттям кинулися в бій.

Сутичка спалахнула знов і за мить стала така сама запекла, як і перед тим. Нещасний розумів, що жити йому лишилося лічені хвилини, і відбивався вже тільки з відчаю.

Аж раптом бій знов урвався — цього разу його спинила нова з'ява, що додала бідолашному страдникові мужності й надії.

Хоч вершник лишився байдужий до його волянь, зате собака поспішив на допомогу. Великий шотландський хорт рідкісної й чистої породи раптово вискочив із чагарів і з басовитим гавкотом кинувся до місця сутички.

— Друг! Хвалити Бога, це друг!

Тим часом собака перестав гавкати і, вишкіривши зуби, з розгону вдерся в гурт койотів, що вже сполохано повернули назад. Ту ж мить його могутні щелепи зімкнулись на одному з хижаків, підняли його, труснули, мов пацюка, і в наступну мить пожбурили на землю з переламаним хребтом. Така сама доля спіткала ще одного, та, перш ніж дійшлося до третього, нажахані вцілілі койоти, підібгавши хвости, із скавучанням дременули геть і за хвилину всі до одного зникли там, звідки й з'явилися,— в безмовній похмурій хащі. [286] Врятований страдник нічого більше не бачив: його залишили останні сили. Він тільки встиг простягнути руки назустріч своєму рятівникові й з усмішкою обняти його. А тоді, щось лагідно шепочучи до собаки, поволі знепритомнів.

Невдовзі свідомість повернулася до нього. Звівшись на лікті, він здивовано роззирнувся довкола.

Перед очима його постало моторошне, криваве видовище. Та коли б він не зомлів, то побачив би картину ще страшнішу. Поки він лежав непритомний, галявиною проїхав вершник і знову зник у заростях. Той самий вершник, чий кінь сполохав був койотів своїм тупотінням і чие вухо лишилося глухе до покликів на допомогу. Він приїхав надто пізно та й не з тим, щоб допомогти. Мабуть, тільки хотів напоїти коня.

Кінь увійшов просто в струмок, напився, а тоді вийшов на протилежний берег, проскакав відкритою місциною і зник у хащі.

Вершник не звернув уваги на простерте біля струмка тіло; та й кінь, побачивши його, лише форкнув, а поминаючи мертвих койотів, злякано сахнувся вбік. То була не дуже велика, але напрочуд гарна, досконалої будови тварина. А от вершник аж ніяк не відзначався досконалістю: йому бракувало голови!

Власне, голова в нього була, тільки не там, де належало. Вона стриміла біля луки сідла, впираючись у сидельну кобуру, і здавалося, ніби вершник тримає її в руці.

Страхітливе видовище!

Коли він проїжджав галявиною, собака загавкав і провів його до краю заростей. Він уже давно супроводив вершника без голови, біжучи слідом за ним, хоч би куди той поїхав. Та тепер він залишив того байдужого до нього супутника і, повернувшись до непритомного молодика, ліг поряд з ним.

Саме в ту мить бідолаха прийшов до тьми й пригадав усе, що з ним сталося. Погладивши собаку, він знов простягся на траві, прикрив обличчя полою плаща, щоб захистити його від палючого сонця, і заснув.

Пес лежав біля його ніг і собі дрімав, але тільки уривцем. Раз у раз він підводив голову й сердито гарчав, коли крила грифів шурхотіли надто близько від нього.

Молодик щось бурмотів уві сні. З його уст злітали [287] безладні слова, що виказували химерну плутанину думок: то він палко присягався комусь у коханні, то раптом заводив про якесь убивство.

Розділ LI ДВІЧІ ОЧМАНІЛИЙ

Тим часом повернімося знов до відлюдної хатини на березі Аламо, яку так зненацька покинули картярі, що завітали в гості, поки господаря не було вдома.

Скоро вже полудень наступного дня, а господар і досі не повернувся. Колишній помічник стайничого з Баллі-баллаха знову сам-один у хакале і знову лежить на підлозі геть п'яний. Але це вже не те сп'яніння, свідками якого ми були останнього разу. Відтоді ірландець уже встиг протверезіти і тепер спить мертвим сном після нового звертання до бога вина.

Щоб усе стало зрозуміло, повернімось до тієї нічної години, коли гравці в монте так раптово подалися геть.

Коли Фелім побачив трьох червоношкірих дикунів, що сиділи коло столу й завзято різалися в карти, це витверезило його краще, ніж весь попередній сон. І хоч видовище було доволі кумедне, ірландець не добачив у ньому нічого смішного, що й засвідчив дикий крик, яким він привітав непроханих гостей.

Та далі було вже й зовсім не до сміху. А втім, що було далі, Фелім не дуже-то й збагнув. Пам'ятав тільки, що ті троє індіанських воїнів раптом облишили гру, покидали карти на підлогу й підскочили до нього з великими оголеними ножами; а потім звідкись з'явився четвертий, і всі вони так само раптово покинули його лежати на підлозі й, штовхаючись у дверях, подалися геть з хатини.

Уся та сцена тривала якоїсь півхвилини, і коли Фелім отямився від жаху, він знову був у хакале сам-один.

Чи то він спав, чи ні? Чи воно приверзлося йому сп'яну, чи просто наснилося? Чи все те діялося насправді? А може, то була ще одна незбагненна проява на зразок тієї, що й досі стояла в нього перед очима?

Та ні, не могло йому таке приверзтися. Він же бачив дикунів зовсім поруч і не міг помилитись: то були живі люди, і вони щось говорили незнайомою йому мовою. [288] Певне, своєю індіанською говіркою, а якою ж би ще! До того ж на підлозі лишилися розкидані карти.

Фелім і не подумав підняти хоч одну карту й подивитися, чи вони справжні, а не ввижаються йому. І не тому, що був ще очманілий од віскі,— просто йому забракло духу. Він боявся, що ті підозрілі карти обпечуть йому пальці. Хто міг знати, чи не належали вони самому дияволу!

Хоч як плутались його думки, ірландець усе-таки зміркував, що лишатися в хатині йому небезпечно. Ті розфарбовані картярі могли повернутися, щоб закінчити свою гру. Вони ж бо залишили там не тільки карти, а й усе мустангерове майно. І так само раптово, як зникли,— а на те, певно, була якась поважна причина,— могли й з'явитися знов.

Гнаний цією думкою, Фелім не гаяв часу й, загасивши свічку, щоб ніхто його не

помітив, крадькома вибрався з хатини.

Вийти у двері він побоявся. Лужок перед хатиною заливало місячне світло, а дикуни могли бути десь поблизу. Отож він виліз крізь задню стіну, знявши одну з кінських шкур і протиснувшись між стояками.

Аж ось він опинився надворі й навшпиньки гайнув у тінь під деревами. Та ледве встиг відійти трохи від хатини, як побачив попереду щось темне. Звідти долинали звуки, так ніби кілька коней гризли вудила й час від часу били копитом.

Фелім став і сховався за стовбуром кипариса. Визираючи звідти, він скоро впевнився, що то справді коні. Йому здалося, що їх там четверо, і належали вони, без сумніву, отим чотирьом індіанцям, що перетворили хатину мустангера на картярський дім. Як видно, коні стояли припнуті до дерева, але ж десь там-таки могли бути і їхні господарі.

Подумавши про це, ірландець уже хотів був повернути й податися в інший бік, як раптом звідти долинули гучні голоси — кілька чоловіків начебто комусь погрожували й щось наказували. Потім почулися уривчасті крики, в яких звучав жах, за ними гавкіт собаки — і все затихло. Тільки раз по раз шурхотіло в кущах і тріщали гілки — неначе кілька чоловік панічно тікали через підлісок.

Фелім наслухав далі, а ті звуки щомить гучнішали. Втікачі наближались до його кипариса.

Стовбур кипариса тісно обступали молоді пагони, що [289] росли від основи, утворюючи навколо дерева щось ніби вузькі темні ніші. В одну з таких ніш і шаснув Фелім і зачаївся в темряві.

Ледве "він устиг сховатись, як із заростей вибігли четверо й, не спиняючись ні на мить, кинулися до коней. Пробігаючи повз нього, вони щось говорили між собою; що саме — ірландець не зрозумів, але голоси їхні виказували жах. Та й уся їхня поведінка не лишала сумнівів щодо цього. Як видно, ті люди тікали від якогось грізного ворога, що настрахав їх до нестями.

Якраз поза тінню кипариса була невелика прогалина, яскраво освітлена місяцем. Щоб дістатися до своїх коней, втікачі мали перетнути її, і, коли вони опинились на видноті, їхні оголені до пояса тіла зблиснули червоною фарбою.

Фелім одразу впізнав тих чотирьох добродіїв, що кілька хвилин тому так безцеремонно хазяйнували в хатині мустангера.

Він не показувався із своєї схованки, поки ті четверо не скочили в сідла й не поскакали геть,— власне, аж поки тупотіння їхніх коней сказало йому, що вони виїхали виярком на рівнину й чимдуж погнали далі, а отже, вочевидь не мали наміру повертатися.

— Ну хіба не чортівня? — пробурмотів він, виходячи з-під кипариса й здивовано розводячи руками.— Чиста чортівня, побий мене грім! Що ж би все воно мало означати? Чого було треба тут тим червоношкірим дияволам? І хто їх так наполохав? Бо хтось таки нагнав на них добрячого страху, це ж ясно як Божий день. А чи не той самий?.. Щоб я пропав, коли це не на нього вони наскочили. Я ж чув, як гарчав собака,

а він же подався тоді слідом за отим. О Боже, а що ж воно таке оте? А може, воно поженеться за ними й зараз прискаче сюди?..

Страх перед тією таємничою проявою змусив Феліма знов забитися під дерево, де він і просидів якийсь час, потерпаючи й тремтячи.

— А врешті, може, то все-таки якась витівка панича Моріса. Може, вертаючись додому, він надумав полякати мене, а наспів саме вчас і нажахав отих червоношкірих, що напевне хотіли пограбувати чи й убити нас. Дай Боже, щоб так воно й було... А коли ж це я побачив оте вперше? Ба, та вже, мабуть, чимало часу минуло. Пригадую, я тоді разів чотири добре-тггйи [290] приклався до бутля, а тепер ані духу... Стривай, а чи не натрапили вони на мій бутельок, ті бісові індіанці? Я чув, вони такі ж ласі до цього питва, як і білі. О Боже, якщо вони винюхали бутля, там, мабуть, і крапельнички не лишилося! Ось я зараз піду погляну, їх мені вже нема чого боятися. Так погнали геть, що аж загуло.

З цими словами ірландець знову вийшов із своєї схованки й рушив до хакале. Посувався він обережно, раз у раз спиняючись, щоб подивитися, чи немає кого поблизу. Хоч яке правдоподібне пояснення він собі вигадав, проте жахався на саму думку про нову зустріч з вершником без голови, що вже двічі з'являвся коло хатини й тепер цілком міг бути всередині.

Якби Фелім не сподівався знайти в бутлі оту "крапельничку", йому навряд чи стало б духу знов увійти до хатини серед ночі. Та бажання випити все-таки переважило страх, і він нерішуче ступнув у темряву.

Засвічувати свічку він не став. Кожний дюйм у хатині був йому знайомий, а надто той куток, де звичайно стояв бутель.

Ось він сягнув туди рукою. І ту ж мить його розчарований вигук сповістив, що бутля на місці немає.

— Хай їм чорт! — сердито пробурчав Фелім, мацаючи руками навколо.— Схоже на те, що вони таки допалися до нього. Напевне допалися, а то чого ж його нема на місці? Я ж лишив його тут. Ну звісно, що тут... А, ось ти де, моє золото! Тут-таки й є!..— вигукнув він, урешті натрапивши рукою на лозове плетиво.— Ах ви ж бісові душі, щоб вам добра не було! Вижлуктили все до крапельнички! Так коли б я знав, то накидав би туди отруйного плюща, щоб вам усі тельбухи попалило! Ото була б вам справжня вогняна вода, коли ви її так любите. Щоб вам вічно горіти в пеклі, червоношкірі ви злодюги! Украсти в чоловіка випивку, поки він спить!.. Боже ти мій, що ж мені тепер робити? Знов лягти спати? Та хіба ж я засну, коли мені з думки не йде о т е — о т і нема чим розрадити душу! Ані крапельнички не лишилося... Стривай, стривай! Діво Маріє, святий Патріку і решта! Що це я кажу? А фляга... фляга! У скрині, повна по вінця! Чи ж не сам я налив її для панича Моріса, коли він востаннє їхав до селища? А він забув її вдома... О Господи, спаси мене й помилуй! Якщо ті червонопикі прибрали до своїх брудних лап і її, я цього просто не знесу...— Фелім помовчав, [291] копирсаючись у шкіряній скрині, а тоді радісно заволав: — Гіп-гіп ура! Хвалити Бога, ті дикуни не додумалися зазирнути сюди! Ось вона, фляга, повна-повнісінь-ка, ніхто до неї і пальцем

не торкнувся. Гіп-гіп ура!

Відшукавши той хмільний скарб, ірландець дав волю своєму захвату, і якусь хвилину в темряві було чути, як він з переможними вигуками витанцьовує по хатині. Потім запала тиша, рипнула закрутка на флязі, і почулося булькання, яке свідчило, що рідина із посудини з вузькою шийкою швидко переливається в іншу.

Трохи згодом цей звук змінився цмоканням та вдоволеними вигуками. Потім знов почулося булькання, за ним — знову цмокання, і так аж доти, доки брязнула, впавши на підлогу, порожня фляга.

Після того в темній хатині було чути то п'яний крик, то співи впереміш із веселими вигуками й реготом, а то плутану, недоладну мову: щось про індіанців і вершника без голови,— і те маячне белькотіння повторювалось знов і знов, чимраз тихіше, аж кінець кінцем по хатині розляглося лунке розкотисте хропіння.

Розділ LII ПРОБУДЖЕННЯ

Другого разу Фелімові випало поспати довше, ніж попереднього. Був уже майже полудень, коли він прокинувся, та й то аж тоді, коли йому на голову вилили відро холодної води. Від цієї купелі ірландець протверезів майже так само швидко, як уночі, побачивши в хатині розмальованих дикунів.

А влаштував йому купіль Зеб Стамп.

Залишивши Каса-дель-Корво, старий мисливець поїхав знайомою дорогою — чи, скоріше, стежиною,— що вела навпростець до верхоріччя Нуесес. Не спиняючись і не шукаючи слідів чи інших "знаків", він швидко перетнув відкриту прерію і дістався до вже згадуваної прогалини в хащах.

З того, що розповіла йому Луїза Пойндекстер і що він сам знав про людей, які вирушили на пошуки, Зеб зрозумів: Морісові Джеральду справді загрожує небезпека. Тим-то й поспішав устигнути до хатини на Аламо перед їхнього загону й пильнував, щоб не натрапити на нього дорогою. Він знав, що з "регуляторами" [292] жарти кепські: якби він навернувся їм на очі, то хоч-не-хоч мусив би вести їх до оселі гаданого вбивці.

За поворотом прогалини мисливця чекала прикра несподіванка: попереду, збившись до купи, стояли шукачі й, судячи з усього, роздивлялися якийсь "знак". Добре було хоч те, що вони його не помітили,— отже, не даремно він стерігся.

— Хай їм чорт! — з досадою пробурчав Зеб.— Треба ж було думати, що вони десь тут. А тепер доведеться вертатись і їхати кружною дорогою. Так вийде на цілу годину довше... Ану, худобино! Тобі воно теж буде не до смаку — миль із шість зайвих протюпаєш. Н-но, старенька! Повертай назад!

Рвучко напнувши поводи, мисливець змусив кобилу крутнутися на місці й поскакав назад, до в'їзду на прогалину. Звідти він проїхав попід узліссям, а тоді знов заглибився у зарості, звернувши на стежку, що нею напередодні скрадалися Діас та його трое спільників. Далі він їхав без зупинок і пригод, аж поки спустився в долину Аламо, проте до самої хатини мустангера не під'їхав, а став неподалік за деревами. Там він зліз зі своєї конячини і, залишивши її в заростях, із звичною обережністю нечутно підступив

до хакале.

Обтягнуті кінською шкурою двері були зачинені, але в них зяяла велика діра, прорізана ножем. Що б то могло означати?

Відповісти на це запитання Зеб не міг, не знав навіть, що й думати. Та це ще дужче насторожило його, і далі він рухався так обережно, наче підкрадався до антилопи. Він тихенько обійшов хатину і, опинившись під захистом дерев, пригинці подався до повітки, а там опустився навколішки й став дослухатись.

Перед очима в нього була задня стіна хакале, а в ній широка щілина — один із стояків зсунуто набік, килим з кінських шкур, що вкривав стіну зсередини, зірвано з місця. Старого мисливця це здивувало, та не встиг він подумати, звідки б могла взятися та щілина, як з неї долинув гучний віддих, а потім і хропіння, що здалося Зебові знайомим: так хропіти міг тільки ірландець.

Він зазирнув у щілину й побачив, що то справді Фелім.

Тепер уже не було потреби скрадатись. Отож мисливець підвівся, повернувся до дверей і, виявивши, що вони не замкнені, увійшов до хатини. [293]

Він не будив сплячого ірландця, а спершу обвів поглядом пакунки на підлозі.

:— Ти диви, чогось усе спаковано,— мовив він по тому.— Еге, тепер пригадую... Хлопчина ж казав, що незабаром збирається виїхати звідси. А цей бовдур не просто спить, а п'яний як ніч. Атож, упився, аж очманів, і тхне від нього наче з барила. Цікаво б знати, чи лишився в хаті хоч ковток питва?.. Де там, ані краплини, чорти б його з'їли! Онде бутель на боці без затички, а он і фляга валяється, теж порожнісінька. Ну й бісів же п'янюга! Чисто мов крейдяна прерія: скільки туди не лий — усе мало!.. О, іспанські карти! Ціла колода розкидана. Що ж це він з ними робив? Мабуть, пасьянс розкладав, поки жлуктив віскі... Але чого розпанахано двері й звідки ота діра в стіні? Може, він мені скаже. Ось я зараз його розбуркаю і розпитаю... Феліме! Фе-ліме...

Фелім і не зворухнувся.

— Гей, Феліме! Ти мене чуєш?

Знов ніякої відповіді, хоч Зеб гукав уже так, що чути його було, мабуть, за півмилі довкола. Проте ірландець і вухом не повів.

Зеб почав щосили термосити його, але так само марно. П'яниця тільки буркнув щось крізь сон і знову лунко захропів.

— Коли б не це хропіння, я б подумав, що він мертвий. Та він і справді однаково що мрець, інакше й не скажеш. Упився так, що геть очманів. Торсати його — марна праця. Хай йому чорт, а спробую-но я о ц е...

Погляд старого мисливця спинився на відрі, що стояло в кутку хатини. Воно було повне води — Фелім навіщось приніс її з річки і, на свою біду, не встиг зужити.

Лукаво посміхаючись, Зеб узяв відро і вивернув усю воду просто йому в обличчя.

Це справді зарадило. Може, п'яниця й не зовсім протверезів, але прокинувся враз, і його перелякані вигуки змішалися з голосним реготом мисливця.

Минув деякий час, поки обидва заспокоїлись і здатні були вести поважну розмову.

Хоч Фелім і впився до нестями, але й досі аж тремтів на згадку про страхіття, які

випали на його долю за минулі день і ніч, і дуже зрадив, побачивши Зеба Стампа, дарма що той повівся з ним так безцеремонно. [294]

Отож, коли вони врешті порозумілися, він, не чекаючи запитань, почав як міг докладно,— хоч язик його ще й тепер заплітався, а думки плутались,— розповідати про всі ті дивні видива та пригоди, що мало не звели його з розуму.

Отоді Зеб Стамп і почув уперше про вершника без голови.

Звістка про ту загадкову прояву ще зранку поширилася в околицях форту Індж та по берегах Леони, але Зеб Стамп, проїхавши селищем на світанні й ніде, крім Касадель-Корво, не спинявшись, не натрапив ні на кого, хто міг би повідати йому цю приголомшливу новину. Власне, він розмовляв тільки з Плутоном і Луїзою Пойндекстер, але ні той, ні та ще не чули тоді про дивовижного вершника, що його зустрів минулого надвечір'я загін шукачів. Плантатор з якоїсь причини не розповів про це дочці, а та більш ні з ким не розмовляла.

Спершу Зеб тільки посміявся, почувши про людину без голови. Мовляв, усе те просто п'яна маячня очманілого од віскі Феліма, та й годі. Але ірландець уперто стояв на своєму, і, зіставивши його розповідь з іншими відомими йому подіями, старий мисливець задумався.

— Та як же я міг не впізнати? — доводив Фелім.— Чи ж я не бачив панича Моріса так само ясно, як оце бачу вас? Геть усього бачив, крім голови. Та й голову мигцем побачив, коли він повернув, перед тим ото як поскакати геть. І його мексиканське покривало впізнав, і червоний чапрак, і гетри з ягуарової шкіри... А хто б не впізнав його чудового коня!.. До всього, чи не казав я вам, що Тара подався слідом за ним, а потім я чув, як він гарчав, коли ото індіанці...

— Індіанці! — вигукнув мисливець, зневажливо крутнувши головою.— Добрі мені індіанці, що грають іспанськими картами! Певно, білі індіанці.

— Ви гадаєте, то були не індіанці?

— Ет, байдуже, що я гадаю. Нема часу про те балакати. Розкажуй-но далі все, що ти бачив і чув.

Коли Фелім нарешті вилив душу, Зеб більше ні про що не розпитував, а вийшов з хатини й уместився на траві. Йому потрібно було, як він казав, "добре помізкувати", а цього, мовляв, між чотирьох стін ніяк не потрапиш.

Навряд чи треба казати, що Фелімова розповідь ще дужче збила Зеба з пантелику. Досі йому належало [295] тільки з'ясувати загадкове зникнення Генрі Пойндекс-тера, а тепер впливла ще одна загадка: і Моріс-мус-тангер не повернувся додому, хоч відомо було, що він виїхав із селища й, за словами слуги, обіцяв бути вдома ще вчора ранці.

Та куди загадковіше було дивовижне твердження, ніби його бачили у прерії верхи на коні, але без голови — чи, власне, з головою, але не на в'язах, а в руці біля сідла. Це міг бути тільки якийсь жарт, а то що ж би ще.

Але ж і не час був для жартів: убито людину, добра половина селища вирушила на пошуки злочинця — і тим неймовірнішим здавалося, щоб гаданий убивця чинив отакі

штуки!

Зеб Стамп стояв перед заплутаним клубком чи, сказати б, нагромадженням обставин: події без видимих причин, причини без видимих наслідків, злочини без імовірних мотивів, загадкові, мало не надприродні явища.

І нічне побачення Моріса Джеральда й Луїзи По-йндекстер, і сварка між мустангером та її братом, що викрив їхню таємницю, і від'їзд Моріса в прерію, і каяття Генрі та його рішення їхати слідом за ним і перепросити — уся ця низка подій була послідовна й цілком природна. Та далі починалися суперечності й плутанина.

Старий мисливець знав, як прихильно ставився Моріс Джеральд до Генрі Пойндекстера. Мустангер не раз говорив при ньому про молодого плантатора й ніколи не виказував до юнака найменшої неприязні, а тільки хвалив за щирю й великодушну вдачу. Отож здавалося неймовірним, щоб він отак зненацька обернувся з друга Генрі Пойндекстера на його вбивцю. Зеб Стамп повірив би цьому тільки тоді, якби побачив усе те на власні очі.

Старий мисливець "мізкував" уже добрих півгодини, та так і не спромігся розплутати той клубок начебто й однорідних, але не пов'язаних між собою обставин. Незважаючи на свій гострий розум і неабияке вміння міркувати, він не міг знайти вірогідної розгадки цієї таємничої багатоактної драми.

Єдине було для нього очевидне — це те, що четверо вершників,— на його думку, аж ніяк не індіанців,— вдерлися серед ночі до хатини мустангера й, цілком імовірно, мали якесь відношення до вбивства. Але [296] поява тих невідомих у хакале, в сукупності з загадковим зникненням самого мустангера, наводила Зеба Стампа на ще сумніше припущення — що жертвою кривавого злочину став не тільки молодий Пойндекстер і що слід шукати в лісових хащах не одне мертве тіло, а двоє.

Коли старий мисливець остаточно дійшов висновку, що так воно, напевне, і є, з грудей його вихопилось тяжке зітхання. Він почував до молодого ірландця особливу прихильність,— майже як батько до рідного сина,— і сама думка про те, що його підступно вбито десь у глухій хащі й покинуто на поталу грифам та койотам, боляче вражала йому серце.

Подумки розваживши усе ще раз, Зеб знову зітхнув, а тоді, вже неспроможний сидіти без діла з тими болісними думками, підхопився на ноги й заходив туди-сюди, голосно присягаючись помститися вбивці.

Він був такий засмучений і розгніваний, що не помітив навіть, як до хатини звідкись прибіг мустангерів собака. І тільки почувши радісний Фелімів крик, мигцем позирнув на пса, але зараз же немовби й забув про нього, а отямився аж тоді, коли ірландець вражено заволав, уже гукаючи на ім'я його самого.

— Чого тобі, Феліме? Що сталося? Тебе вкусила змія?

— Містере Стампе, ви погляньте на Тару! Дивіться, в нього на шиї щось прив'язано! Коли він утік, цього не було. Що воно таке, як по-вашому?

Мисливець миттю звернув очі на собаку. І справді, на шиї в того був ремінець з оленячої шкіри, а на ньому висіло щось ніби малесенький пакуночок.

Зеб витяг з піхов ножа й швидко ступив до собаки. Той злякано відсахнувся, але потім, заспокоєний лагідними словами, зрозумів, що йому не хочуть заподіяти зла, і сам підійшов до мисливця.

Ремінець було вмить розрізано, пакуночок розгорнуто, і в Зебових руках опинилася... візитна картка! На ній, як і годиться, значилось ім'я власника, але було надряпано щось іще, начебто червоним чорнилом, а насправді — к р о в' ю.

Будь-який мисливець, хоч в якій би глушині він жив, уміє читати. Не був винятком і Зеб Стамп. Отож він одразу розібрав слова, нашкрябані на картці. Коли він їх прочитав, з уст його злетів вигук, зовсім не схожий [297] на попередні тяжкі зітхання. В тому вигуку бриніла радість.

— Ну, хвалити Бога! — мовив він. — І спасибі старому вчителю, що втовкмачував мені в голову шкільну науку... Твій хазяїн живий, Феліме! Живий! Ось по-

*глянь... Ба, ти ж не вмієш читати. Та дарма. Він живий, живий!

— Хто? Панич Моріс? То подякуймо Богові й...

— Е, нема коли дякувати. Неси ковдру та реміння, а я піду приведу свою худобину. Та не барися! Ще півгодини згаємо — і буде запізно!

Розділ LIII В ОСТАННЮ МИТЬ

"Ще півгодини згаємо — і буде запізно!"

З цими словами старий мисливець швидко подався від хатини.

Він мав рацію, тільки помилився в часі. Якби він сказав "півхвилини", це було б ближче до правди. Навіть тієї ж таки миті, коли мовлено ці слова, бідоласі, що написав записку кров'ю, прикликаючи на допомогу, знов загрожувала страшна небезпека: койоти повернулись і оточили його кільцем.

Та навіть не їх мав боятися той нещасний. Його чекала сутичка з іще грізнішим ворогом.

Читаць уже, напевне, зрозумів, що той молодик у плащі й панамі — не хто інший, як Моріс Джеральд. Після описаного вище бою з койотами, врятований від неминучої загибелі вірним Тарою, він хотів тільки одного — спочинку. Отож, цілком певний, що чотириногий друг зможе захистити його й від чорних птахів, і від койотів, з якими він щойно бився, Моріс скоро заснув і спокійно проспав кілька годин.

Прокинувся він сам і, відчуваючи, що сон повернув йому трохи сили, знов почав думати про ті небезпеки, які чигали на нього довкола.

Собака врятував його від койотів і, певна річ, захистив би від їхніх нових наскоків, якби вони зважились напасти. Але доки ж усе те могло тривати? Вірна тварина була неспроможна зрушити його з місця, а лишитися там означало напевне вмерти з голоду, а то й від ушкоджень, яких він зазнав. [298]

Він звівся на ноги, але тут-таки зрозумів, що ні стояти, ні йти не може. До болю в нозі1076долучилася страшенна кволість, і, на превелику силу ступивши зо два кроки, він мусив знову лягти.

Та в ЦЮ мить йому сяйнула щаслива думка: собака міг віднести до хатини записку!

— Якби тільки примусити його піти від мене,— промовив мустангер, звертаючи

допитливий погляд на Тару.— Іди-но сюди, друже! — покликів він.— Я хочу, щоб ти прислужився мені як листоноша й відніс додому листа. Розумієш? Ось постривай, зараз я напишу його, а тоді розтлумачу тобі все до ладу... На щастя, в мене є при собі візитна картка,— провадив він, намацавши в кишені гаманець.— А от олівця немає. Та дарма — он скільки навколо чорнила, а перо можна взяти в отієї агави.

Мустангер підповз до згаданої рослини і відламав гострий кінець одного з довгих м'ясистих листків. Умочаючи його в кров мертвого койота, що лежав поруч, він нашкрябав на картці кілька слів. Потім загорнув її в клаптик церати, відірваний від підкладки папами, і прив'язав ремінцем на шию собаці.

Лишалось тільки вирядити того чотириноного листоношу в дорогу.

Та це виявилось не так легко. Безсловесна тварина, попри весь свій розум, не могла збагнути, чому вона має залишити того, кого так віддано любить. Мустангер і лагідно умовляв собаку, і суворо наказував йому йти, але все було марно.

І тільки тоді, коли господар, чие життя вірний пес нещодавно врятував, з удаваним гнівом нагримав на нього і вдарив його костуром, той нарешті скорився. Навіть собача відданість не знесла такої кривди, і, раз у раз докірливо озираючись на господаря, Тара знехотя потюпав у зарості.

— Бідолаха! — мовив мустангер, коли собака зник з очей.— Це ж однаково що вдарити самого себе чи найближчого друга. Ну, та нічого не вдієш, а свою вину я спокутую — аби тільки Бог дав побачити його знову. А тепер треба підготуватися до нового нападу тих тварюк. Вони ж напевне повернуться, тільки-но побачать, що я лишився сам.

Він уже обміркував, як захиститися від койотів. Неподалік стояло пеканове дерево,— ми вже згадували про нього,— і від його стовбура футів на шість-сім [299] од землі і близько одна до одної простяглися вбік дві грубі гілляки. Мустангер, зняв з себе плащ, простелив його на траві й зробив по краях кілька розрізів ножем. Потім розмотав свій шовковий пояс, розірвав його посередині на дві довгі смуги й, перепустивши їх крізь ті дірки, прив'язав розіпнутий плащ краями до тих двох гілляк. Вийшло щось на зразок гамака, в якому могла лягти людина.

Мустангер знав, що койоти не вміють лазити по деревах, і, простягшись у своєму підвісному ліжку, міг спокійно спостерігати, як вони силкуватимуться добратись до нього. А що вони повернуться, він анітрохи не сумнівався — тим-то й завдав собі стільки клопоту з гамаком. Та коли б і мав хоч якийсь сумнів, то він дуже скоро розвіявся б, бо койоти й справді почали вилазити з хащі. Один по одному, скрадаючись і за кожним кроком сторожко роззираючись, вони підступали ■ все ближче до місця недавньої сутички. А коли пересвідчилися, що HaficTraniHimoroJLXHного ворога — собаки — немає, знов збилися там усією зграєю, і Мо-ріс знову побачив, на яку жахливу жорстокість здатні ці полохливі тварюки.

Спершу вони з незбагненною жадібністю пожерли своїх мертвих родичів, та ще й так швидко, що наш мимовільний свідок навряд чи встиг би полічити до двадцяти. Потім їхні погляди звернулися до нього. Чіпляючи свій гамак, мустангер не подбав про

те, щоб якось приховати його. Він прилаштував плащ так високо, щоб до нього не дістали койоти, і цього, на його думку, було цілком досить.

Темний плащ одразу впав у око хижакам; добре бачили вони й те, що там лежить людина. Отож, іще дужче розпалені, койоти всі як один скупчилися під деревом. Страх було дивитись, як вони облизувалися після своєї жахливої учти.

Та Моріс-мустангер майже не зважав на них, навіть тоді, коли вони підстрибували, намагаючись учепитися в нього зубами, чи пробували дертися по стовбуру дерева. Він гадав, що ніяка небезпека йому не загрожує.

А проте була-таки небезпека, якої він не передбачив, і згадав він про неї аж тоді, коли хижаки облишили свої марні спроби й, відсапуючись, полягали під деревом.

З усіх диких мешканців прерій і тропічних хащів [300] койот — найхитріший. Будь-який мисливець скаже вам, що хитрішого звіра немає. Хитрістю койот перевершує лисицю, жорстокістю — вовка. Його можна приручити, але він першої-ліпшої миті ладен укусити руку, яка його гладить. Навіть мала дитина може нагнати його геть звичайнісіньким дрючком, та горе знесиленій людині, на яку він нападе. Поодинці койоти полохливі, мов зайці, але в зграї — а вони полюють тільки зграями — їхня боягузливість не така помітна і часом, коли вони дуже зголоднілі, їхня хижа вдача обертається такою жорстокістю, що вони починають здаватися навіть хоробрими.

Та чого слід найбільше боятися в койота — то це його хитрості, і, пригадавши все, що він знав про цих тварин, яїустангер не на жарт занепокоївся.

Коли хижаки збагнули, що їм до людини не добрати-ся, — а збагнули вони це невдовзі, — то, замість піти геть, усі до одного повмощувались на траві під деревом, а тим часом із заростей на галявину збігалися ті, що відстали від зграї. Мустангер зрозумів, що вони замислили справжню облогу.

Здавалося б, йому не було чого тривожитись у своєму безпечному, високо підвішеному захистку. Та він і не тривожився б, якби не інше, щохвилини дошкульніше лихо, те ж таки, якому він ледве зарадив напередодні: його знов почала мучити спрага.

Бідолаха картав себе за те, що виявився таким незавбачливим і не подумав про воду перед тим, як залізти в свій гамак. Йому ж тоді нічого не варт було заpastися водою. Струмок протікав поруч, а за посуд цілком могло правити увігнутое листя тієї ж таки агави.

Та докоряти собі було пізно. Вода дзюрчала просто в нього перед очима, і від того спрага ставала ще нестерпнішою. Дістатися до струмка він міг, тільки пробившись крізь оточення койотів, а це означало неминучу загибель. На те, що повернеться собака й удруге вирятує його, мустангер покладав дуже мало надій, а ще менше — на те, що його записка потрапить до рук людині, котрій її призначено. На це був хіба що один шанс проти ста.

Коли людина втратить багато крові, спрага посилюється особливо швидко. Муки бідолашного страдника ставали щомить тяжчі. Чи довго йому судилося терпіти їх?

Цього разу нещасний почав марити. Зграя хижаків [301] нараз подесятерилась у нього в очах, і тепер замість сотні вовків на галявині під деревом, заповнивши її всю,

юрмилася ціла тисяча! Койоти підступали чимраз ближче, і їхні очі лиховісно горіли. Червоні язики лизали звислі краї плаща, гострі зуби роздирали цупку *тканину. Хижаки підстрибували так високо, що він уже чув їхній огидний віддих...

На мить отямившись, бідолаха зрозумів, що все те йому тільки привиділося. Койоти все ще були під деревом, але не тисяча, а не більш як сто, й не стрибали, а, як і досі, лежали на траві, чекаючи розв'язки. І розв'язка настала ще перед тим, як мустангер знову почав марити, й була геть несподівана й не пояснена. Він побачив, як койоти раптом підхопилися на ноги й дременули в зарості, і в наступну мить на галявині не лишилося жодного.

А може, й то було привиддя? Він уже не вірив своїм очам. Навіть більше — почав думати, що в нього потьмарився розум.

Та цього разу ні зір, ні розум не зраджували його. Койотів на галявині не було. Що ж могло їх сполохати?

У страдника несамохіть вихопився радісний вигук, коли він подумав про можливу причину втечі хижаків. Мабуть, повернувся Тара! А може, з ним прийшов /і Фелім. Часу було цілком досить, щоб собака встиг віднести записку. Койоти чатували на галявині вже 'добрих дві години.

. Мустангер сперся на коліно і, перехилившись через гілляку, повів очима по галявині. Та ніде не видно було ні собаки, ні слуги — тільки дерева та чагарник.

Він прислухався. Ніде ні звуку, крім віддаленого повискування койотів, що, як видно, й досі тікали не спиняючись. І він знову подумав, що все це скоріш скидається на марення. Бо що ж би змусило їх отак покvapно втекти геть?

А втім, байдуже. Дорога до струмка була вільна. Тепер він міг, нічого не боячись, дістатися до води. Вона звабно виблискувала в нього перед очима, і її дзюркотіння здавалось йому солодкою музикою.

Він спустився з дерева і, хитаючись, зійшов на берег струмка. Та перше ніж нахилитись до води, ще раз озирнувся довкола. Навіть нестерпна спрага не пригасила його подиву, і з думки в нього не йшло одне запитання: кому він завдячує своїм негаданим поря— [802] тунком? І хоч він досі сподівався, що койотів наполохав собака, проте водночас його тривожило невиразне передчуття якоїсь небезпеки.

Досить було одного погляду — і він усе зрозумів. Серед листя зблиснула плямиста жовта шкура, й із заростей, вигинаючись, мов змія, виповзла довга гнучка тварина, якої годі було не впізнати: тигр Нового Світу, ягуар, не менш небезпечний за свого родича,, азіатського тигра.

Ото й було пояснення панічної втечі койотів.

Наміри хижака не залишали сумнівів. Він також зачув кров і поспішив туди, де її пролито. Весь його вигляд свідчив про рішучий намір і собі пристати до кривавого бенкету.

Ягуар не спускав з ока людини, яка щойно злізла з дерева, і неухильно посувався до неї, спершу поволі, припадаючи до землі, а потім усе швидше й швидше, неначе брав розгін перед стрибком.

Шукати порятунку на дереві було б чистим безглуздя. Ягуар лазить по деревах, як кіт. Мустангер це добре знав. А коли б і не знав, то однаково не встиг би нічого вдіяти. Хижак уже перетнув дорогу до дерева, на якому він знайшов собі захисток, а інших великих дерев поблизу не було.

А втім, Морісові й на думку не спало лізти на дерево, та й узагалі всі його думки розбіглися — почасти від різючої несподіванки, а почасти й від запаморочення, що наринало на нього ще раніш. І тільки чистий інстинкт змусив його кинутись у струмок і стати посередині, до пояса у воді.

Якби він не втратив здатності міркувати, то зрозумів би, що це його не врятує: ягуар не лише лазить по деревах, як кіт, а й плаває не гірше за видру, отож у воді він такий самий небезпечний, як і на суходолі.

Та Моріс про те не думав. Він просто відчував, що невеличкий потічок, у який він забрів до пояса,— то нікчемний захисток. А остаточно збагнув це, коли ягуар, діставшись на вищий берег, увесь напружився й приготувався до стрибка.

У розпачі мустангер міцніше вперся ногами в дно і став чекати нападу лютого звіра. Відбиватися він не мав чим: у нього не було ні револьвера, ні ножа — взагалі ніякої зброї, навіть костура. А боротьба з хижаком голіруч могла закінчитися тільки його, мустангеро-вою, загибеллю. [303] Коли той величезний плямистий кіт відірвав лапи від землі, з грудей нещасного вихопився відчайдушний крик.

І водночас по хаші розкотився рик ягуара. Так ніби щось йому раптом завадило: замість стрибнути просто 'на жертву, він схибив і з гучним виплеском брьохнувся У воду.

На крик мустангера із заростей немов луною озвався ще чийсь крик, але перед тим розлігся виляск пострілу. Одразу ж по тому з чагарів вискочив великий собака й шубовснув у струмок, туди, де зник під водою ягуар. А до струмка вже поспішав височенний на зріст чоловік; за ним, слід у слід, тюпав ще один, менший, щось радісно вигукуючи.

Ті образи й звуки видалися нещасному страдникові скоріше примарними, ніж справжніми, і це була остання думка, що майнула в його пам'яті того дня. Його розум не витримав страшного цілоденного напруження. Моріс намагався задушити свого вірного пса, коли той підплив і почав лащитися до нього; потім щосили відбивався від дужих рук друга, що підняли його з води й винесли на берег.

Геть знеможений страхітливою дійсністю, він уже не тямив, що діється навколо, і поринув у ще страхітливіше гарячкове маячіння.

Розділ LIV ПАЛАНКІН ПО ТЕХАСЬКИ

Дружні руки, що підхопили Моріса Джеральда, то були руки Зеба Стампа.

Прочитавши його записку, старий мисливець, не гаючись, рушив туди, куди вказав мустангер. Він нагодився саме в ту мить, коли ягуар відштовхнувся, щоб стрибнути. На щастя, Зеб був уже на такій відстані, що зміг побачити все те й поцілити хижака з рушниці.

Проте куля не спинила стрибка лютого звіра — останнього стрибка в його житті,—

хоча й влучила в самісіньке серце. Та це з'ясувалося трохи згодом, а в ту хвилину було не до роздумів.

Кинувшись і собі у воду, аби пересвідчитися, що його постріл був смертельний, мисливець сам зазнав нападу. [304]

Та вчепились у нього не ягуарові пазури, а руки людини, яку він тільки-но від тих пазурів урятував.

Зебові пощастило, що при мустангері не було ножа, але й так той навісний мало не задушив його. І тільки відкинувши геть рушницю й напруживши всі сили, мисливець спромігся оборонитись від його несподіваного нападу.

Почалася боротьба, яка скінчилась тим, що Зеб обхопив молодого ірландця своїми дужими ручиськами й виніс на берег.

Та й це ще був не кінець. Як тільки Зеб розтулив свої обійми, мустангер підхопився і прудко, так наче йому й не заважала скалічена нога, побіг до пеканового дерева.

Мисливець угадав його намір. З височини свого вели-тенського зросту він уже побачив закривавлений ніж, що лежав на плащі. Ото по нього й шаснув мустангер!

Зеб кинувся навздогін і, знову схопивши знавіснілого молодика в свої ведмежі обійми, відтяг його від дерева.

— Сюди, Феліме! — гукнув він.— Мерщій сховай того ножа. В хлопчини потьмарився розум. Він увесь аж пашить. Це гарячка.

Фелім умить прибіг і, здершись на дерево, забрав ножа.

Але боротьба ще не скінчилась. Хворий знову напав на свого рятівника. Він голосно кричав, погрожував і знай поводив очима, що палали шаленим вогнем.

Не менш як десять хвилин тривав той відчайдушний двобій.

Нарешті мустангер, геть знесилівши, упав горілиць на траву; по тілу його кілька разів перебіг дрож, з грудей вихопився хрипкий стогін, і він затих, так наче в ньому згасла остання іскра життя.

Гадаючи, що його господар помер, Фелім заходився жалібно голосити над ним по-ірландському.

— Ану замовкни, бісів дурню! — гримнув на нього Зеб.— А то він ще й справді пуститься духу від твого виття. Він такий мертвий, як і ти. Зомлів, ото й тільки. Судячи з того, як він мене гамселив, нічого страшного йому не подіялось. Атож,— провадив він далі, нахилившись і побіжно оглянувши хворого,— ніяких ран я не бачу. Коліно таки добре розпухло, але нога не зламана, бо він не міг би на неї ступити. А подряпини — то пусте. От тільки звідки вони взялися? Ягуар тут ні до чого. Схоже більше на пазури звичайнісінького [305] kota... А-а, он воно що! Тут була бійка ще до того, як з'явилася ця плямиста звірюка. На хлопчину накинулися койоти! Хто б подумав, що тим підлим боягузам стане духу напасти на людину! А от же нападають, бісові душі, коли трапиться такий безпорадний каліка, як оце він тепер.

Усе те старий мисливець промовляв сам до себе. Фелім, невимовно щасливий з того, що "паніч" живий і його життю нічого не загрожує, враз забув про свої жалі й відчув такий буйний захват, що аж пустився в танець, голосно щось вигукуючи й

ляскаючи пальцями.

Його запал передався й собаці, і тепер уже обоє витанцьовували щось на зразок веселої ірландської джиги.

Зеб не звертав уваги на ті бурхливі веселощі: він знову схилився над непритомним мустангером, оглядаючи його.

Пересвідчившись, що небезпечних ран ніде немає, він випростався й придивився до речей, розкиданих довкола. Йому вже давно впала в око панама, що й досі була на голові в мустангера, і ще тоді, як він побачив її вперше, у нього сяйнула дивна думка.

Капелюхи з гайякільської трави, що їх неправильно називають панамами, на півдні не дивина — їх можна побачити і в Техасі, і скрізь. Але Зеб знав, що молодий ірландець звичайно носив мексиканське сомбреро — зовсім інакший головий убір. Проте він міг чомусь і відступити від свого звичаю.

А все ж таки, й далі роздивляючись той капелюх, Зеб не міг позбутися думки, що вже бачив його — саме його — на голові в когось іншого. Та зовсім не підозра, що теперішній власник капелюха здобув його якимось нечесним чином, спонукала старого мисливця нахилитись і зняти панаму з голови мустангера. Просто він сподівався знайти розгадку таємниці чи, краще сказати, цілої низки таємниць, якими марно сушив собі голову.

Зазираючи всередину капелюха, Зеб побачив двоє прізвищ: новоорлеанського капелюшника, чия марка була приклеєна до наголовка зісподу, і друге, написане рукою й добре йому знайоме, — "Генрі П о й н-д екс тер".

Тепер настала черга оглянути плащ. На ньому також [306] були прикмети, які свідчили, що він належав тому ж таки власникові.

— З біса цікаво! — пробурмотів мисливець, утупивши очі в землю й глибоко замислившись.— Капелюхи, голови й усе інше. Капелюхи не на тих головах, голови не на тих місцях. Побий мене грім, щось воно тут не так! Якби мені не боліло так під лівим оком, де стукнув цей вояк, я б міг подумати, що й моя власна довбешка вже не в мене на в'язах!.. Він, звісно, не годен нічого пояснити,— додав Зеб, позирнувши на Моріса,— принаймні поки з нього не вийде гарячка. А коли воно буде, то й сам біс не знає.— Він з хвилину помовчав, про щось міркуючи.— Ну що ж, тут нам лишатися нема чого. Треба доправити його до хатини. Він написав на тій картці, що не може й кроку ступити. Це тільки гарячка додала йому трохи сили. А нога онде розпухла ще дужче. Нічого не вдієш, доведеться нести.— Старий мисливець знов замислився, немовби прикидаючи подумки, як це зробити.— Від цього бевзя годі сподіватися якоїсь ради,— провадив він, поглянувши на Феліма, який теревенив щось до Тари.— В того безсловесного пса більше глузду, ніж у нього. Ну, та нехай. Як дійдеться до діла, я таки завдам йому роботи, аж-аж. Ото тільки що б його придумати? Мабуть, треба зробити ноші. На це нам знадобляться дві жердини і плащ... або ж ковдра, яку приніс Фелім. Атож! Ноші — ось що нам потрібно.

Тепер і безтурботного ірландця було прикликано на допомогу.

Вони зрізали та обстругали два деревця, футів на десять завдовжки. Потім зробили

дві коротші жердини, прив'язали їх до довших як поперечки, і на ту раму натягли спершу ковдру, а зверху, для міцності,— плащ. Вийшли такі собі грубі ноші, щоб покласти на них хвору чи п'яну людину.

І треба сказати, що мустангер, коли його понесли на тих ношах, більше скидався на п'яного, бо в гарячковій нестямі знову почав шаліти, і його довелося прив'язати до рами.

На відміну від звичайних, ці ноші несло не двоє людей, а людина і кінь. Передні кінці жердин прив'язали до Зебової "худобини", а задні тримав Фелім. Старий мисливець виконав свою обіцянку й справді завдав ірландцеві "аж-аж", і той погодився чи, краще сказати, [307] скорився. А сам Зеб обрав собі куди легшу роль провідника.

Власне кажучи, Зеб Стамп нічого нового не вигадав. То була груба подоба мексиканського паланкіна, що його нерідко можна побачити на півдні Техасу. Зебові ноші різнилися від нього тільки тим, що не мали над собою шатра і замість двох мулів їх несли на собі людина й кінь.

В такому-от імпровізованому паланкіні Моріса Дже-ральда й привезли до його оселі.

Коли та дивовижна процесія добулася до мустангеро-вого хакале, надворі вже спочіло.

Дужі, але обережні руки перенесли хворого на його постіль, прикриту кінськими шкурами. Мустангер не тямив, де він, і не впізнавав облич друзів, що схилилися над ним. Та хоч свідомість до нього й не поверталась, він став трохи спокійніший і вже не поривався кидатись на людей, як раніш.

Він не лежав мовчки, але й не відповідав, коли його про щось лагідно питали, або ж відповідав так недоладно, що жаль було слухати. Але з уст його злітали такі страшні слова, що викликали не тільки жаль, а й тяжкі роздуми.

Його друзі як могли перев'язали йому хвору ногу, і тепер доводилося тільки чекати ранку.

Фелім пішов спати на своє ложе, а старий мисливець залишився чатувати біля хворого. Не варт закидати слuzі невірність чи недбальство, бо Зеб сам умовив його лягти, сказав, що ні до чого їм обом сидіти цілу ніч без сну.

Старий мисливець мав на те свої причини. Він не хотів, щоб страшне марення хворого почув ще хтось, крім нього, хоч би й Фелім. Нехай уже він сам усе те слухатиме.

І Зеб сидів отак сам аж до ранку й слухав ту гарячкову мову.

Старий мисливець чув слова, що дивували його, й імена, які зовсім його не дивували. Він анітрохи не дивувався, раз у раз чуючи ім'я Луїзи Пойндекстер і звернені до неї палкі слова кохання.

Та було ще одне ім'я, що часто зривалося з уст хворого, і за тим ім'ям ішла мова, далеко не така приємна для Зебового вуха. [308] То було ім'я Луїзиноного брата, і за ним вихоплювалися уривчасті, безладні, майже незбагненні слова.

Проте, зіставляючи ті слова між собою і доповнюючи їх уже відомими йому

обставинами, Зеб Стамп ще задовго до світанку дійшов цілком певного висновку: Генрі Пойндекстера вже не було живого!

Розділ LV ДЕНЬ НОВИН

Дон Сільвіо Мартінес був один з нечисленних багатих мексиканців, що не виїхали з Техасу, коли цей край завоювали могутні північні колонізатори. Чоловік уже поважних літ, мирної вдачі й далекий від політики, він сприйняв перемену в своєму становищі без особливого жалю. Тим більше, що втрату мексиканського підданства йому цілком відшкодувала безпека від нападів команчів, які до появи нових поселенців загрожували всьому краю спустошенням.

Щоправда, ті дикуни й дотепер не скорились остаточно, проте вчиняли свої грабіжницькі наскоки куди рідше, лише вряди-годи. І саме вже це було відчутною зміною на краще, як порівняти з минулим.

Дон Сільвіо був ганадеро, тобто поміщик-скотар великої руки. Його маєток розлігся на багато миль уздовж і вшир, і на тих угіддях випасалися тисячі коней та корів.

Мешкав він у великому прямокутному одноповерховому будинку, що скидався більше на в'язницю, аніж на оселю, й з усіх боків був оточений загородами для худоби, або коралями. Звичайно то була тиха місцина, окрім хіба тих днів, коли таврували худобу,— тоді скрізь довкола вирувало бучне свято.

Але такі дні випадали тільки раз на рік, а решту часу власник гасієнди, затятий старий парубок, жив тихим і відлюдним життям, маючи за товариство тільки старшу сестру, що мешкала разом з ним. Цей усталений звичай порушувався лише час від часу, коли з Ріо-Гранде приїздила погостювати в дядька й тітки їхня чарівна племінниця. Тоді в господі дона Сільвіо ставало трохи веселіше.

Ісідорі там завжди раділи; вона могла приїжджати й від'їжджати коли хотіла і робити в дядьковому домі [309] все, що їй заманеться. Старому поміщикові подобалась її жвава вдача, бо й сам він був людиною аж ніяк не похмурою. А ті нахили племінниці, що в інших країнах могли б видатися нежіночними, далеко не так впадали в око там, де щодня можна було чекати якоїсь небезпеки, де позаміський дім не раз ставав фортецею і часом у ньому проливалася кров господарів.

Дон Сільвіо Мартінес колись і сам був свідком і учасником багатьох бурхливих подій. Його молодість минула серед постійних небезпек, і відвага Ісідори, що часом доходила до відчайдушності, анітрохи не смутила дядька, а навпаки, тішила його душу.

Старий любив племінницю, як рідну дочку, і всі знали, що по смерті дона Сільвіо Мартінеса власницею його маєтку — всіх отих неозорих угідь і тисяч голів худоби — стане вона, Ісідора Коварубіо де Лос-Льянос. Тож, мабуть, зайве додавати, що скрізь, хоч би де вона пішла, її зустрічали з повагою, а слуги гасієнди Мартінеса шанували "сеньйориту" як свою майбутню господиню.

Та поважали її не тільки за те. Сама її вдача припала до вподоби хвацьким ранчеро, і не було в маєтку чоловіка, що за першим її знаком не вхопився б за мачете й не пустив його в діло.

Мігель Діас не брехав, коли казав, що йому загрожує небезпека. Він мав усі

підстави так гадати. Якби Ісідора захотіла його покарати, їй досить було послати кількох людей свого дядька, і ті миттю повісили б його на найближчому дереві.

Отож не дивно, що він так поспішав забратися геть з тієї галявини.

Як уже згадувалося, справжній дім Ісідори був по той бік Ріо-Гранде, миль за шістдесят від гасієнди Мартінеса. Та це не заважало їй часто навідувати своїх родичів на Леоні.

Спонукала її до того аж ніяк не корисливість. Про спадщину Ісідора зовсім не думала. Вона й так була багатою спадкоємницею: її батько мав не менші статки. Просто їй подобалося гостювати в дядьковому домі. Подобались і самі ті переїзди від річки до річки, і вона здебільшого відбувала їх за один день — від рана до смерку,— й досить часто сама-одна, без супутників.

Віднедавна Ісідора почала їздити на Леону ще частіше. Може, її прихильність до техаських родичів зроста— [310] ла тим дужче, чим більше вони старішали? А коли ні, то що її туди вабило?

Відповімо на це запитання навпростець, як зробила б і сама донья Ісідора: вона почала так учащати на Леону тому, що сподівалась зустрітися з Морісом Дже-ральдом. Так само навпростець можна сказати, що вона кохала його.

Атож, її серце належало молодому ірландцеві. Як уже відомо, колись він подружньому прийшов на допомогу доньї Ісідорі; хоч цілком можливо, що відважне серце мексиканки полонив не так сам той вчинок, як лицарська хоробрість, що її виявив тоді Мо-ріс-мустангер.

Можливо також, що вона добачила в своєму обранцеві й інші привабні риси, які не так легко визначити словами. Чи хотів сам мустангер причарувати її, чи це сталося поза його бажанням, міг сказати тільки він. А він казав: ні, не хотів,— і ми повинні на це зважати. Одначе важко повірити, щоб хтось міг дивитися в очі прекрасної Ісідори, не бажаючи побачити в них сердечну прихильність до себе. І хай навіть Моріс казав правду, але нам було б легше йому повірити, коли б він зустрів Луїзу Пойндекстер перед тим, як познайомився з Ісідорою. А насправді зустріч у вигорілій прерії сталася кількома тижнями пізніше, ніж пригода з п'яними індіанцями.

Отож щось та мало бути між мустангером і молодою мексиканкою, коли вона вважала за можливе сподіватися — чи навіть вірити,— що й він відповість їй взаємністю.

Зрештою дійшло до того, що Ісідора вже не могла жити спокійно. її палка вдача більш не хотіла миритися з непевністю. Ісідора знала одне: вона його кохає. І вирішила одверто сказати йому про це й зажадати такої самої одвертої відповіді на запитання, чи кохає її він. Тим-то й призначила побачення, що не відбулося. На заваді їй став Мігель Діас.

Так думала молода мексиканка, коли, покинувши галявину на пагорбі, чимдуж мчала верхи до гасієнди свого дядька.

її сірий кінь скаче гінким чвалом. Вона їде простоволоса, її зачіска розсипалась, і пишні чорні коси мають на вітрі, спадаючи на плечі, не [311] покриті ні шарфом, ні

серапе. Її серапе лишилося на тій галявині, а з ним і сомбреро.

Очі її збуджено блищать, на щоках палають рум'янці.

Чому — ми вже знаємо.

Знаємо й те, чому вона так жене свого коня. Вона сама про це сказала.

А втім, наближаючись до гасієнди, вона напинає поводи. Кінь стишує ходу, йде клусом, потім ще повільніше, ступою, а невдовзі й зовсім спиняється посеред дороги.

Як видно, вершниця змінила свій намір чи вирішила ще раз зважити його.

Сидячи в сідлі, вона міркує.

"А як подумати, то, може, краще його не чіпати? Бо зчиниться страшний скандал — і тут, і вдома. Ніхто ж не знає про... Я єдиний свідок, а що я сама скажу?.. О, якби я могла розказати доблесним тегасам усе як є! Цього було б досить, щоб жорстоко покарати його... Та ні, хай собі живе. Хоч який він мерзотник, я його не боюся. Після того, що сталося, він обминатиме мене десятою дорогою. Пресвята діво, подумати тільки, що я могла захопитися ним, нехай і ненадовго!.. Треба послати когось, щоб його розв'язали. Такого, що збереже мою таємницю. Кого б це?.. Ага, Беніто, управителя, він надійна й смілива людина... Хвалити Бога, онде й він сам! Як завжди, при ділі — лічить худобу..."

— Беніто! Беніто!

— Чого зволите, сеньйорито?

— Слухайте, Беніто, чи не зробите ви мені одну послугу? Згода?

— Який буде наказ, сеньйорито? — низько вклоняючись, запитує управитель.

— Це не наказ, друже Беніто, це прохання.

— Я вас слухаю, сеньйорито!

— Ви знаєте галявину на вершині пагорба, там де сходяться три дороги?

— Не гірше, ніж коралі в гасієнді вашого дядечка.

— Добре. То поїдьте туди і там побачите на землі чоловіка, руки в нього зв'язані ласо. Розв'яжіть його, і нехай собі йде. Якщо він забився, впавши з коня, то допоможіть йому по змозі. Тільки не кажіть, хто вас послав. Може, ви й знаєте того чоловіка, напевне знаєте, але то байдуже. Ні про що не питайте і не відповідайте [312] на його запитання. Тільки-но зведеться на ноги — хай іде собі куди хоче. Ви зрозуміли?

— Усе зрозумів, сеньйорито. І зроблю все точнісінько так, як ви звеліли.

— Дякую, друже Беніто. І дядько Сільвіо вам віддячить, тільки в и йому про це не нагадуйте. Я сама про все подбаю. А як він і не вволить мого прохання... ну що ж, тоді, може статися, десь найближчим часом в одному маєтку на Ріо-Гранде потрібен буде сміливий і відданий управитель, саме такий, яким я вважаю вас.

— Усі знають, що донья Ісідора така ж великодушна, як і прекрасна!

— Дякую, Беніто. І ще одне прохання. Про цю послугу, яку ви мені зробите, мають знати тільки троє. Третій — це той, до кого я вас посилаю. А решта двоє вам відомі.

— Я все зрозумів, сеньйорито. Як ви сказали, так і буде.

Управитель рушає. Мабуть, зайве додавати, що він на коні: люди його діла рідко ходять пішки, навіть коли їдуть не далі як за милю.

— Стривайте! Я забула ще одне! — зупиняє його донья Ісідора.— Ви побачите там капелюха й серапе. То мої речі, привезіть їх. Я почекаю вас тут або зустріну десь на дорозі.

Беніто вклоняється і знов рушає. Та знов йому доводиться спинитися.

— Ось що, сеньйоре Беніто, я подумала й вирішила їхати з вами. Вперед!

Примхи господареві небоги вже не дивують управителя. Ні про що не питаючи, він слухняно звертає коня до пагорба. Донья Ісідора рушає за ним. Вона сама звеліла йому їхати попереду. Звісно, це порушення аристократичного звичаю, але вона має на те свої підстави.

Цього разу Беніто помиляється. Сеньйорита їде з ним не з пустої примхи. Повернутися на галявину її змушує справді поважна причина: вона забула там не лише серапе та капелюха, а й записку, що завдала їй стільки прикрощів.

Донья Ісідора звірила "другові Беніто" далеко не все, а про це йому знати тим більше ні до чого. Записка може спричинитися до скандалу куди серйознішого за сварку з Мігелем Діасом. Отож Ісідора й хоче забрати [313] її сама. Яка дурниця, що вона не подумала про це раніш!

Але як записка потрапила до Койота? Певна річ, від Хосе!

То, виходить, її слуга — зрадник? Чи, може Діас перестрів його на дорозі й забрав записку силоміць?

І те, й те припущення цілком слушні. Від Діаса можна сподіватися й не такого; що ж до Хосе, то вона й раніше мала підстави сумніватись у його вірності.

Ось про що думає молода мексиканка, знов піднімаючись схилом над річковою долиною.

Нарешті вони досягають вершини і виїжджають на знайому галявину. Тепер Ісідора їде поряд з управителем.

Та Мігеля Діаса там немає, і взагалі нікого немає, а що найприкріше для Ісідори — ніде не видно ані клаптика паперу! На траві лежать її капелюх, її сера-пе, довгий кінець ласо з розпущеним зашморгом — і більш нічого.

— Вертайтеся додому, сеньйоре Беніто. Мабуть, той чоловік прийшов до тьми й спромігся сам сісти в сідло. Ну й хвалити Бога... Але пам'ятайте, друже Беніто, все одно нікому ні слова. Розумієте?

— Розумію, донье Ісідоро.

Управитель повертає назад і невдовзі зникає за гребенем пагорба.

Молода мексиканка лишається на галявині сама.

Вона зіскакує з сідла, накидає на плечі серапе, надягає сомбреро — і знов обертається на гарненького ідальго. Потім повертається до коня й сідає в сідло — повільно, механічно, так наче думки її десь далеко...

В цю мить на галявину, скрадаючись, виходить бідолашний Хосе.

Не давши йому отямитись, донья Ісідора різко запитує:

— Де мій лист, кажи?

— Я одніс його, пані.

— Кому?

— Я... я залишив його... в готелі,— затинаючись і бліднучи, відказує слуга.— Дон Морісіо виїхав звідти.

— Брешеш, негіднику! Ти віддав його донові Мігелю Діасу. Мовчи! Я сама бачила листа в нього.

— О сеньйоро, пробачте мені, пробачте!.. Я не винен, їй-Богу, не винен. [314]

— Дурень, треба було придумати щось розумніше. Ти сам себе виказав. Скільки заплатив тобі дон Мігель за зраду?

— Життям присягаюся, пані, то не була зрада. Він... він примусив мене... погрожував, бив... Мені... нічого не заплатили.

— То я тобі заплачу! Ти мені більше не слуга. А платня ось тобі... ось тобі... ось тобі...

Не менш як разів десять повторює Ісідора ці слова, і за кожним разом її хлист падає на плечі зрадливого слуги. Він пробує тікати, але марно. Його знов і знов спиняє страх перед розпашілим конем, що може збити його з ніг і потоптати копитами.

Биття кінчається аж тоді, коли на смаглявій шкірі нещасного з'являються сині пасмуги.

— А тепер, негіднику, геть з моїх очей! І щоб я більш ніколи тебе не бачила. Геть!

Вигнаний слуга притьмом виконує наказ. кумедним поспіхом, мов переляканий кіт, він кидається навітки, радий сховатися зі своєю ганьбою в колючих заростях.

Ісідора теж не довго лишається на галявині. її гнів змінюється глибокою зажурою. Ті підступні людці не тільки перешкодили їй здійснити свій намір, а й заволоділи її сердечною таємницею.

Вона знов поганяє коня додому і, під'їхавши до гасієнди, бачить незвичайну картину.

По всій садибі метушаться люди. Пеони, вакеро, хатня й кухонна прислуга, всі сполохано гасають сюди-туди — з поля до коралів, від коралів до подвір'я — всі перелякано галасують. Чоловіки квапливо озброюються хто чим може; жінки стоять на колінах і волають до неба про допомогу, звертаючись до всіх незлічених заступників, що є в мексиканських святцях.

— З якого дива такий переполох? — запитує Ісідора. Це запитання звернене до управителя — першого,

хто трапився їй на очі.

Виявляється, десь у прерії вбито людину. Жертвою став один з новоселів Каса-дель-Корво — син американського плантатора, що придбав той маєток. Кажуть, убивство вчинили індіанці.

Індіанці! Це слово одразу пояснює весь шарварок, що зчинився в гасієнді дона Сільвіо. Зрозумілим стають і молитви, і гарячкові пошуки зброї.

Те, що вбито людину,— випадок у цій країні непога— [315] мовних пристрастей цілком ординарний, і сам собою він не справив би такого враження, тим більше що загинув чужинець, "американо". Але те, що в околиці з'явилися індіанці,— зовсім інша

річ. Це вже реальна небезпека.

У доньї Ісідори новина викликає інше почуття. Не страх перед дикунами — їх вона не боїться. А от ім'я загиблого пробуджує в ній думки, що вже завдавали їй болю раніше. Ісідора знає, що в нього є сестра, яку всі вважають дивовижною красунею. Вона й сама бачила ту дівчину і змушена була погодитись із загальною думкою.

Та не це крає серце молодій мексиканці. Вона чула, що ту славлену кралю бачили в товаристві Моріса Джеральда. І тепер звістка про смерть її брата збудила в душі Ісідори оте ревниве почуття. Але за хвилину воно минуло, поступившись місцем звичайній байдужості до долі незнайомої людини.

Минає кілька годин, і донья Ісідора з болісною цікавістю, не на жарт стривожена, чує вже іншу новину. Виявляється, той кривавий злочин вчинили не команчі, а біла людина — Моріс-м устангер!

Отже, ніяких індіанців поблизу немає.

Ця нова звістка заспокоює слуг донна Сільвію, зате на його небогу справляє цілком протилежне враження. Ісідора не знаходить собі місця, і не минає й півгодини, як вона вже спиняє свого коня в селищі перед готелем.

Ось уже кілька тижнів молода мексиканка невідомо чому віддає чимало часу вивченню "la lengua Americana" (67).¹ хоч вона знає ще не так багато англійських слів, цього досить, щоб розпитатися про те, що її цікавить,— не про саме вбивство чи його обставини, а про чоловіка, якого вважають убивцею.

Власник готелю, знаючи, хто ця сеньйорита, відповідає на її запитання охоче й догідливо. Від нього Ісідора довідується, що Моріс Джеральд там уже не мешкає, а на додачу вислуховує "всенькі подробиці" вбивства, відомі на той час у селищі.

З тяжким серцем вирушає Ісідора назад, до "га-сієнди Мартінеса".

Коли вона повертається, в садибі знову панує тривога. Цього разу її викликала причина, здавалося б,

(67) "Американської мови" (ісп.).

[316] зовсім сміховинна, проте забобонним пеонам не до сміху.

До гасієнди дійшла нечувана новина: десь поблизу Ріо-Нуесес бачили безголову людину — un hombre descabezado,— що їхала прерією верхи на коні!

І хоч якою нісенітницею здається та звістка, ніхто не сумнівається, що вона правдива. Мовляв, у селищі всі тільки про це й говорять. Та є й певніші докази. Пастухи донна Сільвію, що шукали в прерії заблукану худобу, на власні очі бачили того вершника без голови і, покинувши своє діло, дременули звідти геть, так наче то був сам нечистий.

Пастухів троє, і всі вони ладні заприсягтися, що кажуть правду. Та їхній переляк свідчить про це краще, ніж будь-яка присяга.

Настає вечір, і вся садиба аж гуде від моторошних чуток. Та ні ті чутки, ні умовляння донна Сільвію і його сестри не можуть спинити їхню норовисту небогу, яка раптом надумала повернутися додому, на Ріо-Гранде. Їй байдуже до того, що десь у тих місцях, якими вона має їхати, вбито людину, а тим паче до того, що там-таки бачили й оту страшну примару — вершника без голови. Все, що могло б сполохати будь-кого

іншого, начебто тільки принаджує донью Ісідору.

Навіть більше — вона каже, що поїде сама! Дон Сільвіо пропонує вирядити з нею десятеро озброєних до зубів вакеро. Вона рішуче відмовляється.

То,, може, вона візьме з собою хоч Беніто?

Ні. Вона воліє їхати сама.

Одне слово, її рішення безповоротне.

Наступного ранку Ісідора здійснює те рішення. З першим променем світанку вона в сідлі. Не минає і двох годин, як вона вже їде — ні, не прямою дорогою, що веде до Ріо-Гранде, а берегом річки Аламо!

Чому ж вона заїхала аж туди? Чи не збилася з дороги?

Ні, начебто не схоже, що вона заблудила. Хоч обличчя її сумне, але тривоги на ньому не видно. До того ж кінь її неухильно скаче вперед, вочевидь керований твердою рукою.

Ісідора не заблудила, не збилася з дороги.

Та було б краще для неї, якби вона заблудила. [317]

Розділ LVI ПОСТРІЛ У ДИЯВОЛА

Цілу ніч хворий не спав. Часом він лежав тихо, часом нестямно кидався на ліжку й марив.

Цілу ніч старий мисливець сидів біля нього й слухав його безладну маячню.

Те, що він почув, тільки підтвердило його попередні умоглядні висновки: що мустангер закохався в Луїзу Пойндекстер і що її брата вбито.

Другий висновок за будь-яких обставин засмутив би старого. Але зіставлений з тим, що Зеб тепер знав, він був просто-таки приголомшливий.

Зебові думки перескакували з одного на інше: сварка — капелюх — плащ... Його кидало в дрож від цього заплутаного клубка лиховісних загадок, що постав перед його внутрішнім зором. Ще ніколи тямовитий Зеб не був такий спантеличений. І він аж стогнав від безпорадності.

Він не дослухався до звуків за дверима, бо знав: якщо тій приїдуть, то не вночі. Тільки раз він вийшов з хатини, вже аж над ранок, коли місячне світло почало зливатися з першим промінням світанку.

Підняв його Тара. Блукаючи серед заростей, собака раптом протягло й тужливо завив, а тоді сполохано вбіг до хатини.

Загасивши свічку, Зеб тихенько вийшов за двері й прислухався.

Нічні голоси прерії чомусь мовчали. Можливо, їх урвало виття собаки. Але чому собака завив?

Старий мисливець спершу оглянув лужок перед хатиною, потім обвів поглядом узлісся й темний затінок дерев.

Нічого незвичайного він там не побачив.

Він звів очі на крутосхил, що темною смугою тягся на тлі неба; з обох боків над ним здіймалися крони високих дерев, що росли внизу. Між тими деревами був проміжок, кроків п'ятдесят завширшки,— Зеб знав, що то горішній край урвища, за яким

розляглася відкрита рівнина.

Ту грань між світлом і темрявою було видно виразно, як удень, бо небо за нею осявав яскравий місяць. Навіть змія не проповзла б там непомічена. Але й там Зеб не побачив нічого. [318]

Зате дещо почув. З рівнини, начебто неподалік від краю урвища, до нього долинув тихий звук. Скидалося на те, що десь там кінь черкнув підковою об камінь. Принаймні так здалося Зебові, і він нашорошив вуха: чи не почує знов такого звуку.

Звук не повторився, але скоро мисливець упевнився, що його здогад був слушний: з-за дерев з'явився кінь і пішов далі краєм урвища.

На коні сидів вершник. І кінь і вершник чітким силуетом вирізнялися на ясно-сапфіровому тлі неба.

Кінь був досконалої будови — немов викарбуваний рукою справжнього митця. Постать вершника видно було тільки від сідла до плечей. Ноги зливалися з силуетом коня, хоч поблискування острог і стремен свідчило, що вони на місці; а от над плечима не видно було нічого — навіть і знаку голови!

Зеб Стами протер очі й подивився, потім знов протер очі й подивився. Ні, ніщо не змінилося. Нехай би він і сто разів протирав очі, та однаково побачив би те саме — вершника без голови.

Так, він бачив вершника без голови, в цьому годі було сумніватися,— бачив, як його кінь іде понад урвищем повільною, але рівною ступою і зовсім безгучно, немов не йде, а пливе, як ото пливуть "живі картини" в чарівному ліхтарі.

Те видовище тривало не одну мить: Зеб мав змогу спостерігати його довший час і розгледіти все добре — цілком досить, аби переконатися, що то не привиддя і не якась інша омана чуттів.

І зникло воно не враз, а поволі, поступово: спершу голова коня, тоді шия і груди, потім примарна й водночас чудернацька постать вершника і, нарешті, крижі коня та його довгий розмаяний хвіст.

— Боже правий!

Цей вигук злетів з уст Зеба Стампа не з дива, що вершник без голови зник. Якраз у тому не було нічого дивного: просто герой "вистави перетнув сцену і зайшов" за лаштунки — крони дерев над краєм урвища.

— Боже, правий!

Двічі вихопився у старого мисливця цей вигук безмежного подиву, і обидва рази з тону його було чути, який він приголомшений.

Те саме виказував і весь його вигляд. Попри всю Зебову хоробрість, по тілу його перебігав дроз, а темні від тютюнової жуйки губи аж побіліли. Якийсь час він [319] стояв не озиваючись, так наче після тих двох вигуків йому одібрало мову.

Нарешті він здобувся на слово.

— Побий мене грім! — пробурмотів він ледь чутно, все ще не спускаючи очей з того місця, де щойно востаннє майнув хвіст коня з таємничим вершником.— Оце-то страхіття, не будь я Зебулон Стами! Таки правду казав ірландець. А я думав, що все те

йому привиділося з п'яних очей. Аж ні. Він насправді бачив його, так само, як оце я. Тож не дивно, що той бевзь так перепудився. В мене й самого досі жишки трусяться. Боже правий, що ж це може бути?..— Він на хвилю замислився, тоді заговорив знову: — Що ж воно може бути? Хай йому чорт, не знаю, що й подумати. Коли б це не вночі або трохи ближче, я б роздивився до ладу... Ха! А чом би мені й не підійти до нього ближче? Я не я буду, як не спробую! Не з'їсть же він мене, хай би то був і сам нечистий! А коли то й він, я ще побачу, чи всидить він у сідлі, як дістане кулю в груди. Ну ж бо, ходім познайомимося з тією потворою, хоч би що воно було.

Мовивши так, старий мисливець нечутно подався між деревами до стежки, що вела нагору. По рушницю йому йти не довелося, бо він узяв її з собою, ще коли вибіг із хатини, стривожений виттям собаки. І якщо вершник без голови був істотою земною, з плоті й крові, а не якоюсь потойбічною проявою, Зеб Стамп цілком міг сподіватись побачити його знову.

Коли він дивився на вершника від дверей хакале, той їхав просто до виярка, яким можна було спуститися згори в долину. Тією ж таки стежкою подався й Зеб, і, якщо вершник не звернув убік чи не пустив коня чвалом, мисливець мав перестріти його на краю урвища. Усе це — і відстань, і потрібний "час — Зеб прикинув ще до того, як рушив угору.

Його розрахунки виявились правильними, дюйм у дюйм і хвилина в хвилину. Тільки-но голова його опинилася впорівень з краєм урвища, він побачив плечі таємничого вершника.

Ще крок нагору — і оку відкрилась уся його постать. Ще один крок — і проти неба стало видно коня, від кінчиків вух до копит.

Саме в ту мить, коли Зеб побачив його, кінь спинився на краю урвища, передом до виярка. Як видно, він уже мав сходити вниз, але чи то вершник з обережності [320] напнув поводи, чи то він сам почув, як мисливець береться нагору, чи, може,— ще ймовірніше,— учув його нюхом.

Та хоч як там було, а кінь стояв просто перед ним.

Побачивши це, Зеб Стамп і собі спинився. У будь-кого іншого на його місці волосся стало б сторч, та й у старого мисливця, як він потім признавався, "мороз пішов поза шкірою". Проте він не відступився від наміру, що спонукав його шукати цієї моторошної зустрічі: Зеб хотів дізнатися, хто перед ним — людина чи диявол.

Він миттю приклав рушницю до плеча й скерував погляд над цівкою. Ясне місячне світло дало йому змогу навести мушку просто на груди вершника без голови.

Ще мить — і куля пробила б ті груди, але раптом у свідомості мисливця зринула страшна думка: а що, як він оце вчинить убивство?

Ця думка змусила його опустити рушницю, і він з хвилину вагався.

— А може, це людина? — пробурмотів він.— Та ні, начебто не схоже. Хіба ж там є місце для голови, під тим мексиканським покривалом? Ну, а як це людина, то в неї має бути язик, от тільки не знаю де — голови ж то нема... Гей, чужинцю! Чи не надто пізня година для прогулянок, га? А голову свою ви де забули?

Відповіді не було. Лише кінь форкнув, почувши людський голос. Ото і все.

— Слухайте, чужинцю! До вас говорить старий Зеб Стамп із Кентуккі. Він не та людина, щоб з нею жартувати. Отож облиште свої штуки й поясніть усе як є, а то глядіть, щоб не довелося плакати. Зараз же озвіться, а ні — то я вліплю вам у тельбухи шматок свинцю!

І знов мовчанка. Цього разу й кінь, уже звикши до голосу, тільки головою труснув.

— Ну й чорт тебе бери! — гукнув мисливець, роздратований цією образливою мовчанкою.— Даю тобі шість секунд, а як і тоді не озвешся, продірявлю кулею. Якщо ти опудало, це тобі не зашкодить. А якщо справді диявол — то й поготів. Ну, а коли людина й просто клеїш дурня, прикидаючись мерцем, то дістанеш по заслугі за ці свої штуки. Ану озовися! — вже з гнівом [321] гримнув він.— Озовися, кажу тобі! Не хочеш? Тоді стріляю. Один... два... три... чотири... п'ять... шість...

І в ту мить, коли мало б прозвучати "сім", почувся лункий виляск пострілу, потім свист кулі в повітрі й глухий удар — то смертоносний свинець влучив у щось туге.

Проте, здавалося, той постріл тільки налякав коня — та й годі. Вершник як сидів, так і лишився сидіти в сідлі!

Та й кінь начебто не дуже злякався, і в пронизливому іржанні, яким він відповів на постріл, вчувалася скоріше насмішка. Але він усе ж таки зірвався з місця й шаленим чвалом поскакав геть, а Зеб Стамп залишився де був, такий вражений, що годі й сказати.

Після пострілу старий мисливець ще якусь хвилю не підводився з коліна. Коли й перед тим йому було моторошно, то тепер удвічі дужче. Наслідок пострілу не просто вразив його, а сповнив жахом. Зеб не мав сумніву, що його куля влучила в серце вершникові — або ж туди, де йому належить бути в людини,— це була така сама певна річ, як те, що він тримав у руках рушницю.

Виходить, то була не людина? Зеб розважив, що ні, і ця думка, може, й заспокоїла б його, коли б не кінь — не оте його дике, жахливе іржання, на згадку про яке в старого мисливця й досі холола кров, і він тремтів, мов у пропасниці. Він залюбки подався б геть звідти, але якийсь час був просто неспроможний звестися на ноги й так і стояв на одному коліні, заціпенівши з жаху. Стояв і дивився вслід тій загадковій потворі, аж поки вона зникла з очей ген на залитій місячним сяйвом рівнині. Тільки тоді він через силу підвівся і спустився виярком до хатини.

І вже аж там Зеб отямився настільки, що зміг більш-менш спокійно обміркувати свою дивовижну пригоду. Та ще не скоро він остаточно позбувся думки про те, що зустрівся з самим дияволом. Нарешті, добре все зваживши, він дійшов висновку, що то цілком неймовірна річ, хоч це й не дало йому відповіді на запитання: а що ж воно було насправді?

— Та певне ж...— бурмотів сам до себе мисливець, хоч ніякої певності в голосі його не чулося.— Та певне ж, що це не може бути гість з того світу, бо де ж би мені тоді почути, як уліпилася в нього куля? То ж свинець ударився в якесь туге тіло, а в привида ж бо [322] тіла немає!.. Ет, хай йому чорт! — мовив він зрештою, як видно,

втрапивши надію знайти розгадку таємничого явища.— Годі думати про ту чортівню. Одне з двох: або то ганчір'яне опудало, або ж сам нечистий з пекла!

Коли Зеб Стамп повернувся до хатини, разом з ним через поріг прокралося голубувате вранішнє світло. Час було піднімати Феліма, щоб він змінив його біля постелі хворого.

Ірландець уже зовсім отверезів і, почувавши себе трохи винним, що проспав цілу ніч, радо перебрав на себе обов'язки доглядальника.

Та, перше ніж пустити на своє місце такого невмілого наступника, старий мисливець сам заново попереув'язував забиті місця та подряпини хворого. Проживши стільки років серед лісу, він добре знав усілякі засоби, що їх можна знайти в природній аптеці. Поблизу хатини ріс кактус н о п а л ь; його сік напрочуд цілющий для ран. Зеб знав, що коли прикласти його до свіжої рани, то вона вже через день почне затягатись, а через три дні загоїться зовсім.

Непохитно вірячи в цілющу силу кактусів,— ця віра притаманна майже всім жителям багатії на ці рослини Мексики,— Зеб Стамп не визнавав лікарів, і навіть якби їх було напихваті й зо два десятки, то не скористався б з нагоди й не покликав жодного. Він був певен, що Морісові Джеральду не загрожує небезпека, принаймні від ушкоджень і ран.

Небезпека йому загрозувала, але зовсім інша.

— Ну от, містере Феліме,— мовив мисливець, закінчивши свої лікарські клопоти,— ми зробили йому все, що можна було зробити зовні, і тепер саме час подбати про його нутрощі. То ти кажеш, ніякого харчу в домі нема?

— Ані крихти, містере Стампе. А ще гірше, що й випити нема чого. Ніде ні крапельочки.

— Це ти, клятий п'янюго, все вижлуктив! — гримнув Зеб, і лютий вираз його обличчя свідчив, що ця звістка вразила і його.— Тут було стільки питва, що вистачило б, аж поки хлопчина одужає. А тепер що робити?

— Бога ради, містере Стампе! Ви мене даремно кривдите! Даремнісінько. Я пив тільки з малої фляжки. А бутля спорожнили оті бісові індіанці. Щиру правду вам кажу. [324]

— Брехні! Ти б так не впився самим тим, що було у фляжці. Я ж тебе, клятого ненажеру, добре знаю. Напевне, й до бутля не раз прикладався.

— Всіма святими присягаюся...

— Під три чорти твоїх святих! Жодна розумна людина не вірить у те кодло... Ну що ж, годі вже про це. Ти висмоктав усе віскі — і край. Тепер ближче як за двадцять миль його не дістанеш, ото ж так і буде.

— Боже, оце-то лихо!

— Припни свого бісового язика і слухай, що я скажу. Без питва ми с'як-так обійдемося, а ось конати з голоду нам ні до чого. Хлопчина онде зовсім охляв. Певно, вже хтозна-відколи не мав і ріски в роті. Та й сам я такий голодний, що ладен їсти й койота, а від смаженої індичини й поготів не відмовився б, бо вона ж таки напевне

смачніша від койота. Одначе, щоб їсти смажену індичину, треба мати індіка, і на Аламо здобути його не так уже й важко. Отож ти лишишся тут і доглядатимеш хлопчину, а я пройдуся берегом, може, й натраплю десь того булькотуна.

— Я зроблю все як треба, містере Стампе, можете мені...

— Помовч, доки я скінчу!

— І словечка більш не зроню, їй-Богу!

— Тож мовчи і слухай. Є одне діло, і я маю бути певен, що ти в ньому не схибиш. Річ ось у чім. Якщо сюди хтось набреде, поки мене не буде, ти зараз же даси мені знати. Ту ж таки мить, зрозумів?

— Авжеж. Так і зроблю, будьте певні.

— Гляди ж, я покладаюся на тебе.

— Можете мені вірити. Тільки от, містере Стампе, як це зробити? Як я дам вам знати, коли ви зайдете десь далеко й не почувете мене? Що тоді робити?

— Ну, навряд щоб я зайшов надто далеко. Таким раннім ранком індіки мають гуляти й поблизу... Одначе все може бути,— сказав Зеб, подумавши.— Рушниці в хатині нема? Або й револьвер згодиться.

— Нема ні того, ні того. Панич забрав із собою, коли востаннє їхав до селища. То, мабуть, там і залишив.

— Кепсько. Я ж і справді можу тебе не почувти... Уже переступивши поріг, Зеб спинився й знов замислився.

— Дарма! — вигукнув він за хвилину.— Придумав! Ось як ми зробимо. Бачиш мою стару худобину? Онде вона припнута під деревами. [325]

— Бачу, містере Стампе. Певно, що бачу.

— А отой колючий кактус на краю галявини бачиш?

— Ну звісно.

— От і молодець. А тепер слухай. Коли я піду, не забувай визирати за двері, а як хтось сюди поткнеться, біжи мерщій до того кактуса, зріж гілку, де найбільше колючок, і застроми її конячині під хвіст.

— Боже мій, та навіщо ж мені отаке робити?

— Гм, мабуть, треба-таки пояснити тобі,— задумливо мовив Зеб,— а то ти ще, гляди, чогось не того наробиш. Бачиш, Феліме, коли б сюди без мене хтось над'їхав, я маю одразу ж знати про це і притьмом повернутися. Далеко я не піду, але ж однаково можу не почувти, як ти гукатимеш. Коняка зробить це краще за тебе. Тільки запхай їй кактуса під самий хвіст, і нехай собі верещить. А вже її я не почую, хіба що як лежатиму мертвий. Отож, Феліме, зроби все точнісінько як я тобі кажу.

— Усе так і зроблю, щоб я пропав!

— Гляди ж бо. Від цього може залежати життя твого хазяїна.

Промовивши це останнє застереження, мисливець почепив на плече свою довгу рушницю й пішов від хатини.

— Він таки має голову на в'язах, цей старий,— озвався Фелім, коли Зеб уже не міг його почувти.— Тільки чого це він так боїться, щоб хтось сюди не приїхав? Мовляв, якась

небезпека, і паничеве життя від цього залежить? Еге ж, саме так він і сказав. І звелів визирати за двері. То, мабуть, треба одразу ж піти поди-
. витися.

З цими словами він вийшов за двері й пильно оглядів усі стежки, що вели до хатини. Тоді повернувся й став на порозі, мов солдат на варті.

Розділ LVII СИГНАЛ ТРИВОГИ

Фелімове чатування тривало недовго. Не минуло й десяти хвилин, як до нього долинуло тупотіння кінських копит, сповіщаючи, що хтось їде берегом річки до хатини.

Серце його шалено закалатало в грудях. [326]

Густі дерева заважали Фелімові побачити вершника, і він не міг знати, що за гість наближається до хакале. Але з тупотіння копит було чути, що скаче один кінь, і оце й збудило в ірландцеві страх. Він злякався б куди менше, якби почув, що їде цілий загін. І хоч добре знав, що це не може бути його господар, проте не мав ніякої охоти знову зустрітися з вершником, що так скидався на нього всім, окрім голови.

Спершу в Феліма майнула думка перебігти галявину й вчинити так, як звелів йому Зеб Стамп. Але зі страху він завагався й лишився на місці, аж поки побачив, що бояться нема чого: незнайомий вершник був з головою.

— Авжеж, онде вона, голова,— мовив собі Фелім, коли вершник виїхав з-за дерев і спинився на краю галявини.— І голова, і обличчя, та ще й доволі гарне. Тільки от невеселе, наче він сьогодні поховав свою бабусю. Дивний якийсь хлопчина, їй-право. А ніжки які маленькі!.. Милий Боже, та це ж бо ж і н к а!

Поки ірландець отак міркував — то вголос, то мовчки,— людина на коні проїхала ще зо два кроки й знову стала.

Придивившись до неї ближче, Фелім побачив, що не помилився, хоч і те, як вона сиділа в сідлі, і ледь помітні вусики, і чоловічий капелюх та серапе могли ввести в оману й проникливішого спостерігача, ніж наш ірландець.

То справді була жінка. То була Ісідора.

Фелім уперше побачив молоду мексиканку, так само як і вона його. Вони ніколи доти не зустрічалися.

Він слушно зауважив, що обличчя незнайомки було не дуже веселе. Навпаки, воно було засмучене, а краще сказати — геть сумне.

Коли вершниця виїхала із затінку дерев, очі її дивилися насторожено. Не проясніло її обличчя й тоді, коли вона опинилася на відкритій місцині,— хіба тільки в погляді майнули подив і розчарування.

Вигляд самої хатини не міг збудити в ній таких почуттів. Молода мексиканка знала, що тут має бути хакале, й саме до нього їхала. Як видно, здивувала й розчарувала її кумедна постать на порозі. Це був не той, кого вона сподівалася побачити. [327]

Ісідора нерішуче підїхала ближче й звернулася до нього.

— Чи я зробила помилку? — спитала вона найкращою, якою тільки могла, "американською мовою".— Пробачте мені, але я... я думала, що тут живе дон Морісіо.

— Дон Моррішо, кажете? Ні, такого тут немає. Дон Моррішо... Колись я знав

чоловіка на прізвище Мбр-ріш, він жив недалеко від Баллібаллаха. Я добре його запам'ятав, бо одного разу він обшахрував мене на кінних торгах. Тільки його звали не Дон, а Пат. Пат Морріш, бодай його чорти взяли, того шахрая!

— Дон Морісіо... Мо-ріс... Мо-ріс...

— А, Моріс! То, може, ви говорите про мого хазяїна, містера Джеральда?

— Так-так! Сеньйор Ж'еральд.

— Ну, коли так, то містер Джеральд справді тут живе, в цій-от хатині, але тільки тоді, коли полює на диких коней. Це в нього, бачте, тимчасове, мисливське пристановище. А рідний дім його в Ірландії. О, якби ви побачили його величезний замок і ту красуню, що вже мало не виплакала свої голубі очі, дожидаючи його там! Якби ви тільки побачили її!

Незважаючи на чудернацьку вимову ірландця, Ісідора добре зрозуміла його. Ревнощі не потребують перекладача. І коли Фелім вимовив оте коротеньке слово "її", з грудей молодій мексиканки вихопилося щось ніби зітхання.

— Я не хочу бачити її,— швидко відказала вона.— Я хочу бачити його. Чи він удома? Чи він у цій хатині? •

— Чи він удома? Оце вже ми дійшли до самісінької суті. Ну, а якби я сказав вам, що він удома, то чого б ви од нього захотіли?

— Я хочу бачити його.

— Он як? А проте доведеться вам почекати. Хоч яка ви гарненька, але мій хазяїн поки що не може прийняти нікого, хіба тільки лікаря чи священика. А вам до нього не можна.

— Але я дуже хочу бачити його, сеньйоре.

— Атож, дуже хочете. Ви це вже казали. А я кажу вам, що не можна. Фелім О'Нілл не звик відмовляти красуням, а надто таким чорнооким, як оце ви, та все одно нічого не вийде. До хазяїна зараз не можна.

— Чому не можна? [328]

— Чому? Ну, є причина, і не одна. По-перше, я вже казав вам, він не може нікого приймати, а надто даму.

— Але чому, сеньйоре? Чому?

— Тому що він не одягнений як годиться. На ньому нічого нема, крім сорочки та ще ганчір'я, яким його обмотав містер Стами. Побий мене грим, коли з усього того ганчір'я не вийшов би йому цілий костюм — сюртук, жилетка й штани.

— Сеньйоре, я не розумію вас.

— Он як? А чого ж тут не розуміти? Я ж вам кажу, що хазяїн у ліжку.

— У ліжку? О такій порі? Хіба з ним щось...

— Негаразд, ви хотіли сказати? Авжеж, таки негаразд, ціла купа негараздів, задосить, щоб пролежати в ліжку не один тиждень.

— О сеньйоре, невже він захворів?

— А я ж вам про що кажу! Ото ж бо й є, панночко, чого вже правду ховати. Та й йому від того* що я про це сказав, ні гірше, ні краще не буде. Хоч і в очі йому це скажи,

він і словом не заперечить.

— То він хворий. О сеньйоре, ви скажете мені, що з ним і від чого він захворів?

— Та певне, але сказати можу тільки про одне з того, що ви оце спитали. Хвороба його така, що він увесь побитий і подряпаний, а чи він сам так побився, чи хто інший його побив — про те лише Бог знав. В нього дуже забита нога, а шкіра так_ подерта, наче його зав'язали в мішок з десятком лютих котів. Живого місця на ньому немає, бодай отакісінького, як ваша долонька. А ще гірше, що він не тямить себе.

— Не тямить себе?

— Анітрішки. Верзе таке бозна-що, як ото коли хтось хильне зайвого і уявляє собі, ніби за ним ганяються з дрючком. Та як по правді, то йому б тепер і на користь трохи хильнути, якби тільки було що. Але ж ніде ні крапельночки — ні в бутлі, ні у флязі... Стривайте, а в и не маєте при собі якоїсь маленької фля-жечки? Трохи того агвардіенту — так звать його по-вашому? Дарма, мені траплялося куштувати й гірше зілля. А я ж таки певен, що ковток того питва пішов би хазяїнові на користь. То скажіть правду, пані: чи маєте ви його при собі?

— Ні, сеньйоре, нічого такого я не маю. На жаль, не маю.

— Ет! Шкода бідолашного панича Моріса. Воно бу— [329] ло б йому страх як корисно. Ну, та нічого не вдієш, хай потерпить.

— Але, сеньйоре, чи можна мені його побачити?

— Аж ніяк не можна. Та й навіщо воно? Він же однаково не добре, чи то ви, чи його бабуся. Кажу ж вам, він увесь побитий і не тямить себе.

— Тим більше мені треба його побачити. Може, я б чимось прислужилася... Я... я перед ним у боргу...

— А, то ви йому щось винні? І хочете віддати борг? Ну, це зовсім інша річ. Але для цього вам зовсім не треба його бачити. Я тут управитель і веду всі його справи. Хоч писати сам я не вмю, але поставлю на папірці хрестик, і то буде все одно що розписка за будь-яким законом. Атож, пані, ви можете віддати ті гроші мені, і ручуся вам, що хазяїн ніколи більше їх з вас не правитиме. Як по правді, то воно й дуже до речі, бо ми скоро від'їжджаємо, і гроші будуть нам потрібні. Отож, коли вони при вас, я візьму в хатині папір, перо та чорнило й зараз же дам вам розписку.

— Ні, ні! Я мала на думці не гроші. Це інший борг... борг вдячності.

— Пхе! Ото й тільки? То його дуже легко віддати, і розписки не треба. Але платити такий борг зараз марно: хазяїн однаково не второпає, що ви говорите. Коли він прийде до тями, я скажу йому, що ви тут були й усе заплатили.

— А все-таки, чи можна його побачити?

— А все-таки не можна.

— Сеньйоре, мені це дуже потрібно.

— Мало що вам потрібно. Мене залишено тут вартувати й суворо наказано не пускати нікого до хатини.

— Це не може стосуватися мене. Я його друг. Я друг дона Морісіо.

— А звідки Фелімові О'Нійлу це знати? Хоч яке гарненьке у вас личко, а може

статися, що ви хазяїнові не друг, а лютий ворог. Небом присягаюся, дивлюсь я оце на вас, і воно таки на те схоже.

— Мені треба побачити його! Треба! І я його побачу!

З цими словами Ісідора зіскочила з коня й рушила до дверей.

Її рішучий вигляд і не по-жіночому розгніване обличчя напоумили ірландця, що настав час виконати настанови Зеба Стампа й що він надто довго з цим зволікав. Квапливо шаснувши до хатини, він повернувся, озброєний [330] томагавком, і вже хотів був пробігти повз мексиканку, коли раптом спинився, побачивши в її руці пістолет, націлений просто йому в голову.

— Киньте сокиру! — крикнула вона.— Негіднику, тільки замахніться на мене, і то буде останній ваш рух!

— Замахнутися на вас, пані? На вас? — пробелькотів колишній конюх, якому перед тим аж мову одібрало зі страху.— Боже мій! Та хіба ж я на те його взяв? Ніколи в житті! На чому хочете присягнуся — хоч на хресті, хоч на Біблії. Щира правда, пані, я взяв цю сокирку зовсім не проти вас!

— А навіщо ж ви її взяли? — спитала Ісідора, вже розуміючи, що помилилася, і опустила пістолет.— Для чого вам ця зброя?

— Тільки виконати наказ, який мені дано, їй же Богу! Тільки зрубати гілку з кактуса — онде він, бачите? — і застромити її під хвіст отій старій конячині. Ви ж дозволите мені це зробити?

Тепер замовкла мексиканка, вражена такою нісенітницею. Химерний чолов'яга, що стояв перед нею, навряд чи міг замишляти щось лихе. Його вигляд і поведінка були скоріш кумедні, аніж ворожі, і викликали не страх чи гнів, а посмішку.

— Мовчанка однаково що згода. Дякую,— сказав Фелім і, вже не боячись, що його підстрелять по дорозі, помчав на край лужка, де й зробив усе точнісінько так, як звелів йому Зеб Стамп.

Ісідора, що спершу замовкла з подиву, мовчала й далі, бо тепер їй просто нічого було сказати. А потім узагалі стало неможливо мовити хоч слово. Тільки-но колючки опинилися під хвостом Зебової кобили, як довкола розлігся пронизливий вереск і тупотіння копит знавіснілої з болю тварини, за нею похмуро завив собака, а із заростей ураз озвався лункий хор звірів, птахів та комах,— і за всім тим лементом можна було б почути хіба тільки громовий голос Стентора (6)в.

Навіщо влаштовано це незбагненне дійство? І як його тепер спинити?

Ісідора мовчки дивувалася. Нічого іншого їй і не лишалось. Поки тривала та пекельна.веремія, годі бу-

(68) Стентор — персонаж Гомерової "Іліади" — гучноголосий оповісник у Трої.

[331]

ло й думати дістати якесь пояснення від дивака, який її зчинив.

А сам він тим часом повернувся до дверей хакале й знову став на порозі із вдоволеним виглядом актора, що виконав свою роль у виставі і тепер може зайняти місце серед глядачів.

Розділ LVIII ВІДСТРАШЛИВИИ ПОЦІЛУНОК

Той дикий гвалт тривав добрих десять хвилин: кобила верещала, мов недорізане поросся, а собака вторував їй тужним виттям, що відлунювало між крутосхилів обабіч річки. Певне, ті звуки розлягались не менш як на мильо довкола, і Зеб Стамп, що навряд чи міг зайти так далеко, неодмінно мусив почути їх.

Не маючи сумніву, що мисливець одразу ж поспішить на сигнал, ним же самим придуманий, Фелім твердо стояв на порозі хакале й тішив себе надією, що непрохана гостя більш не пориватиметься зайти, принаймні доти, доки він за це відповідає. Незважаючи на її запевнення, він і досі підозрював її в підступних намірах щодо його господаря — а то чого ж би Зеб Стамп так турбувався, щоб його негайно викликали з лісу?

Сам Фелім уже й не думав опиратися. Перед його очима все ще стояв блискучий пістолет, і він не мав ніякої охоти сваритися з тією дивною вершницею. Коли б на варті був тільки він, мексиканка могла б безборонно зайти до хатини.

Та, крім ірландця, хатину охороняв ще один, куди надійніший сторож, що, захищаючи свого господаря, не відступився б і перед цілою батареєю важких гармат. То був Тара.

Поведінка собаки свідчила, що він не просто збуджений безпричинною тривоگوю. Його протягле лунке виття раз у раз змінювалося уривчастим злим гавкотом. Тара пильнував за непроханою гостею від самого початку, і її дії здалися йому ворожими. Отож він став біля дверей попереду Феліма, грізно вишкіривши ікла й усім своїм рішучим виглядом даючи зрозуміти, що зайти до хатини можна тільки через його труп.

Ісідора не виказувала ніякого наміру ризикувати. [332]

Та й не мала такого наміру. В ту хвилину нею володіло тільки одне почуття — подив.

Вона стояла непорушно, навіть не пробуючи заговорити, і чекала, що буде далі. Такий чудернацький початок обіцяв і відповідний фінал. І вражена мексиканка терпляче дожидала його. Її недавня тривога зовсім розвіялась. Те, що вона бачила, було надто сміховинне, щоб викликати побоювання, але водночас і надто незрозуміле, щоб сміятися. На обличчі в чоловіка, що так чудно поведився, теж не видно було й тіні усміху — воно весь час лишалося цілком серйозним, хоч яку кумедну штуку він утнув, і немовби застерігало, що все це аж ніяк не жарт.

Так вона й стояла на місці, безпорадна й розгублена, аж поки з-за дерев з'явився височенний чоловік у вицвілій сукняній куртці, з довжелезною рушницею в руках і, широко ступаючи, майже бігцем, попростував до хакале.

Коли мексиканка побачила того прибульця, на обличчя її знов набігла тривога, і тендітна рука міцніше стиснула ще не схований пістолет.

Ісідора зробила це почасти з остороги, почасти машинально. Але то був цілком природний порух при появі такого страхітливого на вигляд незнайомця, що з суворим і занепокоєним обличчям поспішав до хатини.

Та коли він вийшов на галявину, картина враз змінилася. Чоловік з рушницею так і

став з розгону, і на його суворому обличчі відбився не менший подив, ніж на личку мексиканської сеньйорити. Він промовив крізь зуби кілька слів, і хоч їх годі було почути за гвалтом, що й досі не вщухав, проте жести, які їх супроводили, досить виразно показували, що слова ті аж ніяк не вишукано-чемні.

Потім незнайомиць швидко подався до кобили, що іржала, аж заходилася, і зробив те, чого не наважився б зробити ніхто, крім нього: схопив її за хвіст і звільнив від колючок, які так довго завдавали бідолашній тварині нестерпних мук.

Умить запала тиша, бо всі ті, що спершу вторували кобилі, вже звикли до її дикого іржання й замовкли, і в останні хвилини було чути тільки її.

Мексиканка все ще нічого не розуміла, хоч, кинувши побіжний погляд на чудного чоловіка в дверях, здогадалася, що той добре впорався з якоюсь довіреною йому справою. [333]

Та пишався Фелім недовго. Де й подівся його вдоволений вигляд, коли Зеб Стами, вирятувавши з біди свою "худобину", повернувся з таким лиховісно насупленим обличчям, що стало ясно: грози не минути.

Навіть присутність прекрасної сеньйорити не спинила того гнівного вибуху.

— Хай тобі сто чортів, проклятуший ірландський бовдуре! І оце задля того ти мене зірвав?! Та ще саме тоді, як я взяв на мушку здорового індичиська! Фунтів на тридцять, аж ніяк не менше. Уже й курок натискав, коли ця клята худобина сполохала його к бісу своїм лементом. Плакав тепер наш сніданок!

— Містере Стампе, та хіба ж не ви самі звеліли мені таке вчинити? Сказали — як хтось підійде до хатини...

— Ото дурень! Хто тобі казав, що це стосується й жінок?

— Та хіба я міг подумати, що це жінка? Ви б побачили, як вона сиділа на коні — чисто мов чоловік.

— Ну й що ж того, як вона сиділа? Ти що, з неба впав, ніколи такого не бачив? Та майже всі мексиканки їздять верхи по-чоловічому. Як на мене, то ось тобі таки дужче личила б спідниця, аніж їй, та й розуму в тебе разів у двадцять менше. Чого-чого, а цього я певен. А цю жіночку я трохи знаю: і сам бачив, і чув про неї дещо. І чого її сюди принесло, можу здогадатися, хоч спитати її про це не випадає, бо вона тямить лише свою мексиканську говірку, а я її не знаю і знати не хочу.

— Та ні, містере Стампе! Вона говорить і по-англійському. Правда ж, пані?

— Трохи по-англійському,— відказала мексиканка, що доти мовчки слухала їх.— Зовсім трохи.

— А-а... он як! — вигукнув Зеб, злегка збентежений тим, що вона чула його попередні слова.— Перепрошую, сеньйорито. То ви трохи знаєте нашу мову, еге? Мучо боно — тим краще. Виходить, зможете сказати мені, чого ви тут шукаєте. Чи, може, ви збилися з дороги, га?

— Ні, сеньйоре,— мовила вона, трохи помовчавши.

— То ви знаєте, куди приїхали?

— Так, сеньйоре... Так... До дона Морісіо Ж'єральд. Це ж його будинок?

— Еге ж, його, коли таке його ім'я по-мексикансько-му. Хоч це й далеко не будинок, але він справді тут живе. То ви, мабуть, хочете бачити його самого? [334]

— О, так, сеньйоре, так... Задля цього я сюди й приїхала — *por esta yo soy aqui*.

— Ну що ж, як на мене, то чом би вам його й не побачити. Сподіваюся, ви не маєте щодо нього ніяких лихих намірів? От тільки говорити з ним тепер — марна праця. Йому однаковісінько, чи то будете ви, чи то його чобіт.

— Він хворий? З ним сталося лихо? Мені сказав цей' чоловік.

— Атож, я їй так і сказав,— озвався Фелім.

— Справді,— відповів Зеб,— йому трохи перепало, і тепер він наче не при собі. Та це, я гадаю, минеться. Хай тільки спаде гарячка, як він знов прийде до тями.

— О сеньйоре! Ви дозволите мені тим часом доглядати його? *Por amor dios!* Можна мені зайти й побути коло нього? Я його друг, *un amigo muy aficionado* (69).

— Гаразд, нічого поганого я в цьому не бачу. Кажуть, жінки добрі доглядальниці, хоч сам я не мав нагоди в цьому впевнитись, відколи поховав свою стару ген на Міссісіпі. Як хочете побути при з^іюпчині — ласкаво просимо, коли ви йому друг. Посидьте біля нього, поки ми вернемось, та глядіть, щоб він не впав з ліжка й не поздирав із себе пов'язки, якими я його обмотав.

— Повірте мені, сеньйоре, я догляну його якнайкраще. Але скажіть, що з ним сталося? На нього напали індіанці? їх же начебто поблизу немає. Чи він з кимось посварився?

— Про це, сеньйорито, я знаю не більше за вас. На нього напали койоти, але ж коліно йому розбили не вони. Я знайшов його вчора при заході сонця ген у хаші. Коли я на нього натрапив, він стояв по пояс у річечці, що там протікає, і на нього от-от мав стрибнути плямистий звір, якого ви тут називаєте тигром. Ну, то з цієї халепи я його вирятував, а от що було з ним раніше, це для мене загадка. Хлопчина втратив тямку і нічого розповісти не може. Доведеться чекати, поки він оклигає.

— А ви певні, сеньйоре, що нічого небезпечного в нього немає? Його рани не дуже тяжкі?

— Небезпечного? Анічогісінько. Тільки гарячка, яка скоро мине. А рани — то просто подряпини. Хай тільки він прийде до тями, а там одразу й на ноги зіпнеть-
(69) Бога ради!.. Дуже відданий друг (ісп.)-

[335]

ся. За тиждень він вам буде здоровий, як молодий олень.

— О, я піклуватимусь про нього як тільки зможу!

— Ви зробите добре діло... одначе... одначе...

Зеб завагався, так ніби щось раптом спало йому на думку. Він мовчки замислився і міркував собі так:

"Це ж бо та сама сеньйорита, що присилала йому ласощі, коли він лежав поранений у тому бісовому заїзді. І що вона закохана в хлопчину — така ж ясна річ, як небо над Міссісіпі. Закохана по самі вуха. Так само, як і ота друга. Але не менш ясна річ, що він марить тією, а не цією. І коли вона почув, що він весь час говорить до тієї, як

ото цілу ніч, це вразить її в самісіньке серце. Бідолашна, мені таки жаль її. Вона має добру душу. Але ж наш ірландець не може одружитися з ними обома, а він — яжбо знаю — прикипів до тієї американки. Отож не до ладу якось виходить. Мабуть, треба відрадити цій сеньйориті сидіти коло нього, бодай доти, доки він перестане марити тією Луїзою".

— Одначе, міс,— повів далі старий мисливець, звертаючись до мексиканки, яка весь час, поки він міркував, нетерпляче дожидала, що він скаже,— чи не краще б вам тепер вернутися додому, а сюди приїхати вже тоді, як він одужає? Він вас усе одно не впізнав, я вам казав, отож лишатися тут вам зовсім ні до чого, бо померти він і без вас не помре.

— Ну й нехай не впізнає. Я однаково доглядатиму його. Може, йому буде чогось треба, то я про все подбаю.

— Коли вже ви так хочете, то залишайтеся,— поступливо сказав Зеб, "неначе якась нова думка спонукала його погодитись.— Я не проти. Але не зважайте на його маячню. Може, ви почуете від нього дивні речі — про якесь там убивство або що. Люди в гарячці завжди марять. То ви не лякайтеся. А може, він згадуватиме й якусь жінку, що чогось запала йому в голову.

— Жінку?

— Атож. Ви почуете, як він вигукуватиме її ім'я.

— —її ім'я!.. Сеньйоре, скажіть, яке ім'я?

— Та, мабуть, то ім'я його сестри. Авжеж, певно що сестри.

— Ой, містере Стампе! Коли ви це про панича Мо-ріса говорите...

— Ану цить, бісів дурню! Яке тобі діло, про кого [336] я говорю? Ти в цих речах нічого не тямиш. Ходім зі мною,— сказав Зеб, рушаючи, й зробив ірландцеві знак іти слідом.— Пройдемося трохи разом. Коли я йшов берегом,, то вбив гримучку й покинув її там. От ти й забереш її сюди, поки якась звірина не потягла. А то хтозна, чи трапиться мені сьогодні ще один індик.

— Гримучку? Це ви про гримучу змію?

— А про що ж би ще!

— Містере Стампе, та не їстимете ж ви змії! О Боже, невже ви не боїтеся отруїтись?

— Дурниця! Де ж та отрута, коли я відрубав їй голову?

— Ой, а я хоч би й з голоду конав, однако не з'їв би ні шматочка.

— Ну й конай, і хай тебе чорти візьмуть! Ніхто й не силує тебе їсти ту змію. Я хочу тільки, щоб ти заніс її додому. Отож іди й роби, як я кажу, а то запхаю тобі до рота її голову разом з отрутою, зубами і всім, що там є!

— Та ні, ні, містере Стампе, я й на думці не мав такого, щоб не послухатися вас. Фелім О'Нілл радо зробить усе, що ви скажете, навіть і проковтне оту зміюку цілком. Хай простить мене святий Патрік!

— К бісу святого Патріка! Ходімо!

Фелім не став розводитися далі й слухняно попен-тав між дерев слідом за мисливцем.

Ісідора зайшла до хатини, підступила до ліжка і, нахилившись над хворим, палко

поцілувала його в гаряче чоло, а тоді припала устами до його нечутливих уст. І раптом рвучко відсахнулася, так наче її вжалив скорпіон.

Те, що змусило мексиканку відскочити від ліжка, вразило її гірше за скорпіонове жало. А було то всього лише слово — зовсім коротке слово.

Та й нічого дивного. Як часто від одного слова — коротенького "так" — залежить щастя цілого життя. І так само часто, аж надто часто, різке "ні" вкидає людину в безодню горя!

Розділ LIX ЩЕ ОДНА ГОСТЯ

Той день, коли Луїза Пойндекстер звільнила дона Мігеля Діаса від зашморгу ласо, став для неї чорним днем, чи не найчорнішим у всьому її житті, [337] Коли вчора туга за втраченим братом зливалась у її серці із страхом за коханого, то сьогодні до них долучилася ще одна гірка, нестерпна мука — ревності. Горе, страх, ревності — що то має діятись у душі, яку роздирають водночас усі ці почуття! Яке жахливе сум'яття!

Отаке сум'яття почуттів охопило Луїзу Пойндекстер, коли вона прочитала листа, що був наочним доказом невірності її коханого.

Щоправда, того листа написав не мустангер, і отже, прямим доказом він бути не міг. Та в перші хвилини, охоплена пекучим гнівом, молода креолка про це не думала. Весь тон листа наводив на певний здогад, що стосунки між Морісом Джеральдом і мексиканкою куди ближчі, ніж він сам давав ознаки. Отже, виходило, що коханий дурив Луїзу. А то чого б ота сеньйорита так вільно й відверто — аж надто відверто як на жінку — виливала на папір своє замилювання його "гарними, глибокими очима"? То були не просто дружні слова, в них учувалася палка пристрасть. Тільки так і могла витлумачити їх молода креолка — адже в тих словах немовби відлунювали її власні почуття.

До того ж у листі йшлося про побачення, нехай навіть лише сподіване, прохане. Але то була всього-на-всього чемна фраза, кокетування жінки, що знає свої права. Та й у кінці листа вона вже не просила, а впевнено наказувала: "Приїздіть, я чекатиму на Вас!"

Перехоплений лист збудив у душі молодій аристократки не тільки ревності. Коли її пешена рука гнівно зібгала випадково знайдений папірець, в тому порусі відбилася й жадоба помсти.

— Отак! — гнівно мовила вона.— Тепер мені все зрозуміло. Це не вперше його викликано на побачення, вони вже не раз зустрічалися там. "На пагорбі за будинком мого дядька" — усього кілька слів, і цілком досить, щоб зрозуміти, коли не раз там бував.

Та невдовзі її гнів поступився місцем глибокому розпачу. Її найщиріше почуття було зневажене й відкинуте, точнісінько так, як отой клаптик паперу, що . лежав тепер зібганий на підлозі біля її ніг.

Тяжкі думи наринували на молоду креолку. Розбурхана уява підказувала відчайдушні рішення. Їй згадалася рідна Луїзіана, і дівчина подумала, чи не вернутись їй туди й не поховати свою таємну журбу за мурами монастиря Святого серця. І якби в цю годину

невтішного смутку монастир був не так далеко, вона б таки [338] напевне покинула батьківський дім, щоб знайти пристановище в тій святій оселі.

Справді-бо, то був найчорніший день у житті Луїзи Пойндекстер.

Нарешті, по довгих годинах тяжкої зажури, молода креолка трохи заспокоїлась, і до неї повернулася здатність міркувати. Вона ще раз прочитала той лист, доскіпливо виважуючи кожне слово.

Усе-таки якась надія ще лишалася — адже Моріса Джеральда вже могло й не бути в селищі. Але то був хіба що слабкий промінець серед темряви. Та жінка доконче мала знати, де мустангер, коли призначала побачення й писала про це з такою певністю. А проте, з другого боку, він же сам казав, що збирається їхати, то, може, таки й поїхав. Ця думка не давала остаточно згаснути іскорці надії, що жевріла в повитій мороком душі.

Поїхати й самій розпитатися про все було для дочки Пойндекстера неабияким приниженням. Але нічого іншого їй не лишалось, і, коли надвечірні сутінки впали на порослу траву "площу", дівчина тихо проїхала селищем і спинила свою плямисту лошицю перед готелем, там, де на кілька годин раніше стояв сірий кінь Ісідори.

У барі того вечора нікого не було: всі його завсідники поїхали із селища — одні на пошуки вбивці, інші переслідувати команчів,— і єдиним свідком Луїзино нерозважного вчинку став Обердоффер. Та він не добачив у її візиті нічого нерозважного. Здавалося цілком природним, що сестра вбитого хоче дізнатися про новини,— саме так він і витлумачив її розпитування.

Не вельми тямущий німець і гадки не мав, як потішили прекрасну гостю його відповіді на початку, а тим більше — якого болю він завдав їй своїми словами, сказаними вже від себе, й тим несамохіть поклав край їхній розмові. Почувши, що вона не перша жінка, яка того дня питала його про Моріса-мустангера, Луїза Йойндекстер ураз повернула назад і поскакала додому, в Каса-дель-Корво, з тяжкою мукою від нової сердечної рани.

Цілу ніч вона не мала спокою, а коли на хвилину засинала, їй верзлися всілякі страхіття. Не приніс полегкості й ранок, зате до неї прийшла рішучість — тверда, непохитна, майже відчайдушна.

Та й справді, для аристократки Луїзи Пойндекстер [339] було щонайменше відчайдушністю їхати одній до хака-ле на березі Аламо — а саме на це вона й зважилась.

Ніхто не міг спинити її, заборонити їй їхати. Загін, що напередодні вирушив на пошуки вбивці, ще не повернувся, і в Каса-дель-Корво не мали від нього ніяких звісток. Луїза лишалася єдиною господинею гасі-енди й своїх вчинків, і тільки вона знала, що спонукало її до такого необачного рішення.

Та про це неважко було здогадатись. Не таку вона мала вдачу, щоб змиритися з непевністю. Навіть кохання, що приборкує і найсильніших духом, не впокорило її. Луїза просто не могла жити далі, не знаючи правди, отож і вирішила будь-що з'ясувати все до кінця. Або вона віднайде спокій, або її серце буде остаточно розбите. Та навіть і це

краще, ніж муки непевності.

Вона міркувала майже так само, як її суперниця!

Відрадити молоду креолку від її наміру ніхто б не зміг, хоч би й було кому. Навіть батьківська влада навряд чи стала б їй на перешкоді. Її розбурхана душа не визнала б жодних заперечень, не зважила б ні на які перепони, окрім хіба смерті. Коли йшлося про кохання, бажати означало для неї володіти — або ж загинути, домагаючись свого. Ревнощі, сумніви — все те було не для неї, суперечило самій її вдачі. Будь-якою ціною вона мала дістати докази, що або розвіяли б її сумніви, або підтвердили їх,— докази, очевидніші за ті, які дала їй випадково знайдена записка і які, зрештою, ґрунтувалися тільки на припущеннях.

І Луїза твердо постановила собі здобути такі докази. А здобути їх можна було тільки на Аламо.

Схід сонця застав молоду креолку в сідлі. Виїхавши з воріт Каса-дель-Корво, вона рушила через прерію вже знайомою стежиною.'

Одне по одному поминала вона такі пам'ятні їй місця, що будили в ній солодкі спогади, і душу її щораз затоплювали щирі почуття. Були хвилини, коли вона забувала про причину, яка змусила її вирушити в цю подорож, і думала тільки про те, щоб скоріше побачити коханого й захистити його від ворогів, які вже, можливо, зусібіч підступали до нього. І, незважаючи на тривогу за його долю, це були щасливі хвилини, як порівняти їх з тими, коли дівчину гризла болісна підозра, що він її зрадив.

Від гасієшц до Аламо було двадцять миль. Тому, хто [340] звик до європейських відстаней,— звісна річ, у верховій їзді,— це може видатись тривалою мандрівкою. Та в прерії вершник долає цю відстань щонайбільше за дві години, бо там їздять так, наче женуться за оленем чи лисицею. Навіть на млявому коні така подорож не встигла б набриднути, а на прудконогій плямистій Луні, яка залюбки мчала своєю рідною прерією, Луїза Пойндекстер дісталася до мети дуже скоро — чи не занадто скоро, коли зважити на те, що її там чекало.

Хоч якою нещасною вона себе почувала, проте розпачу в її душі тепер не було. Крізь смуток усе ще світився промінець надії. Але й він згас, тільки-но дівчина ступила на поріг хакале. З грудей її вихопився короткий придушений крик, наче то розірвалося її зболіле серце.

У хатині була жінка!

З уст тієї жінки, лише на якусь мить раніше, також злетів короткий вигук, і молодій креолці здалося, що сама вона тільки луною повторила його — так швидко прозвучали ті два вигуки один за одним і такий гіркий біль у них бринів.

І одразу ж по тому, мов відгомін, тільки гучніший, знову пролунав скрик Ісідори: вона, обернувшись, побачила на порозі ту саму Луїзу, чие ім'я з палкою любов'ю щойно прохопилося в безтямній маячні недужого.

Молодій креолці усе враз стало ясно, болісно ясно. Перед нею була та, що написала лист, призначивши мустангерові побачення, і, отже, те побачення таки відбулося. То, може, в еварці там, на пагорбі, брав участь і третій — Моріс Джеральд? Мабуть, через

те він тепер і лежить у ліжку весь перев'язаний — а це Луїза помітила, тільки-но ступила до хатини.

Атож, це вона, оця жінка, написала того зухвалого листа, де називала Моріса Джеральда "дорогим", хвалила його очі й веліла йому приїхати до неї, а тепер ось сама тут коло нього, дбайливо доглядає його, анітрохи не приховуючи, що він належить їй! О, ця думка так краяла серце, що годі було передати її словами!

Так само ясно стало все й Ісідорі і так само болісно. Вона вже знала, що їй немає місця в серці мустангера. Надто довго дослухалася вона до його несвідомих, але таких недвозначних освідчень. На порозі хатини стояла жінка, що взяла над нею гору!

Віч-на-віч стояли вони одна проти одної, обидві неві— [341] мовно схвильовані, і обох їх доводила до нестями та сама нестерпна думка.

Обидві палко закохані в одного чоловіка, обидві мало не знавіснілі від ревнощів, вони стояли над ним, а він і гадки про те не мав. Кожна вважала другу своєю щасливою суперницею: Луїза не чула слів хворого, що втішили б її, зате ці слова й досі бриніли у вухах Ісідори, сповнюючи її душу пекельною мукою. Обидві мовчки спопеляли одна одну очима, і та мовчазна ненависть була ще страшніша. Жодна не обізвалася ані словом, жодна не зажадала від другої пояснень, та й не потребувала їх. Бувають хвилини, коли слова зайві, і обидві жінки підсвідомо розуміли, що тепер саме така хвилинка. То було зіткнення непримиренних пристрастей, що виявлялися тільки в гнівному блиску очей і зневажливій гримасі на устах.

То була коротка мить. Уся та німа сцена тривала не більш як кільканадцять секунд.

Нарешті Луїза Пойндексвер рвучко повернулася і вийшла з хатини. В оселі Моріса Джеральда їй місця не було.

Ісідора також метнулася до дверей. І її гнала геть та сама думка, може, ще й болісніша. У хатині Моріса Джеральда їй місця не було!

Здавалосьь, обидві однаково квапилися якнайшвидше поїхати, втекти звідти, де розбились їхні серця.

Сірий кінь стояв ближче до хатини, ніж плямиста лошиця. Ісідора пешпа скочила в сідло і рушила. Коли вона проїжджала повз свою суперницю, та вже теж була в сідлі й тримала .в руках поводи.

Вони знов обмінялися поглядами, і ні в тому, ні в тому не було радості перемоги, але не відбивалося й прощення. У погляді молодої креолки химерно зливалися смуток, гнів і подив, а останній погляд Ісідори, підкріплений коротким брутальним словом, страшним в устах жінки, палав безсилою люттю.

Розділ LX ЧАРІВНА ПРОВІДНИЦЯ

Якби можна було порівняти те, що діється в природі і в людській душі, навряд чи знайшлися б дві супро-тившші речі, діж сліпучо-ясне небо над Аламо й чорний морок у серці Ісідори, коли вона мчала геть від хакале Моріса-мустангера. У грудях її бурхали шалені почуття, а над усе — жадоба помсти. То була якась нелюдська, пекельна втіха, що не давала мексиканці впасти в розпач, і коли б не це, Ісідора, напевне, зламалася б під тягарем свого страшного горя.

Сповнена лиховісних дум, Ісідора їде в затінку під рясними кронами дерев. Не полишають її ті думи й тоді, коли вона зводить очі на крутосхил і бачить над ним ясну, немов усміхнену блакить неба. Їй навіть здається, що й саме небо насміхається з неї!

Перш ніж піднятися нагору, вона спиняє коня і з хвилину стоїть під розложистим кипарисом. Його темне шатро миліше її зажуреному серцю, ніж яскраве сонячне сяйво.

Та не це змусило Ісідору спинитися. У неї несподівано майнула думка, темніша від тіні кипариса. Ця думка тьмарить їй чоло, зсуває до купи брови над палкими чорними очима, спотворює люттю все її обличчя, аж білі зуби хижо блискають з-під отіненої темним пушком верхньої губи. Здається, в ній нема тепер нічого доброго, нічого жіночного, крім хіба вроди, і нею цілком заволоділи демони зла.

Оті ж бо демони й зупинили мексиканку, навіявши їй ще не усвідомлений до кінця чорний замір. І ось тепер його виказують мовлені півголосом слова.

— Треба було мені вбити її на місці! А може, повернутись і... Ну, а як я і вб'ю її, що це зарадить? Його серця однаково не повернути — воно втрачене для мене, втрачене без вороття! Атож, ті страшні слова йшли із самої його душі, де живе тільки її образ. А для мене ніякої надії не лишилось!.. Ні, це він має вмерти, той, що розбив моє серце! Убити його? А що ж тоді? Чим буде моє життя? Нескінченною пекельною мукою!.. О Боже, а тепер хіба це не мука? Мені вже несила зносити її. Я не маю для себе розради, окрім помсти. І не тільки вона, а й він — обоє мають умерти!.. Але не тепер, коли він не знатиме, від чийої руки загине. Ні, нехай знає, що це кара, і нехай знає, хто його скарає. О матір Божа, дай мені сили звершити свою помсту!

Ісідора вдаряє коня острогами й чимдуж поганяє його вярком угору. .

Виїхавши на рівнину, вона не спиняється, не дає коневі навіть одсапатись, а мчить шаленим чвалом [344] немовби й не знати куди. Вона не спонукає коня словом, ані поводами, і тільки гострі остроги женуть його вперед. Полишений на самого себе, кінь мчить тією самою дорогою, якою прискакав сюди. Ця дорога веде на Леону. Та чи туди треба його вершниці?

А вершниця начебто й сама того не знає. Похиливши голову, заглиблена в свої думки, вона скам'яніло сидить у сідлі й не помічає нічого навколо, навіть того, яким шаленим чвалом скаче її кінь. Не помічає й вершників, що з'явилися неподалік, аж поки її задуми не порушує форкання власного коня, що раптом рвучко спиняється.

Аж тоді вона бачить серед прерії кінний загін.

Індіанці? Ні, білі — судячи не так з кольору шкіри, як з кінської збруї і з того, як вони сидять у сідлах. Про це свідчать і їхні бороди, хоч кольору обличчя зовсім не видно під густим шаром куряви, яку збивають на висушеній рівнині копита коней.

— Техасці,— тихо мовить Ісідора, тепер уже певна цього.— Мабуть, це рейнджери(70), шукають команчів. Але ж індіанців тут бути не може. У селищі казали, що вони тепер десь ген по той бік.

Хоч молода мексиканка й не має особливих причин стерегтися техасців, проте й зустрічатися з ними не прагне. Її до них байдуже, й іншим разом вона б не обминала їх, але сьогодні, прибита горем, не хоче, щоб її про щось розпитували й розглядали

цікавими очима.

Ще можна уникнути зустрічі. Вона стоїть за кущами, і вершники, здається, її не помічають. Досить повернути назад у чагарник, і вони проїдуть Далі, так і не побачивши її.

Ісідора вже береться за поводи, коли її кінь, гучно заіржавши, перешкоджає цьому намірові. Йому відповідають іржанням зо два десятки інших коней, і техасці помічають і його, і вершницю.

Але й тепер вона, як захоче, ще може поскакати геть. За нею, звісно, поженуться, проте хтозна, чи доженуть, а надто в заростях, на кручених стежках, так добре їй знайомих.

Ісідора вже повертає свого коня, та майже тієї-таки миті знов напинає поводи й стає лицем до вершників, які тепер чимдуж поганяють до неї.

(70) рейнджери — тут: кінний загін, що охороняв певну територію.

[345]

Цю раптову перемену наміру пояснюють слова, що їх вона тихо мовить сама до себе.

— Рейнджери? Ні, вони надто добре вдягнеш як на тих голодранців. Мабуть, це загін, про який я чула в селищі. Той, що поїхав на пошуки на чолі з батьком... Атож, це таки вони. Ось і нагода помститися, вона сама знайшла мене. Виходить, така Божа воля!

І, замість зникнути в заростях, мексиканка виїжджає на відкриту рівнину й рішуче жене коня назустріч вершникам, які вже зовсім близько. Потім напинає поводи й з потайною недоброю думкою жде, поки вони під'їдуть.

Ще мить — і вершники оточують її тісним кільцем.

Їх десь із сто, озброєних хто чим, строкато вдягнених, і скидаються вони один на одного тільки тим, що всі з ніг до голови вкриті рудою пилюкою, та ще суворим виразом облич, хіба лише трохи пом'якшеним неприхованою цікавістю.

Хоч, опинившись у такому оточенні, не диво злякатися, особливо жінці, проте Ісідора не виявляє ніякого страху. Вона й справді анітрохи не боїться цих людей, що тдк безцеремонно оточили її. Декого з них вона знав з лиця, але літнього чоловіка, що, як видно, очолює їх і оце збирається розпитувати її, ніколи досі не бачила.

А втім, вона вже здогадується, хто він. Чуття підказує їй, що це батько того вбитого, а також і дівчини, яку вона б хотіла бачити мертвою і, певна річ, вкриту ганьбою.

Яка щаслива нагода!

— Ви говорите по-французькому, мадемуазель? — запитує Вудлі Пойндекстер цією ж такою мовою, вважаючи, що так вона краще зрозуміє його.

— Дуже мало, сеньйоре. Краще говоріть по-англійському.

— О, по-англійському... Тим зручніше для нас. Скажіть мені, міс, чи не бачили ви тут у прерії кого-не-будь? Чи не зустрівся вам дорогою якийсь вершник, чи, може, ви помітили, що хтось десь отаборився?

Ісідора чи то вагається, чи то обмірковує свою відповідь.

Тим часом плантатор, з усією можливою за таких обставин чемністю, ставить нове

запитання:

— Дозвольте спитати вас, де ви мешкаєте?

— На Ріо-Гранде, сеньйоре. [346]

— І оце ви їдете просто звідти?

— Ні, з Леони.

— З Леони?

— Це небога старого Мартінеса,— втручається до розмови один з вершників.— Його плантація межує з вашою, містере Пойндекстер.

— Si... так, справді. Sobrina... цебто небога дона Сільвіо Мартінеса.

— То ви їдете зараз просто з його садиби? Ви вже пробачте, що я так доскіплююсь. Запевняю, міс, ми розпитуємо вас не з пустої цікавості й не з настирливості. На те є поважні причини, дуже поважні.

— Так, я їду з гасієнди Мартінеса,— відказує Ісідора, ніби й не чувши його останніх слів.— Дві години тому виїхала звідти.

— То, певно, ви чули, що вчинено... убивство?

— Так, сеньйоре. Про це казали позавчора в домі мого дядька.

— А сьогодні, коли ви від'їжджали... чи не було в селищі якихось новин? Ми мали звідти вісті, але то раніше, а ви, може, повідомите нас про щось нове. Чи ви чули що-небудь таке, міс?

— Кажуть, люди з селища поїхали шукати вбивцю. Це, мабуть, про вас, сеньйори?

— Так, так, про нас. Ну, а більш ви нічого не чули?

— Чула, але то така дивна річ, сеньйори, що ви мені, мабуть, і не повірите.

— Що ж воно таке? — швидко запитують воднораз кілька голосів, і всі 'очі з цікавістю звертаються до чарівної вершниці.

— Кажуть, ніби в прерії бачили якогось вершника без голови... саме десь ту т... Помилуй Боже, та ми ж оце якраз поблизу того місця! Це сталося в околиці Нуесес, недалеко від броду, що на дорозі до Ріо-Гранде. Так розповідали вакеро.

— І вони самі його бачили, ті вакеро?

— Так, сеньйори, їх було троє, і всі— присягаються, що бачили ту прояву на власні очі.

Ісідора трохи здивована тим, що її дивовижна історія не справила великого враження на техасців. Вони вислухали її уважно, але без* особливого подиву. Та чийсь голос пояснює, в чому річ:

— Ми теж його бачили, того безголового вершника, [347] тільки здаля. А ті ваші вакеро не роздивилися ближче, що воно таке?

— Та ні, боронь Боже!

— А ви не можете нам пояснити, міс?

— Я? Певно, що ні. Я тільки чула про це, так вам і сказала. А що то може бути, хто його знає.

Деякий час усі мовчать, ніби міркуючи про те, що почули. Нарешті плантатор порушує мовчанку й повторює своє перше запитання:

— Ну, а чи не бачили, не зустрічали ви кого-небудь, міс? Я маю на увазі — десь тут, у прерії.

— Si... так, бачила.

— Бачили? Кого саме? Зробіть ласку, розкажіть...

— Жінку.

— Жінку? — луною озвалося кілька голосів.

— Так, сеньйори.

— Що то була за жінка?

— Una Americana... Американка.

— Американка? Серед прерії? І сама?

— Так, сеньйори.

— Хто ж вона така?

— Звідки мені знати?

— Ви її не знаєте? Яка вона з себе?

— Як це — з себе?

— Ну, як вона вдягнена?

— Vestido de caballo (71).

— То вона була на коні?

— На коні.

— І де ви зустріли ту жінку?

— Недалеко звідси, по той бік чагарів.

— Куди ж вона могла їхати? Хіба там є якесь житло?

— Є одне хакале. Я тільки чула про нього. Пойндекстер обертається до одного з вершників, що розуміє по-іспанському.

— Що таке хакале?

— Так вони називають свої халупи.

— А хто там живе, в тому хакале?

— Don Mauricio, el mustenero.

— Моріс-мустангер! — тут-таки пояснює той самий перекладач.

Серед гурту вершників перебігає радісний гомін. Піс-

" Костюм для верхової їзди (ісп.).

[348]

ля двох днів упертих, але марних пошуків вони нарешті натрапили на слід — на слід убивці!

Ті, що позлазили з коней, миттю" опиняються в сідлах. Усі підібрали поводи й готові рушити далі.

— Ми не хотіли б бути настирливими, міс Марті-нес,— гадаю, таке ваше прізвище? — але ви повинні провести нас до того місця.

— Для цього мені доведеться трохи збочити з дороги, але нехай. їдьмо, сеньйори! Якщо вам так потрібно туди, я проведу вас.

Ісідора знов перетинає смугу заростей, а слідом за нею, розтягтись довгою

вервечкою, їде сотня вершників.

Нарешті вона спиняє коня на західному краю хаші. Попереду до самої долини Аламо лежить відкрита прерія.

— Погляньте туди! — мовить мексиканка, показуючи в напрямі річки.— Бачите на обрії темну цятку? То верхівка кипариса, що росте в долині Аламо. їдьте просто на нього. Там є виярок, яким ви спуститесь у долину. А трохи далі побачите й хакале, про яке я вам казала.

Нетерплячі вершники не чекають дальших настанов. Майже забувши про свою провідницю, вони пускаються вчвал по рівнині, просто до того кипариса.

Та один з вершників затримується біля Ісідори — не той, що веде загін, а інший, хоча й не менш від нього зацікавлений таким поворотом подій. А може, ще й більше, оскільки це стосується жінки, яку бачила мексиканка. Він знає мову Ісідори майже так само, як і свою рідну.

— Скажіть мені, сеньйорито,— схвильовано й мало не благально питає він, підїхавши ближче до неї,— чи не примітили ви коня, на якому їхала та жінка?

— Ще б пак, сеньйоре! Такого коня не можна не примітити.

— Якої він масті? — насилу зводячи подих, запитує вершник.

— Un musteno pintojo.

— Плямистий мустанг! Боже мій! — вихоплюється в Кассія Колхауна чи то крик, чи то стогін, і в наступну мить він уже скаче шаленим чвалом навздогін загонові, а Ісідорі стає ясно, що і в його серці буяє той пекельний вогонь, який здатна загасити тільки смерть. [349]

Розділ LXI ЗЕМНИЙ АНГЕЛ

Кваплива й несподівана втеча суперниці вразила Луїзу Пойндекстер, мов якесь чудо. Вона вже сиділа в сідлі, готова вдарити острогами красуню Луну, але не встигла зробити цього, бо раптом завмерла, осягнувши розумом щойно пережите.

Лише за хвилину перед тим, зазирнувши до хатини мустангера, вона побачила цю жінку, що, судячи з усього, почувала себе там як удома й була повноправною господинею і самої оселі, і її власника.

То як же зрозуміти її раптову втечу? Чому в її погляді палала така люта ненависть? Чому не владна впевненість, не свідомість своєї перемоги?

Ні погляд, ні поведінка Ісідори не завдали молодій креолці сподіваної образи, а навпаки, сповнили її серце таємною втіхою. І замість податися слідом за мексиканкою чи куди-інде, Луїза Пойндекстер знов зіскочила з сідла і ввійшла до хатини.

Побачивши бліде обличчя й безтямні очі хворого, молода креолка на мить забула всі свої кривди.

— О Боже, Боже! — вигукнула вона, підбігаючи до ліжка.— Моріс... він поранений... умирає... Хто ж це його так?

У відповідь почулося лише безладне бурмотіння.

— Морісе! Морісе! Озовися до мене! Хіба ти не впізнаєш мене? Я Луїза, твоя Луїза! Ти ж сам мене так називав. Скажи це знову, ну скажи!

— О ангели небесні, ви прекрасні... прекрасні... Атож, ви тішите око... Та не кажіть, що таких, як ви, нема на землі, вони є, є... Я сам знаю... і не одного... але є один такий, що до нього далеко вам усім тут на небі!.. Це я про красу... про доброту я не кажу... Ні, ні, доброта — то зовсім інша річ...

— Морісе, любий Морісе! Чому ти таке говориш? Ти ж не на небі, ти тут, зі мною, з твоєю Луїзою.

— Ні, я на небі... на небі... Але я не хочу... хай там що вони кажуть... не хочу, бо тут немає її!.. Може, тут і добре, але без неї — ні... Мені більш нічого не треба... аби тільки вона була тут... Ви чуєте, ангели? Чого ви кружляєте коло мене?.. Ви прекрасні, це правда, але жоден із вас не зрівняється з нею, з м о ї м ангелом!.. [350]

Та є й диявол... теж прекрасний диявол... але я не про нього... Я кажу тільки про ангела прерій...

— Чи пам'ятаєш ти ім'я?

Навряд чи хтось іще міг так нетерпляче чекати відповіді від хворого, ЩЧ) марив у гарячці. Луїза схилилася над ним, пильно дослухаючись і ловлячи очима кожний порух його уст.

— Ім'я?.. Ім'я?.. Хто питає ім'я?.. Хіба ви тут маєте імена?.. А, згадав!.. Михаїл, Гавриїл, Азраїл. Ви ж чоловіки, всі чоловіки, хоча й ангели. А мій ангел — жінка. її звуть...

— Як?

— Луїза... Луїза... Луїза... Чого б я мав критися від вас?.. Ви ж тут знаєте все, що діється на землі. То, мабуть, знаєте і її, мою Луїзу? Напевне знаєте, її ж не можна не кохати всім серцем, як оце я... атож, усім серцем!..

Навіть тоді, коли молода креолка вперше почула ці палкі слова в затінку акацій і той, що промовляв їх, був притомний і усвідомлював свої почуття,— навіть тоді вона не слухала їх з такою втіхою. О, яка то була щаслива мить у її житті!

І знов до гарячого чола хворого, до його безкровних, пошерхлих уст припали ніжні жіночі уста, але тепер це були уста жінки, якій не довелося відсахнутись після поцілунку. Вона тільки випросталась і притисла руку до грудей, щоб погамувати радісне биття серця. Безмежна радість цвіла в душі молодої креолки, хоч у ній озивалась і болісна думка про те, що ця радість триватиме недовго, що її ч першу-ліпшу мить можуть урвати.

То була наче темна тінь, що маяла попереду, і вона таки не забарилася: спершу на поріг хатини справді впала чиясь тінь, а за нею з'явився й той, кому вона належала.

Чоловік, що стояв у дверях, був аж ніяк не страшний на вигляд. Навпаки, його обличчя й одяг викликали скорше усмішку й здавалися ще кумедніші в хатині, де зовсім недавно зчинилися такі драматичні події. Він здавався ще чуднішим через те, що в одній руці тримав томагавк, а в другій — велику змію, породу якої виказував хвіст з разком кільчастих калаталець на кінці.

Та вже зовсім сміховинним був ошелешений вираз, що набіг на його обличчя, коли він, переступивши по— [351] ріг, побачив у хатині зовсім не ту гостю, яка була там

раніш.

— Матір Божа! — вигукнув він, упустивши з рук змію й томагавк і вражено витріщивши очі.— Чи це мені сниться? Напевне, що сниться. Це ж не ви, міс Пойндекстер? Не може такого бути!

— Ні, це таки я, містере О'Нілле. Дуже нелюб'язно, що ви забули мене, та ще й так скоро.

— Я забув вас?! Та як ви могли таке подумати, міс! Нема в світі ірландця, що, глянувши раз на ваше миле личко, колись забув би його. О Господи, та онде ж іще один, що весь час згадує вас, навіть у гарячці! — І Фелім промовисто позирнув на ліжку.

Луїзине серце аж затремтіло з утіхи.

— Але що ж воно таке? — запитав Фелім, згадавши про незбагненну переміну, яка сталася в хатині.— А де отой юнак, чи то пак жінка, чи хто воно там? Ви не бачили тут ніякої жінки, міс Пойндекстер?

— Авжеж... бачила.

— О, бачили? То де ж вона поділася?

— Певне, поїхала собі.

-. Поїхала? Ну й хутко ж вона передумала! Ще й десяти хвилин не минуло, як я залишив її тут у хатині. Вона тільки-но зняла капелюшка — та де, чоловічого капелюха! — і начебто збиралась лишитися надовго. То ви кажете, поїхала? От і добре, я нітрохи за нею не шкодую. То така жінка, що її краще обминати десятою дорогою. Надто вже швидко вона хапається за зброю. Чи повірите, міс Пойндекстер, приставила мені пістолета просто до голови!

— О Боже! Чому?

— Чому? Тільки тому, що я не хотів пустити її до хатини. Та вона все одно впхалася, бо вернувся старий Зеб Стамп і дозволив їй. Вона сказала, що панич її друг і вона доглядатиме його.

— Он як? Дивно, дуже дивно! — пробурмотіла креолка, видимо замислившись.

— Ваша правда, дивно. Та тут у нас були дива ще дивніші. Я це, звісно, не про вас, міс Пойндекстер. Так дива, що Фелім О'Нілл волів би ніколи більше їх не бачити. А вам я щиро радий, міс, і панич теж зрадіє, я певен, коли тільки...

— Феліме, любий, розкажіть мені про все, що тут сталося.

— Гаразд. Але тоді, міс, вам треба скинути капелюшка [352] й лишитися тут надовше, бо мені й дня не вистачить, щоб розказати вам про все, що діялося тут від позавчора.

— А хто ж тут був за цей час?

— Хто був?..

— Ну, крім... крім тієї...

— Крім тієї жінки, що на вигляд як юнак, ви хочете сказати?

— Атож, крім неї. Тут був хтось іще?

— Та певно, що був, ще й скільки! Хто ви тільки хочете, і всякого кольору.

Найперше був такий собі один, він їхав сюди, але не доїхав. Тільки я боюся про нього казати, бо це настрахає вас, міс.

— Кажіть, кажіть. Я не ляклива.

— Хай буде по-вашому, хоч я й сам не доберу в тому глузду. Він був верхи на коні, але без голови.

— Без голови?

— Нічогісінько навіть схожого на плечах. Почувши це, Луїза мимоволі подумала, чи все гаразд із власною Фелімовою головою.

— А до того ж, міс, він був точнісінько як панич Моріс, ну наче викапаний. Сидів верхи на його коні, і мексиканське покривало на плечах— було його, і геть усе як у панича, коли він десь їде. Господи, ото набрався я страху, як його вгледів!

— А де ж ви все те бачили, містере О'Нілле?

— Отам нагорі, на краю урвища. Я виглядав панича, він ще вранці мав повернутися з селища, отож хто б то міг бути, як не він,— так я й подумав. Потім він під'їжджає, коли бачу — а голови нема! Тут він став, трохи постояв — і чимдуж назад, а наш Тара як завис, та й собі за ним. Отак вони гайнули через велику рівнину й зникли. з очей. Тоді я вернувся сюди, в хатину, замкнувся і ліг спати. І ото як я вже спав і мені снилося... Ой, міс, та ви ж, мабуть, втомилися стояти. Може, знімете свого гарненького капелюшка та сядете на оту скриню? На ній вам буде зручніше, ніж на табуретці. Зробіть ласку, сідайте, бо я маю ще багато чого розказати...

— Не турбуйтеся про мене, розкажіть, прошу вас.

Хто ще приїздив сюди, крім того дивного вершника?

А то була, певне, чиясь витівка, просто жарт.

— Жарт, ви гадаєте? Те саме сказав мені й старий Зеб.

— То він теж тут був?

[353]

— Атож, був... Тільки вже після тих, інших.

— Інших?

— Еге ж, міс. Зеб прийшов тільки вчора вранці. А ті інші завітали до хатини вночі перед тим, я вже давно спав, то ще й збудили мене серед ночі.

— Та хто ж вони були, ті інші?

— Як хто? Індіанці, хто ж би ще.

— Тут були індіанці?

— Аякже, ще й ціле плем'я!.. Отож я казав вам, міс, я собі міцно сплю, коли це чую — в хатині хтось балакає, просто в мене над головою, і щось наче шамотить, як ото коли карти тасують... Матір Божа! А це що таке?

— Де?

— Хіба ви не чули? Прислухайтесь!.. О, знову! Це ж коні тупочуть! Просто коло хатини...--Фелім кинувся до дверей/— Святий Патріку! Нас кругом оточили вершники. Ціла тисяча, і ще їдуть... Зеб... Треба знов дати сигнал! Ой лихо, вже не встигну!..

Схопивши гілку кактуса, яку він заніс до хатини, щоб була напихваті, Фелім вибіг за

двері.

— О Боже! — вигукнула креолка.— Це вони! З ними батько, а я тут. Що мені сказати? Пресвята Діво, вбережи мене від ганьби!

Не тямлячи, що робить, вона метнулася до дверей і замкнула їх. Але в ту ж мить зрозуміла, що це марна річ. Для людей, що скупчилися надворі, така перепона була заіграшку. Серед гомону за дверима Луїза впізнала грубі голоси * регуляторів".

Раптом їй упала в око широка щілина в задній стіні. Може, поступитися власною гідністю і втекти крізь той отвір?

Та було вже запізно. Тупотіння копит чулося й позаду хатини. Вершники оточили її з усіх боків. До того ж Луїзіна лошиця стояла на лужку перед дверима, а ту плямисту красуню годі було сплутати з будь-яким іншим конем. Тож вони вже напевне її впізнали.

Але й ще одне міркування стримувало креолку від спроби втекти — міркування благородне й безкорисливе, її коханий був у небезпеці, від якої його навряд чи врятував би й несвідомий стан. То хто ж би, крім неї, Луїзи, захистив його?

"Нехай я втрачу своє добре ім'я,— подумала вона,— нехай втрачу батька, друзів, усіх... але не його! На все [354] Божа воля. Може, мене чекає ганьба, та я однаково залишусь вірною йому!"

З такими думками молода креолка стала біля ліжка хворого, сповнена рішучості врятувати його будь-якою ціною — нехай і ціною власного життя.

Розділ LXII ПЕРЕД ВИХОДОМ НА СЦЕНУ

Ніколи ще біля хатини Моріса Джеральда не тупотіло стільки кінських копит водночас — навіть тоді, коли кораль позад неї був повний спійманих мустангів.

Феліма, що вискочив за двері, зупиняють одразу зо два десятки голосів. Один із них звучить гучніше за всі інші, і з того, який він владний, можна здогадатися, що то говорить ватажок.

— Стій, негіднику! Від нас не втечеш. Ще крок — і покладемо тебе на місці. Стій, тобі кажуть!

Ірландцеві, що рушив був просто до кобили Зеба Стампа, припнутої по той бік галявини, доводиться скоритись. Він умить спиняється.

— Повірте, панове, я й не думав тікати,— злякано белькоче він, бачачи перед собою стільки грізно насуплених облич і стільки ж таки наведених на нього рушниць.— І гадки такої не мав. Я тільки хотів...

— ...Дременути геть, як пощастить. Початок був непоганий. Гей, Діку Трейсі! Ану сповий його своєю довгою мотузкою. Допоможи йому, Шелтоне!.. Якийсь він дурнуватий на вигляд, хай йому чорт. Невже це той, котрого ми шукаємо?

— Та ні, не він. Це його слуга.

— Гей, хто там за хатиною! Пильнуйте добре. Ми ще не знайшли його. Тож глядіть, щоб і kota не пропустили... А тепер слухай ти, негіднику! Хто там усередині?

— Хто всередині? Цебто в хатині?

— Відповідай, клятий бевзю, коли тебе питають! — каже Трейсі, оперізуючи свого

бранця мотузкою.— Хто є всередині хатини?

— О Боже! Як припече, то затанцюєш. Ну, по-перше, там мій хазяїн...

— Стривайте, а це що? — запитує Вудлі Пойндек-стер, який щойно над'їхав і побачив плямисту лошицю.— Та це ж... це ж мустанг нашої Лу! [355]

— Саме так, дядечку,— підтверджує Кассій Колха-ун, що приїхав разом з ним.

— Хто ж його сюди пригнав?

— Мабуть, сама Лу.

— Яка дурниця! Ти жартуєш, Касе?

— Ні, дядечку, я серйозно.

— Ти хочеш сказати, що моя дочка була тут?

— Була тут і тепер тут, я певен.

— Це неможливо!

— То погляньте отуди!

Двері тільки-но відчинили. Всередині хатини видно жіночу постать.

— Боже праведний! Моя дочка!.. Пойндекстер злазить з коня і квапливо йде до хатини, слідом за ним — Колхаун. Обидва заходять.

— Луїзо, як це розуміти?.. О, тут поранений! Це він?.. Генрі? — Ще не діставши відповіді, плантатор помічає синові плащ та капелюх.— Він! Живий! Хвалити Бога! — І рвучко ступає до ліжка.

Та радість його ту ж мить згасає. Бліде обличчя на подушці — не синове. З грудей нещасного батька вихоплюється глухий стогін, і він, заточуючись, відходить від ліжка.

Здається, й Колхаун так само вражений. Але з його уст злітає крик жаху. Знічено скулившись, він тихенько вислизає з хатини.

— Боже милий, що це? — тяжко дихаючи, насилу вимовляє плантатор.— Ти можеш мені пояснити, Луїзо?

— Ні, батьку, не можу. Я тут усього кілька хвилин. А його застала отакого, як бачиш. У нього гарячка, і він марить.

— А... а Генрі?

— Я ще нічого не знаю. Коли я приїхала, містер Джеральд був сам. Той чоловік, що надворі, кудись виходив і оце тільки-но повернувся. Я не встигла розпитати його.

— Але як... як ти тут опинилась?

— Я —не могла лишатися вдома. Просто несила було сидіти далі між чотирьох стін і нічого не знати. Це справжній жах — бути самій у цілому домі й весь час думати, що мій нещасний брат... О Боже, Боже!..

Пойндекстер розгублено дивиться на дочку, але в очах його німе запитання.

— Я подумала: а може, Генрі тут. [356]

— Тут?.. Але як ти дізналася про цю хатину? Хто показав тобі дорогу? Ти ж тут сама!

— Ах батьку, я знала дорогу. Пригадуєш той день у прерії, коли мене понесла моя Луна? Вона тоді забігла аж у ці місця, ще й далі. А коли ми з містером Джеральдом поверталися, він сказав мені, що тут його оселя. От я й подумала, що зможу сама

знайти сюди дорогу.

З обличчя Пойндекстера все ще не сходить розгублений вираз, проте до нього долучаються й ознаки іншого почуття: брови похмуро зсуваються до перенісся, і між ними залягає глибока зморшка. Та яка чорна думка точить йому душу, він не каже.

— Мені дивно, що ти могла таке вчинити, дочко. Це непристойно... навіть небезпечно. Ти повелась, як легковажне дівчисько. Зараз же їдь звідси! Тут не місце для порядної дівчини. Сідай на свою лошицю — і додому. Хтось поїде з тобою. Можливо, тут станеться щось таке, чого тобі не треба бачити. Тож їдь, не барися!

Батько йде до дверей, і дочка з видимою неохотою рушає за ним, а потім так само знехотя бреде до своєї плямистої лошиці.

Тим часом вершники вже позлазили з коней і стоять на лужку перед хатиною. Тут зібралися всі: Колхаун уже встиг розповісти, в якому стані господар, тож тепер їм немає потреби чатувати навколо.

Вони стоять купками; хто мовчить, хто розмовляє. Найбільший гурт збився коло Феліма, що лежить на траві міцно зв'язаний. Але говорити йому не заборонено, і прибульці запитують його про те чи те, хоча й не дуже вірять його відповідям.

Коли з хатини виходять батько з дочкою, всі мовчки обертаються до них. Однак кожному не терпиться дізнатись, що воно все означає. Про це свідчать їхні погляди.

Багато хто бачив дочку плантатора й раніше, і, певна річ, усі не раз чули про неї і знають її ім'я. Отож усі прикро здивовані, навіть вражені, побачивши її тут. Сестра вбитого в оселі убивці!

Тепер вони як ніколи раніш переконані, що мустан-гер убивця. Колхаун приніс із хатини свіжі відомості, які начебто підтверджують це. Він розповів про плащ та капелюх убитого і про самого вбивцю, тяжко пораненого у смертельному двобої.

То чому ж Луїза Пойндекстер опинилася тут, та ще [357] й сама? Чому з нею немає ні слуги, ні когось із родичів? Адже вона тут гостя — це видно з усього.

Її двоюрідний брат нічого не пояснює, і схоже на те, що й сам цього не знає.

А батько — чи знає він? Судячи з його розгубленого вигляду — навряд.

Між купками людей, що стоять на лужку, раз по раз перебігає шепіт. Кожен має свої здогади, але ніхто не висловлює їх у голос. Навіть ці грубі прикордонні (поселенці поважають батьківські почуття і терпляче очікують, поки все з'ясується).

— Сідай на коня, Луїзо. Містер Янсі проведе; тебе додому.

Молодий плантатор, обраний їй за супутника, палає бажанням виправдати довіру. Він чи не найдужче заздрить гаданому щастю Кассія Колхауна, і тепер душа його сповнена вдячності до старого Пойндекстера за таку зручну нагоду.

— Але, батьку,— заперечує дівчина,— чом мені не можна почекати тебе? Ти ж не затримаєшся тут надовго?

Містера Янсі охоплює недобре передчуття.

— Я хочу, щоб ти поїхала звідси, дочко, і цього тобі має бути досить.

Янсі заспокоюється. Але не зовсім. Він чимало чув про гордий норов плантаторової дочки, отож не певен, що вона так легко скориться, нехай і батьковій волі.

Та Луїза поступається, але майже не приховує свого невдоволення, хоч на неї й дивляться десятки допитливих сторонніх очей.

Вони вирушають. Молодий плантатор тюпає попереду, довірена йому дама знехотя йде за ним. Він насилу стримує свою радість, вона — свою гірку зажуру.

Простодушного Янсі скоріше смутить, ніж ображає, те, що його супутниця така похмура й мовчазна. Як же може бути інакше, коли дівчину спіткало таке горе? Певна річ, він має на думці смерть її брата.

Та Янсі помиляється, пояснюючи її настрій тільки цим. Якби він пильніше поглянув в очі Луїзи Пойн-декстер, то міг би добачити в них не так сум за тим, що вже минуло, як страх перед тим, що чекає попереду.

Вони їдуть між деревами, але ще чують голоси людей коло хатини.

Раптом обличчя молодої креолки прояснюється, немов освітлене якоюсь радісною думкою чи, може, новою [358] надією. Вона замислено спиняв коня. Спиняється і її супутник.

— Містере Янсі,— каже Луїза, трохи помовчавши,— в мене хитається сідло. Мені незручно їхати. Зробіть ласку, перевірте попрягу.

Янсі зіскакує з коня, радий прислужитися їй. Він перевіряє попрягу й бачить, що затягати її далі не треба. Але нічого не каже й, розстебнувши пряжку, заходжується щосили підтягати ремінь.

— Стривайте,— знов озивається прекрасна вершниця.— Краще я злізу, так вам буде зручніше.

Не чекаючи допомоги, вона зіскакує з сідла й стає обіч своєї лошиці. Тим часом молодий плантатор, напруживши всі м'язи, й далі тягне до себе попрягу. Нарешті, після довгого змагання з ременем, аж почервонівши з натуги, він застібає пряжку на одну дірочку далі.

— Все, міс Пойндекстер. Тепер, я думаю, буде досить.

— Мабуть, що так,— відказує Луїза, поторгавши рукою сідло. Атож, тепер досить. А взагалі, шкода так скоро їхати звідси. Я ж оце тільки-но приїхала, всю дорогу гнала вчвал, і моя бідолашна Луна навіть не встигла відсапатись. Може, побудемо тут якусь часинку й дамо їй трохи перепочити? Просто жорстоко отак зразу скакати на ній назад.

— Але ж ваш батько... Він так наполягав, щоб ви...

— Щоб я негайно їхала додому? Хай це вас не турбує. Він просто не хотів, щоб я залишалася серед тих грубих людей, ото й тільки. А тепер, коли я поїхала звідти, він нічого не скаже... Ви погляньте, як тут гарно. І яка приємна прохолода під цими тінчастими деревами — не те що у відкритій прерії, де зараз так пече сонце. Ні, побудьмо тут трохи, нехай Луна перепочине! А ми тим часом подивимось, як пустують у річці сріблясті рибки. Погляньте, містере Янсі, які вони гарненькі!

Молодому плантаторові втішно це чути. Чому його чарівна супутниця хоче побути з ним тут під деревами? Чому їй раптом забажалось дивитися на рибок? У голові його складається така відповідь, яка вигідна йому самому. Отож довго умовляти його не

доводиться.

— Я весь до ваших послуг, міс Пойндекстер,— каже він,— і залюбки побуду з вами тут скільки хочете.

— Тільки доти, доки Луна трохи відпочине. Я ж вам [359] казала, сер, що ледве встигла злізти з сідла, як над'їхав ваш загін. Бачите, он як вона, бідолашна, й досі тяжко дихає після тієї довгої гонитви.

Містера Янсі анітрохи не цікавить, як дихає плямиста лошиця, проте він радий виконати будь-яке бажання її господині.

Вони залишаються на березі річки.

Янсі трохи здивований тим, що його супутниця начебто забула й про рибок, і про свою Луну. Він тільки радів би з цього, якби натомість вона приділила свою увагу йому. Та його сподівання марні. Молода креолка ніби не бачить і не чує його. Очі її звернені кудись у простір, а вуха напружено ловлять кожний звук, що долинає з лужкГ перед хатиною мустангера.

І хоч молодий плантатор більше схильний побалакати зі своєю дамою, проте й він несамохіть дослухається. Йому зрозуміло, що коло хатини зараз діється драматична сцена —' суд Лінча, який вершать "регулятори".

За деревами чується збуджена мова. В ній виразно звучить невблаганна, жорстока рішучість.

Обое мовчки слухають, і молода креолка скидається в цю мить на трагічну актрису, що чекає за лаштунками свого виходу на сцену.

Від хатини долинають різні голоси, так наче кілька чоловіків говорять по черзі. Потім один голос лунає небагато довше за інші — то вже ціла промова.

Луїза впізнає цей голос. То говорить її двоюрідний брат Кассій. Він на чомусь наполягає— то гнівно, то розважливо, ніби переконуючи слухачів зробити щось таке, чого вони не хочуть.

Та ось його промова доходить кінця. І одразу ж по тому лунають голосні вигуки — вигуки згоди,— і один з них, найгучніший, віщує страшне лихо.

Прислухаючись до того, що там діється, Янсі зовсім забув про свою чарівну супутницю й згадав про неї аж тоді, коли вона зірвалася з місця і, мов у нестямі, але сповнена рішучості, метнулася назад до хакале.

Розділ LXIII СУД ЛІНЧА

У лиховісному вигуку, що так раптово зірвав з місця молоду креолку, був і присуд натовпу, й можливий вирок. І, коли вона кинулася бігти до хатини мустангера, у її вухах лунало те моторошне слово: "Повісити!" [360]

Поки Луїза вдавала, ніби з цікавістю спостерігає веселий танок сріблястих рибок, перед її внутрішнім зором поставало далеко не таке мирне видовище, а те, що відбувалося тим часом на моріжку перед хакале, Хоч вона й не бачила за деревами місця дії, проте знала дійових осіб і за їхніми словами могла уявити собі, як та дія розвивається.

На той час, коли вона спинилася біля річки й зіскочила з коня, на лужку склалася

жива картина, яку варто бодай коротко змалювати.

Люди, що лишилися там після її від'їзду, вже не стояли окремими купками, а збилися в один гурт, утворивши грубу подобу великого кола. В середині того кола вирізнялося кілька постатей. Найпомітнішою серед них була височенна постать ватажка "регуляторів"; поруч нього стояли троє чи четверо його помічників. Там-таки був Вудлі Пойндекстер і з ним Кассій Колхаун. Ці двоє вже, як видно, не мали права вирішального голосу, а вдовольнялися роллю глядачів чи, може, свідків у тій судовій драмі, що починалась на лужку.

Так, то справді мав бути суд за звинуваченням у вбивстві. Суд на місці, або так званий суд Лінча. В ролі судді виступав ватажок "регуляторів", а за присяжних були всі присутні, окрім звинувачених.

Звинувачених двоє— Моріс Джеральд і його слуга Фелім. Вони також усередині кола, обидва лежать на траві, зв'язані сирицевим ремінням, неспроможні ворухнути ні рукою, ні ногою. Навіть говорити їм не вільно. Феліма примусили замовкнути лайкою та погрозами, а його господареві застромили між зуби щось на зразок дерев'яної затички — щоб своїм безтямним маренням не заважав говорити іншим.

Та навіть туго затягнуті ремені не можуть стримати хворого, що раз у раз кидається в гарячці, і три чоловіки притискають його до землі: двоє держать за плечі, а третій сидить у нього на ногах. Тільки очам його ще дозволено рухатись, і він дико поводить ними й люто блимає на своїх сторожів, так що аж страх на те дивитися.

В убивстві звинувачують лише одного з підсудних; другого вважають співучасником, та й то не напевне.

Допитують тільки слугу. Він має викласти перед судом усе, що знає, а також те, що може сказати на [361] своє виправдання. Запитувати про щось його господаря — марна праця.

Фелім розповідає свою історію, надто неправдоподібну, щоб їй повірили, хоч найменш вірогідна її частина — про те, як він бачив вершника без голови,— майже не викликає сумнівів. Але він не може пояснити, що це було, і його розповідь тільки підтверджує вже висловлену кимось підозру, що та проява теж належить до злочинного задуму вбивці.

— А те, що він наплів тут про ягуарів і про індіанців, то все байки! — гукають з натовпу.— Купа брехні, щоб увести нас в оману, і край!

Суд триває заледве десять хвилин, але більшість "присяжних" уже склала свою думку. Всі ті, хто наперед ладен був повірити, що Генрі Пойндекстера вбито й що в його смерті винен Моріс Джеральд, тепер цілком переконані в цьому.

Знову зважено всі відомі раніше обставини; долучено й нові докази, щойно виявлені в хакале, і серед них найстрашніші — знайдені там плащ та капелюх зниклого юнака. Пояснення слуги мустангера, плутані й недоладні, не викликають довіри. Та й чого б їм вірити? Це ж бо вигадки співучасника. Декотрі просто не хочуть їх слухати — це вони нетерпляче вигукують: "Повісити вбивцю!"

Неначе такий вирок уже завбачено, на землі лежить мотузка із зашморгом на

кінці. І хоч це тільки ласо, кращого знаряддя страти не знайти. А поперечна гілляка великого платана, що стоїть на краю лужка, цілком придатна стати шибеницею.

Починають опитувати "присяжних".

Вісімдесят чоловіків із ста висловлюють ту саму думку: "Моріс Джеральд винен і має вмерти". Здається, настала його смертна година.

А проте виконувати присуд не поспішають. Мотузка так і лежить без— діла на траві, й ніхто не хоче брати її в руки. У чому ж річ? Адже то не отруйна змія, до якої всі бояться доторкнутись.

Більшість висловилося за смертний присуд, дехто підкріпив своє слово ще й брутальною лайкою. Чому ж його не виконують?

Чому? А тому, що немає цілковитої однастайності, яка тільки й спонукає до негайної дії. Щоб досягти її, не вистачає доказів. Знайшлися серед присутніх люди, [362] не згодні з обвинуваченням. Їх меншість, і вони не такі галасливі, проте так само рішуче сказали "ні".

Тим-то й затримується страта.

Серед цієї меншості й сам суддя — ватажок "регуляторів" Сем Менлі. Він ще не ухвалив вироку й навіть не виказав згоди з обвинувальним висновком "присяжних".

— Земляки, громадяни! — гукає він, вибравши їлитель, коли галас трохи вщухає.— Я гадаю, в цій справі не все ясно, і нам слід вислухати підсудного — звісно, коли він зможе говорити. Ви ж бачите, зараз його не допитаєш. Тримаємо ми його міцно, і якщо він справді винен, то викрутитись йому навряд чи вдасться. Отож пропоную відкласти суд, поки...

— Навіщо ж відкладати? — перебиває його гучний голос, що й до того підтримував звинувачення; це голос Кассія Колхауна.— Навіщо, Семе Менлі? Вам легко отак просторікувати, а коли б це підступно вбили когось із ваших близьких — сина там чи брата, нехай і двоюрідного,— ви, певно, не були б такі добрі. Чого вам не вистачає, щоб довести вину цього мерзотника? Ще якихось доказів?

— Саме так, капітане Колхауне.

— А в и їх маєте, містере Кассію Колхауне? — озивається з натовпу голос із сильним ірландським акцентом.

— Може, й маю.

— То скажіть, щоб і ми знали!

— Бог свідок, ви їх чули тут досить. Та коли на суд впливають отакі безмізкі співвітчизники...

— Ану не смійте! — кричить той самий чоловік, що вимагав додаткових доказів.— Не забувайте, містере Колхауне, тут вам не Міссісіпі, а Техас. Добре затямте собі це, а то ваш язик доведе вас до біди!

— Я не хотів нікого образити,— відступає Колхаун, намагаючись вийти з халепи, в яку вскочив через свою неприязнь до ірландців.

— Тоді катай далі! — поблажливо гукає той ірландець.

— Так от, доказів ви маєте досить, а як на мене, то й задосить. Та коли вам потрібні

ще, я можу їх дати.

— Давай!.. Давай!..— лунає цілий хор голосів. Колхаун начебто вагається.

Панове! — починає він нарешті, так ніби звертається до натовпу з промовою.— Те, що я маю зараз [363] вам сказати, я міг би сказати й раніш. Але я вважав, що в цьому немає потреби. Всі ви знаєте, що сталося між цим чоловіком і мною, і я не хотів, щоб подумали, ніби я зводжу з ним порахунки. Аж ніяк. І коли б я не був певен, що це він вчинив убивство,— так само певен, як і в тому, що— в мене на плечах є голова...— Він затинається, побачивши, що його останні, машинально вимовлені слова справили на слухачів дивне враження, та й йому теж стає моторошно.— Так от, коли б... коли б я не був певен цього, то й тепер не сказав би про те, що я побачив... чи, точніше, почув, бо це було вночі, і бачити я нічого не міг.

— Що ж ви почули, містере Колхауне? — запитує Сем Менлі, повертаючись до своїх суддівських обов'язків, про які на час забув, поки точилася суперечка з приводу звинувачення.— Ваша сварка з підсудним, про яку, я гадаю, всім відомо, не стосується до справи і не дає нікому підстав звинуватити вас у неправдивих свідченнях. Будь ласка, сер, говоріть далі. Що ви почули? І де це було й коли?

— Спочатку скажу коли. Це було тієї ночі, коли пропав мій двоюрідний брат, хоч про це ми дізналися, звичайно, тільки вранці. Отже, вночі з вівторка на середу.

— Вночі з вівторка на середу. Що далі?

— Я вже пішов до своєї кімнати і гадав, що й Генрі пішов до себе. Та в кімнаті було задушно, не давали спокою москити, і я ніяк не міг заснути. Тоді я встав, запалив сигару і, трохи покуривши в кімнаті, вирішив піти на дах. Ви, певно, знаєте, що стара гасієнда має плаский дах? Отож я пішов туди, на свіже повітря, і там курих собі далі. Було десь близько півночі чи, може, трохи раніше. Напевно сказати не можу, бо я довго крутився в ліжку й не дивився на годинник. І от, саме коли я докурив сигару й хотів був дістати ще одну, я почув голоси. Два голоси. Вони долинали від річки, звідкись наче з того боку, і мені здалося, що то говорять на дорозі, яка веде до селища. Якби говорили спокійно, я навряд чи почув би ті голоси і, звісно, не відрізнив би їх один від одного. Але розмова була гучна й гостра, і мені стало зрозуміло, що там сваряться двоє чоловіків. Я вирішив, що то якісь п'яні гульвіси повертаються від Обердоффера, і викинув усе те з голови. Та, мимоволі чуючи їх, упізнав один з голосів, а потім і другий. Перший був голос мого двоюрідного [364] брата Генрі, а другий — оцього чоловіка, що тут лежить, і це він убив Генрі.

— Розповідайте далі, містере Колхауне. Нам треба вислухати все, що ви маєте сказати. А свої думки з цього приводу ви зможете висловити потім.

— Отож, панове, ви можете собі уявити, як я здивувався, коли почув голос свого двоюрідного брата. Я ж бо гадав, що він давно вже спить. Але то був він, я не мав щодо цього сумніву і навіть не пішов до його кімнати пересвідчитись. Я знав напевне, що то його голос, і так само був певен, що другий належить не кому іншому, як ловцеві коней. Мені здалося дуже дивним, що Генрі вийшов з дому о такій пізній годині, бо цього за ним ніколи не водилося. Але помилитись я не міг: він справді був там, за

річкою. Тоді я прислухався, намагаючись зрозуміти, через що вони сваряться. Хоч самі голоси було чути добре, проте слів я майже не розрізняв і почув тільки, що Генрі обкладає ірландця міцною лайкою, так наче той завдав йому якоїсь образи; а потім я почув, як ірландець погрожує Генрі, що той, мовляв, про це пошкодує. Обидва голосно називали один одного на ім'я, і в мене вже не лишалося ані найменшого сумніву, що то справді вони. Мені було б одразу піти з'ясувати, що там між ними діється, але я був у пантофлях, а поки пішов узув чоботи, все начебто стихло. Я почекав з півгодини, сподіваючись, що Генрі повернеться додому, та його все не було. Тоді я подумав, що він подався до Обердоффера й зустрів там знайомих із форту, отож міг засісти з ними надовго. І я пішов собі спати... Оце, панове, я розповів вам усе, що знаю. Мій бідолашний двоюрідний брат так і не повернувся до Каса-дель-Корво й не ліг у свою постіль — про це ми дізнались уже вранці, коли зайшли до його кімнати. Його постіллю тієї ночі стало якесь глухе місце в прерії або в хащах, і оце перед вами єдина людина, що знає, де воно, те місце.

І промовець театральним жестом показав на підсудного, чиї дико витріщені очі свідчили, що він не чує й не бачить нічого: ні жахливого звинувачення, ні погрозливих поглядів, спрямованих на нього з усіх боків.

Свідчення Колхауна, подані з вичерпною докладністю, начебто цілком доводять вину підсудного. Вони здаються такими вірогідними, що на лужку перед хатиною знову зчиняється обурений галас. [365] — Повісити! Повісити! — вигукують десятки голосів.

Навіть сам суддя, як видно, завагався. Противників страти стало ще менше, і вже не вісімдесят, а дев'яносто голосів із ста повторюють свою жорстоку вимогу. Поодиноких поміркованих голосів і не чути за тим мстивим ревиськом.

Натовпом перебігають хвилі, мов у збаламученому морі перед бурею. Збудження дедалі наростає і невдовзі сягає межі.

І ось уже якийсь горлодер кидається до мотузки. Ніхто й не помітив, як він щойно стояв поруч Колхауна й про щось шепотівся з ним. Він хапає ласо й швидко накидає зашморг на шию приреченому, що й тепер нічого не тямить, байдужий і до суду, й до вироку.

Ніхто не пробує спинити негідника. В нього за поясом мисливський ніж та револьвер, і він може робити що хоче. А на допомогу йому прискочив ще один такий самий, з тих, що досі стерегли підсудного.

Решта стоять осторонь і незворушно дивляться на приготування до страти. В більшості на обличчях мовчазне схвалення, а декотрі навіть підохочують катів лютими вигуками: "На гілляку його! Вішайте!"

Дехто видимо приголомшений, кілька чоловіків дивляться на засудженого із співчуттям, але жоден не наважується виказати його й заступитися за бідолашу.

Зашморг уже в нього на шиї. Другий кінець мотузки саме перекидають через гілляку.

Ще хвилина — і Морісові Джеральду кінець!

Розділ LXIV НЕПЕРЕДБАЧЕНІ АНТРАКТИ

"Ще хвилина — і Морісові Джеральду кінець!" — так думав кожен з учасників трагедії, що діялась на лужку перед хатиною мустангера. Ніхто не сумнівався, що в наступну мить усі вони побачать, як тіло засудженого повисне на гілляці платана.

Але тут довелося зробити антракт, не передбачений профомаю вистави.

Водночас із трагедією і, можна сказати, на тій самій сцені відбувався фарс. Та оскільки цього разу увагу [366] всіх цілком заповонила трагедія, то комедію грали без глядачів.

А проте комедійні актори вели свої ролі сумлінно. Їх було всього двоє: людина і кінь. Фелім знов розіграв ту сцену із Зебовою "худобиною", яка раніше так здивувала Ісідору.

Ще дужче підбурені свідченнями Колхауна й охоплені жадобою помсти, "регулятори" не спускали з ока тільки головного злочинця. Ніхто не звертав уваги на Феліма, нікого не цікавило, чи він співучасник, чи ні. Гнівні погляди всіх прикипіли до його господаря, і до слуги вже було байдуже. А коли добровільні кати вискочили наперед і заходилися коло мотузки, про Феліма й зовсім забули.

Ірландцеві випала добра нагода втекти, і він не забарився скористатися з неї. Виборсавшись із своїх пут, він нишком поповз геть між ніг збуреного натовпу.

Ніхто й не помітив його втечі. Знавіснілі від збудження люди штовхали одне одного й не зводили очей з дерева, що мало стати шибеницею.

Побачивши, як Фелім поповзом скрадається геть від місця суду, можна було б подумати, що, діставши змогу втекти, він рятує власне життя й забув і думати про свого господаря.

Щоправда, він уже нічим не міг допомогти мустангерові і сам це розумів. Усе, що можна було сказати на його захист, він сказав, і будь-які дальші його спроби нічого б не зарадили, а то й ще дужче розлютили б суддів. Отож, коли б він, скоряючись інстинктові самозбереження, і надумав утекти, це навряд чи випадало б назвати зрадою. Так розважив би кожен.

Але це припущення було б несправедливе щодо Феліма. Відданий слуга й думки не мав покинути господаря в скруті, не спробувавши визволити його з рук тих нелюдів, які жадали його смерті. Він знав, що сам нічого не вдіє, і сподівався тільки на Зеба Стампа. Оце ж задля того, щоб викликати старого мисливця умовним сигналом, який так добре прислужився йому минулого разу, він і повз тепер геть від страшного судного місця.

Вибравшись із стовписька, Фелім шаснув під дерева і, ховаючись за стовбурами, перебіг туди, де, залишена на довгій припоні, скубла траву Зебова стара кобила. По всьому краю галявини стояли припнуті до дерев коні приїжджих, утворивши ніби живу заслону. Скра(1)— [367] аючись за нею, Фелім, ніким не помічений, підступив упритул до конячини.

І вже аж тоді він згадав, що прийшов без потрібного знаряддя. Колюча гілка кактуса випала в нього з рук, ще як його схопили, і лежала тепер десь під ногами в напасників. Повернутися до неї Фелім не міг, бо його неминуче помітили б і схопили знову, не давши зробити те, що він замислив. Не мав він при собі й ножа чи чогось

іншого, щоб зрізати ще одну гілку.

Він стояв гірко засмучений, не знаючи, що робити. Але це тривало лише якусь мить. Гаяти час було не можна. Над його господарем нависла смертельна небезпека, і кожна хвилина могла стати фатальною. Треба було рятувати його будь-що.

З цією думкою вірний Фелім кинувся до кактуса і, схопивши голірuch колючу гілку, відламав її від стебла.

Пальці його були геть подерті, але хіба це щось важило, коли йшлося про життя його любого господаря! Так само на відчай душі Фелім побіг назад до кобили й, ризикуючи наразитися на її копита, ще раз пустив у діло своє пекельне знаряддя.

На той час мустангерові вже наділи на шию мотузку й ретельно перевірили зашморг, щоб не вийшло ніякої похибки. За другий кінець, перекинутий через гілляку, вхопилися ті двоє бородатих харцизяк, яким, здавалось, аж руки свербіли швидше смикнути мотузку. Їхні обличчя та пози виказували невблаганну жорстокість. Обидва чекали тільки слова.

Та, власне, сказати це слово ніхто не мав права. Через те й зволікали із стратою. Ніхто не хотів віддавати наказ, що позбавив би життя таку ж, як і вони, людину. І хоч майже всі вважали засудженого злочинцем і щиро вірили, що то він убив Генрі Пойндекстера, проте ні в кого не вистачало духу взяти на себе обов'язки шерифа (72). Навіть Колхаун притих.

Не можна сказати, що їм забракло лихої волі. Ні відставному капітанові, ні більшості "регуляторів" їй не бракувало. Вони й не думали відступатися від свого наміру. Затримка виникла тільки тому, що всі вони нараз усвідомили незаконність своїх дій. Та це було лише коротке затишшя, як ото під час грози перед страшним ударом грому.

(72) Шериф — урядовець, що виконує певні адміністративні й судово-поліційні функції в окрузі.

[368]

Запала урочиста цвинтарна тиша. Всі мовчали, відчуваючи присутність смерті, та ще й у найжахливішій і найпотворнішій подобі. Більшість розуміли, що саме вони прикликали її сюди і що вона вже зовсім поруч.

Вони стояли принишклі й непорушні, мов дерева навколо галявини. От-от щось мало статися.

І таки сталося, але не те, чого всі чекали й що самі намислили. Замість побачити, як Моріс Джеральд повисне на гілляці, їм довелося стати свідками зовсім іншого видовища, такого чудернацького, що воно враз розвіяло всю похмуру врочистість хвилини й на якийсь час відвернуло страшну розв'язку.

Стара кобила, що, як усі знали, належала Зебові Стампу, раптом наче здуріла. Вона почала дико витанцьовувати на траві, високо хвицаючи копитами в повітрі, і по всій околиці розляглося її несамовите пронизливе іржання. Його підхопила і вся сотня коней, що стояли край галявини, прив'язані до дерев: уже за мить вони так само дико вистрибували й шалено іржали.

Ніякі чари не сподіяли б такої швидкої переміни, яка сталася на лужку перед хатиною мустангера. Здавалось, усі забули не тільки про страту, а й про самого засудженого.

Та ця переміна була аж ніяк не кумедна. Навпаки, на всіх обличчях з'явилася тривога, залунали крики жаху. Люди хапалися за зброю, кидалися до своїх коней.

"Індіанці!" — цей вигук був у всіх на устах, хоч його ніхто й не чув за гвалтом. Тільки напад команчів міг викликати таке сум'яття. Здавалося, весь загін от-от подасться навтіки.

Якийсь час люди з криками гасали по лужку чи, скуті страхом, мовчки стояли на місці. Багато хто, підбігши до своїх коней, сховався за ними, як за щитами, від індіанських стріл. Лише декотрі з загону були звичні до таких пригод, а решта, не маючи досвіду життя в преріях, злякалися не на жарт і повпадали в паніку.

Так тривало доти, доки всі вершники порозбирали своїх коней і ті заспокоїлись. Тепер було чути тільки іржання бідолашної худобини, яка стала призвідницею всього того гвалту.

Отоді й виявили справжню причину переполоху, а також і те, що слуга-ірландець утік.

На Фелімове щастя, він мав обачність сховатися —[369] в куцах, і це врятувало його. Якби його схопили знов, за його життя можна було б дати не більше, ніж за життя його господаря.

Розлючені тим усім, двадцяттеро чоловіків водночас схопили рушниці й націлили їх на стару конячину. Та, перш ніж котрийсь із них встиг вистрілити, хтось інший, що стояв ближче, накинув їй на шию ласо і, затягнувши зашморг, примусив замовкнути.

Спокій відновлено, і можна повернутися до перерваного чорного діла. Настрій натовпу не змінився. Кумедна пригода не схилила тих людей до милосердя, а навпаки, тільки дужче розлютила їх. Одних пече сором за свою жалюгідну поведінку перед лицем фальшивої тривоги, інші роздратовані тим, що довелося відкласти смертельне дійство. І тепер усі знов збираються докупи, палаючи жадобою помсти. Про це свідчать і їхні гнівні вигуки, і брудна лайка.

Знову навкруг засудженого змикається лиховісне людське коло, і сцена набуває знов моторошного вигляду.

Знову добровільні кати беруться за мотузку, і по натовпу, як і —раніш, перебігає страшна думка: "Ще хвилина — і Морісові Джеральду кінець!"

Та, на щастя, ту похмуру церемонію знов доводиться урвати.

Як не схожа на смерть легка світла постать, що вихоплюється з тіні дерев на осоння!

"Жінка! Прекрасна жінка!"

Ці слова мовлено тільки подумки, бо озватись уголос ніхто не зважується. Всі стоять так само непорушно, але вираз їхніх облич дивно змінився. Навіть найзапек-ліші нечеми не лишаються байдужими до появи цієї непроханої гості. Вони враз знічуються, так ніби почувають за собою вину.

Падучою зіркою вона розтинає натовп і, не дивлячись ні на кого, не озиваючись ані словом, схилиється над засудженим, що й досі лежить на траві із заткнутим ротом. Потім швидким порухом хапає мотузку і обіруч висмикує її з рук отетерілих від подиву катів.

— Техасці! Яка підлота! — кричить вона, спопеляючи натовп презирливим поглядом.— Ганьба вам! Ганьба!..

Усі мовчать, вражені цим жалючим докором. А вона не вгаває: [370]

— Оце такий ваш суд! Справедливий суд! Засудити людину без оборонця, навіть не вислухавши її! І оце ви називаєте правосуддям? Вашим техаським правосуддям? Нелюди, вбивці, ви гідні тільки презирства!..

— Що це означає? — гнівно кричить Пойндекстер, підбігаючи до дочки й хапаючи її за руку.— Ти збожеволіла, Лу... збожеволіла! Як ти тут опинилася? Я ж звелів тобі їхати додому! Іди звідси, зараз же йди! І не втручайся в те, що зовсім тебе не стосується!

— Це стосується й мене, батьку!

— Що?.. Як?.. А, справді — ти ж сестра. Цей чоловік — убивця твого брата.

— Я не вірю... не можу цьому повірити! Не може такого бути! Він не мав ніяких причин... Слухайте, ви, якщо ви люди, то не чиніть, як дикуни. Судіть його справедливим судом, і тоді... тоді...

— Його судили по справедливості! — вигукує хтось, вочевидь із чужого голосу.— Ні в кого немає сумніву, що він винен. Це він убив вашого брата, більше нема кому. І дуже негарно, міс Пойндекстер,— ви вже мені даруйте, але дуже негарно, що оце ви намагаєтесь захистити його від заслуженої кари.

— Атож, справді! — підтримують його кілька голосів.

— Хай звершиться правосуддя! — вигукує ще хтось затерту судову фразу.

— Хай звершиться!.. Хай звершиться!..— луною підхоплюють десятки голосів.

— Ви вже вибачайте, міс, але ми змушені просити вас піти звідси... Містере Пойндекстере, ви б забрали свою дочку.

— Ходімо, Лу! Тут тобі не місце. Ти повинна піти... Що? Відмовляєшся? Боже праведний, дочко! Ти що, думаєш суперечити мені?.. Ану, Касе, візьми-но її за руку й відведи звідси!.. А як не підеш сама, Лу, ми примусимо тебе силоміць. Будь розумницею і роби як я кажу. Ну ж бо, йди!

— Ні, батьку, не піду... Не піду доти, доки ти не пообіцяєш мені... доки ці люди не пообіцяють...

— Ми не можемо вам нічого обіцяти, міс, хай би нам Цього й хотілося. Це не жіноче діло, аж ніяк. Вчинено злочин, убивство, ви ж знаєте. Вбивця не заслуговує ніякого жалю!

— Ніякого жалю! — підхоплює хор гнівних голосів.— Повісити його! Повісити! [371]

Присутність жінки вже не стримує натовпу. Можливо, її поява навіть прискорює фатальну розв'язку. Ревнощі збуджують ненависть не тільки в душі Кассія Колхауна. Заздрячи на гадане щастя ловця коней, його тепер ненавидять і інші. В розпалі

мстивих почуттів забуто й про шану до жінки — чесноту, якою завжди славилися тегасці.

Дівчину ведуть геть — та ні, не ведуть, а тягнуть силоміць. Це робить її двоюрідний брат за наказом батька. Вона пручається в його осоружних руках, гірко ридає, голосно протестує проти нелюдської жорстокості натовпу.

— Бузувіри! Вбивці! — гнівно вигукує Луїза.

Та її зусилля випручатись марні, і ніхто не зважає на її слова. її вже витягли з натовпу, і вона втратила останню надію допомогти тому, за кого ладна віддати власне життя.

Тепер її гнів виливається на Колхауна, і йому доводиться почути чимало гірких слів, що роздирають його серце на шматки. Краще б він і не брався супроводити її. І хоч він певен, що суперникові не минути помсти, це мала втіха. Суперника скоро не стане, але що йому, Колхаунові, з того? Дівчина, яка оце пручається в його руках, ніколи не дасть йому обійняти себе з доброї волі. Він може вбити того, хто заволодів її серцем, та ніколи не здобуде її прихильності.

Розділ LXV ЩЕ ОДИН АНТРАКТ

Уже втретє сцена набуває того самого вигляду: актори і глядачі страшної трагедії займають свої попередні місця.

Ласо знов перекинуто через гілляку платана, і ті самі двоє негідників беруться за його вільний кінець, але тепер уже тягнуть його на себе доти, доки мотузка туго напинається.

Уже втретє кожен з присутніх думає: "Ще хвилина — і Морісові Джеральду кінець!"

Здається, цього разу смерть уже не мине нещасного страдника. Навіть коханню не стало змоги врятувати його. Яка ж іще сила здатна йому зарадити? Мабуть, немає такої сили на світі. [372]

Схоже на те, що вже нема ніякої надії на порятунок, та й часу нема. В похмурих очах натовпу не видно й тіні жалю — тільки нетерпіння. Кати також поспішають, наче бояться, що їм знову щось завадить. Вони вправно орудують мотузкою, наче все життя тільки те й робили. Та й обличчя їхні наводять на думку, що їм це не первина.

Не мине й хвилини, як вони зроблять своє чорне діло.

— Гей, Білле, ти готовий? — гукає один до другого, і з цього запитання стає зрозуміло, що вони вже не збираються дождити команди.

— Готовий! — відказує Білл.— Зараз почепимо цього сучого сина. Тягни!

Мотузку тягнуть, але не досить сильно, щоб підняти тіло засудженого з землі. Зашморг затягається навколо шиї і трохи підводить йому голову, ото й усе. Виявляється, мотузку тягне тільки один з катів.

— Тягни ж, хай тобі чорт! — гукає той Білл, здивований млявістю помічника.— Якого біса ти не тягнеш?

Він стоїть спиною до того місця, де щойно з'явилася нова дійова особа, яку вже побачили інші. Побачив і його помічник і застиг, наче скам'янілий.

— Ну ж бо! — не вгаває головний кат.— Берімося знов, удвох. Раз, два — вгору!..

— Не смійте! — розлягається громоподібний голос.

З-за дерев рвучко виходить височенний чолов'яга з довгою рушницею і за кілька сягнстих кроків опиняється посеред натовпу.

— Не смійте! — повторює він, ставши біля засудженого й навівши свою довгу рушницю на двох негідників, що тримають мотузку.— Як на мене, то годі! Чуеш, Білле Гріффіне, спробуй тільки потягти цю мотузку ще хоч на чверть дюйма — і я вліплю тобі в черево таку пілюлю, що стане в ньому кілком! Пусти мотузку, кажу тобі! Зараз же пусти!

Навіть верещання Зебової кобили не справило на натовп такого враження, як поява його самого. Зеба знали чи не всі, хто там був, і майже всі поважали, а багато хто й боявся.

До цих останніх належали й Білл Гріффі та його помічник у катівському ділі. Почувши Зебів наказ і збагнувши, що то не жарти, вони миттю пустили мотузку, і її вільний кінець упав на траву.

— Що це за бісова дурниця, люди! — звертається [373] мисливець до зацікавленого з несподіванки натовпу.— Невже ви справді хочете його повісити?

— Саме так,— відказує чийсь похмурий голос.

— А чом би ні? — озивається ще один.

— Чом ні? Повісити без суду свого співвітчизника, такого ж, як ви, громадянина?

— Коли вже на те пішло, він нам не співвітчизник. До того ж ми його судили, і судили чесно, як належить.

— Он як! Ви засуджуєте до страти людину, що лежить у гарячці! Спроваджуєте на той світ, коли вона не тямить, де пробуває! Оце такий чесний ваш суд?

— Що це в біса важить, коли ми знаємо, що він винен? Ми всі цього певні.

— Де ж пак, ви певні! Ти ба! Ну, та з таким, як ти, Джиме Стоддерсе, нема чого й говорити. А от ви, Семе Менлі, і ви, містере Пойндекстере,— як в и могли на таке пристати? Як на мене, то це просто вбивство.

— Ви ж не знаєте всього, Зебе Стампе,— заперечує ватажок "регуляторів", намагаючись виправдати свою згоду з присудом.— Ми маємо докази...

— К бісу ваші докази! І туди ж ваші вигадки! Я їх не знаю і знати не хочу. На них вистачить часу, коли буде справжній суд. Гадаю, ніхто тут не зможе заперечити проти цього. Ви ж усі бачите, що він, бідолаха, нікуди не втече. Чи, може, хтось проти?

— Ви забагато на себе берете, Зебе Стампе. Яке вам до цього діло, хотів би я знати!

— Це озивається Кас-сій Колхаун, що досі так успішно обстоював свій план.— Убитий не був вам ні сином, ні братом, ні навіть двоюрідним братом. А то б, я думаю, ви заспівали іншої. Отож я не бачу, як стосується вас те, що ми тут вирішили.

— Зате я бачу, як воно мене стосується. По-перше, цей хлопчина — мій друг, хоч він і не американець, а ірландець. А по-друге, Зеб Стампе не попустить підлоти, нехай і в техаській прерії.

— Під три чорти ці словеса! Ніякою підлотою тут і не пахне. А попустить чи не попустить, це ми ще побачимо. Ану, хлопці! Невже ви дасте себе залякати отакою

дурною балаканиною? Закінчуймо те, що почали. Кров убитого волає про помсту. Беріться-но за мотузку!

— Еге ж, беріться — і, клянуся Богом, перший, хто це зробить, упустить її, ще й не взявши в руки. Ну, хто [37]4 хоче спробувати?.. Ви можете повісити цього бідолаху на найвищій гілляці, але не раніш, як Зебулон Стами упаде мертвий на траву, а разом з ним і не один із вас. Ну ж бо! То котрий сучий син перший візьметься за мотузку?

Після Зебових слів западає глибока тиша. Ніхто не зрушує з місця — хто боячись прийняти виклик старого мисливця, а хто й з поваги до його сміливості та великодушності. До того ж десь у свідомості цих людей усе-таки ворухиться сумнів, чи на правильний і чесний шлях штовхає їх Колхаун.

Миттю відчувши, що здобув деяку перевагу, старий мисливець наступає далі.

— Судіть хлопчину справедливим судом,— наполягає він.— Одвезімо його до селища, і нехай суд буде там. Ви не маєте незаперечних доказів, що він причетний до того чорного злочину, і побий мене грім, як я повірю в це, поки не пересвідчуся на власні очі! Я ж бо знаю, як він ставився до молодого Пойндекстера. Не те що там вороже, а так приязно, як ні до кого іншого, хоча й зітнувся був з його двоюрідним братчиком.

— Ви, містере Стампе, мабуть, не знаєте того, що ми оце тут почули,— спокійно відказує Сем Менлі.

— А що ж це ви почули?

— Свідчення, які спростовують те, що ви сказали. Ми маємо докази, що Джеральд і молодий Пойндекстер не тільки мали зло один до одного, а й тяжко посварилися тієї самої ночі, коли...

— Хто це вам сказав, Семе Менлі?

— Я сказав,— озивається Колхаун, виступаючи наперед, щоб старий мисливець міг його бачити.

— А, це ви, містере Касе Колхауне! То ви знаєте, що вони мали зло один до одного? І самі бачили, як вони посварилися?

— Я не сказав, що бачив це, Зебе Стампе. А крім того, не беріть собі в голову, ніби ви можете допитувати мене. Я дав свої свідчення тим, хто має право вислуховувати їх, і цього досить... Гадаю, панове, ви всі згодні з присудом. Отож я не розумію, чого цей старий дурень має втручатися...

— Старий дурень?! — майже викрикує мисливець.— Сто чортів! Ви назвали мене старим дурнем? Клянуся Богом, вам ще доведеться взяти свої слова назад, або я не Зебулон Стамп із Кентуккі! Гаразд, містере Касе Колхауне, на все свій час і, може, ваша лиха година [376] наспіє куди скоріше, ніж ви собі гадаєте... А щодо сварки між Генрі Пойндекстером і оцим хлопчиною,— веде далі Зеб, звертаючись уже до ватажка "регуляторів",— то я не вірю жодному слову і не повірю доти, доки не буде поважніших доказів, ніж облудна мова цього-от пана. Бо з того, що я знаю, все воно купи не тримається. Кажете, ви маєте нові факти? Ну, то я теж їх маю. Та ще й такі, що, як мені здається, допоможуть прояснити цю темну справу, хоч як її заплутано.

— Які ж ті факти? — запитує Сем Менлі.— Скажіть і нам, Стампе.

— Їх у мене кілька. По-перше, про що вам говорить те, що хлопчина такий побитий? Я кажу не про подряпини, які ви всі бачите,— це на нього напали койоти, коли зачули, що він геть знеможений. Та погляньте на його коліно. Це вже заподіяли не койоти, аж ніяк. Що ви про це скажете, Семе Менлі?

— Ну, це... дехто тут вважає, що була сутичка між ним і...

— Між ним і ким? — різко запитує Зеб.

— І тим, що пропав.

— Еге ж, саме так ми вважаємо,— озивається один з "регуляторів".— Ми ж бо всі знаємо, що Генрі Пойндекстер не дав би пристрелити себе, як теля. Між ними зчинилася бійка, й мустангер міг упасти і вдаритись коліном об камінь. Ото воно й розпухло. І на лобі в нього синець — схоже на те, що від руків'я револьвера. А подряпини — хто їх знає. Може, від колючок, а може, й від вовчих пазурів, це вже як хочете. Той його бовдур плів тут щось про ягуара, але нас на це не зловиш.

— Про кого це ви? Про ірландця Феліма? А де він?

— Та нишком дременув геть рятувати свою шкуру. Ну, нехай ось упораємося з цим, то знайдемо й того. Підтягнемо трохи на зашморгу — і скаже всю правду.

— Щодо ягуара, то ніякої іншої правди ви з нього не витягнете. Я сам бачив того звіра й наспів саме вчас, щоб урятувати хлопчину від його пазурів. Та не в тім річ. Ви ж, мабуть, добре допитали ірландця? Він нічого не казав вам про те, що бачив тут?

— Базікав щось там про індіанців. Але хто б йому повірив?

— Еге ж, він і мені про них казав, і скидається на те, Що якась правда в цій історії є. Він каже, що вони грали в карти, то ось вони, ці карти, дивіться. Я знайшов [377] їх у хатині, розкидані на підлозі. Це іспанські карти.

Діставши з кишені колоду карт, Зеб подає її Семові Менлі. Той уважно розглядає їх. Виявляється, що карти мексиканського виробу, такі, якими звичайно грають у монте.

— Де це таке було, щоб команчі грали в карти! — заперечує той, що не повірив Фелімовій історії про індіанців.— Сміх, та й годі!

— Сміх, кажеш? — втручається до розмови один старий звіролов, що колись попав у полон до команчів і прожив серед них цілий рік.— Може, воно й сміх, а проте правда. Я не раз бачив, як вони різалися в карти на бізоновій шкурі замість стола. І грали в оте ж таки мексиканське монте. Мабуть, навчилися його в полонених мексиканців, бо їх, кажуть, є тисяч зо три по різних племенах. Отак воно! — закінчує старий.— Команчі таки грають у карти, це вже як є.

Зеб Стамп потішений цим доказом, бо сам не зміг би нічого заперечити. Підтвердження старого звіролова тільки на користь звинуваченому. Те, що в околиці бачили індіанців, надає справі іншого вигляду. Адже досі всі вважали, що команчі чинять розбій далеко звідси, ген по той бік селища.

— Певно, що так,— підхоплює Зеб Стамп, обертаючи новий доказ на те, щоб домогтися справжнього суду.— Тут були індіанці чи якісь люди, дуже на них схожі... Боже правий! Звідки це вона?;

І ту ж мить всі чують десь над урвищем швидко тупотіння кінських копит. Отож немає потреби запитувати Зеба Стампа, що він хотів сказати своїм здивованим вигуком. Понад кручею, майже понад самим краєм, гінким чвалом скаче кінь. На ньому сидить жінка, її волосся розмаялось позаду, а чорний капелюх метляється за спиною і тримається тільки на підборідній стрічці.

Кінь мчить таким шаленим чвалом і так моторошно близько від краю урвища, аж можна подумати, що він поніс і вершницю несила його спинити.

Та це не так. Уся її поведінка свідчить про інше. Здається, вершниця не вдоволена такою швидкістю, бо чимдуж підганяє свого коня хлистом, острогами й погуками. Це добре видно всім, хто дивиться на неї знизу, хоч як вони вражені тим небезпечним гоном.

Вони стоять мовчки, зачудовані,— але не тому, що не [378] нають, хто ця жінка. Та й як їм не знати. Цю відчайдушну вершницю, що по-чоловічому сидить у сідлі, раз побачивши, не можна забути. З першого ж погляду всі впізнали в ній свою провідницю, з якою півгодини тому розлучилися в прерії.

Розділ LXVI ПЕРЕСЛІДУВАНА КОМАНЧАМИ

Жінкою, що так несподівано й приголомшливо з'явилася на краю урвища, була Ісідора. Що ж змусило її повернутися? І чому вона гнала коня таким відчайдушним чвалом?

Щоб пояснити це, нам доведеться повернутись до тих похмурих роздумів, з яких її вивела зустріч із те-хасцями.

Коли молода мексиканка чимдуж помчала геть від хатини на березі Аламо, їй і на думку не спало подивитися, чи їде за нею суперниця. Снуючи в душі плани помсти, вона летіла далі й ні разу не озирнулась назад.

Її мало тішило те, що Луїза Пойндекстер начебто так само намірялася поїхати звідти. Непомільним жіночим чуттям Ісідора враз догадалася, що спонукало до цього суперницю, проте сама надто добре розуміла, що то лише омана. І все-таки зловтішалася тим, що креолка, не знаючи свого щастя, страждає так само, як і вона..

Та водночас у душі її зажеврила надія, що їхня зустріч у хатині мустангера охолодить почуття тієї гордовитої аристократки до чоловіка, якого вона, Ісідора, так віддано кохала, і хоч то була слабка, примарна надія, мексиканка не відкидала її.

Так чи так, а думка про те, що її присутність у хакале завдала болю ненависній суперниці, а може, ще й спричиниться до краху всього її щастя, сповнювала душу Ісідори похмурою втіхою. Це почуття не залишало її, аж поки вона не зустрілась із загоном техасців.

Та коли вона повернула з ними назад, настрої її раптово змінився. Креолка мала б їхати додому тією самою дорогою, що й вона. Але нікого там не було. Певне, суперниця передумала й лишилася в хакале. І, може, в цей час дбайливо доглядала хворого мустангера, тобто робила те, про що так мріяла сама Ісідора. [379] Тепер мексиканку втішала тільки свідомість того, що, ведучи техасців до хакале, вона сама наближав хвилину, коли сором і ганьба впадуть на голову суперниці, яка стала причиною її

нещастя.

Запитання, що їх ставили їй Пойндекстер та його супутники, багато про що сказали Ісідорі. Ще більше зрозуміла вона після розпитувань Колхауна. І, коли вершники рушили далі, вона ще деякий час стояла на узліссі, вагаючись, чи їхати їй на Леону, чи повернутись до хакале й стати свідком драматичної сцени, що неминуче мала розігратися там за її власним задумом.

Вона сидить на своєму сірому коні, тримаючись краю заростей, куди ще сягає тінь дерев. Ніздрі коня збуджено роздимаються, він водить сполоханим оком слідом за кінним загоном, який щойно від'їхав звідти й тепер швидко віддаляється, а навздогін йому скаче самотній вершник. Може, кінь і дивувався б, чому його отак ганяють то туди, то сюди, але він давно звик до несподіваних змін у настрої своєї примхливої вершниці.

Ісідора також дивиться в той бік — на темну верхівку кипариса, що витикається з-за урвища долини Ала-мо. Вона бачить, як вершники один по одному спускаються у виярок, і останній — той чоловік, що так доскіпливо розпитував її. Та ось і його голова зникає за краєм рівнини, і мексиканці здається, що вона лишилася в прерії сама.

Але щодо цього вона помиляється.

Вона й досі стоїть на місці, не знаючи, куди податися. Так минає десять... п'ятнадцять... двадцять хвилин.

Думкам, що снуються в голові Ісідори, ніхто б не позаздрив. Помста, яка вже, напевне, звершилася з її допомогою, більш не тішить її. Що з того, як вона й накликала ганьбу на свою ненависну суперницю, коли це може спричинитись і до загибелі чоловіка, якого вона кохає! Попри все, що сталося, Ісідора так само кохає його.

— Пресвята Діво! — охоплена тривогою, гарячково шепоче вона.— Що я наробила! Коли ті люди, оті "регулятори", що, як я чула, такі скорі на розправу,— коли вони визнають його винним, то що з ним буде? Вони ж уб'ють його! Матір Божа, я не хочу цього! Тільки не це... не від їхніх рук, ні! Які вони жорстокі й немилосердні на вигляд! І як швидко поскакали геть, [380] коли я показала їм дорогу,— наче мене вже й не було! О, вони все вирішили наперед! Дона Морісіо чекає смерть. Він же для них чужинець, людина з іншої країни, що не має тут ні родичів, ні друзів. Сам-один серед усіх тих ворогів... О Боже, як я раніш не подумала! Отой чоловік, що затримався тут,— то ж, мабуть, її двоюрідний брат, про якого стільки говорили в селищі. Тепер зрозуміло, чого він так допитувався. В його серці діється те саме, що й у моєму!..

Вона й далі сидить верхи, видивляючись на той край рівнини. Її сірий кінь і досі не заспокоюється, хоч загін вершників давно вже зник з очей. Він ніби відчуває, що вершниця вагається і чимось роздратована.

Він-таки перший чує і небезпеку — чи принаймні ознаки, що провіщають її,— і тихим тривожним іржанням дає знати про це вершниці, а тоді поводить головою назад, у бік заростей, немов показуючи, звідки треба чекати ворога.

Що ж то за ворог?

Насторожена поведінкою коня, Ісідора повертається до заростей і пильно озирає

прогалину, якою з півгодини тому їхала сюди. То дорога — чи, краще сказати, стежка,— що веде до Леони. Вона тягнеться ярдів на двісті від краю рівнини, а далі повертає і зникає за кущами.

Нікого й нічого там не видно, окрім двох чи трьох голодних койотів, що скрадаються в тіні дерев, винюхуючи кінські сліди в пошуках якогось випадкового шматка поживи, залишеного вершниками.

Та не вони наполохали сірого коня. Він і тепер бачить їх — та що з того? Вовк прерій для нього не дивина, цим його не злякаєш. Десь має бути щось інше, таке, що він зачув здаля.

Ісідора дослухається, але не чує ніяких звуків, що могли б стривожити її. Дзявкання койотів нікому не страшно, особливо серед дня,— а більше нічого не чути.

Думки її повертаються до загону техасців, а надто до вершника, що розмовляв з нею останній. Вона замислюється, намагаючись збагнути, чому він так нетерпеливився почути відповіді на свої запитання, але й тепер її виводить із задуми дивна поведінка коня. А той не хоче стояти на місці, форкає і, нарешті, знову тривожно ірже — уже на повний голос.

Цього разу у відповідь йому чути іржання кількох інших коней, що, як видно, скачуть стежкою, але ще [381] сховані від ока заростями. Водночас долинає і тупотіння їхніх копит. Але потім усе стихає. Мабуть, ті коні або спинились, або ж пішли безгучною ступою.

Ісідорі здається ймовірнішим перше. Певно, вершники, що їдуть на тих конях, почули іржання її сірого й спинилися.

Вона заспокоює коня й прислухається. Із заростей долинає якийсь гомін. Щоправда, глухий і невиразний, але можна дочути в ньому чоловічі голоси. Скидається на те, що там— тихо розмовляють між собою кілька чоловік.

Раптом той гомін уривається, і в чагарях знов западає тиша. Мабуть, вершники — хоч би хто вони були — стоять на місці, не наважуючись рушити далі.

Ісідору це не дивує і не тривожить. Може, то були подорожні, що їдуть до РіоГранде, або й вершники, які відстали від загону техасців; почувши кінське іржання, вони могли спинитись із звичайної обережності. І то цілком природна річ, та ще коли всі знають, що індіанці стали на стежку війни.

Так само природно, що і їй слід остерігатися, хоч би хто були ті невідомі вершники. З цією думкою Ісідора тихо від'їжджає вбік, під захисток акацій, і, спинившись там, знову дослухається.

Невдовзі вона чує, що вершники рушили в її бік, але не проїжджою стежкою, а навпростець крізь зарості. І до того ж не всі разом — так наче роз'їхалися по чагарях і хочуть оточити її!.. Ісідора здогадується про це з того, що звуки кінської ступи долинають з різних місць заростей: коні йдуть тихо, але явно віддалік один від одного, а вершники не озиваються й словом, і за цією глибокою мовчанкою криється або звичайна осторога, або якісь хитрощі. Чи, може, й підступ.

Виходить, вони знають, де вона зачалася? Мабуть, її виказало іржання коня. І

тепер вони наближаються, щоб напасти з різних боків і не дати їй утекти. Звідки їй знати, які в них наміри? Вона має ворогів — хоч би того ж дона Мігеля Діаса. Та й команчів треба стерегтися, а надто тепер, коли вони порушили мир.

Ісідору охоплює тривога. Досі вона не піддавалась їй, але поведінка невидимих вершників стала щонайменше підозрілою. Звичайні подорожні й далі їхали б стежкою. А ці скрадаються крізь зарості!

Вона роззирається довкола, немов оцінюючи свою схованку. Втішного мало. Тонке пірчасте листя [382] акації — ненадійна заслона від ворожого ока. А тупотіння копит свідчить, що вершники наближаються. Ще трохи — і вони побачать її.

На цю думку Ісідора дає коневі остроги, виїжджає із заростей і, повернувши на стежку, скаче відкритою рівниною, що розляглась аж до Аламо. Вона хоче від'їхати ярдів на двісті-триста — туди, де її не сягне ні стріла, ні куля,— а тоді спинитися й побачити, хто там над'їжджає— друзі чи вороги. І якщо то будуть вороги, вона звіриться на прудкі ноги свого сірого, і він винесе її з небезпеки, під захист загону техасців.

Та спинитися їй не випадає. Озираючись, вона бачить, що вершники вихопились із заростей одразу ж слідом за нею. Вони з'явилися всі водночас, але в різних місцях, і, на ходу збиваючись до купи, женуть їй навздогін.

Одного швидкого погляду досить, аби помітити, що вони голі до пояса, бронзовошкірі, з яскраво розфарбованими обличчями й червоними перами у волоссі.

— Індіанці! — шепоче Ісідора і, щосили вганяючи остроги в боки коня, шаленим чвалом мчить через рівнину туди, де стримить верхівка кипариса.

Вона озирається ще раз і бачить, що індіанці таки переслідують її,— хоча й без того вже зрозуміла це. Але бачить ще й інше: вони вже зовсім близько й женуть так затято, що, всупереч своєму звичаю, навіть не озиваються войовничими покликами. І їхня лиховісна мовчанка свідчить, що вони намислили захопити її в полон і, як видно, змовилися про це наперед.

Досі Ісідора не дуже боялася зіткнутися з червоношкірими бродягами прерій. Уже не один рік ті дотримували миру й не нападали ні на техасців, ні на мексиканців, і чекати від них лиха можна було хіба тоді, коли вони напивалися п'яні. Одного разу Ісідорі довелося зазнати такої лихої пригоди, і цей спогад дотепер краяв їй серце — не так на думку про саму небезпеку, що загрожувала їй тоді, як про невтішне горе, що ним зрештою обернулася для неї та давня пригода.

Але тепер їй загрожує інша небезпека. Миру з індіанцями вже немає. У повітрі пахне війною. Переслідувачів жене тепер не "вогненна вода" їхніх ворогів. Отож Ісідорі треба рятувати не тільки свою честь, а й саме життя!

Уперед, через ту відкриту рівнину, так швидко, як [383] тільки може нести її кінь, гнаний хлистом, острогами, погуками!..

Голос подає тільки вона. Переслідувачі мовчать — німують, наче привиди.

Ще тільки раз вона оглядається назад. Їх усього лише четверо, але четверо проти одного — це забагато, а надто проти однієї жінки!

Єдина її надія — встигнути туди, звідки можна буде гукнути на допомогу техасців.

Вона чимдуж жене до кипариса.

Розділ LXVII "LOS INDIOS!" (73)

Вершниця, яку переслідують команчі, вже за триста ярдів від урвища, де височить кипарис. Вона знов озирається назад.

— О небо, допоможи!

О небо, допоможи їй! Ось-ось буде пізно.

Найближчий з переслідувачів уже зняв ласо з луки сідла і крутить ним над головою. Перше ніж вершниця доскаче до стежки, що веде вниз, зашморг охопить її шию, і тоді...

Аж раптом її осяває щаслива думка — ще можна врятуватися від страшної мотузки! До виярка, що спускається в долину, їй не встигнути, а от урвище вже зовсім близько. І його край, як вона пригадує, добре видно від хатини.

Рвучко смикнувши поводи, вершниця повертає вбік і, замість скакати до кипариса, мчить просто до краю урвища.

Переслідувачі здивовані й водночас задоволені. Вони добре знають ті місця, знають, яка стрімка там круча, і тепер уже впевнені, що вершниця буде їхня.

Ватажок знов береться за ласо, щоб кинути напевне. Та потім передумує і опускає руку: жертва й так нікуди не втече.

— Carrambo! — бурмоче він сам до себе.— Ще трохи — і вона полетить з кручі!

Та він помиляється. Вершниця проїжджає трохи далі, проте з кручі не падає. Смикнувши поводи, вона

(73) Індіанці! (Ісп.)

[384]

знов повертає і скаче понад урвищем, понад самим краєм, так щоб привернути увагу техасців у долині. Саме в цю мить у Зеба Стампа вихоплюється оте "Боже правий!" — вигук, який почуєш від нього не часто.

І, наче у відповідь на той вигук, чи скоріш на запитання, вимовлене за ним, лунає крик дивної вершниці, яка щойно з'явилася над урвищем:

— Los Indios! Los Indios!

Той, хто був у Південному Техасі бодай три дні, миттю зрозуміє, що означають ці слова, хоч би яка була його рідна мова. Це — сигнал тривоги, що його ось уже триста років чути на протязі трьох тисяч миль кордону трьома різними мовами — французькою, іспанською і англійською: "Les Indiens! Los Indios! The Indians!" І тільки тугий на вухо чи забарний на розум не одразу збагне і сам той сигнал, і небезпеку, яку він провіщає.

Людам, які чують крик вершниці, стоячи на лужку коло хакале, переклад не потрібен. Вони вже зрозуміли, що жінку переслідують індіанці. Та й нема часу на роздуми, бо до них знов долинає той самий голос:

— Техасці! Люди! Рятуйте! Рятуйте! Індіанці! Вони женуться за мною. Вже наздоганяють...

Вона й далі щось вигукує, але слів уже не чути. Власне, слова й ні до чого: всім і так зрозуміло, що відбувається там нагорі. Майже одразу ж по тому, як вершниця з'являється в прогаліні між верхівками дерев, слідом за нею, відстаючи заледве на двадцять ярдів, на край урвища стрілою вихоплюється індіанець на коні. Він жене шаленим чвалом, і силует його чітко вимальовується проти ясного неба. Всі бачать, як він розкручує над головою ласо. Цілковито захоплений тим, щоб кинути напевне, він ніби не чує крику втікачки — адже, гукаючи на допомогу, вона й на мить не стримує коня,— чи, може, гадає, що той крик звернений до нього з останнім відчайдушним благанням про милосердя.

Та якщо він так і подумав, то помилився, бо раптом унизу під кручею лунає різкий виляск рушничного пострілу — але ще за коротку мить перед тим пекучий біль у зап'ястку змушує його впустити ласо й вражено озирнутися.

Йому одразу впадає в око хмарка порохового диму, що здіймається в повітрі над долиною. Один швидкиг [385] погляд — і переслідувач рвучко напинає поводи. Він бачить унизу сотню озброєних людей.

Ту ж мить їх помічають і ті три вершники, що скачуть за ним. Немов за командою, усі четверо круто повертають і мчать геть від урвища.

— З біса жаль,— каже Зеб Стамп, знов заряджаючи рушницю.— Якби я не боявся за неї, то дав би їм спуститись у долину, і ми б захопили їх. А там, може, дізналися б дещо й про нашу хитромудру справу. Та тепер на це годі сподіватися, бо, поки ми виїдемо нагору, за ними вже й слід прочахне.

Поява індіанців швидко змінює настрої натовпу перед хатиною мустангера. Більшість, що визнала Моріса Джеральда винним, обернулася на меншість, і найповажніші люди тепер вважають, що він не винен. Колхаун та його горлодери вже не господарі становища. На пропозицію ватажка "регуляторів", Сема Мен-лі, суд відкладають.

Так само швидко ухвалюють новий план. Підсудного •перевезуть до селища і там судитимуть згідно з законом.

А тепер щодо індіанців, чия доречна поява спричинила таку раптову зміну в думках і намірах усіх тих людей.

Чи треба їх переслідувати? Авжеж!

Та коли? Зараз-таки?

Здоровий глузд і обачність підказують, що ні. Вони бачили тільки чотирьох команчів. Але навряд чи то всі. За ними можуть сунути й чотири сотні.

— Почекаємо, доки сюди приїде та жінка,— пропонує хтось із боязкіших.— За нею ж більше не женуться. Здається, вона вже спускається виярком. Дорогу вона напевне знає, бо сама ж навела нас на це місце.

Більшість визнає цю думку розумною. Вони не боягузи. Але з-поміж них лише кілька чоловік зустрічалися з дикими індіанцями в справжніх сутичках, а решта бачила хіба що тих їхніх братів, які прижилися коло білих і промишляють торгівлею.

Рішення ухвалено. Вони чекатимуть, поки над'їде Ісідора.

Всі вже стоять, біля своїх коней. Дехто завбачливо зайшов під дерева, боячись, щоб разом з мексиканкою чи слідом за нею не з'явився цілий загін команчів.

Тим часом Зеб Стамп виймає з рота недавнього [386] підсудного затичку й попускає реміння, що туго стягує його тіло. За його діями жадібно стежить пара жіночих очей, але їх власниця не приходить йому на допомогу. Вона вже зіграла свою роль, та ще й чи не занадто промовисто. Тепер не хоче привертати до себе увагу.

Але де ж племінниця дона Сільвіо Мартінеса? Вона все ще не з'явилася в долині. Не чути вже й тупотіння її коня. А вона ж мала досить — навіть задосить — часу, щоб доїхати до хакале.

Те, що її досі нема, викликає ладив і тривогу. Молода мексиканка подобається багатьом — і тим, що знали її раніше, і тим, що сьогодні вперше побачили.

А може, переслідувачі таки наздогнали її і взяли в полон? Це запитання непокоїть усіх, але ніхто не може на нього відповісти. Техасців починає брати сором. Це ж бо до них, до їхньої мужності й шляхетності, був звернений отой заклик: "Техасці! Люди! Рятуйте!" Невже чарівна, вершниця не змогла врятуватись? Невже вона попалася в руки тих розфарбованих дикунів?

Усі напружено дослухаються, і серця багатьох б'ються частіше, сповнені глибокою тривоگو.

Та нічого не чути. Ні тупотіння копит, ні жіночого крику — нічого, крім брязкання вудил між зубами їхніх коней.

Чи може таке бути, щоб її захопили в полон?

Тепер, коли вони на якийсь час облишили свій лихий замір щодо людини одного з ними кольору шкіри, вся їхня ворожість ураз звертається в інший бік. У їхніх душах з новою силою спалахує жадоба помсти, ще лютіша й непримиренніша, бо тепер ідеться про споконвічних ворогів.

Наймолодші й найзапальніші — серед них і ті, що захоплені молодою мексиканкою, — не можуть далі зносити непевності. Скочивши в сідла, вони голосно заявляють про свій рішучий намір знайти її і врятувати — або ж загинути.

Хто стане щось заперечувати? Адже цілком можливо, що переслідувачі мексиканки, її напасники — саме ті, кого вони всі так довго шукають, убивці Генрі Пойндекстера.

Отож ніхто не спиняє добровольців, і вони вирушають шукати Ісідору й переслідувати розбійників прерій. [387] Тих, що залишаються біля хатини, набагато менше. Серед них і Зеб Стамп.

Старий мисливець нічого не сказав з приводу переслідування індіанців. Він воліє тримати свою думку при собі і начебто заклопотаний тільки доглядом за хворим, що й досі не прийшов до тями. Однак того так само стережуть "регулятори".

Зеб не єдиний, хто лишився вірний мустангерові в ту лиху годину. Не покинули його ще двоє. Одна — чарівна дівчина, що стежить за ним здаля, старанно приховуючи свою палку зацікавленість. Другий — грубуватий і чудний чолов'яга, що клопочеться коло арештанта, називаючи його "панічем". Це Фелім, який щойно виліз із своєї

схованки в гіллі тінястого дуба, звідки він мовчки спостерігав усе, що діялось на лужку перед хатиною. А коли обставини змінились, одразу ж з'явився на видноті й заходився виконувати свої обов'язки, задля яких переплив разом з господарем Атлантичний океан.

Ми вже не повернемося більше на берег Аламо. За годину хакале спорожніє і, мабуть, ніколи вже не прихистить під своєю покрівлею Моріса-мустангера.

Розділ LXVIII МАРНИЙ ПОХІД

Похід проти команчів скінчився як ніколи скоро — він тривав лише три чи чотири дні. Виявилося, що індіанці Західної рівнини зовсім не збиралися воювати, принаймні йти великою війною. Кілька нападів на поселення були просто вихваткою купки юнаків, що прагнули зажити слави сміливців, знявши по одному-два скальпи й захопивши трохи коней та рогатої худоби.

Такі дрібні наскоки — для техаських індіанців досить звична річ. Здебільшого їх учиняють молоді воїни, вирушаючи на полювання й бажаючи повернутися не лише з мисливською здобиччю. Вони роблять це з власного почину, не відкриваючи своїх намірів ватагові чи старійшинам племені, і більшість одноплемінців дізнаються про їхні діла вже опісля. Інакше старійшини, може, й спинили б їх, бо загалом не схвалюють розбійницьких набігів, вважаючи їх не тільки ризико— [388] ваними, а й небезпечними для цілого племені. А втім, коли все минає добре, воїнів тільки вітають.

Цього разу молодих команчів перехопив кіннострі-лецький загін серед пагорбів Сан-Саба. Вони мусили покинути награбовану худобу, а самі врятувалися втечею, забившись у скелі Льяно-Естакадо. Щоб переслідувати їх на тому голому плоскогір'ї, потрібне було краще постачання, ніж його мали поспіхом споряджені загони, і хоч родичі замордованих поселенців настійно вимагали відплати, їм тільки пообіцяли, що червоношкірих розбійників буде покарано згодом, після належної підготовки.

А що команчі відступили за межі нейтральної смуги, то солдатам дядька Сема лишалось тільки одне: розійтись по своїх гарнізонах і чекати дальших розпоряджень окружного командування.

Загони, виряджені з форту Індж, на який було покладено охорону території до Ріо-Нуесес, повернувшись у свій гарнізон, з подивом дізналися, що вони шукали індіанців зовсім не там, де ті насправді були. Молоді офіцери, серед них і Генкок, яким ще не доводилося зіткнутись із червоношкірими в бою, хоч як вони того бажали, аж нетямалися з досади. Та коли почули, що за їхньої відсутності команчі з'явилися по той бік Леони, в них зажеврила нова надія.

Але їх чекало ще одне розчарування. Того ж таки дня до селища повернувся загін цивільних, який подався був переслідувати індіанців, побачивши їх на Аламо, а тепер приніс звістку, що ніяких індіанців там не було.

Може, після всього, що сталося, тим людям не дуже й повірили б, але вони привезли речові докази: перуки з кінського волосу, яскраво розфарбовані півнячі пера, штани з оленячої шкіри й такі самі мокасини, а також кілька коробочок з фарбами,— усе те знайшли в дуплі великої тополі.

Отож нового походу проти індіанців не передбачалося, і войовничим молодикам з форту Індж довелося тим часом задовольнитися буденним життям. А втім, хоч як далеко було звідти до осередків цивілізації, останнім часом і в їхній околиці сталося кілька подій, вартих уваги й розмови. То був і недавній ще приїзд на Леону красуні, якої доти не бачили в цих місцях; і таємниче зникнення її брата, нібито кимось убитого, і ще таємничіша поява вершника без голови; і ще одна історія про [389] білих, що вдавали з себе індіанців; і останнє— хоча й далеко не останньої ваги — звістка про те, що гаданого вбивцю схоплено й замкнено на гауптвахті їхнього ж таки гарнізону в буйному й безтямному стані.

Розчаровані учасники марного походу почули й інші новини, доволі цікаві, щоб не дати їм нарікати на нудне життя у форті Індж. Часто згадувалось ім'я красуні Ісидори Коварубіо де Лос-Льянос; казали, нібито й вона причетна до таємничої історії, що хвилювала всіх.

З особливою цікавістю й дуже докладно обговорювали в селищі дивовижні події, що сталися на березі Аламо: арешт хворого мустангера просто на ліжку в його хакале, рішення повісити його, втручання Луїзи Пойндекстер, відстрочення суду завдяки сміливому заступництву Зеба Стампа. Кожна з цих подій давала багату поживу для пересудів і всіляких припущень, але ніщо не збуджувало таких гострих суперечок, як питання про те, чи винен мустангер у смерті Генрі Пойн-декстера.

— Убивство,— сказав поміркований капітан Слоу-мен,— це злочин, на який Моріс-мустангер, по-моєму, просто не здатний. Мені здається, я знаю його досить добре, щоб твердити це з певністю.

— Але ж погодьтеся,— заперечив йому Кросмен,— що все свідчить проти нього. Докази, я б сказав, майже неспростовні.

Кросмен ніколи не почував приязні до молодого ірландця. Він забрав собі в голову, ніби одного разу інтендантова небога, визнана красуня форту, надто прихильно поглянула на того безрідного шукача пригод.

— Я аж ніяк не вважаю їх неспростовними,— відказав Слоумен.

— Немає сумніву, що молодий Пойндекстер мертвий і що його вбито. Так вважають усі. То хто ж би ще міг убити хлопця? Його двоюрідний брат присягається, що чув сварку між ним і Джеральдом.

— Той двоюрідний брат присягнеться в чому завгодно, коли це буде йому на руку,— втрутився до розмови драгун Генкок.— До того ж він сам мав сутичку з му-стангером, і його свідченням навряд чи можна довіряти, хіба не так?

— Справді, між ними була сварка,— заперечив піхотний капітан,— але що з того? Це ще зовсім не означає, що тут ідеться про вбивство. [390]

— Тобто ви хочете сказати, що мустангер міг убити Пойндекстера в чесному поєдинку?

— Щось таке цілком можливе й навіть імовірне.

Я дуже схильний так вважати.

— Але чого вони не поділили? — спитав Генкок.-

Я чув, що молодий Пойндекстер був у добрих стосунках з мустангером, хоч той і зітнувся з Колхауном. Через що ж вони могли посваритися?

— Дивне запитання, як на вас, лейтенанте Генко-ку! — з притиском відказав Слоумен.— Неначе чоловіки сваряться через щось інше, окрім...

— Окрім жінки! — із сміхом підхопив драгун.— Але через яку жінку, хотів би я знати? Не може ж бути, щоб через сестру Пойндекстера!

— Хто знає,— мовив Слоумен, знизуючи плечима.

— Дурниці! — вигукнув Кросмен.— Щоб ловець коней наважився мріяти про міс Пойндекстер! Неймовірно!

— Який ви затятий аристократ, Кросмене! Чи ви не знаєте, що кохання демократичне самою своєю природою і сміється з ваших умоглядних вигадок про станові відмінності. А втім, я й не кажу, що тут ми маємо саме це. Міс Пойндекстер — не одна жінка, що могла спричинитися до їхньої сварки. В околиці є й інші дами, цілком гідні того, не кажучи вже про красунь нашого форту. То чом би...

— Капітане Слоумене! — роздратовано перебив його Кросмен.— Мушу сказати, що вам, людині розумній і поміркованій, просто не личать такі легковажні балачки. Дами нашого гарнізону не подякували б вам за ці неподобні вислови.

— Які це неподобні вислови, сер?

— Невже ви гадаєте, що хоч одна з них опустилася б до розмови з суб'єктом, якого ви назвали?

— З котрим? Я назвав двох.

— Ви добре мене розумієте, Слоумене, як і я вас. Наші дами, безперечно, будуть дуже потішені тим, що їхні імена пов'язують з ім'ям безрідного пройдисвіта і конокрада, якого запідозрено в убивстві!

— Нехай Моріса-мустангера й підозрюють в убивстві, але він не пройдисвіт і не конокрад. Що ж до того, чи захотіли б наші дами розмовляти з ним, то тут ви помиляєтесь, містере Кросмене, як і багато в чому іншому. Я знаю молодого ірландця краще, ніж ви, і можу твердити, що своєю вихованістю він не [391] поступиться перед жодним із нас. І нашим прекрасним дамам нема чого боятися знайомства з ним, і коли вже ви про це заговорили, то дозволю собі зауважити, що вони — принаймні декотрі з них — навряд чи й побоялися б цього. Просто їм ніколи не траплялося такої нагоди. Як я не раз спостерігав, Моріс Джеральд завжди поводився, як справжній джентльмен, і в присутності дам тримався напрочуд скромно, знаючи своє місце. Та й не думаю, що його цікавить хоч одна з них.

— Он як! Це просто щастя для того, хто міг би опинитися в ролі його суперника!

— Можливо, що й так,— спокійно відказав піхотний капітан.

— А хто знає...— озвався Генкок, умисне звертаючи дражливу розмову на інше.— А хто знає, чи не була причиною сварки, якщо вони справді посварились, ота хвалена сеньйорита, про яку так багато говорять? Хоч я сам її не бачив, але судячи з усього, то така, що через неї цілком могли б зчепитися двоє чоловіків.

— Усе може бути...— поволі мовив Кросмен, зрадівши на думку про те, що

вродливий ірландець накидає оком не на інтендантову племінницю, а на іншу жінку.

— Його замкнули, на гауптвахті,— сказав Генкок, який щойно дізнався про це, бо наведена вище розмова відбувалася одразу ж після їхнього повернення з походу проти команчів.— З ним і отой його чудний слуга. Але що цікаво: майор наказав подвоїти варту! Що це може означати, каштане Слоумене? Ви ж добре знаєте мустангера. Невже бояться, що він спробує втекти?

— Навряд,— відповів капітан.— А надто як зважити, що він і не тямить, де він є. Я оце заходив на гауптвахту поглянути на нього. Йому геть потьмарився розум, і він не впізнав би й власного обличчя в дзеркалі.

— Потьмарився розум? Як це? — спитав Генкок, а за ним і інші офіцери, які ще не знали всіх подробиць арешту мустангера.

— Він лежить у гарячці й марить.

— То через це й подвоїли варту? Дуже дивно. Чи не потьмарилось у голові і в майора?

— Чи, може, це порада, чи то пак наказ, пані ма-йорової? Ха-ха-ха!

— Ні, серйозно, що це означає? Невже старий і р[392] справді боїться, що мустангер може втекти з гауптвахти?

— Та ні, не думаю. Він боїться скоріше, щоб туди не забрався хтось інший.

— Ви хочете сказати...

— Я хочу сказати, що Морісові-мустангеру безпечніше бути в ув'язненні, ніж на волі. В селищі з'явилися якісь темні типи, і йдуть розмови про новий суд Лінча. Чи то "регулятори" самі шкодують, що погодилися на відстрочку, чи то хтось дуже старається відповідно настроїти місцевий люд. Мустангерові пощастило, що за нього заступився старий мисливець і що ми вчасно повернулись. Ще день — і ми навряд чи застали б його на гауптвахті. А тепер, хвалити Бога, бідолаху судитимуть законним судом.

— І коли ж це буде?

— Як тільки він повернеться до тям і зможе розуміти, що стоїть перед судом.

— Так можна чекати не один тиждень.

— А може, й усього два-три дні чи навіть тільки до завтра. Нічого страшного в нього немає, ото тільки в голові каламутиться, а це, мабуть, не від тілесних ушкоджень, а від якогось великого душевного струсу. Він може прийти до тям за один день. А як я чув, "регулятори" вимагають судити його одразу ж, тільки-но в нього трохи проясніє розум. Вони не хочуть чекати, поки він зовсім одужає.

— Сподіваюся, він зможе сказати щось таке, що зніме з нього всі підозри,— мовив Генкок.

— Дуже сумніваюся,— озвався Кросмен, недовіжливо хитнувши головою.— А втім, побачимо.

— А я певен цього,— сказав Слоумен і, трохи помовчавши, додав: — Справді, побачимо.— Та в голосі його звучала не так упевненість, як надія.

Розділ LXIX ТАЄМНИЦЯ І СКОРБОТА

Гасієнда Каса-дель-Корво поринула в скорботу. Над сім'єю Вудлі Пойндекстера

витає похмура таємниця.

Хоч їх тепер усього троє, вони бачаться далеко не так часто, як раніш, і тримаються скуто, наче їх гнітить якась глибоко прихована причина. Зустрічаються тіль— [393] ки за столом у їдальні, розмовляють лише тоді, коли без цього не обійтися.

Здавалося б, неважко пояснити і смуток, що панує в домі, і їхню похмуру мовчанку. Смерть єдиного сина і єдиного брата, в якій уже ніхто не сумнівається, смерть несподівана і досі не з'ясована, тяжко вразила й батька, й дочку. Вона ж таки могла накласти й темну тінь на обличчя двоюрідного брата.

Але за всім тим криється щось іще. Кожен з них при інших мовби замикається в собі, навіть у ті рідкісні хвилини, коли неминуче заходить мова про сімейне лихо. Схоже на те, що, крім спільного горя, в кожного є свій таємний біль, яким вони не діляться й не можуть поділитись одне з одним.

Сам плантатор, ще донедавна такий гордий, тепер не виходить з дому й цілими днями бродить по кімнатах чи міряє кроками довгий коридор, зігнувшись під тягарем лиха, що зломило його гордість і хтозна, чи не розіб'є й серця. Та навіть страшним батьківським горем важко пояснити ті ледь чутні прокльони, що час від часу зі стогоном зриваються з його уст.

Колхаун, як і раніше, щодня десь їздить і з'являється вдома тільки тоді, коли час сідати до столу чи лягати спати,— та й то не завжди. Одного разу його не було цілий день і трохи не цілу ніч. Ніхто не знає, де він був, і ніхто не має права про це спитати.

Луїза здебільшого сидить сама в своїй кімнаті, але часом піднімається на асотею і стоїть там, поринувши в мовчазні думи. Там, ближче до неба, вона шукає розради від нещастя, що спостигли її на землі: від туги за втраченим любим братом, страху за коханого, якому також загрожує смерть, а може, й від згадок про лихий поголос, пов'язаний з її ім'ям.

Найдужче тривожить Луїзу доля Моріса Джеральда. Горе, якого завдала їй смерть брата, дуже гірке на початку, тепер потроху вщухає. Що ж до людських пересудів, то вони мало непокоять її.

Та отой найтяжчий її біль — страх за коханого — щодень дужче крав Луїзине серце.

Вона знає, що Моріса Джеральда замкнено на гауптвахті — за міцними стінами військової в'язниці. Але не це причина її тривоги. Навпаки, вона боїться, що ті стіни можуть виявитись не досить надійними.

І вона таки має підстави тривожитись. Із селища до неї доходять лиховісні чутки. Там точаться розмови [394] про новий суд Лінча, який правитиме вже не Сеіш Менлі зі своїми "регуляторами", а ватага справжніх горлорізів, що їх завжди можна назбирати в околицях будь-якого прикордонного селища, а надто Поблизу військового форту.

Декого в селищі ці розмови чимало дивують. Розважливі люди не бачать причини, чому в'язень знову має стати не перед законним судом, а перед судом Лінча. Факти, що впливли на світ останніми днями, не дають до цього підстав. У кожному разі, вони ніякою мірою не підкріплюють звинувачення.

Якщо ті четверо вершників, яких бачили в прерії, були не індіанці,— що

неспростовно доводять знайдені в дуплі речі,— то це аж ніяк не означав, що вони непричетні до смерті Генрі Пойндекстера. До того ж, не виявлено ніякого зв'язку між ними й мустангером — не більше, ніж коли б вони були справжніми команчами.

Звідки ж ця нова хвиля ненависті до в'язня? У усьому цьому є щось дивне, чого ніхто не може збагнути.

Лише декілька людей знають чи підозрюють приховану причину. Їх зовсім мало — власне, всього троє.

Двоє з них — Зеб Стамп і Луїза Пойндекстер, третій — Кассій Колхаун.

Старий мисливець з властивою йому спостережливостю помітив, що Мігель Діас та його приятель Мексиканці, злигавшись із десятком таких самих, як і вони, негідників з місцевої "білої потлочі", підозріло заворушились і весь час никають по селищу. Придивившись пильніше, він простежив, звідки все воцо йде, і з'ясувалося, що їх настановляє колишній капітан волонтерів Кассій Колхаун.

Зеб розповів про своє відкриття молодій креолці, і вона одразу зрозуміла, в чому річ. Оце ж бо їй не дав їй тепер ні хвилини спокою. З тривогою чекає вона нових звісток із селища, сторожко видивляється на дорогу, що веде з форту до Каса-дель-Корво, так наче хтось має принести їй звідки чи то смертний вийок чи надію на життя. '

Сама вона показатися біля в'язниці не наважується. На дверях там стоїть варта, а навколо юрмляться цікаві нероби, що в усіх країнах знаходять якусь хворобливу втіху в тому, щоб якнайближче доступитися до небезпечних злочинців. А тут їхня цікавість підігривається й ще однією незвичайною обставиною: злочинець не при своєму розумі чи принаймні на [395] якийсь час утратив глузд. Отож двері гауптвахти о будь-якій годині дня обложені юрбою, що, не зважаючи на застереження вартових, жадібно прислухається до безтямної маячні в'язня. Така жінка, як Луїза Пойндекстер, не змогла б пройти крізь ту юрбу, не нарадившись на десятки цікавих поглядів, і з'явитися там було б надто ризиковано для її репутації.

Якби молода креолка була сама собі господиня, це, може, їй не спинило б її. Але за нею пильно стежить, батько, що вже їй так дещо підозрює; та їй ще один родич не менш ревно оберігає її честь в очах світу. Тож їй ніяк не можна припуститися такого необачного вчинку.

Єдине, що їй лишається,— це сидіти вдома, і вона то зачинається у своїй самотній кімнаті й шукає розради в спогадах про палкі слова, що їй почула в хатині на березі Аламо, то піднімається на асотею і знов переживає в уяві солодкі хвилини під тінчастими акаціями, де вона віддала своє горде серце коханому,— але її спогади затьмарює одна невідчепна думка: той, що скорив її серце, тепер принижений, вкритий ганьбою, його замкнено у в'язниці, і, можливо, він вийде звідти тільки ' на страту!

І яка ж то була радість, коли вранці четвертого дня в Каса-дель-Корво з'явився Зеб Стамп і приніс звістку про те, що військовий загін повернувся до форту! Ці кілька слів означали дуже багато. Минула небезпека, якої вони так боялися останніми днями: що в'язня виборють з-під варти — але не на те, щоб урятувати, а щоб заподіяти йому

смерть.

— Тепер вам нема чого потерпати, міс Луїзо,— сказав Зеб з певністю, якої в попередні кілька днів йому помітно бракувало.— Такого вже не станеться. Я сам про це подбав.

— Ви, Зебе? Яким чином?

— Ну, передовсім, як тільки вернувся майор, я стрівся з ним і побалакав по щирості. Розказав йому всю цю історію, так як я її розумію. На щастя, він не має зла проти нашого хлопчини, а здається мені, навпаки, скоріше прихильний до нього. Розказав я й про витівки всієї тієї наволочі — американців, мексиканців і кого там ще. І про отого — як його — Діаса не забув, бо то чи не найбільший серед них мерзотник. І тоді майор наказав поставити біля в'язниці подвійну варту і щоб так і надалі було. [396]

— Я така рада! То ви гадаєте, що їх уже можи" не боятися?

— Коли ви про містера Мігеля Діаса та його ватагу, то ладен заприсягтися, що можна. Перш ніж видобути когось із в'язниці, нехай видобудеться звідти сам.

— Що? Діас у в'язниці? Як? Коли? Де?

— Стривайте, міс Луїзо, одразу стільки запитань, і всі різні! Ну, то я почну с останнього, так буде зручніше. Отож — де? На це я можу сказати, щр в тутешній околиці лиш одна в'язниця — гауптвецста форту. То певне, що він там, де ж би ще.

— Разом із...

— Я знаю, кого ви хотіли назвати. Еге ж, вони обидва там, одначе не зовсім разом. Між ними є переділка, але така, що якби вони захотіли, то могли б перемовлятися. А разом з мексиканцем сидять оті *рое його бісових дружків. От їм, мені здається, буде про" що побалакати проміж себе.

— Це добра новина, Зебе. Ви ж казали мені вчора, що Діас дуже старався ^..

— ...Вскочити в добрячу халепу. І таки вскочив, Сказати б, сам напросився за грати. А може, хтось йому й допоміг.

— А як це сталося, коли? Розкажіть мені!

— Ой, міс Луїзо, дайте час. Я ж бо ще й не віддихався з дороги. Отже, ви питаєте — коли? На це відповісти теж неважко. Мабуть, ще й години не минуло, як того негідника схопили й замкнули. Я сам бачив, як за вдм хряснули двері в'язниці, і ото відразу ж подався сюди.

— Але ви ще не сказали, чому його заарештовано.

— Та просто не встиг. То довга історія, її так швидко не розкажеш. Хочете почути її зараз чи після...

— Після чого, містере Стампе?

— Ну, міс Луїзо, я хотів сказати... після... після того, як я відведу до стайні свою стару худобину. їй, мабуть, хочеться пожувати трохи кукурудзи та й води напиться. Ми ж з нею відбули чималу дорогу й оце тільки з годину як вернулися до форту.

— Пробачте мені, любий містере Стампе, я про це й не подумала... Плутоне, відведи-но до стайні кобилу містера Стампа і подбай, щоб її нагодували!.. Фло-ріндо! Флоріндо!.. Чого б ви хотіли попоїсти, містере Стампе?

— Та ні, дякую, міс Луїзо, про мене турбуватися не треба. Я мав на думці тільки свою худобину, а сам ще [397] години зо дві обійдуся без їжі. Та якщо десь тут у вас пахне мононгахільським віскі, то це старого Зеба таки збадьорило б.

— "Мононгахіла" ? Та звісно, скільки хочете. А може, пригостити вас чимось кращим?

— Кращим за "Мононгахілу" ?

— Атож. Хересом, шампанським... Чи, може, вам смакує коньяк?

— Ет, хай його п'ють собі ті, кому він любий. Може, воно й справді добре питво, бо я певен, що в домі Пойндекстера кепського не тримають. Але той коньяк, яким торгує маркітант у форті, годиться хіба що на ліки — він-бо й з алігатора тельбухи виверне. Ні, ну їх до біса, ті французькі зілля, а надто коньяк! Мені смакує тільки чистий кукурудзяний сік, і найкраще той, що його привозять із Піттсбурга, з річки Мононгахіли.

— Флоріндо! Флоріндо!..

Служниці можна було й не казати, чого її покликали. Сама присутність Зеба Стампа усе пояснила. Не чекаючи наказу господині, дівчина пішла й за хвилину повернулася з карафкою напою, що уявлявся Зебові "чистим кукурудзяним соком", а насправді був продуктом перегонки жита, бо саме з цього зерна роблять славнозвісну "Мононгахілу".

Зеб не барився, і невдовзі питва в карафці поменшало на третину. Решту дві третини він залишив, щоб промочувати горлянку під час довгої розповіді, яку вже готовий був почати.

Розділ LXX "ЇДЬТЕ, ЗЕБЕ, І ПОМАГАЙ ВАМ БОЖЕ!"

Старий мисливець нічого не робив поспіхом. Навіть пив неквапливо, отож і тепер, коли гаяти час ніяк не годилося, він помалу, немовби знехотя, прикладався до своєї склянки.

Молода креолка, якій не терпілось почути його розповідь, не дочекалася, поки він озветься сам.

— Скажіть, любий Зебе,— спитала вона, відіславши служницю, ^ за що заарештували того мексиканця, Мі-геля Діаса? Мені здається, я про нього дещо знаю.

— Не ви одна, міс Луїзо, про нього скрізь іде лиха [398] слава. Он і ваш брат... але про це ми зараз не будемо. А от Зеб Стами таки знав, чи нехай має велику підозру, що отой самий Мігель Діас якось був причетний до... Ви розумієте, про що я кажу?

— Кажіть далі, містере Стампе!

— Ну, то ось як воно все було. Коли ми вернулися з Аламо, хлопці, які погналися за тими індіанцями, виявили, що ніякі то були не індіанці. Ви, звісно, вже чули про це. Усе те причандалля, знайдене в дуплі, не лишає сумніву, що ми бачили там на кручі вагату перевдягнених білих. Я й сам про це здогадався з тих карт, що вони покинули в хакале.

— Виходить, це були ті самі, що залізли до хатини вночі? Ті, кого бачив Фелім?

— Достеменно так. Ті самісінькі мексиканці.

— А чому ви думаєте, що то були мексиканці?

— Та як же мені не думати, коли я сам це з'ясував. Простежив кожного з ватаги аж до його кубла.

Молода креолка вже не перебивала Зеба. Його розповідь обіцяла нові відкриття, що вселяли надію. І Луїза мовчки чекала продовження.

— Бачте, оті карти, а ще й кілька їхніх слів, які мені с'як-так спромігся переказати Фелім, навели мене на думку, що то мексиканці. А допевнившись цього, я вже міг прикинути, звідки вони взялися. Тутешніх мексиканців я знаю, отож мені неважко було здогадатися з Фелімових слів, що то за четвірка. Не обдурили мене й їхні індіанські лахи. Після того я вже міг піти й показати на кожного пальцем.* А вже на одного, то запевне. На котрому я поставив свій знак.

— Поставили знак? Як це розуміти, Зебе?

— Пам'ятаєте, я стрельнув звідти, від хатини?

— Ну звісно. Але індіанців я не бачила, бо стояла під деревами. Бачила тільки,, що ви в когось вистрілили.

— То щоб ви знали, міс Луїзо, коли Зеб Стами у когось стріляє, його куля рідко не лишає сліду. Я був певен, що влучив у того поганця. Хоча й стріляв здаля, і куля вже не мала такої сили, одначе я знав, що вона зачепила його. Добре бачив, як він сіпнувся, отож і подумав собі: "Коли в тій шкурі немає дірки, я ладен помінятися з ним своєю!" Ну, а як вернулися наші хлопці й розказали, що то були ніякі не індіанці, а білі, я вже знав достеменно, хто вони є, і міг би тут-таки й злапати їх, але не зробив цього. [399] — Але чому, містере Стампе? Ви ж не хотіли дати їм утекти? А може, саме ці люди винні в смерті мого бідолашного брата...

— От якраз через те я й дав їм до пори погуляти на волі. Та була й ще одна причина. Я не хотів забиватись далеко від форту, бо побоювався, щоб там не сталося без мене чогось лихого. Ви розумієте? А ще я не вивів їх тоді ж таки на чисту воду, бо треба було діяти напевне.

— Так ви й зробили?

— Аякже, тільки так. Я бачив, що на дощ не збирається, і не дуже квапився з тим, що надумав. Отож і чекав, поки вернуться солдати і я зможу спокійно залишити нашого хлопчину у в'язниці. А вже тоді сів на свою стару худобину й подався туди, де знайшли індіанське причандалля. Хто там був, розказали мені, де те місце, і я його легко знайшов. Вони мали за провідника отого зеленого Спенглера, і я був певен, що він не помітив доброї половини слідів, а я там щось таки винишпорю. Та й не помилився. Перший-ліпший дурень, що колись був у прерії, знайшов би поворотний слід тих фальшивих команчів. Будь-який крамар зміг би простежити той слід через усю рівнину, а от ні містер Спенглер, ні хто інший цього не зробили. Ну, а мені все те було заіграшки, хоч вони там добряче натоптали. Я пройшов слідами кожного з тих чотирьох коней до самої стайні.

— І що ж потім?

— Потім побалакав з майором, і не минуло й півгодини, як усіх чотирьох красенів замкнули у в'язниці. Першого взяли верховоду, бо він міг зачути, чим пахне, й

накивати п'ятами. Я таки недаремно сказав, що на містері Діасі лишився мій знак. Куля влучила йому в праву руку, оце ж того він і впустив ласо.

— То це був він...— несамохіть мовила Луїза, думаючи про щось своє.— Дуже дивно,— тихо провадила вона далі, ніби говорячи сама до себе.— Виходить, це його я бачила тоді на галявині серед чагарів. Авжеж, так воно й є. А ота жінка... та мексиканка Ісідора?.. О, за всім цим ховається якась таємниця... якийсь лихий задум. Хто б міг його розгадати?.. Скажіть мені, любий Зебе,— нерішуче звернулася вона до старого мисливця.— Ота жінка... мексиканська сеньйорита, що там була... Ви не знаєте, вона часто приїздила до нього?

— До нього? До кого, міс Луїзо? [400]

— Ну... до містера Джеральда.

— Може, й часто, а може, й ні, я того не знаю. Я ж і сам лише зрідка там бував. Полюю я звичайно не в тих місцях, а туди забреду хіба що вряди-годи, для переміни. Там коло річки завжди можна підстрелити оленя чи дикого індика... Одначе коли вже ви мене спитали, то скажу: мені здається, що та сеньйорита ніколи раніш там не була. Принаймні я про це не чув. А якби була, то Фелім напевне вже прохопився б про це. Є й інша причина, чому я так вважаю. Я чув лише про одну особу жіночого роду, що приїздила до тієї хатини.

— Хто вона? — швидко спитала креолка й ту ж мить пошкодувала про це. Вона тільки тепер помітила промовистий погляд, що супроводив Зебові останні слова, і ледь помітно почервоніла.— А втім, байдуже,— сказала, не чекаючи відповіді, й поквапилась перевести розмову на інше.— То ви думаєте, Зебе, що ці люди... ці мексиканці можуть бути причетні до трагедії, яка нас спіткала?

— Як сказати вам правду, міс Луїзо, то я й сам не знаю, що думати. Такого загадкового випадку в цій прерії ще ніколи не траплялося. Часом мені здається, що це вчинили оті мексиканці, а часом починаю думати, що до цього чорного діла доклав рук хтось зовсім інший. Тільки не хочу казати хто.

— Ні, це не він, Зебе, не він!

— Та ні, не мустангер. Ну звісно, що не він. Які б там не були проти нього докази, я й крихти сумніву не маю, що він не винен.

— Ах, от тільки чим він зможе це довести? Всі докази свідчать проти нього. І нема кому й слова сказати на його захист!

— Ну, не зовсім воно так. Досі я просто не мав часу розвідати все як слід — то пильнував за всіма отими, то за в'язницею. А тепер маю таку нагоду і вже не мину її. Прерія, міс Пойндекстер,— це велика книга, дивовижна велика книга, треба тільки вміти її читати. Нехай Зеб Стамп і не вельми вчений, але цю науку він знає добре. Може, потрібні нам докази знайдуться на травах прерії, і щось таке напевне має бути на берегах Аламо.

— Ви сподіваєтеся знайти якісь сліди?

Так чи так, а я хочу поїхати й добре роздивитися кругом. Особливо там, де я знайшов мустангера, коли [401] на нього напав той плямистий котисько. Було б уже

давно це зробити, але ж я казав вам, що ніяк не виходило. Хвалити Бога, що весь час не було й краплини дощу, отож будь-який слід, залишений і тиждень тому, можна буде розрізнити незгірш за вчорашній,— звісно, коли вмієш їх читати. Оце зараз же й поїду, міс Луїзо. Я завернув до вас, тільки щоб розказати, що там діється у форті. Не можна гаяти часу. Мене сьогодні пустили до хлопчини, то я побачив, що в голові у нього помалу прояснюється. А "регулятори" тільки того й чекають, щоб зажадати нового суду. Він може початися десь днів за три, і на той час я маю бути тут.

— їдьте, Зебе, і помагай вам Боже у вашому доброму ділі! Повертайтеся з доказами, які засвідчать, що він не винен, і я довіку буду вдячна вам за... ні, більш як за врятоване життя!

Розділ LXXI РУДИЙ КІНЬ

Зворушений цими палкими словами, старий мисливець швидко пішов до стайні, де стояла його єдина в своєму роді "худобина". Вона смачно хрумкала куку-РУДзу. якої щедро вділив їй Плутон.

Сам Плутон стояв там-таки поруч, але не жвавий і усміхнений, як завжди, а незвично мовчазний і якийсь понурий, так наче щось його точило.

Та це було й не дивно. Смерть молодого господаря, якого Плутон дуже любив; горе не менш любої йому молодій господині; зневажливі насмішки Флорінди, що останнім часом не проминала нагоди дошкулити йому; а напевне, й удар носакон чобота, що перепав йому того дня від Кассія Колхауна, який поводився тепер у гасієнді, як самовладний господар,— усього того було цілком досить, щоб пояснити похмурий вигляд чорношкірого кучера.

Зеб був такий заклопотаний власними думками, що не помітив зажуреного обличчя слуги. В поспіху він навіть не дав своїй старій кобилі дожувати кукурудзу, що було так потрібно їй після довгої дороги. Схопивши "худобину" за морду, він устроїв їй між щелепи поіржавілі вудила, просунув їй довгі вуха в потріскану [40]

ремінну вуздечку, а тоді швидко повернув її в стійлі, щоб вивести із стайні.

Та кобила опиралася. їй шкода було кидати смачний харч, який так рідко їй траплявся. Вона нізащо не хотіла йти, і, щоб відірвати її від ясел, Зебові довелося щосили тягти за вуздечку.

— Го-го, мас' Стампе! — озвався Плутон.— І чого б оце вам так поспішати? Бідолашна конячина ще не наїлася. Нехай би собі хрумала донесхочу. Еге ж, це пішло б їй тільки на користь.

— Нема часу, негре. В нас попереду нелегка дорога. Треба подолати сотню миль менш як за дві години.

— Го-го, оце-то гони! А ви не жартуете, мас' Стампе?

— Ні, не жартую.

— Святий Боже, ну й ганяють же по цих преріях! Мабуть, і отой кінь проскакав тоді за ніч миль із двісті.

— Який кінь?

— А онде той рудий, що в найдальшому стійлі. Кінь мас' Колхауна.

— А чому ти думаєш, що він проскакав двісті миль?

— Та він же був геть весь замилений! Та ще й мало з ніг не падав, коли я повів його до річки напувати. Спотикався, як ото молочне телятко. Го-го, він ту ніч таки добряче підбився!

— Про котру це ніч ти весь час торочиш, Плутоне?

— Про котру ніч? Дайте лишень подумаю... Еге, та певно ж про ту, коли пропав мас' Генрі. Отоді-таки рано-вранці, ще тільки сонце зійшло, я й побачив рудого. Прийшов до стайні, аж глядь — а він геть мокрий, наче річку переплив, і так тяжко сапає, як ото після чотиримильних гонів на гіп... іподромі в Новому Орлеані.

— Хто ж на ньому їздив тої ночі?

— Не знаю, мас' Стампе. Тільки ніхто на ньому не їздить, окрім самого мас' Колхауна. Го-го! Та ніхто на нього й сісти не сміє!

— То, виходить, він-таки і їздив?

— Не знаю, мас' Стампе, нічого не знаю. Не бачив цей нігер, щоб капітан виводив рудого, і хто його назад ставив, не бачив.

— Коли ти правду кажеш, що кінь був геть замилений, то хтось же мав його вивести і їздити на ньому.

— Го-го, хтось таки мав, це вже певно.

— Слухай, Плутоне, ти негр непоганий, хоча й дуже чорний, отож я вірю, що ти не брешеш і справді не [403] знаєш, хто їздив тоді на цьому рудому. Але як ти сам собі гадаєш, хто б то міг бути? А питаю я про це лиш тому, що містер Пойндекстер мій друг, ти ж знаєш, і я не хочу, щоб хтось отак робив шкоду його власності, та й каштановій теж. Певне, то хтось із польових негрів нишком забрав худобину із стайні і ганяв на ній по всій околиці. Могло ж таке бути?

— Та ні, мас' Стампе, не схоже на те. Польовим нігерам сюди заходити не можна. Ніхто з них і не поткнеться до стайні. То був ніякий не нігер з плантації, що брав ту ніч рудого.

— Хай йому чорт, хто ж тоді? Може, наглядач? Міг він узяти коня?

— Ні, й не він.

— То хто ж це міг бути, як не сам хазяїн коня? А як він, то й нема про що говорити. Це його кінь, і він має право їздити на ньому куди хоче й заганяти його хоч би й до скону. То вже не моє діло.

— Го-го, та й не моє, мас' Стампе. Ото шкода тільки, що я не подумав про це сьогодні раніш.

— Чому шкода? Що таке тобі подіялося сьогодні раніш? Оце того ти такий понурий?

— Еге! Що подіялося? А таке лихо подіялося цьому нігерові, ой, таке лихо...

— Що ж воно за лихо?

— Ой, мас' Стампе, як мене стусонули сьогодні! Оце десь одразу пополудні.

— Стусонули?

— Та так, що аж покотився через усю стайню!

— А, то кінь тебе хвицнув? Котрий же це?

— Ой ні, не вгадали! Анікотрий із коней, а їхній хазяїн, кому всі вони належать, усі, окрім плямистої лошички. То він, мас' Колхаун, так мене стусонув.

— З якої ж би то в біса речі? Мабуть, ти, негре, щось не так зробив?

— Та ні, нічого такого цей нігер не зробив. Тільки спитав мас' Колхауна, що подіялось його рудому отої ночі й чого він так підбився. А він і каже: не мого розуму це діло,— та як стусоне мене ногою, а потім ще й канчуком потягнув і страхати почав. Як я, каже, ще хоч раз про оте обмовлюся, він звелить мене відбатожити. А лаявся як! Ой, як лаявся! Цей нігер ще зроду не бачив мас' Колхауна такого лютого, ніколи в житті!

— А де ж це він тепер? Чогось я ніде його сьогодні [404] не бачу. Кінь його в стайні, то поїхати він нікуди не міг.

— Та ні, поїхав, мас' Стампе, оце ж допіру й поїхав. Він тепер увесь час десь їздить і довго не буває вдома.

— Верхи?

— Та звісно ж. Тільки на сірому. Го-го, він тепер на рудому не їздить. Від самої тої ночі, що я казав. Може, думає, що як рудому тоді так перепало, то нехай добре відпочине.

— Слухай, Плутоне,— сказав Зеб, якусь хвилю постоявши мовчки й видимо заглибившись у якісь міркування.— Я оце подумав, що буде й справді краще, як моя стара худобина пожує ще трохи кукурудзи. Їй сьогодні ще скакати та скакати, то щоб вона мені не пристала в дорозі. Недарма ж бо кажуть: скорий поспіх — людям посміх. Отож не буду її підганяти, хай собі наїдається. А тим часом і я міг би трохи підживитися. То, може, збігаєш до кухні та подивишся, чи нема там чогось такого, щоб кинути на зуб. Якогось шматка холодного м'яса й кукурудзяного коржа — ото й буде досить. Твоя молода хазяйка сама хотіла мене пригостити, але я поспішав і через те відмовився. А оце тепер, поки дожидаю свою худобину, можу й собі обгризти якусь кісточку, аби згаяти час.

— Та певне ж, мас' Стампе. Я миттю принесу.

З цими словами чорношкірий кучер гайнув через подвір'я, полишивши Зеба на самого себе.

Тільки-но Плутон вийшов із стайні, з обличчя старого мисливця вмить збіг недбалий вираз, з яким він закінчив попередню розмову. Виявилось, що то була вдавана недбалість, і тепер Зебове обличчя стало поважне й заклопотане.

Широко ступаючи, він подався вимощеним кам'яними плитами проходом між стійлами в кінець стайні, де стояв рудий огир.

Кінь сполохано сахнувся і, весь тремтячи, притиснувся до стіни. Як видно, його налякав рішучий вигляд мисливця, що підійшов до нього.

— Стій тихо, дурню! — буркнув Зеб.— Т о б і я нічого поганого не зроблю, хоч, я бачу, норів у тебе чи не такий же лихий, як і в твого хазяїна. Стій тихо, кажу тобі, і дай мені глянути на твої підкови.

Отак примовляючи, він нахилився і спробував підняти передню ногу рудого. Але марно. Кінь раптом шарп— [405] нувся, зафоркав і почав бити копитами по кам'яній

підлозі, так наче боявся якогось підступу.

— Хай тобі чорт, клята худобино! — сердито вигукнув Зеб.— Чого тобі не стоїться? Хто тобі що робить?.. Ну ж бо, голубе, постій тихо,— провадив він уже лагідним тоном.— Я хочу тільки подивитись, як ти підкований.

Він знов узявся за копито, але кінь так само вперто не давався.

— Гм, оцього я ніяк не сподівався,— пробурмотів Зеб і озирнувся довкола, немов шукаючи якоїсь ради.— Що ж його робити? Взяти в поміч негра ніяк не можна, йому й бачити нічого не слід. Але як я не покваплюся, він таки застукає мене за цим ділом... От же бісів коняка! Як мені вкоськати його?

Якусь хвилю старий мисливець стояв мовчки, з похмурим і роздратованим обличчям, намагаючись щось придумати.

— Чорт його бери, цього поганця! — знов вигукнув він.— Так би й убив його на місці!.. Ага, здається, таки придумав! Якби тільки негр не наспів. Дай Боже, щоб та дівуля його трохи затримала... Ну, ну! Ось я тебе зараз угамую, а ні — то придушу. З оцією штукаю на шиї ти мені не будеш такий жвавий.

Кажучи це, він зняв із свого сідла ласо й накинув зашморг на шию рудому огиреві, а тоді щосили напнув мотузку.

У першу мить кінь люто зафоркав і почав метатися в стійлі. Та коли зашморг здушив йому горлянку, його форкання змінилося здавленим хрипом, що насилу виривався з ніздрів, і він злякано припишк.

Тепер Зеб не боявся підступитись до нього і, надійно закріпивши мотузку, почав піднімати одне по одному його копита й швидко, але уважно роздивлятися підкови. Він примічав їх форму й розмір, скільки на кожній цвяхів і яка між ними відстань,— одне слово, всі ті прикмети, що згодом могли б допомогти йому впізнати слід цього коня.

Коли черга дійшла до лівої задньої ноги, яку Зеб оглядав останню, в нього вихопився здивований і радісний вигук: підкова на ній була зламана — вона тріснула під другим цвяхом від кінця, і на копиті бракувало майже її четвертини.

— Якби ж то я був про тебе знав,— пробурмотів старий мисливець, звертаючись до зламаної підкови,— [406] то не морочився б стільки з рештою. Твій слід ні з яким іншим не сплутаєш. Одначе для певності заберу-но я тебе з собою.

Так собі постановивши, він витяг з піхов великий мисливський ніж, підчепив лезом підкову й зняв її з копита; тоді, пильнуючи, щоб не впустити жодного цвяха, поклав у простору кишеню своєї куртки. А коли все те було зроблено, швидко розв'язав мотузку й звільнив рудого огиря від зашморгу, що не давав йому дихати.

Не минуло й хвилини, як у дверях з'явився Плутон з великою тацею, повною наїдків. Була там і склянка мононгахільського віскі, і Зеб зараз же взявся до діла, не обмовившись ані словом про те, що відбувалося в стайні, поки негр ходив по їжу.

Але той і сам помітив, що з рудим огирем діється щось дивне: позбувшись зашморгу, кінь увесь тремтів і сполохано озирався, так наче боявся нового брутального нападу.

— Святий Боже! — вигукнув Плутон.— Що воно таке з тим рудим? Го-го, та він

начебто вас боїться, мас' Стампе?

— А-а, так,— удавано байдуже відказав Зеб.— Може, трохи й боїться. Він тут надумав укусити мою ста'ру худобину, то я перетяг його разів зо два мотузкою. Оце ж він і харапудиться.

Плутона таке пояснення цілком задовольнило, і більше про це не згадували.

— Слухай, Плутоне,— знов озвався Зеб.— Хто підковує ваших коней? Мабуть, у вас є свій коваль?

— Го-го, та звісно, що є! Жовтий Джек — ось хто їх підковує. А чого ви питаєте, мас' Стампе?

— Та я подумав, що треба б поставити підкови на задні ноги моїй худобині. Може, той ваш Джек зробить мені таку ласку.

— Еге ж, певно, що зробить, залюбки зробить!

— От тільки часу в мене обмаль. За скільки він може набити двійко підків?

— Ой, мас' Стампе, та скільки там того часу! Джек у своєму ділі мастак, усі так кажуть.

— А чи є в нього готові підкови? Це ж таке діло, що як давно кували коней, то їх може й не бути. Коли він підковував ваших коней останній раз?

— Та, мабуть, уже більш як тиждень минуло, мас' Зебе. Еге ж, останню він підкував лошичку міс Лу, оту [407] плямисту красуню. Але то байдуже. Він має все напхвату, я знаю, бо треба ще підкувати й рудого. У нього зламана підкова на задній нозі, уже днів з десять, і мас' Колхаун звелів її замінити. Еге ж, оце сьогодні вранці я чув, як він казав Джекові.

— А втім,— мовив Зеб, ніби нараз передумавши,— я таки не можу далі баритись. Доведеться старій худобині почекати, доки вернемось. їхати нам майже всю дорогу прерією, травиця там м'яка, і нічого з її копитами не станеться.— Він вийшов із стайні й, позирнувши на небо, додав: — Атож, баритися більш не можна. Треба зараз же рушати... Гей, старенька, годі тобі жувати! Бери-но в зуби оцю залізячку... Ну-ну, розсунь свої кукурудзяні жорна! От і розумниця!

Отак говорячи,— то до Плутона, то до своєї кобили,— Зеб знову надів на неї вуздечку, вивів конячину із стайні і, вибравшись на сідло, замислено поїхав геть від гасієнди.

Розділ LXXII ЗЕБ СТАМП НАТРАПЛЯЄ НА СЛІД

Виїхавши за межі Каса-дель-Корво, старий мисливець погнав свою "худобину" прибережною дорогою в напрямі форту. За чверть години їзди швидким клусом він був уже там і, залишивши кобилу відсапуватись на плаці, пішов до коменданта.

Для Зеба Стампа не становило ніяких труднощів побачитися з головним офіцером гарнізону форту Індж. Усі там вважали старого мисливця своєю людиною, і він міг вільно заходити, коли хотів, без пароля та інших формальностей, обов'язкових для всіх сторонніх. Вартові пропустили його без жодного слова, коли не рахувати вітання, яким обмінявся з ним черговий офіцер, а ад'ютант одразу ж доповів про нього майорові.

Уже з перших слів, з якими той звернувся до мисливця, було зрозуміло, що його тут

чекали.

— А, містер Стами! Радий знову бачити вас. Ну як, чи пощастило вам щось з'ясувати в тій темній справі? Судячи з того, як скоро ви повернулися, я майже певен, що це так. Сподіваюсь, ви привезли якісь докази на користь нашого бідолашного в'язня. Хоч багато що [408]й свідчить проти нього, я все-таки лишаюся при своїй думці — що він не винен. Ну, а про що дізналися ви?

— Та ні, майоре,— відказав Зеб без особливих церемоній, хіба тільки з чемності скинувши капелюха,— не дуже багато я дізнався і хоча й не думав сюди вертатись, поки не поникаю по прерії, одначе заїхав на часинку. Мені треба побалакати з вами,

— Зробіть ласку. Я вас слухаю.

— Чи не могли б ви якось відтягти початок суду, наскільки це дозволять обставини? Я знаю, що на вас тиснуть збоку, але знаю й те, що ви маєте владу, а головне, майоре,— добру волю.

— Так. Щодо волі, ви не помиляєтесь, містере Стам-пе. А от щодо влади, то хоч я її й маю, але тільки до певної міри. Ви ж знаєте, що в нашій країні військова влада завжди підлягає цивільній, і навпаки буває лише за воєнного стану, від якого борони нас Боже, навіть тут, у Техасі. Я можу стати на заваді будь-якому порушенню закону, але йти проти самого закону не маю права.

— Та ні, вам і не треба йти проти закону, майоре. Я й на думці такого не мав. Тільки проти тих, що хочуть прибрати його до рук і повернути собі на користь. А такі в селищі є, і як не взяти їх у шори, то вони доскочать свого. Особливо запеклий один із них, і я знаю, хто це, чи майже напевне здогадуюсь.

— Хто ж він?

— Це нікуди далі не піде, майоре? Хоч я певен, що ні.

— Містере Стампе, наша розмова залишиться між нами. Можете говорити все, що думаєте.

— Ну, то ось що я думаю: це вбивство вчинив не Моріс-мустангер.

— Та я й сам такої думки, ви ж знаєте. А більш нічого ви мені не можете сказати?

— Бачте, майоре, я міг би сказати й більше, якби ви наполягали. Та, мабуть, ще зарано — це ж поки що тільки мої здогади, а я можу й помилятись. Отож дозвольте мені тим часом лишити їх при собі, поки я не з'їжджу на Нуесес. А тоді я з охотою розповім вам про все, що знаю тепер і, може, ще дізнаюся в прерії.

— Ну що ж, я згоден почекати, доки ви повернетесь, тим більше, що ви дієте в інтересах правосуддя. Але що маю зробити я? [409]

— Відтягти початок суду, майоре, ото й тільки. Все інше хай вас не турбує.

— На скільки? Ви ж знаєте, судочинство має йти своїм звичаєм, відповідно до закону. Я не владний над окружним суддею, хоч, гадаю, він трохи зважить і на мою думку. Але на нього можуть вплинути ті, що галасують про помсту.

— Я знаю, про кого ви говорите. Знаю і їхнього верховоду, і, може, ще й не скінчиться суд, як він сам стане підсудним.

— Як? То ви вважаєте, що це не оті четверо мексиканців?..

— Я ще не можу сказати, майоре, вони це чи не вони. Певен тільки, що вони до цього діла причетні, але не думаю, щоб котрийсь із них був призвідником. А от його я й хочу витягти на світ... Ви можете пообіцяти мені три дні?

— Три дні? Як це розуміти?

— Відтягти на три дні початок суду.

— А-а... Ну що ж, гадаю, це буде не так важко. Мустангер ув'язнений військовою владою. Навіть якби окружний суддя зажадав, щоб його передали цивільному судові, я міг би знайти причини й трохи затримати його на гауптвахті. І я обіцяю вам це зробити.

— Як мати справу з вами, майоре, то, їй-Богу, краще б у нас був воєнний стан. Часом він таки не завадив би, хоч ми, вільні громадяни, не дуже його любляємо. А я можу сказати вам одне: якщо ви затримаєте суд днів на три, то, може, перед ним стане зовсім не той, що сидить оце тепер у вас на гауптвахті, а хтось інший, хоч він сам і гадки не має, що його запідозрили. Не питайте мене, хто він. Скажіть тільки, чи матиму я ці три дні?

— Матимете, містере Стампе, обіцяю вам. Нехай би навіть це загрожувало мені відставкою, даю вам слово офіцера, що в найближчі три дні Моріс-мустангер з нашої гауптвахти не вийде. Винен він чи ні, але на цей час він буде під надійною охороною.

— Ви справжній чоловік, майоре, і хай я буду проклятий, як не доведу вам колись, що вмю таке цінувати. А тепер я все сказав і тільки прошу вас: нікому про це ані слова. Бо як оті провідають, що замислив старий Зеб Стамп, вони гори зрушать, аби лиш йому перешкодити.

— Хоч би хто вони були, містере Стампе, від мене їм [410] допомоги не дістати. Можете цілком звіритись на моє слово.

— Я знаю, майоре, знаю. І хай віддячить вам Бог. Добре, що є в Техасі такі люди, як ви!

Сказавши це, старий мисливець вийшов на плац і попростував туди, де залишив свою "худобину". А тоді знову сів у сідло і швидко поскакав геть.

Коли селище лишилося позаду, він рушив далі тією самою дорогою, якою приїхав з Каса-дель-Корво, а діставшись туди, де починалась плантація Пойндексте-ра, дав остроги своїй старій конячині й повернув на крутосхил, що виходив з долини на горішню рівнину.

Піднявшись на рівнину, Зеб під'їхав до смуги заростей, що вклинились у прерію, і спинився в затінку акації. Він не злазив з коня й начебто не мав такого наміру, а сидів у сідлі і, трохи нахилившись уперед, дивився на землю неуважливим, замисленим поглядом.

— Побий мене грім! — тихо бурмотів він сам до себе.— Ота пригода з Колхауновим конем — про щось же вона говорить. Тієї ж таки ночі коня нема в стайні, а вранці він з'являється весь замилений. Що б воно мало означати? Хай мене чорти візьмуть, коли не з того боку вітер дме. Я ж бо й сам не раз про це думав, але ніяк у голові не вкладається, що він міг убити свого двоюрідного брата. Він, звісно, здатен і не на таке, коли б ішлося про власну користь. Одначе в цьому я ніякої користі для нього не бачу.

Якби тому хлопцеві одходив маєток, тоді ще можна було б зрозуміти. Але ж це не так. Старому Пойндекстеру вже не належить жодного акра тієї землі й жодного негра, що працює на ній,— я ж знаю напевне. Усе прибрав до рук цей негідник. То чого б йому знадобилось позбутися двоюрідного брата? Оце те, чого я ніяк не збагну. І якогось зла між ними начебто не було, я такого не чув. Знаю, що з панночкою в нього не ладнається і це йому добряче допікає, але чим винен її брат?.. А до всього цього приплутався ще й мустангер, і ота сварка, про яку мені казала дівчина, і фальшиві індіанці, і ота мексиканська сеньйорита, і безголовий вершник, і ще казна-що! Боже правий! Та від такої плутанини в будь-якого адвоката голова піде обертом... Ну, та нема коли тут стояти й розмірковувати. Може, оця залізняка, ця зламана підкова, й наведе мене на слід, що стане ключем^ як не до всієї цієї кривавої історії, то бодай до якоїсь її частини. Та передовсім я маю вирішити: куди [411] мені зараз податись? — І старий мисливець роззирнув-ся довкола, немов шукаючи когось, хто міг би відповісти на це запитання.— Шукати слідів поблизу форту чи селища — марна праця. І там, і там земля потолочена копитами незгірш як у загоні. Краще, мабуть, одразу податись ген у прерію, до дороги на Ріо-Гранде. Може, десь там і натраплю на слід, який мені потрібен. Атож, так буде найрозумніше.

Задоволений своїм рішенням, Зеб підібрав поводи, тихенько погукнув на кобилу й поїхав краєм заростей.

Проїхавши з милю в напрямі річки Нуесес, він раптом круто повернув убік, але його незворушний вигляд свідчив, що так було й задумано. Тепер Зеб правував майже просто на захід, перетинаючи всі стежки, що вели до Ріо-Гранде. Після того повороту змінилась і його поза в сідлі, і вираз обличчя. Він більш не поглядав сюди-туди, а їхав, нахилившись уперед, пильно нишпорячи очима по траві обабіч стежки.

Так він проїхав ще з милю, коли раптом, побачивши щось на стежці перед собою, аж здригнувся і рвучко напнув поводи.

"Худобина" охоче зупинилася, і ту ж мить Зеб квапливо зіскочив з сідла. Залишивши кобилу дивуватися з його химер, він ступив два кроки вперед і швидко опустивсь на коліна. А тоді витяг з кишені підкову й приклав її до відбитка копита, що чітко вирізнявся на дернику.

Підкова збіглась із слідом.

— Якраз! — радісно вигукнув старий мисливець.— Побий мене грім, коли це не вона! — Він підняв підкову й знов опустив її на той неповний відбиток.— Лягла як улита! Клянуся небом, оце він і є— слід зрадника, а може, й убивці!

Розділ LXXIII ОСТРІВ СЕРЕД ПРЕРІЇ

Величезний табун коней, голів на сто, а то й на триста, який пасеться в неозорій прерії,— одна з най-прекрасніших картин, що їх являє перед людиною тваринний світ Техасу; проте корінного тегасця вона не вразить і не здивує. Він скоріше здивується, побачивши на пасовиську прерії одного коня. І коли, поминаю— [412] чи той великий табун, він лише побіжно відзначить подумки: "Мустанги",— то самотній кінь викличе в нього різні здогади. Може, це дикий жеребець, якого вигнали з гурту, а може, верховий

кінь, що відбився на привалі від групи подорожніх.

Досвідчене око прикордонного старожила одразу ж підкаже йому, що то за кінь.

Коли тварина пасеться з вудилами в роті й сідлом на спині, то все зрозуміло й лишається тільки дивуватись, як вона примудрилася втекти від свого господаря.

Буває й так, що сам господар сидить у сідлі, а кінь собі пасеться. В цьому разі дивуватись нема чого, можна лише подумати, який пустоголовий ледар той вершник, коли не тямить, що треба злізти з сідла й дати коневі попастися вільно.

Та коли у вершника немає не тільки пустої голови, а взагалі ніякої,— тут уже доводиться пускатись у здогади, жоден з яких навряд чи хоч на крок наблизить вас до істини.

Саме такий кінь і такий вершник з'явилися 185... року в преріях південно-західного Техасу. Точний рік я навести не можу, але за десятиліття ручуся. Зате місцевість назву точніше, хоча й тут можливі якісь відхилення. Ту загадкову прояву спостерігали в різних місцях,— і у відкритій прерії, і в заростях,— на відстані у двадцять миль між річками Нуесес і Леоною. Її бачило чимало людей у різний час: і загін, що виїздив на пошуки Генрі Пойндекстера та його гаданого вбивці, і слуга Моріса-мустангера Фелім, і Кассій Колхаун у своїй нічній мандрівці по хащах, і — тієї ж таки ночі — фальшиві індіанці і, нарешті,— наступної ночі,— Зеб Стами. Бачили таємничого вершника й ще деякі люди, в інших місцях і за інших обставин: мисливці, пастухи, подорожні,— і всі однаково жахалися й однаково не могли збагнути, що воно таке.

Розмови про вершника без голови точилися не тільки в поселеннях на Леоні, а й ген далі. Поголос поширився до берегів Ріо-Гранде на півдні й швидко докотився аж до верхоріччя Сабіна на півночі. Кожен вірив, що те страхіття справді бачили. Та й хто б міг не повірити запевненням двох сотень людей, ладних посвідчити під присягою, що то правда, а не витвір уяви. Отож ніхто цього й не заперечував. Сушили голову тільки тим, як пояснити це незвичайне явище, котре, здавалося б, ішло супроти всіх відомих законів природи. [414]

Висловлювали чимало всіляких припущень — більш-менш правдоподібних і більш-менш безглузких. Хто називав того вершника "хитрою індіанською вигадкою", хто вважав його великою лялькою чи опудалом; інші казали, що то справжній вершник, тільки голова його схована під серапе, в якому зроблено отвори для очей; а було чимало й таких, що вперто обстоювали думку, висловлену кимось ще на початку: ніби вершник без голови — то сам диявол.

До всіх цих припущень долучалося й безліч усяких подробиць. Одним здалося, ніби вони помітили голову вершника, чи принаймні її обриси, на грудях, під покривалом; інші твердили, що добре бачили її в руці у вершника, а декотрі навіть додавали, що розгляділи на ній і капелюха — глянсувате чорне сомбреро, обшите понад краєм золотою тасьмою.

Не бракувало й побічних міркувань, що пов'язували появу дивного вершника з іншою подією, яка збурила всю околицю,— з убивством молодого Пойндекстера. Майже всі вважали, що між цими двома таємницями має бути якийсь зв'язок, хоч ніхто

не міг сказати нічого певного. А той, хто, на загальну думку, міг би хоч трохи прояснити всі ці загадки, й досі лежав без тями, в гарячці.

За тими здогадами й балачками минув цілий тиждень, протягом якого таємничого вершника ще не раз бачили в прерії: то він мчав серед відкритої рівнини гінким чвалом, а то йшов тихою ступою, і його кінь час від часу спинявся й непевно озирався або ж нахилив голову й ревно скуб соковиту траву г р а м м у, якою славляться пасовища південно-західного Техасу.

Залишаючи поза увагою численні розповіді про вершника без голови,— вони здебільшого такі неймовірні, що про них не варто й згадувати,— ми, проте, вважаємо за потрібне навести тут один правдивий випадок, який відіграє істотну роль у нашій дивовижній історії.

Посеред безмежного обширу відкритої прерії стоїть невеликий, акрів на тричотири, гай. Техаський старожил назве його "островом", і справді, коли обведеш поглядом незоре зелене море, яке розляглося навколо, то мимоволі подумаєш, що важко знайти краще порівняння.

Неподалік того лісового острова, ярдів за двісті від [415] ого краю, мирно пасеться кінь. Це той кінь, на якому їздить вершник без голови; та він і тепер сидить у сідлі, на вигляд начебто такий самий, як був тоді, коли його вперше побачив загін шукачів. На ньому те ж таки смугасте серапе, що, спадаючи з пліч, закриває тулуб, а ноги від стегон до кісточок сховані під гетрами з ягуарової шкіри.

Він сидить, трохи нахилившись уперед, ніби для того, щоб кінь міг вільно пастися. Не заважають коневі й попущені довгі повіді, хоч вершник чи то тримає їх у руці, чи то почепив на луку сідла.

Ті люди, що, за їхніми словами, бачили голову вершника, казали щирю правду: голова таки є, і на ній, як справедливо твердив дехто, надягнуте чорне сомбреро, оздоблене золотою тасьмою. Вона лежить на лівому стегні вершника, трохи не торкаючись підборіддям його коліна, і через те її можна побачити, тільки дивлячись з того ж таки боку, та й то не завжди, бо часом її прикриває край серапе.

Іноді можна розглядіти і обличчя. Риси його гарні, але вираз моторошний: посинілі губи трохи розтулені, і між ними видно два разки білих зубів.

Хоч сам вершник нібито не змінився на вигляд, проте щось нове таки додалося. Раніше він їздив самотою — а тепер має супутників, хоч їхнє товариство аж ніяк не назвеш приємним. Це — койоти; з десятків їх никав слідом за ним по прерії, час від часу заходжуючись вистрибувати круг нього. Цілком природно, що коневі це не до вподоби, і він сердито форкає й б'є копитом, коли котрийсь із вовків підступає надто близько.

Та вершникові, здається, байдуже і до койотів, і до зграї великих чорних птахів, що темними тіннями кружляють низько над його плечима. Навіть коли один, найзухваліший, зрештою насмілюється сісти на нього, вершник на те не зважає і не підводить руки, щоб прогнати його.

Тричі сідає на нього той птах — спершу на праве плече, тоді на ліве, а далі й межі плечі, на те місце, де мала б бути голова. Та сидить він там не довго — щоразу лише

якусь мить. Хоч таке нахабство й не турбує вершника, зате обурює коня: той стає дибки й пронизливим іржанням розганяє хижаків. Але невдовзі вони налітають знов і знов.

Отак помалу, незворушно сидючи на коні, який то зупиняється й спокійно пасеться, то сполохано сахаєть— [416] ся від знахабнїлих койотів і грифів, вершник без голови раз по раз об'їжджає кругом той лісовий острів серед прерії.

Розділ LXXIV САМОТНІЙ ПЕРЕСЛІДУВАЧ

Щойно змальоване дивовижне, а можна сказати, просто неймовірне видовище так вражало око, що нікому й на думку не спало б назвати його чудним чи безглуздим. Було в ньому щось лиховісне, і кожен, хто його бачив, мимоволі здригався з жаху.

Та чи бачив хто незвичайного вершника отак, як тепер,— оточеного внизу койотами, а вгорі грифами?

Бачив. І то був єдиний у цілому Техасі, хто вже почасти розгадав незбагненну для всіх таємницю.

Але й він ще не все збагнув. Було таке, що ніяк не вкладалось йому в голову. Та він знав, що той вершник — не лялька й не диявол. Знав — і все-таки не міг дивитися на нього без жаху. Добре розумів, що він бачить перед собою,— і все-таки його бив дрож.

Він дивився на вершника без голови аж з "берега" лісового острова, ховаючись під крайніми деревами й видимо уникаючи показуватися на видноті. Та хоч як він тремтів і намагався лишитись непоміченим, а проте раз за разом, немов його тягла якась нездоланна сила, об'їжджав той острів, весь час упорівень з вершником без голови, тільки по внутрішньому колу. Навіть більше. Він побачив вершника, ще як не заїхав між дерева. Побачив здалеку і міг легко уникнути зустрічі з ним. Але натомість одразу ж повернув коня й рушив до нього.

Він наближався помалу, скрадаючись за деревами, наче мисливець, який вистежує полохливого оленя,— щоправда, мисливець ніколи не відчуває такого стра-ХУ" і> лише опинившись під захистом гаю, зітхнув з полегкістю, хоча й не позбувся страху, а тільки тривожного передчуття невдачі.

Він ніколи не заїхав би на десять миль у прерію без певної мети; тим-то й посувався так обережно, звертаючи коня на найм'якший дерник, тулячись до чагарів і водночас намагаючись не зачепити якоїсь гілки, щоб ніхто не побачив і не почув його й за десять кроків. [417] Кожен, хто помітив би, як він скрадається краєм гаю, напевне здогадався б, до чого вся та обачність і кого він так пильно вистежує. Очі його були прикуті до вершника без голови, він напружено ловив найменші його порухи й ніби підроблявся під них.

Спершу було помітно, що його цілком заповонив страх. Та згодом почало брати гору роздратування, і він нібито посмілішав. А дратувало його те, що вершник без голови ніяк не наближався до гаю, весь час неухильно тримаючись ярдів за двісті від нього.

Про те, як сердився той споглядач, чи не найкраще свідчило його тихе бурмотіння, пересипане лайкою; одначе лаялись він і завжди був мастак.

— Ач, клята тварюка! Підійшов би він ще кроків на двадцять — і я б його дістав. А

так далеко мій карабін не візьме. Напевне промажу — і тоді все! Іншої такої нагоди дарма й сподіватися. Хай йому сто чортів! Якби хоч на два десятки кроків ближче!

І, ніби не вірячи собі, він знову зміряв оком відстань, що пролягла між ним і вершником без голови. Свій мисливський карабін він тримав наготові, із зведеним курком, ладний вистрілити в першу-ліпшу мить.

— Ні, нічого не вийде,— знов озвався він, щось прикинувши подумки.— Куля втратить силу й тільки сполохає того бісового коня. Треба набратися терпцю й почекати, доки він підійде ближче. Трикляті койоти! Це ж їх він боїться. Поки вони тягнуться слідом, він до лісу й близько не поткнеться. Такі вони всі, ці техаські мустанги, чорти б їх забрали! — Він трохи помовчав, а тоді заговорив знову: — А може, спробувати підманити його? Чи не піде він на голос? Та ні, навряд. Він уже так давно не чув людського голосу, що, мабуть, навпаки, злякається. І від мого коня напевне дремене геть, як і того разу. Правда, то було вночі, при місяці, й собака за ним гнався. Отож не дивно, що він тоді так схарапудився, та ще й маючи на спині оте казна-що. Не може ж бути, щоб то... Та ні! Зрештою, це просто чиясь лиха витівка... клятий диявольський фокус!

Переслідувач на якусь мить напнув поводи і, нахилившись у сідлі, щоб краще бачити з-за дерев, ще пильніше придивився до дивної постаті на коні, що поволі їхала понад гаєм.

— Це його кінь, я ж добре бачу. І сідло його, і серапе, і все інше. Як же, в біса, вони могли потрапити до того? — Він знову замовк, про щось міркую— [418] чи.— Фокус це чи не фокус але добра від нього не жди. Хто б не втнув отаке, він, певно, знає про все, що сталося тоді вночі, і, якщо та річ там, її треба видобути. Та й надало ж мені, дурневі, ще хвалитися цим! Недарма кажуть: як не щастить, то вже не щастить!.. Ні, ближче він таки не підійде. Боїться лісу, це ясно. Якби ж то приманити його хоч на двадцять кроків — і було б досить. Хай йому чорт, спробую.— І, під'їхавши до самого узлісся, переслідувач стиха загукав до коня: — Ану йди... йди... йди сюди! Ну ж бо, йди, конику, йди!

Та поклик був марний. Як видно, кінь не зрозумів його або ж зрозумів не так, як треба. Замість приманити тварину, чоловік, навпаки, сполохав її: за першим же звуком кінь випустив з рота траву, шарпнув головою і тривожно заіржав. Здавалося, той звук настрахав його дужче, ніж койоти і грифи. Для нього, мустанга, людина була найлютішим ворогом, а надто людина на коні, що її дух він зачув уже й своїм гострим нюхом.

Він не став дивитися, що то за людина й що за кінь. Чуття вмить підказало йому, що обоє— його вороги.

Мабуть, і вершник був такої думки, бо не напнув поводів і дав коневі волю бігти куди йому заманеться, цебто ген у прерію.

З досадою вилаявшись, невдатний переслідувач ударив свого коня острогами й виїхав з гаю.

І ще з більшою досадою вилаявся знов, коли побачив, що куля, яку він з такою

надією послав навздогін вершникові без голови, не завдала ніякої шкоди і той швидко скаче геть, уже недосяжний для нього.

Розділ LXXV ПО СЛІДУ

Зеб Стами не довго пробув на тому місці, де знайшов відбиток зламаної підкови. Менш як за десять секунд він упевнився, що то відбиток саме цієї підкови, і, підвівшись з колін, рушив далі знайденим слідом. Він ішов пішки, а стара кобила, слухняно скорившись його жестові, брела за ним оддалік.

Так він пройшов понад милю, то сповільнюючи хо-ДУ там, де слід ставав невиразний,— то знов широко [419] ступаючи — коли добре бачив відбитки зламаної підкови. Як археолог, що, знайшовши у руїнах стародавнього міста глиняну табличку, захоплено вдивляється у зрозумілі тільки йому письмена,— так і Зеб Стамп читав оті "знаки" в книзі прерії.

Поглинутий спогляданням слідів і думками, які вони будили, старий мисливець не бачив нічого довкола. Він не дивився ні на безмежний зелений простір, що розлягався навкруги, ні на ясну блакить неба над ним. Уся його увага зосередилась на смужці дернику під ногами попереду.

Відірвало його від цього пильного діла не те, що він побачив, а що почув. То був звук рушничного пострілу, але такий далекий, що здалося, ніби ляснув тільки капсуль, не запаливши пороху.

Зеб машинально спинився, але не випроставсь, а лише звів очі й швидко озирнув обрїй, на мить затримуючи погляд усюди, де могли б стріляти.

Хмаринка синюватого диму, ще зберігаючи кулясту форму, поволі здіймалася на тлі неба. Під нею мріла тьмяна пляма лісового "острова".

Усе те було так далеко, що звідти, де стояв Зеб Стамп, тільки бувалий знавець прерії міг почути той звук і побачити хмаринку диму й темну смужку гаю.

Але Зеб усе почув і побачив.

— З біса дивно! — пробурмотів він, усе ще стоячи, мов той городник, що оглядає капустяну розсаду.— Таки з біса дивно, коли не сказати більше. Кому це чорти надали полювати в тих заростях? На те, що він там уполює, шкода й пороху. Знаю я той гайок — нічого в ньому нема, крім койотів. І чим вони тільки там живуть, Бог їх відає!.. Е-е! — озвався він знов, трохи помовчавши.— Мабуть, то котрийсь крамар із селища подався, як вони кажуть, "на проїздку". Постріляє оце по тих смердючках, а потім хвалитиметься, що полював на вовків! Ну, та мені до того байдуже, хай собі полює... Еге! А це хто сюди їде? Та ще так стрімголов, наче за ним сам нечистий з вилами женеться! Що?.. Бодай я пропав, та це ж той, що без голови! Таки він, клянуся Богом!

Старий мисливець не помилився. Та й як було не впізнати вершника, що наче виринув з-під хмарки порохового диму, яка вже розпливлася над обрїєм, і тепер шаленим чвалом гнав через прерію. То був справді вершник без голови! [420]

Не могло бути сумніву й щодо того, куди він скаче. Вершник видимо простував туди, де стояв Зеб, так ніби побачив його здаля й зумисне мчав до нього.

Навряд чи знайшовся б серед жителів Техасу хоч один, сміливіший за старого

мисливця. Зеб Стамп не боявся зустрічі ні з ягуаром чи пумою, ні з ведмедем чи бізоном. Навіть цілий загін команчів не нагнав би на нього такого страху, як цей самотній вершник.

Попри все своє знання найпотаємніших законів природи й попри весь гарт, набутий у спілкуванні з нею, Зеб Стамп не був цілком вільний від забобонної віри в потойбічні сили. (Та й хто від неї вільний?) І хоч він безстрашно став би віч-на-віч з будь-яким звичайним ворогом — чи то людиною, чи звіром,— але перед надприродним і йому забракло духу. Та, певно, і найвідважніший рицар здригнувся б, побачивши того лиховісного вершника, що неухильно мчав уперед і, здавалося, ніс із собою смерть.

Зеб Стамп не просто здригнувся — він затремтів від голови до ніг, узутих у чоботи з алігаторової шкіри, і з жахом озирнувся, шукаючи якоїсь схованки. Ще задовго до того, як вершник без голови міг би, як гадав Зеб, побачити його, він знайшов таке місце: поруч росли кущі, і мисливець квапливо шаснув туди.

Але ж його могла зрадити осідлана кобила, що стояла поряд з ним. Ні, перше ніж присісти в кущах, Зеб подбав і про це.

— Додолу! — звелів він своїй чотириногій товаришці, яка хоча й не могла говорити, проте добре розуміла його.— Лягай, худобино, а то загримиш до дідька в пекло!

Немов злякавшись такого лиха, коцава конячина одразу ж зігнула передні ноги й уклякла на них, а тоді підібгала задні й лягла на траві, так наче закінчила свою денну працю і вместилася на спочинок.

Тільки-но Зеб і його "худобина" встигли зачаїтись у своїй схованці, як вершник без голови порівнявся з тими кущами. Він гнав чимдуж, і Зеб неабияк зрадив, побачивши, що він проскаче далі, не спиняючись. Власне, вершник без голови й поїхав туди зовсім випадково, а ніяк не тому, що помітив там старого мисливця чи його нужденну кобилу.

Те, що він повівся з ними так по-рицарськи, потішило коли не кобилу, то її господаря, але ще перед тим, як [421] вершник зник з очей, Зеб Стамп устиг роздивитись його і зрозуміти, хто він.

І нехай для цілого світу він і далі лишався загадкою, та для Зебулона Стампа загадки більш не було.

Коли кінь поминав кущі, вітер одгорнув край серапе, і мисливець побачив під ним знайоме йому вбрання. То була голуба бавовняна блуза із складками на грудях, і, хоч її вкривали червоні плями, Зеб упізнав ту блузу.

Але він не міг сказати напевне, що впізнав і обличчя, яке виднілося над сідлом і впиралось підборіддям у стегно вершника. Та це було й не дивно. Навіть рідна мати, що так часто милувалася тим колись гарним обличчям, тепер навряд чи впізнала б його.

Зеб упізнав його тільки наздогад. Кінь, сідло з кобурами, смугасте покривало, голуба блуза й такі самі штани, навіть капелюх на голові — усі ті речі були йому добре знайомі. Знав він і постать вершника, що рівно стриміла у сідлі. Отож і голова, і обличчя, хоча й були не на своєму місці, мали належати йому ж таки.

Зеб побачив те моторошне видиво не краєм ока, а мав змогу розглядіти все до дрібниць. Хоч вершник без голови і мчав чимдуж, зате проїхав повз нього всього за

десять кроків.

Але Зеб ні словом, ні порухом не спробував зупинити його. Тільки згодом, коли вершник був уже далеко, а він подумки склав усе до купи й збагнув, хто то був, старий мисливець повільно й сумовито мовив:

— Боже милий! То це таки правда! Бідолашний хлопчина — він мертвий!.. Мертвий!

Розділ LXXVI У КРЕЙДЯНІЙ ПРЕРІЇ

Не спиняючись і не стишуючи гінкого чвалу, вершник без голови й далі мчав прерією, а Зеб Стамп тільки проводжав його очима. І лише тоді, коли той зник за купою акацій, старий мисливець звівся на ноги.

Він випростався на повен зріст і якусь хвилину стояв нерухомо, розмірковуючи, що робити далі. Ця несподівана й страшна зустріч трохи сплутала його наміри, і він завагався, не знаючи, чи йти далі знайденим слідом, чи залишити його й податися по свіжому сліду вершника без голови. [422] Перший слід обіцяв відкрити йому багато, але, може, другий відкриє ще більше? А що, як пощастить захопити вершника і дізнатися від нього самого про всі таємниці оцих його мандрів по прерії?

Заглибившись у свої роздуми й міркування, Зеб начебто геть забув про хмарку порохового диму й виляск далекого пострілу. Але тільки на коротку мить. Про такі речі він не міг зовсім забути, і вже в наступну мить думки його повернулися до них.

Та, поглянувши туди, де кілька хвилин тому здійнявся дим, він побачив щось таке, що мимохіть знов присів і ще ретельніше, ніж першого разу, заховався в кущах акації. Його стара кобила як лягла тоді, так досі й лежала, і клопотатися нею не було потреби.

І цього разу Зеб побачив чоловіка верхи на коні, але цілого, з головою на плечах. Він був ще далеко і навряд чи встиг помітити в кущах високу постать мисливця, а тим паче його кобилу, що лежала поряд на траві. Принаймні жодних ознак того, що він їх помітив, видно не було.

Та вершник і не дивився перед себе, а сидів, нахилившись до самої луки сідла, й нишпорив очима по землі під ногами свого коня.

Неважко було здогадатися, чого шукав той вершник. Зеб збагнув це з першого ж погляду: він їхав слідом вершника без голови.

— Ти диви! — нишком пробурмотів Зеб.— Виходить, не тільки мені треба розгадати цю загадку. Але хто ж би то міг бути? З біса цікаво.

Зебові не довелося довго чекати нагоди вдовольнити свою цікавість. Слід був свіжий, добре помітний, і той вершник їхав клусом, швидко наближаючись. Дуже скоро він опинився на такій відстані, що Зеб міг добре розглядіти його.

— Боже милий! — стиха вигукнув мисливець.— Я ж і сам мав здогадатися, що це він. І, здається мені, оце ще одна ланка до того ланцюга доказів, що я маю зібрати... Ану лежи тихо, худобино! Тільки мені шарпнися ще раз чи дригні своїми ногами — і я вмить переріжу твою бісову горлянку!

Отак пристрашивши свою кобилу, Зеб замовк, сховав ГЧ?л, °.ву в листі акацій і втупив очі у вершника, що під'їхав уже зовсім близько.

То був чоловік, якого, раз побачивши, не скоро забудеш. Хоч йому заледве минуло

тридцять, він мав добре— [423] таки пошарпане обличчя, і не— так від житейських турбот, як від нищих пристрастей. Проте зараз воно було стурбоване: здавалося, того чоловіка давно вже точить якась гостра тривога, але він ще сподівається позбутись її. А загалом то було досить гарне обличчя, що могло б належати людині благородній, коли б не ота темна печать, що виказувала підлу й лиху вдачу його власника.

Його вбрання... А втім, навіщо описувати його вбрання? Синій сукняний сюртук напіввійськового крою, кашкет, пояс з великим мисливським ножом та двома револьверами — усе це ми вже згадували, коли говорили про одяг і спорядження капітана Кассія Колхауна.

Так, то був він.

Та не його зброя змусила Зеба Стампа сховатися в кущах. Старий мисливець не боявся зустрічі з відставним капітаном волонтерів. Хоч він і почував до Колхауна підсвідому неприязнь, але той поки що не мав ніяких підстав вважати його своїм ворогом. Зеб лишився в затінку тільки для того, щоб краще бачити все, що діється на осонні.

Так само пильно придивляючись до сліду вершника без голови, Колхаун проїхав далі.

Так само старанно ховаючись між кущами, Зеб Стамп проводжав його очима, аж поки той зник за акаціями, де й вершник без голови.

Ця зустріч дала мисливцеві нову поживу для думок і змусила його знов прикликати на допомогу свій гострий розум. Коли й перед тим він мав причини піти слідом вершника без голови, то тепер їх стало ще більше.

Зебові не треба було довго розмірковувати, щоб дійти такого висновку, і за хвилину він уже ладнався їхати за Кассієм Колхауном. А для цього досить було взяти поводи й штурхнути ногою стару кобилу. Вона враз підвелася, і Зеб став поруч неї, готовий залізти в сідло й податися через відкриту рівнину, тільки-но відставний капітан зникне з очей.

Старий мисливець і не думав їхати за ним назирці. Йому було ні до чого бачити поперед себе провідника. Вистачало й двох свіжих слідів, щоб переслідувати обох вершників з такою ж певністю, наче він їхав [424] поряд з котримсь із них — чи з тим, що не мав голови, чи з тим, що не мав серця.

Цілком певний себе, Зеб вийшов з-за кущів і рушив по сліду, щойно залишеному Колхауном.

Чи не вперше у житті старий мисливець так схибив. Він зрозумів свою помилку, коли поминув купу акацій, за якою зникли обидва вершники.

Далі широкою смугою простяглася крейдяна прерія, і перший вершник — той, що без голови, — мабуть, уже встиг її переїхати. Зеб зрозумів це, побачивши, як другий, оддалік від нього, розгублено потикається то в той, то в той бік — достоту мов пойнтер, що никає по стерні, винюючи куріпку.

Було ясно, що Колхаун збився зі сліду й намагається знайти його.

Ховаючись за акаціями, мисливець мовчки спостерігав його пошуки.

' Та всі спроби відставного капітана . виявились марними. Сліди в крейдяній прерії не давалися оку, принаймні такому недосвідченому, як око Кассія Колхауна. Пошукавши ще якийсь час, він зрештою облишив свій намір, з досадою вдарив коня острогами й поскакав геть у напрямі Леони.

Коли він зник з очей, Зеб Стамп і собі спробував знайти втрачений слід. Та хоч який він був тямущий слідопит, а теж мусив відступитися. Залита гарячим сонцем біла рівнина виблискувала так, що аж очам було боляче.

Мало не засліплений тим блиском, мисливець вирішив повернутися сюди згодом, а тим часом пройти першим слідом, з якого його збила поява вершника без голови. Тепер він був певен, що той слід щедро винагородить його за пошуки.

Зеб швидко знайшов його і так само швидко рушив ним далі. Його підганяла думка про те, які важливі відкриття на нього чекають, і він сягнуто простував уперед. Кобила, як і досі, покійно брела за ним.

Тільки раз мисливець спинився — на тому місці, де до сліду, яким він ішов, долучилися сліди двох інших коней. Звідти всі три сліди пішли в одному напрямі, то розходячись ярдів на двадцять, то знов сходячись до купи.

Обидва нові сліди залишили підковані коні, і Зеб спинився тільки подивитись, що скажуть йому відбит— [42]

ки їхніх підків. Один кінь був "американський", другий — мустанг, але дуже великий, з копитами лише трохи меншими, ніж в американського коня.

Зеб уже здогадався, чиї то були коні.

Йому не довелося затримуватись, щоб визначити, 'котрий кінь пройшов там перший: він наче бачив їх навіч. Перший ішов мустанг, але на якій відстані від інших — цього Зеб точно сказати не міг, хоч був певен, що на більшій, ніж коли б вершники їхали разом. За ним пройшов "американський" кінь, а останній — кінь із зламаною підковою, також "американець". Усі три вершники проїхали в різний час і по одному. Зеб Стамп визначив це так само легко й упевнено, як ото інші визначають час за годинником чи температуру за термометром. Але ніяких думок з цього приводу не висловив.

— Добре! — тільки й мовив він вдоволено, а тоді швидко подався далі, змушуючи свою стару "худобину" кумедно наслідувати його ходу.

Невдовзі мисливець спинився знову.

— Отут вони роз'їхались,— пробурмотів він, оглядаючи землю під ногами.— Мустанг та американець і далі поїхали разом... цебто в той самий бік. А зламана підкова повернула в інший...— Зеб на хвилю замислився.— Цікаво, з якої б то речі? Побий мене грім, як я ще коли бачив такий плутаний слід. Тут би й сам Ден Бун (74) не дав собі ради... Куди ж податися? Як за цими двома, то я вже знаю, куди вони виведуть — до тієї-от калюжі крові. Ні, підемо-но ми за отим третім і побачимо, чи не приведе він нас кудись туди ж таки!.. Ану повертай праворуч, старенька, і не відставай, а то загубишся мені в хащі і койоти поживляться твоїм салом!

І, засміявшись на згадку про "сало" старої кобили, мисливець рушив слідом

третього коня.

Той слід повертав убік і тягся далі краєм хаші якраз там, де починалася вже знайома читачеві широка прогалина між заростями. Але він не довго йшов узліссям і кроків за двісті від в'їзду до тієї алеї круто звертав у хашу. А ще кроків за п'ятдесят Зеб спинився на тому місці, де стояв, припнутий до дерева, кінь із зламанною підковою.

(74) Бун, Деніел (1735-1820) — американський дослідник і слідопит.

[426]

Він одразу побачив, що кінь далі не пішов: ще один ряд відбитків копит говорив про те, що звідти він згодом повернувся назад, у прерію, хоча й іншою стежкою.

Далі пішов тільки його господар: людський слід було добре видно в мулистому річищі пересохлого струмка, обіч якого залишався кінь із зламанною підковою.

Залишивши свою кобилу в тій-таки "стайні", мисливець швидко рушив тим слідом. Дуже скоро він побачив і другий слід тієї самої людини, що вів назад.

Зеб пішов далі першим слідом.

Він анітрохи не здивувався, коли слід вивів його на ту ж таки прогалину, майже туди, де була калюжа крові, яку давно вже вилизали койоти. Тоді вий, мабуть, тягся до самої калюжі, але потім його затоптали сотні кінських копит.

Та перед тим, як вийти з хаші, Зеб знайшов один цікавий "знак", що змусив його спинитись і пильно роздивитися навколо. Серед густого підліску він натрапив на місце, де якийсь час стояла людина. Трава там не росла, і м'який ґрунт був щільно втоптаний підошвами чобіт або черевиків. Відбитки тих самих підошов тяглися майже до кривавої калюжі, а потім повертали назад.

Але то було не все. На дереві, що росло поблизу, Зеб побачив ще одну річ, якої не помітили ні люди із загону шукачів, ні їхній провідник Спенглер,— закіп-тужений і обгорілий клаптик паперу, судячи з усього, вжитий замість пижа. Він висів на гілці акації, зачепившись за колючку.

Старий мисливець зняв папірця з гілки, розправив його на своїй шкарубкій долоні і прочитав на тому брудному клаптику добре відомі йому ім'я та прізвище, що разом із зазначенням чину складались в ініціали "К. К. К."

Розділ LXXVII ЩЕ ОДНА ЛАНКА

Коли Зеб Стамп прочитав те, що було написано на знайденому папірці, на обличчі його відбився не так подив, як задоволення.

Клаптик конверта...— пробурмотів він.— А багато [427] ж він говорить, певне, куди більше, ніж сам лист. Ти ба, запхав його замість пижа! Ну що ж, сам собі й наробив. Знатиме, як заправляти набій усяким непотребом замість справжнього пижа із змащеної оленячої шкіри... Рука начебто жіноча,— провадив він далі, знов 'розглядаючи папірець.— Та це байдуже. Послано ж то йому, отож йому й належить. Цю цидулку треба добре сховати.

З цими словами Зеб видобув з кишені шкіряну торбинку, в якій носив трут і кресало, і дбайливо засунув туди той клаптик паперу. Потім знову сховав торбинку до кишені.

— Отак,— знову заговорив він сам до себе.— Здається, тепер старий Зеб Стамп зможе розплутати цей клубок таємниць, хоч подекуди нитка ще уривається і є дещо не зовсім зрозуміле. Той, котрого вбито, хоч би хто він був, стояв отам, де натекла калюжа крові, а той, котрий убив, хоч би хто був він, стояв за оцією акацією. Коли б не оті недолугі слідопити, можна було б знайти й інші знаки. Та тепер про це годі й думати. Вони там геть усе перетовкли, гарцюючи туди-сюди. Еге ж, у той бік більш нема чого потикатися. Мабуть, краще буде піти назад цим-таки слідом і спробувати дізнатися, куди той кінь із зламаною підковою одвіз свого вершника після нічного полювання. Отож, Зебулоне Стампе, назад за чобітьми!

Виголосивши цей кумедний заклик до самого себе, старий мисливець рушив назад тим-таки слідом, що вивів його до прогалини. Подекуди відбитки підшов були майже непомітні, але Зеб на те не зважав. Він ще раніше добачив, що чоловік, який залишив цей слід, зрештою повернувся до свого коня, отже, й він, Зеб, мав вийти туди ж.

Та в одному місці ті два сліди чобіт розходилися: там була купа непрохідних чагарників, і гаданий убивця, повертаючись, обминув її з другого боку. Потім вони знов зійшлись, але вже далі, на чималій галявині, куди вивів мисливця поворотний слід.

Задоволений тим, що не помилився, Зеб на час полишив слід і роззирнувся по галявині. Навіть такого побіжного огляду виявилось досить, щоб помітити ще один слід, дуже чіткий, але зовсім інший на вигляд. Він перетинав усю галявину й скидався на стежку, протоптану в траві кінськими копитами.

Зеб побачив, що там кілька днів тому пройшли [428] підковані коні, і це змусило його спинитись і придивитися до того сліду пильніше.

Судячи з самих відбитків копит, він міг би з певністю сказати, коли — котрого дня і навіть о якій порі — пройшли там ті коні. Але цього разу його здібності не знадобилися. Він і так знав, що то слід невеликого гурту вершників, які лишилися зі Спенглером, коли загін шукачів на чолі з майором вирушив назад до форту.

Старий мисливець чув про цей побічний пошук і знав, що Спенглер та його супутники простежили поворотний слід коня Генрі Пойндекстера аж до того місця на околиці плантації, де його перейняв один з чорних невільників.

Здавалося б, цього цілком досить і якби хтось надумав простежити той слід ще раз, він не знайшов би нічого нового. Та Зеб Стамп начебто так не вважав. Він стояв, ведучи очима за тим слідом, і помітно вагався.

— Якби знати, що встигну,— міркував він стиха,— я б пішов зараз цим слідом. Хтозна, ану ж доведеться щось таке знайти. Але часу в мене обмаль, то, мабуть, краще не полишати зламаної підкови.

Він уже рушив був з галявини, коли його спинала нова думка.

— А зрештою, на той слід я зможу вернутися коли захочу. Та й знаю добре, куди він приведе, не згірше, ніж коли б і сам їхав поряд з тим мерзотником. Прямісінько до стайні в Каса-дель Корво — ось куди... А ц є й таки шкода покинути, коли вже я тут. От тільки що він потягне мене ще миль на десять, а на це може не стати часу. Ет, побий мене грім, пройду я все-таки хоч трохи за цими кіньми. А худобина хай почекає мене

тут.

І, налагодившись на новий пошук, старий мисливець подався стежкою, якою пройшли коні Спенглера та його супутників.

А втім, на сліди їхніх коней він майже не зважав. Очі його стежили тільки за слідом коня Генрі Пойндекстера. І хоч решта вершників проїхали там опісля и. місцями геть затоптали той єдино важливий слід, Зебові неважко було вирізнити його з-поміж інших. Як сказав би він сам, це зміг би зробити будь-який шмаркач: адже кінь молодого плантатора скакав учвал, а гурт шукачів їхав ступою.

Добачив Зеб і те, що шукачі не спинялися й не збо— [429] чували із стежки. А кінь Генрі Пойндекстера одного разу пристав.

Це сталося десь за три чверті милі від лісової алеї.

Власне, кінь не те щоб спинився з усього розгону, а тільки злегка сахнувся вбік, так ніби щось його 'сполохало — може, вовк, чи ягуар, чи інший звір. А далі він знов поскакав тим самим гінким чвалом.

Шукачі на чолі зі Спенглером поминули те місце, не завдавши собі клопоту спинитися й побачити, чому це кінь раптом збочив із стежки.

Зеб Стамп виявив більшу допитливість і затримався там довше.

Місцина була гола, піскувата, всіяна дрібним камінням. Над нею розкинулось величезне дерево з довгими поперечними вітами. Одна гілляка простяглася над самою стежкою, якою пройшли коні,— так низько, що вершник не зміг би проїхати там, не нахиливши голови. Саме та гілляка й привернула Зебову увагу. Придивившись до неї, він побачив, що там збито кору — не багато, але вочевидь чимось твердим, в усякому разі не м'якішим за саме дерево.

— Хтось стукнувся головою,— дійшов висновку Зеб.— Якийсь вершник. По цей бік гілляки він ще сидів на коні, а по той — уже злетів із сідла. Та й хто б не злетів від такого удару!..

Мисливець пильно оглянув землю під деревом.

— Ура! — зрадів він.— Так я й думав. Ось він, слід того вершника! Отут він упав, а отуди поповз. То он звідки та гуля на лобі, яка мене так дивувала! Я ж бо знав, що то ніякий не звір її наставив. Не схоже було й на те, що стукнули каменякою чи дрючком. Аж он воно що за дрючок!

Сяючи з утіхи, пружно ступаючи, Зеб Стамп подався далі — але вже не стежкою, протоптаною кінями, а слідом вершника, так нагло вибитого з сідла.

Людині, незвичній до хащів, могло б видатися, що він простує навмання і що досі там не ступала жодна людська нога. Хтозна, може, місцями й справді не ступала. Та старого мисливця вели "знаки", хоча й не помітні звичайному оку, але для нього такі ж зрозумілі, як написи на дороговказах. Відхилена з дороги гілка, зсунуте стебло виткої рослини, ледь помітні борозенки на землі — все це говорило йому, що там пробиралася людина. І навіть більше — що та людина не могла йти, бо була скалічена, і посувалася поповзом. [430]

Зеб Стамп простував далі, аж поки слід того бідолахи вивів його на берег лісового

струмка.

Іти далі не було потреби. Він зв'язав ще один вузлик на розірваній нитці. Ще трохи — і ланцюжок доказів замкнеться!

Розділ LXXVIII ОБМІН КІНЬМИ

Похмуро лаючись, розчарований Колхаун повернув назад від крейдяної прерії, де загубив слід вершника без голови.

— Ні до чого їхати далі! Хіба ж хто знає, куди його чорти понесли! Тепер надія тільки на щасливий випадок. Поїхати знов до річки? Може, там натраплю на нього ще раз. А як і натраплю, то що? Знов буде те саме. Той клятий мустанг однаково не підпустить мене близько. Він ніби знає, чого я хочу! Ця тварюка ще хитріша за своїх диких родичів. Мабуть, то сам мустанг-гер так його вимуштував. Мені аби підступитись — один влучний постріл поклав би край його мандрам. Та підкрастися до нього, як видно, годі й думати. А наздогнати — хіба ж наздоженеш його на цьому бісовому биндюгу! Рудий, той, може, й не прудкіший, зате дужчий. Оце його підкують, то спробую завтра на ньому... Якби ж то добути такого коня, щоб наздогнав того мустанга! Я б уже грошей не пошкодував. Певне ж, має бути такий у селищі. Треба буде розпитати, коли повернуся. Якщо знайду, то ціна мене не спинить: викладу й дві чи нехай і всі три сотні...

Отак собі міркуючи вголос, Колхаун виїздив з крейдяної прерії, і його похмуре обличчя здавалось аж чорним на сліпучо білому тлі. Він гнав швидко, не шкодуючи коня, вже й так стомленого чималою дорогою, — це було видно з його змилених боків, на яких темніли плями загуслої крові од ударів гострими острогами. І тепер, поки він трохи важкувато скакав у напрямі Каса-дель-Корво, на боках його з'явилися свіжі краплини.

Менш як за годину Колхаун уже їхав між акаціями, Що оточували плантацію Пойндекстера. Та стежка була йому знайома: він проїжджав нею раніше, тільки на іншому коні. Перетинаючи річище пересохлого від [431] довгої спеки струмка, він раптом спинився: в затверділому мулі чітко вирізнялися відбитки підків, і серед них — однієї зламаної. Слід був досить давній, залишений днів вісім тому. Та Колхаун спинився не для того, щоб визначити день, — він знав навіть годину. * Він зліз з коня, маючи на меті інше: затерти ті відбитки. Та краще було б йому не завдавати собі такого клопоту. Мнучи підбором чобота засохлий мул, він лише зайвий раз посвідчив, хто їхав на коні із зламанною підковою. А тим часом ззаду наближався вершник, що міг обернути цей доказ проти нього.

Утішаючись своєю завбачливістю, відставний капітан знову скочив у сідло й поїхав далі.

Раптом до нього долинуло тупотіння кінських копит. Самого коня ще не було видно за чагарями. Але тупотіння неухильно наближалось, і, хоч кінь біг не дуже швидко, його розмірений клус говорив про те, що ним правує вершник. На коні хтось їхав.

За мить Колхаун побачив і коня, й вершника. На коні була Ісідора Коварубіо де Лос-Льянос. Ту ж мить помітила його й вона.

Здавалося, дивна випадковість знову зіткнула цих двох людей — хоч, може, не обійшлося й без втручання долі. Та ще дивніші були думки, що їх збудила в обох ця випадкова зустріч.

Ісідора подумала про те, що Колхаун закоханий у жінку, яку вона ненавидить; Колхаун — що Ісідора кохає його ворога, якого він не тільки ненавидить, а й твердо постановив собі знищити. Вони знали про це почасти з чуток, почасти з особистих спостережень і досить двозначних обставин, за яких бачили одне одного раніш. Кожен був певен, що другого спіткало жорстоке розчарування, але й думки не припускав, що тому другому щось відомо про його власну біду.

Навряд щоб на такому ґрунті між ними виникли якісь дружні почуття. Ні чоловікам, ні жінкам не властиво захоплюватися людьми, закоханими в їхніх суперників чи суперниць. Отож пов'язати цих двох одне з одним могла хіба що жадова помсти, породжена ревнощами,— але то була б лиховісна приязнь.

Досі такої приязні між Кассієм Колхауном та Ісідорою Коварубіо де Лос-Льянос не виникало. Обоє, якби могли, радо ухилилися б від цієї зустрічі. В кожному разі, Ісідора — напевне.

Молода мексиканка не почувала прихильності до [432] відставного капітана. І не тільки тому, що він був закоханий у її суперницю. Ісідора й з інших міркувань вважала цю зустріч коли не прикрою, то небажаною для себе.

Вона згадала, як за нею гналися фальшиві індіанці й чим скінчилася та гонитва. Потім вона чула, що між техасцями було чимало розмов з приводу того, чому вона так несподівано зникла, покликавши їх на допомогу. А вона мала на те свої причини, яких не хотіла нікому відкривати, і, побачивши на стежці цього чоловіка, з тривогою подумала, що він почне розпитувати її.

Якби її воля, Ісідора проїхала б далі, обмежившись лише коротким вітанням, якого вимагала звичайна чемність. Та, може, й Колхаун повівся б так само, — коди б у нього не сяйнула одна думка, зовсім не пов'язана з попередніми. Саме та думка й змусила його спинити свого коня посеред стежки і, знявши кашкета й г'речно вклонившись, завести з мексиканкою розмову, якої та вже не могла уникнути.

— Пробачте мені, сеньйорито,— мовив він, дивлячись не так на неї, як на її коня.— Я розумію, дуже нечемно спиняти вас отак серед дороги, та ще й чоловікові, що не має честі бути з вами знайомий...

— Вам нема за що вибачатися, сеньйоре. Коли не помиляюсь, ми вже з вами зустрічалися — у прерії поблизу Нуесес.

— Атож... ваша правда,— затнувшись, відказав Колхаун, який волів би, щоб вона про це не згадувала.— Та мені хотілося поговорити не про цю зустріч, а про те, що було далі. Ви тоді так швидко промчали понад кручею, а потім раптом зникли. Ми всі дивувалися, де ви поділись.

— Дивуватись було нічого, сеньйоре. Після того як хтось із вас вистрілив, мої переслідувачі втекли, а я поїхала собі далі.

Ця не дуже люб'язна відповідь не збентежила Колхауна. Він ще не зачіпав теми,

яка його цікавила, отож і не втрачав надії на успіх.

Про що він хотів говорити, неважко було здогадатися з його промовистого погляду, спрямованого, як і перше, на Ісідориного коня.

— Та ні, сеньйорито, я не кажу, що й мене здивувало ваше зникнення. Я подумав, що ви мали на те свої причини. А побачивши, як ви їдете верхи, перестав за [433] вас тривожитись. Я був просто вражений, так само як і всі мої товариші. А який у вас був кінь! Здавалося, він не скаче, а летить! Та оце ж ви начебто й сьогодні на тому самому. Я не помиляюся, сеньйорито? Ви вже пробачте, що я питаю про такі дрібниці.

— На тому самому? Стривайте, зараз пригадаю. Я їжджу на багатьох конях... Здається, того дня я була на цьому. Так, так, згадала. Він, поганець, тоді зрадив мене.

— Зрадив? Яким чином?

— Навіть двічі. Уперше — коли наближались ваші люди, а вдруге — коли оті індіанці... та ні, не індіанці, але про це мені сказали потім... так от, коли ті індіанці скрадалися крізь зарості.

— Але як він вас зрадив?

— Заіржав. Він мав знати, що цього робити не можна. Скільки його навчали — а все марно. Ну нехай. Ось повернуся на Ріо-Гранде, то більш не їздитиму на ньому. Хай іде назад на пасовище.

— Пробачте, сеньйорито, що я таке кажу, але як на мене, то буде дуже шкода.

— Шкода чого?

— Позбутися такого чудового коня. Я багато дав би, щоб мати його в своїй стайні.

— Ви жартуєте, сеньйоре. Звичайний собі мустанг, хіба що трохи кращий на вигляд і прудкіший за інших. У мого батька п'ять тисяч таких, і серед них багато куди кращих за нього, та й прудкіші є. Але він добрий для довгих подорожей, оце ж тому я на ньому і їду. Я саме повертаюся додому, на Ріо-Гранде, а коли б не це, то залюбки віддала б його вам чи комусь іншому, хто б так само вподобав його, як ви... Ану стій тихо, коню! Ось бачиш, є люди, яким ти подобаєшся більше, ніж мені.

Останні слова були звернеш до мустанга, що начебто так само нетерпляче, як і його господиня, чекав закінчення тієї розмови.

Що ж до Колхауна, то він мав не менше бажання продовжити її чи принаймні привести до іншого кінця.

— Ще раз пробачте, сеньйорито,— мовив він, прибираючи ділового вигляду, проте в голосі його чулися невпевнені нотки.— Та коли ви такої невисокої думки про свого сірого мустанга, я був би радий помінятися з вами. Може, мій кінь і не надто гарний, але техаські торговці давали мені за нього добру ціну. Він, правда, [434] не прудкий на ноги, зате дужий і можу вам обіцяти, що він щасливо доведе вас додому та й надалі служитиме вам добре.

— Як, сеньйоре? — здивовано вигукнула Ісідора.— Ви хочете обміняти свого прекрасного американця на мексиканського мустанга? Це надто щедра пропозиція, а скоріше просто жарт. Чи ви знаєте, що в нас на Ріо-Гранде за одного американського коня дають три, а часом і шість мустангів?

Колхаун це добре знав, але знав і те, що Ісідорин мустанг переважить для нього цілу стайню таких коней, як той, що був під ним. Він на власні очі бачив, який то прудкий кінь, та й не раз чув про це від інших. Саме такий був йому потрібен, і він віддав би за нього не тільки свого "прекрасного американця", а й приплатив би на додачу повну ціну того мустанга.

На його щастя, мексиканка й не подумала правити зайвого. Хоч вона добре зналася на конях і кінних торгах, проте гендлярської жилки не мала. У коралях, чи, точніше, на пасовищах, її батька було тисяч п'ять мустангів — то чого б їй відмовляти людині в такій дріб'язковій послuzі, нехай і людині незнайомій чи, може, навіть ворогові?

Вона й не відмовила.

— Якщо ви не жартуєте, сеньйоре,— сказала вона,— то я згодна.

— Я не жартую, сеньйорито.

— Тоді він ваш! — мовила Ісідора, зіскочивши з сідла й беручись розстібати попругу.— Сідлами нам помінятись не можна — ваше для мене завелике.

Колхаун так зрадів, що йому аж слів забракло. Він мовчки кинувся допомагати їй знімати сідло, а тоді швидко зняв своє.

Не минуло й п'яти хвилин, як обмін було закінчено. Сідла та вуздечки лишилися за попередніми власниками.

Ісідорі вся та міньба здавалася чимось кумедним. Поки вони мінялися, вона насилу стримувала сміх.

Колхаун поставився до цього цілком поважно. Він ні на мить не забував про свою мету — вона була для нього над усе.

Вони роз'їхалися без зайвих слів — тільки коротко попрощалися. Ісідора рушила далі на "американцеві", а відставний капітан поїхав до Каса-дель-Корво на сірому мустангу. [435]

Розділ LXXIX НЕВТОМНИЙ СЛІДОПИТ

Зеб невдовзі повернувся туди, де залишив на припоні свою кобилу. Та хаща була йому добре знайома, і назад він ішов навпростець, не там, де пробирався покалічений мустангер.

Повернувшись, він рушив далі по сліду зламаної підкови, анітрохи не сумніваючись, що той слід виведе не куди-інде, як до Каса-дель-Корво.

Слід ішов уподовж дороги, що вела від переправи через Ріо-Гранде до форту Індж і була з півмилі завширшки — це не диво для Техасу, де кожен вершник їде собі власною стежкою, тримаючись лише загального напрямку.

Краєм отієї дороги й біг кінь із зламаною підковою. Та до форту Індж його слід не доходив, а за чотири-п'ять миль круто повертав у напрямі плантації Пойн-декстера.

Зеб був такий певний цього, що майже не дивився на землю і швидко простував уперед, так наче керувався дороговказами. Він давно вже не йшов тим слідом пішки. Хоч старий мисливець і не любляв "тієї трясовиці", як він називав верхову їзду, проте цього разу волів закінчити свою подорож у сідлі, бо довге ходіння по прерії і хащах таки добре притомило його. Лише час від часу він кидав побіжний погляд на землю —

не так допевнитися, що він і далі їде слідом зламаної підкови, як побачити, чи не покаже той слід чогось нового, окрім самого напрямку.

Траплялися місця, де земля в прерії була така висохла й затверділа, що на ній не лишилося взагалі ніяких слідів. Звичайний подорожній міг би подумати, що він проїжджає там перший. Але Зеб Стамп був не з таких і хоч не скрізь міг розглядіти відбитки копит, зате точно, мало не до дюйма, знав, де вони покажуться далі, на м'якішому дернику. А коли часом і відхилився трохи вбік, то одразу ж круто повертав і знову виходив на слід.

Отак, трохи недбало, але весь час пильнуючи краєм ока, мисливець доїхав майже до межі плантації Пойн-декстера. Над верхівками акацій уже виднівся зубчастий парапет гасієнди, коли раптом Зеб побачив на дорозі щось таке, що всю його недбалість наче вітром [436] здуло. Він миттю зіскочив з сідла, закинув поводи кобилі на шию і, швидко випередивши її, пішов по сліду пішки. Кобила, не спиняючись, сумирно попен-тала за ним, неначе давно вже звикла до господаревих химер.

Недосвідчене око навряд чи добачило б, що спричинилося до такої раптової переміни. Земля в тому місці була тверда, і, здавалося, по ній не ступала ні людина, ні кінь. Зрозуміти, в чому річ, можна було тільки із Зебових слів, коли він злазив з сідла.

— Свіжий слід... Це він вертався додому,— повагом мовив мисливець і неквапливо побрів уперед.

Невдовзі слід привів його в чагарі, і там Зеб зненацька зупинився, так наче колючі кущі раптом зімкнулись перед ним непроникною стіною.

Та це було, звісно, не так. Перед ним, як і раніш, лежала відкрита стежка, навіть занадто відкрита. Саме це й змусило мисливця пристати.

Попереду та стежка збігала у видолинок, де проходило річище невеличкого струмка, тепер майже пересохлого — лише подекуди видно було поодинокі калюжі стоячої води. По мулистому дну тупцяв якийсь чоловік, тримаючи за повід коня.

У поведінці коня не було нічого дивного — він просто йшов туди, куди його вели. А от що робив той чоловік? Його поведінка була таки дивна і, мабуть, неабияк спантеличила б невтаємниченого спостерігача.

Та Зеба Стампа вона не спантеличила — хіба що в найпершу мить трохи. Він майже одразу здогадався, що означає те дивне тупцяння, і пробурмотів сам до себе:

— Затоптує слід зламаної підкови... Марна річ, містере Касе Колхауне, геть марна. Мене так просто не обдурите. Натомість лишилися сліди ваших ніг, і побий мене грім, як я не дійду цими слідами хоч до самого пекла!

Поки мисливець промовляв останні слова, той, до кого вони були звернені, скінчив замітати сліди, знову скочив у сідло й поїхав далі.

Зеб подався далі пішки й видимо не мав наміру стежити за ним. Та не мав і потреби. Жоден мисливський собака, ідучи свіжим слідом звіра, не міг би бути певніший, що заскочить свою здобич, ніж був тепер певен цього Зеб Стамп. Ніяке заплутування слідів, ніякі хитрощі й викрути вже не врятували б Колхауна. [437]Мисливець простував спокійно, не збираючись більше спинятися, аж поки не

вийде на відкрите місце, звідки видно буде гасіенду. І не його вина, що цей намір не справдився. Хто ж бо міг передбачити таку несподівану заваду, як зустріч Кассія Колхауна з Ісідорою Коварубіо де Лос-Льянос?

Та хоч як був здивований — щоб не сказати більше — старий мисливець, він нічим не виявив своєї присутності. Навпаки — став ще обережніший. Повернувшись до своєї "худобини", він шепнув їй у вухо якісь магичні слова й почав безгучно скрадатися під захистком акацій. Кобила слухняно ступала за ним. А коли Зеб спинився, ту ж мить стала й вона.

Рясні акації надійно заслоняли мисливця від очей тих двох, що вже вели між собою жваву розмову. Зеб не бачив їх, бо не міг визирнути із своєї схованки, не виказавши себе, проте виразно чув кожне їхнє слово.

Отак він стояв і наслухав, аж поки скінчилися "кінні торги", та й якийсь час опісля. І тільки коли ті двоє попрощалися й роз'їхалися врізнобіч, вийшов з-поза акацій.

Спинившись на тому місці, де щойно стояли міняльники, Зеб повів очима за кожним з них і вигукнув:

— Оце маєш! Дійшли згоди диявол з дияволицею! І побий мене грім, коли я знаю, котре з них більше вигадало на цьому гендлі!

Розділ LXXX НА ЧАТАХ ПРОТИ ВОРИТ

Минув деякий час, перше ніж Зеб Стамп вийшов із схованки, звідки спостерігав обмін кіньми,— аж поки обоє "гендлярів" зникли з очей. Але він не подався за жодним з них, а спинився серед дороги, ніби не знав, за котрим рушити.

Та насправді спинився Зеб не через те — просто йому треба було, як він сам казав, "добре помізкувати".

Думки його снувалися навколо того обміну: він чув усю попередню розмову і Колхаунову пропозицію. Саме ця пропозиція і дивувала мисливця або, краще сказати, змушувала замислитись. Навіщо був потрібен відставному каштанові обмін кіньми?

Зеб знав, що мексиканка сказала правду: "амери— [438] канський" кінь коштував таки куди дорожче за мустанга. Знав він і те, що Кассій Колхаун аж ніяк не з тих, кого можна обдурити в кінному торзі. То чому ж він пішов на такий невігідний обмін?

Старий мисливець зняв свого повстяного капелюха й раз чи два провів рукою по скуйовдженому чубі, а потім і по шпакуватій бороді. Очі його були втуплені додолу, так наче він сподівався знайти відповідь на своє невисловлене запитання в траві під ногами.

— Причина може бути тільки одна,— зрештою пробурмотів він.— Сірий мустанг прудкіший на ноги, про це годі й говорити. Оце того він і знадобився містерові Касу. А то б з якого дурного дива він отак проміняв коня, за якого йому б дали в Техасі чотири мустанги, а в Мексиці й усіх вісім! Схоже, що він узяв того сірого тільки заради його ніг. Але навіщо?.. Е-е, побий мене грім, здається, я таки догадуюсь! Йому треба... еге ж, зрозумів... йому потрібен кінь, що зможе здогнати отого безголового!.. Авжеж, ось чого йому треба, це ж так само ясно, як те, що мене звать Зебулон Стами. Він спробував гнатися за ним на "американцеві", але той не подужав, я ж сам бачив. А тепер думає

здогнати на мустангу. Йому аби запопасти того вершника. Отож він напевне подасться шукати його знов. Мабуть, поїхав оце до Каса-дель-Корво трохи під'їсти, але він там не забариться. Рано чи пізно дехто знов побачить його в прерії, і то буде не хто інший, як Зебулон Стамп... Ану, худобино! — гукнув він до кобили.— Ти думала, що вже підеш додому? То ти помилилася. Доведеться тобі попастися тут години зо дві, а може, й цілу ніч. Трава тут начебто непогана, отож матимеш час поласувати... Ну, йди, наїдай собі черево!

Говорячи отак до кобили, Зеб зняв з неї вуздечку й почепив на сідло, щоб тварині вільніше було скубти траву. Потім залишив її серед заростей, а сам рушив стежкою, якою щойно поїхав Колхаун.

Кроків за двісті зарості скінчилися. Далі простяглась відкрита рівнина, за якою було видно гасієнду Каса-дель-Корво. На тлі білої чільної стіни вирізнялася постать вершника, та за хвилину вона зникла в темному отворі великих воріт.

Зеб знав, хто зник за ворітьми.

— Оце звідси,— мовив він стиха,— я зможу побачити, як він виїде знов. І побий мене грім, коли я цього не [439] дочекаюсь, хай би навіть довелося нидіти тут до ранку. Отож наберімося терпцю.

Спершу він укляк на коліна, але, трохи посовавшись, прихилився спиною до стовбура акації і сів на землю. А тоді видобув із своєї неосязної кишені торбину, в якій був кукурудзяний корж, чималий шмат смаженини та фляжка — судячи із запаху, з мононгахіль-ським віскі.

З'ївши половину коржа і стільки ж м'яса, він поклав решту назад у торбину й почепив її на гілку в себе над головою. Тоді добре потяг із фляжки, запалив люльку і, знов прихилившись до стовбура й склавши руки на грудях, звернув погляд на ворота Каса-дель-Корво.

Так він чатував цілих дві години, не зводячи погляду з воріт, а коли' й зводив, то лише на коротку мить, так що ніхто не міг вийти звідти непоміченим.

Час від часу з гасієнди виходили й заходили туди люди, чоловіки й жінки. Та навіть здаля з їхнього простого білого одягу й темних облич було видно, що то всього-на-всього слуги. До того ж усі вони ходили пішки, а той, на кого чекав Зеб, мав виїхати на коні.

Він облишив своє чатування аж тоді, як зайшло сонце, та й то тільки щоб змінити спостережний пост. Коли над рівниною почали спускатися багряністі сутінки, мисливець звівся на ноги, неквапливо випроставсь і сперся плечима об стовбур, неначе так йому краще "мізкувалося".

— Цілком може бути, що той тхір вигулькне вночі,— міркував він,— або ж удосвіта. А мені треба побачити, куди він подасться... Мабуть, кобилу тягти за собою не варто,— провадив Зеб, озирнувшись туди, де залишив свою "худобину".— Вона мені тільки заважатиме. Та й ночі тепер місячні, отож її ще хтось помітить від негритянських халуп. Краще хай лишається тут — і не видно нікому, і трави вдосталь.

Зеб повернувся до кобили, зняв з неї сідло, припнув її на довгій мотузці до дерева, а

тоді відв'язав від сідла свою стару ковдру і, перекинувши її через руку, пішов у напрямі Каса-дель-Корво.

Він ішов не розміреним кроком, а то надавав, то стишував ходу, чекаючи, поки добре посутеніє, щоб його не помітили з гасієнди. Така обачність не вадила, бо він мав перейти рівну луку, де не було ні кущів, ні якоїсь іншої заслони. Лише подекуди стояли поодинокі деревця, але надто далеко одне від одного, щоб сховати— [40] ся за ними від випадкового погляду з вікна чи тим паче з асотеї.

Час від часу Зеб спинявся й дожидав, поки ще трохи згустяться сутінки.

Отак помалу скрадаючись, він опинився кроків за двісті від гасієнди якраз тоді, коли на небі згас останній відсвіт сонця. То була кінцева мета його денних мандрів, і, може, там-таки йому судилося перебути й цілу ніч.

Поруч ріс низький розложистий кущ, і, простягтись під ним, старий мисливець знову став пильно дивитись на ворота гасієнди, хоч, власне, й доти не спускав їх з ока.

За цілу ту ніч Зеб Стами ні на мить не склепив обох очей воднораз. Котресь із них повсякчас пильнувало, і непохитно суворий вираз, який не сходив з обличчя старого мисливця, промовисто свідчив, що спонукає його до того справа надзвичайної ваги.

У перші вечірні години одноманітність його самотнього чатування хай і не скрашували, то хоч порушували звуки, що долинали з садиби, від невільничих халуп,— гомін голосів, часом і сміх,— але не такі гучні, як звичайно. Не чути було ні співу скрипочки, ні веселого деренчання банджо, що майже завжди лунали ввечері коло негритянських осель. Похмура тінь, що нависла над "великим будинком", гнітюче вплинула й на чорних невільників.

Деся ближче до півночі ті голоси змовкли, і кругом запала тиша, що її лише вряди-годи уривав якийсь неприкаяний собака, обзиваючись на виття койотів у прерії.

Старий мисливець дуже натовмився за день і тепер насилу перемагав дрімоту. Нарешті, коли сон майже здолав його, він рвучко звівся на ноги, двічі обійшов навколо куща, а потім знову ліг, запалив люльку і, сховавшись у кущ, викурив її аж до денця.

Весь той час він так само не спускав з ока чільної стіни гасієнди, яку було добре видно в ясному світлі місяця,— але її важкі ворота так і не відчинились.

Перед сходом сонця — як і напередодні після захо-ДУ — Зеб мусив знову змінити спостережний пост. Як тільки на обрії завиднів перший проблеск світанку, він тихо підвівся, накинув на плечі ковдру і, притримуючи її рукою на грудях, поволі пішов геть від Каса-дель— [441] Корво тією самою стежкою, якою дістався туди минулого вечора.

Він знов ішов то швидше, то повільніше, раз по раз спиняючись і нишком поглядаючи назад. Але ніде не стояв довше, аж поки не дійшов до акації, під якою вчора вечеряв, і, так само сівши спиною до стовбура, взявся до сніданку.

Друга половина коржа і решта м'яса швидко зникли у нього в роті, а за ними й рідина, що лишалась у фляжці. Потім Зеб набив люльку тютюном і вже збирався запалити, коли раптом щось змусило його квапливо вкинути кресало назад у торбину.

У сизому світанковому присмерку на стіні Каса-дель-Корво виникла темна пляма — там відчинили ворота.

Майже ту ж мить показався їй вершник на невеликому сірому коні, і ворота одразу зачинилися за ним.

Зеб Стамп до всього того не придивлявся. Його цікавило лиш одне: куди поїде той ранній подорожній. Минуло всього кільканадцять секунд, і він про це дізнався. Голова коня і обличчя вершника були звернені в його бік.

Не став Зеб роздивлятись, і що то за вершник, і що за кінь. Він анітрохи не сумнівався, що обое— ті ж таки, котрі проїхали цією стежкою вчора надвечір, і так само не сумнівався, що вони проїдуть нею і тепер.

Отож, не гаючи часу на зайві спостереження, він подався до своєї кобили, квапливо осідлав і загнуждав її, а тоді одвів у захисток, звідки міг добре бачити стежку між заростями, сам лишаючись непоміченим.

Там Зеб і став чекати, коли надїде вершник на сірому коні — він знав напевне, що то капітан Кассій Колхаун.

Він стояв там і далі — аж доти, доки той проскакав повз нього, виїхав із заростей і поступово зник з очей ген у вранішній імлі, що повивала прерію.

Аж тоді Зеб Стамп заліз у сідло і, штрикнувши "худобину" своєю єдиною острогою, поскакав уперед.

Він рушив за Кассієм Колхауном, але їй не думав їхати за ним назирці. Це було йому просто ні до чого. Зарошена трава прерії являла для його гострого ока чисту сторінку, а слід сірого мустанга — рядки друкованих літер, що їх він читав, як ото читають книжку.

Він міг читати ті рядки, їдучи і клусом, а чи навіть учвал. [442]

Розділ LXXXI ДОГОРИ НОГАМИ

Вирушаючи в прерію, Квлхаун і гадки не мав, що його побачить ще хтось, крім Плутона, який сідлав для нього сірого мустанга.

Не мав він ніякої підозри їй тоді, коли поминав те місце в заростях, де причаївся Зеб Стамп. Відставний капітан гадав, що в світанковому присмерку жодне людське око його не помітить,— а до інших очей йому було байдуже.

Виїхавши із заростей, він повернув у бік Ріо-Нуесес і далі гнав швидким клусом, а час від часу і вчвал.

Перші сім-вісім миль Колхаун проїхав, майже не озираючись довкола. Здавалося, йому досить побіжних поглядів, що їх він вряди-годи кидав удалину перед себе,— ото їй тільки. Він не дивився ні праворуч, ні ліворуч і лише раз оглянувся назад — ще тоді, як трохи відїхав від краю заростей на околиці плантації.

Перед ним була одна мета, і, хоч він її ще не бачив навіч, усі його думки снувались навколо неї.

Що то за мета, знали тільки він сам і ще одна людина. Той другий був Зеб Стамп, хоч Колхауну їй на думку не спадало, що хтось іще може здогадатися, навіщо він вирушив у прерію о такій ранній годині.

Власне, старий мисливець лише здогадувався про його мету, але був такий певний у правдивості того здогаду, наче сам відставний капітан звирив йому свою таємницю. Він знав, що той поїхав шукати вершника без голови, сподіваючись цього разу

наздогнати його.

Що ж до Колхауна, то хоч він і мав тепер коня, прудкононого, мов техаський олень, проте аж ніяк не мав певності в успіху. Зрештою, він міг і не натрапити того дня на сподівану здобич і сам розцінював свої шанси не більше як один проти двох. Ось про це він і думав, їдучи прерією.

Така непевність тривожила відставного капітана, але він намагався розрадити себе обнадійливими спогадами останніх днів. Було одне місце, де він уже двічі зустрічав того, кого шукав тепер. То, може, й знову знайде його там?

То була зелена лука на краю хащі, недалеко від в'їзду на прогалину, де, як гадали, сталося вбивство.

"Дивно, що він раз у раз повертається туди,— поду— [443] мав Колхаун на згадку про ту обставину.— З біса дивно! Так наче знає... Ет, пусте! Просто там краща трава і вода близько. Що ж, сподіваюся, це принадить його й сьогодні. Коли так, то буде нагода його запопасти. А ні — то доведеться нікати по заростях, хоч як я цього не люблю, навіть і серед дня. Тьху!.. Та чого мені, власне, боятися, коли той сидить за ґратами? Єдина небезпека — отой шматочок свинцю, а його я добуду, хай навіть і зажену цього сірого на смерть..."

— О небо! Що воно таке?!

Останні слова він промовив уголос і так рвучко шарпнув поводи, що мустанг під ним ледь не став дибки. Витріщивши очі, аж вони мало не вилазили з очниць, Колхаун невідривно дивився через рівнину, і в його застиглому погляді був не так подив, як жах.

Та й не дивно. Видовище, яке постало перед ним, жажнуло б і не такого сміливця.

Сонце, щойно піднявшись над обрієм, стояло якраз позад капітана, просто за його спиною. А спереду небокрай застинала пасмуга голубуватого туману — випарів, що здіймалися над хащею, до якої він наближався. Дерев не було видно: вони потонули в бузковому мареві, що вгорі зливалося з блакиттю неба.

І ось на тлі цього марева чи за ним — як ото за напівпрозорою завісою на сцені — з'явилася постать, така дивовижна, що Колхаун і очам своїм не повірив би, коли б уже не бачив її раніше. То був вершник без голови.

Але такого, як оце тепер, його ще не бачив ні Колхаун, ані хто інший. Ніхто й ніколи. Тепер він мав зовсім інший вигляд. Обриси лишилися ті самі, але він став разів у десять більший, ніж тоді!

То вже була не людина, а велетень, колос. І не кінь, а чудисько в подобі коня, височенне, як вежа, і завбільшки з мастодонта.

Та це було не все. З вершником без голови сталася ще разючіша переміна й ще незбагненніша, якщо таке взагалі можливе. Він їхав уже не по землі, а по небу: і кінь, і людина рухалися догори ногами! Копита коня чітко вирізнялись на горішньому краї тієї пасмуги марева, а плечі вершника — я мало не сказав "голова" — майже торкалися лінії обрію. Серапе на ньому належним чином звисало з плечей тільки відносно до перевернутої постаті, а на погляд збоку стриміло догори, цілком усупереч законів

тяжіння. Те саме діялось [444] і з поводями, і з гривною, і з довгим хвостом його коня. Все стриміло догори!

Спочатку, щойно з'явившись на обрії, той примарний вершник,— тепер ще примарніший, ніж будь-коли,— їхав повільно, неквапливою ступою. Так він проїхав ще трохи, і Колхаун дивився на нього, сповнений невимовного жаху.

Аж раптом картина змінилася. Правильні обриси коня і вершника враз спотворились — кінь круто повернув і швидко поскакав геть, хоч копита його все так само торкалися неба.

Привид злякався й пустився навітки!

Заціпенілий зі страху, Колхаун так би й не зрушив з місця й дав вершникові втекти, коли б не його власний кінь. Сірий мустанг раптом сполохано крутнувся на місці, і тоді відставний капітан усе збагнув.

Коли його кінь повернув назад, Колхаун почув глухий тупіт підків по м'якому дерну прерії і зрозумів, що зовсім близько перед ним проскакав справжній вершник,— якщо тільки можна назвати справжнім того, хто відкидав таку моторошну тінь.

— Та то ж була мана! — вигукнув він і злісно вилаявся.— А я, дурень, очі вибалушив! Онде він, той триклятий диявол! Той самий, котрого я шукаю. Та ще й так близько! Коли б знав, я міг би заскочити його раніш, ніж він мене помітив. А тепер — за ним, і, клянуся Богом, я таки наздожену його, хоч би довелося гнатись аж на край Техасу!

Погуки, остроги, хлист — усе пішло в діло; видно було, що відставний капітан настроений рішуче. І за п'ять хвилин відкритою прерією чимдуж мчали два вершники, обидва на конях, народжених у тій-таки прерії. Один вершник гнався за другим. Переслідуваний був без голови, переслідувач — з головою, в якій билась одна відчайдушна думка.

Гонитва тривала недовго — принаймні як на відкриту прерію,— і Колхаун уже наперед тішився своїм близьким успіхом.

Сірий виявився прудкішим — може, тому, що його так люто поганяв вершник; а може, й через те, що другий кінь не дуже злякався і не докладав усіх зусиль, щоб утекти. Так чи так, а сірий мустанг видимо брав гору і, зрештою, наблизився на таку відстань, що Колхаун уже наготував свій карабін.

Він мав намір застрелити переднього коня і тим [445] покласти край гонитві. Та вже й вистрілив би, але боявся схибити. Перед тим він не раз схибив, отож тепер не натискав гачка, щоб під'їхати ще ближче й поцілити напевне.

А поки він отак вагався, вершник без голови раптом круто збочив з відкритої рівнини до заростей.

Не сподівавшись такого повороту, Колхаун на мить розгубився й відстав. Тільки за півмилі він спромігся надолужити згаяне.

Тепер він наближався до знайомого йому — аж надто знайомого — місця, де була пролита кров.

За інших обставин Колхаун обминув би те місце, але тепер його гнала вперед лиш

одна думка, що вимела з душі всі спогади й всі почуття, крім холодного страху перед майбутнім. І звільнитися від того страху він міг тільки в один спосіб — захопивши вершника без голови й відвернувши тим небезпеку, якої він так боявся.

Колхаун знов наздогнав вершника без голови. Роздуті ніздрі його сірого мустанга вже мало не торкалися довгого розмаяного хвоста переднього коня. Карабін був наготові в капітановій лівій руці, і палець правої лежав на спусковому гачку. Лишалось тільки обрати місце, куди певніше вистрілити.

Ще мить — і пролунав би постріл, і куля влетіла б між ребра переднього коня, але той, немов відчувши небезпеку, зненацька відскочив убік і, хвицнувши в морду мустанга-переслідувача, помчав в іншому напрямку.

Той раптовий викрут і пронизливе злісне іржання, яке його супроводило, — так наче кінь був наділений дивовижним розумом, — на мить приголомшили й Кол-хауна, і його коня. Сірий мустанг спинився й не хотів іти далі, аж поки лютий удар острогою змусив його знов поскакати вчвал.

Тепер відставний капітан гнав свого коня ще завзятіше, ніж досі, бо втікач уже звернув зі стежки й мчав до хащі. Гонитва могла й цього разу кінчитися, не давши сподіваного наслідку.

Досі Колхаун думав тільки про те, щоб виграти на швидкості. Він аж ніяк не передбачав, що все може обернутись отакою невдачею, — а вона була тепер і можлива, й цілком імовірна. І, сповнений відчайдушної рішучості, він знову звів карабін.

На той час обидва коні наблизились аж до заростей і рясне гілля вже наполовину заслонило вершника без [446] голови, черкаючи його по боках. Стріляти можна було тільки в крижі його коня, і саме туди Колхаун і навів свій карабін.

З дула шугнула хмарка порохового диму, водночас пролунав виляск пострілу, і, ніби виринувши з тієї хмарки, на землю з глухим звуком упала якась кругла темна річ.

Вона підскочила, покотилася по траві і спинилась просто під ногами капітанового коня. Спинилась, але й далі похитувалася з боку на бік, як ото дзига перед тим, як має впасти.

Сірий мустанг захропів і сахнувся назад. З уст Кол-хауна вихопився зляканий крик.

Та й не диво: на землі перед ним була людська голова, на якій усе ще тримався капелюх, — ото його тверді круглі криси й не давали голові лягти нерухомо.

Обличчя було звернене просто до Колхауна — поплямоване кров'ю, мертвотно-бліде й неначе всохле; очі розплющені, але каламутні й безживні, мов дві скляні кулі; білі зуби між почорнілими губами ніби розтулені в безтурботній усмішці.

Ось що побачив Кассій Квлхаун.

Він дивився і тремтів від страху. Але вже не перед чимось невідомим і незбагненим, а перед добре знайомим і зрозумілим йому.

Та не довго він стояв отак перед тією німотною, але промовистою у своїй німоті мертвою головою. Ще й не перестала вона похитуватись на траві, як він рвучко повернув коня, щосили вдарив його острогами й помчав геть від того місця.

Він не подався знов за вершником без голови, хоч іще чути було, як той скаче крізь

хашу. Ні — він гнав назад, назад у відкриту прерію, і далі, далі, далі — до Каса-де ль-Корво!

Розділ LXXXII МОТОРОШНИЙ КЛУНОК

Виїхавши з чагарників, Зеб Стамп поволі рушив по сліду, так наче мав попереду цілий день і нікуди не квапився.

Та якби хто придивився уважніше до його обличчя, то, мабуть, побачив би на ньому неабияку заклопотаність, [447] що змушувала старого мисливця неспокійно соватись у сідлі й раз по раз пильно поглядати вперед.

Він майже не дивився на слід, залишений Колхау-ном, бо міг читати його і краєм ока. Та й не було потреби: тим слідом вільно пройшла б і сама його "худобина", без поведів.

Але не ця певність тримала Зеба далеко позаду. Він волів би весь час не спускати Колхауна з ока, але тоді й той помітив би його, і це звело б нанівець усі Зебові намагання досягти мети. А та мета важила для нього куди більше за саме переслідування, отож старий мисливець вистежував свою здобич, покладаючись не так на очі, як на розум.

Отак неквапливо, обережно, але неухильно посуваючись уперед, він зрештою дістався до того місця, де перед Колхауном з'явилася мана.

Зеб нічого того не побачив. Мана вже зникла, марево розвіялось, і синій край неба злився із зеленим краєм прерії, утворивши безперервну лінію обрїю.

Зате він побачив інше, що зацікавило його не менш, ніж би та примара: два кінські сліди, які тяглися далі разом, і один з них, верхній, залишили копита Колхаунового коня, що їх Зеб уже встиг виміряти раніше.

Що ж до другого, нижнього, сліду, то про нього старому мисливцеві не треба було й гадати. Він знав його так само добре, як і слід своєї кобили.

— Той мерзотник таки знайшов його! — мовив він, роздивляючись на подвійний слід.— Та це ще не означає, що здогнав. А проте, хто знає, міг і здогнати. Побий мене грім, таки міг! Чом би мустангові не підпустити його до себе — під ним же теж мустанг. А коли так... коли так... Якого ж біса я тут стою? Нема часу думати-гадати. Якщо він запопаде т о г о й добуде що йому треба, то мені вже свого не доскочити, годі й сподіватися... Треба поквапитись... Ану, старенька, рушаймо! Спробуймо здогнати того сірого, що пробіг тут за півгодини перед нами. Напнися мені добре й покажи, що ти можеш бігати незгірш, коли тебе добре підігнати. Ану!..

Зеб штрикнув кобилу між ребра своєю єдиною острогою, і вона пішла клусом. Швидше їхати Зеб не хотів, бо мусив стерегтися, і, отак обережно посуваючись, весь час пильно видивлявся вперед.

— З того, як іде слід,— міркував він уголос,— мож— [448] на певно сказати, куди він приведе. Наче всі дороги там сходяться. Ото й він туди поїхав, бідолашний хлопчина, якому вже нема вороття. Ну що ж, коли не можна його воскресити, то можна хоч поквитатися з мерзотником, що вкоротив йому віку. Недарма ж бо сказано в Святому Письмі: "Зуб за зуб і око за око". Цей ще посміється в мене на кутні, і світ в очах йому

потемніє. Він про це поки що й гадки не має, а тим часом... Еге! Таж онде й він!.. А он і той, без голови!.. Женуть, аж гуде, і побий мене грім, коли сірий не здоганяє!.. Вони їдуть не сюди, старенька, ото ж ховатися нам не треба. А проте, постій-но тихо. Він може помітити, як ми сунемось... Та ні, не помітить. Так розпалився, що не бачить нічого навколо, тільки те, що в нього перед очима... Ага! А що я казав — таки туди! Прямісінько в ту прогалину, стрімголов... Ну, худобино, поїхали далі!

Знов пустивши кобилу клусом і не відводячи пильного погляду від прогалини, Зеб під'їхав до заростей. Хоч обидва передні вершники давно вже зникли за поворотом, він рушив далі не серединою тієї лісової алеї, а крізь чагарі, що росли обабіч.

Він їхав так, щоб добре бачити дорогу попереду, але щоб його самого та його кобили не було видно, якби часом хтось виїхав звідти назустріч. Та загалом він не сподівався нікого зустріти, а найменше — того, хто невдовзі показався на прогалині.

Почувши постріл, старий мисливець не дуже здивувався: він давно чекав його, ще відтоді, як тільки побачив гонитву. Скоріш його здивувало те, що той постріл не пролунав раніше. Він упізнав виляск мисливського карабіна й зрозумів, хто це вистрілив.

Та по-справжньому він здивувався тоді, коли побачив, що власник карабіна скаче назад — менш як за п'ять хвилин після пострілу, — так наче за ним женуться.

— Повертається, та ще й так скоро! — пробурмотів Зеб, помітивши Колхауна.— З біса дивно! Щось у нього не вигоріло, напевне не вигоріло. Ха! Мчить так, немов його сам диявол доганяє. А може, це т о й пустивсь йому навздогін? Ти гнав мене, а тепер я тебе... Побий мене грім, таки схоже на те. Срібного долара дав би, аби подивитись на ті перегони! Ха-ха!

На той час Зеб уже зліз із сідла й разом з кобилою [449] заховався в заростях, щоб його не помітив утікач, який уже наближався туди.

За хвилину він промчав мимо — так швидко й так перелякано, що навряд чи помітив би Зеба, навіть коли б той не криючись стояв на прогалині.

"Боже правий! — подумки вигукнув мисливець, мигцем побачивши зблизька спотворене жахом Колхауно-ве обличчя.— Коли диявол і не женеться за ним, то напевне сидить у ньому! Побий мене грім, зроду ще не бачив страшнішої подоби. Нещасна буде його жінка. Бідолашна міс Пойндекстер! Дай Боже, щоб їй поталанило відкрутитися від цього харцизяки... Але в чому все ж таки річ? Ніхто за ним начебто не женеться, а він отак креше. Куди це його тепер несе? Треба б проїхати-ся за ним і подивитись..."

Зеб повернув до краю заростей і добачив, що Колха-ун чимдуж скаче прерією в напрямі селища.

— Ти диви, погнав додому! — вигукнув він.— Еге ж, таки додому.— Він помовчав, проводжаючи очима вершника на сірому мустангу, аж поки той зник удалині.— Ну що ж, старенька! Ми з тобою поїдемо в інший бік. Треба розвідати, чого він стріляв.

Хвилин за десять Зеб зліз із сідла й підняв з трави те, що навряд чи зважилася б узяти в руки наймужніша людина. Та навіть і не взяти, а пальцем доторкнутися.

Старий мисливець був не з боязких. Він бачив перед собою добре знайоме обличчя, і, хоч як безжально й жахливо спотворила його смерть, воно було все одно дороге йому. Зеб любив це обличчя, коли воно належало славному хлопчині, і з ніжністю дивився на нього й тепер, коли воно вже не належало нікому.

Узявшись за криси капелюха, він спробував зняти його з мертвої голови, але марно. Голова так розпухла, що капелюх не подався.

Тримаючи голову в руках, Зеб дивився на застигле обличчя.

— Боже милий! — тихо мовив він нарешті.— Оце-то подарунок батькові... А сестрі!.. Мабуть, не треба везти її туди. Поховати десь тут, і нікому ні слова... Та ні. Побий мене грім, ні! Що це я таке кажу? Не знаю, як ця голова доповнить ланцюг доказів, але своє діло напевне зробить. Ото буде страшний свідок, коли стане перед судом!

З цими словами старий мисливець одв'язав од сідла [450] овдру і обережно загорнув у неї голову разом з капелюхом. А тоді почепив той моторошний клунок на луку сідла, сів на свою кобилу й замислено поїхав із заростей.

Розділ LXXXIII ОХОРОНЦІ ЗАКОНУ

Третього дня після того, як Моріса Джеральда посадили до військової в'язниці, гарячка його минула і він перестав марити. Четвертого дня він уже майже одужав. А на п'ятий призначили суд.

Такий поспіх десь-інде визнали б неподобним, але для Техасу то була не дивина. Там людину можуть судити й повісити того ж таки дня, коли вона вчинила злочин.

Вороги мустангера — а їх було чимало — з причин, відомих тільки їм, вимагали якомога прискорити суд, тимчасом як його нечисленні друзі не могли висунути проти цього переконливих заперечень. Майже всі в селищі виголошували гучні слова про суд скорий і правий, підсилюючи їх давньою, як світ, підбурливою фразою: "Кров убитого волає про помсту".

Поборникам негайного суду сприяла й одна випадкова обставина. Так сталося, що окружний суддя саме тоді об'їжджав свою округу і того ж таки тижня мав прибути у форт Індж. Тим-то й виникла потреба судити Моріса-мустангера та інших осіб, запідозрених в убивстві, найближчими днями.

Ніхто не заперечував, не було кому прохати відстрочки, і суд призначили на п'ятнадцяте число того місяця.

Обвинувачений мав право на судовий захист, але в селищі не було адвоката: в тих прикордонних краях охоронці закону звичайно мандрують гуртом, разом із суддею, а суддя ще не приїхав. І все ж таки адвокат з'явився, та ще й неабиякий, а відомий. Він приїхав захищати мустангера аж із Сан-Антоніо, заявивши, що зробив це з власного почину.

Може, той джентльмен і справді виявив великодушність, а може, націлявся на депутатське крісло в конгресі, проте ходили чутки, ніби приїхати сюди його спонукало золото, отримане з прекрасних жіночих рук.

Як задощить, то вже задощить. Цю приказку, спра[451] ведливу щодо техаської погоди, цього разу цілком можна було прикласти й до охоронців закону.

Напередодні суду до форту Індж приїхав ще один адвокат і заявив, що виступатиме на захист обвинуваченого. Цей добродій відбув ще довшу подорож, ніж його колега з Сан-Антоніо: щоб дістатися сюди із столиці Смарагдового острова, йому довелося перетнути Атлантичний океан. І тільки задля того, щоб побачитися з людиною, яку звинувачували в убивстві!

Щоправда, цієї обставини дублінський адвокат не передбачав: він приїхав зовсім в іншій справі й неабияк здивувався, коли, прибувши зі своїми валізами до готелю містера Обердоффера і запитавши, де можна знайти Моріса Джеральда, почув у відповідь, що той у в'язниці. Та ще дужче здивувався приїжджий, дізнавшись про причину ув'язнення.

— Що? Спадкоємця роду Джеральдів звинувачують в убивстві? Власника замку Баллах, розкішного парку й маєтку! Та ось же в мене при добі всі папери... Що за дурниці! Проведіть мене до нього!

Хоч містер Обердоффер і схилився до думки, що його новий пожилець навіжений, проте вволив його прохання і послав слугу провести його до гауптвахти.

Та якщо ірландський адвокат і був навіжений, то дуже послідовний і наполегливий. Йому не тільки дали побачення з ув'язненим злочинцем, але й дозволили вільно навідувати того у військовій в'язниці в зручний для нього час. Цей привілей він здобув, показавши майорові якийсь папір, і той-таки папір допоміг йому зав'язати дружні стосунки з його техаським колегою.

Приїзд ірландського адвоката в таку вирішальну годину породив безліч міркувань і здогадів у форті, селищі й усій околиці. В барі готелю "Напоготові" аж гуло від усіляких припущень — не будемо називати їх плітками, бо ж відомо, що пліткарів у Техасі не водиться. Деяка загадковість приїжджого джентльмена ще дужче підігрівала загальну цікавість, уже й так украй розпалену одкровеннями "старого Доффера".

Проте заокеанський охоронець закону показав, що він вірний традиціям свого фаху. Коли не рахувати кількох уже згаданих необачних слів, що вихопились у нього з подиву в першу хвилину, він більш ні разу не схибив і тримав рот міцно стуленим, як ото устриця свою скойку за морського відпливу.

Та, власне, він і не мав часу на балачки. Вже другого [452] дня після його приїзду мав розпочатися суд, і майже весь той час, що лишався в нього на приготування, він проводив або у в'язниці, зі своїм підзахисним, або ж замкнувшись наодинці з адвокатом із Сан-Антоніо. Пішов поголос, ніби Моріс Джеральд розповів їм якусь дивовижну й страхітливую історію, але подробиць ніхто не знав, і всі аж нетямалися з цікавості.

Знав ту історію лиш один — знав і міг її підтвердити. То був старий мисливець Зеб Стамп.

Можливо, знав її і ще один, хоч йому ні звинувачений, ні його захисники не звірялися.

Зеб також не показувався в їхньому товаристві. Тільки раз він мав з ними довгеньку-таки розмову, а тоді зник, і ніхто більш не бачив його ні коло гауптвахти, ні в селищі. Всі гадали, що він, як звичайно, подався на пошуки здобичі — оленя, ведмедя

чи "булькотуна".

Та всі помилялися. Зеб Стамп на час облишив своє звичайне діло — полювання на лісову дичину.

То правда, він і цього разу подався на пошуки, але мав на оці іншу здобич — не звіра й не птаха, а істоту, аж ніяк не належну до тваринного світу. Він вирушив шукати вершника без голови!

Розділ LXXXIV ЛЮБЛЯЧИЙ НЕБІЖ

— Завтра його судитимуть... хвалити Бога, вже завтра. Навряд щоб хтось за цей час зловив ту трикляту мару, а може, й ніколи не зловлять. А більш мені нема чого боятись. Нехай спробують без цього збагнути, що і як. Та щоб я пропав, коли й самццось розумію! Ото тільки... Дивно, чого це приїхав той ірландський крутій. І отой, із Сан-Антонію,— хто його сюди викликав і навіщо? Хтось же мав йому заплатити... Ет, хай їм чорт! Мені на них начхати. Нічого вони не викрутять. Убивство вчинив Джеральд — і край. Усе показує на нього, і всі так думають. Доведеться їм визнати винним його, а не кого іншого... Тільки Зеб Стамп цьому не вірить, щось підозрює, старий проноза. Десь він останніми днями запропав. Куди б то йому податися? Кажуть, на полювання. Та яке полювання в такий час? А що, як він полює за т и м? І що, як зловить?.. Я б і сам спробував ще раз, якби був час. Та вже пізно. [453] Завтра до вечора все скінчиться. А як потім щось і впливе... Е, к бісу потім! Головне — мати певність тепер. А там буде видно. Коли вже повісять одного вбивцю, то навряд чи схочуть заводитися ще з кимось. Навіть як і справді виникне якась підозра, вони побояться дати їй хід. Це ж буде все одно що засудити самих себе!.. З "регуляторами" я, здається, все залагодив. Навіть Сем Менш начебто більше не сумнівається. Я таки переконав його, розповівши, що чув тієї ночі. Розповів трохи більше, ніж чув насправді, хоч як на мене, то й того було б досить, щоб збожеволіти. Ет, хай воно все западеться! Що було, того однаково не вернеш. Бачилася вона з ним — ну й нехай! Зате вже тепер не побачиться, хіба що на тому світі. Ну, та це вже як сама захоче... Не думаю, одначе, що між ними щось аж таке було. Хоч який у неї норів, вона не з тих жінок, і, може, то справді була тільки вдячність... Та ні ж бо, ні! Не дури себе... Із самої лише вдячності не встають з ліжка серед ночі, щоб бігти на побачення в глухий закуток саду. Вона кохає його, кохає!.. Ну й нехай собі кохає, біс із нею! Дружиною його їй не бути. І ніколи більше вона його не побачить, хіба тільки як і далі опиратиметься. Та й тоді побачить лиш на те, щоб допомогти засудити. Одне її слово — і він повисне на гілляці. А вона таки скаже те слово, якщо не скаже іншого, котрого я вже двічі від неї домагався. Третій раз буде останній. Ще одна відмова — і я викладу свої карти. Той ірландський пройдисвіт дістане своє, і вона сама винесе йому вирок. А плантація, будинок, негри, все, що тут є... А, дядечко Вудлі! Вас я й хотів бачити... Наведений монолог відбувався в кімнаті Кассія Кол-хауна. А урвав його Вудлі Пойндекстер. Зажурений і мовчазний, він никав коридорами Каса-дель-Корво і зайшов до кімнати небожа скоріш випадково, ніж з якимось певним наміром.

— Хотів мене бачити? Навіщо, небоже?

У голосі вбитого горем старого звучали принижені, майже запобігливі нотки. Ще

недавно гордий Пойндекстер, який вганяв у дрож дві сотні чорних рабів, стояв тепер перед своїм новим господарем! Щоправда, то був його небіж, син його рідної сестри, але тепер він здобув владу над дядьком. І, знаючи його лиху вдачу, старий плантатор не сподівався нічого доброго.

— Я хочу поговорити з вами про Лу,— мовив Кол-хаун. [454]

Саме цієї теми Вудлі Пойндекстер волів би не торкатись. Боявся про неї навіть подумати, не те що обговорювати, а надто з людиною, яка завела цю розмову. Проте він не виявив подиву, та навряд чи й був здивований. Щось іще напередодні підказало йому, що така розмова має відбутись, і він чекав її.

Тон, яким заговорив з ним Колхаун, аж ніяк не розвіяв його побоювань. Небожеве прохання скидалося більше на вимогу.

— Про Лу? А про що ж саме? — вдавано сїюкїйно запитав Пойндекстер.

— Ну...— нерішуче сказав Колхаун, ніби не знаючи, як підступитися до такої делікатної теми, чи просто прикидаючись.— Я... я хотів...

— Як на мене...— перебив плантатор, скориставшись з його вагання,— як на мене, то краще не говорити зараз про неї.

Це було сказано майже благально.

— Чому ж, дядечку? — запитав Колхаун, якому це заперечення додало зухвалості.

— Ти не знаєш чому, небоже?

— Та певне, я знаю, як вам тяжко. Бідолашний Генрі пропав, і гадають навіть... Але, може, він ще знайдеться і все буде гаразд.

— Ні! Ми вже ніколи його не побачимо... ні живого, ні мертвого. Я більше не маю сина!

— Ви маєте дочку, і вона...

— Вона зганьбила мене!

— Я. не вірю цьому, дядечку... Ні, не вірю.

— А що ж тоді означає все, що я чув... та й сам бачив? Що змусило її поїхати хтозна-куди, за двадцять миль прерією, саму, до хатини простого торговця кіньми, й бути біля його ліжка? О Боже!.. І чому вона поривалася рятувати його — вбивцю мого сина... і її рідного брата? Боже мій!..

— Щодо першого, то вона сама це пояснила, і, по-моєму, цілком вірогідно.— Сам Колхаун так н є вважав.— А з другим теж усе доволі просто. Кожна жінка вчинила б те саме. Я хочу сказати — така жінка, як Лу.

— Таких, як вона, немає. Це кажу я, її батько. О, коли б я міг думати так, як оце ти! Бідолашна моя дочка! Хто мені ближчий за неї тепер, коли я втратив сина!

— Якраз вона й може знайти вам нового сина. Людину, [455] вже близьку вам, що зробить усе, аби замінити того, кого ви втратили. Я не буду говорити загадками, дядечку Вудлі. Ви знаєте, що я маю на думці: я хочу, щоб Лу стала моєю!

Плантатора не здивувало таке категоричне сватання. Він чекав цього. А проте обличчя його ще дужче спохмурніло.

Було добре видно, що йому не до душі небожеве сватання.

Це може здатися дивним. До останнього часу він і сам плекав у душі таку думку і не раз пробував,— щоправда, дуже обережно,— схилити до цього дочку.

До переїзду в Техас плантатор ще мало знав свого небожа. Досягши повноліття, Колхаун, хоча й був громадянином штату Міссісіпі, здебільшого жив у веселому місті Новому Орлеані, і дядько бачився з ним тільки вряди-годи, коли той приїздив погостювати до них на луїзіанську плантацію. Але дівоча краса його двоюрідної сестри Луїзи, дедалі розквітаючи, почала вабити його до їхнього дому все частіше, і він гостював там щораз довше.

Потім Колхаун з рік воював у Мексиці й дістав капітанський чин, а після воєнних перемог повернувся на батьківщину з рішучим наміром здобути перемогу і в коханні — завоювати серце своєї кузини-креолки.

Відтоді він майже постійно жив у дядьковому домі. Хоч Луїза й не виявляла до нього особливої прихильності, він став бажаним гостем її батька, бо мав надійний засіб привернути його до себе.

Колись дуже багатий, плантатор на той час опинився у великій скруті. Бездумне марнотратство призвело до того, що він заліз у борги. Небіж його, навпаки, був бідний, а потім, завдяки щасливому випадкові, раптом розбагатів. Отож не дивно, що між ними виникли ділові стосунки.

У своїй рідній Луїзіані, серед давніх сусідів, Вудлі Пойндекстер завжди був шанованою людиною, і ніхто й не подумав би, що він підпав під владу небожа. Та й сам Колхаун зважав на це і не давав волі своїй звичній зухвалій бундючності. Тільки після переїзду до Техасу їхні взаємини почали набирати характерних рис залежності боржника від позикодавця.

Ця залежність ставала дедалі очевиднішою відтоді, як Колхаун кілька разів дістав від Луїзи рішучого одкоша. Тепер плантатор мав кращу нагоду пізнати [456] справжню вдачу свого небожа, і з кожним днем їхнього життя в Каса-дель-Корво його думка про Колхауна змінювалася на гірше. Аж ніяк не прикрасила відставного капітана в дядькових очах і його сварка з мустан-гером та дуель, якою вона скінчилася, хоч плантатор як родич мусив стояти за нього. Були в Пойндекстера й інші причини змінити своє ставлення до небожа й не хотіти цього шлюбу, попри всю його вигоду.

Та, на жаль, чимало було й такого, що, може, й не робило пропозицію Колхауна приємнішою, але, в кожному разі, не дозволяло дядькові рішуче відхилити її. І саме ця нерішучість чи не більшою мірою, ніж батьківське горе, зумовила його відповідь.

— Коли я правильно зрозумів, небоже, ти маєш на думці одруження. Але ж не час говорити про це тепер, коли в домі щойно побувала смерть! Подумати тільки, які розмови підуть у селищі.

— Ви не так мене зрозуміли, дядечку. Я не мав на думці одруження... цебто не тепер. Мені потрібна лише якась записка... до слушного часу.

— Я не розумію тебе, Касе.

— Зараз зрозумієте, тільки вислухайте мене.

— Кажі.

— То ось що я хотів сказати. Я надумав одружитися. Ви знаєте, мені вже скоро тридцять, а в цьому віці чоловікові набридає тинятися по світу. От і мені це з біса набридло, і я не хочу далі жити в самотині. Я хочу, щоб Луїза стала мені дружиною. Поспішати з цим не будемо. Мені потрібна тільки її тверда обіцянка, щоб потім не було ніяких несподіванок чи вагань. Щоб усе було вирішено раз і назавжди. А коли скінчиться цей клопіт, ми ще матимемо час поговорити й про весілля, й про все інше.

Слово "клопіт" та й усе, що сказав Колхаун, прикро вразило слух батька, який оплакував свого вбитого сина. У Вудлі Пойндекстері знов заговорила колишня гордість і запалила його душу обуренням.

Але вже в наступну хвилину воно згасло. З одного боку йому уявилися землі, раби, добробут, становище в суспільстві; з другого — бідність, гірша за смерть.

І все ж таки відповідь плантаторова свідчила, що він ще не здався остаточно.

— Ну що ж, небоже, ти висловився досить ясно. Але я не знаю, чи прихильна до тебе моя дочка. Ти хочеш, [458] щоб вона стала твоєю дружиною. Та чи хоче цього вона? Мені здається, тут ще немає певності.

— Я думаю, дядечку, багато що залежатиме від вас. Ви її батько. Я певен, що ви зможете переконати її.

— Сам я не дуже цього певен. Не така вона людина, щоб її можна було переконати супроти її волі. І ти, Касе, знаєш це не гірше за мене.

— Я знаю тільки одне: я твердо вирішив пристати до берега, як ото кажуть моряки, і хочу, щоб господинею Каса-дель-Корво була Лу, а не котрась інша жінка з цього селища чи, зрештою, з цілого Техасу.

Вудлі Пойндекстер аж здригнувся, почувши ці недобрі слова. Уперше йому сказали отак в обличчя, що н є він уже господар Каса-дель-Корво. І хоч сказано це було не прямо, він добре зрозумів натяк.

І знов перед його внутрішнім зором постало все, що він мав: землі, раби, добробут, становище, а поряд — те, що його чекало: бідність і загальна зневага.

Бідність лякала його, проте не більше, ніж чоловік, що стояв перед ним,— його небіж, який хотів замінити йому сина.

Неможливо збагнути, чому Добро так часто дає здолати себе Злу. Так сталось і цього разу. Добро в душі Пойндекстера відступило перед злом. Він пообіцяв небожеві свою допомогу, хоча й знав, що занастить цим щастя рідної дочки.

— Лу!

— Що, батьку?

— Я маю до тебе одне прохання.

— Яке, батьку?

— Ти знаєш, що твій двоюрідний брат Кас кохав тебе. Він ладен умерти за тебе. Та йдеться не про те — він хоче з тобою одружитись.

— Але я не хочу одружуватися з н и м. Ні, батьку, краще я помру! Зухвалий негідник! Я розумію, що це означає. І чому він переказує своє освідчення тобою? То можеш сказати йому, що я скоріш подамся в дику прерію і зароблятиму собі на хліб,

ловлячи диких коней! Так і скажи!

— Подумай, дочко! Ти, мабуть, не знаєш...

— Що ти боржник мого прекрасного кузена? Я все [459] знаю, любий тату. Але знаю й те, що ти Вудлі Пойн-декстер, а я твоя дочка.

Хоч який був тонкий цей натяк, але справив сподіваний вплив. У душі плантатора спалахнула колишня гордість, і він відказав:

— Луїзо, любя! Як ти схожа на свою матір! А я сумнівався в тобі. Пробач, моя благородна дитино. Забудьмо те, що було. Роби як знаєш. Коли хочеш — відмов йому.

Розділ LXXXV ДОБРИЙ КУЗЕН

Луїза Пойндекстер не забарилася скористатись батьковим дозволом. Не минуло й півгодини, як Колхаун дістав рішучу відмову.

Відставний капітан сватався уже втретє. Щоправда, перші два рази не так прямо, а більше натяками й недомовками.

Третій раз мав бути останнім — про це свідчила Луїзина відповідь. То було коротке "ні", підкріплене таким самим коротким і промовистим "ніколи". Молода креолка сказала це навпростець, без зайвих церемоній і вибачень.

Її відмова начебто не здивувала Колхауна. Певно, саме такої відповіді він і чекав. Не виявив він і звичайного за таких обставин смутку чи розпачу. Обличчя його лишалося незворушне й навіть не поблідло. Він стояв перед двоюрідною сестрою, мов ягуар, що завмер перед стрибком на свою жертву. Очі його ніби говорили: "Зараз ти в мене заспіваєш іншої".

Та сказав він ось що:

— Ти серйозно, Лу?

— Авжеж, сер. Хіба схоже, що я говорю жартома?

— Ти говориш так, наче не завдала собі клопоту подумати.

— Про що?

— 'Багато про що.

— Скажи мені!

— Ну, по-перше, про те, як я тебе кохаю. Вона промовчала.

— Я так тебе кохаю,— провадив він, чи то пояснюючи, чи то благаючи,— так кохаю, Лу, як ще ніхто [460] нікого не кохав. Це кохання може згасити тільки моя смерть. Твоя його не згасить. Він замовк, але відповіді не було.

— Дарма розказувати тобі історію мого кохання. Воно зродилося того самого дня й тієї самої години, як я вперше побачив тебе. Не скажу, що я кохав тебе дедалі дужче, ні, дужче кохати просто неможливо. Не знаю, чи пам'ятаєш ти, як я приїхав тоді в дім твого батька, шість років тому. Я зліз з коня, і ти запросила мене прогулятися з тобою по саду, поки подадуть обід. Ти була тоді зовсім дівчинкою, Лу, але вже такою красунею, як тепер. Коли ти взяла мене за руку й повела доріжкою під деревами, ти, звісно, й гадки не мала, що дотик твоїх пальчиків збудив у мені дивний трепет, а твоя мила балачка залишила в моєму серці такий глибокий слід, що його не могли стерти ні час, ні відстань, ні навіть гуляще життя.

Луїза слухала його мовчки, але вже не так байдужно, як перше. Та й яку б жінку не зворушили ті красномовні, палкі й солодкі для жіночого вуха слова! Отож і в погляді молодой креолки засвітилося коли й не схвалення, то принаймні співчуття. Але вона й далі мовчала.

Колхаун заговорив знову:

— Атож, Лу, я кажу щиро правду. Я спробував усі ті засоби. Шість років — цілком достатній час. Від Міссісіпі до Мексики — чимала відстань, а я поїхав туди тільки для того, щоб забути тебе. Та й це було марно, і, повернувшись, я вкинувся в гульню. Новий Орлеан добре все те знає... Я не запевнятиму тебе, ніби моє почуття стало ще сильніше від того, що я намагався його придушити. Ні, я вже казав, що сильнішого просто не може бути. З тієї хвилини, як ти взяла мене за руку й назвала кузеном — та ще й гарним кузеном, Лу! — від тієї самої хвилини воно палало в мені з однаковою силою. А як і пригасало, то хіба лиш тоді, коли з ревнощів я так ненавидів тебе, атож, так ненавидів, що ладен був убити!

— Бог з тобою, капітане Колхауне! Що це за дикі вигадки? Безглуздя якесь!

— А проте я кажу правду. Часом я так тебе ревнував, що насилу стримував себе. Але почуттів своїх стримати не міг, ти це знаєш.

— На жаль, кузене, я не можу нічого зарадити. Я ніколи не давала тобі приводу думати... [461]

— Я знаю, що ти хочеш сказати, можеш і не доказувати. За тебе докажу я сам: "думати, що я кохаю тебе". Ось слова, які ти хотіла сказати. А я й не думав. І не закидаю тобі, ніби ти зваблювала мене. Не ти в цьому винна. Винен Бог, що наділив тебе такою вродою, або ж диявол, який надав мені побачити її.

— Те, що ти кажеш, тільки завдає мені болю. Та не думаю, щоб ти хотів улестити мене. Надто серйозно ти говориш. Але повір, кузене Кассію, усе це химери, і ти легко їх позбудешся. Є інші жінки, куди вродливіші за мене, і не одна з них рада була б почути такі слова. Чому б тобі не звернути свій погляд на них?

— Чому? — гірко, з притиском перепитав Колхаун.— Марне запитання!

— Ні, не марне, і я повторюю його. Куди марніше твоє захоплення мною. Мушу тобі щиро сказати, Кассію : я не кохаю і не можу покохати тебе.

— То ти не хрчеш стати моєю дружиною?

— Оце таки марне запитання. Я ж сказала, що не кохаю тебе. Хіба цього не досить?

— А я сказав, що я тебе кохаю. І це одна з причин, чому я хочу одружитися з тобою. Але є ще й інші. Хочеш послухати?

При останніх словах з обличчя Колхауна зник благальний вираз. Тепер він знов скидався на ягуара перед стрибком.

— Ти сказав, що є й інші причини. Назви їх, не соромся. Я не боюсь нічого.

— Он як? — насмішкувато мовив він.— Не боїшся?

— Не знаю, чого б мені боятися. А що, хіба є чого?

— Я не кажу — тобі, а от твоєму батькові таки є чого.

— То я хочу знати. Все, що стосується батька, так само стосується й мене. Я його

дочка і тепер, на жаль, єдина дитина... Говори далі, кузене Кассію! Що там за хмара над нами нависла?

— Не хмара, Лу, а серйозна і цілком реальна небезпека. Лихо, з яким йому вже несила боротися. Ти змушуєш мене говорити про речі, яких тобі краще б не знати.

— Та невже? Помиляєшся, кузене Касе. Я вже знаю про ті речі. Мені відомо, що мій батько весь у боргах і що заборгував він тобі. Та й як мені було цього не зрозуміти? З твоєї бундючної поведінки в домі, з хазяйського тону, яким ти говориш при слугах, навіть [462] вони вже здогадалися, що тут щось не те. Ти — власник Каса-дель-Корво, я це знаю. Але я — не твоя власність! Ця смілива відповідь збила з Колхауна пиху. Козир, на який він розраховував, явно не обіцяв виграшу, і відставний капітан притримав його. Він мав у руках ще сильніший козир і тут-таки виклав його.

— Он як! — глузливо сказав він.— Ну що ж, коли я й не владний над твоїм серцем, то твоє щастя — в моїй владі. Я знаю того ницого негідника, через якого ти мені відмовила...

— Про кого це ти?

— Яке святе невідання!

— Цього разу справді. Та коли під негідником ти маєш на думці себе, то з цим я згодна. Визначення надто точне, і помилитися важко.

— Нехай так! — відказав Колхаун, аж побагровівши з люті, але ще стримуючи себе.— А коли вже ти маєш мене за таке ніщо, то навряд чи твоя думка про мене зміниться на краще, коли я скажу, що збираюся зробити з тобою!

— Зробити зі мною? Чи не надто ти зарозумілий, кузене Касе? Ти говориш так, наче я твоя служниця чи рабиня. А до цього далеко.

Колхаун аж зіщулився від цієї гнівної відповіді, але промовчав.

— Схаменися! — провадила Луїза.— Що це за погрози? Ану скажи, що ти збираєшся зі мною зробити? Я хочу знати.

— Дізнаєшся.

— Ні, скажи! Виженеш мене в прерію чи зашлеш у монастир? А може, замкнеш у в'язницю?

— Ну, тобі б напевне сподобалося, якби тебе замкнули там разом із...

— Кажі ж бо! Яка буде моя доля?, Я з нетерпінням чекаю присуду.

— Не поспішай. Перша дія відбудеться завтра.

— Так скоро? А можу я спитати — де?

— В суді.

— Як вас розуміти, сер?

— Ти станеш перед суддею і присяжними.

— Ви собі можете жартувати, капітане Колхауне. Але дозвольте вам сказати, що мені не до душі такі жарти...

— Де ж пак, жарти! Я кажу те, що є. Завтра починається суд, і містер Моріс Джеральд,— чи Мак— [463] Свинні, чи О'Кнуррі, чи яке там його ірландське прізвисько,— стане перед суддею як обвинувачений у справі про вбивство твого брата.

— Це брехня! Моріс Джеральд не...

— Не вбивав його, ти хочеш сказати? Атож, звину-• вачення ще треба довести. І воно буде доведене,

і вирішальні докази про нього суд почує з твоїх-таки уст, на превелику втіху присяжних.

Великі, наче в газелі, очі молодої креолки ще дужче розширились. Та й дивилася вона на співрозмовника так само, як дивиться злякана газель: зі страхом, подивом і німим запитанням.

Минуло не менш як десять секунд, поки вона здобулася на слово. У голові в неї роїлися думки, здогади, страхи, підозри.

— Я не розумію, до чого ти ведеш,— нарешті озвалася вона.— Ти кажеш, мене викличуть на суд. Навіщо? Хоч я й сестра того, кого... але ж я нічого не знаю... не можу нічого додати до того, що відомо всім.

— Ні, можеш, та ще й чимало. Далеко не всім відомо, що в ніч убивства ти призначила побачення в глухому кінці саду. Не знають люди й про те, що сталося під час цього таємного побачення. Як Генрі урвав його; як він розлютився від думки про ганьбу, що впала не тільки на його сестру, а й на всю родину, і погрожував убити винуватця; як йому завадило здійснити цю погрозу тільки втручання жінки, підло звабленої тим негідником... Не знають вони й що було далі: як Генрі здуру подався слідом за тим паскудним ірландським собакою і що він мав на думці. Свідками цього були тільки двоє.

— Двоє? Хто? — спитала Луїза машинально і через те майже спокійно.

Відповідь на її запитання була не менш холоднокровна:

— Один був Кассій Колхаун, друга — Луїза Пойндекстер.

Вона не здригнулася. Навіть не дала взнаки, що здивована. Те, що було вже сказано, підготувало її й до цього*. Отож вона тільки мовила з викликом:

— Ну?

— Ну? — луною повторив Колхаун.— Сподіваюсь, тепер ти розумієш мене?

— Не більше, ніж досі.

— Хочеш, щоб я пояснив докладніше,? [464]

— Як вам буде завгодно, сер.

— Тоді поясню. Слухай, Лу, є лиш один спосіб урятувати твого батька від злиднів, а тебе від ганьби. Ти розумієш, про що я кажу?

— Так, це я розумію.

— І тепер ти мені не відмовиш?

— Тепер — ще певніше, ніж будь-коли!

— Гарзд, коли так! Отже, завтра,— і клянуся Богом, це не пусті слова! — завтра ти станеш перед судом як свідок.

— Підлий шпигун! Куди завгодно, аби не бачити тебе! Геть з моїх очей! Зараз же геть, бо гукну батька!

— Не завдавай собі зайвого клопоту. Я не обтяжуватиму тебе далі своїм

товариством, коли воно тобі таке осоружне. Тільки раджу подумати як слід. Може, завтра, ще до початку суду, ти визнаєш за краще змінити своє рішення. А як зміниш, то не забудь сповістити про це мене, щоб я встиг спинити виклик. На добраніч, Лу! Я засну з думкою про тебе.

З цими глузливими словами, майже однаково гіркими й для нього, й для співрозмовниці, Колхаун швидко вийшов з кімнати, і вигляд у нього був не так переможний, як провинний.

Луїза дослухалася, аж поки його хода завмерла в кінці довгого коридора. А тоді, ніби нараз утративши гордий і гнівний дух, що підтримував її досі, безпорадно опустила в крісло. Притиснувши руки до грудей, вона силкувалася вгамувати лункі удари серця, що його дужче, ніж будь-коли раніше, краяв страх.

Розділ LXXXVI ТЕХАСЬКИЙ СУД

Настає ранок нового дня. Рожева вранішня зоря, здіймаючись із морських хвиль, посилає свою лагідну усмішку преріям Техасу. Її рожеве проміння пестливо торкається білих піщаних дюн на березі Мексиканської затоки і майже в ту ж мить осяває прапор прикордонного форту Індж, що лежить за триста миль на захід від узбережжя біля Матагорди й відрогів Гуадалупсь-ких гір.

І тільки-но перші промені сонця падають на прапор, [465] як легкий ранковий вітрець одразу ж підхоплює і розгортає його широке червоно-біло-синє полотнище.

Мабуть, ніколи ще той смугасто-зоряний прапор не майорів над такою дивовижною виставою, як та, що має відбутися сьогодні. Можна навіть сказати, що й цієї світанкової години дія вже почалася.

Разом з першими проблесками ранку можна побачити вершників, що простують до форту з усіх чотирьох сторін, позначених на компасі. Вони їдуть по двоє, троє або й по п'ятеро-шестеро, а діставшись до місця, злазять з коней і припинають їх до частоколу чи пускають на довгій мотузці пастися край відкритої прерії.

Потім вони збираються купками на плаці й стоять, гомонячи між собою, або ж ідуть до селища; і всі рано чи пізно по черзі завертають до готелю засвідчити своє шанування господареві, що чекає їх за прилавком свого бару.

Люди, що зібралися тут, дуже різні на вигляд і з походження: серед них можна побачити представників майже всіх країн Європи. Та більшість із них — дужі здоровані, нащадки тих перших поселенців, що в кривавих сутичках зігнали індіанців з їхніх одвічних земель, поставили на місці вігвамів (75) рублені хатини, а потім до кінця свого життя валили ліс по берегах Міссісіпі. Дехто з цього нового покоління вирощує кукурудзу, декому більше до душі бавовна, а є чимало й таких, що перебралися до Техасу з південніших місць із наміром забагатіти на розведенні й переробці цукрової тростини й тютюну.

Найбільше тут плантаторів за покликанням і вподобаннями, проте є скотарі, і торговці худобою та кіньми, і мисливці, і крамарі, і гендлярі всілякої іншої масті, серед них не один торговець невольниками. Трапляються також адвокати, землеміри, перекупники землі й просто спекулянти без певного фаху — пройдисвіти, ладні погріти

руки на чому завгодно, хай то буде таврування худоби, чи похід проти команчів, чи грабіжницький наскок по той бік Ріо-Гранде.

Одягнені вони теж по-різному. Їхнє вбрання нам уже знайоме — це ж бо ті самі люди, що їх ми бачили кілька днів тому на подвір'ї Каса-дель-Корво, тільки сьогодні їх куди більше. Різняться сьогоднішнє зібрання від того загону шукачів і ще однією прикметою: тут

(75) Вігвам — індіанська хатина, подібна до куреня.

[466] чимало жінок — дружин, сестер і дочок, що приїхали разом з чоловіками. Декотрі з них верхи на конях; вони лишилися в сідлах, прикривши свої ніжні личка від сонця трохи спущеними крисами м'яких бавовняних капелюшків. Інші глядачки влаштувалися зручніше: вони сидять під полотняним накриттям фургонів або ще в елегантнішому захистку "каріол" і критих візків.

Усі чекають початку вистави. Це — суд, про який так багато говорили по всій околиці.

Мабуть, зайве пояснювати, що судити мають Моріса Джеральда, або ж, як усі його називають, Моріса-мус-тангера. Так само зайве додавати, що його звинувачують в убивстві Генрі Пойндекстера.

Та не сам цей тяжкий злочин принадив сьогодні стільки глядачів і не інтерес до підсудного чи його жертви, яких тут мало хто знає. Цей самий суд — верховний суд округи Ювалде — засідав у форті й раніше і судив різних злочинців: злодіїв, шахраїв і навіть убивць,— але жодного разу не збиралося подивитися на це більш як кілька десятків чоловік, та й ті часто розходилися ще до оголошення вироку.

Ні, не заради самого суду з'їхалося сьогодні до форту стільки поселенців — їхню цікавість розпалила ціла низка загадкових і драматичних обставин, що їх наздогад пов'язували з цим злочином і так жваво обговорювали останнім часом в окрузі.

Немає потреби називати ці обставини — вони нам уже відомі.

Отож усі ці люди приїхали до форту Індж, сподіваючись, що суд кине світло і на ту дивну таємницю, якої досі ще ніхто не зміг розгадати.

Звичайно, є серед них і такі, хто щиро вболіває за долю підсудного. Є й інші, кого привело сюди тяжке горе: це родичі та друзі юнака, якого вважають Убитим,— не слід забувати, що й саме вбивство ще не є доведеним фактом.

Та щодо цього майже ніхто не має сумнівів. Кілька обставин, незалежних одна від одної, зіставлені, підтверджують загальний здогад, і всі вважають, що Генрі Пойндекстер став жертвою кривавого злочину,— вважають із такою певністю, неначе бачили все те на власні очі.

І тепер вони чекають тільки, щоб почути подробиці и дістати відповіді на всі "як", "коли" і "чому". [467]

Десята година ранку. Суд уже зібрався.

В натовпі не помітно особливих змін — тут усі, хто був і раніше, і тільки подекуди до одноманітнішого кольором цивільного вбрання долучилися яскраві військові мундири. Солдатів форту відпустили після ранкового огляду, і, маючи попереду вільний

день, вони приєдналися до натовпу глядачів. Так вони й стоять усі поряд — солдати й місцевий люд; драгуни, стрільці, піхотинці, артилеристи змішалися з плантаторами, мисливцями, торговцями кіньми й відчайдушними шукачами пригод. Щойно вони почули, як судовий оповісник оголосив початок засідання, і тепер сповнені рішучості стоять тут, аж поки суддя промовить останню урочисту фразу: "Хай зглянеться Господь на вашу душу!"

Навряд чи є тут хоч один, хто не сподівається сьогодні ж таки, ще до вечора, почути ті моторошні заключні слова, якими проводжають людину на смерть.

Таких, що справді хочуть цього, зовсім небагато. Але переважна більшість певна, що суд закінчиться смертним вироком і ще до заходу сонця душа Моріса Дже-ральда полине до Бога.

Суд зібрався...

Певно, ви уявляєте собі велику залу з підвищенням в одному кінці та обведеним бар'єром місцем, де стоїть великий стіл, а скраю — коробчаста вигородка, що скидається на лекторську чи церковну кафедру. Ви бачите перед собою суддів у горностаєвих мантиях, адвокатів у сивих перуках та чорних шатах і їхніх помічників, писарів, приставів і газетних репортерів, полісменів у синіх мундирах з блискучими гудзиками; а з другого кінця — море голів та облич, не завжди зачесаних і не завжди чистих. Зауважуєте ви й те, що глядачі поводяться тихо і стримано — не так із чемності, як боячись порушити заведений у суді порядок.

Та коли ви хочете мати уявлення про суд у прикордонних поселеннях Техасу, викиньте все те з голови, бо техаський суд різниться від англійського, як ватага повстанців від загону королівської гвардії.

Не побачите ви тут окремого будинку суду, хоча й є сяке-такє приміщення для громадських потреб, де звичайно засідає і суд. Але день обіцяє бути дуже жаркий, і суд вирішує засідати під деревом.

Там він і розташувався — під величезним дубом, [468] повітим гірляндами іспанського моху; цей дуб стоїть край плацу, і тінь його падає на зелений килим суміжної прерії. Сюди винесено чималий стіл і кільканадцять стільців; на столі — папір, чорнильниця, гусячі пера, два добре пошарпані збірники законів, боката скляна карафа з персиковим бренді, кілька простих склянок, скринька з гаванськими сигарами та коробка сірників.

Перед усім тим реквізитом засідає суддя. На ньому немає не те що горностаєвої мантиї, а й звичайного сюртука. Зважаючи на спеку, він визнав за можливе правити суд просто отак, у сорочці. Замість суддівської перуки на голові в нього зсунутий набакир капелюх-па-нама, а в зубах — наполовину скурена, наполовину зжована сигара.

Решту стільців коло столу займають люди, з одягу яких так само важко здогадатися, хто вони. Серед них — прокурор, адвокати — або ж правники, як їх тут називають і в суді, і в юридичних конторах, — а також шериф із своїм помічником, комендант форту, священник, лікар, трое-четверо офіцерів і кілька осіб, що не мають певного діла.

Трохи осторонь розташувались окремим гуртом ще дванадцять чоловік. Половина з них сидять на грубій дерев'яній лаві, решта вместилися,— хто сидячи, а хто й лежачи,— просто на траві.

Це присяжні — така сама невід'ємна приналежність техаського суду, як і англійського; навіть більше — тут вони куди правдивіше відповідають своєму призначенню й не піддаються тискові з боку судді, як це надто часто буває в Англії.

Навколо судді та присяжних юрмиться натовп, що його майже неможливо змалювати. Мисливські сорочки з оленячої шкіри й довгі сукняні куртки, пошиті з ковдр,— навіть за такої спеки; цупкі смугасті й сині робочі костюми; білі й голубі бавовняні блузи; сорочки з червоної фланелі та грубого домотканого полотна; Драгунські, стрілецькі, піхотні й артилерійські мунди-Ри — все змішується й зливається в цьому строкатому збориську. Подекуди видно й одноманітнішу одіж, до того ж більш споріднену з цим краєм: короткі куртки та облиплі штани мексиканців і широкі чорні сомбреро, Що затінюють їхні мальовничі смагляві обличчя.

Звичайно осередок більшості громадських зборів складається з осіб вищого стану, сказати б, обраних. [469]

Але цього разу у форті Індж усе вийшло навпаки. Родовитість і краса утворили зовнішнє коло. Прекрасних дам можна побачити скраю натовпу: виряджені по-святковому, вони стоять у ресорних фургонах або сидять у вишуканіших екіпажах, досить високих, щоб дивитися понад головами інших.

Та дивляться вони не на суддю — на ньому їхні погляди спиняються лише вряди-годи, та й то на мить. Усі очі звернені на трьох чоловіків поруч із присяжними, недалеко від стовбура дерева. Один з них сидить, двоє стоять. Той, що сидить,— підсудний, а ті двоє— варта з шерифових людей.

Спершу за це вбивство мали судити ще кількох чоловіків: Мігеля Діаса та трьох його спільників, а також Феліма О'Ніла. Але на попередньому слідстві і мексиканцеві, і тим його друзкам пощастило довести своє алібі (76), отож усіх чотирьох відпустили. Вони зізналися, що перебрались на індіанців,— це було неспростовно доведено, й нічого іншого їм не лишалося,— але обернули той маскаррад на звичайнісінький собі жарт. А оскільки вони мали переконливі докази, що тієї ночі, коли зник Генрі Пойндекстер, жоден з них не виходив з дому, а Діас ще й був геть п'яний, то їх і не допитували далі. Що ж до Феліма О'Ніла, то притягати його до суду не визнали за потрібне. Якщо він і був співучасником, то міг діяти тільки під рукою свого господаря і, отже, мав краще прислужитись судові в ролі свідка.

І тепер на лаві підсудних — коли мені дозволять назвати так те місце під деревом — тільки один обвинувачений: Моріс Джеральд, більш відомий глядачам як Моріс-мустангер.

Розділ LXXXVII НЕПРАВДИВИЙ СВИДОК

Мало хто з людей, що зібралися на суд, особисто знайомий з підсудним, але ще менше таких, що ніколи не чули про нього. А може, нема й жодного. Такої гучної слави він зажив лише останнім часом, бо до

(76) Алібі, (лат.) — факт перебування обвинуваченого або підварюваного поза місцем злочину в час, коли його вчинено.

[470] поединку з Колхауном його знали тільки як вправного ловця диких коней.

Усі вважали мустангера гожим і сміливим молодиком, добрим знавцем коней, що не минав нагоди помилуватися й гарненькою жінкою, прямодушним і в слові й на ділі, як більшість ірландців. Але ні в доброму, ні в поганому він не доходив до крайнощів. Його сміливість дуже рідко оберталася безрозсудністю, а балачка — пустопорожньою балаканиною. У всій своїй поведінці він знав чуття міри, і мова його також завжди була стримана й виважена, навіть за чаркою в колі друзів,— що серед його співвітчизників трапляється далеко не часто.

Ніхто не знав, звідки він приїхав, чому оселився в Техасі й прилучився до такого незвичайного "ремесла", як лови диких коней,— діла, що не викликало до себе особливої поваги. Тим більше дивувало це тих, хто мав нагоду переконатися, що він людина не тільки освічена, але й, судячи з усього, "вроджений джентльмен", хоч на кордонах Техасу майже ніхто не надає цьому ніякої ваги. Та нікого там і не здивуєш високим походженням, бо перед очима в тамтешнього люду чимало прикладів, коли "благородні" вихідці з Франції чи Німеччини в поті чола здобувають свій чесний хліб щоденний.

Тож начхати на всякі там "печаті благородства", окрім тих, що накладені самою природою! Ось як міркують у цьому далекому краю.

Саме таку печать, мов знак на чолі, має на собі й молодий ірландець. Ніхто не прийме його за дурня чи негідника.

А проте він стоїть перед усім тим збориськом, що дивиться на нього як на вбивцю, лиходія, що гупої ночі пролив невинну кров і позбавив життя таку ж, як і сам, людину.

Невже це звинувачення справедливе? Коли так, то Моріс Джеральд почує сьогодні свій смертний вирок!

Отакі думки перебігають у глядачів, що стоять, не відводячи від нього очей, і чекають, коли розпочнеться суд. Хто дивиться на підсудного просто з цікавістю, хто з подивом, але погляди більшості палають гнівом і жадобою помсти.

Та одна пара очей дивиться на мустангера зовсім не так, як усі інші: у їхньому лагідному, але твердому [471] погляді дивовижно поєдналися страх і любов. Багато хто з присутніх уже помітив цю жінку, чие бліде обличчя, визираючи із-за завісок карети, впадає в око своєю красою. Але зрозуміти її погляд можуть лише кілька людей.

Один із цих кількох — сам підсудний. Побачивши ту жінку та її погляд, звернений на нього, він відчуває приплив гордості. Той погляд ніби винагороджує його за приниження, які випали йому на долю, і він на хвилину забуває про своє жахливе становище.

Усього на хвилину, але яка то втішна хвилина! Йому відкривається дещо з того, що пройшло повз його свідомість у темні години гарячкового марення. Тепер він знає: те, що уявлялось йому тільки прекрасним небесним привиддям, було насправді куди прекраснішою земною реальністю. І оте жіноче обличчя, яке, мов уві сні, майнуло тоді

над його ложем, видніється зараз між завісками "каріоли", і його вираз говорить бідолашному страдникові, що серед усього цього ворожого натовпу в нього є друг, який лишиться вірним йому до кінця, нехай би то була і смерть.

Суд починається.

Ніяких особливих церемоній немає. Суддя скидає капелюха, черкає сірником і запалює згаслу сигару. Затягтись кілька разів, виймає її з рота, кладе на край столу й каже:

— Панове присяжні! Ми зібралися тут, щоб розглянути справу, суть якої, я гадаю, всім вам відома. Вбито людину, сина одного з найшанованіших наших громадян, і в цьому злочині обвинувачується заарештований, якого ви бачите перед собою. Мій обов'язок — скеровувати вас згідно з правилами судової процедури, а ваш — вислухати свідчення та докази і дійти висновку, чи вважаєте ви за можливе підтримати звинувачення.

Далі підсудному ставлять звичайне запитання:

— Чи визнаєте ви себе винним?

— Ні, не визнаю,— твердо, але стримано відказує той.

Кассій Колхаун і декілька горлорізів коло нього глузливо посміхаються.

Суддя бере свою сигару і мовчки курить.

Прокурор виголошує коротке вступне слово й починає допитувати свідків.

Першого викликають Франца Обердоффера. [472] Йому ставлять кілька формальних запитань щодо його особи — хто він і таке інше,— а тоді просять сказати, що він знає про цю справу. Така звичайна процедура техаського суду.

Свідчення Обердоффера повторюють те, що він уже розповідав раніше. Тієї ночі, коли пропав молодий Пойндекстер, Моріс Джеральд виїхав з готелю пізньої години, десь після півночі. Перед від'їздом він розплатився за рахунком і мав при собі багато грошей — стільки готівки Обердоффер у нього ще не бачив. Від'їжджав він начебто додому, кудись на Нуесес чи де він там живе. Сам він не сказав, куди їде. Свідок ніколи не мав з ним приятних стосунків і тільки припускав, що він їде туди, бо напередодні його слуга забрав речі, повантажив на мула й повіз — усе, крім того, що взяв із собою тоді сам мустангер.

Що ж він узяв із собою?

Цього свідок добре не пригадує. Чи була тоді при ньому рушниця, він не певен, хоч, здається, була — приторочена до сидла збоку, на мексиканський лад. А з певністю може сказати, що були револьвери в кобурах, а на поясі мисливський ніж. Одягнений мустангер був як звичайно: в мексиканський костюм, а зверху смугасте покривало. Перед тим як вирушити, він накинув його на плечі. Свідкові здалося дивним, що мустангер поїхав так пізно вночі, аж надто дивно, бо перед тим він сам казав свідкові, що збирається вирушити наступного ранку.

Перед тим його цілий вечір не було, але коня він не брав, той лишався у готельній стайні. А повернувшись, одразу й поїхав, затримався тільки, щоб розплатитись. Вигляд він мав збуджений і видимо поспішав, хоча й не був напідпитку. Тільки попрохав

наповнити йому флягу кіршем (77), але пити не пив. Свідок ладен запри-сягтися, що мустангер був тверезий. А що збуджений, видно було з його поведінки. Сідлаючи коня, він весь час говорив і начебто сердився. Але свідок не думає, що це стосувалося коня. Скоріш було схоже на те, що хтось йому допік до живого ще перед поверненням до готелю, ото він і сердився. Ні, свідок не знає, де був Джеральд перед тим, але потім чув, що хтось бачив, як він вийшов із селища й подався понад річкою в бік

К і р ш (нім.) — вишнева горілка.

[473] плантації містера Пойндекстера. Останні кілька днів, що він мешкав у готелі, його не раз бачили в тих місцях, і вдень, і поночі, верхи й пішки, як він ішов туди чи повертався назад.

Така головна суть свідчень Обердоффера про те, де був тієї ночі підсудний.

Його запитують про Генрі Пойндекстера. Він знав молодого плантатора мало, бо в готелі той майже не бував. А тієї ночі, коли його бачили востаннє, заїхав. Свідок навіть здивувався, побачивши його,— і тому, що він дуже рідко там показувався, і тому, що надто пізня була година.

Молодий Пойндекстер не зайшов до бару, а тільки зазирнув у двері, викликав свідка надвір і спитав, чи є містер Джеральд. Він також був на вигляд тверезий, але чимось збуджений. А коли почув, що мустангер поїхав, розхвилювався ще дужче. Сказав, що йому конче потрібно побачити містера Джеральда ще тієї ж таки ночі, й запитав, у який бік він поїхав. Свідок порадив йому рушити дорогою на Ріо-Гранде, бо вважав, що саме туди мустангер і подався. Молодий Пойндекстер сказав, що знає ту дорогу, і швидко поскакав туди, так ніби хотів наздогнати мустангера.

Ще кілька додаткових запитань — і Обердоффер залишає місце свідка.

Загалом його свідчення несприятливі для підсудного, а надто та обставина, що Джеральд змінив свій попередній намір виїхати вранці. І оте, що він, як сказав свідок, був збуджений і сердитий,— хоч власник готелю міг дещо й перебільшити, бо сам простодушно признався, що завжди дивився на мустангера скоса. Так чи ні, а це справляє особливо негативне враження, про що свідчить і гомін, який перебігає натовпом.

Але чому й Генрі Пойндекстер був такий збуджений? Чому він з таким гарячковим поспіхом поскакав слідом за мустангером, та ще й, усупереч своїй звичці, такої пізньої години?

Якби сталося навпаки, тобто якби Джеральд запитував про нього й подався навздогін, це було б зрозуміліше. Та навіть і тоді не виявилось б мотивів убивства. Хто ж пояснить їх присяжним?

Викликають ще кількох свідків, але їхні розповіді свідчать скоріш на користь підсудного. Майже всі ті люди твердять, що між ним і юнаком, в убивстві якого [474] його звинувачують, завжди були добрі, приятні стосунки.

Нарешті перед присяжними стає людина, що дає цілком протилежні свідчення. Це капітан Кассій Кол-хаун.

Його розповідь круто змінює погляд на всю справу. Вона не тільки розкриває

мотиви убивства, але й висвітлює його як стократ чорніше злочинство, ніж це могло здатися спершу.

Після хитро закрученої передмови, в якій відставний капітан висловлює свій жаль з того приводу, що йому доводиться говорити все, як воно було, він розказує і про побачення в саду, і про сварку між Генрі й мустангером, і про те, як мустангер пішов, ніби погрожуючи юнакові, і як той вирушив йому навздогін,— про все, крім справжньої причини, що спонукала Генрі поїхати за мустангером, і своєї власної ролі в усій тій історії. Ці два факти він завбачливо замовчує.

Це скандальне викриття вражає всіх — і суддю, й присяжних, і глядачів. Загальний подив виливається де в промовисте перешіптування, де в гнівні вигуки. Але цей обурений гомін спрямований не проти свідка, який щойно закінчив говорити, а проти того, хто стоїть перед ними, звинувачений тепер у подвійному злочині: він нібито не тільки вбив сина Пойндекстера, а й збездистинив його дочку.

Під час тих страхітливих свідчень усі почули тяжкий стогін. Він вихопився з грудей літнього чоловіка, смутного й пригніченого на вигляд,— усі знають, що це нещасний батько.

Але погляди натовпу на нього не затримуються. Вони линуць далі, туди, де за завісками карети сидить жінка, що вже раніше привернула увагу всіх своєю красою. Ці погляди сповнені цікавості, але й не дивно: адже та жінка в кареті — Луїза Пойндекстер.

Чи вона сама сюди приїхала, зі своєї доброї волі? Це запитання у всіх на устах, і по натовпу знов перебігає гомін.

Гадати довго не доводиться. Вони чують відповідь від оповісника, що викликає наступного свідка:

— Луїза Пойндекстер!..

Колхаун справдив свою погрозу. [475]

Розділ LXXXVIII СВІДОК З ПРИМУСУ

Не встигає цей монотонний виклик пролунати тричі, як жінка, чие ім'я щойно названо, з'являється на приступках карети. У супроводі судового пристава вона підходить до місця, визначеного для свідків, і спиняється. А тоді рішуче, не виказуючи й тіні страху, повертається обличчям до суду.

Всі очі прикуті до неї. В деяких світиться подив, у декотрих, може, й зневага, але в багатьох і захват — те таємниче замилювання, що його збуджує жіноча краса, навіть сполучена з провиною.

Лише один з усіх дивиться на цю жінку із зовсім іншим виразом. Його погляд сповнений ніжної любові, та прозирає в ньому й ледь помітна тривога. Це сам підсудний.

Але жінка не бачить ні його, ні когось іншого. Здається, в цю мить вона вважає гідною своєї уваги одну-єдину людину: того, хто щойно зійшов з місця, де стоїть тепер вона. Вона дивиться на Кассія Колхауна, свого двоюрідного брата,— дивиться так, ніби хоче спопелити його очима.

Зіщулившись під тим гнівним поглядом, він тихцем задкує і ховається серед натовпу.

— Міс Пойндекстер, де ви були тієї ночі, коли пропав ваш брат?

Це запитання ставить прокурор.

— Удома, в будинку мого батька.

— Дозвольте вас запитати: ви ходили тієї ночі в сад?

— Так.

— Чи не скажете суду, о котрій годині?

— Опівночі, коли не помиляюсь.

— Ви були там самі?

— Не весь час.

— Якийсь час з вами був хтось іще?

— Так.

— Коли ви так щиро говорите, міс Пойндекстер, то, може, не відмовитесь сказати суду, хто то був?

— Звісно, що ні.

— То дозвольте спитати ім'я тієї особи?

— Їх було двоє. Там був і мій брат. [476]

— Але перед тим, як прийшов ваш брат, з вами ще хтось був?

— Так.

— Ось його ім'я ми й хотіли б почути. Сподіваюся, ви не відмовитесь його назвати.

— Чому ж, охоче назву. Зі мною був містер Моріс Джеральд.

Ця відповідь викликає довкола не тільки подив, а й презирство, і навіть обурення. Тільки на одного з присутніх вона справляє зовсім інше враження — на підсудного, що має тепер куди переможніший вигляд, ніж будь-котрий з його обвинувачів.

— Дозвольте вас запитати: то була випадкова зустріч чи призначена наперед?

— Призначена наперед.

— Я маю поставити вам одне делікатне запитання, міс Пойндекстер. Ви мені пробачте, я виконую свій обов'язок... Яка була причина... чи, я б краще сказав, мета цієї зустрічі?

Луїза Пойндекстер вагається. Та це триває лише мить. Випроставшись і кинувши спокійний погляд на цікаві обличчя навколо себе, вона відповідає:

— Причина чи мета — це, врешті, те саме. Мені нема чого приховувати. Я вийшла до саду зустрітися з тим, кого кохала... кого й тепер кохаю, хоч він і стоїть оце перед вами, звинувачений у злочині. Сподіваюся, сер, цього досить?

— Не зовсім,— каже прокурор, не зважаючи на гомін довкола.— Я маю поставити вам ще одне запитання, міс Пойндекстер. Може, я трохи відхилюся від заведеного порядку, зате ми заощадимо час, отож гадаю, ніхто проти цього не заперечуватиме. Ви чули, що казав тут попередній свідок. То чи правда, що ваш брат, розлучаючись тоді з підсудним, мав проти нього зло?

— Так, це правда...

По натовпу перебігає хвиля обурення. Ця відповідь підтверджує свідчення Колхауна, робить очевидним мотив злочину! Навколишній натовп не хоче слухати дальших пояснень свідка. Лунає крик: "Повісити його!.. Повісити!" — і багато хто виказує видимий намір зробити це, не доходячись ухвали присяжних.

— До порядку в суді! — вигукує суддя, вийнявши з рота сигару і обводячи натовп глядачів владним поглядом. [477]

— Та коли мій брат поїхав за ним, то вже не мав проти нього зла,— додає Луїза Пойндекстер, не чекаючи дальших запитань.— Він пробачив містеру Джеральдові й поїхав навздогін, щоб перепросити...

— Я маю дещо сказати з цього приводу! — втручається Колхаун, нехтуючи всі правила.— Вони посварилися потім. Я чув їх, коли стояв на даху будинку.

— Містере Колхауне! — суворо вичитує йому суддя.— Якщо прокурор визнає за потрібне, вас знову викличуть свідком, а тим часом, сер, будьте ласкаві не порушувати порядку.

Після кількох запитань щодо її останнього твердження Луїзу Пойндекстер відпускають з місця для свідків.

Вона повертається до своєї карети з важким тягарем на серці, розуміючи, що своїми правдивими відповідями тільки зашкодила тому, кому хотіла допомогти. Та й собі самій: ідучи крізь натовп, молода креолка не може не помічати звернених на неї очей, в яких світиться майже не прихована зневага.

"Лицарі" ображені її невибагливістю, моралісти шоковані відвертим зізнанням про нічне побачення в саду; а ще не забудьмо й про заздрощі до "щасливчика", якого вона так рішуче боронила.

Свідком знов викликають Колхауна, і його додаткові фальшиві свідчення ще дужче розпалюють ворожість до підсудного. Кожне слово в них — брехня, але всі його твердження здаються цілком вірогідними.

І знову натовп обурено й лиховісно гуде. Знову чути крик: "Повісити!" —цього разу ще гучніший і лютіший, ніж перше. Та й у діях, що супроводять цей крик, виявляється вже цілком певна погроза: чоловіки рішуче знімають куртки, підкидають догори капелюхи. Жінки у фургонах — і навіть вищого стану, ті, що в каретах,— здається, дихають такою ж несамовитою люттю проти підсудного,— усі, крім отієї одної, що сховалася за завісками каріоли.

Власне, і її душа збурена, але з іншої причини. І коли вона й тремтить тепер, то не зі страху, а з гіркої свідомості того, що сама викликала цей новий спалах гніву. В ці чорні хвилини вона згадує лиховісні слова Колхауна — що вирішальні докази проти Моріса Дже-ральда суд почує з її, Луїзиних, уст.

Галас довкола не вщухає, стає дедалі погрозливіший. Лунають гучні звинувачення проти підсудного, розра— [478] ховані на те, щоб іще дужче розпалити натовп. Загальна лють щомить розбурхується і наростає.

Суддя Робертс уже не в змозі вгамувати пристрасті, і схоже на те, що його от-от буде усунуто і місце його заступить незаконний суддя Лінч.

Що ж станеться тоді з Морісом Джеральдом? Не буде далі ні суду над ним, ні присуду — адже вирок уже винесено натовпом. Не буде останнього слова чи передсмертної сповіді — тільки негайна страта. Вправним вішалником вистачить хвилини, щоб надіти приреченому на шию зашморг і перекинути мотузку через гілляку дуба, яка простяглась у нього над головою.

Так думають майже всі присутні і тільки й чекають, щоб хтось із натовпу, найлихіший і найсміливіший, дав почин.

Та, на щастя, є там і такі люди, які не поділяють цього прагнення і сповнені рішучості довести справу до іншого кінця. Кілька чоловіків у військових мундирах збуджено радяться між собою. То офіцери форту разом із самим комендантом.

Ця швидка нарада триває всього кільканадцять секунд. Потім лунає різкий звук різка — дати цей сигнал наказав майор. І майже в ту саму мить із-за частоколу, що замикає форт позаду, з'являється загін із сорока драгунів та стількох же стрільців. Поминувши ворота, вони простують до великого дуба, а там мовчки, незворушно розходяться шеремами і з трьох боків обступають суд.

Усі затихають і вражено дивляться на цю несподівану яву. Натовп не тільки змовкає, а й ураз сумирнішає, добре збагнувши мету цього застережного заходу, вчасно вжитого завбачливим комендантом форту. Стає зрозуміло, що про суд Лінча тепер годі й думати. Закон знову вступає у свої права.

Ніхто й слова не каже, коли суддя Робертс поновлює судове засідання, яке так грубо урвали.

— Громадяни! — гукає він, докірливо дивлячись на натовп.— Суд має йти законним чином. А закон один і для Техасу, і для всіх інших штатів, ви й самі повинні це розуміти. То невже ж ви повісите людину, не давши їй сказати слова на своє виправдання? Це було б і незаконне, і несправедливе діяння — просто вбивство!

— А хіба він сам не вбивця? — заперечує один з горлорізів, що купчаться біля Колхауна.— От хай і [479] дістане по заслuzі за те, що вчинив з молодим Пойндекстером.

— Це ще не доведено. Ви не чули всіх свідчень. Заждіть, поки суд допитає свідків другої сторони. Оповіснику! — звертається суддя до судового чиновника.— Викликайте свідків оборони.

Оповісник викликає Феліма О'Ніла.

Розповідь колишнього помічника стайничого, плутана, повна неадаптивностей, а багато в чому й просто неправдоподібна, навряд чи схиляє присяжних на користь його господаря. Адвокат із Сан-Антоніо квапиться скоротити його допит, покладаючи більше сподівань на іншого свідка.

Його викликають одразу ж по тому.

— Зебулон Стамп!

Ще не встигає змовкнути голос оповісника, як з натовпу виступає високий дужий чоловік, і всі впізнають Зеба Стампа, найпершого мисливця в околиці. За три-чотири сягністі кроки він підходить до місця, призначеного для свідків. Йому, як належить,

дають Біблію, велять проказати всі відомі слова присяги, а тоді цоцілувати ту святую книгу.

Виконуючи цей ритуал, Зеб так гучно цмокає губами, що його чути навіть тим, хто стоїть із самого краю натовпу. Незважаючи на урочистість сцени, з натовпу долинає хихотіння, але його суворо уриває суддя,— а може, почасти й сам Зеб, чий пильний погляд перебігає по обличчях глядачів, ніби шукаючи на котромусь насмішкуватого виразу. Всі знають, що старий мисливець не з тих, хто дозволяє кепкувати з себе, і під його пронизливим оком натовп ураз поважніше чи принаймні прибирає поважного вигляду.

Після кількох попередніх запитань Зебові пропонують висловити свою думку з приводу загадкових обставин, що збурили всю округу.

Глядачі наставляють вуха і напружено чекають. Усім здається, що Зеб Стамп має знати розгадку страшної таємниці.

— Гаразд, пане суддя,— каже він, дивлячись просто у вічі тому охоронцеві закону з сигарою в зубах.— Я охоче скажу все, що знаю про це діло, та якби ви й присяжні були не проти, то краще б нехай спершу розповів свою історію хлопчина. А тоді б уже й я дещо пояснив і, може, підтвердив би його слова. [480]

— Про якого хлопчину ви говорите? — запитує суддя.

— Та певно, що про мустангера, про кого ж би ще. Про того, кого тут звинувачують в убивстві молодого Пойндекстера.

— Так буде не зовсім за правилами,— каже суддя.— Але, зрештою, головне для нас — з'ясувати правду. Щодо мене, то я не надаю особливого значення усталеним традиціям, і, якщо присяжні не заперечуватимуть, хай буде по-вашому.

Дванадцяттеро присяжних, від імені яких говорить їхній старшина, пристають на цю думку. Жителі прикордонних околиць Техасу не схильні чіплятися за формальності, отож Зебове прохання задоволено.

Розділ LXXXIX ЗІЗНАННЯ ОБВИНУВАЧЕНОГО

Порадившись із своїми оборонцями, обвинувачений готовий скористатися з наданої йому можливості. За знаком судді він виступає наперед; шерифова варта супроводить його на відстані двох кроків.

Мабуть, зайве казати, що навколо западає цілковита тиша. Навіть цвіркуни, які доти цвіркотіли серед листя дуба, змовкають, неначе налякані тією врочистою тишею внизу. Всі очі звернені на підсудного, всі вуха жадібно чекають перших слів його зізнання.

— Пане суддя, панове присяжні! — починає він.— Ви великодушно дали мені нагоду сказати слово на свій захист, і, з вдячністю приймаючи її, я обіцяю не затримати довго вашої уваги. Передусім я маю сказати, що хоч якими дивними й навіть незбагненними можуть здаватися вам багато згаданих на цьому суді обставин, проте моя розповідь буде досить проста і пояснить декотрі з них. Не всі свідчення, що їх ви тут— чули, правдиві. Частина з них облудні, як облудні й самі уста, які їх давали.— Мустангер кидає погляд на Кас-сія Колхауна, і той аж зіщулюється, немов під дулом

шестизарядного револьвера.— Я справді зустрівся тоді з міс Пойндекстер, як тут уже говорилося. Ця благородна жінка своїм великодушним зізнанням звільнила мене від потреби приховувати деякі факти, що я змушений був би робити. Отож прошу вас вірити всьому, що [481] я казатиму. Правда й що наша зустріч була таємною і що її урвав той, хто не може розповісти тут, що сталося далі. І те, що ми посварилися, також правда, чи краще сказати — що він розгнівався на мене, бо ті прикрі слова були сказані ним. Але неправда, що ми сварилися й потім, і свідок, який присягнувся в цьому, не наважився б такого твердити, коли б знав, що я можу дати йому відсіч, якої він заслуговує.— Він знову знаходить очима Колхауна, що й далі ховається за спинами глядачів.— Навпаки, коли ми з Генрі Пойндекстером зустрілися після того, він перепросив мене, а я завжди почував до нього щирю приязнь, навіть більше — сердечну прихильність. Та й хіба можна було його не любити? А щодо тих кількох різких слів — то навряд чи треба казати, що я пробачив їх і був тільки радий з нашого примирення...

— Отже, ви помирились? — запитує суддя, скориставшись із паузи.— Де це сталося?

— Ярдів за чотириста від того місця, де вчинено вбивство.

Суддя підхоплюється з-за столу. Схоплюються на ноги й присяжні. Глядачі, які стоять довкола, вражені не менше. Це ж бо вперше так певно сказано про місце вбивства та й про саме вбивство як таке.

— Ви маєте на думці те місце, де знайдено кров? — трохи розгублено питає суддя.

— Я маю на думці те місце, де вбито Генрі Пойндекстера.

Ці слова ще дужче вражають і суд, і глядачів. Чути ; ^буджене перешіптування й тихі вигуки. Голосніше за всі інші звуки лунає стогін — то застогнав Вудлі Пойндекстер" уперше остаточно впевнившись, що в нього більш немає сина. Досі в батьковому серці ще жевріла надія побачити свого хлопця живого: може, з ним сталася якась лиха пригода, чи він десь захворів, чи його захопили в полон індіанці, чи ще щось. Адже до останньої хвилини прямих доказів його смерті не було — лише низка побічних обставин та здогадів, дуже хитких і непевних. Але зізнання самого підсудного вже не залишає місця і для тієї слабкої надії.

— То ви певні, що його вбито? — запитує обвинуваченого прокурор.

— Більш ніж певен,— відповідає той.— Коли б ви бачили його так, як бачив я, то навіть не питали б про це. [482]

— Ви бачили його труп?

— Я протестую проти такого ведення допиту,— втручається оборонець.— Це суперечить усяким правилам.

— Клянуся честю,— підхоплює заокеанський адвокати>— у нашому суді такого ніколи б не дозволили. Обвинувач не має права ставити запитання до початку перехресного допиту.

— У нашій країні закон такий самий,— каже суддя із суворим жестом у бік порушника процедури.— Обвинувачений, говоріть далі. Поки ви не закінчите, вас може запитувати про щось тільки ваш оборонець. Говоріть, ми вислухаємо все, що ви маєте

сказати.

— Я казав про те, що ми з Генрі Пойндекстером помирилися,— провадить далі підсудний,— і назвав місце, де це сталося. А тепер, хочу пояснити, чому саме там. Ви вже знаєте, як ми розлучилися — міс Пойндекстер, її брат і я. Залишивши їх у саду, я переплив річку: по-перше, був надто збуджений, щоб думати про інший спосіб переправи, а по-друге, не хотів, щоб Генрі знав, як я потрапив до саду. Я мав на те свої причини. Потім я пішов понад річкою до селища. Ніч була дуже тепла,— може, дехто з вас пам'ятає,— і, поки я дійшов до готелю, одяг на мені майже висох. Бар був ще відчинений, і господар стояв за прилавком. Особливої гостинності в готелі до мене не виявляли, і ніщо мене там більш не затримувало, то я й надумав одразу вирушити на Аламо, щоб відбутися дорогою вночі, поки немає спеки. Свого слугу я відіслав ще раніш, а сам збирався їхати наступного ранку, але те, що сталося в Каса-дель-Корво, змусило мене якомога прискорити свій від'їзд. Отож я розраховувався з містером Обердоф-фером і вирушив...

— А ті гроші, що ви йому заплатили? — запитує прокурор.— Де ви їх...

— Я протестую! — перебиває його оборонець.

— Це неподобство! — вигукує ірландський адвокат, пронизуючи поглядом прокурора.— Якби ви дозволили собі так повестися в нашому суді, то дістали б хіба ж таку відсіч!

— Тихо, панове! — владно спиняє їх суддя.— Нехай обвинувачений говорить далі.

— Поспішати я не мав куди і їхав повільно. Спати мені після всього зовсім не хотілось, а тому було байдуже, де згаяти ніч — серед прерії чи під покрівлею свого хакале. Я знав, що дістануся до Аламо ще вдосві— [483] та, і, власне, так собі й покладав. Назад я не озирався, бо мені й на думку не спадало, що хтось може їхати за мною. І тільки коли проїхав з півмилі заростями, де проходить дорога на Ріо-Гранде, почув позаду швидке тупотіння кінських копит. Я саме поминув те місце, де дорога круто повертає вбік, і не міг побачити вершника, який скакав за мною, але чув, що він їде швидким клусом і щомить наближається. "А що, як то хтось, з ким мені зовсім не хотілося б зіткнутись?" — подумав я собі, хоч це мене й не дуже турбувало. І скоріш за звичкою, набутою в сусідстві з індіанцями, аніж з якоїсь певної причини, я завернув між дерева й став чекати, поки той невідомий під'їде ближче.

Незабаром він показався на видноті. І як же я здивувався, коли замість якогось незнайомця побачив того, з ким ми зовсім недавно розійшлися недругами. Кажучи це, я маю на думці не своє почуття, а тільки його. Я не знав, чи не поїхав він слідом за мною з тим самим недружнім наміром. Може, там, у саду, тільки присутність сестри втримала його від сутички, і тепер він дасть собі волю й зажадає від мене відповіді за те зло, яке я нібито заподіяв його сестрі?..

Панове присяжні! Не стану кривити душею: побачивши його, я подумав саме так. І тоді я вирішив не ховатись, як боягуз, і не уникати цієї зустрічі. Я не почував за собою ніякої вини, бо не вчинив нічого лихого. Хоч я й бачився з його сестрою таємно, але винні в цьому були інші, а не я і не вона. Я кохав її всім серцем, і то було щире й чесне

почуття, в якому мені не соромно признатися. Так само кохаю я її і тепер!

Карета Луїзи Пойндекстер стоїть поза краєм натовпу, проте не так далеко від підсудного, і крізь нещільно запнуті завіски дівчині чути кожне слово, що злітає з його уст. І хоч який тягар лежить у неї на серці, та коли вона чує це сміливе зізнання, обличчя її займається радістю. Адже то ніби відлуння її власних слів, сказаних раніш, і рум'янець, що нараз заливає її щоки, викликаний не соромом, а переможною гордістю.

Молода креолка навіть не намагається приховати своїх почуттів. Навпаки — здається, в цю мить вона ладна вискочити з карети, підбігти до того, кого судять за вбивство її брата, і з пристрасстю, яку може породити тільки кохання, кинути гнівний виклик його найзапек-лішим напасникам. [484]

І коли невдовзі на обличчя її знов набігає тінь смутку, то вже не з ревнощів. Луїза добре пам'ятає солодкі слова, почуті нею тоді, коло ліжка безтямного хворого, а тепер вона знає, що ті слова — щира правда. Їх повторено й підтверджено за ясної свідомості, у сповіді людини, що, можливо, стоїть на порозі смерті і вже не має поцейбічних причин казати неправду.

Розділ ХС РАПТОВА ПЕРЕРВА В СУДІ

Хоч як тішить Луїзу Пойндекстер те відверте освідчення, та мало хто навколо поділяє її почуття. На більшість присутніх останні слова підсудного справляють зовсім інше враження. Така-бо вже прикра властивість людської вдачі: ми відчуваємо болісну досаду, коли бачимо поруч себе чиєсь кохання, а надто кохання велике й безоглядне. Пояснити це явище неважко. Річ у тім, що закоханим немає до нас ніякого діла, і ми це знаємо. Стара, як світ, історія про самолюбство, вражене чужою байдужістю.

Навіть тим серед натовпу, кого не зворушують чари прекрасної креолки, несила погамувати в собі глухі заздрощі; а вже ті, що мають до неї певний сердечний інтерес, обурені до глибини душі цими, як вони вважають, безсоромними зв'ярннями.

Якщо підсудний не може навести інших доказів своєї непричетності до злочину, то краще було йому взагалі мовчати. Поки що він тільки зіграв на руку своїм недругам, збудивши неприязнь до себе і в тих людей, які досі були принаймні безсторонні.

Знову по натовпу перебігає гомін, і спільники Колха-уна підводять голови. Знову здається, що свавільна юрба схопить Моріса Джеральда й повісить, не вислухавши до кінця.

Але так тільки здається. Майор промовисто позирає на своїх добре вимуштруваних солдатів, а суддя владно вигукує:

— До порядку в суді!

Гомін ущухає, і підсудному дозволяють говорити далі. Він веде далі свою розповідь:

— Так от, коли я побачив, що то Генрі Пойндекстер, [485]

я виїхав з-за дерев і спинився. Ніч була доволі ясна, і він одразу впізнав мене. Я думав, що він знов почне дорікати мені,— та й мав підстави так думати*— отож був приємно здивований, коли він повівся зовсім інакше. З перших же слів він щиро перепросив мене за те, чого наговорив там у саду, і по-дружньому подав руку. Чи треба казати, як радо я потиснув її! Я знав, що це рука вірного друга, та й сподівався, що з

часом вона стане для мене рукою брата.

То був передостанній раз, коли я потиснув йому руку живому, А незабаром потиснув і востаннє— коли ми побажали один одному на добраніч серед тієї лісової дороги. Чи міг я подумати, що ми прощаємося навіки!.. Панове присяжні! Сподіваюся, ви не наполягатимете, щоб я переказав вам ту нашу розмову, бо ми говорили про речі, які не мають ані найменшого стосунку до цієї судової справи. Ми трохи проїхали поряд, тоді стали під деревом, обмінялися сигарами й скурили їх. А потім зробили ще один обмін: щоб закріпити наше щире порозуміння, помінялися капелюхами та плащами. Цей трохи незвичайний вияв дружби запропонував я, бо такий звичай мені траплялося бачити в команчів. Я віддав Генрі своє мексиканське сомбреро та смугасте серапе, а натомість узяв його плащ і панаму.

Після цього ми попрощалися. Він поїхав, а я лишився там, де ми стояли. Сам не знаю, чому я не поїхав далі. Може, те місце стало для мене мовби заповітним: адже там відбулося примирення, якого я бажав усім серцем', хоча й не дуже сподівався. Так чи так, а мені вже не хотілось їхати серед ночі на Аламо. Отож я лишився під тим деревом; зліз з коня, припнув його поруч, а сам загорнувся в плащ і, не скидаючи капелюха, ліг на траву. Не минуло й хвилини, як я вже спав. Дуже рідко засинав я так скоро. Ще за півгодини перед тим про таке й думати було б годі. Можу пояснити це тільки почуттям полегкості, що огорнуло мене після всіх прикрощів тієї ночі.

Але спав я не дуже міцно й зовсім не довго. Десь за кілька хвилин мене збудив звук пострілу. А втім, я не був певен, що справді чув постріл. Мені тільки здавалося, що так. Зате мій кінь, мабуть, чув його краще. Коли я поглянув на нього, він стояв увесь нашорошений, наставивши вуха й сполохано хропучи, так наче стріляли в нього.

Я підхопився на ноги й прислухався. Але нічого [486] більш ке було гіути, та й кінь заспокоївся, і я розважив, що то нам обом просто причулося. Кінь міг почути ходу якогось звіра, що шастав по заростях, а мене міг збудити тріск гілки під його ногамн чи, може, один з тих таємничих — а власне, незрозумілих — звуків, що їх часто чути серед хащі. Отож я викинув це з голови, знову ліг на траву й заснув.

Цього разу я спав аж до ранку й прокинувся від вогкого холоду, що діймав мене і під плащем. Лишатися далі під деревом я не мав охоти і, відв'язавши коня, налагодився рушати. Але в мене у вухах усе відлунював той постріл, тепер навіть гучніше, ніж коли я почув його крізь сон. Шені здавалося, що він долинув з того боку, куди поїхав Генрі Пойндекстер. Може, то була гра уяви, але я підсвідомо пов'язував у думці те й те, і мене змагало бажання проїхати трохи назад і подивитися, чи не можна щось з'ясувати.

Далеко їхати не довелося. О небо, що я побачив! Переді мною був...

— Вершник без голови! — зненацька вигукує хтось скраю натовпу, і всі враз обертаються туди.

— Вершник без голови! — підхоплюють ще з півсотні голосів водночас.

Що це — дурний жарт? Здавалося б, яка неповага до суду!

Та ніхто так не думає. Усі вже побачили, що урвало перебіг судового засідання. То справді вершник без голови, у всій своїй страхітливій подобі,— він їде відкритою

прерію.

— Онде він поїхав!.. Онде, онде!..

— Та ні, ні, він їде сюди! Дивіться! Просто до форту! Друге спостереження слушне.

Загадковий вершник

справді їде в бік великого дуба. Але ту ж таки мить його кінь, ніби наперекір цим словам, нараз спиняється серед прерії і немовби розглядає звідти натовп. Певно, йому не подобається те, що він бачить, бо він гучно форкає, а потім пронизливо ірже.

Пильна увага, яку збудило зізнання підсудного, миттю згасає. Людям здається, що ця примарна з'ява, яка так раптово постала перед ними, ховає в собі розгадку всіх таємниць.

Більшість глядачів зриваються з місця й кидаються до своїх коней. Навіть присяжні не можуть встояти перед спокусою, і щонайменше шестеро з дванадцятьох [487] розбігаються вріднобіч, щоб і собі пристати до гонитви за вершником без голови.

Тим часом його кінь не стоїть на місці. Тільки-но вгледівши вершників, що рушили до нього, він круто повертає і з диким іржанням чимдуж мчить назад у прерію. Гурт вершників галасливо жене за ним.

Розділ ХСІ ГОНИТВА КРИЗЬ ХАЩУ

І переслідуваний, і переслідувачі мчать навпростець через прерію до смуги заростей, що починається за десять миль від форту. Та ще далеко від неї щільний гурт переслідувачів починає рідшати й скоро перетворюється на звивисту вервечку. Вершники один по одному відстають — їхні/коні не витримують виснажливої гонитви під пекучим сонцем. Лише кілька чоловіків наближаються до заростей, і тільки двоє в'їжджають у хащу слідом за втікачем, що не спиняючись зникає

між дерев.

Найближче до нього вершник на сірому мустангу, якого він люто підганяє хлистом, острогами й криком. За ним на чималій відстані скаче високий чолов'яга у повстяному капелюсі та вицвілій сукняній куртці. Він сидить верхи на старій худючій конячині — ніхто й не подумав би, що вона буває така жвава. Та вершник підганяє її не хлистом; не острогами й не вигуками, а в інший спосіб: час від часу він штрикає її в крижі вістрям свого мисливського ножа.

Ці двоє вершників, —шо й далі проводять гонитву,— Кассій Колхаун і Зеб Стамп.

На своєму прудкононому сірому мустангу Колхаун має видиму перевагу. До цього додається і його непохитна рішучість довести своє діло до кінця — так наче від того залежить його власне життя.

Старий мисливець так само сповнений рішучості. Замість їхати, як завжди, поволі, звірившись на свій хист слідопита, цього разу він вочевидь постановив собі не спускати ока з переднього вершника, неначе мав на це не менш поважні причини.

Незабаром обидва зникають у хащі, і ті поодинокі вершники, які ще тягнуться слідом за ними, гублять їх з поля зору. [488]

Троє вершників женуть крізь хащу. Женуть не навпростець, а прогалинками й звіриними стежками, раз у раз круто повертаючи та обминаючи лісові перешкоди.

Вони мчать уперед крізь зарості й чагарі, безбоязно наражаючись на гострі шпичаки кактусів та колючки акацій. Тріщить, ламаючись, гілля, і сполохані цим наглим вторгненням птахи з криком летять геть.

Зграя чорних грифів, шугнувши вгору з сухої гілляки, ширяє високо над хащею. Інстинкт підказує їм, що така запекла гонитва доконче має завершитися чиєюсь смертю. І широко розплатавши темні крила, хижаки не відстають від вершників.

Передній вершник тепер має перевагу над тими двома, що скачуть позаду: він сам обирає дорогу, а їм лишається тільки гнатися за ним. І хоч він не набагато випередив своїх переслідувачів, вони вже не бачать його за деревами, так само як і один одного. Жоден з трьох вершників уже не бачить двох інших, і тільки грифам згори видно їх усіх.

Заїхавши за дерева, передній вершник дістає ще більшу перевагу. Він може собі чимдуж мчати далі, тоді як переслідувачі мусять стримувати коней, щоб не збитись із сліду. Щоправда, вони ще чують тупотіння копит та хрускіт гілля там, де він скаче, але з того мало користі, і першого переслідувача починає брати розпач. З кожним поворотом вершник без голови начебто все більш віддаляється, і ось уже, нарешті, не чути й тупотіння його коня.

— Ах ти ж клята почвара! — з лютою досадою вигукує Колхаун.— Знову втече! Та воно б і начхати, коли б оце за ним гнався тільки я. Але ж цього разу я не сам. Позад мене той старий диявол. Коли я в'їжджав у зарості, він був менш як за триста ярдів... Невже не можна збити його з дороги? Та ні, він надто добре бачить сліди... А втім, клянуся Богом, таки можи а!..

З цими словами відставний капітан напинає поводи й, повернувши коня боком, оглядається на стежку, якою щойно проїхав. Він роздивляється її так, наче виміркував певний план і тепер шукає підхожого місця. Водчас руки його з гарячковим поспіхом налаштовують карабін. Та весь його вигляд виказує нерішучість, ніби він ще не зважився остаточно. [489]

І зрештою, трохи подумавши, Колхаун змінює свій намір,

— Ні, не можна! — бурмоче він.— За ним їдуть інші. Може, й хтось із них тямить у слідах. Вони ж напевне знайдуть труп. Та й постріл почують. Ні, ні, це не годиться.

Він стоїть ще якусь хвилю, наслухоючи. Ні попереду, ні позаду не чути й звуку, тільки вгорі шурхотять крила грифів. Дивна річ — ті хижі птахи кружляють над ним!

— Еге ж, він уже, мабуть, зовсім близько... От же клятий неталан, що за старим тягнуться й інші! Коли б не вони, була б чудова нагода спекатися цього шпига. Та ще й так просто!

Ні, не так просто, як ви собі гадаєте, Кассію Колхаун-не. І якби птахи, що ширяють над вами, вміли говорити, то, може, сказали б вам про це: вони ж бачать, як наближається Зеб Стамп — так, що годі й думати заскочити його зненацька. Тим-то його і не чути.

— Ото було б добре, якби він збився зі сліду! — міркує Колхаун, знов повертаючи коня на стежку.—Та в кожному разі мені треба слідкувати далі, поки зможу, а то ще, гляди, комусь із тих дурнів таки поведеться. Але ж і я йолоп — згаяв тут стільки часу!

Як я тепер не поквалюся, той старий пес наздожене мене, ч і тоді мені не вистрілити, хоч би й випала нагода. Хай йому чорт, це було б найгірше!

І, вдаривши острогами свого сірого мустанга, відставний капітан рушає далі так швидко, як тільки може на звивистій стежці між дерев. Та, проїхавши ярдів двісті, він знову спиняється, і на обличчі його проступає подив і радість: попереду, кроків за двадцять від себе, він бачить вершника без голови!

Той уже не скаче вперед, а стоїть між низьких чагарів, що ледве сягають верхівками його сідла. Голова його коня нахилена: він начебто скубе стручки акації. Принаймні так здається Колхауну на перший погляд.

Відставний капітан швидко прикладає до плеча карабін, але так само швидко опускає його. Кінь, у якого він намірився був вистрілити, вже не стоїть спокійно і не скубе стручки. Тепер він судомно сіпає головою, майже схованою в кущах.

Колхаун здогадується, що кінь зачепився: поводи, перекинуті через луку сідла, заплутались між гіллям. [490]

— Нарешті попався! Хвалити Бога!

Насилу стримуючи переможний крик, Колхаун мчить туди. Він би й закричав, але боїться, щоб його не почули ті, хто їде позаду.

Ще мить — і він уже поруч вершника без голови, поруч тієї таємничої прояви, яку так довго і вперто переслідував.

Розділ ХСІІ ВИМУШЕНЕ ПОВЕРНЕННЯ

Колхаун хапає коня за вуздечку.

Кінь опирається, але марно. Голову його міцно тримають поводи, що зачепилися за кущ, і він тільки вистрибує задніми ногами по колу.

Вершник на ньому ні на що не зважає і навіть не пробує врятуватися від нападу. Він мовчки й незворушно сидить у сідлі, полишивши коня й далі крутитися навколо куща.

Та кінь опирається не довго і зрештою дає спинити себе. З уст Колхауна злітає радісний вигук. Але його уриває настирлива думка: адже він ще не здійснив свого наміру до кінця.

Що ж то за намір?

Про це знає тільки він сам, і з того, як він сторожко озирається навкруги, можна зрозуміти, що він не хотів би втаємничувати в цю справу нікого.

Пильно роздивившись по навколишній хащі, він ще якусь хвилину наслухає, а тоді береться до діла.

Те, що робить відставний капітан, збоку видалося б досить дивним. Він витягає з піхов мисливський ніж, відгортає край серапе над грудьми вершника без голови й нахиляється до нього, так ніби хоче встромити гостре лезо просто йому в серце.

Рука з ножом уже занесена. Здається, ніщо не може відвернути удару...

І все-таки удар спинено. Його спиняє вигук із-за дерев, а в наступну мить з'являється й той, хто гукав. Це Зеб Стамп верхи на своїй кобилі.

— Облиште цю гру! — наказує він і швидко простує до Колхауна крізь низький

чагарник.— Облиште, хай вам чорт! [491]

— Яку гру? — розгублено озивається відставний капітан, крадькома ховаючи ніж у піхви.— Що за дурниці ви верзете? Ця тварюка зачепилася за кущ. Я боявся, щоб вона знов не втекла, й хотів перерізати їй горлянку... для певності.

— А, он воно що... Ну, як на мене, то різати горлянку ні до чого. Навіть і для певності можна обійтися без крові. Ви ж мали на думці горлянку коня, так я зрозумів?

— Та звісно, що коня.

— Атож. Бо вершникові хтось уже зробив таке — якщо це людина. А ви як гадаєте, містере Кол-хауне?

— Хай йому чорт, не знаю, що й думати. Я ще не встиг подивитися на нього. Оце тільки-но сюди під'їхав... Сили небесні! — вигукує Колхаун, прикидаючись страшенно враженим.— Та це ж таки людина!.. І вона мертва!

— Що мертва, то мертва. Та й де б їй бути живій без голови на плечах. Під покривалом же голови немає, га?

— Ні... Здається, ні. А хіба може бути?..

— А ви підніміть трохи, побачимо.

— Я не хотів би до нього торкатись. Такий він з біса страшний...

— Побий мене грім, хвилину тому ви його начебто не боялися. Що це на вас раптом напало?

— Н-ну...— затинається Колхаун.— Я дуже розпалився, женучись за ним...И!>ув лютий на цю бісову тварюку й хотів покласти край її вибрикам...

— Ет, хай так,— уриває його мову Зеб.— Ось зараз я сам погляну... Еге-е ж,— провадить він, під'їжджаючи ближче й роздивляючись на ту дивну постать.— Еге-е ж, ваша правда, це тіло людини. Мертве й геть залякле... Слухайте! — вигукує він, піднявши край серапе.— Та це ж той, чийого вбивцю сьогодні судять! Ваш двоюрідний брат, молодий Пойндекстер. Це він, Богом присягаюся!

— Здається, справді він... О небо, це таки він!

— Боже правий! — веде далі Зеб, нібито дуже здивований цим відкриттям.— Ну й загадка ж історія! Та, як на мене, нам нема чого тут довго розмірковувати. Найкраще буде одвезти його до селища, просто отак як він є, в сідлі. Тримається він начебто міцно. Та й коня цього я знаю і гадаю, що він піде з моєю худобиною без довгих умовлянь... Ану, старенька, нагадай йому про [492] себе. Ну, нуК. Хіба ти не впізнаєш свого давнього знайомого? Хоч воно й не дивно: йому, бідоласі, останнім часом добряче перепало. Мабуть, і Забув уже, коли його чистили...

Мисливець говорить, а тим часом його кобила і гнідий мустанг, на якому сидить мертвий вершник, торкаються одне одного мордами й приязно форкають.

— А що я казав! — вигукує Зеб, виплутуючи з куща поводи гнідого.— В парі з моєю кобиллицею він любісінько потягнеться туди, куди й ми. Отож зовсім зайве різати йому горлянку, щоб він не втік... Ну що ж, містере Колхауне,— провадить він, крадькома позирнувши на відставного капітана, щоб побачити, яке враження справили його слова,— чи не думаєте ви, що нам слід зараз же й їхати? Мабуть, суд ще триває, а коли

так, то, може, й ми будемо там потрібні. Здається мені, оце в нас тепер такий свідок, що зможе враз прояснити всю справу, і мустангера або повісять, або ж виправдають — скидається більше на друге... То ви готові їхати назад?

— Ну звісно. Ви ж самі кажете, що лишатися тут далі немає сенсу.

Зеб рушає перший, ведучи поряд упокореного гнідого мустанга. Той не опирається, а навпаки, начебто радий товариству.

Колхаун їде позаду — повільно і як добре придивитися, то видимо знехотя. На крутому повороті, де стежка огинає купу дерев, він спиняє коня і, здається, міркує, чи їхати йому далі, чи погнати назад. На обличчі в нього відбивається внутрішнє сум'яття.

Зеб Стамп, не чуючи позад себе тупоту копит, розуміє, що його супутник зупинився. Він притримує свою кобилу, повертається і допитливо дивиться на відставного капітана. Побачивши його збуджене обличчя, мисливець одразу здогадується, в чому річ. Не кажучи й слова, він знімає з плеча свою довгу рушницю й кладе її на згин лівої руки, так щоб першої-ліпшої миті взяти напоготів.

Отак він і сидить у сідлі, втупивши очі у відставного капітана.

Старий мисливець мовчить, та слова й не потрібні. Цілком досить і того жесту. Він виразно промовляє: Ану спробуй поверни!" [493]

Колхаун удає, ніби нічого того не помітив, але добре все розумів і мовчки рушає далі. Та тепер йому вже не вільно їхати позаду. В старого мисливця виникла цілком певна підозра, і хоч він її не виказує, проте знаходить привід пропустити свого супутника вперед, а тому лишається тільки скоритися.

Так вони поволі посуваються крізь зарості.

Ось вони вже наближаються до відкритої прерії.

Нарешті їхнім очам відкривається неосяжний обрій.

Здається, Колхаун бачить щось у тій далині, і його знов бере страх. Він знову напинає поводи й замислюється.

Перед ним страшний вибір: чи то втекти назад у хащу й сховатися там від людських очей — чи то відчайдушно піти назустріч чорній бурі, що ось-ось зніметься навколо нього. Зараз він ладен віддати все, що має, і все, що ще сподівається здобути, навіть Луїзу Пойндекстер,— аби тільки спекатись ненависного Зеба Стампа й хвилин на десять лишитися наодинці з вершником без голови.

Але це неможливо. Той клятий нишшрка, що подався за ним аж ген у хащу, тепер невблаганніший, ніж будь-коли. Хоч як це неймовірно, але відчувається, що він вважає його, Колхауна, справжнім полоненим і при першій же спробі втекти вліпить йому кулю в спину.

Та як подумати, то що може Зеб Стамп сказати чи вдіяти? Навряд чи він знає щось про речовий доказ, який так тривожить Колхауна. І, зрештою, може, нічого й не впливе на світ... Але щось він таки підозрює, той старий чорт. Ну то й що? Нехай бояться підозри ті, хто не має друзів, а відставний каштан Кассій Колхаун не з таких. Аби тільки не знайшли отого доказу, а решта все пусте. Скільки шансів на те, що його знайдуть? Один з десяти, не більше. Найімовірніше, що він і не залишився там, а

лежить десь у глухій хащі, де ніхто ніколи його не знайде.

Підбадьорений цією надією, Колхаун заспокоюється і з байдужим виглядом,— хоч більше й удаваним, ніж правдивим,— виїжджає у відкриту прерію. За ним, мало не впритул, їде Зеб Стамп на своїй "худобині", а трохи позаду ступає гнідий мустанг з мертвим тілом Генрі Пойндекстера. [494]

Розділ ХСІІІ ТІЛО З ВІДТЯТОЮ ГОЛОВОЮ

Після того як дві третини глядачів та половина присяжних залишають місце, де під великим деревом засідає суд, судді хоч-не-хоч доводиться урвати засідання.

Суд не відкладено — це тільки тимчасова перерва, вимушена й через те ухвалена без слів.

Минає година. За цей час суддя викурює дві еігари й кілька разів підкріплюється трунком з бокатої карафи. Знічев'я він невимушено розмовляє з прокурором та адвокатами, з рештою присяжних, з глядачами, що лишилися коло дерева, бо прийшли пішки або не схотіли гнати своїх коней у таку спеку.

Предмета для розмови шукати не доводиться. Досить і пригоди, яка щойно сталася,— вона така дивовижна, що про неї можна балакати не лише годину, а й цілу вічність. Отож усі довкола тільки про неї й говорять, нетерпляче дожидаючи тих, що вирушили навздогін за вершником без голови. Всі мають надію, що тепер його . вже зловлять і його таємниця нарешті розкриється, а разом, може, проясниться й таємниця вбивства.

Тим часом є серед присутніх один, що міг би розкрити першу таємницю, хоч друга невідома і йому. Це — обвинувачений, і, коли йому дадуть змогу говорити далі, він пояснить загадку вершника без голови. Та поки що за знаком судді й порадою свого оборонця він мовчить.

Невдовзі починають вертатися переслідувачі — не всі разом, а окремими купками, що одна по одній полишали гонитву. Всі вони розповідають те саме. Жоден з них не під'їхав до вершника без голови так близько, щоб додати хоч якусь деталь до вже відомих його прикмет. Він залишається такою самою незбагненою загадкою, як і доти.

Через якийсь час виявляється, що двоє вершників, перші, хто помчав навздогін, ще не повернулися. Це старий мисливець і відставний капітан волонтерів. Вени набагато випередили всіх — Колхаун скакав попереду, Зеб Стамп слідом за ним. Потім їх ніхто вже не бачив. Мабуть, вони погналися далі, і, може, їм таки пощастить наздогнати таємничого втікача.

Усі звертають очі на прерію і пильно видивляються [495] в далечінь, сподіваючись побачити, як повертаються ті двоє, а з ними, можливо, й третій — вершник без голови.

Минає година, а їх усе не видно — не те що з бранцем, а навіть самих.

Постає питання: чи зволікати далі, чи поновити судове засідання?

Прокурор наполягає на тому, щоб продовжувати суд; оборонець не менш ревно стоїть за відстрочку. Він просить відкласти розгляд справи до завтра на тій підставі, що відсутній важливий свідок, Зеб Стамп, якого ще не встигли допитати.

У натовпі лунають голоси, що вимагають довести справу до кінця.

Зрештою ті наймані горлодери домагаються свого. Ухвалено продовжувати розгляд справи, поки можна обійтися без відсутнього свідка. Може, на той час, коли настане його черга давати свідчення, він ще повернеться, а як ні, тоді суд і поміркує про відстрочку.

Така ухвала судді. З нею погоджуються присяжні. Мусять погодитись і глядачі.

Підсудного знову викликають до суддівського столу, щоб він провадив далі своє зізнання, яке так несподівано урвалося.

— Ви збиралися сказати нам, що ви побачили,— нагадує підсудному його оборонець.— Кажіть далі. Що то було?

— Чоловік, який лежав проетягшись на траві.

— Він спав?

— Так, вічним сном.

— Тобто був мертвий?

— Більш ніж мертвий, якщо таке можливе. Коли я нахилився над ним, то побачив, що йому відтято голову.

— Як? Відтято голову?

— Саме так. Я не помітив цього, поки не нахилився до нього. Він лежав долілиць, і голова була наче одне ціле з тулубом. Навіть у капелюсі... Спершу я подумав, що він спить, хоча вже й тоді відчував: щось негаразд. Надто рівно були випростані руки як на сонного. І ноги так само. До того ж на траві виднілося щось червоне — у вранішній сутіні я це не одразу побачив. А коли нахилився поглянути ближче, почув своєрідний солонкуватий дух — дух людської крові Тепер я вже [496] не сумнівався, що то мертве тіло, й почав оглядати його" На шиї я побачив глибоку поперечну рану, певну загуслої крові. От тоді й зрозумів, що голову відтято. Люди навколо аж здригаються з жаху, чути злякані вигуки.

— Ви впізнали того чоловіка?

— На жаль, так.

— Навіть не бачивши його обличчя?

— Мені не треба було бачити обличчя. Все сказав його одяг, аж надто ясно.

— Який одяг?

— Смугасте покривало на плечах і капелюх на голові. То були мої речі. Коли б не наш обмін, я міг би подумати, що там лежу я сам. То був Генрі Пойн-декстер.

І знову кризь гомін збудженого натовпу прохоплюється тяжкий стогін.

— Говоріть далі, сер,— спонукає підсудного оборонець.— Розкажіть, що ви побачили ще.

— Коли я доторкнувся до тіла, то відчув, що воно холодне й залякле. З цього я зрозумів, що вбитий пролежав там досить довго. Кров уже запеклась і стала майже чорна. Принаймні так мені здалося в сутіні — сонце на той час ще не зійшло.

Я міг би помилитися щодо причини смерті й подумати, що його вбили, відтявши голову. Та я пам'ятав і про постріл, почутий уночі, й мені спало на думку, що, крім тієї рубаної рани, десь на тілі має бути ще одна — від кулі. І мій здогад виявився слухним.

Коли я перевернув тіло горілиць, то одразу помітив на серапе дірочку, навколо якої розпливлася кров. Тоді я підняв край серапе й заглянув під нього. На грудях убитого була темна пляма — отже, туди й влучила куля. Але такої ж рани на спині я не знайшов і зрозумів, що куля, мабуть, лишилася в тілі.

— То ви вважаєте, що смерть заподіяла саме куля, а голову відтяли вже потім?

— Майже напевне так. Якщо смерть і не настала відразу, то не більш як через кілька хвилин чи, може, навіть секунд.

— Ви кажете, що голова була відтята. Тобто — зовсім відокремлена від тіла?

— Зовсім, хоча й лежала впритул до нього, так наче після того ні до неї, ні до тіла ніхто не торкався.

— А краї рани були рівні, як від гострої зброї? [497]

— Так.

— Ви не могли б сказати, яка то була зброя?

— Як мені здалося, сокира чи, може, великий мисливський ніж з важким обушком.

— Чи не помітили ви, яким чином було відтято голову: одним ударом чи кількома?

— Може, й не одним. Але не видно було, щоб рубали ще і ще. Мабуть, перший же удар був такий замашний, що його стало досить чи майже досить. Його завдали з потилиці, під прямим кутом до хребта. З цього я зрозумів, що бідолашний юнак уже тоді лежав долілиць.

— Чи не виникло у вас підозри, хто і з якої причини міг учинити такий страхотливий злочин?

— Тоді — ні, ані найменшої. Я був такий нажаханий, що й думати ні про що не міг. Просто очам своїм не вірив. А коли трохи заспокоївся і зрозумів, що Генрі Пойндекстера таки вбито, то спочатку подумав на команців. Але ж скальпа з нього не зняли, й навіть капелюх на голові лишився.

— І ви вирішили, що то були не індіанці?

— Так.

— А хто б то ще міг бути, ви тоді подумали?

— Ні, тоді не подумав більш ні на кого. Я ніколи не чув, щоб Генрі Пойндекстер мав ворогів — ні в цій околиці, ні деінде. Але потім у мене виникли деякі підозри. Не розвіялись вони й тепер.

— Розкажіть про них.

— Я заперечую проти такого ведення допиту! — озивається прокурор. — Нам зовсім ні до чого знати про підозри обвинуваченого. Цілком досить і того, що ми терпляче слухаємо його вельми правдоподібну історію.

— Нехай говорить далі, — велить суддя, запалюючи нову сигару.

— Розкажіть, як ви повелися потім, — провадить оборонець. — Що зробили, коли виявили все те, про що оце розповіли?

— Спершу я навіть не знав, що робити, — такий був приголомшений. Я не мав сумніву, що вчинено вбивство і що Генрі Пойндекстера вбито саме тим пострілом, який я чув уночі. Але хто ж міг у нього вистрілити? Звісно, не індіанці — цього я був певен.

Тоді я подумав: а може, його вбив якийсь грабіжник заради здобичі. Але й це було так само не схоже на правду. Моє [498] мексиканське покривало коштувало добру сотню доларів, і грабіжник неодмінне забрав би його. А воно лишилося, так само як і інші речі, що їх мав при собі молодий Пойндекстер. Здавалося, ніхто нічого не чіпав. Навіть годинник був на місці, в кишеньці, і закривавлений золотий ланцюжок на шиї... Тоді я вирішив, що юнака, напевне, вбили з якоїсь ворожнечі або помсти, й почав пригадувати, чи не чув коли, щоб хтось сварився з Генрі Пойндекстером або нарікав на нього. Але нічого такого я не чув... І ще одна загадка: навіщо йому відтяли голову? Оце вразило мене найдужче. Та пояснити це я ніяк не міг і став думати, що ж мені робити далі. Лишатися біля тіла не мало сенсу. Поховати його там-таки на місці я також не хотів. І я надумав був податися назад до форту по допомогу, щоб одвезти вбитого додому, в Каса-дель-Корво. Та якби я залишив тіло в заростях, його могли б учути койоти й хижі птахи й накинутись на нього раніш, ніж я повернувся б. Грифи й так уже зрання кружляли в повітрі — тож напевне запримітили здобич. І хоч яке було знівечене тіло нещасного юнака, я й подумати не міг покинути його на поталу хижакам, щоб ті спотворили його ще дужче. Я уявив собі люблячі очі, які дивитимуться на нього повні сліз".

Розділ ХСІV ТАЄМНИЦЮ РОЗКРИТО

Підсудний змовкає. Ніхто не озивається ані словом — не квапить його, ні про що не запитує. Всі розуміють, що розповідь ще не закінчено, і не хочуть перебивати її, жадібно ловлячи кожне слово й проймаючись дедалі більшою увагою.

Суддя, присяжні, глядачі — всі чекають, затамувавши віддих, а дехто аж уста розтуливши з подиву, і не зводять зацікавлених очей з підсудного.

Серед цієї урочистої тиші він веде далі свою розповідь.

— Потім мені спало на думку загорнути тіло вбитого в серапе, що лишилось у нього на плечах, а зверху накрити плащем. Так можна було б уберегти його від койотів і грифів, бодай на той час, поки я з'їздив би до форту й повернувся з підмогою, щоб забрати його. [499]

Я вже й плаща з себе зняв, коли в мене сяйнула інша думка, що здавалася куди кращою з усіх поглядів: Замість їхати до форту самому, я вирішив забрати з собою і тіло. Мені здавалося, це неважко буде зробити, якщо покласти його впоперек позад сидла й прив'язати до луки.

Я привів на те місце свого коня і вже збирався завдати на нього тіло, коли раптом побачив ще одного коня. То був кінь, на якому приїхав Генрі Пойндекстер. Він спокійно пасся неподалік, так наче нічого не сталося. Поводи тяглися по траві, і я легко підхопив їх. Куди важче було змусити коня стояти спокійно, особливо коли я привів його туди, де лежав убитий. Затиснувши поводи в зубах, я завдав тіло на коня і сяк-так примостив поперек сидла. Але тіло зсувалося то сюди, то туди, бо вже залякло й не згиналось, і я ніяк не міг його закріпити. Та й кінь, відчувши той страшний вантаж, почав ще дужче сахатися, і після кількох марних спроб я зрозумів, що нічого в мене не вийде.

Я вже ладен був відмовитись від свого наміру, та раптом згадав про ще один спосіб, який міг би стати в добрій пригоді. Десь я читав про південноамериканських пастухів-гаучо таке: коли хтось із них помирає чи гине від лихої пригоди на далекому пасовищі в пампі(78), товариші відвозять його додому, всадовивши верхи, наче живого, й прив'язавши до сідла. От я й подумав: а чом мені не вчинити так само з тілом Генрі Пойн-декстера?

Спершу я спробував посадити вбитого на його коня. Але сідло виявилось не досить глибоким, та й кінь ніяк не заспокоювався, і в мене знов нічого не вийшло. Лишалась тільки одна можливість одвезти тіло додому: помінятися кінями. Я знав, що мій мустанг не опиратиметься, а крім того, й моє глибоке мексиканське сідло було придатніше на таке діло. І справді, за якусь хвилю я всадовив убитого рівно, у природній позі. Те, що тіло залякло, тепер тільки допомогло мені: негнучкі ноги добре вдержували його верхи, і коли я засунув їх у стремена й туго затяг у свої гетри, прикріплені до сідла, вже нічого було боятися, що воно впаде. Та для певності я відрізав від ласо мотузок, оперезав ним тіло й прив'язав один кінець до передньої луки сідла, а

(78) Пампа — південноамериканська субтропічна рівнина з переважно трав'янистою рослинністю.

[500] другий — до задньої. Тоді взяв ще один мотузок і зв'язав ним стремена під черевом коня, щоб ноги не хилиталися під час їзди.

Тепер лишалося тільки якось прилаштувати голову, бо її теж треба було забрати. Я підняв її з землі і спробував зняти капелюха, але він не подався — голова так розпухла, що сомбреро наче приросло до неї. Упевнившись, що голова не випаде, я перепустив ремінець крізь пряжку капелюха і прив'язав його до луки сідла. Після цього можна було й рушати.

Я сів на коня вбитого юнака, гукнув на свого мустанга, щоб біг слідом,— він до цього звичний,— і ми поїхали в напрямі селища. Та не минуло й п'яти хвилин, як мене вибило з сідла, і далі я вже нічого не пам'ятаю. Коли б не це, я не стояв би тепер тут перед вами, у кожному разі — в такій прикрій ролі.

— Вас вибило з сідла? — здивовано запитує суддя.— Як же це сталося?

— Чисто випадково, а точніше — з моєї власної необережності. Сівши на чужого коня, я не завдав собі клопоту взяти в руки поводи. На своєму коні я звик обходитися без них, бо завжди підганяв його тільки голосом і коліними. Отож не подумав навіть, що може статися така пригода.

Тільки-но ми рушили, як кінь піді мною раптом чогось злякався й сахнувся вбік, а тоді погнав шаленим чвалом. Я сказав "чогось", але насправді добре знав, чого він злякався. Повернувши голову, він побачив ззаду, на спині другого коня, оту страхітливую постать, що за ясного світла,— а на той час уже зійшло сонце,— могла перелякати не тільки його, а й кого завгодно.

Я схаменувся й хотів ухопити поводи, але не встиг до них дотягтися, як кінь уже мчав щодуху. Спершу це не дуже стривожило мене, та, власне, зовсім не стривожило. Я гадав, що ось-ось візьму поводи і легко спиню коня. Але виявилось, що взяти їх не так

просто. Вони зсунулися вперед, майже до самих вух коня, і щоб дістати їх, мені треба було налягти коневі на шию.

Силкуючись ухопити поводи, я не дивився, куди несе мене кінь. І тільки коли щось гостре дряпнуло мене по щоці, помітив, що він звернув з відкритої дороги і скаче крізь зарості. А далі я вже не мав часу не те що роззиратися довкола, а й пробувати дістати поводи. Я ледве встигав ухилятися від гілля акацій — від тих колючих лап, що ніби заповзялися вхопити мене й [501]стягти з сідла. І все-таки я прихитрився якось обминати їх, хоч був уже добре подряпаний.

Одначе знайшлася така перепона, якої я не зміг обминути. То була гілляка великого дерева, що про-стяглась поперек стежки, та ще й зовсім низько, десь на рівні моїх грудей. І якраз під ту мить мій кінь знов чогось злякався і, сахнувшись убік, промчав просто під нею.

Куди він поскакав після того, я вже не берусь казати. Гадаю, ви всі знаєте це краще за мене. А я можу сказати тільки про себе: що залишився лежати під тим деревом із забитою головою і болісно розпухлим коліном,— але дізнався я про це десь годин аж за дві, не менше.

Коли я прийшов до тями, то побачив, що сонце вже високо на небі, а в повітрі наді мною кружляє велика зграя грифів. З того, куди вони витягали шиї, я зрозумів, яка здобич їх принадила. Ті бридкі птахи, а також дедалі нестерпніша спрага спонукали мене піти геть звідти. Але, звівшись на ноги, я виявив, що не можу йти. Та яке там іти — я ледве-ледве стояв.

Залишатися на місці означало напевне загинути, принаймні так мені тоді здавалося. Ця думка змусила мене напружити всі сили, щоб дістатися до води. Я знав, що недалеко має бути струмок, і де поповзом, а де спираючись на грубий саморобний костур, таки добувся до нього.

Втамувавши спрагу, я відчув полегкість і невдовзі по тому заснув. А коли прокинувся, то побачив навколо себе койотів. Їх було щось із півсотні, і хоч спочатку, знаючи, які то полохливі тварюки, я не злякався, дуже скоро мені довелося змінити свою думку про них.

Вони бачили, що я знесилений, і це додало їм сміливості напасти на мене. І трохи згодом вони таки напали — враз усією зграєю, кидаючись один поперед одного. А я не мав ніякої зброї, крім ножа,— та й то щастя, що він лишився при мені. Коли б я не мав і його, ті тварюки роздерли б мене на шматки і зжерли. А з ножем у руках я міг відбиватись і, коли мені щастило добре вдарити, навіть поранити декотрих із них на смерть. Так я вбив їх, гадаю, щонайменше п'ять чи шість.

І все ж таки та сутичка мало не коштувала мені життя. Я втратив багато крові й зовсім знемігся. Ще трохи — і хижакі здолали б мене, але все вирішив [502] несподіваний щасливий випадок. Та мені хочеться думати, що то був не випадок, а воля самого провидіння,

Молодий ірландець змовкає і звертає очі до неба. Якусь хвилину він стоїть, немовби полинувши думкою кудись далеко.

Урочиста тиша навколо свідчить про те, що й глядачі шанують таке щире почуття. Здається, воно зворушило навіть найзашкарубліші душі.

— Мене врятував мій вірний чотириногий товариш, собака Тара,— розповідає далі підсудний.— Він блукав околицею і, мабуть, шукав мене, хоч я чув і інше пояснення його втечі з дому, якого не стану переказувати, щоб не затримувати вашої уваги. Так чи так, а собака знайшов мене, і нагодився саме вчасно. Коли він з'явився, койоти кинулись уростіч і я був врятований із страшної небезпеки,— можна сказати, з пазурів смерті.

Після того я знову заснув чи, може, знепритомнів, не знаю. А коли отямився, то вже зміг обміркувати своє становище. Я знав, що собака напевне прибіг від моєї хатини, яка була десь за кілька миль. Його ще напередодні забрав туди з селища мій слуга Фелім. Та й сам Фелім мав бути вдома, і я надумав послати йому звістку про себе, яку міг однести собака. Я написав кілька слів на візитній картці, що випадково виявилась у мене в кишені. Хоч мій слуга неписьменний, я сподівався, що він упізнає мою картку і знайде когось, хто зможе прочитати йому написане, тим більше, що писав я кров'ю.

Загорнувши картку в клаптик оленячої шкіри, щоб було надійніше, я прив'язав той пакуночок Тарі на шию. Але собака не хотів залишати мене, і я насилу прогнав його від себе. Нарешті він побіг геть,— як я сподівався, додому. І справді, чотириногий листоноша таки приніс мою записку Фелімові, але дізнався я про це тільки вчора.

Невдовзі по тому, як собака залишив мене, я знову заснув, а прокинувшись, побачив неподалік нового ворога, куди страшнішого за койотів. То був ягуар. Але чи довго тривала та сутичка і як вона закінчилася, я сказати не можу. Нехай вам розповість про неї мій хоробрий рятувальник Зеб Стамп. Сподіваюся, він скоро повернеться й пояснить і це, і ще багато чого, так само незрозумілого мені, як і вам. А я після того вже нічого не пам'ятаю, крім химерних привидів та болісних кош— [503] марів, що лише зряди-годи змінювалися втішними, просто-таки неземними видіннями. Тільки позавчора я прийшов до тям і дізнався, що мене кинуто до в'язниці й звинувачено в убивстві... Панове присяжні, я сказав усе.

"Якщо це й неправда, то добре придумано" (79),— міркують собі й суддя, і присяжні, й глядачі, вислухавши розповідь підсудного,— може, й не достоту цими ж таки крилатими словами, проте маючи на думці всі як один те саме.

Багато хто вважає почуте зізнання цілком правдивим і навіть думки не припускає, що то вигадка. Надто нехитра й доладна вся ця історія, щоб її можна було вигадати, та ще й людині, чия свідомість ще день чи два тому була потьмарена гарячкою. Годі й повірити, що підсудний висмоктав її з пальця. Так вважає більшість людей, що слухали його. І хоч яка проста була розповідь молодого ірландця, проте вона переконала людей у його безневинності куди краще, ніж це могли б зробити найкрасномовніші докази оборонця.

Та поки що це тільки власна версія підсудного. Потрібні ще інші свідчення, які б підтвердили його непричетність до злочину.

Де ж свідок, від якого так багато залежатиме? Де Зеб Стами?

Кількасот пар очей нетерпляче вдивляються у прерію. Кількасот душ палають бажанням скоріш побачити старого мисливця — з Кассієм Колхауном чи без нього, з вершником без голови чи без нього. Останній уже перестав бути незбагненою загадкою — тепер усі знають, що то звичайне собі людське тіло.

Марно було б запевняти цих людей, що воно не могло зберегтися так довго. Жителі південно-західного Теха-су, суміжного з Льяно-Естакадо, де бере початок бистра Леона і з сотні прозорих потічків утворюється Ріо-де-Нуесес, вони знають, що в тих краях смерть далеко не завжди тягне за собою тілесний розклад: убитий і покинутий у прерії олень чи випадково загиблий дикий кінь, якщо їх одразу не зжеруть хижаки, через деякий час немовби кидають виклик законові тління й зубам койотів, а непохований і неприкритий труп людини

(79) Поширене італійське прислів'я.

[504] всього за два дні набуває прикмет і властивостей нововидобутої на світ єгипетської мумії.

Не багато знайдеться тут таких, що не були б знайомі з цією особливістю клімату Техасу чи, власне, тієї його частини, яка лежить поблизу Східної Сьєрра-Мад-ре, а надто між відрогів Льяно-Естакадо. І якби сюди, до великого дуба, привезли вершника без голови, ніхто б не здивувався, не побачивши на мертвому тілі Генрі Пойндекстера майже ніяких ознак розкладу. А коли хтось і не дуже вірить щойно почутій історії, то аж ніяк не з цього погляду, і нетерпеливляться вони зовсім не тому, що їм потрібні якісь підтвердження саме цієї обставини.

Причина загального нетерпіння інша — це спершу невиразна підозра, яка виникла ще на початку суду й щодалі міцніла, аж поки стала трохи не певністю. Тим-то майже всі присутні — і чоловіки, й жінки — так напружено чекають на свідка, чия розповідь має або повернути підсудному волю, або приректи його на страту.

З такою думкою вони стоять і пильно вдивляються в обрій, туди, де сапфірова синь неба зливається зі смарагдовою зеленню прерії.

Розділ ХCV ОСТАННІЙ СВДОК

Це напружене чекання серед урочистої тиші триває вже цілих десять хвилин. Лише час від часу чути поодинокі слово чи вигук, коли комусь ввижається вдалині якась цятка. Тоді по натовпу перебігає схвильований гомін, і всі зводяться навшпиньки, щоб краще бачити.

Уже тричі то була фальшива тривога. Людям ось-ось урветься терпець, і в цю мить лунає ще один вигук, голосніший і впевненіший.

Цього разу помилки немає. На обрії з'являються темні цятки, які швидко збільшуються, набирають обрисів і наближаються. Нарешті з марева, що стоїть над розпеченою сонцем прерією, виринають три вершники, і під великим дубом лунає гучне "ура".

У двох вершниках неважко впізнати Зеба Стампа й Кассія Колхауна. Ще легше впізнати третього — на— [505] віть здаля його моторошну постать не сплутаєш ні з

КИМ.

За вигуком натовпу, який провістив появу перших двох вершників, чути й другий, ще виразніший: люди побачили, що за ними двома їде й той, хто так довго привертав до себе збуджені думки й викликав стільки неймовірних припущень. І хоч тепер уже всі знають, що він собою являв, проте дивляться на нього мало не з побожним трепетом.

Після того другого вигуку западає глибока тиша, якої ніщо не порушує, аж поки всі трое під'їжджають зовсім близько. Та й тоді в натовпі чується тільки глухе перешіптування, так наче думки людей надто святобліві, щоб висловлювати їх уголос. Багато хто рушає вперед, назустріч прибульцям, і потім із зачудованим виглядом проводить їх туди, де засідає суд.

Трое вершників спиняються скраю натовпу, і глядачі одразу ж переміщуються, оточуючи їх збудженим колом. Двоє злазять з коней, третій залишається в сідлі. Колхаун відводить свого коня вбік, а тоді змішується з натовпом. Та тепер уже нікому немає діла до нього. Всі погляди й усі думки звернені до вершника без голови.

Зеб Стамп, залишивши свою стару кобилу, бере за вуздечку гнідого мустанга й веде його під дерево, ближче до суду.

— Ну от, суддя,— каже він тоном господаря становища,— і ви, дванадцяттеро присяжних! Оце свідок, що допоможе вам розплутати справу. Як ви дивитесь на те, щоб допитати його?

Чути здавлений вигук: "О Боже, це він!" —а тоді з натовпу виходить високий літній чоловік і спиняється біля вершника без голови. Це його бат ь к о.

З-поза натовпу долинає ще один виїук,— власне, жіночий зойк, що враз уривається, так наче та жінка зомліла. То його сестра.

Вудлі Пойндекстера обережно ведуть геть. Він не опирається і, здається, навіть не тямить, що діється навколо. Його відводять до карети, яка стоїть оддалік, і садовлять поруч із дочкою.

Але карета не рушає з місця. Сьогодні Луїза Пойндекстер сама правує кіньми, а вона твердо постановила собі лишитися там до кінця, аж поки почує вирок, а якщо він буде фатальний — то й до самої страти.

Зеба Стампа офіційно запрошують зайняти місце [506] свідка. Суддя дозволяв оборонцеві розпочати допит. Деякі формальності знехтувано: старого мисливця вже приведено до присяги раніше, отож йому просто пропонують розповісти, що він знав про справу, яку розглядав суд, і дають говорити вільно, не перебиваючи запитаннями.

Зеб починав свої свідчення простими короткими фразами, як видно, вважаючи, що саме так належить говорити в суді.

— Про це чорне діло я вперше почув наступного дня після того, як пропав молодий Пойндекстер. Мені сказали про це, коли я вертався з полювання. Сказали й про те, що мустангера підозрюють у вбивстві. Я знав, що він на таке нездатен, і поїхав з ним побачитися. Його вдома не було, був тільки слуга Фелім. Того так наполохали всякі пригоди, що він і розказати до ладу нічого не міг. Ну от, поки ми з ним балакали, прибіг собака, а на шиї в нього щось прив'язано. То була мустангєрова картка, і на ній

якісь слова, нашкрябані червоним. Я подивився — а то кров. Ті слова говорили кожному, хто годен був їх прочитати, де знайти хлопчину.

Я й подався туди, а з собою взяв і Феліма з собакою. Ми наспіли саме вчас, щоб урятувати мустангера від пазурів одного з тих плямистих котів, на яких мексиканці кажуть тигри, а хлопчина, я чув, називав їх ягуарами. Я вліпив у ту звірюку кулю, і там їй був і кінець. А потім ми доправили мустангера до його хатини. Сам він іти не міг, то довелося тягти його на таких собі ношах. До того ж він геть утратив тяму й шалів, як дикий індик напровесні.

Ну от, доправили ми його додому, і там він і лежав, аж поки наскочили шукачі й захопили його...

Свідок на хвилю замовкає, наче міркує собі, чи розповідати про всі ті дивовижні пригоди, що сталися при ньому в хакале мустангера. Чи, може, буде краще для підсудного, коли промовчати? І він вирішує дещо приховати.

Та це не подобається прокуророві і той починає перехресний допит.

Зрештою старий мисливець змупАрії розказати про все, що сталося до тієї хвилини, коли мустангера забрали від нього й замкнули на гауптвахті.

— А тепер,— каже він, коли прокурор дає йому [508] спокій,— я відповів на всі ваші запитання і хочу додати дещо таке, про що вам не спало на думку запитати.

— Кажіть, містере Стампе,— заохочує його адвокат із Сан-Антоніо, знов перебираючи на себе допит.

— Так от, те, що я тепер казатиму, стосується не так підсудного, як того, хто мав би бути на його місці. Я поки що не скажу, хто це такий. Тільки розповім вам те, що знаю і до чого докопався останніми днями, а ви, присяжні, самі розважайте, що й як.

Старий мисливець знову змовкає і набирає повні груди повітря, немов готуючись до довгої промови.

Ніхто не зважається ні перебити його, ні поквипити. Всім здається, що він може розкрити таємницю вбивства. Таємницю вершника без голови вже розкрито.

— Отож слухайте, земляки,— провадить далі Зеб, звертаючись до присяжних уже неформально.— Після того, що я почув, а головне, сам побачив, я зрозумів-, що молодого Пойндекстера справді вбито й немає живого. Добре знав я й те, що мустангер, Моріс Джеральд, не міг вчинити такого підлого лиходійства. Хто ж то був? Оцим запитанням я сушив собі голову, так само як і ті з вас, хто не звик судити не подумавши. Не маючи сумніву, що ірландець не винен, я поклав собі докопатися до правди. Нічого не скажу, багато що свідчило проти нього, таки достобіса багато. І все ж я не вірив цьому й сам подався в прерію пошукати якихось знаків. Я знав, що там мають бути сліди коней — і туди, до місця злочину, й назад. Одначе там було стільки тих слідів, що нехай їм чорт, та ще й усі врізнобіч. Коли б не це, то воно було б заіграшку.

Та натрапив я там на один дуже примітний слід і вирішив піти ним хоч на край світу. То був слід американського коня, що мав на копитах три цілі підкови, а одну зламану. Осьде вона, ця залізя-чина.

Свідок витягає руку з кишені своєї довгої сукняної куртки. В руці у нього підкова, але не ціла, а на чверть обламана. Він високо підносить її, показуючи судді, присяжним і глядачам.

— Так от, пане суддя, і ви, панове присяжні,— говорить він далі,— кінь з цією підковою був у прерії в ту ж таки ніч, коли вчинено вбивство. Він скакав за тим, кого вбили, і за тим, хто стоїть тут перед вами, [509] звинувачений у цьому вбивстві. Той кінь неухильно йшов їхніми слідами й спинився зовсім недалеко від місця злочину. Але вершник, що їхав на ньому, там не лишився. Він подався далі пішки й ішов аж до того місця, де потім знайшли калюжу крові. Ту кров пролив ' він. Отож на третьому коні, із зламанною підковою, їхав убивця!

— Говоріть далі, містере Стампе! — велить суддя.— Поясніть, що ви хотіли сказати своїм дивним твердженням.

— А ось що, пане суддя. Той, про кого я кажу, став у хащі й звідти послав кулю, що вбила молодого Пойндекстера.

— Хто це? Хто? Ім'я? Назвіть його ім'я! — вигукують водночас зо два десятки голосів.

— Я думаю, ви знайдете його ім'я там.

— Де?

— У мертвому тілі без голови, осьде воно на коні перед вашими очима. Всі ви бачите,— проводить далі свідок, показуючи на моторошного вершника,— оту червону пляму на смугастому покривалі. Посеред неї в дірка. З другого боку на тулубі нещасного хлопчини мала б бути ще одна. Але другої дірки там нема. З цього я розумію, що куля, яка його вбила, лишилася в тілі. То, може, роздягнемо його та подивимось?

Усі мовчки погоджуються з пропозицією свідка. З натовпу виходять кілька чоловік — серед них Сем Менлі — і обережно знімають з убитого серапе. Навколо западав глибока урочиста тиша, не порушувана ані шерехом. І тільки коли серапе знято, в натовпі чується тихе перешіптування.

На вбитому голуба блуза з складками на грудях, застебнута до самого коміра, і такого ж кольору штани із світлішою смужкою вповдовж швів — їх видно тільки до колін, бо нижче ноги туго затягнуто в гетри з плямистої ягуарової шкіри.

Навколо стану двічі обкручено мотузок, плетений з кінського волосу. Кінці його спереду й ззаду прив'язано до високих лук сідла. Ця оперізка втримує тіло верхи. Таким самим мотузком, перепущеним під черевом коня, мов попруга, зв'язано стремена.

Усе так, як казав підсудний,— нема тільки голови.

Де ж голова?

Ніхто не наважується запитати про це. Дослухаю— [510] чись до слів Зеба Стампа, всі пильно розглядають труп. На ньому видно дві дірочки від куль: одна трохи вище над серцем, друга — на грудях над животом. До цієї другої рани й звернені всі погляди: навколо неї на м'якій тканині розпливлася кривава пляма, тепер уже зовсім висохла.

Коло верхньої дірочки крові немає. Це просто кругла темна цятка в блузі, завбільшки з горошину, майже непомітна здаля.

— Оце,— мовить Зеб Стамп, показуючи на неї,— нічогісінько не важить. То я сам стрельнув, я вам про це казав. Бачите, крові тут нема, а це означає, що куля влучила уже в мерця. А от друга — то зовсім інша річ. Оцим пострілом його і вбито, і коли я в біса не помиляюсь, то саме тут ви зможете знайти шматочок свинцю, що заподіяв смерть. Треба розрізати й пошукати.

І ця пропозиція не викликає ні в кого заперечень. Навпаки, сам суддя велить зробити так, як каже Зеб Стамп.

Мотузки розв'язано, гетри розстебнуто, і тіло знімають з сідла. Ті, хто це робить, відчувають, яке воно тверде й залякле, бо руки та ноги зовсім не згинаються, немов скам'яніли. Але вага свідчить про інше: тіло просто всохло і стало навряд чи важче за мумію.

Убитого обережно вкладають на траву. Сем Менлі та кілька його помічників мовчки схиляються над тілом. За настановою судді Сем робить надріз навколо рани — там, де запеклася кров. Потім розтинає тіло між ребрами, так щоб дістатися до легень.

Те, що шукали, знаходять у лівій легені. Вістря мисливського ножа натрапляє на щось тверде, схоже на свинцеву кулю. Це вона і є.

Кулю виймають, стирають з неї кров і віддають присяжним. Хоч вона й утратила форму, пройшовши крізь гвинтову нарізь ствола, а потім і вдарившись у ребро вбитого, проте на ній і досі неважко розрізнити витиснений півмісяць і дві літери "К".

О, які то промовисті ініціали! Не один з тих, що дивляться на них тепер, пам'ятає, як уперше почув про Цю позначку на кулях. Вони можуть посвідчити, хто хвалився нею, коли зайшла суперечка за вбитого ягуара.

А самому тому хвалькові тепер хоч лікті собі гризи. Але де ж він? [511]

Люди вже запитують про те одне одного.

— Як ви це тлумачите, містере Стампе? — запитує свідка оборонець.

— Та що ж тут тлумачити,— відказує той.— Усе ясно, як Божий день. Кожному дурневі зрозуміло, що саме ця куля вбила молодого Пойндекстера.

— А хто, по-вашому, стріляв?

— Та й це так само ясно. Коли людина підписує листа, то годі помилитися, від кого той лист. І хоч тут ми бачимо тільки перші літери, але й цього досить — вони промовляють самі за себе.

— А от я нічого такого в цьому не вбачаю,— втручається прокурор.— Справді, куля позначена, на ній ви-тиснено літери, але вони можуть мати відношення до однієї відомої всім особи, а можуть і не мати. Та припустімо навіть, що це її ініціали і її куля. Хіба це щось доводить? А скільки разів бувало, що вбивство вчиняли краденою зброєю! Це ж досить поширений злочинний виверт, звичайна річ. Хто може сказати, чи не маємо ми справу з чимось подібним?.. До того ж,— провадить далі той поборник справедливості,— які мотиви до вбивства могли бути в особи, на котру тут кинуто тінь підозри? Я не називаю її ім'я, але кожен знає, чиї це ініціали. Гадаю, і сама та особа не

стане цього заперечувати. Але все воно нічого не' доводить, бо інших доказів, що давали б змогу якось пов'язати її ім'я з цим злочином, немає.

— Так-таки й немає? — запитує Зеб Стамп, що нетерпляче дожидає, поки прокурор скінчить свою промову.— А що ви скажете про оце?..— Він дістає із торбинки з кресалом зім'ятий, обпалений по краях і почорнілий від пороху клаптик паперу.— Я знайшов його недалеко від місця злочину,— пояснює мисливець, віддаючи папірця присяжним.— Він зачепився за колючку акації, вилетівши з дула рушниці. Тієї самої рушниці, з якої вилетіла й ця куля. Як я розумію, це шмат конверта, вжитий замість пижа. На ньому надписано ім'я, і цікава річ — це ім'я точнісінько збігається з літерами на кулі. Нехай присяжні самі його прочитають.

Старшина присяжних бере той клаптик паперу, розправляє його і голосно читає:

— "Капітанові Кассію Колхауну"! [512]

Розділ ХCVI УТІК!

Ці слова вражають суд, мов удар грому. І майже водночас розлягається багатоголосий крик натовпу.

У тому крику звучить уже не подив, а зовсім інші почуття. В ньому — і виправдання обвинуваченому, і суворий присуд справжньому злочинцеві, що досі був одним з найзапекліших обвинувачів.

Свідчення Зеба Стампа не просто збудили підозру проти відставного капітана. Вони підтвердили думку, що зродилася раніше й міцніла в міру того, як розкривалися все нові й нові обставини, аж поки стала загальним переконанням: Моріс Джеральд не винен, і не його слід судити за вбивство Генрі Пойндекстера.

Так само всі переконані, що судити треба Колхауна. Той обгорілий клаптик паперу став останньою ланкою в ланцюгу доказів, і хоч це доказ непрямий, а мотив убивства лишається незбагненою загадкою, проте навряд чи хоч один з присутніх має тепер сумнів щодо того, хто вчинив цей чорний злочин:

Якусь хвилину присяжні його черзі розглядають уривок конверта, а тоді слово знов надається свідкові, бо він, як видно, ще не все сказав.

Зеб Стамп розповідає про підозру, що спонукала його поїхати шукати "знаків" у прерії; про те, як Колхаун вистрілив з-за дерев у вершника без голови, а потім погнав за ним; про обмін кіньми після тієї невдалої гонитви. А насамкінець — і про те, що сталося вже сьогодні в заростях, де спіймано вершника без голови; цю сцену свідок змальовує і розтлумачує присяжним особливо докладно.

Закінчивши свою розповідь, він якийсь час стоїть мовчки, ніби чекає від суду запитань.

Та на нього вже ніхто й не дивиться. Він розповів усе, а як і ні, то доказів однаково задосить, щоб кожен міг зробити свої висновки. Глядачі нетерпеливляться й навіть не хочуть ждати, поки суд обміркує Зебові свідчення. Всі бачили, як правосуддя мало не пошилося в дурні,— та й вони разом з ним,— і тенер, відчуваючи докори сумління й жадаючи справедливої помсти, голосно вимагають повороту справи.

Звідусіль лунають вигуки, звернені до суду: [513]

— Відпустіть ірландця, він не винен! Досить свідчень! Усе й так зрозуміло! Звільніть його!

Чути з натовпу й інші, не менш рішучі вимоги:

— Схопити Кассія Колхауна й судити його! Це він вчинив убивство! Тому й обмовляв мустангера! Якщо він не винен, то нехай це доведе! Суд має бути чесний, але судити його треба! Ну ж бо, суддя, ми чекаємо вашого слова! Звеліть поставити Колхауна перед судом! Ви судили невинного. Хай його місце займе злочинець!

Спочатку це вигукують лише поодинокі голоси, та невдовзі до них приєднується весь натовп.

Суддя не може не вдовольнити такої невідступної вимоги, і, всупереч усталеній процедурі, Кассія Колхауна викликають до судового столу.

Оповісник тричі вигукує його ім'я, але марно. Всі шукають Колхауна очима.

Та тільки Зеб Стамп дивиться куди слід.

Раптом усі бачать, як мисливець зривається з місця, де щойно давав свідчення, й біжить до своєї старої кобили,— вона так і стоїть поряд з гнідим конем, з якого вже знято його страшного вершника. Дивуючи всіх своєю моторністю, Зеб миттю опиняється в сідлі й жене конячину з-під дерева.

І тієї ж таки миті всі помічають ще одного чоловіка, що вислизнув з натовпу й пробирається поміж кіньми, припнутими до частоколу край прерії. Він скрадається, так щоб його не помітили, проте посувається швидко і вочевидь до якоїсь певної мети.

— То він! Колхаун! — вигукує хтось, упізнавши відставного каштана.

— Хоче втекти! — озивається ще один голос.

— За ним! — суворо наказує суддя.— За ним, і поверніть його назад!

Повторювати цей наказ немає потреби: за першим же словом десятки чоловіків разом кидаються до своїх коней.

Та Колхаун уже дістався до сірого мустанга, що стоїть скраю. Це той самий кінь, на якому він недавно гнався за вершником без голови. Мустанг так і стоїть осідланий та загнuzданий.

Відставний каштан чув збуджений гомін під деревом, а потім і вигуки з натовпу, й зрозумів, що його побачили. Уже не скрадаючись, він швидко підбігає до коня [51]4

Й стрібає в сідло, а тоді, кинувши лютий погляд назад, що духу мчить у прерію.

І ось уже з півсотні вершників мчать слідом за ним, до краю збуджені напутніми словами:

— Привезіть його живого чи мертвого!

Здається, ці знаменні слова мовив майор.

Та, зрештою, не так важливо, хто їх мовив. Переслідувачам не треба офіційного наказу — їх жене вперед ненависть до ницого злочинця й жаль за вбитим юнаком, якого всі щиро шанували. Отож кожен чимдуж поганяв коня, неначе має помститися за рідного брата й прагне сам стати зряддям правосуддя.

Ніколи ще життя відставного капітана не було в такій небезпеці: ні на кривавому полі бою в околицях озера Буена-Віста, ні в барі Обердоффера, коли він лежав на

притрушеній піском підлозі й револьвер мустангера торкався його скроні.

Колхаун і сам це знає — тим-то й жене так відчайдушно, лише час від часу з люттю озираючись назад.

Але розпачу в його погляді не видно. Відставний капітан ще володіє собою, хоч, здавалося б, бачачи за спиною стількох переслідувачів і чуючи їхні гнівні вигуки, мав би занепасти духом.

Ні, він ще не втрачав надії.

Він знає, що під ним прудкий кінь, а попереду ліс. Щоправда, до лісу добрий десяток миль. Та що таке десять миль? Його кінь скаче із швидкістю двадцять миль на годину, отже, за якихось півгодини він домчить свого вершника до заростей.

Чи не ця думка додає Колхауну снаги?

Та ні, навряд. Серед його переслідувачів кілька тямущих слідопитів на чолі з самим Зебом Стампом — від таких ні в якій хащі не сховаєшся!

Ні, в хащі йому нема порятунку, і відставний каштан це добре знає.

Чому ж він не впадає в розпач і не скоряється вже начебто неминучій долі? Чи то просто тваринний інстинкт спонукає його до безглуздої, марної спроби врятуватися втечею?

Аж ніяк. Убивця Генрі Пойндекстера не втратив глузду. Намагаючись утекти від правосуддя, яке тепер для нього найстрашніше, він не покладається на такі непевні речі, як швидкість його прудкого коня чи можливість сховатися в хащі. [515]

Його порятунок далі, за лісом, це — кордон. На нього й покладає Колхаун усі свої надії.

Власне, там проходять два кордони. Один з них розділяє дві нації, що зветься цивілізованими. Між ними укладено угоду, за якою вони мають передавати одна одній злочинців-утікачів. Та навіть криваві вбивці можуть уникнути правосуддя,— і часто таки уникають,— спритно переходячи сюди й туди і раз у раз змінюючи місце мешкання та підданство.

Але Колхауна такий шлях не вабить. Хоч як недбало виконується та угода між Техасом і Мексикою, проте вона існує, і він боїться ризикувати. Та й недарма, коли зважити, який тяжкий злочин лежить на його сумлінні.

Отож відставний капітан мчить до Ріо-Гранде не з метою переправитись на той бік, у Мексику. Він має на оці другий кордон — той, за яким кочують дикі команчі, ці вигнанці прерій, що дихають люттю проти кожного білого, але не піднімуть руки на того, хто сам пролив кров ненависної їм білої людини. Вбивця сподівається, що в індіанському вігвамі його не просто прихистять, але й повітають, а там, може, дадуть нагоду й відзначитись у нових кривавих ділах.

Отак усе розваживши, Колхаун і не втрачає надії на порятунок, яка бере в ньому гору над розпачем; і хоч він поки що нібито жене до Ріо-Гранде, але має намір, заїхавши в зарості, непомітно повернути в бік Льяно-Естакадо. Його не страшать ні небезпеки тієї грізної пустелі, ані будь-які інші, що, можливо, чигають на нього далі. Всі вони ніщо проти тієї загрози, яка позаду.

Може, згодом відставний капітан і пошкодує за всіма важкими втратами, на які прирік себе своїм злочином,— за багатством, за друзями, становищем у суспільстві, за благами цивілізації,— а головне, за тією жінкою, яку він так жагуче кохав і якої, можливо, більше ніколи не побачить. Але зараз він не має часу думати навіть про неї. Цій нищій людині життя дорожче за кохання. А Колхаун хоче вірити, що попереду в нього життя, тимчасом як позаду — це він знає напевне — тільки смерть, яка оце чимдуж женеться за ним слідом.

Убивця мчить щодуху, витискаючи із свого мексиканського мустанга, прудкого, як добрий арабський скакун, усе, на що той здатен. [516]

Кінь давно вже мав би стомитися. Того дня він пробіг більш як двадцять миль і майже всі — чвалом. Але ніяких ознак втоми в нього не видно. Як і всі мустанги, він може так само швидко подолати півсотні миль, а як треба — то й сотню.

Яке щастя для Колхауна, що він помінявся конем з молодою мексиканкою! Ця думка неабияк тішить його. Коли б не той обмін, він стояв би тепер у похмурому затінку великого дуба перед неблаганним суддею та дванадцятьма присяжними, і розлючений натовп вимагав би засудити його до страти.

Та ця лиха доля йому начебто вже не загрожує. Колхаун гадає, що небезпека минула. Він озирється й бачить своїх переслідувачів — вони далеко позаду. Потім дивиться вперед — там, за смарагдовою зеленню прерії, бовваніє темна смуга лісу. Колхаун уже не сумнівається, що встигне дістатися туди й врятуватись.

Невже кривавому злочинцеві пощастить уникнути кари? Невже сили небесні не втрутяться, дадуть йому втекти?

Розділ ХСVII ГОНИТВА ЗА ВБИВЦЕЮ

Невже кривавому злочинцеві пощастить уникнути кари? Невже сили небесні не втрутяться, дадуть йому втекти?

Ці питання хвилюють усіх, хто лишився під великим дубом. І кожен відповідає на них так, як велить йому почуття справедливості: ні, злочинцеві не уникнути кари; йому не дадуть утекти.

Та поки що в цих відповідях більше бажаного, ніж дійсного. Вони видаються дуже сумнівними, коли люди бачать, як Колхаун, женучи шаленим чвалом, швидко віддаляється; тоді звучать трохи певніше — навздогін йому рушає Зеб Стамп; потім ще певніше — до гонитви пристає вже не менш як півсотні вершників, військових і цивільних.

Аж ось уже ні в кого не лишається й найменшого сумніву: переслідувати злочинця вирушав ще один вершник. І хоч той від'їздить останній, люди вірять, Що він випередить усіх,— адже це не хто інший, як [517] Моріс-мустангер на своєму прудкононому гнідому, про котрого знають тепер в усій околиці.

На одностайну вимогу присутніх мустангера звільнено з-під варти, і він одразу ж кидається до коня, на якому ще недавно їздив вершник без голови. Але то його, мустангерів, кінь, і це всім відомо.

Гнідий упізнав господаря і з радісним іржанням біжить йому назустріч. Хоч

розлука була й довга, проте гаяти час на вітання не можна. У відповідь з уст мустангера злітає лиш одне слово, а наступної миті він уже сидить у сідлі, тримаючи в руках поводи. Тоді озирається й, звертаючись до тих, що стоять поруч, просить позичити ласо. Нарешті хтось кидає йому скручену кільцями мотузку, і він рушає.

Усі проводжають його очима. Тепер уже ніхто не сумнівається в тому, як скінчиться гонитва. Загальне побажання стає певністю. Ні, злочинцеві не минути кари — його схоплять і знову приставлять перед очі суду, якому він зовсім недавно так охоче давав свої облудні свідчення!

І схопити його повинен той, кого він підло обмовив і мало не прирік на смерть.

Навіть суворих "регуляторів", що не дуже вірять у втручання сил небесних, до душі проймає такий хвилюючий поворот правосуддя.

Щиро зворушені, всі дивляться, як Моріс Джеральд на своєму гнідому коні щодуху мчить прерією.

Коли мустангер від'їжджає, в затінку великого дуба відбувається ніким не помічена сценка. Непомічена не тому, що її не видно,— просто всі обличчя звернені на прерію, всі очі стежать за гонитвою.

Тим часом одна людина хоча й дивиться туди ж таки, але погляд її різниться від інших. Це вродлива дівчина, що напружено спостерігає все з-за завісок каріоли, і в очах її відбиваються не такі почуття, як у решти глядачів.

Не проста цікавість хвилює її груди й перехоплює віддих. Коли вона дивиться на мустангера, в її ще й досі сумних очах засвічується радість. Та ось погляд її перебігав на переслідуваного — і вони сповнюють жалем, а з напіврозтулених уст дівчини злітають слова молитви:

— Господи, зглянься на провинного! [518]

Сідаючи на коня, а потім добуваючи ласо, Моріс Джеральд втрачає якусь хвилину і рушає останній. Вибравшись з натовпу, який розбрівся тепер по всьому плацу, він бачить, що інші переслідувачі від'їхали далеченько і навіть до останнього з них уже кількасот ярдів. Та це мустангера не бентежить. Він знає, який прудкий його кінь, і певен, що не довго тягтиметься позаду.

І гнідий не зраджує сподівань господаря.. Певно, радий з того, що позбувся нарешті нерухомого й незбагнено моторошного вершника, спонукуваний живим доторком господаревих колін, благородний кінь немов летить над зеленою прерією гінким скоком, показуючи, що він так само дужий і ноги його пружні, як і раніш.

Незабаром мустангер наздоганяє останнього вершника, випереджає його, тоді другого, третього — аж поки опиняється попереду всіх. Він неухильно мчить далі й далі, через узгірки, через видолінки, по м'якій траві й гострій ріні, і зрештою ті, що лишились позаду, гублять його з очей, як давно вже згубили сірого мустанга з його вершником.

Лише один з переслідувачів і досі бачить попереду Моріса Джеральда. Той вершник їде на такій убогій старій конячині, що аж дивитися шкода. Але біжить вона неймовірно прудко, та це й не диво, бо вершник поганяє її не острогами, а час від часу штрикає в

крижі вістрям мисливського ножа.

То Зеб Стамп жене свою "худобину" в такий незвичайний і жорстокий спосіб. А проте, старій кобилі все одно несила змагатися з чудовим конем мустангера. Та Зеб на це й не сподівається — він прагне тільки не спустити Моріса з очей, і поки що це йому вдається.

І ще один вершник бачить, як гнідий мустанг невпинно мчить прерією. Але цей може дивитися на нього лише через плече, бо то сам утікач.

Саме тоді, коли Колхаун уже ладен повірити, що врятувався, він озирається й помічає ззаду гнідого мустанга, а на ньому, замість примарної неживої постаті,— іншого вершника, добре знайомого й для нього ще страшнішого. Відставний каштан упізнає Мо-ріса-мустангера — того, кого він так затято намагався приректи, та й мало не прирік на ганебну смерть.

І ось мустангер мчить за ним як неблаганний месник, і Колхаун розуміє, що тепер порятунку нема. Він [519] міг би втекти від будь-якого переслідувача, але від Моріса Джеральда не втече!

Холодний дроз перебігає всім тілом утікача, йому здається, що на двобій з ним стала сама доля, тож опиратися марно.

У розпачі Колхаун попускає поводи й забуває про остроги — він більше не вірить, що швидкість врятує його. Хоч він мчить і далі, та вже просто машинально, майже несвідомо. Душу його сповнює жах перед страхітливою смертю — не менш страхітливою від думки про те, що він на неї заслужив.

Раптом утікач бачить попереду, вже зовсім близько, лісові хащі, і в ньому знов оживає надія. Він знов поганяє свого знеможеного коня, і той через силу несе його до заростів.

Аж ось і знайома прогалина. Колхаун в'їжджає на неї і жене вперед ще з півмилі. Далі дорога круто повертає. Там, за поворотом, можна заїхати в хащу й сховатись від переслідувача.

Він знає це місце надто добре. Колись йому там уже не пощастило. Невже не пощастить і тепер?

Колхауна охоплює лихе передчуття, і він ураз втрачає рішучість. Позаду чути тупотіння гнідого коня, який уже мало не наступає йому на п'яти, а потім і голос мустангера: той наказує втікачеві спинитися.

Пізно вже повертати, пізно ховатися в хащі — і Колхаун, скрикнувши, зупиняє коня. В тому скрику бринить розпач і безсила лють, він скидається на зойк загнаного в глухий кут ягуара. Майже водночас утікач зводить руку. Зблискує спалах, з'являється хмарка диму й лунає виляск револьверного пострілу.

Але куля, продзижчавши в повітрі, летить повз ціль. А з того боку чується ніби свист, як ото від каменя з праці, і щось мов довга тонка змія, розкручуючись, злітає вгору.

Колхаун не бачить нічого за порохом димом, а та змія летить просто до нього. І він не встигає ні вистрілити вдруге, ні навіть ухилитись від зашморгу. Мотузка обвиває

йому плечі, і він чує страшний поклик: "Здавайся, вбивце!" — а тоді бачить, як гнідий кінь повертає назад, і наступної миті його самого немовби зіштовхують з високого помосту.

Потім Колхаун уже більш нічого не чує, не бачить і не відчуває. Його викинуто з сідла, і, забившись об землю, він лежить долі непритомний. [520]

Розділ ХСVIII ЩЕ ЖИВИЙ

Убивця лежить крижем на землі. Руки його стягнуті зашморгом ласо. Скидається на те, що він мертвий.

Але мустангер цьому не вірить. Він гадає, що його бранець просто зомлів — чи, може, тільки прикидається зомлілим,— і для певності лишається в сідлі, не попускаючи ласо. Його гнідий кінь слухняно стоїть як укопаний, але ладен за першим знаком господаря відступити назад чи кинутися вперед.

На постріл злетілося десятків зо два чорних грифів. Вони кружляють у повітрі й, передчуваючи поживу, тягнуть донизу свої голі шиї.

Досить вершникові торкнути коня острогою — і хижак недовзі дістануть своє.

— Та й по заслuzі було б негідникові,— тихо каже мустангер сам до себе.— Страх навіть подумати, що він учинив! Убив свого двоюрідного брата та ще й відрубав йому голову! І те, й те зробив він, більше нікому, а от навіщо — це може сказати тільки він сам, коли ще живий... Та я маю і свої здогади. Я ж знаю, він кохає її, то, може, брат став йому на заваді? Але як і чому? Ось про це, мабуть, ніхто, крім нього, не знає...

— Отут ви помиляєтесь, хлопче,— раптом озивається чийсь голос, уриваючи мустангерів монолог.— Є ще один, хто може пояснити як і чому, та й на* всі інші ваші запитання відповісти. Це старий Зеб Стамп, і він до ваших послуг. Але зараз не час балакати про ці речі, та й не місце тут для балачок. Нам треба одвезти його назад, під той великий дуб, і там йому відплатиться за все. Та й мерзенна ж почвара! Добре було б протягти його трохи на кінці ласо, він на це заслуговує... Але біс із ним. Не dokonче нам мститися за Генрі Пойндекстера. Гадаю, тепер це залюбки зроблять і регулятори".

— Як же нам його везти? Кінь його втік.

— Дуже просто, містере Джеральде. Він лише трішечки зомлів або й просто дурня клеїть. Так чи так, я його швидко розбуркаю. А не зможе йти ногами, то хай їде верхи, моя кобила його доведе. Мені вже остобісіло сідло, а старій худобині, мабуть, остобісів я, та й не' так я, як ота моя гостра острога. Отож почалапаю я назад на своїх, а містер Кас Колхаун може скориста— [521] тися моїм сідлом. А як буде й далі придурюватись і не схоче сидіти сумирно, то прив'яжемо його впоперек, як оленячу тушу... О, начебто заворушився! Дарма, зараз прийде до тями, то й сам залізе на сідло... Гей, чоловіче, вставайте! — провадить Зеб, схопивши бранця за комір і добряче труснувши його.— Вставайте, кажу, і їдьмо з нами! Ви там потрібні. Дехто хоче з вами погомоніти.

— Хто? Де? — питає Колхаун, не одразу опам'ятавшись і здивовано роззираючись довкола.— Кому я потрібен?

— Ну, хоч би й мені, а ще...

— А, це ви, Зебе Стампе! І... і...

— І містер Моріс Джеральд, мустангер. Здається, ви з ним уже зустрічалися? Йому ви теж потрібні. Та там, коло форту, на вас чекає ще чимало всякого люду. Отож спинайтеся на ноги, та й їдьмо.

Колхаун підводиться. Аж тепер він помічає, що руки його міцно стягнуті зашморгом ласо.

— А кінь? — вигукує він, розгублено оглядаючись.— Де мій кінь?

— Та біс його знає, куди він забіг за цей час. Може, дременув додому, на Ріо-Гранде. Ви ж його так ганяли, що, мабуть, йому той ваш обмін боком виліз, і він подайся на рідні пасовиська, щоб трохи звести дух.

Колхаун вражено витріщається на старого мисливця. Обмін? Навіть і про це він знає!

— Ну ж бо,— нетерпляче підганяє його Зеб.— Негоже змушувати суд чекати. Ви готові?

— До чого?

— По-перше, вернутися зі мною та містером Дже-ральдом до форту. А по-друге, і це головне,— стати перед судом.

— Стати перед судом? Мені?

— Атож, вам, містере Касе Колхауне.

— З якої б то речі?

— Як звинуваченому в убивстві Генрі Пойндекстера, вашого двоюрідного брата.

— Це неправда! Підла брехня! А той, хто сміє таке казати...

— Ану цитуйте! — владно гримає Зеб.— Побережіть порох! Коли не помиляюсь, скоро він вам ще ой як знадобиться... А тепер їдьмо. Суддя на вас чекає, присяжні чекають, та ще й інші слуги правосуддя — з півсотні "регуляторів". [522]

— Я не поїду,— вперто відказує Колхаун.— Хто ви такий, щоб мною командувати? Ви не маєте права!..

— Он як? Не маю права? — перебиває його старий мисливець.— А оце ви бачите? — запитує він далі, показуючи свою рушницю.— Ось моє право, дане мені самим Богом, і я від нього не відступлюся. Отож годі базікати, я цього не люблю. Робіть що вам кажуть, містере Касе Колхауне. Сідайте на оцю мою стару худобину, та й рушаймо тихо-мирно. А спробуєте опиратися, то приторочимо вас до сідла, мов той в'юк. Так чи так, а повернутись вам доведеться, Богом присягаюся!

Колхаун мовчить. Тільки дивиться на Зеба Стампа, на Моріса Джеральда, потім косує оком на револьвер, що віддимає спідню кишеню його сюртука,— другий такий самий він упустив, коли руки йому обхопив зашморг.

Він нишком намагається сягнути рукою до револьвера. Але йому заважає ласо, та ще й Зеб наставляє на нього свою довгу рушницю.

— Ану хутчій! — наказує мисливець.— Вилазьте на сідло, містере Колхауне. Моя конячина чекає. Вилазьте, вам кажуть!

Наче лялька, яку смикають за шворки, відставний капітан слухняно виконує наказ старого мисливця. Він добре розуміє, що не скоритися йому — це певна смерть. Отож

він байдужно вилазить на сідло й навіть не пробує заперечувати, коли Зеб Стамп бере кобилу за повід і рушай вперед.

Мустангер замислено їде позаду. Він думає не так про бранця, котрого тримає в зашморгу на кінці свого ласо, як про жінку, чия великодушна самопожертва, виявлена того дня у всіх на очах, скувала його серце золотим ланцюгом, розірвати який може тільки смерть.

Розділ ХСІХ ЗАМАХ І САМОГУБСТВО

Після другої вимушеної перерви, що тривала не так довго, як перша, суд поновив своє засідання під великим дубом.

Наближається вечір, і скісне проміння призахідного сонця падає під розлоге зелене шатро. Те проміння вже [523] не ясно-золоте, як опівдні,— воно тепер вогненно-червоне, так наче саме небо розгнівалось. Але то звичайне собі природне явище — передгроззя.

І все ж таки дивно, що гроза насувається саме тепер, немов збігаючись з почуттями людей, що з'юрмилися під великим дубом, де засідав суд.

Здається, ніби гроза небесна йде у парі з гнівом земним!

Але гнівні погляди спрямовані вже не на Моріса Джеральда. Мустангера одностайно виправдано, і тепер він лише один із свідків.

Його місце зайняв інший. На символічній лаві підсудних — Касет Колхаун!

Оце чи не єдина видима переміна. Суддя той самий, присяжні ті самі, та й глядачі всі ті, що були від самого ранку,— тільки їхнє ставлення до підсудного зовсім не таке, як було.

Те, що Колхаун винен, уже не викликає ні в кого ані найменшого сумніву. Про це свідчать усі докази, і хоч вони переважно непрямі,— як здебільшого й буває у справах про вбивство,— але, зібрані докупи, утворюють неспростовний і міцний ланцюг.

Бракує у тому ланцюгу лиш однієї ланки — мотиву.

Мотиву як самого вбивства, так і подальшого звічення тіла. Свідчення Моріса Джеральда щодо цього підтверджено й висновком хірурга форту, що дослідив труп: Генрі Пойндекстер помер від кулі майже одразу після пострілу, а вже потім йому відтяли голову.

Чому ж Кассій Колхаун убив свого двоюрідного брата? Навіщо відтяв йому голову?

Ніхто не може відповісти на ці запитання, крім самого вбивці. Але від нього правдивої відповіді годі й сподіватися — хіба що перед судом небесним.

Та скоро вже він стане й перед тим судом. Адже, зрештою, мотив злочину не так багато важить. Злочинця вже засуджено, і судове засідання доходить кінця. Присяжні винесли свою ухвалу: "Винен",— і ось уже суддя, відклавши набік панаму, збирається надягти чорну шапочку, цю похмуру емблему смерті, й оголосити вирок.

Як і належить, засудженому надають останнє слово. В нього ще є надія уникнути смертного вироку, але то примарна надія.

Почувши звернені до нього слова, Колхаун здригає— [524] ться; ті слова лунають у його вухах як похоронний дзвін.

Він дико озирається, і в очах його відбивається розпач: на обличчях людей, що стоять довкола, він не бачить ні співчуття, ні навіть жалю. Всі дивляться на нього гнівно й похмуро.

Не допоможуть йому тепер і колишні поплічники — підкуплені горлорізи, що досі підтримували його. Вони принишкли серед натовпу, сховалися від людських очей, відступивши перед величчю закону й страхітливою очевидністю злочину.

Незважаючи на своє високе становище, підкріплене чималими статками, Колхаун лишився сам-один, без друзів і прихильників. Отака доля вбивці у Техасі.

Невпізнанно змінився і весь вигляд відставного капітана. Де й поділась його звичайна бундючність, якою він так часто хизувався на людях,— тепер він тримається сумирно й принижено.

Та це й не дивно. Адже він розуміє, що надії на порятунок нема, що він стоїть на краю домовини, перед лицем жахливої смерті. Свідомість цього не може не страхати.

Та раптом у глибоко запалих, пригаслих очах Колхауна зблискує живий вогник. Схоже на те, що він хоче в чомусь зізнатися. Може, то буде визнання своєї вини? Може, злочинець вирішив позбутися страшного тягаря, що має лежати в нього на сумлінні?

Глядачі здогадуються про його намір і стоять, затамувавши віддих, не зводячи з нього очей. Навіть цвіркуни в листі — й ті замовкають.

Напружену тишу порушує запитання судді:

— Чи маєте ви щось сказати на своє виправдання, проти смертного вироку?

— Ні,— відповідає Колхаун.— Мені нема чого сказати. Ухвала присяжних справедлива. Я визнаю, що не гідний жити далі й заслуговую смертної кари.

За весь той день, сповнений дивовижних пригод і приголомшливих несподіванок, глядачі ще не були такі вражені, як оце тепер. їм навіть мову одібрало з подиву, й засуджений і далі говорить серед цілковитої тиші. Усі чекають від нього щирої сповіді.

— Справді,— каже він,— це я вбив Генрі Пойндекс-тера, застрелив у тій лісовій хащі.

За цими словами в натовпі лунає мимовільний крик, і в ньому бринить не так обурення, як жах. [525]Ту ж мить чується такий же мимовільний стогін — усі розуміють, що то застогнав нещасний батько вбитого юнака.

Коли ці звуки завмирають, на плаці знов западає тиша, і засуджений веде далі свою сповідь.

— Я знаю, мене чекає смерть,— з удаваною байдужістю каже він.— Ви так ухвалили і, судячи з ваших облич, не зміните свого рішення. Треба бути дурнем, щоб зізнавшись у вбивстві, сподіватися на помилування. Отож я й не сподіваюся. Я був поганою людиною і, без сумніву, заслужив на свою долю. Та хай там як, а не такий я нищий лиходій, щоб лишити по собі ганебну славу братовбивці. Атож, це я вкоротив йому-віку, я вже казав. Ви всі дивуетесь чому, з якої причини. А причини не було ніякої.

Це нове одкровення вражає глядачів ще дужче. Вони здивовані, вражені,

приголомшені. Проте ніхто не перебиває засудженого ні словом, ні порухом.

— Ви не розумієте, як це може бути? Тим часом усе дуже просто. Я вбив його помилково.

Цього разу подив натовпу виливається в крик, але він одразу вщухає, бо Колхаун уже провадить далі:

— Атож, помилково, і Бог свідок того, як я карався, коли виявив свою помилку. Та це сталося далеко згодом.

Засуджений зводить очі, немов сподіваючись на милосердя. Але не бачить на обличчях людей довкола й тіні співчуття — вони, як і раніш, незворушно суворі.

— Не буду критися,— провадить Колхаун,— я мав намір убити декого. Справді мав. Можу вам навіть сказати, кого саме. Ось він перед вами, цей клятий виродок!

Він з лютою ненавистю дивиться на Моріса Джераль-да. Той відповідав йому спокійним, майже байдужим поглядом.

— Так, я хотів убити його. І мав на те свої причини. Та про них я не казатиму, тепер це ні до чого... Власне, я був певен, що його і вбив. Хіба ж міг я подумати, що цей ірландський собака поміняється плащем і капелюхом з моїм двоюрідним братом?.. Ну, а про все інше ви вже знаєте. Куля, призначена ворогові, поцілила в друга. Постріл був влучний, і бідолашний Генрі як стій упав з коня. Та для певності я ще витяг ніж і, все ще одурений тим бісовим серапе, відтяв нещасному голову. [526]

Натовп здригається з жаху і вибухає криком. Далі чути вигуки, що закликають до відплати, глухий гомін багатьох голосів.

Загадку вбивства та його причину розкрито, і ніхто вже не хоче чути дальшої розповіді засудженого про його страшне лиходійство.

— Слухайте! — вигукує він, коли гомін трохи вщухає.

Усі знов звертають очі на нього.

— Ви знаєте все, що сталося досі, але не знаєте/що буде далі! Вистава ще не скінчилася. Ви бачите, я стою над домовиною, але я не зійду в неї, поки не зажену туди ж таки і його, Богом присягаюся!

Не треба довго гадати, що означають ці останні в Колхауновому житті слова. Їх промовисто пояснює те, що він робить далі.

Звертаючись до натовпу, відставний капітан весь час тримав праву руку за лівим бортом сюртука і наприкінці, вже присягаючись, вихоплює із спідньої кишені револьвер.

Глядачі встигають помітити лише зблиск металу проти сонця, як один по одному лунають два постріли. І так само один по одному падають долілиць двоє чоловіків і лишаються лежати, майже торкаючись головами.

Один з них — Моріс Джеральд, мустангер; другий — Кассій Колхаун, відставний каштан кавалеристів-во-лонтерів.

Їх миттю оточує натовп. Усі вважають, що обидва мертві. Серед тиші, яка запала навколо, лунає зойк жінки, такий розпачливий і тужливий, що здається, то розірвалось її серце.

Розділ С РАДІСТЬ

Радість!

Атож, радість запанувала під кроною великого дуба, коли з'ясували, що сталося тільки самогубство, а замах був невдалий. Радість сповнила й серце Луїзи Пойндекстер" коли вона дізналася, що її коханий ли-' шився живий.

Хоч якого жалю завдали їй трагічні події останнього [527] часу, проте вона була жива людина, жінка, і хто дорікне їй за те, що вона зрештою дала волю своїй радості?

Тільки не я. І, гадаю, не ви, якщо признаєтеся щиро.

Ще дужче зраділа молода креолка, коли довідалася, що саме врятувало життя її коханому, хоч яким неймовірним це може здатися.

Убивця не схибив. Він був певен цього, коли приставив револьвер до своєї скроні й натис на гачок. Перший постріл був націлений просто в серце мустангерові, і куля таки влучила б йому в серце, коли б не подарунок Луїзи — невеличкий медальйон, знак кохання, що його молодик носив на грудях. Куля вдарилася в той медальйон і відскочила вбік.

А втім, вона таки завдала шкоди — зачепила одного з глядачів, що стояв поблизу.

Не минув цей постріл без шкоди й для того, кому призначався. Потужний удар кулі зробив своє: знесилений хворобою і нервовим напруженням, Моріс Джеральд знов знепритомнів.

Але тепер хворий був у безпеці — не серед хащі, в оточенні койотів і хижих стерв'ятників; не в убогій лісовій хатині, ськ-так доглянутий; і не у в'язниці, майже без будь-якого догляду. І коли до нього повернулася свідомість, він зрозумів, що прекрасний образ, який бачився йому в забутті, був не привиддя, а справжньою жінкою — найпершою красунею на Леоні чи, може, й у цілому Техасі, на ім'я Луїза Пойн-декстер.

Тепер уже ніхто не перешкоджав молодій креолці доглядати коханого, навіть батько. Тяжке горе зігнуло старого плантатора, збило з нього фальшиву аристократичну пиху. Та, власне, й не це змусило його дати прихильну згоду на шлюб дочки: адже його зятем став не якийсь там бозна-хто, а ірландський баронет, сер Моріс Джеральд, відомий досі як Моріс-мустангер.

У Техасі титули не в пошані, та й сам новоспечений дворянин не надавав йому ваги. Але, на щастя,— а тانه щастя випадає далеко не кожному ірландському баронетові,— разом з титулом він дістав і чималий спадок, цілком достатній, щоб викупити з-під застави плантацію і гасіенду Каса-дель-Корво, які по смерті Кассія Колхауна мали перейти до його найближчого родича. [528]

Тим родичем був не Вудлі Пойндекстер. Як виявилось, відставний капітан колись уже був одружений і в Новому Орлеані жив його син, що мав законне право на все його майно.

Та Моріс Джеральд на те не зважав. Він залагодив усі справи й одружився з Луїзою Пойндекстер. Молоде подружжя поїхало на його батьківщину, потім по Європі — то була їхня весільна подорож,— але зрештою, на бажання сера Моріса, повернулося до

Техасу, щоб назавжди оселитись у Каса-дель-Корво.

"Голубоока краля", що нібито тужила за мустангером у замку Баллах, існувала, мабуть, тільки у Фелімовій уяві. Чи, може, то було просто юнацьке захоплення, один з тих пуп'янків кохання, що в'януть, не встигнувши розцвісти, і здебільшого їх убиває розлука.

Так чи ні, але, поки вони були на Смарагдовому острові, Луїза Пойндекстер,— або ж, як їй належить тепер називати, леді Джеральд,— не мала жодного приводу до ревнощів.

Та й у подальшому житті це прикре почуття прокинулося в ній тільки раз, але й тоді лише промайнуло темною тінню — і зникло.

Це сталося того дня, коли її чоловік приніс додому на руках вродливу молоду жінку. Вона була ще жива, але з рани на її грудях струменіла кров, і жити їй лишалося не довго.

На запитання: "Хто це зробив?" — жінка тільки й спромоглася відповісти: "Діас... Діас!.."

То були останні слова Ісідори Коварубіо де Лос-Льянос.

Зі смертю нещасної сеньйорити згасла й неприязнь до неї у серці її щасливої суперниці. До мертвих не ревнують. І леді Джеральд більш ніколи не зазнала ревнощів. Навпаки, їх заступило співчуття до безталанної Ісідори, чию сумну історію вона тепер краще зрозуміла. Луїза сама допомогла чоловікові засідлати гнідого мустанга, сама вирядила його на пошуки вбивці. І не приховувала радості, коли Моріс повернувся, ведучи мексиканця на кінці ласо. Вона не спробувала заступитися за Діаса навіть тоді, коли поспіхом зібрана ватага "регуляторів" звершила відплату — повісила його там-таки на дереві.

То не була жорстокість, а всього лише первісна форма правосуддя: "око за око і зуб за зуб". [529]

* * *

Час руйнує, час і будує. Мабуть, ніде не сподіював він таких великих перемін, як за останні десять років у Техасі, а надто в поселеннях по берегах Нуесес і Леони.

Там, де колись були непрохідні хащі, з'явилися нові плантації. Там, де серед широкої прерії паслися табуни диких коней, звелися міста. Скрізь нові імена, нові назви, нові будівлі.

А проте, знайдуться люди, що покажуть вам дорогу до старої гасієнди, яка й досі зветься Каса-дель-Корво. І коли ви потрапите туди, вас зустрінуть з такою гостинністю, якої ви ніколи не знали в Європі.

Господар гасієнди — один з найвродливіших чоловіків Техасу, його дружина — загальноновизнана тамтешня красуня. Обоє вони ще досить молоді.

Під їхньою гостинною покрівлею ви зустрінетесь і з поважним старим чоловіком аристократичного вигляду, напрочуд привітним і говірким. Він поведе вас до коралів, показуватиме худобу й залюбки розповідатиме про сотні — та де, тисячі.' — коней і корів, яких ви зможете побачити віддалік на пасовищах.

Ви пересвідчитесь, Що тому старому джентльменові таки є чим пишатися. Та найдужче він пишається красунею-дочкою — господинею дому — і шістьма чарівними малюками, що липнуть до нього зусібіч і називають його дідусем.

Коли ви заглянете до стайні, то матимете нагоду побачити ще двох мешканців гасієнди. Один з них, на ім'я Фелім О'Нїйл,— головний стайничий, що опікується тільки кіньми. Другий — чорношкірий кучер, наречений Плутоном Пойндекстером,— дивиться тепер на коней хїба лиш тоді, як сідав на передок і бере в руки віжки. Відколи ми бачили його востаннє, веселун Плутон став розважливим і статечним чоловіком. Цією переминою він завдячує Флорінді — вона тепер подруга його життя.

У Каса-дель-Корво ви неодмінно почувете ще одне ім'я. Його там згадують майже щоразу, як сідають до столу. Під час обїду вам скажуть, що оцей індик чи ота оленина — мисливська здобич Зеба Стампа, чия рушниця б'є несхибно. Там-таки за столом, особливо коли подадуть вино, ви дізнаєтеся ще чимало цікавого про старого мисливця.
[530]

Щоправда, самого Зеба ви навряд чи й побачите. Він вирушатиме на полювання, коли ви ще будете в ліжку, і повертатиметься, коли ви вже спатимете. Але великий індик чи оленячий окїст у копильні скажуть вам, що він там буває.

Гостюючи в Каса-дель-Корво, ви, певно, почувете й згадки про якусь дивовижну історію, що сталася колись у тих місцях і тепер перетворилася майже на легенду.

Слуги охоче перекажуть її вам, але тільки пошепки, бо це в домі заборонена тема — вона викликає сумні спогади в господаря й господині.

Це — історія про вершника без голови.